

LEM'ALAR

RİSALE-İ NUR KÜLLİYATI

MÜELLİFİ
Bediüzzaman
Said Nursî

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ
إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِي الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ
حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكِّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ حَسْبُنَا
اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ يَا بَاقِيَ أَنْتَ
الْبَاقِي يَا بَاقِيَ أَنْتَ الْبَاقِي لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءً

[Otuzbirinci Mektub'un birinci kısmı; her zaman, hususan Mağrib ve İşa' ortasında otuzüçer defa okunması çok faziletli bulunan mezkûr Kelimat-ı Mübarekenin herbirinin çok Envârından birer Nurunu gösterecek altı Lem'adır.]

Birinci Lem'a

Hazret-i Yunus İbn-i Metta Alâ Nebiyyina ve Aleyhissalâtü Ves-selâm'in Münacatı, en azîm bir Münacattır ve en mühim bir Vesile-i İcabe-i Duadır. Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'ın Kissâ-i Meşhuresinin hülâsası: Denize atılmış, büyük bir balık Onu yutmuş. Deniz firtinalı ve gece dağdağalı ve karanlık ve her taraftan ümid kesik bir vaziyette

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

Münacatı, Ona sür'aten Vasıta-i Necat olmuştur. Şu Münacatın Sırr-ı Azîmi şudur ki: O vaziyette esbab bilkülliye sukut etti. Çünkü o halde Ona Necat verecek öyle bir Zât lâzım ki; Hükmü hem balığa, hem denize, hem geceye, hem cevv-i semaya gecebilsin. Çünkü Onun aleyhinde "gece, deniz ve hut" ittifak etmişler. Bu üçünü birden Emrine müsahhar eden bir Zât Onu Sahil-i Selâmete çıkarabilir. Eğer bütün halk Onun hizmetkâri ve yardımıcısı olsa idiler, yine beş para faideleri olmazdı. Demek esbabın tesiri yok. Müsebbib-ül Esbab'dan başka bir Melce' olamadığını Aynel-yakın gördüğünden, Sırr-ı Ehadiyet, Nur-u Tevhid içinde inkişaf ettiği için şu Münacat birdenbire geceyi, denizi ve hutu müsahhar etmiştir. O Nur-u Tevhid ile hutun karnını bir taht-el bahr gemisi hükmüne getirip ve zelzeleli dağ-vari emvac dehşeti içinde; denizi, o Nur-u Tevhid ile emniyetli bir sahra, bir meydan-ı cevelan ve tenezzühgâhı olarak O Nur ile sema yüzünü bulutlardan süpürüp, Kamer'i bir lâmba gibi başı üzerinde bulundurdu. Her taraftan Onu tehdid ve tazyik eden o mahlukat, her cihette Ona dostluk yüzünü gösterdiler. Tâ Sahil-i Selâmete çıktı, Şecere-i Yaktîn altında o Lütf-u Rabbanîyi müşahede etti.

İşte Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'ın birinci vaziyetinden yüz derece daha müdhiş bir vaziyettemiz. Gecemiz, istikbaldir. İstikbalımız, nazar-ı gafletle Onun gecesinden yüz derece daha karanlık ve dehşetlidir. Denizimiz, şu sergerden küre-i zeminimizdir. Bu denizin her mevcinde binler cenaze bulunuyor; Onun denizinden bin derece daha korkuludur. Bizim heva-yı nefsimiz, hutumuzdur; Hayat-ı Ebediyemizi sıkıp mahvina çalışıyor. Bu hut, Onun hutundan bin derece daha muzırdır. Çünkü Onun hutu yüz senelik bir hayatı mahveder. Bizim hutumuz ise, yüz milyon seneler Hayatın mahvina çalışıyor. Madem hakikî vaziyetimiz budur; biz de Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'a iktidaen, umum esbabdan yüzümüzü çevirip doğrudan doğruya Müsebbib-ül Esbab olan Rabbimize iltica edip

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

demeliyiz ve Aynelyakîn anlamalıyız ki; gaflet ve dalaletimiz sebebiyle aleyhimize ittifak eden istikbal, dünya ve heva-yı nefsin zararlarını defedecek yalnız O Zât olabilir ki; istikbal Taht-ı Emrinde, dünya Taht-ı Hükmünde, nefsimiz Taht-ı İdaresindedir. Acaba Hâlik-ı Semavat ve Arz'dan başka hangi sebeb var ki, enince ve en gizli Hatırat-ı Kalbimizi bilecek ve bizim için istikbalı, Âhiretin İcadıyla ışıklandırılacak ve dünyanın yüzbin boğucu emvacından kurtaracak, hâşâ, Zât-ı Vâcib-ül Vücut'dan başka

hiçbir şey, hiçbir cihette Onun İzni ve İradesi olmadan imdad edemez ve halaskâr olamaz. Madem hakikat-i hal böyledir. Nasılkı Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'a o Münacatın neticesinde hutu Ona bir merkûb, bir taht-el bahr ve denizi bir güzel sahra ve gece mehtablı bir latif suret aldı. Biz dahi o Münacatın Sırriyla

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ demeliyiz.

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ Cümlesiyle istikbalimize, **سُبْحَانَكَ** Kelimesiyle

إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ Fıkrasıyla nefsimize Nazar-ı

Merhametini celb-

etmeliyiz. Tâ ki, Nur-u İman ile ve Kur'anın mehtabıyla istikbalımız tenevvür etsin ve o gecemizin dehşet ve vahşeti, ünsiyet ve tenezzühe inkılab etsin. Ve mütemadiyen mevt ve hayatın değişmesiyle seneler ve karnlar emvacı üstünde hadsiz cenazeler binip ademe atılan dünyamız ve zeminimizde, Kur'an-ı Hakîm'in Tezgâhında yapılan bir Sefine-i Maneviye hükmüne geçen Hakikat-ı İslâmiyet içine girip Selâmetle o denizin üzerinde gezip, tâ Sahil-i Selâmete çıkararak hayatımızın Vazifesi bitsin. O denizin firtınaları ve zelzeleleri, sinema perdeleri gibi tenezzühün manzaralarını tazelendirmekle, vahşet ve dehşet yerine, Nazar-ı İbret ve Tefekkürü keyiflendirerek okşayıp ışıklandırınsın. Hem o Sîrr-ı Kur'anla, o Terbiye-i Furkaniye ile; nefsimiz bize binmeyecek, merkûbumuz olup, bizi ona bindirip, Hayat-ı Ebediyemizin kazanmasına kuvvetli bir vasıtamız olsun.

Elhasıl: Madem insan, mahiyetinin câmiyyeti itibariyle sıtmadan müteellim olduğu gibi, arzin zelzele ve ihtizazatından ve Kâinatın Kiyamet hengâmində Zelzele-i Kübrasından müteellim oluyor. Ve nasılkı hurdebinî bir mikrobdan korkar; ecram-ı ulviyeden zuhur eden kuyruklu yıldızdan dahi korkar. Hem nasılkı hanesini sever, koca dünyayı da öyle sever. Hem nasılkı küçük bahçesini sever, öyle de hadsiz ebedî Cennet'i dahi müştakane sever. Elbette böyle bir insanın Mabudu, Rabbi, Melcei, Halaskârı, Maksudu öyle bir Zât olabilir ki, umum Kâinat Onun Kabza-i Tasarrufunda, zerrat ve seyyarat dahi Taht-ı Emrindedir. Elbette öyle bir insan daima Yunusvari

(A.S.) لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ demeye muhtaçtır.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

İkinci Lem'a

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِي الضرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

Sabır Kahramanı Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm'ın şu Münacatı, hem mücerreb, hem tesirlidir. Fakat Âyetten iktibas suretinde bizler Münacatımızda

رَبِّ إِنِّي مَسَّنِي الضرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

demeliyiz. Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm'ın meşhur Kıssasının hülâsası şudur ki:

Pek çok yara, bere içinde epey müddet kaldığı halde, o hastalığın azîm mükâfatını düşünerek Kemal-i Sabırla tahammül edip kalmış. Sonra yaralarından tevellüd eden kurtlar, Kalbine ve Diline iliştigi zaman, Zikir ve Marifet-i İlahiyenin mahalleri olan Kalb ve Lisanına ilişikleri için, o Vazife-i Ubudiyete halel gelir düşüncesiyle kendi istirahati için değil, belki Ubudiyet-i İlahiye için demiş: "Ya Rab! Zarar bana dokundu, Lisanen Zikrime ve Kalben Ubudiyetime halel veriyor." diye Münacat edip, Cenab-ı Hak o hâlis ve sâfi, garazsız, Lillah için o Münacatı gayet hârika bir surette kabul etmiş. Kemal-i Âfiyetini ihsan edip Enva'-ı Merhametine mazhar eylemiş. İşte bu Lem'ada "Beş Nükte" var.

BİRİNCİ NÜKTE: Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm'ın zahirî yara hastalıklarının mukabili bizim bâtinî ve ruhî ve kalbî hastalıklarımız vardır. İç dışa, dış içe bir çevrilsek, Hazret-i Eyyüb'den daha ziyade yaralı ve hastalıklı görünmeyeceğiz. Çünkü işlediğimiz herbir günah, kafamıza giren herbir şüphe, Kalb ve Ruhumuza yaralar açar. Hazret-i Eyyüb Aleyhis-selâm'ın yaraları, kısapçı hayat-ı dünyeviyesini tehdid ediyordu... Bizim manevî yaralarımız, pek uzun olan Hayat-ı Ebediyemizi tehdid ediyor. O Münacat-i Eyyübiyeye, o Hazretten bin defa daha ziyade muhtacız. Bahusus nasılıki o Hazretin yaralarından neş'et eden kurtlar, Kalb ve Lisanına ilişmişler; öyle de; bizleri, günahlardan gelen yaralar ve yaralardan hasıl olan vesveseler, şübheler (شُوْذٌ بِاللَّهِ) Mahall-i İman olan

Bâtin-ı Kalbe ilişip İmanı zedeler ve İmanın Tercümanı olan Lisanın Zevk-i Ruhanîsine ilişip Zikirden nefretkârane uzaklaştırarak susturuyorlar. Evet günah Kalbe işleyip, siyahlandıra siyahlandıra tâ Nur-u İmanı çıkarincaya kadar katılırıyor. Herbir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istigfar ile çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir manevî yılan olarak Kalbi ısıyor. Meselâ: Utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ittilaîinden çok hicab ettiği zaman, Melaike ve Ruhaniyatın Vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor. Hem meselâ: Cehennem azabını intâq eden büyük bir günahı işleyen bir adam, Cehennem'in tehdidatını işittikçe istigfar ile ona karşı siper almazsa, bütün Ruhiyla Cehennem'in ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şüphe, Cehennem'in inkârına cesaret veriyor. Hem meselâ: Farz Namazını kılmayan ve Vazife-i Ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in mükerrer Emirlerine karşı Farzında yaptığı bir tenbellilik, büyük bir sıkıntı veriyor ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşki o Vazife-i Ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adavet-i İlahiyeyi işmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şüphe, Vücut-u İlahiyeye dair Kalbe gelse, kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki: Inkâr vasıtasyyla, gayet cüz'î bir sıkıntı Vazife-i Ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müdhîş manevî sıkıntılar kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp, yılın ı sırmasını kabul eder. Ve hâkeza.. bu üç misale kıyas edilsin ki **بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ** Sirri anlaşılsın.

İKİNCİ NÜKTE: Yirmialtinci Söz'de Sîrr-ı Kadere dair beyan edildiği gibi, musibet ve hastalıklarda insanların şekvaya üç vecihle hakları yoktur.

Birinci Vecih: Cenab-ı Hak, insana giydirdiği Vücut libasını san'atına mazhar ediyor. İnsanı bir model yapmış, o Vücut libasını o model üstünde keser, biçer, tebdil eder, tağyir eder; muhtelif Esmasının Cilvesini gösterir. Şâfi İslmi hastalığı istediği gibi, Rezzak İslmi de açlığı iktiza ediyor. Ve hâkeza...

مَالِكُ الْمُلْكِ يَتَصَرَّفُ فِي مُلْكِهِ كَيْفَ يَشَاءُ

İkinci Vecih: Hayat musibetlerle, hastalıklarla tasaffî eder, kemal bulur, kuvvet bulur, terakki eder, netice verir, tekemmül eder; Vazife-i Hayatiyeyi yapar. Yeknesak istirahat döşeğindeki Hayat, Hayr-ı Mahz olan Vücuddan ziyade, şerr-i mahz olan ademe yakındır ve ona gider.

Üçüncü Vecih: **Şu dâr-ı dünya, Meydan-ı İmtihandır ve Dâr-ı Hizmettir; lezzet ve ücret ve mükâfat yeri degildir.** Madem Dâr-ı Hizmettir ve Mahall-i Ubudiyettir; hastalıklar ve musibetler, dinî olmamak ve sabretmek şartıyla o Hizmete ve o Ubudiyete çok muvafik oluyor ve kuvvet veriyor. Ve herbir saati, birgün İbadet hüküme getirdiğinden sekva değil, şükretmek gerektir. Evet İbadet iki kısımdır: Bir kısmı müsbet, diğeri menfi. Müsbet kısmı malûmdur. Menfi kısmı ise, hastalıklar ve musibetlerle musibetzede za'fini ve aczini hissedip Rabb-ı Rahîmine ilticakârane teveccûh edip, Onu düşünüp, Ona yalvarıp hâlis bir Ubudiyet yapar. Bu Ubudiyete riya giremez, hâlistir. Eğer sabretse, musibetin mükâfatını düşünse, şükretse, o vakit herbir saati bir gün İbadet hüküme geçer. Kısacık ömrü uzun bir ömür olur. Hattâ bir kısmı var ki, bir dakikası bir gün İbadet hüküme geçer. Hattâ bir Ahiret Kardeşim, Muhacir Hâfız Ahmed isminde bir zâtın müdhiş bir hastalığına ziyade merak ettim. Kalbime ihtar edildi: "Onu tebrik et. Herbir dakikası birgün İbadet hüküme geçiyor." Zâten o zât sabır içinde şükrediyordu.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Bir-iki Söz'de beyan ettigimiz gibi: Her insan geçmiş hayatını düşünse, Kalbine ve lisanına ya "ah" veya "oh" gelir. Yani ya teessüf eder, ya **الْحَمْدُ لِلّٰهِ** der. Teessüfü dedirten, eski zamanın lezaizinin zeval ve firakından neş'et eden manevî elemlerdir. Çünkü zeval-i lezzet elemdir. Bazan muvakkat bir lezzet, daimî elem verir. Düşünmek ise o elemi deşiyor, teessüf akıtıyor. Eski hayatında geçirdiği muvakkat âlâmın zevalinden neş'et eden manevî ve daimî lezzet, **الْحَمْدُ لِلّٰهِ** dedirtir. Bu fitri hâletle beraber, musibetlerin neticesi olan Sevab ve Mükâfat-ı Uhreviye ve kısa ömrü, musibet vasıtasıyla uzun bir ömür hüküme geçmesini düşünse sabırdan ziyade, şükreder. **الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ سَوَى الْكُفْرِ وَالضَّلَالِ** demesi iktiza eder. Meşhur bir söz var ki: "**Musibet zamanı uzundur.**" Evet musi-bet zamanı uzundur. Fakat örf-ü nâsta zannedildiği gibi sıkıntılı olduğundan uzun değil, belki uzun bir ömür gibi hayatı neticeler verdiği için uzundur.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Yirmibirinci Söz'ün birinci makamında beyan edildiği gibi: Cenab-ı Hakk'ın insana verdiği sabır kuvvetini evham yolunda dağıtmazsa, her musibete karşı kâfi gelebilir. Fakat vehmin tahakkümyle ve insanın gafletiyle ve fâni hayatı bâki tevehhüm etmesiyle sabır kuvvetini mazi ve müstakbele dağıtıp hâl-i hazırladığı musibete karşı sabrı kâfi gelmez, sekvaya başlar. Âdetâ (hâşâ) Cenab-ı Hakk'ı insanlara sekva eder. Hem çok haksız bir surette ve divanecesine sekva edip sabırsızlık gösterir. Çünkü geçmiş herbir gün, musibet ise zahmeti gitmiş,

rahatı kalmış; elemi gitmiş, zevalindeki lezzet kalmış; sıkıntısı geçmiş, Sevabı kalmış. Bundan sekva değil, belki mütelezzizane şükretmek lâzım gelir. Onlara küsmek değil, bilakis muhabbet etmek gerektir. Onun o geçmiş fâni ömrü, musibet vasıtasiyla bâki ve mes'ud bir nevi ömür hükmüne geçer. Onlardaki âlâmî vehim ile düşünüp bir kısım sabrını onlara karşı dağıtmak, divaneliktir. Amma gelecek günler ise madem daha gelmemişler; içlerinde çekceceği hastalık veya musibeti şimdiden düşünüp sabırsızlık göstermek, sekva etmek, ahmaklıktır. "Yarın, öbür gün aç olacağım, susuz olacağım" diye bugün mütemadiyen su içmek, ekmek yemek, ne kadar ahmakçasına bir divaneliktir. Öyle de gelecek günlerdeki, şimdi adem olan musibet ve hastalıkları düşünüp, şimdiden onlardan müteellim olmak, sabırsızlık göstermek, hiçbir mecburiyet olmadan kendi kendine zulmetmek öyle bir belâhettir ki, hakkında şefkat ve merhamet liyakatını selbediyor.

Elhasıl: Nasıl şükür, Nimeti ziyadeleştiriyor; öyle de sekva, musibeti ziyadeleştirir hem merhamete liyakatı selbeder. Birinci Harb-i Umumî'nin birinci senesinde, Erzurum'da mübarek bir zât müdhiş bir hastalığa giriftar olmuştu. Yanına gittim, bana dedi: "Yüz gecedir ben başımı yastiğa koyup yatmadadım" diye acı bir şikayet etti. Ben çok acidım. Birden hatırlıma geldi ve dedim: Kardeşim, geçmiş sıkıntılı yüz günün şimdî sürürlü yüz gün hükmündedir. Onları düşünüp, sekva etme; onlara bakıp şükret. Gelecek günler ise, madem daha gelmemişler. Rabbin olan Rahmanırahîm'in Rahmetine itimad edip, dövülmeden ağlama, hiçten korkma, ademe Vücud rengi verme. Bu saati düşün; sendeki sabır kuvveti bu saate kâfi gelir. Divane bir kumandan gibi yapma ki: Sol cenah düşman kuvveti onun sağ cenahına iltihak edip ona taze bir kuvvet olduğu halde, sol cenahındaki düşmanın sağ cenahı daha gelmediği vakitte, o tutar, merkez kuvvetini sağa sola dağıtip merkezi zaif bırakıp, düşman edna bir kuvvet ile merkezi harab eder." Dedim: "Kardeşim, sen bunun gibi yapma, bütün kuvvetini bu saate karşı tahşid et. Rahmet-i İlahiyeyi ve Mükâfat-ı Uhreviyeyi ve fâni ve kısa ömrünü, uzun ve bâki bir surete çevirdiğini düşün. Bu acı sekva yerinde ferahlı bir şükret." O da tamamıyla bir ferah alarak: "الْحَمْدُ لِلّٰهِ ، dedi, hastalığım ondan bire indi."

BEŞİNCİ NÜKTE: Üç Mes'eledir.

Birinci Mes'ele: Asıl musibet ve muzır musibet, Dine gelen musibettir. Musibet-i Diniyeden her vakit Dergâh-ı İlahiyeye iltica edip feryad etmek gerektir. Fakat dinî olmayan musibetler, Hakikat noktasında musibet degildirler. Bir kısmı İhtar-ı Rahmanıdır. Nasılki çoban, gayrin tarlasına

tecavüz eden koyunlarına taş atıp, onlar o taştan hissederler ki: Zararlı işten kurtarmak için bir ihtarıdır, memnunane dönerler. Öyle de çok zahirî musibetler var ki; İlahî birer İhtar, birer İkazdır ve bir kısmı Keffaret-üz Zünubdur ve bir kısmı gafleti dağıtıp, beşerî olan aczini ve za'fini bildirerek bir nevi huzur vermektedir. Musibetin hastalık olan nev'i, sâbikan geçtiği gibi o kısım, musibet değil, belki bir İltifat-ı Rabbanîdir, bir tathirdir. Rivayette vardır ki: "Ermış bir ağacı silmekle nasıl meyveleri düşüyor, sîtmanın titremesinden günahlar öyle dökülüyor."

Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm Münacatında istirahat-ı nefs için Dua etmemiş, belki Zikr-i Lisanî ve Tefakkür-ü Kalbiye mani olduğu zaman Ubudiyet için şifa taleb eylemiş. Biz, o Münacat ile -birinci maksadımız günahlardan gelen manevî ruhî yaralarımızın şifasını niyet etmeliyiz. Maddî hastalıklar için Ubudiyete mani' olduğu zaman iltica edebiliriz. Fakat mu'terizane, müştekîyane bir surette değil, belki mütezellîlanelâ ve istimdadkârane iltica edilmeli. Madem Onun Rububiyetine razıyız, O Rububiyeti noktasında verdiği şeye rıza lâzım. Kaza ve Kaderine itirazı işmam eder bir tarzda "Ah! Of!" edip şekva etmek; bir nevi Kaderi tenkiddir, Rahîmiyetini ittihamdır. Kaderi tenkid eden, başını örse vurur kırar. Rahmeti ittiham eden, Rahmetten mahrum kalır. Kırılmış el ile intikam almak için o eli istimal etmek, nasıl kırılmasını tezyid ediyor. Öyle de: Musibete giriftar olan adam, itirazkârane şekva ve merakla onu karşılaşmak, musibeti ikileştiriyor.

İkinci Mes'ele: Maddî musibetleri büyük gördükçe büyür, küçük gördükçe küçülür. Meselâ: Gecelerde insanın gözüne bir hayal ilişir. Ona ehemmiyet verdikçe şîşer, ehemmiyet verilmezse kaybolur. Hûcum eden arılara ilişikçe fazla tehâcüm göstermeleri, lâkayd kaldıkça dağılmaları gibi; maddî musibetlere de büyük nazarıyla ehemmiyetle baktıkça büyür. Merak vasıtasiyla o musibet cesedden geçerek Kalbde de kökleşir, bir manevî musibeti dahi netice verir; ona istinad eder, devam eder. Ne vakit o meraklı, Kazaya rıza ve Tevekkül vasıtasiyla izale etse, bir ağacın kökü kesilmesi gibi maddî musibet hafifleş hafifleş kökü kesilmiş ağaç gibi kurur gider. Bu Hakikati ifade için bir vakit böyle demiştim:

Bırak ey bîçare feryadı, beladan kıl Tevekkül.

Zira feryad bela-ender, hata-ender beladir bil.

Eğer bela vereni buldunsa, safâ-ender, atâ-ender beladir bil.

Eğer bulmazsan bütün dünya cefa-ender, fena ender beladir bil.

Cihan dolu bela başında varken, ne bağırırsın küçük bir

beladan, gel Tevekkül kıl!

**Tevekkül ile bela yüzünde gül, tâ o da gülsün. O güldükçe
küçülür, eder tebeddül.**

Nasılık mübarezede müdhiş bir hasma karşı gülmekle; adavet musalahaya, husumet şakaya döner, adavet küçüller mahvolur. Tevekkül ile musibete karşı çıkmak dahi öyledir.

Üçüncü Mes'ele: Her zamanın bir Hükmü var. Şu gaflet zamanında musibet şeklini değiştirmiştir. Bazı zamanda ve bazı eşhasta bela, bela değil, belki bir Lütf-u İlahîdir. Ben şu zamandaki hastalıklı sair musibetedeleri (fakat musibet, Dine dokunmamak şartıyla) bahtiyar gördüğünden, hastalık ve musibet aleyhtarı bulunmak hususunda bana bir fikir vermiyor. Ve bana, onlara acımak hissini îras etmiyor. Çünkü hangi bir genç hasta yanına gelmiş ise, görüyorum; emsallerine nisbeten bir derece Vazife-i Diniyeye ve Ahirete karşı merbutiyeti var. Ondan anlıyorum ki: Öyleler hakkında o nevi hastalıklar musibet değil, bir nevi Nimet-i İlahiyyedir. Çünkü çendan o hastalık onun dünyevî, fâni, kısack hayatına bir zahmet îras ediyor. Fakat onun Ebedî Hayatına faidesi dokunuyor, bir nevi İbadet hükmüne geçiyor. Eğer sıhhat bulsa, gençlik sarhoşluğuyla ve zamanın sefahetiyle elbette hastalık halétini muhafaza edemeyecek, belki sefahete atılacak.

Hâtîme

Cenab-ı Hak hadsiz Kudret ve nihayetsiz Rahmetini göstermek için insanda hadsiz bir acz, nihayetsiz bir fakr derceylemiştir. Hem hadsiz Nukuş-u Esmasını göstermek için insanı öyle bir surette halketmiş ki, hadsiz cihetlerle elemler aldığı gibi, hadsiz cihetlerle de lezzetler alabilir bir makine hükmünde yaratmış. Ve o makine-i insaniyede yüzer âlet var. Herbirinin elemi ayrı, lezzeti ayrı, Vazifesi ayrı, mükâfatı ayrıdır. Âdetâ İnsân-ı Ekber olan Âlemde tecelli eden bütün Esma-i İlahiye, bir Âlem-i Asgar olan İnsanda dahi o Esmâının umumiyetle Cilveleri var. Bunda sıhhat ve âfiyet ve lezaiz gibi nâfi' emirler, nasıl şükür dedirtir, o makineyi çok cihetlerle Vazifelerine sevkeder. İnsan da bir şükür fabrikası gibi olur. Öyle de: Musibetlerle, hastalıklarla, âlâm ile, sair müheyyiç ve muharrik ârizalar ile o makinenin diğer çarklarını harekete getirir, tehyic eder. Mahiyet-i İnsaniyede münheric olan acz ve za'f ve fakr madenini işlettiriyor. Bir lisan ile değil, belki herbir âzânın lisaniyla bir iltica, bir istimdad vaziyeti verir. Güya insan o ârizalar ile, ayrı ayrı binler kalemi tazammun eden müteharrik bir kalem olur. Sahife-i Hayatında veyahut Levh-i Misâlf'de mukadderat-ı hayatını yazar, Esma-i İlahiyyeye bir İlânnâme yapar ve bir Kaside-i Manzume-i Sübhaniye hükmüne geçip, Vazife-i Fîratını îfa eder.

Üçüncü Lem'a

(Bu Lem'a'ya bir derece hiss ve zevk karışmış. Hiss ve zevkin coşkunlukları ise Aklın düsturlarını, Fikrin mizanlarını çok dinlemediğlerinden ve müraat etmediğlerinden bu Üçüncü Lem'a mantık mizanları ile tartılmamalı.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهُهُ لِهِ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

يَا بَاقِيَ آثَتَ الْبَاقِي * يَا بَاقِيَ آثَتَ الْبَاقِي

İki Cümlesi mühim iki Hakikati ifade ediyorlar. Ondandır ki: Nakşilerin Rüesa-sından bir kısım, bu iki Cümle ile kendilerine bir Hatme-i Mahsus yapıp muhtasar bir Hatme-i Nakşije hükmünde tutuyorlar. Madem o azım Ayetin mealini bu iki Cümle ifade ediyor. Biz bu iki Cümplenin ifade ettiği iki Hakikat-ı Mühimmenin birkaç Nüktesini beyan edeceğiz.

BİRİNCİ NÜKTE: Birinci defa يَا بَاقِيَ آثَتَ الْبَاقِي bir ameliyat-ı

cerrahiye hükmünde Kalbi masivadan tecrid ediyor, kesiyor. Şöyledir ki: İnsan, Mahiyet-i Câmiyeti itibariyle mevcudatin hemen ekserisiyle alâkadardır. Hem insanın Mahiyet-i Câmiasında hadsiz bir İstidad-ı Muhabbet ders edilmiştir. Onun için insan da umum mevcudata karşı bir Muhabbet besliyor. Koca dünyayı bir hanesi gibi seviyor. Ebedî Cennet'e bahçesi gibi Muhabbet ediyor. Halbuki Muhabbet ettiği mevcudat durmuyorlar, gidiyorlar. Firaktan daima azab çekiyor. Onun o hadsiz Muhabbeti, hadsiz bir manevî azaba medar oluyor. O azabı çekmekte kabahat, kusur ona aid'dir. Çünkü Kalbindeki hadsiz İstidad-ı Muhabbet, hadsiz bir Cemal-i Bâkiye mâlik bir Zâta tevcih etmek için verilmiş. O insan sû'-i istimal ederek o Muhabbeti fâni mevcudata sarfettiği cihetle kusur ediyor, kusurun cezasını, firakın azabıyla çekiyor.

İşte bu kusurdan teberri edip o fâni mahbubattan kat-ı alâka etmek, o mahbublar onu terketmeden evvel o onları terketmek cihetile Mahbub-u Bâki'ye hasr-ı muhabbeti ifade eden **يَا بَاقِيَ آنَتِ الْبَاقِي** olan birinci Cümlesi: "Bâki-i Hakikî yalnız Sensin. Masiva fânidir. Fâni olan elbette bâki bir Muhabbete ve ezelî ve ebedî bir Aşka ve Ebed için yaratılan bir Kalbin alâkasına medar olamaz." manasını ifade ediyor. "Madem o hadsiz mahbubat fânidirler, beni bırakıp gidiyorlar; onlar beni bırakmadan evvel ben onları **يَا بَاقِيَ آنَتِ الْبَاقِي** demekle bırakıyorum. Yalnız Sen Bâkisin ve Senin İbkan ile mevcudat Beka bulabildiğini bilip itikad ederim. Öyle ise Senin Muhabbetinle onlar sevilir. Yoksa Alâka-i Kalbe lâyik degiller." demektir. İşte bu halette Kalb, hadsiz mahbubatından vazgeçiyor. Hüsün ve Cemalleri üstünde fânilik damgasını görür, Alâka-i Kalbi keser. Eğer kesmezse, mahbubları adedince manevî cerihalar oluyor.

İkinci Cümle olan **يَا بَاقِيَ آنَتِ الْبَاقِي** o hadsiz cerihalara hem merhem, hem tiryak oluyor. Yani: **يَا بَاقِيَ**"**Madem sen Bâkisin, yeter; herşeye bedelsin.**

Madem Sen Varsın, herşey Var." Evet mevcudatta Sebeb-i Muhabbet olan Hüsün ve İhsan ve Kemal, umumiyetle Bâki-i Hakikî'nin Hüsün ve İhsan ve Kemalâtının işaretü ve çok perdelerden geçmiş zaif gölgeleridir; belki Cilve-i Esma-i Hüsnanın gölgelerinin gölgeleridir.

İKİNCİ NÜKTE: İnsanın fitratında Bekaya karşı gayet şeddî bir Aşk var. Hattâ her sevdigi şeyde kuvve-i vâhime cihetile bir nevi Beka tevehhüm eder, sonra sever. Ne vakit zevalini düşünse veya görse, derinden derine feryad eder. **Bütün firaklardan gelen feryadlar, Aşk-ı Bekadan gelen ağlamaların tercümanlarıdır...** Eğer tevehhüm-ü Beka olmazsa muhabbet edemez. Hattâ denilebilir ki: Âlem-i Bekanın ve ebedî Cennet'in bir sebeb-i vücudu, şu Mahiyet-i İnsaniyedeki o şiddetli Aşk-ı Bekadan çıkan gayet kuvvetli Arzu-yu Beka ve Beka için fitrî umumî Duadır ki, Bâki-i Zülcelal o şeddî sarsılmaz Fitrî Arzuyu, o tesirli kuvvetli umumî Duayı kabul etmiştir ki, fâni insanlar için bâki bir Âlemi halketmiş. Hem hiç mümkün müdür ki: Fâtır-ı Kerim, Hâlik-ı Rahîm, küçük midenin cüz'î arzusunu ve muvakkat bir Beka için lisan-ı hal ile Duasını hadsiz enva'-ı mat'umat-ı leziziyenin İcadıyla kabul etsin de, umum nev-i beşerin pek büyük bir ihtiyac - ı fitrîden gelen pek şiddetli bir arzusunu ve

külli ve daimî ve haklı ve hakikatlı, kalli, halli, Bekaya dair gayet kuvvetli Duasını kabul etmesin? Hâşâ, yüzbin defa hâşâ. Kabul etmemek mümkün değildir. Hem Hikmet ve Adaletine ve Rahmet ve Kudretine hiçbir cihetle yakışmaz. Madem insan Bekaya âşıktır, elbette bütün Kemalâtı, Lezzetleri, Bekaya tabidir. Ve madem Beka, Bâki-i Zülcelal'e mahsustur ve madem Bâki'nin Esması bâkiyedir ve madem Bâki'nin âyineleri Bâki'nin rengini, hükmünü alır ve bir nevi Bekaya mazhar olur. Elbette insana en lâzım iş, en mühim Vazife; o Bâki'ye karşı alâka peyda etmektir ve Esmasına yapışmaktadır. Çünkü Bâki yoluna sarfolunan herşey, bir nevi Bekaya mazhar olur.

İşte o ikinci **يَا بَاقِيَّةَ الْبَاقِيِّ** Cümlesi bu Hakikatı ifade ediyor. İnsanın hadsiz manevî yaralarını tedavi etmekle beraber, fitratındaki gayet şiddetli Arzu-yu Bekayı onunla tatmin ediyor.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Şu dünyada zamanın, fena ve zeval-i eşyadaki tesiratı gayet muhtelifdir. Ve mevcudat ise mütedâhil daireler gibi birbiri içinde iken, hükümleri zeval noktasında ayrı ayrı oluyor. Nasılkı saatin saniyelerini sayan dairesi, dakikayı ve saati ve günleri sayan daireleri zahiren birbirine benzer, fakat süratte birbirine muhaliftir. Öyle de: İnsandaki cisim, nefis, Kalb, Ruh daireleri öyle mütefavittir. Meselâ: Cismin Bekası, Hayatı, Vücudu; bulunduğu bir gün, belki bir saat olduğu ve mazi ve müstakbeli madum ve meyyit bulunduğu halde, Kalbin hazır günden çok gün evvel, çok gün sonraki zamana kadar Daire-i Vücudu ve Hayatı genişir. Ruhun hazır günden seneler evvel ve seneler sonraki bir Daire-i Azîme, Daire-i Hayatına ve Vücutuna dâhildir.

İşte bu istizada binaen Hayat-ı Kalbî ve Ruhîye medar olan Marifet-i İlahiye ve Muhabbet-i Rabbaniye ve Ubudiyet-i Sûbhaniye ve Marziyat-ı Rahmaniye cihetile bu dünyadaki fâni ömür, bâki bir ömrü tazammun eder ve ebedî ve bâki bir ömrü intac eder ve bâki ve lâyemut bir ömür hükmüne geçer. Evet Bâki-i Hakikî'nin Muhabbet, Marifet, Rızası yolunda bir saniye, bir sene dir. Eğer Onun yolunda olmazsa, bir sene bir saniyedir. Belki **Onun yolunda bir saniye, lâyemuttur, çok senelerdir. Ve dünya cihetinde ehl-i gafletin yüz senesi, bir saniye hükmüne geçer.** Meşhur böyle bir söz var

ki: **سِنَةُ الْفِرَاقِ سَنَةٌ وَسَنَةُ الْوِصَالِ سَنَةٌ** yani: "Firakın bir saniyesi, bir sene

kadar uzundur ve visalin bir senesi, bir saniye kadar kısadır." Ben bu fikranın bütün bütün aksine diyorum ki: Visal, yani Bâki-i Zülcelal'in Rızası Dairesinde livechillah bir saniye visal, değil yalnız böyle bir sene, belki daimî bir pencere-i visaldır.

Gaflet ve dalalet firakı içinde değil bir sene, belki bin sene, bir saniye hükümdedir. O sözden daha meşhur şu söz var:

أَرْضُ الْفَلَاتِ مَعَ الْأَعْدَاءِ فِنْجَانٌ سَمُّ الْخِيَاطِ مَعَ الْأَحْبَابِ مَيْدانٌ

hükümümüzü teyid ediyor. Meşhur evvelki sözün sahîh bir manası budur ki: **Fâni mevcudatın visali madem fânidir, ne kadar uzun da olsa yine kısa hükümdedir. Senesi, bir saniye gibi geçer; hasretli bir hayal ve esefli bir rü'ya olur.** Bekayı isteyen Kalb-i insanı bir sene visalde, yalnız bir saniyecikte ancak zerre gibi bir zevkini alabilir. Firak ise saniyesi bir sene değil, senelerdir. Çünkü firakın meydanı genişir. Bekayı isteyen bir Kalbe, firak çendan bir saniye de olsa, seneler kadar tahribat yapar. Çünkü hadsiz firakları ihtar eder. Maddî ve süflî muhabbetler için bütün mazi ve müstakbel, firakla doludur.

Şu mes'ele münasebetiyle deriz: Ey insanlar! Fâni, kısa, faidesiz ömrünüzü; bâki, uzun, faideli, meyvedar yapmak ister misiniz? Madem istemek insaniyetin iktizasıdır, Bâki-i Hakikî'nin yoluna sarfediniz. Çünkü Bâki'ye müteveccih olan şey, Bekanın Cilvesine mazhar olur. Madem her insan gayet şiddetli bir surette uzun bir ömür ister, Bekaya âşiktır ve madem bu fâni ömrü, bâki ömre tebdil eden bir çare var ve manen çok uzun bir ömür hüküme geçirmek mümkündür. Elbette insaniyeti sukut etmemiş bir insan, o çareyi arayacak ve o imkânı bilfiile çevirmeye çalışacak ve tevâfiq-i hareket edecek. İşte o çare budur: **Allah için işleyiniz, Allah için görüşünüz, Allah için çalışınız. "Lillah, livechillah, lieclillah" Rızası Dairesinde hareket ediniz.** O vakit sizin ömrünüzün dakikaları, seneler hüküme geçer.

Bu Hakikata işareten Leyle-i Kadir gibi bir tek gece, seksen kûsur seneden ibaret olan bin ay hükümdede olduğunu Nass-ı Kur'an gösteriyor. Hem bu Hakikata işaret eden Ehl-i Velayet ve Hakikat beyninde bir düstur-u muhakkak olan "Bast-ı Zaman" Sırriyla çok seneler hükümdede olan birkaç dakikalık Zaman-ı Mi'râc, bu Hakikatin Vücudunu isbat eder ve bilfiil vukuunu gösteriyor. Mi'râcın birkaç saat müddeti, binler seneler hükümdede vüs'ati ve ihatası ve uzunluğu vardır. Çünkü O Mi'râc Yoluyla, Beka Âlemin'e girdi. Beka Âleminin birkaç dakikası, şu dünyanın binler senesini tazammun etmiştir. Hem şu Hakikata bina edilen beyn-el Evliya kesretle vuku bulmuş olan "Bast-ı Zaman" hâdiseleridir. Bazi Evliya bir dakikada, bir günlük işi görmüş. Bazıları bir saatte, bir sene Vazifesini yapmış. Bazıları bir dakikada, bir Hatme-i Kur'aniyeyi okumuş olduklarını rivayet edip ihbar ediyorlar. Böyle Ehl-i Hak ve Sîdîk, bilerek kizbe elbette tenezzül etmezler. Hem o derece hadsiz ve kesretli

bir tevatürle "Bast-ı Zaman" (Haşıye) Hakikatini aynen müşahede ettikleri medar-ı şüphe olamaz. Şu "Bast-ı Zaman" herkesçe musaddak bir nev'i, rü'yada görünüyor. Bazan bir dakikada insanın gördüğü rü'yayı, geçirdiği ahvali, konuştuğu sözleri, gördüğü lezzetleri veya çektiği elemeleri görmek için Yakaza Âleminde bir gün, belki günler lâzımdır.

Elhasıl: İnsan çendan fânidir. Fakat Beka için halkedilmiş ve bâki bir zâtin âyinesi olarak yaratılmış ve bâki meyveleri verecek işleri görmekle tâzif edilmiş ve bâki bir Zâtin, bâki Esmasının Cîlvelerine ve Nakışlarına medar olacak bir suret verilmiştir. Öyle ise böyle bir insanın hakikî Vazifesi ve Saadeti: Bütün cihazatı ve bütün istidadatıyla o Bâki-i Sermedî'nin Daire-i Marziyatında Esmasına yapışıp, Ebed yolunda o Bâki'ye müteveccih olup gitmektir. Lisanı **يَا بَاقِيَّ أَنْتَ الْبَاقِي** dediği gibi; Kalbi, Ruhu, Aklı, bütün Letaifi

هُوَ الْبَاقِيٌّ هُوَ الْأَزِلِّ الْأَبِدِيُّ هُوَ السَّرَّمَدِيُّ هُوَ الدُّئِمُ

هُوَ الْمَطْلُوبُ هُوَ الْمَحِبُوبُ هُوَ الْمَقْصُودُ هُوَ الْمَعْبُودُ

demeli.

سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

رَبَّنَا لَا تُؤْخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَانَا

(Haşıye): **قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كُمْ لَيَغْتَمُّ قَالُوا لَيَغْتَمَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ** Ayetile

وَلَيُثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِينِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا Ayeti "Tayy-ı Zaman"ı gösterdiği gibi,

وَلَيَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَالْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُونَ Ayeti de "Bast-ı Zaman"ı gösterir.

Pördünçü Lem'a

"Minhac-üs Sünne" bu Risaleye läyik görülmüştür.

("Mes'ele-i İmamet" bir mes'ele-i fer'iye olduğu halde, ziyade ehemmiyet verildiğinden bir Mesail-i İmaniye sırasına girip, İlm-i Kelâm'da ve Usûl-üd Dinde medar-i nazar olduğu cihetle, Kur'ana ve İmana aid Hizmet-i Esasiyemize münasebeti bulunduğuundan cüz'i bahsedildi.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُوْعَمِنِينَ
رَوْفٌ رَّحِيمٌ فَإِنْ تَوَلُّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ
الْعَرْشِ الْعَظِيمِ قُلْ لَا إِلَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةُ فِي الْقُرْبَى

Şu Âyet-i Azîmenin çok Hakaik-i Azîmesinden bir iki Hakikatına "İki Makam" ile işaret edeceğiz.

Birinci Makam

"Dört Nükte"dir.

BİRİNCİ NÜKTE: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Ümmetine karşı Kemal-i Şefkat ve Merhametini ifade ediyor. Evet Rivayet-i Sahiha ile Mahşerin dehşetinden herkes hattâ Enbiya dahi "nefsî, nefsi" dedikleri zaman, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm "Ümmetî, Ümmetî" diye Re'fet ve Şefkatını göstereceği gibi, yeni dünyaya geldiği zaman Ehl-i Keşfin tasdiğiyle válidesi Onun Münacatından "Ümmetî, Ümmetî"

ışitmiş. Hem bütün tarih-i hayatı ve neşrettiği şefkatkârane Mekârim-i Ahlâk, Kemal-i Şefkat ve Re'fetini gösterdiği gibi; Ümmetinin hadsiz Salavatına hadsiz ihtiyaç göstermekle, Ümmetinin bütün Saadetleriyle Kemal-i Şefkatinden alâkadar olduğunu göstermekle hadsiz bir Şefkatini göstermiş. İşte bu derece şefkatli ve merhametli bir Rehberin Sünnet-i Seniyesine müraat etmemek, ne derece nankörlük ve vicdansızlık olduğunu kıyas eyle.

İKİNCİ NÜKTE: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, külli ve umumî Vazife-i Nübûvvet içinde bazı hususî, cüz'î maddelere karşı azîm bir Şefkat göstermiştir. Zahir hale göre o azîm Şefkatı, o hususî cüz'î maddelere sarfetmesi, Vazife-i Nübûvvetin fevkâlâde ehemmiyetine uygun gelmiyor. Fakat Hakikatta o cüz'î madde, külli umumî bir Vazife-i Nübûvvetin medarı olabilecek bir silsilenin ucu ve Mümessili olduğundan, o Silsile-i Azîmenin hesabına Onun Mümessiline fevkâlâde ehemmiyet verilmiş. Meselâ: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Hazret-i Hasan ve Hüseyin'e karşı küçük-lüklerinde gösterdikleri fevkâlâde Şefkat ve Ehemmiyet-i Azîme, yalnız cibillî şefkat ve hiss-i karabetten gelen bir muhabbet değil, belki Vazife-i Nübûvvetin bir Hayt-i Nuranîsinin bir ucu ve Veraset-i Nebeviyenin gayet ehemmiyetli bir Cemaatinin Menşei, Mümessili, Fihristesi cihetiyledir. Evet Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Hazret-i Hasan'ı (R.A.) Kemal-i Şefkatinden kucağına alarak Başını öpmesiyle; Hazret-i Hasan'dan (R.A.) teselsül eden nuranî Nesl-i Mübarekinden Gavs-ı A'zam olan Şah-ı Geylanî gibi çok Mehdi-misal Verese-i Nübûvvet ve Hamele-i Şeriat-ı Ahmedîye (A.S.M.) olan Zâtların hesabına Hazret-i Hasan'ın (R.A.) Başını öpmüş ve O Zâtların istikbalde edecekleri Hizmet-i Kudsiyelerini Nazar-ı Nübûvvetle görüp takdir ve istihsan etmiş ve takdir ve teşvíke alâmet olarak Hazret-i Hasan'ın (R.A.) Başını öpmüş. Hem Hazret-i Hüseyin'e karşı gösterdikleri fevkâlâde Ehemmiyet ve Şefkat, Hazret-i Hüseyin'in (R.A.) Silsile-i Nuraniyesinden gelen Zeynelâbidîn, Cafer-i Sadık gibi Eimme-i Âlişan ve hakikî Verese-i Nebeviye gibi pek çok Mehdi-misal Zevat-ı Nuraniyenin namına ve Din-i İslâm ve Vazife-i Risalet hesabına Boynunu öpmüş, Kemal-i Şefkat ve Ehemmiyetini göstermiştir. Evet Zât-ı Ahmedîyenin (A.S.M.) gayb-âsına Kalbiyle, dünyada Asr-ı Saadetten Ebed tarafında olan Meydan-ı Haşri temaşa eden ve yerden Cennet'i gören ve zeminden gökteki Melaike-leri müşahede eden ve Zaman-ı Âdem'den beri mazi zulümâtinin perdeleri içinde gizlenmiş hâdisati gören,hattâ Zât-ı Zülcelal'in rû'yetine mazhar olan Nazar-ı Nuranîsi, Çeşm-i İstikbal-Bînîsi, elbette Hazret-i Hasan ve Hüseyin'in arkalarında teselsül eden Aktab ve Eimme-i Verese ve Mehđileri görmüş ve onların umumu namına başlarını öpmüş. Evet Hazret-i Hasan'ın (R.A.) başını öpmesinden, Şah-ı Geylanî'nın Hisse-i Azîmesi var.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: *إِلَّا الْمَوَدَّةُ فِي الْقُرْبَى* Ayetinin bir kavle göre manası: "Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Vazife-i Risaletin icrasına mukabil ücret istemez, yalnız Âl-i Beytine meveddeti istiyor." Eğer denilse: Bu manaya göre karabet-i nesliye cihetinden gelen bir faide gözetilmiş görünüyor. Halbuki, *إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْيِكُمْ* Sırrına binaen karabet-i nesliye değil, belki Kurbiyet-i İlahiye noktasında Vazife-i Risalet cereyan ediyor?

Elcevab: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Gayb-aşına Nazarıyla görmüş ki: Âl-i Beyti, Âlem-i İslâm içinde bir Şecere-i Nuraniye hükmüne geçecek. Âlem-i İslâmin bütün tabakatında kemalât-ı İnsaniye Dersinde Rehberlik ve Mürşidlik Vazifesini görecek Zâtlar, ekseriyet-i mutlaka ile Âl-i Beytten çıkacak. Teşehhûddeki Ümmetin "Âl" hakkındaki Duası ki,

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَلِيٍّ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ ۝ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَى أَلِيٍّ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

dir. Makbul olacağını keşfetmiş, yani nasılıki Millet-i İbrahimîye'de ekseriyet-i mutlaka ile nuranî Rehberler Hazret-i İbrahim'in (A.S.) Âlinden, Neslinden olan Enbiya olduğu gibi; Ümmet-i Muhammediyede de (A.S.M.) Vezaif-i Azîme-i İslâmiyyette ve ekser turuk ve mesalikinde Enbiya-i Benî Israil gibi, Aktab-ı Âl-i Beyt-i Muhammediyeyi (A.S.M.) görmüş. Onun için

قُلْ لَاّ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةُ فِي الْقُرْبَى demesiyle emrolunarak, Âl-i Beyte karşı Ümmetin meveddetini istemiş. Bu Hakikatı teyid eden diğer rivayetlerde Ferman etmiş: "Size iki şey bırakıyorum. Onlara temessük etseniz, Necat bulursunuz. Biri: Kitabullah, biri: Âl-i Beytim." Çünkü Sünnet-i Seniyenin Menbaî ve Muhofizi ve her cihetle iltizam etmesiyle mükellef olan Âl-i Beyttir.

İşte bu Sırra binaendir ki; Kitab ve Sünnete ittiba ünvaniyla bu Hakikat-i Hadîsiye bildirilmiştir. Demek Âl-i Beytten, Vazife-i Risaletçe muradı: Sünnet-i Seniyesidir. Sünnet-i Seniyeye ittabâ terkeden, hakikî Âl-i Beytten olmadığı gibi, Âl-i Beyte hakikî dost da olamaz.

Hem Ümmetini Âl-i Beytin etrafında toplamak arzusunun Sırrı şudur ki: Zaman

geçtikçe Âl-i Beyt çok tekessür edeceğini Îzn-i İlahî ile bilmış ve İslâmiyet za'fa düşeceğini anlamış. O halde gayet kuvvetli ve kesretli bir Cemaat-i Mütesanide lâzım ki, Âlem-i İslâmın Terakkiyat-ı Maneviyesinde Medar ve Merkez olabilsin. Îzn-i İlahî ile düşünmüş ve Ümmetini Âl-i Beyti etrafına toplamasını arzu etmiş. Evet Âl-i Beytin efradı ise, İtikad ve İman hususunda sairlerden çok ileri olmasa da, yine teslim, iltizam ve tarafgefährlikte çok ileridirler. Çünkü İslâmiyete fitraten, neslen ve cibilliyyeten tarafdarırlar. Cibilli tarafdarlık zaîf ve şansız, hattâ haksız da olsa bırakılmaz. Nerede kaldı ki, gayet kuvvetli, gayet hakikatlı, gayet şanlı, bütün Silsile-i Ecdadı bağlandığı ve şeref kazandığı ve canlarını feda ettikleri bir Hakikata tarafdarlık, ne kadar esaslı ve fitri olduğunu bilbedahe hissedeni bir zât, hiç tarafdarlığı bırakır mı? Ehl-i Beyt, işte bu şiddet-i iltizam ve fitri İslâmiyet cihetiyle Din-i İslâm lehinde edna bir emareyi, kuvvetli bir bürhan gibi kabul eder. Çünkü fitri tarafdarır. Başkası ise, kuvvetli bir bürhan ile sonra iltizam eder.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Üçüncü Nükte münasebetiyle Şıalarla Ehl-i Sünnet ve Cemaatin medar-ı nizârı, hattâ Akaid-i İmaniye Kitablarına ve Esasat-ı İmaniye sırasına girecek derecede büyütülmüş bir mes'eleye kısaca bir işaret edeceğiz. Mes'ele şudur:

Ehl-i Sünnet Ve Cemaat der ki: "Hazret-i Ali (R.A.), Hulefa-i Erbaa'nın dördüncüsüdür. Hazret-i Siddîk (R.A.) daha edfaldır ve Hilafete daha müstehak idi ki, en evvel o geçti." Şıalar derler ki: "Hak, Hazret-i Ali'nin (R.A.) idi. Ona haksızlık edildi. Umumundan en eddal Hazret-i Ali'dir. (R.A.)" Davalarına getirdikleri delillerin hülâsası: Derler ki: Hazret-i Ali (R.A.) hakkında vârid Ehadîs-i Nebeviye ve Hazret-i Ali'nin (R.A.) "**Şah-i Velayet**" ünvanyla ekseriyet-i mutlaka ile Evliyânin ve Tarîklerin mercii ve İlim ve Şecaat ve İbadette hârikulâde sıfatları ve Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm Ona ve Ondan teselsül eden Âl-i Beyte karşı şiddet-i alâkası gösteriyor ki; en eddal Odur, daima Hilafet Onun hakkı idi, Ondan gasbedildi.

Elcevab: Hazret-i Ali (R.A.) mükerrerken kendi ikrarı ve yirmi sene den ziyade o Hulefa-i Selâseye ittiba ederek onların Şeyhülislâmlîği makamında bulunması, şıaların bu davalarını cerhediyor. Hem Hulefa-i Selâsenin Zaman-ı Hilafetlerinde Fütuhat-ı İslâmiye ve Mücahede-i A'da hâdiseleri ve Hazret-i Ali'nin (R.A.) zamanındaki vakialar, yine Hilafet-i İslâmiye noktasında şıaların davalarını cerhediyor. Demek Ehl-i Sünnet Ve Cemaatin Davası, Haktır.

Eğer denilse: şâ ikidir. Biri; şâ-i velayettir, diğeri; şâ-i hilafettir. Haydi bu ikinci kısım garaz ve siyaset karıştırmasıyla haksız olsun. Fakat birinci kısımında garaz ve siyaset yok. Halbuki

şîa-i velayet, şîa-i hilafete iltihak etmiş, yani; ehl-i turuktaki Evliyanın bir kısmı Hazret-i Ali'yi (R.A.) eddal görüyorlar. Siyaset cihetinde olan şîa-i hilafetin davalarını tasdik ediyorlar.

Elcevab: Hazret-i Ali'ye (R.A.) iki cihetle bakılmak gerektir. Bir ciheti; Şahsî Kemalât ve Mertebesi noktasından. İkinci cihet: Âl-i Beytin Şahs-ı Manevîsini temsil ettiği noktasındandır. Âl-i Beytin Şahs-ı Manevîsi ise, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bir nevi Mahiyetini gösteriyor. İşte birinci nokta itibariyle Hazret-i Ali (R.A.) başta olarak bütün Ehl-i Hakikat, Hazret-i Ebubekir ve Hazret-i Ömer'i (R.A.) takdim ediyorlar. Hizmet-i İslâmiyyette ve Kurbiyet-i İlâhiyede makamlarını daha yüksek görmüşler. İkinci nokta cihetinde Hazret-i Ali (R.A.) Şahs-ı Manevî-i Âl-i Beytin Mümessili ve Şahs-ı Manevî-i Âl-i Beyt, bir Hakikat-ı Muhammediyeyi (A.S.M.) temsil ettiği cihetle, müvazeneye gelmez. İşte Hazret-i Ali (R.A.) hakkında fevkâlâde senakârane Ehadîs-i Nebeviye, bu ikinci noktaya bakıyorlar. Bu Hakikatı teyid eden bir Rivayet-i Sahîha var ki; Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Ferman etmiş: "**Her Nebinin nesli kendindendir. Benim Neslim, Ali'nin (R.A.) Neslidir.**" Hazret-i Ali'nin (R.A.) şahsı hakkında sair Hulefadan ziyade senakârane Ehadîsin kesretle intişarının Sırı sudur ki: Emevîler ile Haricîler, ona haksız hücum ve tenkis ettiğlerine mukabil Ehl-i Sünnet Ve Cemaat olan Ehl-i Hak, Onun hakkında rivayati çok neşrettiler. Saîr Hulefa-i Raşîdîn ise, öyle tenkid ve tenkise çok maruz kalmadıkları için, onlar hakkındaki Ehadîsin intişarına ihtiyaç görülmeli. Hem istikbalde Hazret-i Ali (R.A.) elîm hâdisata ve dâhilî fitnelerde maruz kalacağını Nazar-ı Nübûvvetle görmüş, Hazret-i Ali'yi (R.A.) me'yusiyetten ve Ümmetini Onun hakkında sû'-i zandan kurtarmak için **مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَّیْ مَوْلَاهُ** gibi mühim Hadîslerle Ali'yi (R.A.) teselli ve Ümmeti Îrşad etmiştir. Hazret-i Ali'ye (R.A.) karşı şîa-i velayetin ifratkârane muhabbetleri ve tarîkat cihetinden gelen tafdilleri, kendilerini şîa-i hilafet derecesinde mes'ul etmez. Çünkü ehl-i velayet meslek itibariyle, muhabbet ile mürşîdlerine bakarlar. Muhabbetin şe'ni ifrattır. Mahbubunu makamından fazla görmek arzu ediyor ve öyle de görüyor. Muhabbetin taşkınlıklarında ehl-i hal mazur olabilirler. Fakat onların muhabbetten gelen tafdili, Hulefa-i Raşîdîn'in zemmine ve adavetine gitmemek şartıyla ve Usûl-i İslâmiyenin haricine çıkmamak kaydıyla mazur olabilirler. Şîa-i hilafet ise; ağraz-ı siyaset, içine girdiği için, garazdan, tecavüzden kurtulamıyorlar, itizar hakkını kaybediyorlar. Hattâ **لَا لِحُبِّ عَلَيٰ بَلْ لِبُغْضِ عَمَّ** cümlesine mâsâdak

olarak Hazret-i Ömer'in (R.A.) eliyle iran milliyeti ceriha aldığı için, intikamlarını hubb-u Ali suretinde gösterdikleri gibi, Amr İbn-ül Âs'in Hazret-i Ali'ye (R.A.) karşı hurucu ve Ömer İbn-i Sa'din Hazret-i Hüseyin'e (R.A.) karşı feci muharebesi, Ömer ismine karşı şiddetli bir gayz ve adaveti şıalara vermiş. Ehl-i Sünnet ve Cemaate karşı şia-i velayetin hakkı yoktur ki, Ehl-i Sünneti tenkid etsin. Çünkü Ehl-i Sünnet, Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkis etmedikleri gibi ciddî severler. Fakat Hadîşçe tehlikeli sayılan ifrat-ı muhabbetten çekinirler. Hadîşçe Hazret-i Ali'nin (R.A.) şiası hakkındaki Sena-yı Nebevî, Ehl-i Sünnete aid'dır. Çünkü istikametli muhabbetle Hazret-i Ali'nin (R.A.) şıaları, Ehl-i Hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaattir. Hazret-i İsa Aleyhisselâm hakkındaki ifrat-ı muhabbet, nasara için tehlikeli olduğu gibi; Hazret-i Ali (R.A.) hakkında da o tarzda ifrat-ı muhabbet, Hadîş-i Sahihte tehlikeli olduğu tasrih edilmiş.

Şia-i velayet eğer dese ki: Hazret-i Ali'nin (R.A.) kemalât-ı fevkâlâdesi kabul olunduktan sonra Hazret-i Sîddîk'ı (R.A.) ona tercih etmek kabil olmuyor.

Elcevab: Hazret-i Sîddîk-ı Ekber'in ve Faruk-u A'zam'in (R.A.) Şâhsî Kemalâtıyla ve Veraset-i Nübüvvvet Vazifesiyle Zaman-ı Hilafeteki kemalâtı ile beraber bir mizanın kefesine, Hazret-i Ali'nin (R.A.) şâhsî Kemalât-ı Hârikasıyla, Hilafet zamanındaki dâhilî bilmecburiye girdiği elîm vakıalarından gelen ve sû'-i zanlara maruz olan Hilafet Mücahedeleri beraber mizanın diğer kefesine bırakılsa, elbette Hazret-i Sîddîk'in (R.A.) veya hut Faruk'un (R.A.) veya hut Zinnureyn'in (R.A.) kefesi ağır geldiğini Ehl-i Sünnet görmüş, tercih etmiş. Hem Onikinci ve Yirmidördüncü Sözlerde isbat edildiği gibi: Nübüvvvet, Velayete nisbeten derecesi o kadar yüksektir ki; Nübüvvvetin bir dirhem kadar cilvesi, bir batman kadar Velayetin cilvesine müreccahtır. Bu nokta-i nazardan Hazret-i Sîddîk-ı Ekber'in (R.A.) ve Faruk-u A'zam'in (R.A.) Veraset-i Nübüvvvet ve Tesis-i Ahkâm-ı Risalet noktasında hisseleri Taraf-ı İlahîden ziyade verildigine, Hilafetleri zamanlarındaki muvaffakiyetleri Ehl-i Sünnet ve Cemaatçe delil olmuş. Hazret-i Ali'nin (R.A.) Kemalât-ı Şâhsîyesi, o Veraset-i Nübüvvvetten gelen o ziyade hisseyi hükümden iskat edemediği için, Hazret-i Ali (R.A.) Şeyhey-i Mükterremeyn'in Zaman-ı Hilafetlerinde onlara Şeyhülislâm olmuş ve onlara hürmet etmiş. Acaba Hazret-i Ali'yi (R.A.) seven ve hürmet eden Ehl-i Hak ve Sünnet, Hazret-i Ali'nin (R.A.) sevdigi ve ciddî hürmet ettiği Şeyheyini nasıl sevmesin ve hürmet etmesin? Bu Hakikati bir misal ile izah edelim. Meselâ: Gayet zengin bir zâtın ırsiyetinden evlâdlarının birine yirmi batman gümüş ile dört batman altın veriliyor. Diğerine beş batman gümüş ile beş batman altın veriliyor. Öbürüne de üç batman gümüş ile beş batman altın verilse; elbette âhirdeki

ikisi çendan kemmiyeten az alıyorlar, fakat keyfiyeten ziyyade alıyorlar. İşte bu misal gibi Şeyheynin Veraset-i Nübüvvet ve Tesis-i Ahkâm-ı Risâletinde tecelli eden Hakikat-ı Akrebiyet-i İlahiye altınundan hisselerinin az bir fazlalığı, Kemalât-ı Şahsiye ve Velayet cevherinden neş'et eden Kurbiyet-i İlahiyyenin ve Kemalât-ı Velayetin ve Kurbiyetin çoğuna galib gelir. Müvazenede bu noktaları nazara almak gerektir. Yoksa şahsî Şecaati ve İlmi ve Velayeti noktasında birbiri ile müvazene edilse, Hakikatın sureti değişir. Hem Hazret-i Ali'nin (R.A.) zâtında temessül eden Şahs-ı Manevî-i Âl-i Beyt ve o Şahsiyet-i Maneviyede Veraset-i Mutlaka cihetile tecelli eden Hakikat-ı Muhammediye (A.S.M.) noktasında müvazene edilmez. Çünkü orada Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sîrr-ı Azîmi var. Amma şâ-i hilafet ise, Ehl-i Sünnet ve Cemaate karşı mahcubiyetinden başka hiçbir hakları yoktur. Çünkü bunlar Hazret-i Ali'yi (R.A.) fevkâlâde sevmek davasında oldukları halde tenkis ediyorlar ve sû'-i ahlâkta bulunduğu onların mezhepleri iktiza ediyor. Çünkü diyorlar ki: "Hazret-i Sîddîk ile Hazret-i Ömer (R.A.) haksız oldukları halde Hazret-i Ali (R.A.) onlara mümaşat etmiş, Şâ ıstılahinca takiyye etmiş; yani onlardan korkmuş, riyakârlık etmiş." Acaba böyle kahraman-ı İslâm ve "**Esedullah**" ünvanını kazanan ve Sîddîkların Kumandanı ve Rehberi olan bir Zâtı, riyakâr ve korkaklık ile ve sevmediği zâtlara tasannu'kârane muhabbet göstermekle ve yirmi seneden ziyyade havf altında mümaşat etmekle haksızlara tebâiyeti kabul etmekle muttasif görmek, Ona muhabbet değildir. O çeşit muhabbetten Hazret-i Ali (R.A.) teberri eder. İşte Ehl-i Hakkın mezhebi hiçbir cihetle Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkis etmez, sû'-i ahlâk ile ittihâm etmez. Öyle bir Hârika-i Şecaate korkaklık isnad etmez ve derler ki: "Hazret-i Ali (R.A.), Hulefa-i Raşîdîn'i Hak görmeseydi, bir dakika tanımaz ve itaat etmezdi. Demek ki onları haklı ve racih gördüğü için, gayret ve şeaatini hakperestlik yoluna teslim etmiş."

Elhasıl: Herşeyin ifrat ve tefriti iyi değildir. İstikamet ise Hadd-i Vasattır ki, Ehl-i Sünnet Ve Cemaat onu ihtiyar etmiş. Fakat maatteessüf Ehl-i Sünnet Ve Cemaat perdesi altına Vehhabîlik ve Haricîlik fikri kısmen girdiği gibi, siyaset meftunları ve bir kısım mülhidler, Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkid ediyorlar. Hâşâ, siyaseti bilmediğinden hilafete tam liyakat göstermemiş, idare edememiş diyorlar. İşte bunların bu haksız ittihamlarından Alevîler, Ehl-i Sünnete karşı küsmek vaziyetini alıyorlar. Halbuki Ehl-i Sünnetin Düsturları ve esas Mezhebleri, bu fikirleri iktiza etmiyor belki aksını isbat ediyorlar. Haricîlerin ve mülhidlerin tarafından gelen böyle fikirler ile Ehl-i Sünnet mahkûm olamaz. Belki Ehl-i Sünnet, Alevîlerden ziyyade Hazret-i Ali'nin (R.A.) tarafdarıdırular. Bütün Hutbelerinde, Dualarında Hazret-i Ali'yi (R.A.) lâyık olduğu sena

ile zikrediyorlar. Hususan ekseriyet-i mutlaka ile Ehl-i Sünnet Ve Cemaat Mezhebinde olan Eviya ve Asfiya, Onu Mürşid ve Şah-i Velayet biliyorlar. Alevîler, hem Alevîlerin hem Ehl-i Sünnetin adavetine istihkak kesbeden haricileri ve mülhidleri bırakıp, Ehl-i Hakka karşı cephe almamalıdırlar. Hattâ bir kısım Alevîler, Ehl-i Sünnetin inadına Sünneti terkediyorlar. Her ne ise bu mes'elede fazla söyledik. Çünkü Ülemanın beyinde ziyade medar-ı bahsolmuştur.

Ey Ehl-i Hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaat! Ve ey Âl-i Beytin muhabbetini meslek ittihaz eden Alevîler! Çabuk bu manasız ve Hakikatsız, haksız, zararlı olan nizârı aranızdan kaldırınız. Yoksa şimdiki kuvvetli bir surette hükmeylenen zendeka cereyanı, birinizi diğeri aleyhinde âlet edip ezmesinde istimal edecek. Bunu mağlub ettikten sonra, o âleti de kıracak. Siz Ehl-i Tevhid olduğunuzdan Uhuvveti ve İttihâdi emreden yüzər esası Rabîta-i Kudsiye mabeyninizde varken, iftirâk iktiza eden cüzî mes'eleleri bırakmak elzemdir.

* * *

İkinci Makam

فَإِنْ تَوَلُّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Âyetinin ikinci Hakikatına dair olacak. [*]

* * *

[*]: Bu İkinci Makam, Onbirinci Lem'a olarak te'lif edilmiştir.

Beşinci Lem'a

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (1) Ayetinin gayet mühim bir Hakikatini

onbeş mertebe ile beyan edecek bir Risale olacaktı. Fakat Hakikat ve İlimden ziyade, Zikir ve Tefekkür ile münasebetdar olduğundan şimdilik te'hir edildi. Çandan Onbirinci Lem'a olan "Mirkat-üs Sünneti ve Tiryak-ı Maraz-il Bid'a" namındaki gayet mühim bir Risale Beşinci Lem'a namiyla bidayeten yazılmıştı. Fakat o Risale, onbir Nükte-i Mühimmeye inkısam ettiğinden Onbirinci Lem'a girdi. Beşinci Lem'a açıkta kaldı.

* * *

Allinci Lem'a

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ (2) Cümlesinin ifade ettiği

çok Âyatın mühim Hakikatini yine onbeş-yirmi mertebe-i fikriye ile beyan edecek bir Risale olacaktı. Bu Lem'a da, Beşinci Lem'a gibi, nefsimde hissettiğim ve Harekât-ı Ruhiyemde Zikir ve Tefekkürle müşahede ettiğim mertebeler olduğundan, İlim ve Hakikattan ziyade zevk ve hale medar olmak cihetiyle, Hakikat Lem'aları içinde değil, belki âhirlerinde yazılması münasib görüldü.

* * *

(1 - 2): Hazret-i Üstadımız Yirmidokuzuncu Arabî Lem'anın Altinci Babının Haşıyesinde bu iki Cümle hakkında: "Bu iki Mübârek Kelâmin meratibi, İlimden ziyade Fikir ve Zikir olduğundan, Arabî zikredildi..." diye beyanda bulunmaktadır.

Yedinci Lem'a

Sure-i Feth'in âhirindeki Âyetin yedi nevi İhbar-ı Gaybîsine dairdir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ رَسُولُهُ الرُّوْعِيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ أَمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُوعِسُكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا * هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدًى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللّٰهِ شَهِيدًا * مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحْمَاءُ بَيْنَهُمْ رُكُّعاً سُجَّداً يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ آثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرِيهِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطَأهُ فَازْرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوْى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الرُّزْرَاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيْمًا

Sure-i Feth'in bu üç Âyetinin çok Vücuh-u İ'cazi vardır. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'm on Vücuh-u Külliye-i İ'caziyesinden İhbar-ı Bilgayb vechi, şu üç Âyette yedi-sekiz vecihle görünüyor.

BİRİNCİSİ: لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولُهُ الرُّؤْعَيَا ilâ âhir.. Feth-i

Mekke'yi vukuundan evvel kat'iyyetle haber veriyor. İki sene sonra haber verdiği tarzda vukubulmuştur.

İKİNCİSİ: فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ifade ediyor ki: Sulh-

u Hudeybiye, çendant zahiri İslâm aleyhinde görülmüş ve kureyşiler bir derece galib görünmüştü olduğu halde manen Sulh-u Hudeybiye, manevî büyük bir Fetih hükmünde olacak ve sair Fütuhatın da anahtarı olacak diye ihbar ediyor. Filhakika, Sulh-u Hudeybiye ile çendant maddî kılınc, kılıfına muvakkaten konuldu. Fakat Kur'an-ı Hakîm'in barika-âsa Elmas Kılıncı çıktı, Kalbleri, Akılları Fethetti. Musalaha münasebetiyle birbirile ihtilat ettiler. Mehasin-i İslâmiyet, Envâr-ı Kur'aniye, inad ve taassubat-ı kavmiye perdelerini yırtarak, hükümlünü icra ettiler. Meselâ: Bir Dâhiye-i Harb olan Hâlid Bin Veliid ve bir Dâhiye-i Siyaset olan Amr Îbn-ül Âs gibi, mağlubiyeti kabul etmeyen zâtlar, Sulh-u Hudeybiye ile cilvesini gösteren Seyf-i Kur'anî onları mağlub edip, Medine-i Münevvere'ye kemal-i inkıyat ile İslâmiyete gerdendâde-i teslim olduktan sonra Hazret-i Hâlid, bir "Seyfullah" şekline girdi ve Fütuhat-ı İslâmiyenin bir Kılıncı oldu.

MÜHİM BİR SUAL: Fahr-ül Âlemîn ve Habib-i Rabb-ül Âlemîn Hazret-i Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sahabelerinin, müşrikîne karşı Uhud'un nihayetinde ve Huneyn'in bidayetinde mağlubiyetinin Hikmeti nedir?

ELCEVAB: Müşrikler içinde, o zamanda saff-ı Sahabede bulunan Ekâbir-i Sahabeye istikbalde mukabil gelecek Hazret-i Hâlid gibi çok Zâtlar bulunduğuandan, şanlı ve şerefli olan istikballeri nokta-i nazarda bütün bütün İzzetlerini kırmamak için, Hikmet-i İlahiye, Hasenat-ı İstikbaliyelerinin bir mükâfat-ı muaccelesi olarak mazide onlara vermiş, bütün bütün İzzetlerini kırmamış. Demek mazideki Sahabeler, müstakbeldeki Sahabelere karşı mağlub olmuşlar. Tâ o müstakbel Sahabeler, berk-i süyuf korkusuya değil, belki Barika-i Hakikat şevkiyle İslâmiyete girsin ve o Şehamet-i Fîtriyeleri çok zillet çekmesin.

ÜÇÜNCÜSÜ: لَا تَخَافُونَ kaydıyla ihbar ediyor ki: "Sizler Emniyet-i Mutlaka içinde Kâ'beyi tavaf edeceksiniz." Halbuki Ceziret-ül

Arab'daki bedevi akvam, çoğu düşman olmakla beraber, Mekke etrafı ve kureyş kabilesi kism-ı a'zamı düşman iken, yakın bir zamanda hiç havf hissedilmezken Kâ'beyi tavaf edeceksiniz ihbarıyla Ceziret-ül Arab'ı itaat altına ve bütün Kureyş'i İslâmiyet içine ve Emniyet-i Tâmme vaz'edilmesine, delalet ve ihbar eder. Aynen haber verdiği gibi vukua gelmiştir.

DÖRDÜNCÜSÜ:

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الْدِينِ كُلِّهِ

Kemal-i kat'iyetle ihbar ediyor ki: "Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın getirdiği Din, umum dirlere galebe çalacak." Halbuki o zamanda yüzler milyon tebaası bulunan nasara ve yahudi ve mecusî dinleri ve roma, çin ve iran hükümeti gibi yüzler milyon tebaası bulunan cihangir devletlerin edyan-ı resmîleri iken, kendi küçük kabilelerine karşı tam galebe edemeyen bir vaziyette bulunan Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'ın getirdiği Din, umum dirlere galib ve umum devletlere muzaffer olacağını ihbar ediyor. Hem gayet vuzuh ve kat'iyetle ihbar ediyor. İstikbal, o Haber-i Gaybîyi, Bahr-i Muhit-i Şarkî'den Bahr-i Muhit-i Garbî'ye kadar İslâm Kılincının uzamasıyla tasdik etmiştir.

BEŞİNCİSİ:

**مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ
تَرَبِّيْهُمْ رُكَّا سُجَّدا**

ilâ âhir... Şu Âyetin başı, Sahabelerin Enbiyadan sonra nev-i beşer içinde en mümtaz olduklarına sebeb olan Secaya-yı Âliye ve Mezaya-yı Galiyeyi haber vermekle, mana-yı sarihiyle; Tabakat-ı Sahabenin istikbalde muttasif oldukları ayrı ayrı mümtaz Has Sıfatlarını ifade etmekle beraber, mana-yı işaretîsiyle; Ehl-i Tahkikçe Vefat-ı Nebevi'den sonra makamına geçecek Hulefa-yı Raşidîn'e Hilafet tertibi ile işaret edip her birisinin en meşhur medar-ı imtiyazları olan Sıfat-ı Hâssayı dahi haber veriyor. Şöyle ki:

وَالَّذِينَ مَعَهُ Maiyet-i Mahsusa ve Sohbet-i Hâssa ile ve en evvel vefat ede-rek yine maiyetine girmekle meşhur ve mümtaz olan Hazret-i Sîddîk'ı gösterdiği gibi, **أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ** ile istikbalde Küre-i Arz'in devletlerini Fütuhatiyla titretecek ve Adaletiyle zalimlere saika gibi şiddet gösterecek olan Hazret-i Ömer'i gösterir. Ve

رَحْمَاءَ بَيْنَهُمْ ile istikbalde en mühim bir fitnenin vukuu hazırlanırken

Kemal-i Merhamet ve Şefkatinden İslâmlar içinde kan dökülmemek için Ruhunu feda edip teslim-i nefş ederek Kur'an okurken mazlumen Şehid olmasını tercih eden Hazret-i Osman'ı da haber verdiği gibi,

تَرِيْهُمْ رُكْعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا Saltanat ve Hilafete

Kemal-i Liyakat ve Kahramanlıkla girdiği halde ve Kemal-i Zühd ve İbadet ve fakr ve İktisadı ihtiyar eden ve Rükû ve Suciudda devamı ve kesreti herkesçe musaddak olan Hazret-i Ali'nin (R.A.) istikbaldeki vaziyetini ve o fitneler içindeki harbleriyle mes'ul olmadığını ve niyeti ve matlubu Fazl-ı İlâhî olduğunu haber veriyor.

ALTINCISI: **ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرِيْةِ** Fikrası, iki cihet ile İhbar-ı

Gaybîdir.

Birincisi: Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm gibi Ümmi bir Zâta nisbeten gayb hükmünde olan Tevrat'taki Evsaf-ı Sahabeyi haber veriyor. Evet Tevrat'ta -Ondokuzuncu Mektub'da beyan edildiği gibi- Âhirzamanda gelecek Peygamber'in Sahabeleri hakkında Tevrat'ta bu fıkra var: "Kudsîlerin bayrakları beraberlerindedir." Yani Onun Sahabeleri Ehl-i Taat ve İbadet ve Ehl-i Salihat ve Velayettirler ki, o vasıfları "Kudsîler" yani "mukaddes" tabiriyle ifade etmiştir. Tevrat'ın pek çok ayrı ayrı lisanlara tercüme edilmesi vasıtasyyla o kadar tahrifat olduğu halde, şu Sure-i Feth'in

مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرِيْةِ hükmünü müteaddid Âyâtiyla tasdik ediyor.

İkinci cihet İhbar-ı Gaybî şudur ki: **مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرِيْةِ** Fikrasıyla

ihbar ediyor ki: "Sahabeler ve Tâbiînler, İbadette öyle bir dereceye gelecekler ki, Ruhlarındaki Nuraniyet, yüzlerinde parlayacak ve cebhelerinde Kesret-i Suciuddan hasıl olan bir Hâtem-i Velayet nev'inde alınlarında Sikkeler görünecek." Evet istikbal bunu vuzuh ile ve kat'iyet ile ve parlak bir surette isbat etmiştir. Evet o kadar acib fitneler ve dağdağa-i siyaset içinde, gece ve gündüzde Zeynelâbidîn gibi bin Rek'at Namaz kılan ve Taus-u Yemenî gibi, kırk sene Yatsı Abdestiyle sabah Namazını eda eden çok

mühim pek çok Zâtlar, **مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرِيْةِ** Sırrını göstermişlerdir.

YEDİNCİSİ:

وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرَبَّعٍ أَخْرَجَ شَطَاهُ فَازْرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوْى عَلَى سُوقِهِ
يُعْجِبُ الزُّرَاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ

Fıkrası, iki cihetle İhbar-ı Gaybîdir.

Birincisi: Nebiyy-i Ümmi'ye nisbeten gayb hükmünde olan, İncil'in Sahabeler hakkındaki ihbarını ihbardır. Evet İncil'de, Âhirzamanda gelecek

Peygamber'in (A.S.M.) vasfında **مَعَهُ قَضِيبٌ مِّنْ حَدِيدٍ وَأَمْتَهُ كَذِلِكَ** gibi

Ayetler var. Yani: Hazret-i İsa (A.S.) gibi kılıncsız değil, belki Sahib-üs Seyf bir Peygamber gelecek, Cihada memur olacak ve Onun Sahabeleri dahi,

Kılınclı ve Cihada memur olacaklardır. O **حَدِيدٌ قَضِيبٌ** Sahibi, Reis-i Âlem

olacak. Çünkü İncil'in bir yerinde der: "**Ben gidiyorum, tâ Âlemin Reisi (A.S.M.) gelsin.**" Yani: Âlemin Reisi geliyor. Demek oluyor ki; İncil'in bu iki fıkrasından anlaşılıyor ki: Sahabeler, çandan mebdede az ve zaif görünecekler. Fakat çekirdekler gibi neşvünema bularak yükseliş kalınlaşip kuvvetleşerek, küffarın gayzlarını onlara yutkundurup boğduracak vakitte, kılınclarıyla nev'i beşeri kendilerine müsahhar edip, Reisleri olan Peygamber'in (A.S.M.) ise, Âleme Reis olduğunu isbat edecekler. Aynen şu Sure-i Feth'in Âyetinin mealini ifade ediyor.

İkinci Vecih: Şu fıkra ihbar ediyor ki: Sahabeler çandan azlığından ve za'findan Sulh-u Hudeybiye'yi kabul etmişler; elbette, her halde az bir zamandan sonra sür'aten öyle bir inkişaf ve ihtişam ve kuvvet kesbedecekler ki, rûy-i zemin tarlasında Dest-i Kudretle ekilen nev-i beşerin o zamanda gafletleri cihetiyile kısa, kuvvetsiz, nâkış, bereketsiz sünbüllerine nisbeten gayet yüksek ve kuvvetli ve meyvedar ve bereketli bir surette çoğalacaklar ve kuvvet bulacaklar ve haşmetli hükümetleri gibitadan, haseden ve kıskançlıktan gelen bir gayz içinde bırakacaklar. Evet istikbal, bu İhbar-ı Gaybîyi çok parlak bir surette göstermiştir. Şu İhbarda hâfi bir îma daha var ki: Sahabeyi Tavsifat-ı Mühimme ile sena ederken, en büyük bir mükâfatın va'di, makamca lâzım geldiği halde, **مَغْفِرَةً** Kelimesiyle işaret ediyor ki: İstikbalde Sahabeler içinde fitneler

vasıtasiyla mühim kusurlar olacak. Çünkü mağfiret, kusurun vukuuna delalet eder. Ve o zamanda Sahabeler nazarında en mühim Matlub ve en yüksek İhsan, "Mağfiret" olacak ve en büyük Mükâfat ise; afv ile, mücazat etmemekti. **مَغْفِرَةً** Kelimesi, nasıl bu latif imayı gösteriyor. Öyle de Surenin

لِيغْفِرَلَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأْخَرَ Cümlesiyle münasebetdardır. Surenin başı, hakikî günahlardan mağfiret değil; çünkü ismet var, günah yok. Belki Makam-ı Nübüvvete lâyik bir mana ile Peygamber'e Müjde-i Mağfiret ve âhirinde Sahabelere mağfiret ile müjde etmekle, o îmaya bir letafet daha katar.

İşte Âhir-i Feth'in mezkûr üç Âyeti, on Vücuh-u Î'cazından yalnız Îhbar-ı Gaybî vechinin çok yücuhundan yalnız yedi vechini bahsetti. Cüz'-i ihtiyârî ve Kadere dair Yirmialtıncı Söz'ün âhirinde, şu âhirki Âyetin Hurufatının vaziyetindeki mühim bir Lem'a-i Î'caza işaret edilmiştir. Bu âhirki Âyet, Cümleleriyle Sahabeye baktığı gibi, kayıdlarıyla dahi yine Sahabenin ahvaline bakıyor. Ve Elfazıyla, Sahabenin evsafını ifade ettikleri gibi, Hurufatıyla ve o Âayetteki Hurufatın tekerrür-ü adediyile yine Ashab-ı Bedir, Uhud, Huneyn, Suffe, Rıdvân gibi Tabakat-ı Meşhure-i Sahabede bulunan Zâtlara işaret ettikleri gibi, ilm-i cifrin bir nev'i ve bir anahtarları olan Tevafuk cihetiyile ve ebced hesabıyla daha çok Esrarı ifade ediyor.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Sure-i Feth'in âhirindeki Âyetin mana-yı işaretisiyle verdiği Îhbar-ı Gaybî münasebetiyle; gelecek Âayette aynı haber, aynı mana-yı işaret ile verdiği münasebetle bir nebze ondan bahsedilecek.

BİR TETİMME

**وَلَهُدِينَا هُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ
أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشَّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ
وَ حَسُنَ اُولَئِكَ رَفِيقًا**

Bu Âyetin beyanında binler Nüktelerinden "İki Nükte"ye işaret edeceğiz.

BİRİNCİ NÜKTE: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan Mefahimiyle, Mana-yı Sarihiyle İfade-i Hakaik ettiği gibi; Üslûblarıyla, Hey'atiyla çok maâni-i işariyeyi dahi ifade ediyor. Her bir Âyetin çok tabaka-i manaları var. Kur'an, Îlm-i Muhibben geldiği için, bütün manaları murad olabilir. İnsanın cüz'î fikri ve şahsi iradesiyle olan kelâmlar gibi bir iki manaya inhisar etmez.

İşte bu Sırra binaen Âyât-1 Kur'aniyenin Ehl-i Tefsir tarafından hadsiz Hakaiki beyan edilmiş. Müfessirînین beyan etmediği daha çok Hakaiki var. Ve bilhassa Hurufatında ve Mana-yı Sarihinden başka, işaretinde çok Ulûm-u Mühimme vardır.

İKİNCİ NÜKTE: İşte bu Âyet-i Kerime

مَنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسْنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا

Tabiriyle, Sırat-ı Müstakimin Ehli ve hakikî Niam-ı İlahiyeye mazhar nev-i beşerdeki Taife-i Enbiya ve Kafile-i Sîddîkîn ve Cemaat-ı Şuheda ve Esnaf-ı Sâlihîn ve Enva'-1 Tâbiînin bulunduklarını ifade etmekle beraber, Âlem-i İslâmiyette o beş kısmin en mükemmelini dahi ayrıca sarahaten gösterdikten sonra o beş kısmin İmamları ve baştaki Rüesalarını Sîfât-1 Meşhureleriyle zikretmekle onlara delalet edip ifade ettiği gibi, İhbar-1 Gayb nev'inden bir Lem'a-i İ'caz ile o taifelerin istikbaldeki Reislerinin vaziyetlerini bir vecihle tayin ediyor. Evet *مَنَ النَّبِيِّينَ* nasıl sarahatle Hazret-i Peygamber

Aleyhissalâtü Vesselâm'a bakıyor. *وَ الصِّدِّيقِينَ* Fikrasıyla Ebu Bekir-is Sîddîk'a bakıyor. Hem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sonra ikinci olduğuna ve en evvel yerine geçeceğine ve "Sîddîk" ismi, Ümmetçe Ona Ünvan-ı Mahsus ve Sîddîkînlerin başında görüneceğine işaret ettiği gibi,

وَ الشُّهَدَاءِ Kelimesiyle Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman, Hazret-i Ali Rîd-

vanullahi Aleyhim Ecmaân'i üçünü beraber ifade ediyor. Hem üçü Sîddîk'tan sonra Nübûvvetin Hilafetine mazhar olacaklarını ve üçü de şehid olacaklarını, Fazilet-i Şehadetleri de sair Fezaillerine ilâve edileceğini işaret ve gaybî bir surette ifade ediyor. *وَ الصَّالِحِينَ* Kelimesiyle Ashab-ı Suffe,

وَ حَسْنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا Bedir, Rîdvan gibi mümtaz zevata işaret ederek

Cümlesiyle mana-yı sarihiyle onların ittibaına teşvik ve Tâbiînlerdeki tebayıeti çok müserref ve güzel göstermekle, mana-yı işaretisiyle Hulefa-i Erbaanın beşincisi olarak ve **إِنَّ الْخِلَافَةَ بَعْدِي ثَلَاثُونَ سَنَةً** Hadîs-i Şerifin Hükmünü tasdik ettiren Müddet-i Hilafeti azlığıyla beraber kıymetini azîm göstermek için o mana-yı işaretisiyle Hazret-i Hasan Radîyallâhü Anh'ı gösterir.

Elhasıl: Sure-i Feth'in âhirki Âyeti, Hulefa-i Erbaaya baktığı gibi, bu Âyet dahi teyiden, İhbar-ı Gayb nev'inden onların istikbaldeki vaziyetlerine kısmen işaret suretiyle bakar. İşte Kur'anın Enva'-ı İcazından olan İhbar-ı Gayb nev'inin Lemaat-ı İcaziyesi Âyât-ı Kur'aniyede o kadar çoktur ki, hasra gelmez. Ehl-i zahirin kırk elli Âyete hasretmeleri, nazar-ı zahirî iledir. Hakikatta ise binden geçer. Bazan bir Âyette dört beş vecihle İhbar-ı Gaybî bulunur.

رَبَّنَا لَا تُؤْمِنَّا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

BU TETİMMEYE İKİNCİ BİR İZAH (*)

Şu âhir-i Feth'in İşaret-i Gaybiyesini teyid eden, hem Fatiha-i Şerife'deki Sırat-ı Müstakim Ehli ve **صِرَاطَ الَّذِينَ آتَيْتَ عَلَيْهِمْ** Âyetindeki murad kimler olduğunu beyan eden, hem Ebed-ül Âbâdin pek uzun yolunda en nuranî, ünsiyetli, kesretli, cazibedar bir Kafile-i Rûfekayı gösteren ve Ehl-i İman ve Ashab-ı Şuuru şiddetle O Kafilye tebâiyet noktasında iltihak ve refakata mu'cizane sevkeden şu Âyet

فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشَّهِداءِ وَالصَّالِحِينَ وَ حَسَنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا

yne âhir-i Feth'in âhirki Âyeti gibi İlîm-i Belâgat'ta "maariz-ul kelâm"

(*): Kardeşlerim her ikisini faydalı bulmasından, iki izahı beraber kaydetmişler; yoksa biri kâfi idi.

ve "müstetbeat-üt terakib" tabir edilen mana-yı maksuddan başka işaretî ve remzî manalarla Hulefa-i Erbaa ve Beşinci Halife olan Hazret-i Hasan'a (R.A.) işaret ediyor. Gaybî umûrdan birkaç cihette haber veriyor. Şöyle ki:

Nasîlki şu Âyet, mana-yı sârihi ile nev'-i beserde Niam-ı Âliye-i İlahiyeye mazhar olan Ehl-i Sîrat-ı Müstakim olan Kafîle-i Enbiya ve Taîfe-i Sîddikîn ve Cemaat-ı Şüheda ve Enva'-ı Sâlihîn ve Sînîf-ı Tâbiîn; "Muhsinîn" olduğunu ifade ettiği gibi, Âlem-i İslâm'da dahi o taifelerin en ekmeli ve en efîali bulunduğu ve Nebiyy-i Âhirzaman'ın Sirr-ı Veraset-i Nübüvvetten teselsül eden Taîfe-i Verese-i Enbiya ve Sîddik-ı Ekber'in Maden-ı Sîddikîyetinden teselsül eden Kafîle-i Sîddikîn ve Hulefa-yı Selâsenin şehadet mertebesiyle merbut bulunan Kafîle-i Şüheda ,

وَالَّذِينَ أَمْنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ Sırriyla bağlanan Cemaat-ı Sâlihîn

ve **قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّكُمُ اللَّهُ** Sîrrını imtisal eden ve Sahabelerin ve Hulefa-yı Râşîdîn'in refakatinde giden Esnaf-ı Tâbiîni İhbar-ı Gaybî nev'inden gösterdiği gibi, **وَالصِّدِّيقِينَ** Kelimesiyle mana-yı işaretî cihetinde Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sonra makamına geçecek ve Halifesi olacak ve Ümmetçe "Sîddik" Ünvanıyla şöhret bulacak ve Sîddikîn Kafîlesinin Reisi olacak Hazret-i Ebu Bekir-is Sîddik'i ihbar ediyor. **وَالشُّهَدَاءِ** Kelimesiyle Hulefa-yı Râşîdîn'den üçünün Şehadetini

haber veriyor ve Sîddik'tan sonra üç Şehid, Halife olacaklar. Çünkü **شَهَادَاءِ** cem'dir. Cem'in ekalli üçtür. Demek Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman, Hazret-i Ali (Râdiyallahü Anhüm) Sîddik'tan sonra Riyaset-i İslâmîyete geçecekler ve Şehid olacaklar. Aynı Haber-i Gaybî vukubulmuştur. Hem **وَالصَّالِحِينَ**

kaydıyla Ehl-i Suffe gibi Taat ve İbadette Tevrat'ın senasına mazhar olmuş Ehl-i Salahat ve Takva ve İbadet, istikbalde kesretle bulunacağını ihbar etmekle beraber, **وَ حَسَنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا** Cümlesi ; Sahabeye ,

İlim ve Amelde refakat ve tebaiyet eden Tâbiînlerin tebaiyetini tahsin etmekte, Ebed yolunda o dört Kafilenin refakatlarını hasen ve güzel göstermekle beraber; Hazret-i Hasan'ın (R.A.) birkaç ay gibi kısacık Müddet-i Hilafeti,

çendan az idi. Fakat **إِنَّ الْخِلَافَةَ بَعْدِي ثَلَاثُونَ سَنَةً** Hükmiyle ve o İhbar-1

Gaybiye-i Nebeviyenin Tasdiki ile ve

إِنَّ ابْنِي حَسَنٌ هَذَا سَيِّدُ سَيُّولِحٍ اللَّهُ يَهُوَ بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ عَظِيمَتَيْنِ

Hadîsindeki mu'cizane İhbar-1 Gaybi-yi Nebeviyi tasdik eden; ve iki büyük ordu, iki Cemaat-1 Azîme-i İslâmiyenin musalahasını temin eden ve nizârî ortalardan kaldırın Hazret-i Hasan'ın (R.A.) kısacık Müddet-i Hilafetini ehemmiyetli gösterip, Hulefa-i Erbaaya bir Beşinci Halife göstermek için,

وَ حَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا İhbar-1 Gaybî nev'inden mana-yı işaretîsiyle ve

Kelimesinde Beşinci Halifenin ismine İlm-i Belâgat'ta "müstetbeat-üt terakib" tabir edilen bir Sîr ile işaret ediyor.

İşte mezkûr işaretî İhbarlar gibi daha çok Sîrlar var. Sadedimizle gelmediği için şimdilik kapı açılmadı. Kur'an-1 Hâkim'in çok Âyâti var ki, herbir Âyet çok vecihlerle İhbar-1 Gaybî nev'indendir. Bu nevi İhbarat-1 Gaybiye-i Kur'aniye binlerdir.

رَبَّنَا لَا تُؤْءِنِّنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Hâtime

Kur'an-ı Hakîm'in Tevafuk cihetinden tezahür eden İ'cazî Nüktelerinden bir Nüktesi şudur ki: Kur'an-ı Hakîm'de İsm-i Allah, Rahman, Rahîm, Rab ve İsm-i Celal yerindeki Hüve'nin mecmuu, dörtbin küsurdur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (Hesab-ı Ebced'in ikinci nev'i ki, huruf-u heca tertibiyledir) o da dörtbin küsür eder. Büyük adedlerde küçük kesirler, Tevafuku bozmadığından küçük kesirlerden kat-1 nazar edildi. Hem **أَمْ**

tazammun ettiği iki **و** -1 atîf ile beraber ikiyüz seksen küsür eder. Aynen Sure-i El-Bakara'nın ikiyüz seksen küsür İsm-i Celaline ve hem ikiyüz seksen küsür Âyatîn adedine Tevafuk etmekle beraber, Ebced'in hecaî tarzındaki ikinci hesabıyla, yine dörtbin küsür eder. O da yukarıda zikri geçmiş beş Esma-i Meşhurenin adedine Tevafuk etmekle beraber

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ in kesirlerinden kat-1 nazar, adedine Tevafuk ediyor. Demek bu Sîrr-ı Tevafuka binaen **أَمْ** hem müsemmasını tazammun

eden bir isimdir, hem El-Bakara'ya isim, hem Kur'ana isim, hem ikisine muhtasar bir fihriste, hem ikisinin enmuzeci ve hülâsası ve çekirdeği, hem

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ in mücmelidir. Ebced'in meşhur hesabıyla

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ İsm-i Rab adedine müsavi olmakla beraber,

أَلرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ deki müşedded (**و**) iki (**و**) sayılsa; o vakit dokuz yüz doksan olup, pek çok Esrar-ı Mühimmeye medar olup, ondokuz harfiyle ondokuz bin Âlemin miftahıdır.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'da Lafza-i Celalin Tevafukat-ı Latifesi-ndendir

ki, bütün Kur'anda sahifenin âhirki satırın yukarı kısmında seksen Lafza-i Celal, birbirine Tevafukla baktığı gibi, aşağıkı kısmda da aynen seksen Lafza-i Celal, birbirine Tevafukla bakar. Tam o âhirki satırın ortasında yine ellibeş Lafza-i Celal, birbiri üstüne düşüp ittihad ederek güya ellibeş Lafza-i Celalden terekküb etmiş birtek Lafza-i Celaldır. Âhirki satırın başında yalnız ve bazı üç harfli kısa bir Kelime fasila ile yirmibeş tam Tevafukla tam ortadaki ellibeşin tam Tevafukuna zammedilince seksen Tevafuk olup, o satırın nisf-ı evvelindeki seksen Tevafuka ve nisf-ı âhirdeki yine seksen Tevafuka tevafuk ediyor. Acaba böyle latif, zarif, muntazam, mevzun, İ'cazlı bu Tevafukat; Nüktesiz, Hikmetsiz olur mu? Hâşâ, olamaz. Belki o Tevafukatın ucuyla mühim bir define açılabilir.

رَبَّنَا لَا تُؤْمِنَّا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

S A İ D N U R S İ

* * *

Sekizinci Lem'a

Keramet-i Gavsiye Risalesidir. Sikke-i Tasdik-i Gaybî mecmuasında ve teksir Lem'alar mecmuasında neşredilmiştir.

* * *

Dokuzuncu Lem'a

Teksir Lem'alar mecmuasında neşredilmiştir.

Onuncu Lem'a

„Şefkat Tokatları” Risalesi

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَوُءُفُ بِالْعِبَادِ

Ayetinin bir Sırrını, Hizmet-i Kur'aniyede arkadaşlarının beşeriyet muktezası olarak sehiv ve hatalarının neticesinde yedikleri şefkat tokatlarını beyan etmekle tefsir ediyor. Hizmet-i Kur'aniyenin bir Silsile-i Kerameti ve o Hizmet-i Kudsiyenin etrafında İzn-i İlahî ile nezaret eden ve Himmet ve Duasıyla yardım eden Gavs-ı A'zam'in bir nevi Kerameti beyan edilecek. Tâ ki, bu Hizmet-i Kudsiyede bulunanlar, ciddiyetlerinde, Hizmetlerinde sebat etsinler.

Bu Hizmet-i Kudsiyenin Kerameti „üç nevi”dir:

Birinci nev'i: O Hizmeti ihzar etmek ve Hâdimlerini o Hizmete sevketmek cihetidir.

İkinci kısmı: Manileri bertaraf etmek ve müzirların şerrini def'edip, onları tokatlamaktır.

Bu iki kısmın hâdiseleri çoktur, hem çok uzundur. (*) Başka vakte talikan, en hafif olan üçüncü bir kısımdan bahsedeceğiz.

(*): Meselâ: Halk Partisi, Nur Talebelerine verdikleri azab ve sıkıntı ve ihanetlerden, kendileri dünyada daha ziyade cezasını çektiler, aynı gördüler.

Üçüncü Kısım: şudur ki: Hizmette hâlisen çalışanlara fütür geldiği vakit, şefkatli bir tokat yerler, intibaha gelerek yine o Hizmete girerler. Bu kısmın hâdisati, yüzden fazladır. Yalnız yirmi hâdiseden onuç ondördü şefkatli tokat yemişler, altı yedisi zecr tokatı görmüşler.

BİRİNCİSİ: Bu bîçare Said'dir. Her ne vakit Hizmete fütür verir, "neme lâzım" deyip hususî nefsim'e aid işlerle meşgul olduğum zaman tokat yemişim. Hem de kanaatim geliyor ki; ihmâlimden tokat yedim. Çünkü hangi maksadım beni iğfale sevketmiş ise, onun aksi ile tokat yerdim. Saïr hâlis arkadaşlarımın da yedikleri şefkat tokatları, dikkat ede ede, benim gibi hangi maksad için ihmâl etmişse, onun aksıyla şefkat tokatlarını yediklerinden kanaatımız gelmiş ki: O hâdiseler, Hizmet-i Kur'aniyenin Kerametindendir. Meselâ: Bu bîçare Said, Van'da Ders-i Hakaik-i Kur'aniye ile meşgul olduğum miktarda Şeyh Said hâdisati zamanında vesveseli hükümet, hiçbir cihette bana ilişmedi ve ilişemedi. Vakta ki "neme lâzım" dedim, kendi nefsimi düşündüm. Âhiretimi kurtarmak için Erek Dağı'nda harabe mağara gibi bir yere çekildim. O vakit sebebsiz beni aldılar nefyettiler. Burdur'a getirildim. Orada yine Hizmet-i Kur'aniyede bulunduğum miktarda, -o vakit menfilere çok dikkat ediliyordu, her akşam isbat-1 vücud etmekle mükellef oldukları halde- ben ve hâlis Talebelerim müstesna kaldık. Ben hiçbir vakit isbat-1 vücûda gitmedim, hükümeti tanımadım. Oranın valisi, oraya gelen Fevzi Paşa'ya şikayet etmiş. Fevzi Paşa demiş: "**Ona ilişmeyiniz, hürmet ediniz!**" Bu sözü ona söylettiren, Hizmet-i Kur'aniyenin Kudsiyetidir. Ne vakit nefsimi kurtarmak, yalnız Âhiretimi düşünmek fikri bana galebe etti. Hizmet-i Kur'aniyede muvakkat fütür geldi; aks-i maksadımla tokat yedim. Yani, bir menfadan diğerine (Isparta'ya) gönderildim. Isparta'da yine Hizmet başına geçtim. Yirmi gün geçtikten sonra bazı korkak insanların ihtarlarıyla: "Belki bu vaziyeti hükümet hoş görmeyecek, bir parça teenni etsen, daha iyi olur." dediler. Bende tekrar yalnız kendimi düşünmek hatırlası kuvvet buldu. "Aman halklar gelmesin" dedim. Yine o menfadan dahi üçüncü nefy olarak Barla'ya verildim. Barla'da ne vakit bana fütür gelmiş ise, yalnız kendimi düşünmek hatırlası kuvvet bulmuş ise, bu ehl-i dünyânın yılanlarından, münafıklarından birisi bana musallat olmuş. Bu sekiz senede seksen hâdiseyi, kendi başımdan geçtiği için hikâyeye edebilirim. Usandırmamak için kısa kesiyorum.

Ey kardeşlerim! Başına gelen şefkat tokatlarını söylediğim. Sizlerin de başınıza gelen şefkat tokatlarını, izin verseniz ve Helâl etseniz söyleyeceğim. Gücenmeyiniz. Gücenen olursa ismini tasrih etmeyeceğim.

İKİNCİSİ: Öz kardeşim ve en birinci ve yüksek ve fedakâr bir Talebem

olan Abdülmecid'in Van'da güzel bir evi vardı. İdaresi yerinde, hem muallim idi. Hizmet-i Kur'aniyenin daha revaçlı bir yeri olan hududa gitmekliğim için arzumun hilafina olarak teşebbüş edenlere, ictihadınca güya menfaatim için iştirak etmedi, re'y vermedi. Güya ben hududa gitseydim, hem Hizmet-i Kur'aniye siyasetsız, safi olmayacak, hem onu Van'dan çıkaracak idiler diye iştirak etmedi. Maksadının aksıyla şefkatli bir tokat yedi. Hem Van'dan, hem o güzel evinden, hem memleketinden ayrıldı; Ergani'ye gitmeye mecbur kaldı.

ÜÇÜNCÜSÜ: Hizmet-i Kur'aniyenin pek mühim bir âzâsı olan Hulusi Bey, Eğirdir'den memlekete gittiği vakit, saadet-i dünyeviyeyi tam zevkettirecek ve temin edecek esbab bulunduğuandan, bir derece sîrf uhrevî olan Hizmet-i Kur'aniyede fütura yüz göstermeğe dair esbab hazırlandı. Çünkü hem çoktan görmediği peder ve válidesine kavuştu, hem vatanını gördü, hem şerefli, rütbeli bir surette gittiği için dünya ona güldü, güzel göründü. Halbuki Hizmet-i Kur'aniyede bulunana; ya dünya ona küsmeli veya o dünyaya küsmeli. Tâ İhlas ile, Ciddiyet ile Hizmet-i Kur'aniyede bulunsun.

İşte Hulusi'nin Kalbi çendant lâ-yetezelzel idi. Fakat bu vaziyet onu fütura sevkettiğinden şefkatli tokat yedi. Tam bir-iki sene bazı münafiklar ona musallat oldular. Dünyanın lezzetini de kaçırıldılar. Hem dünyayı ondan, hem onu dünyadan küstürdüler. O vakit Vazife-i Maneviyesindeki ciddiyete tam manasıyla sarıldı.

DÖRDÜNCÜSÜ: Muhacir Hâfız Ahmed'dir. O kendisi söylüyor: Evet ben itiraf ediyorum ki: Hizmet-i Kur'aniyede Âhiretim nokta-i nazarında ictihadımda hata ettim. Hizmete fütur verecek bir arzuda bulundum. Şefkatli, fakat şiddetli ve keffaretli bir tokat yedim. Şöyled ki: Üstadım yeni icadlara (*) tarafdar olmadığı için -benim Câmiim onun komşusudur; Şuhur-u Selâse geliyor, Câmiimi terketsem hem ben çok sevab kaybediyorum, hem mahalle Namâzsızlığa alışacak. Yeni usûl yapmazsam menedileceğim. İşte bu ictihada göre Ruhum kadar sevdigim Üstadımın muvakkaten başka bir köye gitmesini arzu ettim. Bilmedim ki, o yerini değiştirse, başka bir memlekete gitse, Hizmet-i Kur'aniyeye muvakkaten fütur gelir. Tam o sıralarda ben tokat yedim. Şefkatli, fakat öyle dehşetli bir tokat yedim ki, üç aydır daha aklım başıma gelmedi. Fakat **الحمد لله**,

Üstadımın katî ihbarıyla, ona ihtar edilmiş ki; o musibetin her dakikası, bir gün İbadet hükmünde olduğunu Rahmet-i İlahiyyeden ümidvar olabiliriz. Çünkü o hata, bir garaza binaen değildi. Sîrf Âhiretimi düşünmek noktasında o arzu geldi.

(*): Yani: Türkçe ezan gibi, Şair-i İslâmiyeye muhalif bid'atlardır.

BEŞİNCİSİ: Hakkı Efendi'dir. Şimdi burada olmadığı için, Hulusi'ye vekalet ettiğim gibi, ona da vekaleten derim ki: Hakkı Efendi Talebelik Vazifesini hakkıyla ifa ederken, ahlâksız bir kaymakam geldi. Hem Üstadına, hem de kendine zarar gelmemek için, yazdıklarını sakladı. Muvakkaten Hizmet-i Nuriyeyi terketti. Birden bir şefkat tokadı manasında bin lirayı vermeye mükellef olacak bir dava başına açıldı. Bir sene o tehdid altında kaldı. Tâ geldi, burada görüştük, avdetinde Hizmet-i Kur'aniyeye Talebelik Vazifesine girdi. Şefkat tokadının hükmü kalktı, tebrie etti. Sonra Kur'anı yeni bir tarzda (Haşiye) yazmak hususunda Talebelere bir Vazife açıldı. Hakkı Efendi'ye de hisse verildi. Elhak o, hissesine sahib çıktı. Bir Cüz'ü güzel yazdı, fakat derd-i maişet zaruretiyle kendini mecbur bilip gizli dava vekaletine teşebbüs etti. Birden bir şefkat tokatı daha yedi. Kalemi tutan parmağı, muvakkaten kırıldı. Bu parmakla hem dava vekaleti yapmak, hem Kur'anı yazmak olmayacak diye, lisan-ı mana ile ihtar edildi. Dava vekaletine teşebbüsünü bilmediğimiz için parmağına hayret ediyorduk. Sonra anlaşıldı ki: Kudsî, safi Hizmet-i Kur'aniye, gayet temiz kendine mahsus parmakları başka işe karıştırmak istemiyor. Her ne ise.. Hulusi Bey'i kendim gibi bildim, ona bedel konuştum. Hakkı Efendi de aynen onun gibidir. Eğer benim vekaletime razı olmazsa, kendi tokatını kendi yazsın.

ALTINCISI: Bekir Efendi'dir. Şimdi hazır olmadığı için; ben, kardeşim Abdülmecid'e vekalet ettiğim gibi, onun itimad ve Sadakatına itimadım ve Şamlı Hâfız ve Süleyman Efendi gibi bütün Has dostlarımın hükümlerine (bildiklerine) istinaden diyorum ki: Bekir Efendi, Onuncu Söz'ü tab'etti. İ'caz-ı Kur'ana dair Yirmibeşinci Söz'ü yeni huruf çıkmadan tab'etmek için ona gönderdik. Onuncu Söz'ün matbaa fiyatını gönderdiğim gibi, onu da göndereceğiz diye yazdım. Bekir Efendi, benim fakr-ı halimi düşünüp matbaa fiyatı dört yüz banknot kadar olduğunu mülahaza ederek ve kendi kesesinden vermek, belki Hoca razı olmaz diye onun nefsi onu aldattı. Tab'edilmedi. Hizmet-i Kur'aniyeye mühim bir zarar oldu. İki ay sonra dokuz yüz lira hırsızların eline geçti. Şefkatli ve şiddetli bir tokat yedi.

YEDİNCİSİ: ziyaa giden dokuz yüz lira, sadaka hükmüne geçti.

YEDİNCİSİ: Şamlı Hâfız Tevfik'tir. O kendisi diyor: Evet itiraf ediyorum ki: Ben bilmeyerek ve yanlış düşünerek, Hizmet-i Kur'aniyede fütur verecek harekâtım sebebiyle iki şefkatli tokat yedim. Şübhemde kalmadı ki, bu tokat o cihetten geldi.

Birincisi: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ , benim Hatt-ı Arabiyem Kur'ana bir derece

uygun bir tarzda ihsan edilmişti. Üstadım en evvel üç Cüz' bana yazdırmakla sair arkadaşlarına taksim etti. Kur'an yazmak istiyakı, Risalelerin tebyiz ve tesvidindeki Hizmetime arzumu kirdi. Hem Arabî Hatti bulunmayan sair arkadaşlara tefevvuk edeceğim diye gururkârane bir tavırda bulundum. Hattâ Üstadım yazıya aid bir tedbir bana söylediği vakit, "Bu iş bana aid'dir" o vakit dedim; "Ben bunu biliyorum, Ders almaya ihtiyacım yoktur" gibi mağrurane söyledi. İşte bu hatama göre fevkâlâde hiç hatırlâde hiç hatırlâde hiç hatıra gelmeyen bir tokat yedim. En az Arabî Hatti olan bir kardeşime (Hüsrev'e) yetişemedim. Bizler bütün hayret ettik. Şimdi anladık ki; o bir tokattır.

İkincisi: Ben itiraf ediyorum ki: Hizmet-i Kur'aniyedeki Kemal-i İhlas ve sırf Livechillah için Hizmeti, iki vaziyetim ihlâl ediyordu. Şiddetli bir tokat yedim. Çünkü ben bu memlekette garib hükmündeyim, garibim. Hem şekva olmasın, Üstadımın en mühim bir düsturu olan İktisada ve Kanaata riayet etmediğimden fakr-ı hale maruzum. Hodbin, mağrur insanlarla ihtilata mecbur olduğumdan –Cenab-ı Hak afvetsin– mürüvvetkârane bir surette riyaya ve tabasusa da mecbur oluyordum. Üstadım çok defa beni ikaz ve ihtar ve tekdir ediyordu. Maatteessûf kendimi kurtaramıyorum. Halbuki Kur'an-ı Hakîm'in Ruh-u Hizmetine zid olan bu vaziyetimden şeytan-ı cinnî ve insî istifade etmekle beraber Hizmetimize de bir soğukluk, bir futur veriyordu.

İşte ben bu kusuruma karşı şiddetli, fakat إِنْ شَاءَ اللَّهُ شefkatlı bir tokat yedim. Şübhemiz kalmadı ki; bu tokat, o kusura binaen gelmiş. O tokat da şudur: Sekiz senedir ben, Üstadımın hem muhatabı, hem müsevviidi, hem mübeyyizi olduğum halde, sekiz ay kadar Nurlardan istifade edemedim. Bu hale hayret ettik. Ben de ve Üstadım da "Bu neden böyle oluyor?" diye esbab arıyordu. Şimdi kat'î kanaatimiz geldi ki: O Hakaik-i Kur'aniye Nurdur, Ziyadır. Tasannu, temelluk, tezellül zulmetleriyle birleşemiyor. Onun için bu Nurların Hakikatlarının meali, benden uzaklaşıyor tarzında bulunarak, bana yabanî görünüyor, yabanî kalıyor. Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum ki: Bundan sonra Cenab-ı Hak bana o Hizmete lâyik İhlas ihsan etsin, ehl-i dünyaya tasannu' ve riyadan kurtarsın. Başta Üstadım olarak, kardeşlerimden Dua rica ediyorum.

Pür-kusur
Şamli HÂFIZ TEVFİK

SEKİZİNCİSİ: Seyranî'dir. Bu zât, Hüsrev gibi Nur'a müştarak ve dirayetli

bir Talebemedi. Esrar-ı Kur'aniyenin bir anahtarı ve ilm-i cifrin mühim bir miftahı olan Tevafukata dair Isparta'daki Talebelerin fikirlerini istimzaç ettim. Ondan başkaları, kemal-i şevk ile iştirak ettiler. O zât başka bir fikirde ve başka bir merakta bulunduğu için, iştirak etmemekle beraber, beni de kat'ı bildiğim Hakikattan vazgeçirmek istediler. Cidden bana dokunmuş bir mektub yazdı. Eyvah dedim, bu Talebemi kaybettim! Çendan fikrini tenvir etmek istedim. Başka bir mana daha karıştı. Bir şefkat tokadını yedi. Bir seneye karib bir halvethanede (yani hapiste) bekledi.

DOKUZUNCUSU: Büyük Hâfız Zühdü'dür. Bu zât, Ağrus'taki Nur Talebelerinin başında Nâzırları hükmünde olduğu bir zaman, Sünnet-i Seniyeye ittiba ve bid'alardan içtinabi meslek ittihaz eden Talebelerin manevî şerefini kâfi görmeyerek ve ehl-i dünyanın nazarında bir mevki kazanmak emeliyle mühim bir bid'anın muallimliğini deruhde etti. Tama-mıyla mesleğimize zid bir hata işledi. Pek müdhiş bir şefkat tokadını yedi. Hanedanının şerefini zîr ü zeber edecek bir hâdiseye maruz kaldı. Fakat maatteessûf Küçük Hâfız Zühdü, hiç tokada istihkakı yokken, o elîm hâdisे ona da temas etti. Belki **إِنْ شَاءَ اللّٰهُ** o hâdisе, onun Kalbini dünyadan kurtarıp tamamıyla Kur'ana vermek için bir ameliyat-ı cerrahiye-i nâfia hükmüne gecer.

ONUNCUSU: Hâfız Ahmed (R.H.) namında bir adamdır. Bu zât, Risalelerin yazmasında iki üç sene teşvikkârane bir surette bulunuyordu ve istifade ediyordu. Sonra ehl-i dünya, zaîf bir damarından istifade etti. O şevk zedelendi. Ehl-i dünyaya temas etti. Belki o cihetle ehl-i dünyanın zararını görmesin, hem onlara sözünü geçirsin ve bir nevi mevki kazansın ve dar olan maişetine bir sühulet olsun. İşte Hizmet-i Kur'aniyeye o suretle o yüzden gelen fütur ve zarara mukabil iki tokat yedi. Biri; dar maişetiyle beraber beş nüfus daha ilâve edildi, perişaniyeti ehemmiyet kesbetti. İkinci tokat: Şeref ve haysiyet noktasında hassas ve hattâ birtek adamın tenkid ve itirazını çekemeyen o zât, bilmeyerek bazı dessas insanlar onu öyle bir surette kendilerine perde ettiler ki, şerefi zîr ü zeber oldu, yüzde doksanını kaybetti ve yüzde doksan adamı aleyhine çevirdi. Her ne ise.. ALLAH affetsin, belki اَن شَاءَ اللّٰهُ bundan intibaha gelir, yine kısmen Vazifesine döner.

ON BİRİNCİSİ: Belki rızası yok diye yazılmadı.

ON İKİNCİSİ: Muallim Galib'dir (R.H.). Evet bu zât, sadıkane ve takdîrkârane, Risalelerin tebyizinde çok Hizmet etti ve hiçbir müşkilât

karşısında za'f göstermedi. Ekser günlerde geliyordu, kemal-i şevk ile dinliyordu ve istinsah ediyordu. Sonra kendine, otuz lira ücret mukabilinde umum Sözler'i ve Mektubat'ı yazdırdı. Onun maksadı, memleketinde neşretmek ve hem hemşehrilerini tenvir etmek idi. Sonra bazı düşünceler neticesinde Risaleleri tasavvur ettiği gibi neşretmedi, sandığa bıraktı. Birden elim bir hâdise yüzünden bir sene gam ve gussa çekti. Risalelerin neşri ile ona adavet edecek resmî birkaç düşmanlara bedel, zalm insafsız çok düşmanları buldu; bir kısım dostlarını kaybetti.

ON ÜÇÜNCÜSÜ: Hâfız Hâlid'dir (R.H.). Kendisi der: "Evet itiraf ediyorum, Üstadımın Hizmet-i Kur'aniyede neşrettiği Âsârn tesvidinde hararetli bir surette bulduğum zaman mahallemizde bir câmi imamlığı vardı. Eski Kisve-i İlmiyemi, Sarığı bağlamak niyetiyle muvakkaten o Hizmete fütur verip, bilmeyerek çekildim. Maksadım aksıyla şefkatli bir tokat yedim. Sekiz-dokuz ay İmamlık ettiğim halde, müftünün çok va'dlerine rağmen, fevkâlâde bir surette Sarığı saramadım. Şübhemiz kalmadı ki, o kusurdan bu şefkatli tokat geldi. Ben Üstadımın hem bir muhatabı, hem bir müsevvidi idim. Benim çekilmem ile tesvid hususunda sıkıntı çekmişti. Her ne ise.. Yine şükür ki; kusurumu anladık ve bu Hizmetin de ne kadar Kudsî olduğunu bildik ve Şah-ı Geylanî gibi arkamızda Melek-i Sıyanet gibi bir Üstad bulunduğuna itimad ettik.

Ez'af-ül ibad
HÂFIZ HÂLID

ON DÖRDÜNCÜSÜ: Üç Mustafa'nın küçükük "üç tokat" yemeleridir.

Birincisi: Mustafa Çavuş (R.H.) sekiz senedir bizim hususî küçük câmie, hem sobasına, hem gazayağına, hem kibritime kadar Hizmet ediyordu. Hattâ gazayağını ve kibritini sekiz senedir kendi kesesinden sarfettiğini sonra öğrendik. Cemaate, hususan Cuma gecelerinde gayet zaruri bir iş olmayınca geri kalmıyordu. Sonra ehl-i dünya onun safvet-i Kalbinden istifade ederek dediler ki: "Sözler'in bir Kâtibi olan Hâfız'in Sarığına ilişekler. Hem gizli Ezan, muvakkaten terkedilsin. Sen Kâtibe söyle, cebir görmeden evvel Sarığı çıkarsın." O bilmiyordu ki: Hizmet-i Kur'aniyede bulunan birisinin Sarığını çıkarmağa dair sözü tebliğ etmek, Mustafa Çavuş gibi yüksek Ruhlulara pek ağırdır. Onların sözlerini tebliğ etmiş. O gece rü'yada ben görüyordum ki: Mustafa Çavuş'un elleri kirli, kaymakam arkasında olarak odama geldi. İlkinci gün ona dedim: Mustafa Çavuş, sen bugün kim ile görüştürün? Seni elin mülevves bir surette kaymakamın arkasında gördüm. Dedi: "Eyyah! Bana böyle bir söz, muhtar söyledi, Kâtibe söyle. Ben arkasında ne olduğunu bilmemedim." Hem

aynı günde bir okkaya yakın gazyağını Câmiye getirmiş. Hiç vuku bulmayan, o gün kapı açık kalmış, bir keçi yavrusunu içeriye girmiştir, büyük bir adam gelmiş, keçi yavrusunun Seccademe yakın bıraktığı müzehrefatı yıkamak için, ibrikteki gazyağını su zannedip bütün o gazyağını temizlik yapıyorum diye Câminin her tarafına serpmiştir. Acaibdir ki, kokusunu duymamış. Demek o Mescid lisan-ı hal ile Mustafa Çavuş'a diyor: "Senin gazyağın bize lâzım değil. Ettığın hata için gazyağını kabul etmedim." diye işaret vermek için o adama koku iştirtirilmedi. Hattâ o hafta içinde Cuma gecesinde ve birkaç mühim Namazda, o kadar çalıştığı halde Cemaate yetişemiordu. Sonra ciddî bir nedamet, bir istigfar ettikten sonra safvet-i asliyesini buldu.

İkinci Mustafalar: Kuleönündeki kıymetdar, çalışkan mühim bir Talebem olan Mustafa ile, onun çok Sadık ve Fedakâr arkadaşı Hâfız Mustafa'dır. (R.H.) Ben Bayramdan sonra, ehl-i dünya bize sıkıntı verip Hizmet-i Kur'aniyeye fütur vermeme için şimdilik gelmesinler, diye haber göndermiştim. Şayet gelecek olurlarsa birer birer gelsinler. Halbuki bunlar üç adam birden, bir gece geldiler. Fecirden evvel hava müsaид ise gitmek niyet edildi. Hiç vuku bulmadığı bir tarzda hem Mustafa Çavuş, hem Süleyman Efendi, hem ben, hem onlar, zahir bir tedbirî düşünemedik, bize unutturuldu. Herbirimiz ötekine bırakıp ihtiyatsızlık etti. Onlar fecirden evvel gittiler. Öyle bir fırtına onları iki saat mütemadiyen tokatladı ki; bu fırtınadan kurtulmayacaklar, diye telaş ettim. Şimdiye kadar bu kışta ne öyle bir fırtına olmuş ve ne de bu kadar kimseye acımıştım. Sonra Süleyman'ı, ihtiyatsızlığının cezası olarak arkalarından gönderip sıhhât ve selâmetlerini anlamak için gönderecektim. Mustafa Çavuş dedi: O gitse, o da kalacak. Ben de onun arkasından gidip aramak lâzım. Benim arkamdan da Abdullah Çavuş gelmek lâzım." Bu hususta **تَوَكَّلْنَا عَلَى اللَّهِ** dedik, intizar ettik.

SUAL: Has dostlarınıza gelen musibetleri, tokat eseri deyip Hizmet-i Kur'aniyede füturları cihetinde bir itab telakki ediyorsun. Halbuki size ve Hizmet-i Kur'aniyeye hakikî düşmanlık edenler, selâmette kalıyorlar. Neden dosta tokat vuruluyor, düşmana ilişilmiyor?

ELCEVAB: **أَظْلَمُ لَا يَدُومُ وَالْكُفْرُ يَدُومُ** Sırrınca: Dostların

hataları, Hizmetimizde bir nevi zulüm hükmüne geçtiği için, çabuk çarpılıyor. Şefkatlı tokat yer, Aklı varsa intibaha gelir. Düşman ise, Hizmet-i Kur'aniyeye ziddiyeti, mümanaatı, dalalet hesabına geçer.

Bilerek veya bilmeyerek Hizmetimize tecavüzü, zendeka hesabına geçer. Küfür devam ettiği için, onlar ekseriyetle çabuk tokat yemiyorlar. Nasılık küçük kabahatleri işleyenlerin, nahiyeerde cezaları verilir. Büyük kabahatleri de büyük mahkemelere gönderilir. Öyle de: Ehl-i İmanın ve has dostların hükmən küçük hataları, çabuk onları temizlemek için kısmen dünyada ve sür'aten verilir. Ehl-i dalaletin cinayetleri, o kadar büyütür ki: Kısacık hayat-ı dünyeviyeye cezalarısgişmadığından, mukteza-yı adalet olarak Âlem-i Bekadaki Mahkeme-i Kübraya havale edildiği için, ekseriyetle burada cezaya çarpılmıyorlar.

الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ mezkûr
İşte Hadîs-i Şerifte

Hakikata dahi işaret ediyor. Yani: Dünyada şu Mü'min, kısmen kusuratından cezasını gördüğü için dünya onun hakkında bir dâr-ı cezadir. Dünya, onların saadetli Âhiretlerine nisbeten bir zindan ve cehennemdır. Ve kâfirler madem Cehennem'den çıkmayacaklar. Hasenatlarının mükâfatlarını kısmen dünyada gördükleri ve büyük seyyiatları te'hir edildiği cihetle, onların Âhiretine nisbeten dünya, Cennetleridir. Yoksa Mü'min bu dünyada dahi kâfirden manen ve Hakikat nokta-i nazarında çok ziyade mes'uddur. Âdetâ Mü'minin İmanı, Mü'minin Ruhunda bir Cennet-i Maneviye hükmüne geçiyor; kâfirin küfrü, kâfirin mahiyetinde manevî bir Cehennemi ateslendiriyor.

سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Onbirinci Lem'a

Mirkat-üs Sünneti ve Tiryaku Maraz-il Bid'a

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُوَعِّدِينَ رَوِئُفٌ رَحِيمٌ

(Şu Ayetin Birinci Makamı, Minhac-üs Sünnet; İkinci Makamı, Mirkat-üs Sünnettir.)

فَإِنْ تَوَلُّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكِّلْتُ
وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ
قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّبُكُمُ اللَّهُ

(Bu iki Ayet-i Azîmenin üzerical Nüktesinden onbir Nüktesi icmalen beyan edilecek)

BİRİNCİ NÜKTE: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Ferman etmiş:

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنْنَتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرٌ مِّا شَهِيدَ

Yani: "Fesad-ı Ümmetim zamanında kim benim Sünnetime temessük etse, yüz Şehidin Ecrini, Sevabını kazanabilir." Evet Sünnet-i Seniyeye ittiba, mutlaka gayet kıymetdardır. Hususan bid'aların istilâsı zamanında

Sünnet-i Seniyeye ittiba etmek daha ziyade kıymetdardır. Hususan fesad-ı ümmet zamanında Sünnet-i Seniyenin küçük bir Âdâbına müraat etmek, ehemmiyetli bir Takvayı ve kuvvetli bir İmanı ihsas ediyor. Doğrudan doğruya Sünnete ittiba etmek, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı hatırlatır. O ihtardan o hatırlatır, bir Huzur-u İlâhî hatırlarasına inkılâb eder. Hattâ en küçük bir muamelede, hattâ yemek, içmek ve yatmak âdâbında Sünnet-i Seniyeyi müraat ettiği dakikada, o âdi muamele ve o fitrî amel, Sevablı bir İbadet ve Şerî bir hareket oluyor. Çünkü o âdi hareketiyle Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a ittibâsını düşünüyor ve Şeriatın bir edebi olduğunu tasavvur eder ve Şeriat sahibi O olduğu hatırlarına gelir. Ve ondan Şâri-i Hakikî olan Cenab-ı Hakk'a Kalbi müteveccih olur, bir nevi Huzur ve İbadet kazanır.

İşte bu Sırra binaen Sünnet-i Seniyeye İttibâ kendine âdet eden, âdâtını İbadete çevirir, bütün ömrünü semeredar ve sevabdar yapabilir.

İKİNCİ NÜKTE: İmam-ı Rabbanî Ahmed-i Farukî (R.A.) demiş ki: "Ben Seyr-i Ruhanîde kat'-ı meratib ederken, Tabakat-ı Evliya içinde en parlak, en haşmetli, en letafetli, en emniyetli; Sünnet-i Seniyeye İttibâ, Esas-ı Tarîkat ittihaz edenleri gördüm. Hattâ o tabakanın âmi Evliyaları, sair tabakatın Has Velilerinden daha muhteşem görünüyor." Evet Müceddid-i Elf-i Sâni İmam-ı Rabbanî (R.A.) Hak söylüyor. Sünnet-i Seniyeyi Esas tutan, Habibullah'ın zilli altında Makam-ı Mahbubiyete mazhardır.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Bu fakir Said, Eski Said'den çıkmaya çalıştığı bir zamanda, rehbersizlikten ve nefsi emmarenin gururundan gayet müdhiş ve manevî bir fırtına içinde Akıl ve Kalbim Hakaik içerisinde yuvarlandılar. Kâh sûreyyadan seraya, kâh seradan sûreyyaya kadar bir sukut ve suud içerisinde çalkanıyorlardı.

İşte o zaman müşahede ettim ki: Sünnet-i Seniyenin Mes'eleleri, hattâ küçük Âdâbları, gemilerde hattı hareketi gösteren kiblenameli birer pusula gibi, hadsiz zararlı, zulümâtlı yollar içinde birer düğme hükmünde göründüm. Hem o Seyahat-ı Ruhiyede çok tazyikat altında gayet ağır yükler yüklenmiş bir vaziyette kendimi gördüğüm zamanda, Sünnet-i Seniyenin o vaziyete temas eden Mes'elelerine İttibâ ettikçe, benim bütün ağırlıklarımı alıyor gibi bir hiffet buluyordum. Bir Teslimiyetle tereddülerden ve vesveselerden, yani "Acaba böyle hareket Hak midir, maslahat mıdır?" diye endişelerden kurtuluyordum. Ne vakit elimi çektiysem, bakıyordum: Tazyikat çok. Nereye gittikleri anlaşılmayan çok yollar var. Yük ağır, ben de gayet âcızim. Nazarım da kısa, yol da zulümâtlı.. Ne

vakit Sünnete yapışsam; yol aydınlaşıyor, selâmetli yol görünüyor, yük hafifleşiyor, tazyikat kalkıyor gibi bir halet hissediyordum. İşte o zamanlarımda İmam-ı Rabbanî'nin Hükümünü bilmüşahede tasdik ettim.

آلَوْتُ حَقٌّ

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Bir zaman Rabita-i Mevtten ve

kazıyesindeki tasdikten ve Âlemin zeval ve fenasından gelen bir Halet-i Ruhiyeden kendimi acib bir Âlemde gördüm. Baktım ki: Ben bir cenazeyim, üç mühim büyük cenazenin başında duruyorum.

Birisı: Benim hayatıyla alâkadar ve mazi kabrine giren zîhayat mahlukatın heyet-i mecmuasının cenaze-i maneviyesi başında bir mezar taşı hükmündeyim.

İkincisi: Küre-i Arz mezaristanında, nev-i beşerin hayatıla alâkadar enva'-ı zîhayatın heyet-i mecmuasının mazi mezarına defnedilen azîm cenazenin başında bulunan, mezar taşı olan bu asırın yüzünde çabuk silinecek bir nokta ve çabuk ölecek bir karıncayım.

Üçüncüsü: Şu Kâinatın Kiyamet vaktinde ölmesi muhakkak-ul vuku' olduğu için, nazarımda vaki' hükmüne geçti. O azîm cenazenin sekeratından dehşet ve vefatından beht ve hayret içinde kendimi görmekle beraber, istikbalde de muhakkak-ul vuku' olan vefatım, o zaman vuku

buluyor gibi göründü ve **فَإِنْ تَوَلَّا** ilââhir.. Sırriyla: Bütün mevcudat, bütün mahbubat, benim vefatımla bana arkalarını çevirip beni terkettiler, yalnız bırakırlar. Hadsiz bir deniz suretini alan ebed tarafından istikbale Ruhum sevkediliyordu. O denize ister istemez atılmak lâzım geliyordu.

İste o pek acib ve çok hazîn halette iken, İman ve Kur'andan gelen bir mededle

فَإِنْ تَوَلَّا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Âyeti imdadıma yetişti ve gayet emniyetli ve selâmetli bir gemi hükmüne geçti. Ruh, kemal-i emniyetle ve sürürla o Âyetin içine girdi. Evet anladım ki; Âyetin mana-yı sarıhindan başka bir mana-yı işaretisi, beni teselli etti ki, Sükûnet buldum ve Sekinet verdi. Evet nasılki mana-yı

sarıhi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a der: "Eğer ehl-i dalalet arka verip senin Şeriat ve Sünnetinden i'raz edip Kur'anı dinlemeseler, merak etme! Ve de ki: Cenab-ı Hak bana kâfidir. Ona tevekkül ediyorum. Sizin yerlerinize ittiba edecekleri yetiştirir. Taht-ı Saltanatı herşeyi muhittir. Ne âsiler, hududundan kaçabilirler ve ne de istimdad edenler mededsiz kalırlar!" Öyle de mana-yı işaretîyle der ki: Ey insan ve ey insanın Reisi ve Mûrsîdi! Eğer bütün mevcudat Seni bırakıp fena yolunda ademe giderse, eğer zîhayatlar Senden müfarakat edip ölüm yolunda koşarsa, eğer insanlar Seni terkedip mezaristana girerse, eğer ehl-i gaflât ve dalalet Seni dinlemediğin zulümata düşerse, merak etme! De ki: Cenab-ı Hak bana kâfidir. Madem O var, herşey var. Ve o halde, o gidenler ademe gitmediler. Onun başka memleketine gidiyorlar. Ve onların bedeline O Arş-ı Azîm sahibi, nihayetsiz cünud ve askerinden başkalarını gönderir. Ve mezaristana girenler mahvolmadılar, başka Âleme gidiyorlar. Onların bedeline başka Vazifedarları gönderir. Ve dalalete düşenlere bedel, Tarîk-ı Hakkı takib edecek mutî' Kullarını gönderebilir. Madem öyledir, O herşeye bedeldir. Bütün eşya, birtek Teveccühünə bedel olamaz! der.

İşte şu mana-yı işaretî vasıtasiyla; bana dehşet veren üç müdhiş cenaze, başka şekil aldılar. Yani: Hem Hakîm, hem Rahîm, hem Âdil, hem Kadîr bir Zât-ı Zülcelal'ın Taht-ı Tedbir ve Rububiyetinde ve Hikmet ve Rahmeti içinde hikmet-nüma bir seyeran, ibret-nüma bir cevelan, vazife-darane bir seyahat suretinde bir seyr ü seferdir, bir terhis ve tavziftir ki, böylece Kâinat çalkalanıyor, gidiyor, geliyor!..

BEŞİNCİ NÜKTE: *قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُخْبِنُكُمُ اللَّهُ*

Âyet-i Azîmesi, İttiba-ı Sünnet ne kadar mühim ve lâzım olduğunu pek katî bir surette ilân ediyor. Evet şu Âyet-i Kerime, kıyasat-ı mantikiye içinde, kıyas-ı istisnâî kısmının en kuvvetli ve katî bir kıyasıdır. Şöyled ki: Nasıl mantıkça kıyas-ı istisnâî misali olarak deniliyor: "Eğer güneş çıksa, gündüz olacak." Müsbet netice için denilir: "Güneş çıktı, öyle ise netice veriyor ki: Şimdi gündündür." Menfi netice için deniliyor: "Gündüz yok, öyle ise netice veriyor ki: Güneş çalışmamış". Mantıkça, bu müsbet ve menfi iki netice katîdirler. Aynen böyle de: Şu Âyet-i Kerime der ki: "Eğer ALLAH'a Muhabbetiniz varsa, HABÎBULLAH'a ittiba edilecek. İttiba edilmezse, netice veriyor ki: ALLAH'a Muhabbetiniz yoktur." MUHABBETUL-LAH varsa, netice verir ki: HABÎBULLAH'ın Sünnet-i Seniyesine ittibâ intac eder.

Evet Cenab-ı Hakk'a İman eden, elbette Ona İtaat edecek. Ve İtaat yolları içinde en makbulü ve en

müstakimi ve en kısası, bilâ-şübhe HABİBULLAH'ın gösterdiği ve takib ettiği yoldur. Evet bu Kâinatı bu derece În'amat ile dolduran Zât-ı Kerim-i Zülçemal, zîşuurlardan o Nimetlere karşı şükür istemesi, zarurî ve bedihîdir. Hem bu Kâinatı bu kadar Mu'cizat-ı San'atla tezyin eden O Zât-ı Hakîm-i Zülcelal, elbette bilbedahe zîşuurlar içinde en mümtaz birisini kendine Muhatab ve Tercüman ve İbadına Mübellîg ve Îmam yapacaktır. Hem bu Kâinatı hadd ve hesaba gelmez Tecelliyyat-ı Cemal ve Kemalâtına mazhar eden O Zât-ı Cemil-i Zulkemal, elbette bilbedahe sevdigi ve izharını istediği Cemal ve Kemal ve Esma ve San'atının en câmi' ve en mükemmel Mikyas ve Medarı olan bir Zâta, her halde en ekmel bir Vaziyet-i Ubudiyeti verecek ve Onun Vaziyetini sairlerine Nümune-i İmtisal edip herkesi Onun İttibâna sevkedecek, tâ ki o güzel vaziyeti başkalarında da görünsün.

Elhasıl: MUHABBETULLAH, Sünnet-i Seniyenin İttibâını istilzam edip intac ediyor. Ne mutlu o kimseye ki, Sünnet-i Seniyeeye ittibâından hissesi ziyade ola. Veyl o kimseye ki, Sünnet-i Seniyeyi takdir etmeyip, bid'alara giriyor.

ALTINCI NÜKTE: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Ferman etmiş:

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ Yani **كُلُّ بُدْعَةٍ ضَلَالٌ وَكُلُّ ضَلَالٌ فِي النَّارِ**

Sırı ile: Kavaid-i Şeriat-ı Garra ve Desatir-i Sünnet-i Seniye, tamam ve Kemalini bulduktan sonra, yeni icadlarla o Düsturları beğenmemek veya hâşâ ve kellâ, nâkış görmek hissini veren bid'aları icad etmek, dalalettir, atestir.

Sünnet-i Seniyenin meratibi var. Bir kısmı Vâcibdir, terkedilmez. O kısmı, Şeriat-ı Garra'da tafsîlîtiyla beyan edilmiş. Onlar Muhkemattır, hiçbir cihette tebeddül etmez. Bir kısmı da, nevafil nev'indendir. Neafil kısmı da, iki kısımdır. Bir kısmı, İbadete tabi Sünnet-i Seniye kısımlarıdır. Onlar dahi Şeriat Kitablarında beyan edilmiş. Onların tağyiri bid'attır. Diğer kısmı, "Âdâb" tabir ediliyor ki, Siyer-i Seniye Kitablarında zikredilmiş. Onlara muhalefete, bid'a denilmez. Fakat Âdâb-ı Nebeviye bir nevi muhalefettir ve Onların Nurundan ve O hakikî Edebden istifade etmemektir. Bu kısmı ise (örf ve âdât), muamelât-ı fitriyede Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın tevatürle malûm olan Harekâtına ittiba etmektedir. Meselâ: Söylemek âdâbını gösteren ve yemek ve içmek ve yatmak gibi hâlâtın âdâbının düsturlarını beyan eden ve muaşerete taalluk eden çok Sünnet-i Seniyeler var. Bu nevi Sünnetlere "Âdâb" tabir edilir. Fakat o Âdâba ittiba eden, âdâtını İbadete çevirir, o Âdâbdan mühim bir Feyz alır. En küçük bir Âdâbın müraati, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü

Vesselâm'ı tahattur ettiriyor, Kalbe bir Nur veriyor. Sünnet-i Seniyenin içinde en mühimmî, İslâmiyet Alâmetleri olan ve Şeaire de taalluk eden Sünnetlerdir. Şeair, âdetâ Hukuk-u Umumiye nev'inden cem'iyyete aid bir Ubudiyettir. Birisinin yapmasıyla o cem'iyyet umumen istifade ettiği gibi, onun terkiyle de umum cemaat mes'ul olur. Bu nevi Şeaire riya giremez ve ilân edilir. Nafile nev'inden de olsa, Şahsî Farzlardan daha ehemmiyetlidir.

YEDİNCİ NÜKTE: Sünnet-i Seniye, Edebdır. Hiçbir mes'elesi yoktur ki, altında bir Nur, bir Edeb bulunmasın! Resul-i Ekrem Aleyhis-salâtü Vesselâm Ferman etmiş: **آدَبِي رَبِّ فَاحْسَنْ تَادِيبِي** Yani: "Rabbim

bana edebi, güzel bir surette İhsan etmiş, edeblendirmiş." Evet Siyer-i Nebeviyeye dikkat eden ve Sünnet-i Seniyeyi bilen, kat'iyyen anlar ki: Edebin enva'ımı, Cenab-ı Hak Habibinde cem'etmiştir. Onun Sünnet-i Seniyesini terkeden, Edebi terkeder. **بِ آدَبٍ مَحْرُومٌ بَاشَدْ آزْ لُطْفِ رَبِّ** Kaidesine mâsadak olur, hasaretli bir edebsizliğe düşer.

SUAL: Herşeyi bilen ve gören ve hiçbir şey Ondan gizlenemeyen ALLÂM-ÜL GUYUB'a karşı Edeb nasıl olur? Sebeb-i hacalet olan haletler, Ondan gizlenemez. Edebin bir nev'i tesettürdür, mûcib-i istikrah hâlatı setretmektir. ALLÂM-ÜL GUYUB'a karşı tesettür olamaz?

ELCEVAB: **Evvelâ:** Sâni'-i Zülcelal nasıl kemal-i ehemmiyetle san'atını güzel göstermek istiyor ve müstekreh şeyleri perdeler altına alıyor ve Nimetlerine, o Nimetleri süslendirmek cihetiyle nazar-ı dikkati celbediyor. Öyle de: Mahlukatını ve İbadını sair zîsuurlara güzel göstermek istiyor. Çırın vaziyetlerde görünmeleri, Cemil ve Müzeyyin ve Latif ve Hakîm gibi İsimlerine karşı bir nevi isyan ve hilaf-ı edeb oluyor.

İşte Sünnet-i Seniyedeki edeb, o Sâni'-i Zülcelal'in Esmalarının hududları içinde bir mahz-ı edeb vaziyetini takınmaktır.

Sâniyen: Nasılki bir tabib, doktorluk noktasında bir nâmahremin en nâmahrem uzunguna bakar ve zaruret olduğu vakit ona gösterilir. Hilaf-ı edeb denilmez. Belki edeb-i Tıb öyle iktiza eder, denilir. Fakat o tabib, recüiliyet ünvanıyla yahut Vaiz ismiyle yahut Hoca sıfatıyla o nâmahremlere bakamaz. Ona gösterilmesini edeb fetva veremez. Ve o cihette ona göstermek, hayâsızlıktır. Öyle de Sâni'-i Zülcelal'in çok Esması var. Herbir İsmi ayrı bir Cilvesi var. Meselâ: "Gaffar" İsmi, günahların

vücutunu ve "Settar" İsmi, kusuratın bulunmasını iktiza ettikleri gibi; "Cemil" İsmi de, çirkinliği görmek istemez. "Latif, Kerim, Hakîm, Rahîm" gibi Esma-i Cemaliye ve Kemaliye, mevcudatın güzel bir surette ve mümkün vaziyetlerin en iyisinde bulunmalarını iktiza ederler. Ve o Esma-i Cemaliye ve Kemaliye ise, Melaike ve Ruhanî ve cinn ve insin nazarında güzelliklerini, mevcudatın güzel vaziyetleriyle ve hüsn-ü edebleriyle göstermek isterler.

İşte Sünnet-i Seniyedeki Âdâb, bu ulvî Âdâbin işaretidir ve düsturlarıdır ve nümuneleridir.

SEKİZİNCİ NÜKTE: *فَإِنْ تَوَلُّوا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ* dan evvelki

olan *لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ* ilâ âhir.. Âyeti, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Ümmetine karşı Kemal-i Şefkat ve nihayet Re'fetini gösterdikten sonra, şu *فَإِنْ تَوَلُّوا* Âyetiyle der ki: "Ey İnsanlar! Ey Müslümanlar!

Böyle hadsiz bir Şefkatıyla sizi Îrşad eden ve sizin menfaatiniz için bütün kuvvetini sarfeden ve manevî yaralarınız için Kemal-i Şefkatle getirdiği Ahkâm ve Sünnet-i Seniyesiyle tedavi edip merhem vuran şefkatperver bir Zâtın bedihî Şefkatini inkâr etmek ve göz ile görünen Re'fetini ittiham etmek derecesinde Onun Sünnetinden ve tebliğ ettiği Ahkâmdan yüzlerinizi çevirmek, ne kadar vicdansızlık, ne kadar akılsızlık olduğunu biliniz! Ve ey şefkatli Resul ve ey re'fetli Nebi! Eğer senin bu azîm Şefkatini ve büyük Re'fetini tanımayıp akılsızlıklarından sana arka verip dinlemeseler, merak etme! Semavat ve Arz'ın cünudu Taht-ı Emrinde olan, Arş-ı Azîm-i Muhitin tahtında Saltanat-ı Rububiyeti hükmeden Zât-ı Zülcelal Sana kâfidir. Hakikî mutî' taifeleri, Senin etrafına toplattırır, Seni onlara dinlettirir, Senin Ahkâmını onlara kabul ettirir!" **Evet Şeriat-ı Muhammediye ve Sünnet-i Ahmediyede hiçbir mes'ele yoktur ki, müteaddid Hikmetleri bulunmasın. Bu fakir, bütün kusur ve aczimle beraber bunu iddia ediyorum ve bu davamın isbatına da hazırlım.** Hem şimdîye kadar yazılan yetmiş seksen Risale-i Nuriye, Sünnet-i Ahmediyenin ve Şeriat-ı Muhammediyenin (A.S.M.) mes'eleleri, ne kadar Hikmetli ve Hakikathî olduğuna yetmiş seksen şahid-i sadık hükmüne geçmiştir. Eğer bu mevzuâ dair iktidar olsa yazılsa, yetmiş değil, belki yedi bin Risale o Hikmetleri bitiremeyecek. Hem ben şahsîmda bilmüşahede ve zevken, belki bin tecrübe var ki; Mesail-i Şeriatla Sünnet-i Seniye Düsturları, emraz-ı ruhaniyede ve aklîyede ve kalbiyede, hususan emraz-ı içtimaiyede gayet nâfi' birer Devadır bildiğimi ve onların yerine başka felsefi ve Hikmetli mes'eleler tutamadığını, bilmüşahede kendim

hissettiğimi ve başkalarına da bir derece Risalelerde ihsas ettiğimi ilân ediyorum. Bu Davamda tereddüd edenler, Risale-i Nur Eczalarına müracaat edip baksınlar.

İşte böyle bir Zâtın Sünnet-i Seniyesine elden geldiği kadar ittibaa çalışmak, ne kadar kârlı ve Hayat-ı Ebediye için ne kadar saadetli ve hayat-ı dünyeviye için ne kadar menfaatli olduğu kıyas edilsin.

DOKUZUNCU NÜKTE: Sünnet-i Seniyenin herbir nev'ine tamamen bilfiil ittiba etmek, Ehass-ı Havassa dahi ancak müyesser olur. Ona bilfiil olmasa da, binniyet, bilkasd tarafdarane ve iltizamkârane talib olmak, herkesin elinden gelir. Farz ve Vâcib kısımlara zâten İttibaa mecburiyet var. Ve Ubudiyetteki müstehab olan Sünnet-i Seniyenin terkinde günah olmasa dahi, büyük Sevabin zayıti var. Tağyirinde ise, büyük hata vardır. Âdât ve muamelâttaki Sünnet-i Seniye ise, ittiba ettikçe, o Âdât, İbadet olur. Etmese itab yok. Fakat Habibullah'ın Âdâb-ı Hayatiyesinin Nurundan istifadesi azalır. Ahkâm - 1 Ubudiyette yeni icadlar bid'attır. Bid'atlar ise,

آلَيْوَمْ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ Sırrına münafi olduğu için, merduddur. Fakat,

Tarîkatta Evrad ve Ezkâr ve meşrebler nev'inden olsa ve asılları Kitab ve Sünnetten ahzedilmek şartıyla ayrı ayrı tarzda, ayrı ayrı surette olmakla beraber, mükarrer olan Usûl ve Esasat-ı Sünnet-i Seniyeye muhalefet ve tağyir etmemek şartıyla, bid'a degillerdir. Lâkin bir kısım Ehl-i İlim, bunlardan bir kısmını bid'aya dâhil edip, fakat "bid'a-i hasene" namını vermiş. İmam-ı Rabbanî Müceddid-i Elf-i Sâni (R.A.) diyor ki: "Ben Seyr-ü Sûlûk-u Ruhanîde görüyordum ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan mervî olan Kelimat Nurludur, Sünnet-i Seniye Şuai ile parlıyor. Ondan mervî olmayan parlak ve kuvvetli Virdleri ve halleri gördüğüm vakit, üstünde O Nur yoktu. Bu kısmın en parlağı, evvelkinin en azına mukabil gelmiyordu. Bundan anladım ki; Sünnet-i Seniyenin Şuai, bir iksirdir. Hem o Sünnet, Nur isteyenlere kâfidir, hariçte Nur aramağa ihtiyaç yoktur."

İşte böyle Hakikat ve Şeriatın bir Kahramanı olan bir Zâtın bu Hükmü gösteriyor ki: Sünnet-i Seniye, Saadet-i Dâreynin Temel Taşıdır ve Kemalâtın Madeni ve Menbaídır.

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا إِتْبَاعَ السُّنْنَةِ السَّيِّدَةِ
رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا آنَزَتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّنِكُمُ اللَّهُ

ONUNCU NÜKTE: Ayetinde İ'cazlı bir İcaz vardır. Çünkü çok Cümleler, bu üç Cümplenin içinde dercedilmiştir. Şöyle ki: Şu Ayet diyor ki: ALLAH'a (celle celaltihü) İmanınız varsa, elbette ALLAH'ı seveceksiniz. Madem ALLAH'ı seversiniz, ALLAH'ın sevdiği tarzı yapacaksınız. Ve o sevdiği tarz ise, ALLAH'ın sevdiği Zâta benzemelisiniz. Ona benzemek ise, Ona ittiba etmektir. Ne vakit Ona ittiba etseniz, ALLAH da sizi sevecek. Zâten siz ALLAH'ı seversiniz, tâ ki ALLAH da sizi sevsin."

İşte bütün bu Cümleler, şu Ayetin yalnız mücmel ve kısa bir mealidir. Demek oluyor ki; insan için en mühim âlî maksad, Cenab-ı Hakk'ın Muhabbetine mazhar olmasıdır. Bu Ayetin nassıyla gösteriyor ki; o matlab-ı a'lânın yolu, HÂBÎBULLAH'a İttibadır ve Sünnet-i Seniyesine İktidadır. Bu makamda "Üç Nokta" isbat edilse, mezkûr Hakikat tamamıyla tezahür eder.

Birinci Nokta: Beşer, fitraten şu Kâinatın Hâlikâna karşı hadsiz bir Muhabbet üzerine yaratılmıştır. Çünkü fitrat-ı beşeriyyede Cemale karşı bir Muhabbet ve Kemale karşı perestîş etmek ve İhsana karşı sevmek vardır. Cemal ve Kemal ve İhsan derecatına göre, O Muhabbet tezayüd eder. Aşkın en müntehâ derecesine kadar gider. Hem bu küçük insanın küçükük Kalbinde, Kâinat kadar bir Aşk yerleşir. Evet Kalbin mercimek kadar bir sandukçası olan kuvve-i hâfîza, bir kütübhane hükmünde binler Kitab kadar yazı, içinde yazılması gösteriyor ki: Kalb-i insan, Kâinatı içine alabilir ve o kadar Muhabbet taşıyabilir. Madem fitrat-ı beşeriyyede İhsan ve Cemal ve Kemale karşı böyle hadsiz bir İstidad-ı Muhabbet vardır. Ve madem bu Kâinatın Hâlikî, Kâinatta tezahür eden âsâriyla, bilbedahe tahakkuku sabit olan hadsiz Cemal-i Mukaddesi; bu mevcudatta tezahür eden nukuş-u san'atiyla bizzarure sübutu tahakkuk eden hadsiz Kemal-i Kudsisi; ve bütün zîhayatlarda tezahür eden hadsiz Enva'-ı İhsan ve În'amâtiyla bilyakîn ve belki bilmüşahede Vücudu tahakkuk eden hadsiz İhsanatı vardır. Elbette zîsuurların en câmii ve en muhtaci ve en mütefekkiri ve en müştakî olan beşerden, hadsiz bir Muhabbeti iktiza ediyor. Evet herbir insan, o Hâlik-ı Zülcelal'e karşı hadsiz bir Muhabbete müstaîd olduğu gibi, o Hâlik dahi herkesten ziyade Cemal ve Kemal ve İhsanına karşı hadsiz bir Mahbubiyete müstehaktır. Hattâ İnsan-ı Mü'minde Hayatına ve Bekasına ve Vücuduna ve dünyasına ve nefsinе ve mevcudata karşı türlü türlü Muhabbetleri ve şedid alâkaları, o İstidad-ı Muhabbet-i İlâhiyenin tereşuhatıdır. Hattâ insanın mütenevvi hissiyat-ı şedidesi, o İstidad-ı Muhabbetin istihaleleridir ve başka şekillere girmiş

reşhalarıdır. Malûmdur ki, insan kendi saadetiyle mütelezziz olduğu gibi, alâkadar olduğu zâtların saadetleriyle dahi mütelezziz oluyor. Ve kendini beladan kurtaranı sevdiği gibi, sevdiklerini de kurtaranı öyle sever.

İşte bu Halet-i Ruhiyeye binaen; insan, eğer her insana aid Enva'-ı İhsanat-ı İlahiyeden yalnız bunu düşünse ki: Benim Hâlikim beni zulümât-ı Ebediye olan ademden kurtarıp bu dünyada bir güzel dünyayı bana verdiği gibi, ecelim geldiği zaman beni i'dam-ı ebedî olan ademden ve mahvdan yine kurtarıp bâki bir Âlemde ebedî ve çok şaaşalı bir Âlemi bana İhsan ve o Âlemin umum enva'-ı lezaiz ve mehasininden istifade edecek ve cevelan edip tenezzüh edecek zahirî ve bâtinî hassaları, duyguları bana În'am ettiği gibi, çok sevdigim ve çok alâkadar olduğum bütün akarib ve ahabab ve ebna-yı cinsimi dahi öyle hadsiz İhsanlara mazhar ediyor ve o İhsanlar bir cihette bana aid oluyor. Zira onların saadetleriyle mes'ud ve mütelezziz oluyorum.

Madem آلِإِنْسَانُ عَبِيدًا لِإِلْحَسَانٍ Sırriyla, herkeste İhsana karşı perestiş var.

Elbette böyle hadsiz ebedî İhsanata karşı; Kâinat kadar bir Kalbim olsa, o İhsana karşı Muhabbetle dolmak iktiza eder ve doldurmak isterim. Ben bilfiil o Muhabbeti etmezsem de bil'istidad, bil'imân, binniyye, bilkabul, bittakdir, bil'iştiyak, bil'iltizam, bil'irade suretinde ediyorum, diyecek ve hâkeza... Cemal ve Kemale karşı insanın göstereceği Muhabbet ise, icmalen işaret ettiğimiz İhsana karşı Muhabbete kıyas edilsin. Kâfir ise, küfür cihetile hadsiz bir adavet eder. Hattâ Kâinata ve mevcudata karşı zalimane ve tahkirkârane bir adavet taşıyor.

İkinci Nokta: MUHABBETULLAH, İttiba-ı Sünnet-i Muhammedîye Aleyhissalâtü Vesselâm'ı istilzam eder. Çünkü ALLAH'ı sevmek, Onun marziyatını yapmaktır. Marziyatı ise, en mükemmel bir surette Zât-ı Muhammediyede (A.S.M.) tezahür ediyor. Zât-ı Ahmediyeye (A.S.M.) harekât ve ef'alde benzemek, iki cihetledir:

Birisı: Cenab-ı Hakk'ı sevmek cihetinde Emrine İtaat ve Marziyatı Dairesinde hareket etmek, O İttiba'ı iktiza ediyor. Çünkü bu işde en mükemmel İmam, Zât-ı Muhammediyedir (A.S.M.).

İkincisi: Madem Zât-ı Ahmediyeye (A.S.M.), insanlara olan hadsiz İhsanat-ı İlahiyenin en mühim bir vesilesidir. Elbette Cenab-ı Hak hesabına, hadsiz bir Muhabbete läyiktir. İnsan, sevdigi zâta eğer benzemek kabil ise, fitraten benzemek ister. İşte HABÎBULLAH'ı sevenlerin, Sünnet-i Seniyesine İttiba ile Ona benzemeye çalışmaları, kat'iyen iktiza eder

Üçüncü Nokta: Cenab-ı Hakk'ın hadsiz Merhameti olduğu gibi, hadsiz bir Muhabbeti de vardır. Bütün Kâinattaki masnuatın mehasını ile ve süslendirmesiyle Kendini hadsiz bir surette sevdirdiği gibi; masnuatını, hususan sevdirmesine sevmek ile mukabele eden zîşur mahlukatı sever. Cennet'in bütün Letaif ve Mehasını ve Lezaizi ve Niamatı, bir Cilve-i Rahmeti olan bir Zâtın Nazar-ı Muhabbetini kendine celbe çalışmak, ne kadar mühim ve âlî bir maksad olduğu bilbedahe anlaşılır. Madem Nass-ı Kelâmiyla; Onun Muhabbetine, yalnız İttiba-ı Sünnet-i Ahmedîye (A.S.M.) ile mazhar olunur. Elbette İttiba-ı Sünnet-i Ahmedîye (A.S.M.), en büyük bir Maksad-ı İnsanî ve en mühim bir Vazife-i Beşeriye olduğu tahakkuk eder.

ONBİRİNCİ NÜKTE:"Üç Mes'ele" dir.

Birinci Mes'ele: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sünnet-i Seniyesinin menbaî üçtür: Akvalî, Ef'âli, Ahvalidir. Bu üç kısım dahi, üç kısımdır: Feraiz, Nevafil, Âdât-ı Hasenesidir. Farz ve Vâcib kısmında İttibaa mecburiyet var; terkinde, azab ve ikab vardır. Herkes ona İttibaa mükelleftir. Nevafil kısmında, Emr-i İstihbabî ile yine Ehl-i İman mükelleftir. Fakat, terkinde azab ve ikab yoktur. Fiilinde ve ittibaanda azîm Sevâblar var ve tağyir ve tebdili bid'a ve dalalettir ve büyük hatadır. Âdât-ı Seniyesi ve Harekât-ı Müstahsenesi ise hikmeten, maslahaten, hayat-ı şahsiye ve nev'iye ve içtimaiye itibariyle onu taklid ve ittiba etmek, gayet müstahsendir. Çünkü herbir hareket-i âdiyesinde, çok Menfaat-ı Hayatiye bulunduğu gibi, mutabaat etmekle o Âdâb ve Âdetler, İbadet hükmüne geçer. Evet madem dost ve düşmanın ittifakıyla, Zât-ı Ahmedîye (A.S.M.) Mehasin-i Ahlâkin en yüksek mertebelerine mazhardır. Ve madem bil'ittifak nev-i beser içinde en meşhur ve mümtaz bir Şâhsiyettir. Ve madem binler Mu'cizatın delaletiyle ve teşkil ettiği Âlem-i İslâmiyetin ve Kemalâtının şehadetiyle ve Mübelliğ ve Tercüman olduğu Kur'an-ı Hakîm'in Hakaikîn tasdikiyle, en mükemmel bir İnsan-ı Kâmil ve bir Mûrşid-i Ekmeldir. Ve madem semere-i ittibayıla milyonlar Ehl-i Kemal, Meratib-i Kemalâtta terakki edip Saadet-i Dâreyne vâsil olmuşlardır. Elbette O Zâtın Sünneti, Harekâti, iktida edilecek en güzel Nümunelerdir ve takib edilecek en sağlam Rehberlerdir ve Düstur ittihaz edilecek en muhkem Kanunlardır. Bahtiyar odur ki, bu İttiba-ı Sünnette hissesi ziyade ola. Sünnete ittiba etmeyen, tenbellik eder ise, hasaret-i azîme; ehemmiyetsiz görür ise, cinayet-i azîme; tekzibini işmam eden tenkid ise, dalalet-i azîmedir.

İkinci Mes'ele: Cenab-ı Hak Kur'an-ı Hakîm'de:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ Ferman eder. Rivayat-ı Sahiha ile Hazret-i Âişə-i Sıddıka (R.A.) gibi Sahabe-i Güzin, Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ı tarif ettikleri zaman **خُلُقُهُ الْقُرْآن** diye tarif ediyorlardı. Yani: "Kur'anın beyan ettiği Mehasin-i Ahlâkin misali, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'dır. Ve o mehasini en ziyade imtisal eden ve fitraten o mehasin üstünde yaratılan Odur."

İşte böyle bir Zâtın Ef'al, Ahval, Akval ve Harekâtının herbirisini, nevi beşere birer model hükmüne geçmeye läyik iken, Ona İman eden ve Ümmetinden olan gafillerin, (Sünnetine ehemmiyet vermeyen veya hâtit etmek isteyen) ne kadar bedbaht olduğunu divaneler de anlar.

Üçüncü Mes'ele: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, hilkaten en mutedil bir vaziyette ve en mükemmel bir surette halkedildiğinden, harekât ve sekenatı, İtidal ve İstikamet üzerine gitmiştir. Siyer-i Seniyesi, kat'î bir surette gösterir ki: Her hareketinde İstikamet ve İtidal üzere gitmiş, ifrat ve tefritten içtinab etmiştir. Evet Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm,

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ Emrini tamamıyla imtisal ettiği için, bütün Ef'al ve Akval ve Ahvalinde İstikamet, kat'î bir surette görünüyor. Meselâ: Kuvve-i Akliyenin fesad ve zulmeti hükmündeki ifrat ve tefriti olan gabavet ve cerbezeden müberra olarak, Hadd-i Vasat ve Medar-ı İstikamet olan Hikmet noktasında Kuvve-i Akliyesi daima hareket ettiği gibi; Kuvve-i Gadabiyyenin fesadı ve ifrat ve tefriti olan korkaklık ve tehevverden münezzeх olarak, Kuvve-i Gadabiyyenin Medar-ı İstikameti ve Hadd-i Vasatı olan Şecaat-ı Kudsiye ile Kuvve-i Gadabiyesi hareket etmeye beraber; Kuvve-i Şeheviyeyenin fesadı ve ifrat ve tefriti olan humud ve fücurdan musaffa olarak, o Kuvvenin Medar-ı İstikameti olan İffete, Kuvve-i Şeheviyesi daima İffeti, a'zamî masumiyet derecesinde rehber ittihaz etmiştir. Ve hâkeza... Bütün Sünen-i Seniyesinde, ahval-i fitriyesinde ve Ahkâm-ı Şer'iyesinde, Hadd-i İstikameti ihtiyar edip zulüm ve zulümât olan ifrat ve tefritten, israf ve tebzirden içtinab etmiştir. Hattâ tekellümünde ve eklü şurbünde, İktisadi rehber ve israftan kat'îyyen içtinab etmiştir. Bu Hakikatın tafsilâtına dair binler cild Kitab te'lif edilmiştir.

الْعَارِفُ تَكْفِيهُ الْإِشَارةُ Sırınca, bu denizden bu katre ile iktifa edip, kıssayı kısa keseriz.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَامِعِ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَمَظْهَرِ سِرِّ (وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ
عَظِيمٍ) الَّذِي قَالَ : مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنْنَتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرٌ مِّا
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِي لَوْلَا أَنْ هَدَيْنَا
اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Onikinci Lem'a

(Re'fet Bey'in iki cüz'î suali münasebetiyle, iki Nükte-i Kur'aniyenin beyanına dairdir.)

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَعَلَى إِخْرَانِكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Aziz Siddık Kardeşim Re'fet Bey! Senin bu müsaadesiz zamanımda suallerin, beni müşkil bir mevkide bulunduruyor. Bu defaki iki sualın çendan cüz'îdir. Fakat iki Nükte-i Kur'aniyeye münasebetdar olduklarından ve Küre-i Arz'a dair sualiniz, Coğrafya ve Kozmoğrafya'nın yedi kat zemin ve yedi tabaka Semavata tenkidlerine temas ettiğinden, bana ehemmiyetli geldi. Onun için sualın cüz'iyetine bakmayarak ilmî ve külli bir surette, iki Ayet-i Kerimeye dair **iki Nükte** icmalen beyan edilecek. Sen de cüz'î sualine karşı ondan hisse alırsın.

BİRİNCİ NÜKTE:"İki Nokta"dır.

Birinci Nokta:

وَكَائِنٌ مِنْ دَآبَةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا أَلَّا يَرْزُقُهَا وَرَأَيَّا كُمْ
إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتَّينُ

Âyetlerinin Sırırınca: Rızık doğrudan doğruya Kadîr-i Zülcelal'in Elindedir ve Hazine-i Rahmetinden çıkar. Herbir zîhayatın Rızkı, Taahhûd-ü Rabbanîsi altında olduğundan , açlıktan ölmek, olmamak lâzım gelir . Halbuki

zahiren açıktan ve rızıksızlıktan ölenler çok görünüyor. Şu Hakikatin ve şu Sırrın halli şudur ki: Taahhüd-ü Rabbanî Hakikattir. Rızıksızlık yüzünden ölenler yoktur. Çünkü o Hakîm-i Zülcelal, zîhayatın bedenine gönderdiği rızkın bir kısmını ihtiyat için şahm ve içyağı suretinde iddihar eder. Hattâ bedenin her hüceyresine gönderdiği Rızkın bir kısmını, yine o hüceyrenin bir köşesinde iddihar eder. İstikbalde hariçten Rızık gelmediği zaman, sarfedilmek üzere bir ihtiyat zâhîresi hükmünde bulundurur.

İşte bu iddihar edilmiş ihtiyat Rızk bitmeden evvel ölüyorlar. Demek o ölmek, rızıksızlıktan değildir. Belki sû'-i ihtiyardan tevellüd eden bir âdet ve o sû'-i ihtiyardan ve âdetin terkinden neş'et eden bir marazla ölüyorlar. Evet zîhayatın bedeninde şahm suretinde iddihar edilen Rızk-ı Fitrî, hadd-i vasat olarak kırk gün mükemmelen devam eder. Hattâ bir marazın veya bir İstiğrak-ı Ruhanî neticesinde iki kırkı geçer. Hattâ bir adam, şedid bir inad yüzünden londra mahpushanesinde yetmiş gün sıhhât ve selâmetle, hiçbirşey yemeden hayatı devam ettiğini, onuç -şimdi otuzdokuz- sene evvel gazeteler yazmışlar. Madem kırk günden yetmiş seksen güne kadar Rızk-ı Fitrî devam ediyor ve madem Rezzak İsmi, gayet geniş bir surette rûy-i zeminde cilvesi görünüyor ve madem hiç ümid edilmediği bir tarzda, memeden ve odundan Rızıklar akıyor, baş gösteriyor. Eğer pür-şerr beser, sû'-i ihtiyarıyla müdahale edip karışmazsa, her halde Rızk-ı Fitrî bitmeden evvel, o zîhayatın imdadına o İsim yetişiyor, açılıkla ölüme yol vermiyor. Öyle ise: Açıktan ölenler, eğer kırk günden evvel ölseler, kat'iyen rızıksızlıktan değildir. Belki "Terk-ül âdât min-el mühlikât" Sirriyla, sû'-i ihtiyardan gelen bir âdet ve terk-i âdetten neş'et eden bir illetten, bir marazdan ileri gelmiştir. Öyle ise: Açıktan ölmek olmaz, denilebilir. Evet bilmüşahede görünüyor ki: Rızık, iktidar ve ihtiyar ile makûsen mütenasibdir. Meselâ: Daha dünyaya gelmeden evvel bir yavru, rahm-ı maderde ihtiyar ve iktidardan bütün bütün mahrum olduğu bir zamanda, ağını kimildatacak kadar muhtaç olmayacak bir surette Rızkı veriliyor. Sonra dünyaya geldiği vakit, iktidar ve ihtiyar yok, fakat bir derece istadı ve bilkuvve bir hissi olduğundan, yalnız ağını yapıştırmak kadar bir harekete ihtiyaç ile en mükemmel ve en mugaddi ve hazırlı en kolay ve en latif bir surette ve en acib bir fitratta, memeler musluğundan ağızına veriliyor. Sonra iktidar ve ihtiyara bir derece alâka peyda ettikçe, o kolay ve güzel Rızık, bir derece, çocuğa karşı nazlanmağa başlar. O memeler çeşmeleri kesilir, başka yerlerden Rızkı gönderilir. Fakat iktidar ve ihtiyarı, Rızkı takib etmeye müsaид olmadığı için, Rezzak-ı Kerim peder ve vâlidesinin şefkat ve merhametlerini, iktidar ve ihtiyarına yardımcı gönderiyor. Her ne vakit iktidar ve ihtiyar tekemmül eder, o vakit Rızkı ona koşmaz ve koşturulmaz.

Rızık yerinde durur. Der: "Gel beni ara ve bul ve al!" Demek Rızk, iktidar ve ihtiyar ile makusen mütenasibdir. Hattâ çok Risalelerde beyan etmişiz ki: En ihtiyarsız ve iktidarsız hayvanlar, daha iyi yaşıyorlar, daha iyi besleniyorlar.

İkinci Nokta: İmkânın enva'sı var. **İmkân-ı akılı, imkân-ı örfî, imkân-ı âdi** gibi kısımları vardır. Bir hâdise, eğer imkân-ı akılı dairesinde olmazsa, reddedilir; imkân-ı örfî dairesinde olmazsa dahi, Mu'cize olur fakat kolayca Keramet olamaz. Eğer örfen ve kaideten naziri bulunmazsa, şuhud derecesinde bir bürhan-ı kat'ı ile ancak kabul edilir.

İşte bu Sırra binaen kırk gün ekmek yemeyen Seyyid Ahmed-i Bedevi'nin hârikulâde halleri, imkân-ı örfî dairesindedir. Hem Keramet olur, hem hârikulâde bir âdeti de olabilir. Evet Seyyid Ahmed-i Bedevi'nin (K.S.) acib ve istiğrakkârane hallerde bulunduğu, tevatür derecesinde naklediliyor. Kırk günde bir defa yemek yemesi, vaki' olmuştur. Fakat her vakit öyle değil. Kerametnevinden bazı defa olmuştur. Bir ihtimal var ki: Halet-i İstiğrakîyesi, yemeye ihtiyaç görmediği için, ona nisbeten âdet hükmüne girmiştir. Seyyid Ahmed-i Bedevi (K.S.)nevinden çok Evliyalardan bu tarz Hârikalar mevsukan rivayet edilmiş. Madem Birinci Nokta'da isbat ettigimiz gibi; müddehar Rızk, kırk günden fazla devam eder ve o mikdar yememek, âdeten mümkündür ve mevsukan hârika adamlardan o hal rivayet edilmiştir. Elbette inkâr edilmeyecektir.

İKİNCİ SUAL münasebetiyle iki mes'ele-i mühimme beyan edilecek. Çünkü Coğrafya ve Kozmoğrafya fenlerinin kısap Kanunlarıyla ve daracık düsturlarıyla ve küçük mızanlarıyla Kur'anın Semavatına çıkamadıklarından ve Âyatın yıldızlarındaki yedi kat manaları keşfedemeydiklerinden Âyeti tenkid, belki inkârına divanecesine çalışmışlar.

Birinci Mes'ele-i Mühimme: Semavat gibi arzin da yedi tabaka olmasına dairdir. Şu mes'ele, yeni zamanın feylesoflarına hakikatsız görünüyor. Onların Arza ve Semavata dair olan fenleri kabul etmiyor. Bunu vasita ederek bazı Hakaik-i Kur'aniyeye itiraz ediyorlar. Buna dair muhtasarın birkâş işaret yazacağız.

Birincisi: Evvelâ: Âyetin manası ayırdır ve o manaların efradı ve mâsadakları ayırdır. İşte o külli mananın müteaddid efradından bir ferdi bulunmazsa, o mana inkâr edilmez. Semavatın yedi tabakasına ve arzin yedi katına dair mana-yı küllişinin çok efradından yedi mâsadak zahiren görünüyor. Sâniyen: Âyetin Sarhatında "yedi kat arz" dememiş.

اللّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلُهُنَّ

ilââhir. Âyetin zahiri diyor ki: "Arzı da o Seb'a Semavat gibi halketmiş ve mahlukatına mesken ittihaz etmiş." Yedi tabaka olarak halkettim, demiyor. Misliyet ise mahlukiyet ve mahlukata meskeniyet cihetiley bir teşbihtir.

İkincisi: Küre-i Arz her ne kadar Semavata nisbeten çok küçüktür, fakat hadsiz Masnuat-ı İlahiyenin meşheri, mazhari, mahşeri, merkezi hükmünde olduğundan; Kalb, cesede mukabil geldiği gibi, Küre-i Arz dahi, koca hadsiz Semavata karşı bir Kalb ve manevî bir merkez hükmünde olarak mukabil gelir. Onun için zeminin küçük mikyasta eskiden beri yedi (*) iklimi; hem Avrupa, Afrika, Okyanusya, iki Asya, iki Amerika namlarıyla maruf yedi kıt'ası; hem denizle beraber şark, garb, şimal, cenub, bu yüzdeki ve Yeni Dünya üzerindeki malûm yedi kıt'ası; hem merkezinden tâ kısr-ı zahirîye kadar hikmeten, fennen sabit olan muttasıl ve mütenevvi yedi tabakası, hem zîhayat için medar-ı hayat olmuş yetmiş basit ve cüz'î unsurları tazammun edip ve "yedi kat" tabir edilen meşhur yedi nevi külli unsuru; hem dört unsur denilen su, hava, nar, toprak (türab) ile beraber, "mevalid-i selâse" denilen maadin, nebatat ve hayvanatın yedi tabakaları ve yedi kat Âlemleri; hem cinn ve ifrit ve sair muhtelif zîsuur ve zîhayat mahlukların Âlemleri ve meskenleri olduğu, çok kesretli Ehl-i Keşf ve Ashab-ı Şuhudun Şehadetiyle sabit yedi kat arzin Âlemleri; hem Küre-i Arzımıza benzeyen yedi küre-i uhra dahi bulunmasına, zîhayata makarr ve mesken olmasına işareten yedi tabaka yani yedi küre-i arziye bulunmasına işareten Küre-i Arz dahi, yedi tabaka Âyât-ı Kur'aniyeden fehmedilmiştir.

İşte yedi nevi ile yedi tarzda, arzin yedi tabakası mevcud olduğu tahakkuk ediyor. Sekizinci olan âhirki mana, başka nokta-i nazarda ehemmiyetlidir; o yedide dâhil değildir.

Üçüncüsü: Madem Hakîm-i Mutlak israf etmiyor, abes şeyleri yaratmıyor. Ve madem mahlukatın Vücutları, zîsuur içindir ve zîsuurla kemalini bulur ve zîsuurla şenlenir ve zîsuurla abesiyetten kurtulur. Ve madem bilmüşahede o Hakîm-i Mutlak, o Kadîr-i Zülcelal, hava unsurunu, su âlemini, toprak tabakasını hadsiz zîhayatlarla şenlendiriyor. Ve madem hava ve su, hayvanatın cevelanına mani olmadığı gibi; toprak, taş gibi kesif maddeler, elektrik ve röntgen gibi maddelerin seyrine mani olmuyorlar. Elbette o Hakîm-i Zulkemal, o Sâni'-i Bîzeval, Küre-i Arzımızın merkezinden tut, tâ meskenimiz ve merkezimiz olan bu kısr-ı zahirîye kadar birbirine muttasıl yedi külli tabakayı ve geniş meydanlarını ve Âlemlerini ve mağaralarını boş ve hâli bırakmaz. Elbette onları şenlendirmiş.

(*): Seb'a ile beraber yedi Kelimesi yedi kerre Tevafuku pek güzel düşmüştür.

O Âlemlerin şenlenmesine münasib ve muvafik zîşuur mahlukları halkedip orada iskân etmiştir. O zîşuur mahluklar, mademki Melaike ecnasından ve Ruhanî enva'lardan olmak lâzım gelir. Elbette en kesif ve en sert tabaka, onlara nisbeten, balığa nisbeten deniz ve kuşa nisbeten hava gibidir. Hattâ zeminin merkezindeki müdhiş ateş dahi, o zîşuur mahluklara nisbeti, bizlere nisbeten Güneşin harareti gibi olmak iktiza eder. O zîşuur Ruhanîler Nurdan oldukları için, nâr onlara Nur gibi olur.

Dördüncüüsü: Onsekizinci Mektub'da tabakat-1 Arzin acaibine dair Ehl-i Keşfin tavr-ı akıl haricinde beyan ettikleri tasvirata dair bir temsil zikredilmiştir. Hülâsası şudur ki: Küre-i Arz, Âlem-i Şehadette bir çekirdektir; Âlem-i Misaliye ve Berzahiyede bir büyük ağaç gibi, Semavata omuz omuza vuracak bir azamettedir. Ehl-i Keşfin Küre-i Arzda ifritlere mahsus tabakasını bin senelik bir mesafe görmeleri, Âlem-i Şehadete aid Küre-i Arzin çekirdeğinde değil, belki Âlem-i Misalîdeki dallarının ve tabakalarının tezahürüdür. Madem Küre-i Arzin zahren ehemmiyetsiz bir tabakasının böyle başka Âlemde azametli tezahürati var; elbette yedi kat Semavata mukabil yedi kat denilebilir ve mezkûr noktaları ihtar için Îcaz ile Î'cazkârane bir tarzda Âyat-1 Kur'aniye, Semavatın yedi tabakasına karşı bu küçükük Arzı mukabil göstermekle işaret ediyor.

İkinci Mes'ele-i Mühimme'dir:

شَبَّحَ لِهِ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ
Ilâ âhir

ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوْيِهِنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Şu Âyet-i Kerime gibi müteaddid Âyetler, Semavatı yedi sema olarak beyan ediyor. İşarat-ül Îcaz Tefsirinde eski Harb-i Umumî'nin birinci senesinde cephe-i harbde ihtisar mecburiyetiyle gayet müclem beyan ettiğimiz o mes'elenin yalnız bir hülâsasını yazmak münasibdir. Şöyle ki:

Eski Hikmet, Semavatı dokuz tasavvur edip, lisan-ı şer'ide, Arş ve Kürsi yedi Semavat ile beraber kabul edip acib bir suretle Semavatı tasvir ettiler. O eski Hikmetin dâhî hükümenin şaaşalı ifadeleri, nev-i beşeri çok asırlar müddetince tahakkümleri altında tutmuşlardır. Hattâ çok Ehl-i Tefsir, Âyatın zahirlerini onların mezhebine göre tevfik etmeye mecbur kalmışlardır. O suretle Kur'an-ı Hakîm'in Î'cazına bir derece perde çekilmişti. Ve hikmet-i cedide namı verilen yeni felsefe ise, eski felsefenin

mürur ve ubura ve hark ve iltiyama kabil olmayan Semavatlarındaki ifratına mukabil tefrit edip, Semavatın vücutunu âdeten inkâr ediyorlar. Evvelkiler ifrat, sonrakiler tefrit edip Hakikati tamamıyla gösterememişler. Kur'an-ı Hakîm'in Hikmet-i Kudsiyesi ise, o ifrat ve tefriti bırakıp hadd-i vasatı ihtiyar edip der ki: Sâni'-i Zülcelal, yedi kat Semavatı halketmiştir. Hareket eden yıldızlar ise, balıklar gibi Sema içinde gezerler ve tesbih ederler. Hadîste **السَّمَاءُ مَوْجٌ مَكْفُوفٌ** denilmiş. Yani: "Sema, emvacı karardade olmuş bir denizdir."

İşte bu Hakikat-ı Kur'aniyeyi yedi kaide ve yedi vecih mana ile gayet muhtasar bir surette isbat edeceğiz.

Birinci Kaide: Fennen ve Hikmeten sabittir ki: Bu haddi yok Fezayı Âlem, nihayetsiz bir boşluk değil, belki "esîr" dedikleri madde ile doludur.

İkincisi: Fennen ve aklen, belki müşahedeten sabittir ki: Ecram-ı ulviyeyenin cazibe ve dafia gibi kanunlarının rabitası ve ziya ve hararet ve elektrik gibi maddelerdeki kuvvetlerin naşırı ve nâkili, o fezayı dolduran bir madde mevcuddur.

Üçüncüüsü: Madde-i esîriye, esîr kalmakla beraber, sair maddeler gibi muhtelif teşekkülâta ve ayrı ayrı suretlerde bulunduğu tecrübe tenâbiyeten sabittir. Evet nasıl buhar, su, buz gibi havâî, mâyi, camid üç nevi eşya, aynı maddeden oluyor. Öyle de: Madde-i esîriyeden dahi yedi nevi tabakat olmasına hiçbir mani-i aklî olmadığı gibi, hiçbir itiraza medar olmaz.

Dördüncüüsü: Ecram-ı Ulviyeye dikkat edilse görünüyor ki: O ulvî Âlemlerin tabakatında muhalefet var. Meselâ: Nehr-üs Sema ve Kehkeşan namiyla maruf, Türkçe "Samanyolu" tabir olunan bulut şeklindeki daire-i azîmenin bulunduğu tabaka, elbette sevabit yıldızların tabakasına benzemiyor. Güya tabaka-i sevabit yıldızları, yaz meyveleri gibi yetişmiş, ermişler. Ve o Kehkeşan'daki bulut şeklinde görülen hadsiz yıldızlar ise, yeniden yeniye çıkış ermeye başlıyorlar. Tabaka-i sevabit dahi, sadık bir Hads ile Manzume-i Şemsiye'nin tabakasına muhalefeti görünüyor. Ve hâkeza yedi manzumat ve yedi tabaka, birbirine muhalif bulunması, Hiss ve Hads ile derkolumur.

Beşincisi: Hadsen ve hissen ve istikraen ve tecrübe tenâbiyeten sabit olmuştur ki: Bir maddede tanzim ve teşkil düşse ve o maddeden başka masnuat yapılsa, elbette muhtelif tabaka ve şekillerde olur. Meselâ: Elmas madeninde teşkilât başladığı vakit, o maddeden hem remad yani hem kül, hem kömür, hem elmas nevileri tevellüd ediyor. Hem meselâ: Ateş,

teşekküle başladığı vakit; hem alev, hem duman, hem kor tabakalarına ayrılıyor. Hem meselâ: Müvellid-ül mâ, müvellid-ül humuza ile mezcedil-diği vakit, o mezcden hem su, hem buz, hem buhar gibi tabakalar teşekkül ediyor. Demek anlaşılıyor ki bir madde-i vâhidde teşkilât düşse, tabakata ayrılıyor. Öyle ise: Madde-i esîriyede Kudret-i Fâtıra teşkilâtı başladığı için, elbette ayrı ayrı tabaka olarak **فَسَوْلِهِنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ** Sırriyla yedi nevi Semavatı ondan halketmiştir.

Altıncısı: Şu mezkûr emareler, bizzarure Semavatın hem Vücuduna, hem taaddüdune delalet ederler. Madem kat'iyyen Semavat müteaddiddir ve Muhbir-i Sadık, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Lisaniyla yedidir der; elbette yedidir.

Yedincisi: Yedi, yetmiş, yedi yüz gibi tabirat, Üslûb-u Arabîde kesreti ifade ettiği için, o külli yedi tabaka çok kesretli tabakaları havi olabilir.

ELHASIL: Kadîr-i Zülcelal, esîr maddesinden yedi kat Semavatı halkedip tesviye ederek, gayet dakik ve acib bir Nizam ile tanzim etmiş ve yıldızları içinde zer'edip ekmiştir. Madem Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, umum ins ve cinnin umum tabakalarına karşı konuşan bir Hutbe-i Ezeliyedir. Elbette nev-i beserîn her bir tabakası, herbir Âyât-ı Kur'aniyeden hissesini alacak ve Âyât-ı Kur'aniye, her tabakanın fehmini tatmin edecek surette ayrı ayrı ve müteaddid manaları zımnen ve işareten bulunacaktır. Evet Hitabat-ı Kur'aniyenin vüs'ati ve maânî ve işaretindaki genişliği ve en âmi bir avamdan en has bir Havassa kadar derecat-ı fehimlerini müraat ve mümaşat etmesi gösterir ki; herbir Âyetin herbir tabakaya bir vechi var, bakıyor.

İşte bu Sırra binaen, "Yedi Semavat" mana-yı küllîsinde yedi tabaka-i beseriye, muhtelif yedi kat manayı fehmetmişler. Şöyle ki:

فَسَوْلِهِنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ Âyetinde, kısa nazarlı ve dar fikirli bir tabaka-i insaniye, hava-yı nesimînin tabakatını fehmeder. Ve Kozmoğrafya ile sersemleşmiş diğer bir tabaka-i insaniye dahî, elsine-i enamda seb'a-i seyyare ile meşhur yıldızları ve medarlarını fehmeder. Daha bir kısım insanlar küremize benzer zevil-hayatın makarrı olmuş semavî yedi küre-i âhari fehmeder. Diğer bir taife-i beseriye, Manzume-i Şemsiye'nin yedi tabakaya ayrılmasını, hem Manzume-i Şemsiye'mizle beraber yedi Manzumat-ı Şümusiyeyi fehmeder. Daha diğer bir taife-i beseriye, madde-i esîriyenin teşekkülâti yedi tabakaya ayrılmasını fehmeder. Daha geniş fikirli bir tabaka-i beseriye, yıldızlarla yaldızlanıp, bütün

görünen gökleri bir Sema sayıp, onu bu dünyanın Semasıdır diyerek, bundan başka altı Tabaka-i Semavat var olduğunu fehmeder. Ve nev-i beşerin yedinci tabakası ve en yüksek taifesi ise; Semavat-ı Seb'ayı, Âlem-i Şehadete münhasır görmüyor. Belki Avalim-i Uhreviye ve gaybiye ve dünyeviye ve misaliyenin birer muhit zarfi ve ihatalı birer sakfi olan yedi Semavatın var olduğunu fehmeder.

Ve hâkeza bu Âyetin külliyetinde mezkûr yedi kat tabakanın yedi kat manaları gibi daha çok cüz'lî manaları vardır. Herkes fehmine göre hissesini alır ve o Maide-i Semaviyeden herkes Rızkını bulur.

Madem o Âyetin böyle pek çok sadık mâsadakları var. Şimdiki akılsız feylesofların ve serseri Kozmoğrafyalarının, inkâr-ı semavat bahanesiyle böyle Âyete taarruz etmesi, haylaz ahmak çocukların Semavattaki yıldızlara bir yıldızı düşürmek niyetiyle taş atmasına benzer. Çünkü Âyetin mana-yı küllisinden bir tek mâsadak sadıkça, o külli mana Sadık ve Hak olur. Hattâ vaki'de bulunmayan, fakat umumun lisanında mütedavil bulunan bir ferdi, umumun efkârını müraat için o külli'de dâhil olabilir. Halbuki, hak ve hakikî çok efradını gördük. Ve şimdi bu insafsız ve haksız coğrafyaya ve sersem ve sermest ve sarhoş kozmoğrafyaya bak! Nasıl bu iki fen hata ederek, Hak ve Hakikat ve Sadık olan külli manadan gözlerini yumup ve çok Sadık olan mâsadakları görmeyerek; hayalî bir acib ferdi, Mana-yı Âyet tevehhüm ederek Âyete taş attılar; kendi başlarını kırdılar, İmanlarını uçurdular!...

Elhasıl: Kîraat-ı Seb'a, Vücuh-u Seb'a ve Mu'cizat-ı Seb'a ve Hakaik-i Seb'a ve Erkân-ı Seb'a üzerine nâzil olan Kur'an Semasının o yedişer tabakalarına, cinn ve şeyatîn hükmündeki itikadsız maddî fikirler çıkamadıklarından Âyâtın nücumunda ne var, ne yok bilmeyip yalan ve yanlış haber verirler. Ve onların başlarına o Âyâtın nücumundan mezkûr tâhrikat gibi şahablar inerler ve onları yakarlar. Evet cinn fikirli feylesofların felsefesiyle o Semavat-ı Kur'aniyeye çıkılmaz. Belki Âyâtın yıldızlarına, Hikmet-i Hakikiyeden Mi'raciyla ve İman ve İslâmiyetin kanatlarıyla çikılabilir...

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى شَمْسِ سَمَاءِ الرِّسَالَةِ وَقَمِرِ فَلَكِ النُّبُوَّةِ وَعَلَى إِلَيْهِ وَ
 صَحْبِهِ نُجُومِ الْهُدَى لِمَنِ اهْتَدَى ﴿١﴾ سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا
 إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ اللَّهُمَّ يَا رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ زِينْ قُلُوبَ
 كَاتِبِ هَذِهِ الرِّسَالَةِ وَرُفَقَائِهِ بِنُجُومِ حَقَائِقِ الْقُرْآنِ وَالْإِيمَانِ آمِينَ

Onüçüncü Lem'a

"أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ" Sırrına dairdir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ

(Şeytandan İstiaze Sırrına dairdir. "Onuç İşaret" yazılacak. O işaretlerin bir kısmı, müteferrik bir surette Yirmialtıncı Söz gibi bir kısım Risalelerde beyan ve isbat edildiğinden burada yalnız icmalen bahsedilecek.)

BİRİNCİ İŞARET: SUAL: Şeytanların Kâinatta İcad cihetinde hiçbir medhalleri olmadığı, hem Cenab-ı Hak Rahmet ve İnayetiyle Ehl-i Hakka tarafdar olduğu, hem Hak ve Hakikatın cazibedar güzellikleri ve mehasinleri Ehl-i Hakka müeyyid ve müşevvik bulunduğu, hem dalaletin müstekreh çırkinlikleri ehl-i dalaleti tenfir ettikleri halde, hizb-üş şeytanın çok defa galebe etmesinin Hikmeti nedir? Ve Ehl-i Hak, her vakit şeytanın şerrinden Cenab-ı Hakk'a sığınmasının Sırrı nedir?

ELCEVAB: Hikmeti ve Sırı şudur ki: Ekseriyet-i mutlaka ile dalalet ve şerr, menfidir ve tahribdir ve ademîdir ve bozmaktır. Ve ekseriyet-i mutlaka ile Hidayet ve Hayır, müsbettir ve vücutdîr ve imar ve tamirdir. Herkesçe malûmdur ki: Yirmi adamın yirmi günde yaptığı bir binayı, bir adam, bir günde tahrib eder. Evet bütün âzâ-yı esasiyenin ve şerait-i hayatıyenin vücutuya vücutu devam eden hayat-ı insan, Hâlik-ı Zülcelal'in Kudretine mahsus olduğu halde; bir zalim, bir uzvu kesmesiyle, hayata nisbeten ademî olan mevte o insanı mazhar eder. Onun için "Et-tahribü eshel" durub-u emsal hükmüne geçmiş.

İşte bu Sirdandır ki: Ehl-i dalalet, hakikaten zaîf bir kuvvet ile pek kuvvetli Ehl-i Hakka bazan galib oluyor. Fakat Ehl-i Hakkın öyle muhkem bir kal'ası var ki, onda tahassun ettikleri vakit, o müdhiş düşmanlar yanaşamazlar, bir

halt edemezler. Eğer muvakkat bir zarar verseler, **وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ** Sırriylala ebedî bir Sevab ve Menfaatle o zarar telafi edilir. O kal'a-i metin, o hisn-ı hasin ise, Şeriat-ı Muhammediye (A.S.M.) ve Sünnet-i Ahmediyedir (A.S.M.).

İKİNCİ İŞARET: SUAL: Şerr-i mahz olan şeytanların icadı ve Ehl-i İmana taslitleri ve onların yüzünden çok insanlar küfre girip Cehenne'me girmeleri, gayet müdhiş ve çirkin görünüyor. Acaba Cemil-i Alelitlak ve Rahîm-i Mutlak ve Rahman-ı Bil-Hakk'in Rahmet ve Cemali, bu hadsiz çirkinliğin ve dehşetli musibetin husulüne nasıl müsaade ediyor ve nasıl cevaz gösteriyor?

Şu mes'eleyi çoklar sormuşlar ve çokların hatırlarına geliyor.

ELCEVAB: Şeytanın Vücudunda cüzî şerler ile beraber bir çok Makasîd-ı Hayriye-i Külliye ve Kemalât-ı İnsaniye vardır. Evet bir çekirdekten koca bir ağaca kadar ne kadar mertebevar; Mahiyet-i İnsaniyedeki istidadda dahi ondan daha ziyade meratib var. Belki zerreden şemse kadar dereceleri var. Bu istidadatın inkişafatı, elbette bir hareket ister, bir muamele iktiza eder. Ve o muameledeki terakki zenbereğinin hareketi, Mücahede ile olur. O Mücahede ise, şeytanların ve muzır şeylerin Vücuduyla olur. Yoksa, Melaikeler gibi insanların da makamı sabit kalındı. O halde insan nev'inde, binler enva' hükmünde sınıflar bulunmayacak. Bir şerr-i cüzî gelmemek için bin Hayrı terketmek, Hikmet ve Adalete münafidir. Çandan şeytan yüzünden ekser insanlar dalalete giderler. Fakat ehemmiyet ve kıymet, ekseriyetle keyfiyete bakar, kemmiyete az bakar veya bakmaz. Nasılık bin ve on çekirdeği bulunan bir zât, o çekirdekleri toprak altında bir muamele-i kimyeviyeye mazhar etse; ondan on tanesi ağaç olmuş, bini bozulmuş. O on ağaç olmuş çekirdeklerin o adama verdiği menfaat, elbette bin bozulmuş çekirdeğin verdiği zararı hiçe indirir. Öyle de: Nefs ve şeytanlara karşı Mücahede ile, yıldızlar gibi nev-i insani şeref lendiren ve tenvir eden on İnsan-ı Kâmil yüzünden o nev'e gelen menfaat ve şeref ve kıymet, elbette haşerat nev'inden sayılacak derecede süfli ehl-i dalaletin küfre girmesiyle insan nev'ine vereceği zararı hiçe indirip göze göstermediği için, Rahmet ve Hikmet ve Adalet-i İlahiye, şeytanın Vücuduna müsaade edip tasallutlarına meydan vermiş.

Ey Ehl-i İman! Bu müdhiş düşmanlarınıza karşı zırhnız: Kur'an tezgâhında yapılan Takvadır. Ve siperiniz, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'in Sünnet-i Seniyesidir. Ve silâhınız, İstiaze ve İstiğfar ve Hıfz-ı İlahiyeeye ilticadır.

ÜÇUNCÜ İŞARET: SUAL: Kur'an-ı Hakîm'de ehl-i dalalete karşı azîm şekvaları ve kesretli tahşidatı ve çok şiddetli tehdidatı, Aklın zahirine göre adaletli ve münasebetli Belâgatına ve Üslûbundaki İtidaline ve İstikametine münasib düşmüyor. Âdetâ âciz bir adama karşı, orduları tahşid ediyor. Ve onun cüz'î bir hareketi için, binler cinayet etmiş gibi tehdid ediyor. Ve müflis ve mülkte hiç hissesi olmadığı halde mütecaviz bir şerik gibi mevki verip ondan sekva ediyor. Bunun Sırrı ve Hikmeti nedir?

ELCEVAB: Onun Sırr ve Hikmeti şudur ki: Şeytanlar ve şeytanlara uyanlar, dalalete sülük ettikleri için, küçük bir hareketle çok tahribat yapabilirler. Ve çok mahlukatın hukukuna, az bir fil ile çok hasaret veriyorlar. Nasılkı bir sultanın büyük bir ticaret gemisinde bir adam az bir hareketle, belki küçük bir Vazifeyi terketmekle, o gemi ile alâkadar bütün Vazifedarların semere-i sa'yelerinin ve netice-i amellerinin mahvına ve ibtaline sebebiyet verdiği için, o geminin sahib-i zîşanı, o âsiden, o gemi ile alâkadar olan bütün raiyetinin hesabına azîm şikayetler edip dehşetli tehdid ediyor ve onun o cüz'î hareketini değil, belki o hareketin müdhiş neticelerini nazara alarak ve o sahib-i zîşanın zâtına değil, belki raiyetinin hukuku namına dehşetli bir cezaya çarpar. Öyle de: Sultan-ı Ezel ve Ebed dahi, Küre-i Arz gemisinde Ehl-i Hidayetle beraber bulunan ehl-i dalalet olan hîzb-üs şeytanın zahiren cüz'î hatiatlarıyla ve isyanlarıyla pek çok mahlukatın hukukuna tecavüz ettikleri ve mevcudatın Vezaif-i Âliyelerinin neticelerinin ibtal etmesine sebebiyet verdikleri için, onlardan azîm şikayet ve dehşetli tehdidat ve tahribatlarına karşı mühim tahşidat etmek, Ayn-ı Belâgat içinde Mahz-ı Hikmettir ve gayet münasib ve muvafiktir. Ve Mutabık-ı Mukteza-yı Haldir ki; Belâgatın tarifidir ve esasıdır ve israf-ı kelâm olan mübâlağadan münezzehtir. Malûmdur ki; böyle az bir hareketle çok tahribat yapan dehşetli düşmanlara karşı gayet metin bir kal'aya iltica etmeyen, çok perişan olur.

İşte ey Ehl-i İman! O çelik ve semavî Kal'a: Kur'andır. İçine gir, kurtul.

DÖRDUNCÜ İŞARET: Adem şerr-i mahz ve Vücid Hayr-ı Mahz olduğunu, Ehl-i Tahkik ve Ashab-ı Keşf ittifak etmişler. Evet ekseriyet-i mutlaka ile Hayır ve Mehasin ve Kemalât, Vücuda istinad eder ve Ona racî' olur. Sureten menfi ve ademî de olsa, esası sübuftür ve vücidür. Dalalet ve şerr ve musibetler ve masiyetler ve belalar gibi bütün çirkinliklerin esası,

mayesi; ademdir, nefiyidir. Onlardaki fenalık ve çırkinlik, ademden geliyor. Çendan suret-i zahirîde müsbet ve vücudî de görünseler, esası ademdir, nefiyidir. Hem bilmüşahede sabittir ki: Bina gibi bir şeyin Vücutu, bütün eczasının mevcudiyetiyle takarrur eder. Halbuki onun harabiyeti ve ademi ve in'idamı, bir rüknün ademiyle hasıl olur. Hem Vücut, her halde mevcud bir illet ister. Muhakkak bir sebebe istinad eder. Adem ise, ademî şeylere istinad edebilir. Ademî birşey, madum birşeye illet olur.

İşte bu iki kaideye binaendir ki: Şeytan-ı ins ve cinnin Kâinattaki müdhiş âsâr-ı tahrîbkâaneleri ve enva'-ı küfür ve dalalet ve şerr ve mehaliki yaptıkları halde, zerre mikdar İcad ve Hilkate müdahaleleri olmadığı gibi, Mülk-ü İlahîde bir hisse-i iştirakları olamıyor. Ve bir İktidar ve bir Kudretle o işleri yapmıyorlar, belki çok işlerinde İktidar ve Fiil değil, belki terk ve atalettir. Hayrı yaptırmamakla, şerleri yapıyorlar. Yani, şerler oluyorlar. Çünkü mehalik ve şerr, tahrîbat nevinden olduğu için, illetleri, mevcud bir iktidar ve fâil bir İcad olmak lâzım değildir. Belki bir emr-i ademî ile ve bir şartın bozulmasıyla koca bir tahrîbat olur.

İşte bu Sîr, mecusilerde inkişaf etmediği içindir ki; Kâinatta "yezdan" nâmıyla bir hâlik-ı hayır, diğeri "ehriman" nâmıyla bir hâlik-ı şerr itikad etmişlerdir. Halbuki onların ehriman dedikleri mevhûm ilah-ı şerr, bir cüz'-i ihtiayıyla ve icadsız bir kesble şerlere sebebiyet veren malûm şeytandır.

İşte ey ehl-i İman! Şeytanların bu müdhiş tahrîbatına karşı en mühim silâhınız ve cihazat-ı tamiriyeniz İstîgfârdır ve "**أَعُوذُ بِاللّٰهِ**" demekle Cenab-ı Hakk'a ilticadır. Ve kal'anız Sünnet-i Seniyedir.

BEŞİNCİ İŞARET: Cenab-ı Hak, Kütüb-ü Semaviyede beşere karşı şu Cennet gibi azîm mükâfat ve Cehennem gibi dehşetli mücazatı göstermekle beraber çok İrsâd, İkaz, İhtar, Tehdid ve Teşvik ettiği halde; Ehl-i İman, bu kadar Esbab-ı Hidayet ve İstikamet varken hîzb-üs şeytanın mükâfatsız çırkin zaîf desiselerine karşı mağlub olmaları, bir zaman beni çok düşündürüyordu. Acaba İman varken, Cenab-ı Hakk'ın o kadar şiddetli tehdidatına ehemmiyet vermeme nasıl oluyor? Nasıl İman gitmiyor?

إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا Sırriyla şeytanın gayet zaîf desisele-rine kapılıp Allah'a isyan ediyor. Hattâ benim arkadaşlarımdan bazıları, yüz Hakikat Dersini Kalben tasdik ile beraber benden işittiği ve bana karşı da fazla hüsn-ü zanni ve irtibati varken, kalbsiz ve bozuk bir adamın ehemmiyetsiz ve riyakârane iltifatına kapıldı, onun lehinde benim aleyhimde bir vaziyete geldi. **فَسُبْحَانَ اللّٰهِ**

dedim, insanda bu derece sukut olabilir mi? Ne kadar hakiksiz bir insan idi, diye o bîçareyi giybet ettim, günaha girdim. Sonra sâbık işaretlererdeki Hakikat inkişaf etti, karanlıklı çok noktaları aydınlattı. O Nur ile **بِلِهِ الْحَمْدُ**, hem Kur'an-ı Hakîm'in azîm tergibat ve teşvikatı tam yerinde olduğunu, hem Ehl-i İmanın desais-i şeytaniyeye kapılmaları, imansızlıktan ve İmanın zaîfligiden olmadığını, hem günah-ı kebairi işleyen küfre girmedigini, hem mu'tezile mezhebi ve bir kîsim hariciye mezhebi "Günah-ı kebairi irtikâb eden kâfir olur veya İman ve küfür ortasında kalır." diye hükümlerinde hata ettiğlerini, hem benim o bîçare arkadaşım da yüz Ders-i Hakikati bir herifin iltifatına feda etmesi, düşündüğüm gibi çok sukut ve dehşetli alçaklık olmadığını anladım. Cenab-ı Hakk'a şükrettim, o vartadan kurtuldum. Çünkü sâbikan dediğimiz gibi, şeytan cüz'î bir emr-i ademî ile insanı mühim tehlikelere atar. Hem insandaki nefis ise, şeytanı her vakit dinler. Kuvve-i şeheviye ve gazabiye ise, şeytan desiselerine hem kâbile, hem nâkile iki cihaz hükmündedirler.

İşte bunun içindir ki, Cenab-ı Hakk'ın "Gafur", "Rahîm" gibi iki İsmi, Tecelli-i A'zamla Ehl-i İmana teveccûh ediyor. Ve Kur'an-ı Hakîm'de Peygamberlere en mühim İhsanı, Mağfiret olduğunu gösteriyor ve onları, istigfar etmeye davet ediyor. **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ** Kelime-i Kudsiyesini her Sure başında tekrar ile ve her mübarek işlerde zikrine emretmesiyle, Kâinatı ihata eden Rahmet-i Vasiasını melce ve tahassüngâh gösteriyor ve **أَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ** Emriyle **فَاسْتَعِذُ** Kelimesini siper yapıyor.

ALTINCI İŞARET: Şeytanın en tehlikeli bir desisesi şudur ki: Bazı hassas ve safi-kalb insanlara tahayyül-ü küfrîyi tasdik-i küfürle iltibas ettiriyor. Tasavvur-u dalaleti, dalaletin tasdiki suretinde gösteriyor. Ve Mukaddes Zâtlar ve Münezzeh Şeyler hakkında gayet çirkin hatırları hâyaline gösteriyor. Ve imkân-ı zâtîyi, imkân-ı aklî şeklinde gösterip İmandaki Yakînîne münafi bir şekk tarzını veriyor. Ve o vakit o bîçare hassas adam, kendini dalalet ve küfür içine düşüğünü tevehhüm edip İmandaki Yakînînin zâil olduğunu zanneder, ye'se düşer, o ye'sle şeytana maskara olur. Şeytan hem ye'sini, hem o zaîf damarını, hem o iltibasını çok işlettirir, ya divane olur yahud "herçi bad âbad" der, dalalete gider.

Şeytanın bu desisesinin mahiyeti ne kadar esassız olduğunu, bazı Risalelerde beyan ettiğimiz gibi, burada icmalen bahsedeceğiz. Şöyleden ki:

Nasılıkî âyinede yılanın sureti ısrırmaz ve ateşin misali yandırmaz ve murdarın aksi, telvis etmez. Öyle de: Hayal veya Fikir âyinesinde küfriyatın ve şırkın akışları ve dalaletin gölgeleri ve şetimli çırkin sözlerin hayalleri, itikadı bozma, İmanı tağyır etmez, hürmetli edebi kırmaz. Çünkü meşhur kaidedir ki: Tahayyül-ü şetm, şetm olmadığı gibi, tahayyül-ü küfür dahi, küfür değil ve tasavvur-u dalalet de dalalet değil. İmandaki şekk mes'lesi ise, imkân-ı zâtiden gelen ihtimaller, o Yakîne münâfi değil ve o Yakîni bozma. İlm-i Usûl-i Dinde Kavaid-i Mukarreredendir ki:

إِنَّ الْمُكَانَ الدَّائِيَ لَا يُنَافِي الْيَقِينَ الْأَلِمِيَّ

Meselâ: Barla Denizi su olarak yerinde bulunduğuna yakînimiz var. Halbuki zâtında mümkündür ki; o deniz, bu dakikada batmış olsun ve batması mümkünattandır. Bu imkân-ı zâtî, madem bir emareden neş'et etmiyor, zihnî bir imkân olamaz ki, şekk olsun. Çünkü yine İlm-i Usûl-i Dinde bir Kaide-i Mukarreredir ki:

لَا عِبْرَةَ لِإِحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِئِ عَنْ دَلِيلٍ Yani: "Bir emareden gelmeyen

bir ihtimal-i zâtî ise, bir imkân-ı zihnî olmaz ki, şüphe verip, ehemmiyeti olsun." İşte bu desise-i şeytaniyeye maruz olan bîçare adam, Hakaik-i İmaniye Yakînini, böyle zâtî imkânlar ile kaybediyor zanneder. Meselâ: Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm hakkında beşeriyet itibarıyle çok imkân-ı zâtîye hatırlına geliyor ki, İmanın Cezm ve Yakînine zarar vermez. Fakat o, zarar verdi zanneder, zarara düşer.

Hem bazan şeytan, Kalb üstündeki lümmesi cihetinde Cenab-ı Hak hakkında fena sözler söyler. O adam zanneder ki; onun Kalbi bozulmuş ki, böyle söylüyor. Titriyor. Halbuki onun titremesi ve korkması ve adem-i rızası delildir ki: O sözler, Kalbinden gelmiyor, belki lümme-i şeytaniyeden geliyor veya şeytan tarafından ihtar ve tahayyül ediliyor.

Hem insanın letaifi içinde teşhis edemediğim bir-iki latife var ki, ihtiyan ve iradeyi dinlemezler; belki de mes'uliyet altına da giremezler. Bazan o latifeler hükmediyorlar, Hakkı dinlemiyorlar, yanlış şeylere giriyorlar. O vakit şeytan o adama telkin eder ki: "Senin istidadın Hakk'a ve İmana muvafık değil ki, böyle ihtiyarsız bâtil şeylere giriyorsun. Demek senin Kaderin, seni şekavete mahkûm etmiştir." O bîçare adam, ye'se düşüp, helâkete gider...

İste şeytanın evvelki desiselerine karşı Mü'minin tahassüngâhi: Muhakkikîn-i Asfiyanın Düsturlarıyla hududları taayyün eden Hakaik-i İmaniye ve Muhkemat-ı Kur'aniyedir. Ve âhirdeki desiselerine karşı; İstiaze

ile, ehemmiyet vermemektir. Çünkü ehemmiyet verdikçe, nazar-ı dikkati celbettirip büyür, şiser. Mü'minin böyle manevî yaralarına tiryak ve merhem, Sünnet-i Seniyedir.

YEDİNCİ İŞARET: Sual: mu'tezile imamları, şerrin İcadını şerr telakki ettikleri için, küfür ve dalaletin Hilkatini Allah'a vermiyorlar. Güya onunla Allah'ı takdis ediyorlar. "Beşer kendi efalinin hâlikidir" diye dalalete gidiyorlar. Hem derler: "Bir günah-ı kebireyi işleyen bir Mü'minin İmanı gider. Çünkü Cenab-ı Hakk'a itikad ve Cehennem'i tasdik etmek, öyle günahı işlemekle kabil-i tevfik olamaz. Çünkü dünyada gayet cüz'î bir hapis korkusuyla kendini hilaf-ı kanun herşeyden muhafaza eden adam, ebedî bir azab-ı Cehennem'i ve Hâlik'in gadabını nazar-ı ehemmiyete almayacak derecede büyük günahları işlerse, elbette imansızlığa delalet eder."

ELCEVAB: Birinci şikkin cevabı şudur ki: Kader Risalesi'nde izah edildiği gibi: Halk-ı şerr, şerr değil; belki kesb-i şerr, şerdir. Çünkü Halk ve İcad; umum neticelere bakar. Bir şerrin Vücudu, çok hayırlı neticelere mukaddeme olduğu için, o şerrin İcadı, neticeler itibarıyle hayır olur, hayır hükmüne geçer. Meselâ: Ateşin yüz hayırlı neticeleri var. Fakat bazı insanlar sû'-i ihtiyarıyla ateşi kendilerine şerr yapmakla "Ateşin İcadı şerdir" diyemezler. Öyle de: Şeytanların İcadı, Terakkiyat-ı İnsaniye gibi çok Hikmetli neticeleri olmakla beraber, sû'-i ihtiyarıyla ve yanlış kesbiyle şeytanlara mağlub olmakla, "Şeytanın Hilkati şerdir" diyemez. Belki o, kendi kesbiyle kendine şerr yaptı. Evet kesb ise, mübaşeret-i cüz'îye olduğu için, hususî bir netice-i şerriyenin mazhari olur; o kesb-i şerr, şerr olur. Fakat İcad, umum neticelere baktığı için; icad-ı şerr, şerr değil, belki hayırdır.

İşte mu'tezile bu Sırı anladamadıkları için, "Halk-ı şerr şerdir ve çirkinin İcadı çirkindir" diye Cenab-ı Hakk'ı takdis için şerrin İcadını Ona vermemişler, dalalete düşmüşler. *وَ بِالْقَدَرِ خَيْرٌ وَ شَرٌّ* olan bir Rükn-ü İmanîyi tevil etmişler.

İkinci şikk ki: "**Günah-ı kebireyi işleyen, nasıl Mü'min kalabılır?**" diye suallerine cevab ise; evvelâ sâbık işaretlerde onların hatası katî bir surette anlaşılmıştır ki, tekrara hacet kalmamıştır. Sâniyen: Nefs-i insaniye, muaccel ve hazır bir dirhem lezzeti; müeccel, gaib bir batman lezzete tercih ettiği gibi, hazır bir tokat korkusundan, ileride bir sene azabdan daha ziyade çekinir. Hem insanda hissiyat galib olsa, Aklın Muhakemesini dinlemez. Heves ve vehmi hükmedip, en az ve ehemmiyetsiz

bir lezzet-i hazırlayı, ileride gayet büyük bir mükâfata tercih eder. Ve az bir hazır sıkıntından, ileride büyük bir azab-ı müecceleden ziyade çekinir. Çünkü tevehhüm ve heves ve hiss, ileriyi görmüyor belki inkâr ediyorlar. Nefs dahi yardım etse, Mahall-i İman olan Kalb ve Akıl susarlar, mağlub oluyorlar...

Şu halde kebairi işlemek, imansızlıktan gelmiyor, belki hiss ve hevesin ve vehmin galebesiyle Akıl ve Kalbin mağlubiyetinden ileri gelir.

Hem sâbık işaretlerde anlaşıldığı gibi; fenalık ve hevesat yolu, tahrîbat olduğu için gayet kolaydır. Şeytan-ı ins ve cinnî çabuk insanları o yola sevkediyor. Gayet cây-ı hayret bir haldir ki: Âlem-i Bekanın Nass-ı Hadîsle sinek kanadı kadar bir Nuru, ebedî olduğu için, bir insanın müddet-i ömründe dünyadan aldığı lezzet ve nimete mukabil geldiği halde; bazı bîçare insanlar, bir sinek kanadı kadar bu fâni dünyanın lezzetini, o bâki Âlemin, bu fâni dünyasına değer lezzetlerine tercih edip, şeytanın arkasında gider.

İşte bu Sırlar içindir ki; Kur'an-ı Hakîm, Mü'minleri pek çok tekrar ve ısrar ile, tehdid ve teşvik ile günahtan zecr ve hayra sevkediyor.

Bir zaman Kur'an-ı Hakîm'in bu tekrar ile şiddetli İrşadatı bana bu Fikri verdi ki; bu kadar mütemadi ihtarlar ve ikazlar, Mü'min insanları sebatsız ve hakikatsız gösteriyorlar. İnsanın Şerefine yakışmayacak bir vaziyet veriyorlar. Çünkü bir memur, âmirinden aldığı bir tek emri itaatine kâfi iken, aynı emri on defa söylese, o memur cidden gücenecek. Beni ittiham ediyorsun, ben hain değilim, der. Halbuki en hâlis Mü'minlere Kur'an-ı Hakîm musırrane mükerrer emrediyor. Bu fikir benim zihnimi kurcaladığı bir zamanda iki üç Sadık arkadaşım vardı. Onları şeytan-ı insının desiselerine kapılmamak için pek çok defa ihtar ve ikaz ediyordum. "Bizi ittiham ediyorsun" diye gücenmiyorlardı. Fakat ben Kalben diyordum ki: "Bu mütemadiyen ihtarlarla bunları gücendiriyorum, sadakatsızlıkla ve sebastızlıkla ittiham ediyorum." Sonra birden sâbık işaretlerde izah ve isbat edilen Hakikat inkişaf etti. O vakit o Hakikatla hem Kur'an-ı Hakîm'in tam Mutabık-ı Mukteza-yı Hal ve yerinde ve israfsız ve hikmetli ve ittihamsız bir surette ısrar ve tekrarati yaptığı ve Ayn-ı Hikmet ve Mahz-ı Belâgat olduğunu bildim. Ve o Sadık arkadaşımın gücenmediklerinin Sırrını anladım.

O Hakikatın hülâsası şudur ki: Şeytanlar tahrîbat cihetinde sevkettikleri için, az bir amel ile çok şerleri yaparlar. Onun için Tarîk-ı Hakta ve Hidayette gidenler, pek çok ihtiyat ve şiddetli sakınmaya ve mükerrer ihtarata ve kesretli muavenete muhtaç olduklarındanandır ki, Cenab-ı Hak o tekrarat cihetinde binbir İsmi ile Ehl-i İmana muavenetini takdim ediyor ve binler Merhamet Ellerini

imdadına uzatıyor. Şerefini kırmıyor, belki vikaye ediyor. İnsanın kıymetini küçük düşürtmüyor, belki şeytanın şerrini büyük gösteriyor.

İşte ey Ehl-i Hak ve Ehl-i Hidayet! Şeytan-ı ins ve cinnînin mezkûr desiselerinden kurtulmak çaresi: Ehl-i Sünnet ve Cemaat olan Ehl-i Hak Mezhebini karargâh yap ve Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Muhkemât kal'asına gir ve Sünnet-i Seniyeyi Rehber yap, Selâmeti bul!..

SEKİZİNCİ İŞARET: SUAL: Sâbık işaretlerde isbat ettiniz ki: Dalalet yolu, kolay ve tahrib ve tecavüz olduğu için, çoklar o yola sülük ediyorlar. Halbuki sair Risalelerde kat'î deliller ile isbat etmişsiniz ki: Küfür ve dalalet yolu o kadar müşkilâtlı ve suubetlidir ki, hiç kimse ona girmemek gerekti ve kabil-i sülük değil. Ve İman ve Hidayet yolu o kadar kolay ve zahirdir ki, herkes ona girmeli idi...

ELCEVAB: Küfür ve dalalet iki kısımdır. Bir kısmı amelî ve ferî olmakla beraber, İman Hükümlerini nefyetmek ve inkâr etmektir ki, bu tarz dalalet kolaydır. Hakkı kabul etmemektir, bir terktir, bir ademdir, bir adem-i kabuldür.

İşte bu kısımdır ki, Risalelerde kolay gösterilmiş. İkinci kısım ise, amelî ve ferî olmayıp, belki itikadî ve fikrî bir hükümdür. Yalnız İmanın nefyini değil, belki İmanın ziddine gidip bir yol açmaktadır. Bu ise, bâtili kabuldür, Hakkın aksını isbattır. Bu kısım, İmanın yalnız nefyi ve nakîzi değil, İmanın ziddidir. Adem-i kabul değil ki kolay olsun, belki kabul-ü ademdir. Ve o ademi isbat etmekle kabul edilebilir.

العَدْمُ لَا يُثْبَتُ Kaidesiyle: Ademin isbatı elbette kolay değildir.

İşte sair Risalelerde imtina derecesinde suubetli ve müşkilâtlı gösterilen küfür ve dalalet bu kısımdır ki, zerre mikdar Şuuru bulunan, bu yola sâlik olmamak lâzımdır. Hem bu yol, Risalelerde kat'î isbat edildiği gibi o kadar dehşetli elemleri var ve boğucu karanlıklar var ki; zerre mikdar Aklı bulunan, o yola talib olmaz.

Eğer denilse: Bu kadar elîm ve karanlıklı, müşkilâtlı yola nasıl ekser insanlar gidiyorlar?

Elcevab: İçine düşmüş bulunuyorlar, çıkamıyorlar. Hem insandaki nebatî ve hayvanî kuvveleri, akibeti görmedikleri, düşünemedikleri ve o insandaki letaif-i insaniyeye galebe ettikleri için, çıkmak istemiyorlar ve hazır ve muvakkat bir lezzetle müteselli oluyorlar.

Sual: Eğer denilse: Dalalette öyle dehşetli bir elem ve bir korku var ki; kâfir, değil hayattan lezzet alması, hiç yaşamaması lâzım geliyor. Belki o elemden ezilmeli ve o korkudan ödü patlamalı idî. Çünkü İnsaniyet itibarıyle hadsiz eşyaya müştak ve hayatı âşık olduğu halde, küfür vasıtasiyla mevtini bir i'dam-ı ebedî ve bir firak-ı lâyezalî ve zeval-i mevcudatı ve ahbabının vefatlarını ve bütün sevdiklerini i'dam ve müfarakat-ı ebedîye suretinde gözü önünde daima küfür vasıtasiyla gören insan, nasıl yaşayabilir? Nasıl hayattan lezzet alabilir?

Elcevab: Acib bir mağlata-i şeytaniye ile kendini aldatır, yaşıar. Surî bir lezzet alır zanneder. Meşhur bir temsil ile onun mahiyetine işaret edecegiz. Şöyle ki:

Deniliyor: Deve kuşuna demişler: "Kanatların var, uç!" O da kanatlarını kısır, "ben deveym" demiş, uçmamış. Fakat avcının tuzağına düşmüştür. Avcı beni görmesin diye başını kuma sokmuş. Halbuki koca gövdesini dışarıda bırakmış, avcuya hedef etmiş. Sonra ona demişler: "Madem deveym diyorsun, yük götür!" O zaman kanatlarını açıvermiş, "Ben kuşum" demiş, yükün zahmetinden kurtulmuş. Fakat hâmısız ve yemsiz olarak avcıların hücumuna hedef olmuş. Aynen onun gibi; kâfir, Kur'anın Semavî İlânatına karşı küfr-ü mutlakı bırakıp meşkuk bir küfre inmiş. Ona denilse: "Madem mevt ve zevali, bir i'dam-ı ebedî biliyorsun; kendini asacak olan darağacı göz önünde... Ona her vakit bakan, nasıl yaşar? Nasıl lezzet alır?" O adam, Kur'anın umumî Vech-i Rahmet ve şümüllü Nurundan aldığı bir hisse ile der: Mevt i'dam değil, ihtimal Beka var. Veyahud **deve kuşu gibi başını gaflet kumuna sokar, tâ ki ecel onu görmesin ve kabir ona bakmasın ve zeval-i eşya ona ok atmasın!**

Elhasıl: O meşkuk küfür vasıtasiyla deve kuşu gibi mevt ve zevali i'dam manasında gördüğü vakit Kur'an ve Semavî Kitaplarının **إِيمَانُ بِالْأُخْرَةِ**

dair katî ihbarati ona bir ihtimal verir. O kâfir, o ihtimale yapışır, o dehşetli elemi üzerine almaz. O vakit ona denilse: "Madem bâki bir Âleme gidilecek; o Âlemde güzel yaşamak için Tekâlif-i Diniye meşakkatini çekmek gerektir." O adam şekk-i küfrî cihetiyle der: "Belki yoktur; yok için neden çalışayım?" Yani: Vakta ki o Hüküm-ü Kur'anın verdiği ihtimal-i beka cihetiyle i'dam-ı ebedî âlâmından kurtulur; ve meşkuk küfrün verdiği ihtimal-i adem cihetiyle Tekâlif-i Diniye meşakkatı ona müteveccih olur, ona karşı küfür ihtimaline yapışır, o zahmetten kurtulur. Demek bu nokta-i nazarda, Mü'minden ziyade bu hayatı lezzet alır zannediyor. Çünkü Tekâlif-i Diniyenin zahmetinden ihtimal-i küfrî ile kurtuluyor ve âlâm-ı ebediyeden ise ihtimal-i İmanî

cihetiyle kendi üzerine almaz. Halbuki bu mağlata-i şeytaniyenin hükmü, gayet sathî ve faidesiz ve muvakkattır.

İşte Kur'an-ı Hakîm'in küffarlar hakkında da bir nevi Cihet-i Rahmeti vardır ki; hayat-ı dünyeviyeyi onlara Cehennem olmaktan bir derece kurtarıp bir nevi şekk vererek, şekk ile yaşıyorlar. Yoksa Âhiret cehennemini andıracak bu dünyada dahi manevî bir cehennem azabı çekeceklerdi ve intihara mecbur olacaklardır.

İşte ey Ehl-i İman! Sizi i'dam-ı ebedîden ve dünyevî ve uhrevî Cehennemlerden kurtaran Kur'anın Himayeti altına Mü'minane ve Mu'temidane giriniz ve Sünnet-i Seniyesinin Dairesine Teslimkârane ve Müstahsinane dâhil olunuz, dünya şekavetinden ve Âhirette azabdan kurtulunuz!

DOKUZUNCU İŞARET: SUAL: Hizbullah olan Ehl-i Hidayet, başta Enbiya ve onların başında Fahr-i Âlem Aleyhissalâtü Vesselâm, o kadar İnayet ve Rahmet-i İlahiye ve İmdad-ı Sübhaniyeye mazhar oldukları halde, neden çok defa hizb-üş şeytan olan ehl-i dalalete mağlub olmuşlar? Hem Hâtem-ül Enbiya'nın güneş gibi parlak Nûbüvvet ve Risaleti ve İksir-i A'zam gibi tesirli İ'cاز-ı Kur'anî vasıtasiyla İrşadı ve Cazibe-i Umumiye-i Kâinattan daha cazibedar Hakaik-i Kur'aniyenin komşuluğunda ve yakınında olan Medine münafiklarının dalalette ısrarları ve Hidayete girmemeleri ne içindir ve Hikmeti nedir?

Elcevab: Bu iki sık müdhiş sualin halli için, derince bir esas beyan etmek lâzım gelir. Şöyledir ki:

Şu Kâinat Hâlik-1 Zülcelalının hem Cemâlî, hem Celâlî iki kısım Esması bulunduğuundan ve o Cemâlî ve Celâlî İsimler, Hükümlerini ayrı ayrı cilvelerle göstermek iktiza ettiklerinden, Hâlik-1 Zülcelal Kâinatta ezdâdi birbirine mezcedip birbirine mukabil getirip ve birbirine mütecaviz ve müdafi' bir vaziyet verip, hikmetli ve menfaattar bir nevi mübareze suretine getirip, ondan zıdları birbirinin hududuna geçirip ihtilafat ve tegayyurat meydana getirmekle Kâinatı Kanun-u Tegayyür ve Tahavvül ve Düstur-u Terakki ve Tekâmüle tâbi' kıldığı için; o Şecere-i Hilkatin câmi' bir semeresi olan İnsan nev'inde o Kanun-u Mübarezeyi daha acib bir şekilde getirip bütün Terakkîyat-1 İnsaniyeye medar bir Mücahede kapısını açıp, HİZBULLAH'a karşı meydana çıkabilmek için hizb-üş şeytana bazı cihazat vermiş.

İşte bu Sîrr-ı Dakik içindir ki, Enbiyalar çok defa ehl-i dalalete karşı mağlub oluyor. Ve gayet za'f ve acizde olan dalalet ehli, manen gayet kuvvetli olan Ehl-i Hakka muvakkaten galib oluyorlar ve mukavemet ediyorlar. Bu acib mukavemetin Sîrr-ı Hikmeti şudur ki: Dalalette ve

küfürde hem adem ve terk var ki, pek kolaydır, hareket istemez. Hem tahrîb var ki, çok sehildir ve âsandır; az bir hareket yeter. Hem tecavüz var ki, az bir amel ile çoklarına zarar verip, ihafe noktasında ve firavuniyet cihetinden onlara bir makam kazandırır. Hem akibeti görmeyen ve hazır zevke mübtela olan insandaki nebatı ve hayvanı kuvvelerin tatmini, telezzübü, hürriyeti vardır ki, Akıl ve Kalb gibi Letaif-i İnsaniyeyi insaniyetkârane ve akibet-endişane olan Vazifelerinden vazgeçiriyorlar. Ehl-i Hidayet ve başta Ehl-i Nübüvvet ve başta HABİB-U RABB-İL ÂLEMİN olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Meslek-i Kudsîsi, hem vücûdî, hem sübûtî, hem tamir, hem hareket, hem hududda İstikamet, hem akibeti düşünmek, hem Ubudiyet, hem nefş-i emmarenin firavuniyetini, serbestliğini kırmak gibi Esasat-ı Mühimme bulunduğuundan ki, Medine-i Münevvere'de bulunan o zamanın münafıkları, o parlak güneşe karşı yarasa kuşu gibi gözlerini yumup, o Cazibe-i Azîmeye karşı şeytanı bir kuvve-i dafiaya kapılıp, dalalette kalmışlar.

Eğer denilse: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm madem HABİB-İ RABB-ÜL ÂLEMİN'dir. Hem Elindeki Hak ve Lisanındaki Hakikattir. Ve Ordusundaki Askerlerin bir kısmı Melaike dir. Ve bir avuç su ile bir Ordunu sular. Ve dört avuç buğday ve bir oğlağın etiyle bin adamı doyuracak bir ziyyafet verir. Ve küffar ordusunun gözlerine bir avuç toprak atmakla o bir avuç topraktan her küffârin gözüne bir avuç toprak girmesile onları kaçırır. Ve daha bunun gibi bin Mu'cizat Sahibi olan bir Kumandan-ı Rabbanî, nasıl oluyor Uhud'un nihayetinde ve Huneyn'in bidayetinde mağlub oluyor?

Elcevab: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, nev-i beşere Mukteda ve İmam ve Rehber olarak gönderilmiştir. Tâ ki, o nev'-i insanı, hayat-ı içtimaiye ve şahsiyedeki Düsturları Ondan ögrensin ve Hakîm-i Zulkemal'in kavanin-i meşjetine İtaata alışsınlar ve Desatır-i Hikmetine tevfik-i hareket etsinler. Eğer Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, hayat-ı içtimaiye ve şahsiyesinde daima Hârikulâdelere ve Mu'cizelere istinad etseydi, o vakit İmam-ı Mutlak ve Rehber-i Ekber olamazdı.

İşte bu Sîr içindir ki, yalnız Davasını tasdik ettirmek için arasına indelhace, münkirlerin inkârını kırmak için Mu'cizeler gösterirdi. Sair vakitlerde nasılki herkesten ziyade Evamir-i İlahiyeye İtaat etmiştir. Öyle de: Hikmet-i Rabbaniye ile ve Meşjet-i Sûbhâniye ile tesis edilen ÂDETULLAH Kavaninine herkesten ziyade müraat ve itaat ederdi. Düşmana karşı zırh giyerdı, "Sipere giriniz!" emrederdi. Yara alındı, zahmet çekerdi. Tâ tamamıyla Hikmet-i İlahiye Kanununa ve Kâinattaki Şeriat-ı Fitriye-i Kübraya Müraat ve İtaati göstersin.

ONUNCU İŞARET: İblis'in en mühim bir desisesi: Kendini, kendine tabi olanlara inkâr ettirmektir. Şu zamanda, hususan maddiyyunların felsefeleriyle zihni bulananlar, bu bedîhî mes'elete tereddüd gösterdikleri için, şeytanın bu desisesine karşı bir-iki söz söyleyeceğiz. Şöyle ki:

İnsanlarda şeytan vazifesini gören cesedli ervah-ı habise bilmüşahede bulunduğu gibi, cinnîden cesedsiz ervah-ı habise dahi bulunduğu, o kat'iyyettedir. Eğer onlar maddî cesed giyseydiler, bu şerir insanların aynı olacaktılar. Hem eğer bu insan suretindeki insî şeytanlar cesedlerini çıkarabilese idiler, o cinnî iblisler olacaktılar. Hattâ bu şiddetli münasebete binaendir ki, bir mezheb-i bâtil hükmetsi ki: "İnsan suretindeki gayet şerir ervah-ı habise, öldükten sonra şeytan olur." Malûmdur ki: A'lâ bir şey bozulsa, edna bir şeyin bozulmasından daha ziyade bozuk olur. Meselâ: Nasılkı süt ve yoğurt bozulsalar, yine yenilebilir. Yağ bozulsa, yenilmez, bazan zehir gibi olur. Öyle de: Mahlukatın en mükerremi, belki en a'lâsı olan İnsan, eğer bozulsa, bozuk hayvandan daha ziyade bozuk olur. Müteaffin maddelerin kokusuyla telezzüz eden haşerat gibi ve ısrımkla zehirlendirmekten lezzet alan yılanlar gibi, dalalet bataklığındaki şerler ve habis ahlâklar ile telezzüz ve iftihar eder ve zulmün zulümâtındaki zararlardan ve cinayetlerden lezzet alırlar; âdetâ şeytanın mahiyetine girerler. Evet cinnî şeytanın vüciduna kat'î bir delili, insî şeytanın vücidudur.

Sâniyen: Yirmidokuzuncu Söz'de yüzer delil-i kat'î ile Ruhanî ve Meleklerin Vücidunu isbat eden umum o deliller, şeytanların dahi vücidunu isbat ederler. Bu ciheti o Söz'e havale ediyoruz.

Sâlisen: Kâinattaki Umûr-u Hayriyedeki Kanunların mümessili, nâzırı hükmünde olan Meleklerin Vücidu, İttifak-ı Edyan ile sabit olduğu gibi, umûr-u şerriyenin mümessilleri ve mübaşirleri ve o umûrdaki kavanının medarları olan ervah-ı habise ve şeytaniye bulunması, Hikmet ve Hakikat noktasında kat'îdir; belki umûr-u şerriyede zîşuur bir perdenin bulunması daha ziyade lâzımdır. Çünkü Yirmiikinci Söz'ün başında denildiği gibi: Herkes, herşeyin hüsn-ü hakîkîsini göremediği için, zahirî şerriyet ve noksaniyet cihetinde Hâlik-ı Zülcelal'e karşı itiraz etmemek ve Rahmetini ittiham etmemek ve Hikmetini tenkid etmemek ve haksız şekva etmemek için, zahirî bir vasıtayı perde ederek, tâ itiraz ve tenkid ve şekva, o perdelere gidip, Hâlik-ı Kerim ve Hakîm-i Mutlak'a teveccûh etmesin. Nasılkı vefat eden İbadın küsmesinden Hazret-i Azrail'i kurtarmak için hastalıkları ecele perde etmiş. Öyle de: Hazret-i Azrail'i (A.S.) Kabz-ı Ervaha perde edip, tâ merhametsiz tevehhüm edilen o haletlerden gelen şekvalar, Cenab-ı Hakk'a teveccûh etmesin. Öyle de: Daha ziyade bir kat'iyyetle şerlerden ve fenâliklardan gelen itiraz ve tenkid,

Hâlik-ı Zülcelal'e teveccüh etmemek için, Hikmet-i Rabbaniye, şeytanın vücutunu iktiza etmiştir.

Râbian: İnsan küçük bir Âlem olduğu gibi, Âlem dahi büyük bir İnsandır. Bu küçük insan, o büyük İnsanın bir fihristesi ve hülâsasıdır. İnsanda bulunan nümunelerin büyük asılları, İnsan-ı Ekberde bizzarure bulunacaktır. Meselâ: Nasîlî İnsanda kuvve-i hâfızanın Vücutu, Âlemde Levh-i Mahfuz'un Vücutuna kat'î delildir. Öyle de: İnsanda Kalbin bir köşesinde lümme-i şeytaniye denilen bir âlet-i vesvese ve kuvve-i vâhimenin telkinatıyla konuşan bir şeytanî lisan ve ifsad edilen kuvve-i vâhime, küçük bir şeytan hükmüne geçtiğini ve sahiblerinin ihtiyarına zid ve arzusuna muhalif hareket ettiklerini hissen ve hadsen herkes nefsinde görmesi, Âlemde büyük şeytanların vücutuna kat'î bir delildir.

Ve bu lümme-i şeytaniye ve şu kuvve-i vâhime, bir kulak ve bir dil olduklarından, ona üfleyen ve bunu konuşturan haricî bir şahs-ı şerirenin vücutunu ihsas ederler.

ONBİRİNCİ İŞARET: Ehl-i dalaletin şerrinden Kâinatın kızdıklarını ve anasır-ı külliyenin hiddet ettiklerini ve umum mevcudatın galeyana geldiklerini, Kur'an-ı Hakîm mu'cizane ifade ediyor. Yani: Kavm-i Nuh'un başına gelen tufan ile Semavat ve Arzin hâcumunu ve kavm-i semud ve âd'in inkârından hava unsurunun hiddetini ve kavm-i firavun'a karşı su unsurunun ve denizin galeyânını ve Karun'a karşı toprak unsurunun gayzını ve ehl-i küfre karşı Âhirette تَكَادْ تَمَيِّزُ مِنَ الْفَنِيظِ Sırriyla Cehennem'in gayzını ve öfkesini ve sair mevcudatın ehl-i küfür ve dalalete karşı hiddetini gösterip ilân ederek gayet müdhiş bir tarzda ve Î'cazkârane ehl-i dalalet ve isyanı zecrediyor.

Sual: Ne için böyle ehemmiyetsiz insanların ehemmiyetsiz amelleri ve şahsî günahları, Kâinatın hiddetini celbediyor?

Elcevab: Bazı Risalelerde ve sâbık işaretlerde isbat edildiği gibi: Küfür ve dalalet, müdhiş bir tecavüzdür ve umum mevcudatı alâkadâr edecek bir cinayettir. Çünkü Hilkat-i Kâinatın bir Netice-i A'zamı, Ubudiyet-i İnsaniyedir ve Rububiyet-i İlâhiyeye karşı İman ve İtaatla mukabeledir. Halbuki ehl-i küfür ve dalalet ise, küfürdeki inkâriyla, mevcudatın ille-i gayeleri ve sebeb-i bekâları olan o Netice-i A'zamı reddettikleri için, umum mahlukatın hukukuna bir nevi tecavüz olduğu gibi, umum masnuatın âyinelerinde cilveleri tezahür eden ve masnuatın kıymetlerini, âyinedarlık cihetinde âlî eden Esma-i İlâhiyeden Cilvelerini inkâr ettikleri

îçin, o Esma-i Kudsiyeye karşı bir tezyif olduğu gibi, umum masnuatın kıymetini tenzîl ile o masnuata karşı bir tahkir-i azîmdir. Hem umum mevcudatın herbiri birer Vazife-i Âliye ile muvazzaf birer Memur-u Rabbanî derecesinde iken, küfür vasıtasıyla sukut ettip, camid, fâni, manasız bir mahluk menzilesinde gösterdiğinden, umum mahlukatın hukukuna karşı bir nevi tahkirdir.

İşte enva'-ı dalalet derecatına göre az çok Kâinatın yaratılmasındaki Hikmet-i Rabbaniyeye ve dünyanın bekasındaki Makâsid-ı Sübhaniyeye zarar verdiği için, ehl-i isyana ve ehl-i dalalete karşı Kâinat hiddete geliyor, mevcudat kızıyor, mahlukat öfkeleniyor.

Ey cirmi ve cismi küçük ve cărmü büyük ve ayb ve zenbi azîm bîçare insan! Kâinatın hiddetinden, mahlukatın nefretinden, mevcudatın öfkesinden kurtulmak istersen, işte kurtulmanın çaresi: Kur'an-ı Hakîm'in Daire-i Kudsiyesine girmektir ve Kur'anın mübelliği olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sünnet-i Senyesine ittibadır. Gir ve tabi ol!

ONİKİNCİ İŞARET: Dört sual ve cevabdır.

Birinci Sual: Mahdud bir hayatta, mahdud günahlara mukabil, hadsiz bir azab ve nihayetsiz bir Cehennem nasıl Adalet olur?

Elcevab: Sâbık işaretlerde, hususan bundan evvelki Onbirinci İşaret'te kat'iyyen anlaşıldı ki: Küfür ve dalalet cinayeti, nihayetsiz bir cinayettir ve hadsiz bir Hukuka tecavüzdür.

İkinci Sual: Şeriatta denilmiştir ki: "**Cehennem ceza-yı anmeldir, fakat Cennet Fazl-ı İlahî iledir.**" Bunun Sîrr-ı Hikmeti nedir?

Elcevab: Sâbık işaretlerde tebeyyün etti ki: İnsan, icadsız bir cüz'-i ihtiyarî ile ve cüz'-î bir kesb ile, bir emr-i ademî veya bir emr-i itibârî teşkil ile ve sübut vermekle müdhiş tahribata ve şerlere sebebiyet verdiği gibi, nefsi ve hevası daima şerlere ve zararlara meyyal olduğu için, o küçük kesbin neticesinden hasıl olan seyyiatın mes'uliyetini, o çeker. Çünkü onun nefsi istedî ve kendi kesbiyle sebebiyet verdi. Ve serr ademî olduğu için, Abd ona fâil oldu. Cenab-ı Hak da halketti. Elbette o hadsiz cinayetin mes'uliyetini, nihayetsiz bir azab ile çekmeye müstehak olur. Amma Hasenat ve Hayrat ise, madem ki Vücûdîrlar; kesb-i insanî ve cüz'-i ihtiyarî onlara illet-i mûcide olamaz. İnsan, onda hakikî fâil olamaz. Ve nefş-i emmâresi de Hasenata tarafdar değildir, belki Rahmet-i İlahîye onları ister ve Kudret-i Rabbaniye İcad eder. Yalnız İnsan, İman ile, Arzu ile, Niyet ile sahib olabilir. Ve sahib olduktan sonra, o Hasenat

ise, ona evvelce verilmiş olan Vücud ve İman Nimetleri gibi sâbık hadsiz Niam-ı İlahiyyeye bir şükürdür, geçmiş Nimetlere bakar. Va'd-i İlahî ile verilecek Cennet ise, Fazl-ı Rahmanî ile verilir. Zahirde bir mükâfattır, Hakikatta Fazıldır. Demek seyyiatta sebeb, nefistir; mücazata bizzât müstehaktır. Hasenatta ise sebeb Hak'tandır, illet de Hak'tandır. Yalnız, insan İman ile tesahub eder. "Mükâfatını isterim" diyemez, "Fazlını beklerim" diyebilir.

Üçüncü Sual: Beyanat-ı sâbıkadan da anlaşılıyor ki; seyyiat, intişar ve tecavüz ile taaddüd ettiğinden, bir seyyie bin yazılmalı, Hasene ise vücudî olduğu için maddeten taaddüd etmediğinden ve Abdin İcadıyla ve nefsin arzusuyla olmadığından hiç yazılmamalı veya bir yazılmalı idi. Neden seyyie bir yazılır, Hasene on ve bazan bin yazılır?

Elcevab: Cenab-ı Hak, Kemal-i Rahmet ve Cemal-i Rahîmiyetini o suretle gösteriyor.

Dördüncü Sual: Ehl-i dalaletin kazandıkları muvaffakiyet ve gösterdikleri kuvvet ve Ehl-i Hidayete galebeleri gösteriyor ki; onlar bir kuvvete ve bir hakikata istinad ediyorlar. Demek ya Ehl-i Hidayette za'f var, ya onlarda bir Hakikat var?

Elcevab: Hâşâ... Ne onlarda Hakikat var, ne Ehl-i Hakta za'f vardır. Fakat maatteessûf kasîr-ün nazar muhakemesiz bir kısım avam tereddüde düşüp vesvese ediyorlar, akidelerine halel geliyor. Çünkü diyorlar: "Eğer Ehl-i Hakta tam Hak ve Hakikat olsaydı, bu derece mağlubiyet ve zillet olmamak gerekti. Çünkü Hakikat kuvvetlidir. *الْحَقُّ يَعْلُو وَلَا يُعْلَى عَلَيْهِ* olan Kaide-i Esasiye ile, Kuvvet Haktadır. Eğer o Ehl-i Hakka mukabil galibane gelen ehl-i dalaletin hakikî bir kuvveti ve bir nokta-i istinadı olmasaydı bu derece galibiyet ve muvaffakiyet olmamak lâzım gelecekti?"

Elcevab: Ehl-i Hakkın mağlubiyeti kuvvetsizlikten, hakikatsızlıktan gelmediği, sâbık işaretlerle kat'î isbat edildiği gibi; ehl-i dalaletin galebesi kuvvetlerinden ve iktidarlarından ve nokta-i istinad bulmalarından gelmediği, yine o işaretlerle kat'î isbat edildiğinden; bu sualın cevabı, sâbık işaretlerin heyet-i mecmasıdır. Yalnız burada desiselerinden ve istimal ettikleri bir kısım silâhlarına işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Ben kendim mükerrerden müşahede etmişim ki: Yüzde on ehl-i fesad yüzde doksan Ehl-i Salâhi mağlub ediyordu. Hayretle merak ettim, tedkik ederek kat'îyyen anladım ki: O galebe kuvvetten, kudretten gelmiyor,

belki fesaddan ve alçaklıktan ve tahribden ve Ehl-i Hakkın ihtilafından istifade etmesinden ve içlerine ihtilafla atmaktan ve zaîf damarları tutmaktan ve aşılıamaktan ve hissiyat-ı nefsanîyeyi ve ağraz-ı şâhiyyeyi tahrîk etmekten ve insanın mahiyetinde muzır madenler hûkmünde bulunan fena istidadları işlettirmekten ve şan ve şeref nâmıyla riyakârane nefsin firavuniyetini okşamaktan ve vicdansızca tahribatlarından herkes korkmasından geliyor. Ve o misillü şeytanî desiseler vasıtasiyla muvakkaten Ehl-i Hakka galebe

ederler. Fakat **الْحَقُّ يَعْلُمُ وَلَا يُعْلَمُ عَلَيْهِ وَالْمَعَاقِبَ لِلْمُتَّقِينَ** Sırriyla,

Düsturuyla: Onların o muvakkat gelebeleri, menfaat cihetinden onlar için ehemmiyetsiz olmakla beraber, Cehennem'i kendilerine ve Cennet'i Ehl-i Hakka kazandırmalarına sebebdir.

İşte dalalette, iktidarsızlar muktedir görünmeleri ve ehemmiyetsizler şöhret kazanmaları içindir ki, hodfüruş, şöhretperest, riyakâr insanlar ve az bir şeyle iktidarlarını göstermek ve ihafe ve izzar cihetinden bir mevki kazanmak için Ehl-i Hakka muhalefet vaziyetine girerler. Tâ görünüşün ve nazar-ı dikkat ona celbolunsun. Ve iktidar ve kudretle değil, belki terk ve ataletle sebebiyet verdiği tahribat ona isnad edilip, ondan bahsedilsin. Nasılkı böyle şöhret divanelerinden birisi, Namazgâhi telvis etmiş, tâ herkes ondan bahsetsin... Hattâ ondan lanetle de bahsedilmiş de, şöhretperestlik damarı kendisine bu lanetli şöhreti hoş göstermiş diye darb-ı mesel olmuş.

Ey Âlem-i Beka için yaratılan ve fâni Âleme mübtela olan bîçare İnsan! **فَمَا بَكْثَ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ** Ayetinin Sırrına dikkat et, kulak ver!

Bak ne diyor! Mefhum-u sarihiyle ferman ediyor ki: "Ehl-i dalaletin ölmesiyle İnsan ile alâkadar olan Semavat ve Arz, onların cenazeleri üzerinde ağlamıyorlar, yani onların ölmesiyle memnun oluyorlar." Ve mefhum-u işaretîsiyle ifade ediyor ki: "Ehl-i Hidayetin ölmesiyle Semavat ve Arz, onların cenazeleri üzerinde ağlıyorlar, firaklarını istemiyorlar" Çünkü Ehl-i İman ile bütün Kâinat alâkadarlığı, ondan memnundur. Zira İman ile Hâlik-ı Kâinat'ı bildikleri için, Kâinatın kıymetini takdir edip Hürmet ve Muhabbet ederler. Ehl-i dalalet gibi tâhkir ve zîmnî adavet etmezler.

Ey İnsan, düşün! Sen alâkülli hal öleceksin. Eğer nefis ve şeytana tabi isen, senin komşuların, belki akrabaların senin şerrinden kurtulmak için mesrur olacaklar. Eğer **أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** deyip, Kur'ana ve Habib-i Rahman'a tabi isen; o vakit Semavat ve Arz ve mevcudat,

herkesin derecesine nisbeten, senin dereceme göre senin firakından müteessir olup manen ağlarlar. Ulvî bir matem ile ve haşmetli bir teşyi' ile, kabir kapısıyla girdiğin Beka Âleminde senin dereceme nisbeten senin için bir hüsн-ü istikbal var olduğuna işaret ederler.

ONÜÇUNCÜ İŞARET:"Üç Nokta"dır.

Birinci Nokta: Şeytanın en büyük bir desisesi: Hakaik-i İmaniyenin Azameti cihetinde dar kalbli ve kısa akilli ve kasır fikirli insanları aldatır, der ki: "Bir tek Zât, umum zerrat ve seyyarat ve nücumu ve sair mevcudatı bütün ahvaliyle Tedbir-i Rububiyetinde çeviriyor, idare ediyor deniliyor. Böyle hadsiz acib büyük mes'eleye nasıl inanılabilir? Nasıl Kalbe yerleşir? Nasıl Fikir kabul edebilir?" der. Acz-i insanı noktasında bir hiss-i inkârî uyandırıyor.

Elcevab: Şeytanın bu desisesini susturan Sîr: **الله أكابر** dir. Ve Cevab-ı Hakikîsi de **الله أكابر** in ziyade kesretle Şearî İslâmîyede tekrarı, bu desiseyi mahvetmek içindir. Çünkü insanın âciz Kuvveti ve zaîf Kudreti ve dar Fikri, böyle hadsiz büyük Hakikatları **الله أكابر** Nuruyla görüp tasdik ediyor ve **الله أكابر** Kuvvetiyle o Hakikatları taşıyor ve **الله أكابر** dairesinde yerleştiriyor ve vesveseye düşen Kalbine diyor ki: Bu Kâinatın gayet muntazamca tedbir ve tedviri bilmüşahede görünüyor. Bunda iki yol var:

Birinci Yol: Mümkindir, fakat gayet azîmdir ve hârikadır. Zâten böyle hârika bir Eser, bir hârika San'at ile, çok acib bir yol ile olur. O yol ise: Mevcudat belki zerrat adedince Vücudunun şahidleri bulunan bir Zât-ı Ehad ve Samed'in Rububiyetiyle ve İrade ve Kudretiyle olmasıdır.

İkinci Yol: Hiçbir cihet-i imkâni olmayan ve imtina' derecesinde müşkilâtlı ve hiçbir cihette makul olmayan şirk ve küfür yoludur. Çünkü Yirminci Mektub ve Yirmiikinci Söz gibi çok Risalelerde gayet katî isbat edildiği üzere: O vakit Kâinatın herbir mevcudunda ve hattâ herbir zerresinde bir uluhiyet-i mutlaka ve bir ilm-i muhit ve hadsiz bir kudret bulunmak lâzım geliyor. Tâ ki, mevcudatta bilmüşahede görünen nihayet derecede nizam ve intizam ve gayet hassas mizan ve imtiyaz ile mükemmel ve müzeyyen olan nukuş-u san'at vücud bulabilsin.

Elhasıl: Eğer tam lâyik ve tam yerinde olan Azametli ve Kibriyalı Rububiyet olmazsa, o vakit her cihetçe gayr-i makul ve mümteni bir yol takip etmek lâzım gelecek. Lâyik ve lâzım olan Azametten kaçmakla, muhal ve imtinâa girmeyi, şeytan dahi teklif edemez.

İkinci Nokta: Şeytanın mühim bir desisesi: İnsana kusurunu itiraf

ettirmemektir. Tâ ki, İstiğfar ve İstiaze yolunu kapasın. Hem nefsi insaniyenin enaniyetini tahrik edip, tâ ki nefsi kendini avukat gibi müdafaa etsin; âdetâ taksirattan takdis etsin. Evet şeytanı dinleyen bir nefis, kusurunu görmek istemez; görse de, yüz tevil ile tevil ettirir.

وَعَيْنُ الرِّضَا عَنْ كُلِّ عَيْبٍ كَلِيلَةٌ Sırriyla: Nefsine nazar-ı rıza ile

baktığı için ayibini görmez. Ayibini görmediği için itiraf etmez, İstiğfar etmez, İstiaze etmez; şeytana maskara olur. Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm gibi bir Peygamber-i Âlîşan,

وَمَا آبَرَىءُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَامَارَةٌ بِالْقَوْءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبُّ

dediği halde, nasıl nefse itimad edilebilir? Nefsinı ittiham eden, kusurunu görür. Kusurunu itiraf eden, İstiğfar eder. İstiğfar eden, İstiaze eder. İstiaze eden, şeytanın şerrinden kurtulur. Kusurunu görmemek o kusurdan daha büyük bir kusurdur. Ve kusurunu itiraf etmemek, büyük bir noksantılıktır. Ve kusurunu görse, o kusur kusurluktan çıkar; itiraf etse, Afva müstehak olur.

Üçüncü Nokta: İnsanın hayat-ı içtimaiyesini ifsad eden bir desise-i şeytaniye şudur ki: Bir Mü'minin bir tek seyyiesiyle, bütün Hasenatını örter. Şeytanın bu desisesini dinleyen insafsızlar, Mü'mine adavet ederler. Halbuki Cenab-ı Hak Haşirde Adalet-i Mutlaka ile Mizan-ı Ekberinde A'mal-i Mükellefini tarttığu zaman, Hasenatı seyyiata Galibiyeti, mağlubiyeti noktasında hükmeyler. Hem seyyiatın esbabı çok ve vücutları kolay olduğundan, bazan bir tek Hasene ile çok seyyiatını örter. Demek bu dünyada, o Adalet-i İlahiye noktasında muamele gerektir. Eğer bir adamın iyilikleri fenakıklarına kemmiyeten veya keyfiyeten ziyade gelse, o adam muhabbete ve hürmete müstehaktır. Belki kıymetdar bir tek Hasene ile, çok seyyiatına nazar-ı afv ile bakmak lâzımdır. Halbuki insan, fitratındaki zulüm damarıyla, şeytanın telkiniyle, bir zâtın yüz Hasenatını bir tek seyyie yüzünden unutur, Mü'min Kardeşine adavet eder, günahlara girer. Nasıl bir sinek kanadı göz üstüne bırakılsa; bir dağı setreder, göstermez. Öyle de insan garaz damarıyla, sinek kanadı kadar bir seyyie ile dağ gibi Hasenatı örter, unutur; Mü'min Kardeşine adavet eder, insanların hayat-ı içtimaiyesinde bir fesad âleti olur.

Şeytanın bu desisesine benzer diğer bir desise ile, insanın Selâmet-i Fikrini ifsad ediyor, Hakaik-i İmaniyeye karşı Sıhhat-ı Muhakemeyi bozuyor ve İstikamet-i Fıkriyeyi ihlâl ediyor. Şöyle ki:

Bir Hakikat-ı İmaniyeye dair üzericalı delail-i isbatiyenin hükmünü, nefyine

delalet eden bir emare ile kırmak ister. Halbuki Kaide-i Mukarreredir ki: "Bir isbat edici, çok nefyedilere tereccuh ediyor." Bir davaya müsbit bir şahidin hükmü, yüz nâfilere racih olur. Bu Hakikata bu temsil ile bak. Şöyle ki:

Bir saray, üzericalı kapıları var. Bir tek kapı açılmasıyla, o saraya girilebilir, öteki kapılar da açılır. Eğer bütün kapılar açık olsa, bir iki tanesi kapansa, o saraya girilemeyeceği söylenenemez.

İşte Hakaik-i İmaniye o saraydır. Herbir delil, bir anahtardır, isbat ediyor, kapıyı açıyor. Bir tek kapının kapalı kalmasıyla o Hakaik-i İmaniyeden vazgeçilmez ve inkâr edilemez. Şeytan ise, bazı esbaba binaen, ya gaflet veya cehalet vasıtasiyla kapalı kalmış olan bir kapıyı gösterir; isbat edici bütün delilleri nazardan iskat ediyor. "İşte, bu saraya girilmez, belki saray değildir, içinde birşey yoktur." der kandırır.

İşte ey şeytanın desiselerine mübtela olan bîçare insan! Hayat-ı diniye, hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiyenin Selâmetini dilerken ve Sîhhat-ı Fikir ve İstikamet-i Nazar ve Selâmet-i Kalb istersen; Muhkemât-ı Kur'aniyenin mizanlarıyla ve Sünnet-i Seniyenin terazileriyle a'mal ve hatırlatını tart ve Kur'anı ve Sünnet-i Seniyeyi daima Rehber yap ve

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ de, Cenab-ı Hakk'a ilticada bulun.

İşte bu onuç işaret, onuç anahtardır. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'in en âhirki Suresi ve **أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** "in mufassalı ve madeni olan

أَسْتَعِيدُ بِاللّٰهِ سُمْ الْرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿مَلِكِ النَّاسِ﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ
الْخَنَّاسِ ﴿الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿

Suresinin Hısn-ı Hasîni ve Kal'a-i Metininin kapısını o onuç anahtarla aç, gir, Selâmeti bul!

سُبْحَانَكَ لَا إِلَمْ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَخْضُرُونِ

Ündördüncü Lem'a

(İki Makamdır. Birinci Makamı iki sualın cevabıdır.)

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَّكَاتُهُ

Aziz Sıddık Kardeşim Re'fet Bey!

Sevr ve Hut'a dair sorduğun sualın bazı Risalelerde cevabı vardır. O nevi suallere göre cevab Yirmidördüncü Söz'ün Üçüncü Dalı'nda Oniki Asıl namiyla oniki Kaide-i Mühimme beyan edilmiştir. O Kaideler Ehadîs-i Nebeviyeye dair muhtelif tevilata dair birer mehenktirler ve Ehadîse gelen evhamı defedecek mühim Esaslardır. Maatteessüf şimdilik Sünuhattan başka ilmî mesail ile iştigalime mani bazı haller var. Onun için sualinize göre cevab veremiyorum. Eğer Sünuhat-ı Kalbiye olsa, bilmecburiye mesgul oluyorum. Bazan suallere, Sünuhat Tevafuk ettiği için cevab verilir, gücenmeyeiniz. Onun için herbir sualinize lâyıkinka cevab veremiyorum. Haydi bu defaki sualinize kısa bir cevab vereyim.

Bu defaki sualinizde diyorsunuz ki: "Hocalar diyorlar: Arz, öküz ve balık üzerinde duruyor. Halbuki Arz, muallakta bir yıldız gibi gezdiğini Coğrafya görüyor. Ne öküz var ve ne de balık?"

Elcevab: İbn-i Abbas (R.A.) gibi Zâtlara isnad edilen sahîh bir Rivayet var ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sormuşlar:

"Dünya ne üstündedir?" Ferman etmiş: **عَلَى الثَّوْرِ وَالْحُوتِ** Bir Rivayette

bir defa **عَلَى الثَّوْرِ** demiş, diğer defada **عَلَى الْحُوتِ** demistiştir. Muhaddislerin bir kısmı, israiliyattan alınma ve eskiden beri nakledilen hurafevari hikâyelere bu Hadîsi tatbik etmişler. Hususan Benî İsrail âlimlerinin Müslüman olanlarından bir kısmı, kütüb-ü sâbıkada "Sevr ve Hut"

hakkında gördükleri hikâyeleri, Hadîse tatbik edip, Hadîsin manasını acib bir tarza çevirmiştir. Simdilik bu sualinize dair gayet mücmele üç esas ve üç vecih söylenecek.

Birinci Esas: Benî İsrail Ülemasının bir kısmı Müslüman olduktan sonra, eski malûmatları dahi onlarla beraber Müslüman olmuş, İslâmiyete malolmuş. Halbuki o eski malûmatlarında yanlışlar var. O yanlışlar, elbette onlara aid'dir, İslâmiyete aid değildir.

İkinci Esas: Teşbih ve temsiller, Havastan avama geçtikçe, yani İlmin elinden cehlin eline düştükçe, mürur-u zamanla Hakikat telakki edilir. Meselâ: Küçüklüğümde Kamer tutuldu. Ben vâlideme dedim: "Neden ay böyle oldu?" Dedi: "Yılan yutmuş." Dedim: "Daha görünüyor?" Dedi: "Yukarıda yılanlar cam gibi olup, içlerinde bulunan şeyi gösterirler." Bu çocukluk hatırlasını çok zaman tahattur ediyordum. Ve der idim ki: "Bu kadar hakikatsız bir hurafe, vâlidem gibi ciddî zâtların lisanında nasıl geziyor?" diye düşünürdüm. Tâ, felekiyat fennini mütalaa ettiğim vakit gördüm ki: Vâlidem gibi öyle diyenler, bir teşbihî Hakikat telakki etmişler. Çünkü Derecat-ı Şemsiyenin medarı olan "Mintikat-ül Büruc" tabir ettikleri daire-i azîme, Menazil-i Kameriyenin medarı bulunan Mail-i Kamer dairesi birbiri üstüne geçmekle, o iki daire herbiri iki kavis şeklini vermiş; o iki kavise felekiyyun üleması latif bir teşbih ile büyük iki yılan namı olan "tinnineyn" namını vermişler.

İşte o iki dairenin tekatu' noktasına, baş manasına "re's", diğerine kuyruk manasına "zeneb" demişler. Kamer re'se ve Şems zenebe geldiği vakit felekiyyun ıstılahınca "Haylulet-i Arz" vuku bulur. Yani Küre-i Arz tam ikisinin ortasına düşer, o vakit Kamer hasfolur. Sâbık teşbih ile "Kamer, tinninin ağzına girdi" denilir.

İşte bu ulvî ve ilmî teşbih, avamın lisanına girdikçe, mürur-u zamanla, Kamer'i yutacak koca bir yılan şeklini almış.

İşte Sevr ve Hut namıyla iki büyük melek, bir Teşbih-i Latif-i Kudsî ile ve manidar bir işaretle Sevr ve Hut namıyla tesmiye edilmişler. Kudsî, ulvî Lisan-ı Nübûvvetten umumun Lisanına girdikçe, o teşbih Hakikata inkılab etmiş, âdetâ gayet büyük bir oküz ve dehşetli bir balık suretini almışlar.

Üçüncü Esas: Nasılıki Kur'anın müteşabihatı var; gayet derin mes'eleleri temsilât ile ve teşbihatla avama Ders veriyor. Öyle de: Hadîsin müteşabihatı var; gayet derin Hakikatları me'nus teşbihatla ifade eder. Meselâ: Bir iki Risalede beyan ettiğimiz gibi: Bir vakit Huzur-u Nebevîde gayet derin bir gürültü işitti. Ferman etti ki: "Yetmiş senedir yuvarlanıp, bu dakikada Cehennem'in dibine düşen bir taşın gürültüsüdür."

Birkaç dakika sonra birisi geldi, dedi: "Yetmiş yaşındaki meşhur münafik öldü." Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın gayet belig temsilinin Hakikatini ilân etti.

Senin sualin cevabına şimdilik "uç vecih" söylenecek.

Birincisi: Hamele-i Arş ve Semavat denilen Melaikenin birinin ismi "Nesir" ve diğerinin ismi "Sevr" olarak dört Melaikeyi, Cenab-ı Hak Arş ve Semavata Saltanat-ı Rububiyetine nezaret etmek için tayin ettiği gibi, Semavatın bir küçük kardeşi ve seyyarelerin bir arkadaşı olan Küre-i Arz'a dahi iki Melek, nâzır ve hamele olarak tayin etmiştir. O Meleklerin birinin ismi "Sevr" ve diğerinin ismi "Hut"tur. Ve o namı vermesinin Sirri şudur ki: Arz iki kısımdır: Biri, su; biri toprak. Su kısmını şenlendiren balıktır. Toprak kısmını şenlendiren, insanların medar-ı hayatı olan ziraat, öküz iledir ve öküzün omuzundadır. Küre-i Arz'a müekkel iki Melek, hem kumandan, hem nâzır olduklarından, elbette balık taifesine ve öküz nev'ine bir cihet-i müna-sebetleri bulunmak lâzımdır.

Belki, *وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ* o iki Meleğin Âlem-i Melekût ve Âlem-i

Misalde Sevr ve Hut suretinde temessüller var. (Haşiye) İşte bu münasebete ve o nezarete işareten ve Küre-i Arz'in o iki mühim nevi mahlukatına imaen

Lisan-ı Mu'ciz-ül Beyan-ı Nebevi, *الْأَرْضُ عَلَى التَّفُورِ وَالْحُوتِ* demiş, gayet derin ve geniş bir sahife kadar mes'eleleri havi olan bir Hakikati, gayet güzel ve kısa birtek Cümle ile ifade etmiş.

İkinci Vecih: Meselâ nasıl denilse: "**Bu devlet ve sultanat hangi şey üzerinde duruyor?**" Cevabında: *عَلَى السَّيْفِ وَالْقَلْمَنِ* denilir. Yani

"Asker Kılıncının Şecaatine, Kuvvetine ve Memur Kaleminin Dirayetine ve Adaletine istinad eder." Öyle de: Küre-i Arz madem zîhayatın meskenidir ve zîhayatın Kumandanları da insandır ve insanın ehl-i sevahil kısmının kîsm-ı a'zamının medar-ı taavyüşleri balıktır ve ehl-i sevahil olmayan kısmının medar-ı taavyüşleri, ziraatle öküzün omuzundadır ve

(Haşiye): Evet Küre-i Arz, bahr-i muhit-i havaîde bir Sefine-i Rabbanîye ve Nass-ı Hadîsle Âhiretin bir mezraası, yani fidanlık tarlası olduğundan, o camid ve şuursuz büyük gemiyo o denizde Emr-i İlahî ile, İntizam ile, Hikmet ile yüzdüren, kaptanlık eden Melaikeye "Hut" name ve o tarlaya İzn-i İlahî ile nezaret eden Melaikeye "Sevr" ismi ne kadar yakışığı zâhirdir.

mühim bir medar-ı ticareti de balıktır. Elbette devlet, Seyf ve Kalem üzerinde durduğu gibi; Küre-i Arz da, öküz ve balık üzerinde duruyor denilir. Zira ne vakit öküz çalışmazsa ve balık milyon yumurtayı birden doğurmazsa, o vakit insan yaşayamaz, hayat sukat eder, Hâlik-ı Hakîm de Arz'ı harab eder.

İşte Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, gayet mu'cizane ve ga-yet ulvî ve gayet hikmetli bir Cevab ile: **الْأَرْضُ عَلَى الْثَّوْرِ وَالْحُوتِ** demiş.

Nev-i insanînin hayatı, ne kadar cins-i hayvanînin hayatıla alâkadar olduğu-na dair geniş bir Hakikatî, iki Kelime ile Ders vermiş.

Üçüncü Vecih: Eski Kozmoğrafya nazarında Güneş gezer. Güneş'in her otuz derecesini, bir burç tabir etmişler. O burçlardaki yıldızların aralarında birbirine rabtedecek farazî hatlar çekilse, birtek vaziyet hasıl olduğu vakit, bazı esed (yani arslan) suretini, bazı terazi manasına olarak mizan suretini, bazı öküz manasına sevr suretini, bazı balık manasına hut suretini göstermişler. O münasebete binaen o burçlara o isimler verilmiş. Şu asırın Kozmoğrafyası nazarında ise, Güneş gezmiyor. O burçlar boş ve muattal ve işsiz kalmışlar. Güneş'in bedeline Küre-i Arz geziyor. Öyle ise o boş, işsiz burçlar ve yukarıdaki muattal daireler yerine, yerde Arz'ın medar-ı senevîsında küçük mikyasta o daireleri teşkil etmek gerektir. Şu halde buruc-u semaviye, Arzin medar-ı senevîsinden temessül edecek. Ve o halde Küre-i Arz her ayda buruc-u semaviyenin birinin gölgesinde ve misalindedir. Güya Arz'in medar-ı senevîsi bir âyne hükmünde olarak semavî burçlar, onda temessül ediyor.

İşte bu vechile Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, sâbikan zikrettiğimiz gibi bir defa **عَلَى الْثَّوْرِ**, bir defa **عَلَى الْحُوتِ** demiş. Evet Mu'ciz-ül Beyan olan Lisan-ı Nübûvvete yakışır bir tarzda gayet derin ve çok asır sonra anlaşılacak bir Hakikata işareten bir defa **عَلَى الْثَّوْرِ** demiş. Çünkü Küre-i Arz, o sualın zamanında Sevr Burcu'nun misalinde idi. Bir ay sonra yine sorulmuş, **عَلَى الْحُوتِ** demiş. Çünkü o vakit Küre-i Arz, Hut Burcu'nun gölgesinde imiş.

İşte istikbalde anlaşılacak bu ulvî Hakikata işareten ve Küre-i Arz'ın

Vazifesindeki hareketine ve seyahatina iman ve semavî burçlar, Güneş itibariyle muattal ve misafirsiz olduklarına ve hakikî işleyen burçlar ise, Küre-i Arz'in medar-ı senevîsinde bulunduğuna ve o burçlarda Vazife gören

ve seyahat eden Küre-i Arz olduğuna remzen **عَلَى التَّوْرُ وَالْحُوتِ** demiştir.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ Bazı Kütüb-ü İslâmiyede Sevr ve Huta dair acib ve haric-i akıl hikâyeler, ya israiliyattır veya temsilâtıtır veya bazı Muhaddislerin Tevilâtıdır ki, bazı dikkatsizler tarafından Hadîs zannedilerek Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a isnad edilmiş.

**رَبَّنَا لَا تُؤْءِنَا إِذْنًا إِنْ سَيِّنَاهُ وَأَخْطَأْنَا
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ**

İKİNCİ SUAL: Âl-i Abâ hakkındadır.

Kardeşim; Âl-i Abâ hakkındaki cevabsız kalan sualinizin çok Hikmetlerinden yalnız bir tek Hikmeti söyleneceğiz. Şöyle ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, giydiği mübarek Abâsını, Hazret-i Ali (R.A.) ve Hazret-i Fatima (R.A.) ve Hazret-i Hasan ve Hüseyin'in (R.A.) üstlerine örtmesi ve onlara bu suretle

لِيُذَهِّبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُظَهِّرَ كُمْ تَطْهِيرًا Ayetile Dua

etmesinin Esrarı ve Hikmetleri var. Sırlarından bahsetmeyeceğiz. Yalnız Vazife-i Risalete taalluk eden bir Hikmeti şudur ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, gayb-aşına ve istikbal-bîn Nazar-ı Nübüvvetle otuz kırk sene sonra Sahabeler ve Tâbiînler içinde mühim fitneler olup kan döküleceğini görmüş. İçinde en mümtaz Şahsiyetler, Abâsı altında olan o üç Şahsiyet olduğunu müşahede etmiş. Hazret-i Ali'yi (R.A.) Ümmet nazarında tathir ve tebrie etmek ve Hazret-i Hüseyin'i (R.A.) ta'ziye ve teselli etmek ve Hazret-i Hasan'ı (R.A.) tebrik etmek ve musalaha ile mühim bir fitneyi kaldırırmakla Şerefini ve Ümmete azîm faidesini ilân etmek ve Hazret-i Fatima'nın züriyyetinin Tahir ve Müserref olacağını ve Ehl-i Beyt Ünvan-ı Âlisine lâyık olacaklarını ilân etmek için o dört Şahsa kendisiyle beraber "Hamse-i Âl-i Abâ" ünvanını bahşeden o Abâyı

örtmüştür. Evet çendan Hazret-i Ali (R.A.) Halife-i Bilhak idi. Fakat dökülen kanlar çok ehemmiyetli olduğundan Ümmet nazarında tebriesi ve beraeti, Vazife-i Risalet hasebiyle ehemmiyetli olduğundan, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, o suretle Onu tebrie ediyor. Onu tenkid ve tahtie ve tadil eden haricileri ve emevîlerin mütecaviz tarafdarlarını sükûta davet ediyor. Evet hariciler ve emevîlerin müfrit tarafdarları Hazret-i Ali (R.A.) hakkındaki tefritleri ve tadilleri ve Hazret-i Hüseyin'in (R.A.) gayet feci ciğer-sûz hâdisesiyle şıaların ifratları ve bid'aları ve Şeyheyn'den teberrileri, Ehl-i İslâma çok zararlı düşmüştür.

İşte bu Abâ ve Dua ile Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Hazret-i Ali (R.A.) ve Hazret-i Hüseyin'i (R.A.) mes'uliyetten ve ittihamdan ve Ümmetini onlar hakkında sû-i zandan kurtardığı gibi, Hazret-i Hasan'i (R.A.) yaptığı musalaha ile Ümmete ettiği iyiliğini Vazife-i Risalet noktasında tebrik ediyor ve Hazret-i Fatîma'nın (R.A.) zürriyetinin Nesl-i Mübâreki, Âlem-i İslâmda Ehl-i Beyt Ünvanını alarak Âlî bir Şeref kazanacaklarını ve Hazret-i Fatîma (R.A.)

وَإِنِّي أُعِذُّهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ diyen Hazret-i

Meryem'in vâlidesi gibi zürriyetçe çok müşerref olacağını ilân ediyor.

**اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ الطَّبِيعَةِ الطَّاهِرِينَ الْأَبْرَارِ وَعَلَى
أَصْحَابِهِ الْمُجَاهِدِينَ الْمُكَرَّمِينَ الْأَخْيَارِ آمِينَ**

İkinci Makam

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ in binler Esrarından altı Sırrına dairdir.

İHTAR : Besmelenin Rahmet noktasında parlak bir Nuru, sönük Aklıma uzaktan göründü. Onu, kendi nefsim için Nota suretinde kaydetmek istedim. Ve yirmi-otuz kadar Sırlar ile, o Nurun etrafında bir daire çevirmek ile avlamak ve zabitetmek arzu ettim. Fakat maatteessüf şimdilik o arzuma tam muvaffak olamadım. Yirmi-otuzdan, beş-altıya indi.

"Ey İnsan!" dediğim vakit, nefsimi murad ediyorum. Bu Ders kendi nefsimde has iken, ruhen benimle münasebetdar ve nefsi nefsimden daha hüşyar zâtlara belki medar-ı istifade olur niyetiyle, "Ondördüncü Lem'anın İkinci Makamı" olarak müdakkik Kardeşlerimin tasviblerine havale ediyorum. Bu Ders Akıldan ziyade Kalbe bakar, delilden ziyade zevke nâzırdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَالَتْ يَا آيُهَا الْمَلَائِكَةِ إِلَى كِتَابٍ كَرِيمٍ
إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Şu makamda birkaç Sır zikredilecektir.

Birinci Sır: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ in bir Cilvesini şöyle gördüm ki: Kâinat sîmasında, Arz sîmasında ve İnsan sîmasında birbiri içinde birbirinin nüümunesini gösteren üç Sikke-i Rububiyet var. Biri: Kâinatin heyet-i mecmasındaki Teavün, Tesanûd, Teanuk, Tecavübden tezahür eden Sikke-i Kübra-i Uluhiyettir ki, بِسْمِ اللَّهِ ona bakıyor. İkincisi: Küre-i Arz sîmasında nebatat ve hayvanatın Tedbir ve Terbiye ve İdaresindeki Teşabüh, Tenasüb, İntizam, İnsicam, Lütuf ve Merhametten tezahür eden Sikke-i Kübra-i Rahmaniyyettir ki, بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ ona bakıyor. Sonra İnsanın Mahiyet-i Câmiâsının sîmasındaki Letaif-i Re'fet ve Dekaik-ı Şefkat ve Şuaat-ı Merhamet-i İlahiyyeden tezahür eden Sikke-i Ulya-i Rahîmiyyettir ki, بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ deki الْرَّحِيمِ

ona bakıyor. Demek **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** Sahife-i Âlemde bir Satır-ı Nuranî teşkil eden üç Sikke-i Ehadiyetin Kudsî Ünvanıdır ve kuvvetli bir Haytidır ve parlak bir Hattıdır. Yani **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** yukarıdan nü-zul ile Semere-i Kâinat ve Âlemin Nûsha-i Musaggarası olan İnsana ucu dayanıyor. Ferşî Arş'a bağlar. İnsanî Arşa çıkışmağa bir yol olur.

İkinci Sir: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, hadsiz kesret-i mahlukatta tezahür eden Vâhidiyet içinde Ukûlü boğmamak için, daima o Vâhidiyet içinde Ehadiyet Cilvesini gösteriyor. Yani, meselâ nasılıki Güneş, ziyasiyla hadsiz eşyayı ihata ediyor. Mecmu-u ziyyasındaki Güneş'in zâtını mülâhaza etmek için gayet geniş bir tasavvur ve ihatâlı bir nazar lâzım olduğundan; Güneş'in zâtını umutturmamak için, herbir parlak şeyde Güneş'in zâtını aksi vasıtasiyla gösteriyor ve her parlak şey, kendi kabiliyetince Güneş'in cilve-i zâtîsiyle beraber ziyası, harareti gibi hassalarını gösteriyor ve her parlak şey Güneş'i bütün sıfâtiyla kabiliyetine göre gösterdiği gibi; Güneş'in ziya ve hararet ve ziyadaki elvan-ı seb'a gibi keyfiyatlarının her birisi dahi, umum mukabilindeki şeyleri ihata ediyor. Öyle de: **وَلِلَّهِ الْمَقْدُلُ الْأَعْلَى** -temsilde hata olmasın- Ehadiyet ve Samediyet-i İlahiye, herbir şeyde, hususan zîhayatta, hususan İnsanın Mahiyet Âyînesinde bütün Esmasıyla bir cilvesi olduğu gibi, Vahdet ve Vâhidiyet cihetiyle dahi, mevcudat ile alâkadar her-bir İsmi bütün mevcudati ihata ediyor. İşte Vâhidiyet içinde Ukûlü boğmamak ve Kalbler Zât-ı Akdes'i unutmamak için, daima Vâhidiyetteki Sikke-i Ehadiyeti nazara veriyor ki, o Sikkenin üç mühim ukdesini irae eden **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** dir.

Üçüncü Sir: Şu hadsiz Kâinatı şenlendiren, bilmüşahede Rahmettir. Ve bu karanlıklı mevcudatı ışıklandıran, bilbedahe yine Rahmettir. Ve bu hadsiz ihtiyacat içinde yuvarlanan mahlukatı terbiye eden, bilbedahe yine Rahmettir. Ve bir ağacın bütün heyetiyle meyvesine müteveccih olduğu gibi, bütün Kâinatı insana müteveccih eden ve her tarafta Ona baktıran ve muavenetine koşturan bilbedahe Rahmettir. Ve bu hadsiz fezayı ve boş ve hâlî Âlemi dolduran, nurlandıran ve şenlendiren, bilmüşahede Rahmettir. Ve bu fâni insanı ebede namzed eden ve Ezelî ve Ebedî bir Zâta muhatab ve dost yapan, bilbedahe Rahmettir.

Ey İnsan, madem Rahmet böyle kuvvetli ve cazibedar ve sevimli ve mededkâr bir Hakikat-ı Mahbubedir. **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** de. O Hakikata yapış ve vahşet-i mutlakadan ve hadsiz ihtiyacatin elemlerinden kurtul ve o Sultan-ı Ezel ve Ebed'in tahtına yanaş ve o Rahmetin

Şefkatıyla ve Şefaatiyla ve Şuaatiyla O Sultan'a muhatab ve halil ve dost ol! Evet Kâinatın enva'ını Hikmet dairesinde insanın etrafında toplayıp bütün hacatına Kemal-i İntizam ve İnayet ile koşturmak, bilbedahe iki haleten birisidir: Ya Kâinatın herbir nev'i kendi kendine insanı tanıyor, Ona itaat ediyor, muavenetine koşuyor. Bu ise yüz derece Akıldan uzak olduğu gibi, çok muhalâti intac ediyor. Ya İnsan gibi bir âciz-i mutlakta, en kuvvetli bir Sultan-ı Mutlak'ın Kudreti bulunmak lâzım geliyor. Veyahut bu Kâinatın perdesi arkasında bir Kadîr-i Mutlak'ın İlmi ile bu muavenet oluyor. Demek Kâinatın enva'sı, İnsani tanıyor değil, belki İnsanı bilen ve tanıyan, merhamet eden bir Zâtın tanımاسının ve bilmesinin delilleridir.

Ey insan! Aklını başına al. Hiç mümkün müdür ki: Bütün enva'-ı mahlukatı sana müteveccihen muavenet ellerini uzattıran ve senin hacetlerine "Lebbeyk! dedirten Zât-ı Zülcelal seni bilmesin, tanımasın, görmesin?.. Madem seni biliyor, Rahmetiyle bildiğini bildiriyor. Sen de Onu bil, hürmetle bildiğini bildir. Ve kat'iyen anla ki: Senin gibi zaîf-i mutlak, âciz-i mutlak, fakir-i mutlak, fâni, küçük bir mahluka bu koca Kâinatı müsahhar etmek ve Onun imdadına göndermek; elbette Hikmet ve İnayet ve İlim ve Kudreti tazammun eden Hakikat-ı Rahmettir. Elbette böyle bir Rahmet, senden külli ve hâlis bir Şükür ve ciddî ve safî bir Hürmet ister. İşte o hâlis Şükrün ve o safi Hürmetin Tercümanı ve Ünvanı olan

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ i de. O Rahmetin vusulüne vesile ve o Rahman'ın

Dergâhında Şefaatçı yap. Evet Rahmetin Vücudu ve Tahakkuku, Güneş kadar zahirdir. Çünkü nasıl merkezî bir nakış, her taraftan gelen atkı ve iplerin intizamından ve vaziyetlerinden hasıl oluyor. Öyle de: Bu Kâinatın Daire-i Kübrasında binbir İsm-i İlâhînin Cilvesinden uzanan nuranî atıklar, Kâinat sîmasında öyle bir Sikke-i Rahmet içinde bir Hâtem-i Rahîmiyeti ve bir Nakş-ı Şefkatı dokuyor ve öyle bir Hâtem-i İnayeti nescediyor ki, Güneş'ten daha parlak kendini Akillara gösteriyor. Evet Şems ve Kamer'i, anasır ve maadini, nebatat ve hayvanatı bir nakş-ı a'zamın atkı ipleri gibi o binbir İsimlerin Şuâlariyla tanzim eden ve Hayata hâdim eden ve nebatî ve hayvanî olan umum vâlidelerin gayet şirin ve fedakârane şefkatleriyle Şefkatini gösteren ve zevilhayatı Hayat-ı İnsaniyeye müsahhar eden ve ondan Rububiyet-i İlahiyyenin gayet güzel ve şirin bir Nakş-ı A'zamını ve İnsanın Ehemmiyetini gösteren ve en parlak Rahmetini izhar eden O Rahman-ı Zülcemal, elbette kendi istiğna-i mutlakına karşı, Rahmetini ihtiyac-ı mutlak içindeki zîhayata ve İnsana makbul bir Şefaatçı yapmış.

Ey insan, eğer insan isen **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** de. O Şefaatçıyı bul!

Evet rûy-i zeminde dörtyüz bin muhtelif ayrı ayrı nebatatin ve hayvanatın taifelerini, hiçbirini unutmayarak, şaşırmayarak, vakti vaktine

Kemal-i İntizam ile Hikmet ve İnayet ile Terbiye ve İdare eden ve küre-i arzin sîmasında Hâtem-i Ehadiyeti vaz'eden; bilbedahe belki bilmüşahede, Rahmettir ve o Rahmetin Vücudu, bu küre-i arzin sîmasındaki mevcudatın Vücduları kadar kat'ı olduğu gibi, o mevcudat adedince tahakkukunun delilleri var. Evet zeminin yüzünde öyle bir Hâtem-i Rahmet ve Sikke-i Ehadiyet bulunduğu gibi, İnsanın Mahiyet-i Maneviyesinin Sîmasında dahi öyle bir Sikke-i Rahmet vardır ki, küre-i arz sîmasındaki Sikke-i Merhamet ve Kâinat sîmasındaki Sikke-i Uzma-yı Rahmetten daha aşağı değil. Âdetâ binbir İslâm Cilvesinin bir Nokta-i Mîhrakîyesi hükmünde bir Câmiyyeti var.

Ey İnsan, hiç mümkün müdür ki: Sana bu sîmayı veren ve o sîmada böyle bir Sikke-i Rahmeti ve bir Hâtem-i Ehadiyeti vaz'eden Zât seni başboş bırakınsın, sana ehemmiyet vermesin, senin harekâtına dikkat etmesin, sana müteveccih olan bütün Kâinatı abes yapsın, Hilkat Şeceresini meyvesi çürük, bozuk, ehemmiyetsiz bir ağaç yapsın? Hem hiç bir cihetle şüphe kabul etmeyeen ve hiç bir vechile noksaniyeti olmayan, güneş gibi zahir olan Rahmetini ve ziya gibi görünen Hikmetini inkâr ettirsin? Hâşâ!..

Ey İnsan! Bil ki: O Rahmetin Arşına yetişmek için bir Mi'râc var. O Mi'râc ise **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** dir. Ve bu Mi'râc ne kadar ehemmiyetli olduğunu anlamak istersen, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın yüzondört Surelerinin başlarına ve hem bütün mübarek Kitabların ibtidalarına ve umum mübarek işlerin mebde'lerine bak. Ve Besmelenin Azamet-i Kadrine en kat'ı bir hüccet şudur ki: İmam-ı Şafîî (R.A.) gibi çok büyük Mütchîdler demişler: "Besmele tek bir Âyet olduğu halde Kur'anda yüzondört defa nâzil olmuştur."

Dördüncü Sır: Hadsiz kesret içinde Vâhidîyet Tecellisi, Hitab-ı **إِيَّاكَ نَعْبُدُ** demekle herkese kâfi gelmiyor. Fikir dağlıyor. Mecmuundaki

Vahdet arkasında Zât-ı Ehadiyet'i mülâhaza edip **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** demege küre-i arz vüs'atinde bir Kalb bulunmak lâzım geliyor. Ve bu Sîrra binaen cüz'iyatta zahir bir surette Sikke-i Ehadiyeti gösterdiği gibi, herbir nevide Sikke-i Ehadiyeti göstermek ve Zât-ı Ehad'i mülâhaza ettirmek için Hâtem-i Rahmaniyet içinde bir Sikke-i Ehadiyeti gösteriyor; tâ kûlfetsiz

herkes her mertebede **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** deyip doğrudan doğruya Zât-ı Akdes'e

Hitab ederek müteveccih olsun. İşte Kur'an-ı Hakîm bu Sîrr-1 azîmi ifade içindir ki, Kâinatın daire-i a'zamından meselâ Semavat ve Arzin Hilkatinden bahsettiği vakit birden en küçük bir daireden ve en dakik bir cüz'den bahseder; tâ ki, zahir bir surette Hâtem-i Ehadiyeti göstersin. Meselâ: Hilkat-1 Semavat ve Arzdan bahsi içinde Hilkat-1 İnsandan ve insanın sesinden ve sîmasındaki Dekaik-1 Nîmet ve Hikmetten bahis açar. Tâ ki, Fikir dağılmamasın, Kalb boğulmasın, Ruh Mabudunu doğrudan doğruya bulsun. Meselâ:

وَمِنْ أَيَّاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَآخْتِلَافُ الْسِّنَّتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ Âyeti

mezkûr Hakikatı mu'cizane bir surette gösteriyor.

Evet hadsiz mahlukatta ve nihayetsiz bir kesrette Vahdet Sikkeleri, mütedâhil daireler gibi en büyüğünden, en küçük Sikkeye kadar enva'1 ve mertebeleri vardır. Fakat o Vahdet ne kadar olsa yine kesret içinde bir Vahdetdir. Hakîkî Hitabı tam temin edemiyor. Onun için, Vahdet arkasında Ehadiyet Sikkesi bulunmak lâzımdır. Tâ ki, kesreti hatırlatır getirmesin. Doğrudan doğruya Zât-1 Akdes'e karşı Kalbe yol açın. Hem Sikke-i Ehadiyete nazarları çevirmek ve Kalbleri celbetmek için o Sikke-i Ehadiyet üzerinde gayet cazibedîr bir Nakış ve gayet parlak bir Nur ve gayet şirin bir Halâvet ve gayet sevimli bir Cemal ve gayet kuvvetli bir Hakikat olan Rahmet Sikkesini ve Rahîmiyet Hâtemini koymuştur. Evet o Rahmetin kuvvetidir ki, zîsuurun nazarlarını celbeder, kendine çeker ve Ehadiyet Sikkesine îsal eder. Ve Zât-1 Ehadiye'yi mülâhaza ettirir ve ondan

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ deki hakîkî Hitaba mazhar eder.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ İşte Fatiha'nın Führîstesi ve Kur'anın

mücmel bir hülâsası olduğu cihetle, bu mezkûr Sîrr-1 Azîmin Ünvani ve Tercümanı olmuş. Bu Ünvani eline alan, Rahmetin tabakatında gezebilir. Ve bu Tercümanı konuşturan, Esrar-1 Rahmeti öğrenir ve Envâr-1 Rahîmiyeti ve Şefkatı görür.

Beşinci Sır: Bir Hadîs-i Şerifte vârid olmuş ki:

إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَى صُورَةِ الرَّحْمَنِ -ev kema kal- Bu Hadîs-i

Serifi, bir kısım Ehl-i Tarîkat, Akaid-i İmanîyeye müناسib düşmeyen acîb bir tarzda tefsir etmişler. Hattâ onlardan bir kısım Ehl-i Aşk, İnsanın Sîma-yı Manevîsine bir Suret-i Rahman nazarıyla bakmışlar. Ehl-i tarîkatın bir kism-1 ekserinde sekir ve Ehl-i Aşkın çoğunda istîgrâk ve iltibas olduğundan, Hakikata muhalif telakkilerinde belki mazurdurlar. Fakat, Akli başında

olanlar, fikren onların Esas-ı Akaide münâfi olan manalarını kabul edemez. Etse hata eder. Evet bütün Kâinatı bir saray, bir ev gibi muntazam idare eden ve yıldızları zerreler gibi Hikmetli ve kolay çeviren ve gezdiren ve zerratı muntazam memurlar gibi istihdam eden Zât-ı Akdes-i İlahî'nın şeriki, naziri,

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ Sırriyla sureti , misli , misali , şebihi dahi olamaz . Fakat , **وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ** Sırriyla ,

mesel ve temsil ile, Şuunatına ve Sıfat ve Esmasına bakılır. Demek mesel ve temsil, Şuunat nokta-i nazarında vardır. Şu mezkûr Hadîs-i Şerîfin çok makasından birisi şudur ki: İnsan, İsm-i Rahman'ı tamamıyla gösterir bir surettedir. Evet sâbikan beyan ettiğimiz gibi, Kâinatın sîmasında binbir İsmîn Şuâlarından tezahür eden İsm-i Rahman göründüğü gibi, zemin yüzünün sîmasında Rububiyet-i Mutlaka-i İlahiyyenin hadsiz cilveleriyle tezahür eden İsm-i Rahman gösterildiği gibi, İnsanın suret-i câmiasında küçük bir mikyasta zeminin sîması ve Kâinatın sîması gibi yine o İsm-i Rahman'ın Cilve-i Etemmini gösterir demektir. Hem işarettir ki: Zât-ı Rahmanurrahîm'in delilleri ve âyineleri olan zîhayat ve insan gibi mazharlar, o kadar o Zât-ı Vâcib-ül Vücud'a delaletleri katî ve vâzih ve zahirdir ki, Güneş'in timsalini ve aksını tutan parlak bir âyne parlaklığına ve delaletinin vuzuhuna işareten "O âyne Güneş'tir" denildiği gibi, "İnsanda suret-i Rahman var" vuzuh-u delaletine ve kemal-i münasebetine işareten denilmiş

ve denilir. Ve Ehl-i Vahdet-ül Vücud'un mutedil kısmı **لَا مَوْجُودٌ إِلَّا هُوَ** bu

Sırra binaen, bu delaletin vuzuhuna ve bu münasebetin Kemaline bir Ünvan olarak demişler.

**اللَّهُمَّ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ بِحَقِّ إِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِرْحَمْنَا كَمَا يَلِيقُ بِرَحِيمِيَّتِكَ
وَفَهِمْنَا آسِرَارَ إِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كَمَا يَلِيقُ بِرَحْمَانِيَّتِكَ أَمِينَ**

Altıncı Sir: Ey hadsiz acz ve nihayetsiz fakr içinde yuvarlanan bîçare İnsan! Rahmet ne kadar kıymetdar bir vesile ve ne kadar makbul bir Şefaatçı olduğunu bununla anla ki: O Rahmet, öyle bir Sultan-ı Zülcelal'e vesiledir ki, yıldızlarla zerrat beraber olarak Kemal-i İntizam ve İtaatla - beraber- ordusunda Hizmet ediyorlar. Ve o Zât-ı Zülcelal'in ve o Sultan-ı Ezel ve Ebed'in İstığna-i Zâtîsi var ve İstığna-i Mutlak içindedir. Hiç

bir cihetle Kâinata ve mevcudata ihtiyacı olmayan bir Ganiyy-i Alel-ıtlaktır. Ve bütün Kâinat Taht-ı Emir ve İdaresinde ve Heybet ve Azameti altında nihayet İtaatte, Celaline karşı tezellüldedir. İşte Rahmet seni ey İnsan! O Müstağni-i Alel-ıtlak'ın ve Sultan-ı Sermedî'nin Huzuruna çıkarır ve Ona Dost yapar ve Ona Muhatab eder ve sevgili bir Abd vaziyetini verir. Fakat nasıl sen Güneş'e yetişemiyorsun, çok uzaksın; hiçbir cihetle yanaşamıyorsun. Fakat Güneşin ziyası Güneş'in aksını, cilvesini, senin âyinen vasıtasiyla senin eline verir. Öyle de: O Zât-ı Akdes'e ve o Şems-i Ezel ve Ebed'e biz çendan nihayetsiz uzağız, yanaşamayız. Fakat Onun Ziya-i Rahmeti, Onu bize yakın ediyor.

İste ey İnsan! Bu Rahmeti bulan, ebedî tükenmez bir Hazine-i Nur buluyor. O Hazineyi bulmasının çaresi: Rahmetin en parlak bir Misali ve Mümessili ve O Rahmetin en belig bir Lisanı ve Dellâlı olan ve Rahmeten Lil-Âlemîn Ünvâniyla Kur'anda tesmiye edilen Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sünnetidir ve tebâiyetidir. Ve bu Rahmeten Lil-Âlemîn olan Rahmet-i Mücessemeye vesile ise, Salavattır. Evet Salavatin manası, Rahmettir. Ve o zîhayat mücessem Rahmete Rahmet Duası olan Salavat ise, o Rahmeten Lil-Âlemîn'in vusulüne vesiledir. Öyle ise sen Salavatı kendine, o Rahmeten Lil-Âlemîn'e ulaşmak için vesile yap ve O Zâtı da Rahmet-i Rahman'a vesile ittihaz et. Umum Ümmetin Rahmeten Lil-Âlemîn olan Aleyhissalâtü Vesselâm hakkında hadsiz bir kesretle Rahmet manasıyla Salavat getirmeleri, Rahmet ne kadar kıymetdar bir Hediye-i İlahiye ve ne kadar geniş bir Dairesi olduğunu parlak bir surette isbat eder.

Elhasıl: Hazine-i Rahmetin en kıymetdar Pırlantası ve Kapıcısı Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm olduğu gibi, en birinci Anahtarı dahi:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ dir. Ve en kolay bir Anahtarı da Salavattır.

اللَّهُمَّ بِحَقِّ أَشْرَارِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ أَرْسَلْتَهُ
 رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ كَمَا يَلِيقُ بِرَحْمَتِكَ وَبِرُحْمَتِهِ وَعَلَى إِلَهٍ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ
 وَارْحَمْنَا رَحْمَةً تُقْنِيْنَا بِهَا عَنْ رَحْمَةٍ مِنْ سِوَاكَ مِنْ خَلْقِكَ آمِينَ

سُبْحَانَكَ لَا إِلَمْ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Onbeşinci Lem'a

Risale-i Nur Külliyatının Sözler, Mektubat ve Ondördüncü Lem'a ya kadar olan kısmının Fihristesidir. Her kısmın Fihristesi, yani Sözler kısmının Fihristesi, Sözler Mecmuasında bulunduğuandan, Mektubat ve Lem'aların da kendilerine aid Fihristeleri o mecmuların âhirlerine ilhak edildiğinden burada yazılmadı.

* * *

Onaltıncı Lem'a

بِاسْمِهِ رَوَانْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسْبِّحُ بِحَمْدِهِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَّكَاتُهُ

Aziz Sıddık Kardeşlerim Hoca Sabri (R.H.) , Hâfız Ali (R.H.), Mes'ud (R.H.), Mustafalar (R.H.), Hüsrev, Re'fet, Bekir Bey (R.H.), Rüşdü, Lütfüler (R.H.), Hâfız Ahmed (R.H.), Şeyh Mustafa (R.H.) vesaire... Sizlere meraklı ve medar-ı sual olmuş "**Dört Küçük Mes'ele**"yi malumat kabilinden muhtasar bir surette beyan etmekliğe Kalbimde bir hatıra hissettim.

BİRİNCİSİ: Kardeşlerimden Çaprazzade Abdullah Efendi gibi bazı adamlar, Ehl-i Keşiften rivayeten bu geçen Ramazanda Ehl-i Sünnet ve Cemaat için bir Ferec, bir Fütihat olacağını haber verdikleri halde zuhur etmedi. Böyle Ehl-i Velayet ve Keşif, neden hilaf-ı vaki' haber veriyorlar? Benden sordular. Ben de birden Sünihat kabilinden olarak verdiği cevabın muhtasarı şudur:

Hadîs-i Şerifte vârid olmuştur ki: "Bazan bela nâzil oluyor; gelirken karşısına Sadaka çıkar, geri çevirir." Şu Hadîsin Sırı gösteriyor ki: Mukadarat,

bazı şeraitle vukua gelirken geri kalır. Demek Ehl-i Keşfin muttali olduğu mukadderat mutlak olmadığını, belki bazı şeraitle mukayyed bulunduğu ve o şeraitin vuku bulmamasıyla o hâdise de vukua gelmiyor. Fakat o hâdise, ecel-i muallak gibi Levh-i Ezeli'nin bir nevi defteri hükmünde olan LEVH-İ MAHV, İSBAT'da mukadder olarak yazılmıştır. Gayet nadir olarak Levh-i Ezeli'ye kadar Keşif çıkar. Ekseri oraya çıkamıyor. İşte bu Sırra binaen, geçen Ramazan-ı Şerifte ve Kurban Bayramında ve daha başka vakitlerde istihracı binaen veya Keşfiyat nev'inden verilen haberler, muallak oldukları şeraiti bulamadıkları için vukua gelmemişler ve haber verenleri tekzib etmiyorlar. Çünkü mukadder imiş, fakat şartı gelmeden o da vukua gelmemiş. Evet Ramazan-ı Şerifte bid'aların ref'ine Ehl-i Sünnet ve Cemaatin ekseriyetle hâlis Duası bir şart ve bir sebeb-i mühim idi. Maalesef Câmilere Ramazan-ı Şerifte bid'aları girdiğinden, Duaların kabulüne sed çekip Ferec gelmedi. Nasılki sâbık Hadîsin Sırriyla: Sadaka, bâlayı ref eder. Ekseriyetin hâlis Duası dahi, Ferec-i Umumîyi cezbeder. Kuvve-i Cazibe Vücuda gelmediğinden, Fütuhat da verilmedi.

İKİNCİ MERAKLI SUAL: Bu iki ay zarfında heyecanlı bir vaziyet-i siyasiye karşısında bana, hem alâkadar olduğum çok kardeşlerime kavî bir ihtimal ile ferah verecek bir teşebbüş etmek lâzımken, o vaziyete hiç ehemmiyet vermeyerek bilakis beni tazyik eden ehl-i dünyanın lehinde olarak bir fikirde bulundum. Bazı zâtlar hayret içinde hayrette kaldılar. Dediler ki: "Sana işkence eden bu mübtedî' ve kısmen münafik baştaKİ insanların takib ettikleri siyaseti nasıl görüyorsun ki ilişmiyorsun?" Verdiğim cevabın muhtasarı şudur ki: Bu zamanda Ehl-i İslâmın en mühim tehlikesi, fen ve felsefededen gelen bir dalaletle Kalblerin bozulması ve İmanın zedelenmesidir. Bunun çare-i yegânesi: Nurdur, Nur göstermektir ki, Kalbler ıslah olsun, İmanlar kurtulsun. Eğer siyaset topuzuyla hareket edilse, galebe çalınsa, o kâfirler münafik derecesine iner. Münafık, kâfirden daha fenadır. Demek, topuz böyle bir zamanda Kalbi ıslah etmez. O vakit küfür Kalbe girer, saklanır; nifaka inkılâb eder. Hem Nur, hem topuz.. ikisini, bu zamanda benim gibi bir âciz yapamaz. Onun için bütün kuvvetimle Nura sarılmağa mecbur olduğumdan, siyaset topuzu ne şekilde olursa olsun bakmamak lâzım geliyor. Amma maddî Cihadın muktezası ise; o Vazife şimdilik bizde değildir. Evet ehline göre kâfirin veya mürtedin tecavüzatına sed çekmek için topuz lâzımdır. Fakat iki elimiz var. Eğer yüz elimiz de olsa, ancak Nura kâfi gelir. Topuzu tutacak elimiz yok!..

ÜÇÜNCÜ MERAKLI SUAL: Bu yakında ingiliz ve italya gibi ecnebilerin bu hükûmete ilâşmesiyle, eskiden beri bu vatandaki hükûmetin

hakikî nokta-i istinadı ve kuvve-i Maneviyesinin menbaî olan Hamiyet-i İslâmiyeyi tehyic etmekle Şeair-i İslâmiyenin bir derece İhyasına ve bid'aların bir derece define medar olacağı halde, neden şiddetle harb aleyhinde çıktıın ve bu mes'elenin asayışle halledilmesini Dua ettin ve şiddetli bir surette mübtedilerin hükümetleri lehinde tarafdar çıktıın? Bu ise, dolayısıyla bid'alara tarafırlıktır?

ELCEVAB: Biz, Ferec ve Ferah ve Sürur ve Fütihat isteriz. Fakat kâfirlerin kılıncı ile değil. Kâfirlerin kılıncları başlarını yesin; kılınclarından gelen faide bize lâzım değil. Zâten o mütemerrid ecnebilerdir ki, münafıkları Ehl-i İmana musallat ettiler ve zindikları yetiştirdiler. Hem harb belası ise Hizmet-i Kur'aniyemize mühim bir zarardır. Bizim en fedakâr ve en kıymetdar Kardeşlerimizin ekserisi kırkbeşen aşağı olduğundan, harb vasıtıyla Vazife-i Kudsiye-i Kur'aniyeyi bırakıp askere gitmeye mecbur olacaklar. Benim param olsa, hüsn-ü rizam ile, böyle kıymetdar Kardeşlerimin herbirisini askerlikten kurtarmak için, bedel-i nakdiye bin lira kadar da olsa, verirdim. Böyle üzerə kıymetdar kardeşlerimizin Hizmet-i Kur'aniye-i Nuriyeyi bırakıp maddî cihad topuzuna el atmakta, yüzbin lira kendi zararımızı hissediyordum. Hattâ Zekâi'nin bu iki sene askerliği, belki bin lira kadar manevî faidesini kaybettirdi. Her ne ise.. Kadîr-i Küll-i Şey, bir dakikada bulutlarla dolmuş cevv-i havayı süpürüp temizleyerek, semanın berrak yüzünde ziyadar güneş gösterdiği gibi, bu zulümatalı ve rahmetsiz bulutları da izale edip Hakaik-i Şeriatı güneş gibi gösterir ve ucuz ve dağdaşız verebilir. Onun Rahmetinden bekleriz ki, bize pahalı satmasın. Baştakilerin başlarına Akıl ve Kalblerine İman versin, yeter. O vakit kendi kendine iş düzeler.

DÖRDÜNCÜ MERAKLI SUAL: Diyorlar ki: Madem sizin elinizdeki Nurdur, topuz değildir; Nura karşı muaraza edilmez ve Nurdan kaçılmaz ve Nurun izharından zarar gelmez. Neden arkadaşlarınıza ihtiyacı tavsiye ediyorsunuz? Çok nurlu Risaleleri halklara gösterilmesini men'ediyorsunuz?

Bu suale karşı cevabin muhtasar meali şudur ki: Başlardaki başların çoğu sarhoş, okumaz. Okusa da anlamaz. Yanlış mana verip ilişir. İlişmemesi için, aklı başına gelinceye kadar göstermemek lâzım geliyor. Hem çok vicdansız insanlar var ki, garaz veya tama'veyahud havf cihetiyle Nuru inkâr eder veya gözünü kapar. Onun için Kardeşlerime de tavsiye ediyorum ki: İhtiyat etsinler, nâ-ehillerin eline Hakikatları vermesinler. Hem ehl-i dünyanın evhamını tahrik edecek işlerde bulunmasınlar. (Haşıye)

(Haşıye): Ciddî bir mes'eleye vesile olabilecek bir latife: Dünkü gün sabahleyin bir dostumun damadı Mehmed yanımı geldi. Mesurane, besaretkârane dedi ki: "Senin bir

Hâtime

Bugün Re'fet Bey'in bir Mektubunu aldım. Lihye-i Şerife hakkındaki suali münasebetiyle diyorum ki: Hadîşçe sabittir ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Lihye-i Saadetinden düşen Saçların taneleri mahduddur. Otuz kırk tane veya elli altmış tane gibi az bir mikdarda iken, binler yerde Lihye-i Saadetin Saçları bulunması, beni bir zaman çok düşündü. O vakit hatırlıma gelmiş ki: Lihye-i Saadet, yalnız Lihye-i Şerifin saçlarından ibaret değil, belki Re's-i Mübarekinin traş oldukça hiçbir şeyini kaybetmeyen Sahabeler, o Nurlu ve Mübarek ve daimî yaşayacak Saçları muhafaza etmişler. Onlar binlerdir. Şimdiki mevcuda müsavi gelebilirler. Yine o vakit hatırlıma geldi ki: Acaba her Câmide bulunan, sened-i sahîh ile bu Saç Hazret-i Risalet'in Saçı olduğu sabit midir ki, Ona karşı ziyaret makul olabilisin? Birden hatırlıma geldi ki: O Saçların ziyareti, vesiledir. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a karşı Salavat getirmeye sebeb ve bir hürmet ve muhabbete medardır. Vesilelik ciheti o şeyin zâtına bakmaz, vesilelik cihetine bakar. Onun için eğer bir Saç hakikî olarak Lihye-i Saadet'ten olmazsa, madem zahir hale göre öyle telakki edilmiş ve o vesilelik Vazifesini yapıyor ve Hürmete ve Teveccühe ve Salavata vesile oluyor; katî sened ile o Saçın zâtını teşhis ve tayin lâzım değildir. Yalnız, aksine katî delil olmasın, yeter. Çünkü Telakkiyat-ı Âmme ve Kabul-ü Ümmet, bir nevi hüccet hükmüne geçer. Bazı Ehl-i Takva böyle işlerde, ya Takva veya İhtiyat veya Azimet noktasında ilişseler de, hususî ilişsirler. Bid'a da deseler, bid'a-i hasene nev'inde dâhildir. Çünkü Vesile-i Salavattır. Re'fet Bey Mektubunda diyor: "Bu mes'ele İhvânlar beyninde medar-ı münakaşa olmuş." Kardeşlerime tavsiye ediyorum ki: İnsanıka ve iftiraka sebebiyet veren münakaşa etmesinler. Yalnız müdavele-i efkâr suretinde nîza'sız mübahaseye alışsinlar.

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ
وَلَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَّكَاتُهُ

Aziz Siddik Senirkent'li kardeşlerim İbrahim, Şükrü, Hâfız Bekir, Hâfız Hüseyin, Hâfız Recep Efendiler!

Kitabını Isparta'da tab'etmişler, çoklar okuyorlar." Ben dedim: "O, yasak olan tab' değil belki müstensihle bazı nûshalar alınmış ki hükümet ona birşey demez." Hem dedim: "Sakın bunu senin dostun olan iki münâfiğe söyleme. Onlar böyle birşey arıyorlar ki, bahane etsinler." İşte Kardeşlerim, bu adam çendan bir dostumun damadıdır; o münasebetle benim de ahababım sayılır. Fakat berberlik münasebetiyle vicdansız muallim ve münâfik müdürüñ dostudur. Orada Kardeşlerimden birisi bilmeyerek öyle söylemiş. İyi oldu ki, en evvel geldi, bana haber verdi. Ben de tenbih ettim, fenâlığım önü alındı. Ve teksir makinası binler nûshaları bu perde altında neşretti.

Hâfız Tevfik ile gönderdiğiniz üç mes'eleye mülhidler eskiden beri ilişiyorlar.

Birincisi: حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ

Âyetin ifade ettiği zahir manasına göre: Güneşin, hararetli ve çamurlu bir çeşme suyunda gurub ettiğini görmüş, diyor.

İkincisi: Sedd-i Zülkarneyn nerededir?

Üçüncüsü: Âhirzamanda Hazret-i İsa'nın (A.S.) geleceğine ve Deccal'ı öldüreceğine dairdir.

Bu suallerin cevapları uzundur. Yalnız muhtasar bir işaretle deriz ki: Âyât-1 Kur'aniye, Üslûb-u Arabiye üzerine ve zahir nazara göre umumun anlayacağı bir tarzda ifade ettiği için, çok defa teşbih ve temsil suretinde beyan ediyor.

İşte تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ yani Güneş'in, hararetli ve çamurlu bir

çeşme gibi görünen Bahr-i Muhit-i Garbî'nin sahilinde veya volkanlı, alevli, dumanlı dağın gözünde gurub ettiğini Zülkarneyn görmüş. Yani: Zahir nazarda Bahr-i Muhit-i Garbî'nin sevahilinde, yazın şiddet-i hararetiyle etrafındaki bataklık hararetlendi, tebahhur ettiği bir zamanda o buhar arkasında büyük bir çeşme havzası suretinde uzaktan Zülkarneyn'e görünen Bahr-i Muhit'in bir kısmında Güneş'in zahirî gurubunu görmüş. Veya volkanlı, taş ve toprak ve maden sularını karıştırarak fışkıran bir dağın başında yeni açılmış ateşli gözünde, semavatın gözü olan Güneş'in gizlendigini görmüştür.

Evet Kur'an-ı Hakîm'in Mu'cizane Belâgat-ı İfadeleri bu Cümle ile çok mesaili Ders veriyor. Evvelâ: Zülkarneyn'in Mağrib tarafına seyahati, şiddet-i hararet zamanında ve bataklık tarafına ve Güneş'in gurub avanına ve volkanlı bir dağın fışkırması vaktine tesadüf ettiğini beyan etmekle, Afrika'nın tamam istilâsi gibi çok ibretli mes'elelere işaret eder. Malûmdur ki: Görünen hareket-i Şems, zahirîdir ve Küre-i Arz'ın mahfi hareketine delildir; onu haber veriyor. Hakikat-ı gurub murad değildir. Hem çeşme, teşbihtir. Uzaktan büyük bir deniz, küçük bir havuz gibi görünür. Hararettten çıkan sis ve buharlar ve bataklıklar arkasında görünen bir denizi, çamur içinde bir çeşmeye teşbihi ve Arabça hem çeşme,

hem Güneş, hem göz manasında olan **عَيْنٌ** Kelimesi, Esrar-ı Belâgatça gayet manidar ve münasibdir. (Haşiye) Zülkarneyn'in nazarında uzaklık cihetile öyle göründüğü gibi, Arş-ı A'zam'dan gelen ve Ecram-ı Semaviyeye kumanda eden Semavî Hitab-ı Kur'anî, bir Misafirhane-i Rahmaniyede Sirac Vazifesini gören müşahhar Güneş'i Bahr-i Muhit-i Garbî gibi bir Çeşme-i Rabbanîde gizleniyor demesi, azametine ve ulviyetine yakışıyor ve mu'cizane Üslûbu ile, denizi hararetli bir çeşme ve dumanlı bir göz gösterir. Ve Semavî gözlere öyle görünür.

Elhasıl: Bahr-i Muhit-i Garbî'ye çamurlu bir çeşme tabiri, Zülkarneyn'e nisbeten uzaklık noktasında o büyük denizi bir çeşme gibi görmüş. Kur'anın nazarı ise herşeye yakın olduğu cihetle, Zülkarneyn'in galat-ı his nevindeki nazarına göre bakamaz, belki Kur'an Semavata bakarak geldiğinden Küre-i Arz'ı kâh bir meydan, kâh bir saray bazan bir beşik, bazan bir sahife gibi gördüğünden; sisli, buharlı koca Bahr-i Muhit-i Atlas-ı Garbîyi bir çeşme tabir etmesi, Azamet-i Ulviyetini gösteriyor.

İkinci Sualiniz: Sedd-i Zülkarneyn nerededir? ye'cüc, me'cüc kimlerdir?

Elcevab: Eskiden bu mes'eleye dair bir Risale yazmıştım. O vaktin mülhidleri onunla mülzem olmuşlardı. Şimdilik hem o Risale yanında yoktur, hem kuvve-i hâfizam ta'til-i eşgal etmiş, yardım etmiyor. Hem Yirmidördüncü Söz'ün Üçüncü Dali'nda bir nebze bu mes'eleden bahsedilmiş. Onun için bu mes'eleinin yalnız iki üç nüktesine gayet muhtasar bir işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Ehl-i Tahkikin beyanına göre, hem Zülkarneyn ünvanının işaretiyile, Yemen padişahlarından Zülyezen gibi "zü" Kelimesiyle başlayan isimleri bulunduğuundan bu Zülkarneyn, İskender-i Rumî değildir. Belki Yemen padişahlarından birisidir ki, Hazret-i İbrahim'in zamanında bulunmuş ve Hazret-i Hızır'dan Ders almış. İskender-i Rumî ise, miladdan takriben üç yüz sene evvel gelmiş, Aristo'dan ders almış. Tarih-i beserî, muntazam surette üçbin seneye kadar gidiyor. Bu nâkış ve kısa tarih nazarı,

(Haşiye): **فِي عَيْنِ حَمِّةٍ** deki **عَيْنٌ** Tabiri, Esrar-ı Belâgatça latif bir manayı remzen

ihtar ediyor. Şöyle ki: "Sema ve yüzü, Güneş gözüyle zeminin yüzündeki Cemal-i Rahmeti seyirden sonra, zemin dahi deniz gözüyle yukarıdaki Azamet-i İlâhiyeyi temasayı müteakib; o iki göz birbiri içine kapanırken, rûy-i zemindeki gözleri kapiyor." diye mu'cizane bir Kelime ile hatırlatıyor ve gözler Vazifesine paydos işaretine işaret ediyor.

Hazret-i İbrahim'in zamanından evvel doğru olarak hükmedemiyor. Ya hurafevari, ya münikirane, ya gayet muhtasar gidiyor. Bu Yemenî Zülkarneyn, tefsirlerde eskiden beri İskender namiyla iştiharının sebebi, ya o Zülkarneyn'in bir ismi İskender'dir ki, İskender-i Kebir ve Eski İskender'dir. Veyahut Âyât-ı Kur'aniyenin zikrettiği hâdisat-ı cüz'iyeler; külli hâdisatın uçları olduğu cihetle:

Zülkarneyn olan İskender-i Kebir'in Nübüvvetkârane İrşadıyla akvam-ı zalime ile milel-i mazlume ortasında hail ve gaddarların garetlerine mani olacak meşhur sedd-i çin'in binasını kurduğu gibi; İskender-i Rumî misillü müteaddid cihangırler ve kuvvetli padişahlar, maddî cihetinde ve manevî Âlem-i İnsaniyetin padişahları olan bir kısım Enbiya ve bazı Aktab dahi manevî ve irşadî cihetinde o Zülkarneyn'in arkasında gidip iktida edip, mazlumları zalimlerden kurtaracak çarelerin mühimlerinden olan dağlar ortalarında sedleri (Haşıye), sonra dağlar başlarında kal'aları kurmuşlar. Ya bizzât maddî kuvvetleriyle veyahud irşad ve tedbirleriyle tesis etmişler. Sonra şehirlerin etrafında surları ve ortalarında kal'aları, tâ son çare olan kırkikilik topları ve kal'a-i seyyar gibi diritnavları yapmışlar. Hattâ rûy-i zeminin en meşhur seddi ve kaç günlük uzak bir mesafe tutan Sedd-i Çini Kur'an lisaniyla ye'cuc ve me'cucün ve tabir-i diğerle tarih lisansında mançur ve moğol denilen ve âlem-i beşeriyeti kaç defa zîr ü zeber eden ve Himalaya Dağları'nın arkasından çıkan ve şarktan garba kadar harab eden akvam-ı vahşiye ve garetkâr milletlerin hind ve çin'deki akvam-ı mazlumeye tecavüzlerini durdurmak için o Himalaya silsilelerine yakın iki dağ ortasında uzun bir sed yaptığı ve o akvam-ı vahşiyenin kesretle hücumlarına çok zaman mani olduğu gibi, Kafkas dağlarında Derbent cihetinde yine çapulcu garetgir akvam-ı tatariyenin hücumunu durdurmak için Zülkarneyn-misal eski iran padişahlarının himmetiyle sedler yapılmıştır. Bu neviden çok sedler var. Kur'an-ı Hakîm umum nev-i beşer ile konuştugu için, zahren bir hâdis-i cüz'iyeyi zikredip, umum o hâdiseye benzer hâdisatı ihtar ederek konuşuyor.

İşte bu nokta-i nazardandır ki, Sedd'e ve ye'cuc ve me'cuce dair rivayetler ve akval-i müfessirîn, aynı ayrı gidiyor.

Hem Kur'an-ı Hakîm, münasebat-ı kelâmiye cihetinde bir hâdiseden uzak bir hâdiseye intikal eder. Bu münasebatı düşünmeyeen zanneder ki, iki hâdisenin zamanları birbirine yakındır. İşte Sedd'in harabiyetinden Kiyamekin kopmasını Kur'anın haber vermesi, kurbiyet-i zaman cihetiyle

(Haşıye): Rûy-i zeminde mürur-u zamanla dağ şeklini almış, tanınmayacak bir surete gelmiş çok sun'î sedler vardır.

değil, belki münasebat-ı kelâmiye cihetinde iki Nükte içindir: Yani bu sed nasıl harab olacak, öyle de dünya harab olacaktır. Hem nasıl fitri ve İlahî sedler olan dağlar metindir, ancak Kiyametin kopmasıyla harab olurlar; öyle de bu Sed dahi dağ gibi metindir, ancak dünyanın harab olmasıyla hâk ile yeksan olabilir. İnkılabat-ı zaman tahribat yapsa da, çoğu sağlam kalır demektir. Evet Sedd-i Zülkarneyn'in külliyetinden bir ferdi olan Sedd-i Çinî binler sene yaşadığı halde daha meydanda duruyor. İnsanın eliyle zemin sahifesinde yazılan, mücessem, mütehaccir, manidar tarih-i kadîmden uzun bir satır olarak okunuyor.

Üçüncü Sualiniz: Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın Deccal'ı öldürmesi, hem Birinci Mektub'da ve hem Onbeşinci Mektub'da gayet muhtasar ve size kâfi bir cevab vardır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Aziz, Fedakâr, Sıddık, Vefadar Kardeşlerim Hoca Sabri (R.H.) ve Hâfız Ali (R.H.); "Mugayyebat-ı Hamse"ye **dair** Sure-i Lokman'ın âhirindeki Âyetin hakkında mühim sualinize gayet mühim bir cevab isterken, maatteessûf şimdiki Halet-i Ruhiyem ve ahval-i maddiyem o cevaba müsaid degildir. Yalnız sualinizin temas ettiği bir iki noktaya gayet mücîmel işaret edeceğiz. Şu sualinizin meali gösteriyor ki, ehl-i ilhad tarafından tenkid suretinde mugayyebat-ı hamseden yağmurun gelmek vaktine ve rahm-ı maderdeki ceninin keyfiyetine itiraz edilmiş. Demişler ki: "Rasad-hanelerde bir âletle yağmurun vakt-i nûzulu keşfediliyor. Onu da, Allah'tan başkası da biliyor. Hem röntgen şuayla rahm-ı maderdeki ceninin müzekker, müennes olduğu anlaşılıyor. Demek mugayyebat-ı hamseye ittila kabildir?"

Elcevab: Yağmurun vakt-i nûzulu bir kaideye merbut olmadığı için, doğrudan doğruya Meşiet-i Hâssa-i İlahiye ile bağlı ve Hazine-i Rahmetten hususî iradeye tâbi' olduğunun bir Sîrr-ı Hikmeti şudur ki: Kâinatta en mühim Hakikat ve en kıymetdar mahiyet; Nur, Vücut ve Hayat ve Rahmettir ki, bu dört şey perdesiz, vasıtısız, doğrudan doğruya Kudret-i İlahiye ve Meşiet-i Hâssa-i İlahiye bakar. Sair masnuatta zahirî esbab, Kudretin tasarrufuna perde oluyorlar. Ve muttarid kanunlar ve kaideler, bir derece irade ve meşîte hicab oluyor. Fakat Vücut, Hayat ve Nur ve Rahmette o perdeler konulmamış. Çünkü perdelerin Sîrr - ı Hikmeti

o işde cereyan etmiyor. Madem Vücudda en mühim Hakikat, Rahmet ve Hayattır; yağmur, Hayata menşe ve Medar-ı Rahmet, belki Ayn-ı Rahmettir. Elbette vesait perde olmayacak. Kaide ve yeknesaklı dahi, Meşiet-i Hâssa-i İlahiyeyi setretmeyecek; tâ ki her vakit, herkes, herseyde Şükür ve Ubudiyete ve Sual ve Duaya mecbur olsun. Eğer bir kaide dâhilinde olsaydı, o kaideye güvenip Şükür ve Rica kapısı kapanırdı. Güneş'in tulûunda ne kadar menfaatler olduğu malûmdur. Halbuki muttarid bir kaideye tâbi' olduğundan, Güneş'in çıkışması için Dua edilmiyor ve çıkışmasına dair şükür yapılmıyor. Ve ilm-i beserî o kaidenin yoluyla yarın Güneş'in çıkacağını bildiği için, gaibden sayılmıyor. Fakat yağmurun cüz'iyatı bir kaideye tâbi' olmadığı için, her vakit insanlar Rica ve Dua ile Dergâh-ı İlahiyeye ilticaya mecbur oluyorlar. Ve ilm-i beserî, Vakt-i Nüzulünü tayin edemediği için, sîrf Hazine-i Rahmetten bir Nimet-i Hâssa telakki edip hakikî şükrediyorlar.

İşte bu Âyet, bu nokta-i nazardan yağmurun Vakt-i Nüzulünü, mugayyebat-ı hamseye idhal ediyor. Rasadhanelerdeki âletle, bir yağmurun mukaddematını hissedip vaktini tayin etmek, gaibi bilmek değil, belki gaibden çıkışip Âlem-i Şehadete takarrübü vaktinde bazı mukaddematına ittilâ suretinde bilmektir. Nasıl, en hafî umûr-u gaybiye vukua geldikte veyahud vukua yakın olduktan sonra Hiss-i Kabl-el Vuku'un bir nev'iyle bilinir. O, gaybi bilmek değil; belki o, mevcudu veya mukarreb-ül vücudu bilmektir. Hattâ ben kendi asabîmda bir hassasiyet cihetiyle yirmidört saat evvel, gelecek yağmuru bazan hissediyorum. Demek yağmurun mukaddematı, mebadileri var. O mebadiler, rutubet nev'inden kendini gösteriyor, arkasından yağmurun geldiğini bildiriyor. Bu hal, aynen kaide gibi, ilm-i beserîn gaibden çıkışip daha şehadete girmeyen umûra vusule bir vesile olur. Fakat daha Âlem-i Şehadete ayak basmayan ve Meşiet-i Hassa ile Rahmet-i Hassadan çıkmayan yağmurun Vakt-i Nüzulünü bilmek, İlîm-i Allâm-ül Guyub'a mahsustur.

Kaldı ikinci Mes'ele: Röntgen şuaıyla rahm-ı maderdeki çocuğun erkek ve dişisini bilmek ile *وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ* Ayetinin meal-i gaybî-sine münafi olamaz. Çünkü Âyet yalnız zükûret ve ünûset keyfiyetine değil, belki o çocuğun acib istidad-ı hususî ve istikbalde kesbedeceği vaziyetine medar olan mukadderat-ı hayatıesinin mebadileri, hattâ sîmasındaki gayet acib olan Sikke-i Samediyet muraddır ki, çocuğun o tarzda bilinmesi, İlîm-i Allâm-ül Guyub'a mahsustur. Yüzbin röntgen-misal fîkr-i beserî birlesse, yine o çocuğun umum efrad-ı beseriyyeye karşı birer alâmet-i farikası bulunan yalnız hakikî sîma-yı vechiyesini keşfedemez.

Nerede kaldı ki sîma-yı vechîsinden yüz defa daha hârika olan istidadındaki sîma-yı manevîyi keşfedebilisin. Başta dedik ki: Vücut ve Hayat ve Rahmet, bu Kâinatta en mühim Hakikatlardır ve en mühim makam onlarındır. İşte onun için o câmi' Hakikat-ı Hayatiye, bütün incelikleriyle ve dekaikiyle İrade-i Hâssaya ve Rahmet-i Hâssaya ve Meşiet-i Hâssaya bâkmalarının bir Sırı şudur ki: Hayat, bütün cihazıyla ve cihatıyla Şükür ve Ubudiyet ve Tesbihin menşe ve medarı olduğundandır ki, İrade-i Hâssaya hicab olan yeknesaklık ve kaidelik ve Rahmet-i Hâssaya perde olan vesait-i zahiriye konulmamıştır. Cenab-ı Hakk'ın rahm-ı maderdeki çocukların sîma-yı maddî ve manevîlerinde iki cilvesi var:

Birisi: Vahdetini ve Ehadiyetini ve Samediyetini gösterir ki, o çocuk âza-yı esasîde ve cihazat-ı insaniyenin enva'nda sair insanlarla muvafık ve mutabık olduğu cihetle, Hâlik ve Sâniinin Vahdetine şehadet ediyor. O cenin bu lisan ile bağırıyor ki: "Bana bu sîma ve âzayı veren kim ise, bütün esasat-ı âzada bana benzeyen bütün insanların Sânii dahi O'dur. Ve hem bütün zîhayatın Sânii O'dur."

İste rahm-ı maderdeki ceninin bu lisani, gaybî değil, kaideye ve ittirada ve nev'ine tabi olduğu için malûmdur, bilinebilir. Âlem-i Şehadetten Âlem-i Gayba girmiş bir daldır ve bir dildir.

Ikinci Cihet: Sîma-yı istidadîye-i hususiyesi ve sîma-yı vechiye-i şahsiyesi lisaniyla Sâniinin İhtiyarını, İradesini ve Meşietini ve Rahmet-i Hassasını ve hiçbir kayd altında olmadığını, bağırıp gösteriyor. Fakat bu lisan, Gayb-ül Gaybdan geliyor. İlîm-i Ezelîden başkası, Kabl-el Vücutunu göremiyor ve ihata edemiyor. Rahm-ı maderde iken bu sîmanın binde bir cihazatı görünmekle, bilinmiyor!

Elhasıl: Ceninin sîma-yı istidadîsında ve sîma-yı vechiyesinde hem Delil-i Vahdaniyet var, hem İhtiyar ve İrade-i İlâhiyenin hücceti vardır. Eğer Cenab-ı Hak muvaffak etse, mugayyebat-ı hamseye dair bazı Nükteler yazılacaktır. Şimdilik bundan fazla vaktim ve halim müsaade etmedi, hâtîme veriyorum.

الْبَاقِ هُوَ الْبَاقِ

Said Nursî

سُبْحَانَكَ لَا إِلَمْ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Onyedinci Lem'a

(Zühre'den gelmiş "Onbeş Nota"dan ibarettir.)

Mukaddime

Oniki sene evvel (*) İnayet-i Rabbaniye ile, Marifet-i İlahiyede bir Hareket-i Fikriye ve bir Seyahat-i Kalbiye ve bir İnkışafat-ı Ruhiyede tezahür eden bazı Lemaat-ı Tevhidiyeyi Arabî olarak Notalar suretinde ZÜHRE, ŞULE, HABBE, ŞEMME, ZERRE, KATRE gibi Risalelerde kaydetmiştim. Uzun bir Hakikatin yalnız bir ucunu göstermek ve parlak bir Nurun yalnız bir Şuamı irae etmek tarzında yazıldığından, yalnız kendi kendime birer hatırlı ve kışmen kısa bir mealini Türkçe olarak yazmağa mecbur oldum. Şu Notalar ve Arabî Risaleler, Yeni Said'in en evvel Hakikat İlminden bir derece şuhud suretinde gördüğü için tağyir edilmeden mealleri yazıldı. Onun için bazı Cümleler sair Sözlerde de zikredilmekle beraber burada da zikrediliyor; ve bir kısmı gayet mücimmel olmakla beraber izah edilmiyor, tâ Letafet-i Asliyesini kaybetmesin.

BİRİNCİ NOTA: Kendi nefsime hitaben demiştim: Ey gafil Said! Bil ki: Şu âlemin fenasından sonra sana refakat etmeyen ve dünyanın harabıyla senden müfarakat eden bir şeye Kalbini bağlamak sana lâyık değildir. Hususan senin asrının inkıraziyla seni terkedip arka çeviren ve bahusus Berzah seferinde arkadaşlık etmeyen ve hususan seni kabir

(*): Oniki sene evvel denilen tarih; Hicri 1340, Miladi 1921 seneleridir.

kapısına kadar tesyi' etmeyen, hususan bir iki sene zarfında ebedî bir firak ile senden ayrılip günahını senin boynuna takan, hususan senin rağmen olaraq husulu anında seni terkeden fâni şeylerle Kalbini bağlamak, kâr-ı akıl değildir. Eğer Aklın varsa; uhrevî inkılabatında, berzahî etvarında ve dünyevî inkılabatının müsademeti altında ezilen, bozulan ve ebedî seferde sana arkadaşlığa muktedir olmayan işleri bırak, ehemmiyet verme, onların zevalinden kederlenme. Sen kendi mahiyetine bak ki: Senin Latifelerin içinde öyle bir Latife var ki, Ebedden ve ebedî Zâtta başkasına razı olamaz. Ondan başkasına teveccih edemiyor, masivasına tenezzül etmez. Büttün dünyayı ona versen, o fitri ihtiyacı tatmin edemez. O şey ise, senin duygularının ve Latifelerinin Sultanıdır. Fâtır-ı Hakîm'in emrine mutî' olan o sultanına itaat et, kurtul!..

İKİNCİ NOTA: Hakikatdar bir rü'yada gördüm ki, insanlara diyor-dum: "Ey insan! Kur'anın desatirindendir ki, Cenab-ı Hakk'ın masivasından hiçbir şeyi Ona taabbüd edecek bir derecede kendinden büyük zannetme. Hem sen kendini hiçbir şeyden tekebbür edecek derecede büyük tutma. Çünkü mahlukat, mabudiyetten uzaklık noktasında müsavi oldukları gibi, mahlukiyet nisbetinde de birdirler."

ÜÇÜNCÜ NOTA: Ey gafil Said! Bil ki: Galat-ı his nev'inden gayet muvakkat dünyayı lâyemut ve daimî görüyorsun. Etrafına ve dünyaya baktığın zaman bir derece sabit ve müstemir gördüğünden, fâni nefsini de o nazar ile sabit telakki ettiginden, yalnız Kiyametin kopacağından dehşet alıyorsun. Güya Kiyametin kopmasına kadar yaşayacaksın gibi, yalnız ondan korkuyorsun. Aklını başına al. Sen ve hususî dünyan, daimî zeval ve fena darbesine maruzsunuz... Senin bu galat-ı hissin ve mağlatan şu misale benzer ki: Bir adam elinde olan âyinesini bir hane veya bir şehrə veya bir bahçeye karşı tutsa; misalî bir hane, bir şehir, bir bahçe o âyinede görünür. Edna bir hareket ve küçük bir tegayyür âyinenin başına gelse, o misalî hane ve şehir ve bahçede herc ü merc ve karışıklık düşer. Hariçteki hakikî hane, şehir ve bahçenin devam ve Bekası sana faide vermez. Çünkü senin elindeki âyinedeki hane ve sana aid şehir ve bahçe, yalnız âyinenin sana verdiği mikyas ve mizan iledir. Senin hayatın ve ömrün, âyinedir. Senin dünyanın direği ve âyinesi ve merkezi, senin ömrün ve hayatındır. Her dakikada o hane ve şehir ve bahçenin ölmesi mümkün ve harab olması muhtemel olduğundan, her dakika senin başına yıkılacak ve senin Kiyametin kopacak bir vaziyettedir. Madem öyledir; sen, bu hayatına ve dünyana, çekemedikleri ve kaldırıramadıkları yükleri yükletme!..

DÖRDÜNCÜ NOTA: Bil ki: Ekseriyetle Fâitr-ı Hakîm'in âdetidir, ehemmiyetli ve kıymetdar şeyleri aynıyla iade ediyor. Yani, ekser eşyanın misliyle tazelenmesi, mevsimlerin tebeddülünde, asırların değişmesinde o kıymetdar ehemmiyetli şeyleri aynıyla iade ediyor. Yevmî ve senevî ve asrî haşırlerin umumunda, şu Kaide-i Âdetullah ekseriyetle muttarid görünüyor. İşte bu sabit kaideye binaen deriz: Madem fûnunun ittifakıyla ve ulûmun şehadetiyle, hilkat şeceresinin en mükemmel meyvesi İnsandır. Ve mahlukat içinde en ehemmiyetli İnsandır. Ve mevcudat içinde en kıymetdar İnsandır. Ve İnsanın bir ferdi, sair hayvanatın bir nev'i hükmündedir. Elbette kat'î bir Hads ile hükmedilir ki, Haşır ve Neşr-i Ekberde beşerin herbir ferdi aynıyla, cismiyle, ismiyle, resmiyle iade edilecektir.

BEŞİNCİ NOTA: Şu notada Avrupa fûnunu ve medeniyeti, Eski Said'in fikrinde bir derece yerleştiği için, Yeni Said Harekât-ı Fikriyede seyrettiği zaman, avrupa'nın fûnun ve medeniyeti, o Seyahat-ı Kalbiyede emraz-ı kalbiyeye inkîlab ederek ziyade müşkilâta medar olduğundan, bilmecburiye Yeni Said zîhnini silkeleyip, müzahref felsefeyi ve sefih medeniyeti atmak isterken, kendi Ruhunda avrupa'nın lehinde şahadet eden hissiyat-ı nefsaniyeyi susturmak için, avrupa'nın şâhs-ı manevîsi ile bir cihette gayet kısa, bir cihette uzun, gelecek muhavereye mecbur olmuştur. Yanlış anlaşılmasıın, Avrupa ikidir: Birisi, İsevîlik din-i hakîkîsinden aldığı Feyz ile hayat-ı içtimaiye-i beşeriyyeye nâfi' san'atlari ve Adalet ve Hakkâniyete hizmet eden fûnunları takib eden bu birinci Avrupa'ya hitab etmiyorum. Belki felsefe-i tabiiyenin zulmetiyle, medeniyetin seyyiatını mehasin zannederek, beşeri sefahete ve dalalete sevkeden bozulmuş ikinci avrupa'ya hitab ediyorum. Şöyle ki:

O zaman, o Seyahat-ı Ruhiyede, mehasin-i medeniyet ve fûnun-u nâfiadan başka olan malayani ve muzır felsefeyi ve muzır ve sefih medeniyeti elinde tutan avrupa'nın şâhs-ı manevîsine karşı demiştüm:

Bil ey ikinci avrupa! Sen sağ elinle sakîm ve dalaletli bir felsefeyi ve sol elinle sefih ve muzır bir medeniyeti tutup dava edersin ki, beşerin saadeti bu ikisi iledir. Senin bu iki elin kırılsın ve şu iki pis hediyen senin başını yesin ve yiyecek.

Ey küfür ve küfranı dağıtip neşreden bedbaht ruh! Acaba hem Ruhunda, hem Vicdanında, hem Aklında, hem Kalbinde dehşetli musibetlerle musibetzede olmuş ve azaba düşmüş bir adamın cismiyle, zahirî bir surette aldaticı bir zînet ve servet içinde bulunmasıyla Saadeti mümkün olabilir mi? Ona mes'ud denilebilir mi? Âyâ görmüyor musun ki, bir adamın cüzî bir emirden me'yus olması ve vehmî bir emelden ümidi

kesilmesi ve ehemmiyetsiz bir işten inkisar-ı hayale uğraması sebebiyle tatlı hayaller ona açılıyor.. şirin vaziyetler onu tazib ediyor.. dünya ona dar geliyor, zindan oluyor. Halbuki senin şammetinle, Kalbinin en derin köşelerinde ve Ruhunun tâ esasında dalalet darbesini yiyan ve o dalalet cihetiyle bütün emelleri inkıtaa uğrayan ve bütün emelleri ondan neş'et eden bir bîçare insana hangi Saadeti temin ediyorsun? Acaba zâil, yalancı bir cennette cismi bulunan ve Kalbi, Ruhu Cehennemde azab çeken bir insana mes'ud denilebilir mi? İşte sen bîçare beseri böyle baştan çıkardın, yalancı bir cennet içinde cehennemî bir azab çektiyororsun.

Ey beşerin nefs-i emmaresi! Bu temsile bak, beşeri nereye sevkettiğini bil. Meselâ bizim önumüzde iki yol var. Birisinden gidiyoruz. Görüyoruz ki, her adım başında bîçare âciz bir adam bulunur. Zalimler hûcum edip malını, eşyasını gasbederek kulübeciğini harab ediyorlar, bazan da yaralıyorlar. Öyle bir tarzda ki, acınacak haline Sema ağlıyor. Nereye bakılsa hal bu minval üzere gidiyor. O yolda işitilen sesler, zalimlerin gürültüleri, mazlumların ağlayışları olduğundan umumî bir matem, o yolu kaplıyor. İnsan, insaniyet cihetiyle gayrin elemiyle müteellim olduğundan, hadsiz bir eleme giriftar oluyor. Halbuki Vicdan bu derece teellüme tahammül edemediğinden; o yolda giden, iki şeyden birisine mecbur olur. Ya İnsaniyetten tecerrüd edip ve nihayetsiz vahşeti iltizam ederek öyle bir Kalbi taşıyacak ki, kendi Selâmetiyle beraber umumun helâketi onu müteessir etmesin veyahud Kalb ve Aklin muktezasını ibtal etsin.

Ey sefahet ve dalalette bozulmuş ve İsevî dininden uzaklaşmış avrupa! Deccal gibi birtek gözü taşıyan kör dehan ile Ruh-u Beşere bu cehennemî haleti hediye ettin! Sonra anladın ki: Bu öyle ilâçsız bir illettir ki, insanı A'lâ-yı İlliyyînden, esfel-i safiline atar. Hayvanatın en bedbaht derecesine indirir. Bu illete karşı bulduğu ilâç, muvakkaten ibtal-i his hizmeti gören cazibedar oyuncakların ve uyutucu hevesat ve fantaziyelerindir. Senin bu ilâcın, senin başını yesin ve yiyecek! İşte beşere açtığı yol ve verdiği saadet, bu misale benzer.

İkinci yol ki: Kur'an-ı Hakîm, Hidayetyle besere hediye etmiştir. Şöyledir: Görüyoruz ki o yolun her menzilinde, her mekânında, her şehrinde bir Sultan-ı Âdil'in müstakim askerleri her tarafta bulunuyorlar, geziyorlar. Arasında o Sultan'ın Emriyle o askerlerin bir kısmını terhis ediyorlar. Silâhlarını, atlarını ve mîrî levazimatlarını alıyorlar, onlara izin tezkeresini veriyorlar. O terhis olunan neferler, çendan ünsiyet ettikleri at ve silâhların teslim alınmasından zahiren mahzun oluyorlar. Fakat Hakikat noktasında terhisle müferrah olup, Sultan'ın ziyaretine ve padişahın payitahtına dönmesi ve padişahı ziyaret etmesi cihetinde gayet memnun oluyorlar. Bazan terhis memurları acemî bir nefere rastgeliyorlar.

Nefer onları tanımıyor. "Silâhını teslim et!" diyorlar. Nefer diyor: "Ben padişahın askeriym, Onun Hizmetindeyim; sonra Onun yanına gideceğim. Siz neci oluyorsunuz? Eğer Onun izin ve rızasıyla gelmiş iseniz, göz ve baş üstüne geldiniz, emrini gösteriniz; yoksa çekiliniz, benden uzak olunuz. Ben tek başıma kalsam, sizler binler dahi olsanız, yine sizinle dögüşeceğim. Kendi nefsim için değil, çünkü nefsim benim değil, benim Sultanımındır. Belki bendeki nefsim ve silâhim, Mâlikimin emanetidir. Emaneti muhafaza ve Sultanımın haysiyetini himaye ve izzetini vikaye için size baş eğmeyeceğim!"

İşte o ikinci yoldaki medar-ı sürur ve saadet olan binler ahvalden bu hal bir nümunedir. Sair ahvali sen kıyas et. Bütün o ikinci yolu seferinde, tevellüdat namında sevinç ve şenlikle bir tahşidat ve sevkiyat-ı askeriye vardır ve vefiyat namında sürur ve muzika ile terhisat-ı askeriye görünüyorlar. İşte Kur'an-ı Hakîm beşere bu yolu hediye etmiştir. Bu hediyeyi kim tam kabul etse, böyle iki cihanın Saadetine giden bu ikinci yoldan gider. Ne geçmiş şeyden mahzun ve ne de gelecek şeyden havf eder.

Ey ikinci bozuk avrupa! Senin çürük ve esassız esaslarının bir kısmı şunlardır ki: "En büyük Melekten en küçük semeğe kadar her bir zîhayat kendi nefsiné mâliktir ve kendi zâtı için çalışır ve kendi lezzeti için çabalar. Onun bir hakk-ı hayatı var. Gaye-i himmeti ve hedef-i maksadı, yaşamak ve bekasını temin etmektir." diyorsun. Ve Hâlik-ı Kerim'in Kerem Düsturlarından ve Erkân-ı Kâinatta Kemal-i İtaatla imtisal edilen Düstur-u Teavünle, nebatat hayvanatın imdadına ve hayvanat insanların yardımına koşmasından tezahür eden o umumî kanunun rahîmane, kerimane cilvelerini cidal zannedip, "**Hayat bir cidaldır**" diye ahmakane hükmetmişsin. Acaba o Düstur-u Teavünün cilvesinden olan zerrat-ı taamiyenin, kemal-i şevk ile beden hüceyrelerinin gıdalandırılması için koşmaları nasıl cidaldır? Nasıl bir çarpışmaktadır? Belki o imdad ve o koşmak, Kerim bir Rabb'in Emriyle bir Teavündür. Hem çürük bir esasın: "**Herşey kendi nefsiné mâliktir**" diyorsun. Hiçbir şey kendi nefsiné mâlik olmadığına katî bir delil sudur ki: Esbabın içinde en eşrefî ve ihtiyar noktasında en geniş iradelisi, insandır. Halbuki bu insanın düşünmek, söylemek ve yemek gibi en zahir efâl-ı ihtiyariyesinden yüz cüz'ünden onun Dest-i İhtiyarına verilen ve Daire-i İktidarına giren yalnız meşkuk tek bir cüz'dür. Böyle en zahir fiilin yüz cüz'ünden bir cüz'üne mâlik olmayan, nasıl kendine mâliktir denilir? Böyle en eşref ve ihtiyarı en geniş, bu derece hakikî tasarruftan ve temellükten eli bağlanmış bulunsa; "Sair hayvanat ve cemadat kendi kendine mâliktir" diyen, hayvandan daha ziyade hayvan ve cemadattan daha ziyade camid ve şuursuz olduğunu

isbat eder. Seni bu hataya atıp bu vartaya düşüren, bir gözlu dehandır. Yani hârika, menhus zekândır. O kör dehan ile, herşeyin Hâlikî olan Rabbini unuttun, mevhüm bir tabiata isnad ettin, âsârını esbaba verdin, o Hâlikin malını bâtil mabud olan tagutlara taksim ettin. Şu noktada ve o dehan nazarında her zîhayat, herbir insan, tek başıyla hadsiz a'daya karşı mukavemet etmek ve nihayetsiz hacatın tahsiline çabalamak lâzım geliyor. Ve zerre gibi bir iktidar, ince tel gibi bir ihtiyar, zâil lem'a gibi bir şuur, çabuk söner şu'le gibi bir hayat, çabuk geçer dakika gibi bir ömür ile, o hadsiz a'daya ve hacata karşı dayanmaya mecbur oluyor. Halbuki o bîçare zîhayatın sermayesi, binler matlublarından birisine kâfi gelmiyor. Musibete giriftar olduğu zaman; sağır, kör esbabdan başka derdine derman

beklemiyor، **وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ** Sırrına mazhar oluyor.

Senin karanlıklı dehan, nev-i beşerin gündüzüünü geceye kalbetmiş. Yalnız o sıkıntılı, zulümlü ve zulmetli geceye ısnırmak için; yalancı, muvakkat lâmbalarla tenvir ettin. O lâmbalar sürur ile beşerin yüzüne tebessüm etmiyorlar. Belki beşerin ağlanacak acı hallerindeki eblehane gülmesine, o işıklar müstehziyane gülüp eğleniyor. Herbir zîhayat senin şakirdlerin nazarında zalmilerin hücumuna maruz, miskin birer musibet-zedîrlər. Dünya bir matemhane-i umumiyyedir. Dünyadaki sadâlar ölümlerden, elemelerden gelen vaveylâlardır. Senden tam ders alan şakirdin, bir firavun olur. Fakat en hasis şeye ibadet eden ve menfaat gördüğü her şeyi, kendine rab telakki eden bir firavun-u zelildir. Hem senin şakirdin mütemerriddir. Fakat bir lezzeti için nihayet zilleti kabul eden miskin bir mütemerriddir. Hasis bir menfaat için şeytanın ayağını öper derecede alçaklı gösterir. Hem cebbardır fakat kalbinde bir nokta-i istinad bulamadığı için, zâtında gayet âciz bir cebbar-ı hodfüruştur. O şakirdin gaye-i himmeti, hevesat-ı nefsaniyeyi tatmin ve hamiyet ve fedâkârlık perdesi altında kendi menfaat-ı nefsin arayan ve hırs ve gururunu teskin etmeye çalışan bir dessastır. Nefsinden başka ciddî olarak hiçbir şeyi sevmiyor. Herşeyi nefsine feda ediyor. Amma Kur'anın hâlis ve tam şakirdi ise, bir Abddir. Fakat a'zam-ı mahlukata karşı da Ubudiyete tenezzül etmez ve Cennet gibi en büyük ve a'zam bir menfaati Gaye-i Ubudiyet yapmaz bir Abd-i Azizdir. Hem halim selimdir. Fakat Fâtır-ı Zülcelalinden başkasına, İzni ve Emri olmadan tezellüle tenezzül etmez bir halim-i âlîhimmettir. Hem fakirdir fakat onun Mâlik-i Kerim'i ona ileride iddihar ettiği mükâfat ile bir fakir-i müstağnidir. Hem zaîftir fakat Kudreti nihayetsiz olan Seyyidinin Kuvvetine istinad eden bir zaîf-i kavîdir ki, Kur'an hakikî bir Şakirdine Cennet-i Ebediyeyi

dahi gaye-i maksad yaptırmadığı halde; bu zâil fâni dünyayı ona gaye-i maksad hiç yapar mı? İşte iki şakirdin himmetlerinin ne derece birbirinden farklı olduğunu anla!

Hem felsefe-i sakîmenin şakirdleriyle Kur'an-ı Hakîm'in Tilmizlerinin Hamiyetkârlık ve Fedakârlıklarını bununla müvazene edebilirsiniz. Şöyleden ki:

Felsefenin şakirdi, kendi nefsi için kardeşinden kaçar, onun aleyhinde dava açar. Kur'anın Şakirdi ise, Semavat ve Arzdaki umum Sâlih İbadî kendine Kardeş telakki ederek, gayet samimî bir surette onlara Dua eder ve Saadetleriyle mes'ud oluyor ve Ruhunda şedid bir alâkayı onlara karşı hisseder. Hem en büyük şey olan Arş ve Şems'i, müsahhar birer memur ve kendi gibi bir Abd, bir mahluk telakki eder. Hem iki Şakirdin Ulviyet ve İnbisat-ı Ruhlarını bundan kıyas et ki: Kur'an, kendi Şakirdlerinin Ruhuna öyle bir İnbisat ve Ulviyet verir ki; doksan dokuz taneli tesbihe bedel, doksan dokuz Esma-i İlahiyenin Cilvelerini gösteren doksan dokuz Âlemlerin zerratını, birer Tesbih taneleri olarak Şakirdlerinin ellerine verir. "Evradlarınızı bununla okuyunuz." der. İşte Kur'anın Tilmizlerinden Şah-ı Geylanî, Rufâî, Szazelî (R.A.) gibi Şakirdleri, Virdlerini okudukları vakit dinle, bak! Ellerinde silsile-i zerratı, katarat adedlerini, mahlukatın aded-i enfasını tutmuşlar, onunla Evradlarını okuyorlar. Cenab-ı Hakk'ı Zikir ve Tesbih ediyorlar. İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'in mu'cizane Terbiyesine bak ki: Nasıl edna bir kederle ve küçük bir gam ile başı dönüp sersemleşen ve küçük bir mikroba mağlub olan bu küçük insan, Terbiye-i Kur'an ile ne kadar teâli ediyor. Ve ne derece letaifi İnbisat eder ki: Koca dünya mevcudatını, Virdine Tesbih olmakta kısa görüyor... Ve Cennet'i Zikir ve Virdine gaye olmakta az gördüğü halde, kendi nefsini Cenab-ı Hakk'ın edna bir mahlukunun üstünde büyük tutmuyor. Nihayet İzzet içinde, nihayet tevazuу cem'ediyor. Felsefe şakirdlerinin buna nisbeten ne derece pest ve aşağı olduğunu kıyas edebilirsin. İşte felsefe-i sakîme-i avrupaiyeden yek-çeşm olan dehasının yanlış gördüğü hakikatları; iki cihana bakan, gayb-aşına parlak iki gözü ile iki Âleme nazar eden, beşer için iki Saadete iki eliyle işaret eden Hüda-yı Kur'anı der ki: **"Ey insan! Senin elinde bulunan nefis ve malın senin mülkün değil, belki sana emanettir. O emanetin Mâlikî, herşeye kadîr, herşeyi bilir bir Rahîm-i Kerîm'dir. O senin yanındaki mülkünü senden satın almak istiyor. Tâ senin için muhafaza etsin, zayıf' olmasın. İlleride mühim bir fiat sana verecek. Sen muvazzaf ve memur bir askersin. Onun namiyla çalış ve hesabıyla amel et. Odur ki, muhtaç olduğun şeyleri sana Rızk olarak gönderiyor ve senin tâkatın yetmediği şeylerden seni muhafaza eder.** Senin şu hayatının gayesi, neticesi; o Mâlik'in Esmasına ve Şuunatına bir mazhariyyettir. Sana bir musibet geldiği vakit, de:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ Yani: Ben Mâlikimin Hizmetindeyim. Ey

musibet! Eğer Onun İzin ve Rızasıyla geldin ise, merhaba, safa geldin! Çünkü elbette bir vakit Ona döneceğiz ve Onun huzuruna gideceğiz ve Ona müştakız. Madem herhalde bir zaman bizi hayatın tekâlifinden âzad edecek-tir. Haydi ey musibet! O terhis ve o âzad etmek, senin elinle olsun, razıym. Eğer benim emanet muhafazasında ve vazifeperverliğimi tecrübe suretinde sana Emir ve İrade etmiş, fakat sana teslim olmaklığıma İzin ve Rızası olmazsa; benim tâkatım yettikçe, emin olmayana Mâlikimin emanetini teslim etmem!" der.

İşte binden bir nümune olarak, deha-yı felsefinin ve Hüda-yı Kur'anının verdikleri Derslerin derecelerine bak. Evet iki tarafın Hakikat-i Hali sâbikan beyan edilen tarz ile gidiyor. Fakat Hidayet ve dalallete insanların dereceleri mütefavittir. Gafletin mertebeleri muhteliftir. Herkes her mertebede bu Hakikati tamamıyla hissedemez. Çünkü gaflet, hissi ibtal ediyor. Ve bu zamanda öyle bir derecede ibtal-i his etmiş ki, bu elâm elemen acısını ehl-i medeniyet hissetmiyorlar. Fakat hassasiyet-i ilmiyenin tezayüdüyle ve her günde otuzbin cenazeyi gösteren mevtin ikazatıyla o gaflet perdesi parçalanıyor. **Ecnebilerin tagutlarıyla ve fúnun-u tabiiyeleriyle dalalete gidenlere ve onları körükörüne taklid edip ittiba edenlere binler nefrin ve teessüfler!**

Ey bu vatan gençleri! Firenleri taklide çalışmamız!.. Âyâ, avrupa'nın size ettikleri hadsiz zulüm ve adavetten sonra, hangi akıl ile onların sefahet ve bâtil efkârlarına ittiba edip emniyet ediyorsunuz? Yok! Yok! Sefihane taklid edenler, ittiba değil, belki şuursuz olarak onların safına iltihak edip kendi kendinizi ve Kardeşlerinizi i'dam ediyorsunuz. Âgâh olunuz ki!. **Siz ahlâksızcasına ittiba ettikçe, Hamiyet Davasında yalançılık ediyorsunuz!..** Çünkü şu surette ittibaınız, milliyetinize karşı bir istihfaftır ve millete bir istihzadır!

مَدِينَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ إِلَى الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ

ALTINCI NOTA: Ey kâfirlerin çokluklarından ve onların bazıı Hakaik-i İmaniyenin inkârındaki ittifaklarından telaşa düşen ve itikadını bozan bîçare insan! Bil ki: Kîymet ve ehemmiyet, kemmiyyete ve aded çokluğunda değil. Çünkü insan eğer insan olmazsa, şeytan bir hayvana inkilab eder. İnsan, bazı firenler ve firenk-meşrebler gibi ihtaratsat-ı hayvaniyede terakki ettikçe, daha şiddetli bir hayvaniyet mertebesini alır. Sen görüyorsun ki; hayvanatın kemmiyet ve aded itibariyle hadsiz

bir çokluğu varken, ona nisbeten insan gayet az iken, umum enva'-ı hayvanat üzerinde Sultan ve Halife ve Hâkim olmuştur. İşte muzır kâfirler ve kâfirlerin yolunda giden sefihler, Cenab-ı Hakk'ın hayvanatından bir nevi habislerdir ki, Fâtır-ı Hakîm onları dünyanın imareti için halketmiştir. Mü'min İbadına ettiği Nimetlerin derecelerini bildirmek için, onları bir vâhid-i kıyası yapıp, akibetinde müstehak oldukları Cehennem'e teslim eder. İşte küffarın ve ehl-i dalaletin bir Hakikat-ı İmaniyeyi inkâr ve nefyettelerinde kuvvet yoktur. Çünkü nefiy Sırrıyla ittifakları kuvvetsizdir. **Bin nefyediciler, birtek hükümdedir.** Meselâ: Bütün İstanbul ahalisi, Ramazanın başında ay'ı görmediginden nefyetse, iki şahidin isbatıyla o cemm-i gaffîrin nefiy ve ittifakı sukut eder. Madem küfrün ve dalaletin mahiyeti nefiydir ve inkârdır, cehildir ve ademdir, küffarın kesret ile ittifakı ehemmiyetsizdir. Ehl-i Hakkın, Hak ve sabit ve sübutu isbat olunan Mesail-i İmaniyede şühuda istinad eden iki Mü'minin Hükmü, hadsiz o ehl-i dalaletin ittifakına racih olur, galebe eder. Bu Hakikatın Sırrı şudur ki: Nefyedenlerin Davaları sureten bir iken, müteaddiddir; birbiriyle İttihad edemez ki kuvvetlensin. İsbat edicilerin Davaları İttihad ediyor... birbirinden kuvvet alır. Çünkü gökteki Hilâl-i Ramazanı görmeyen der ki: "Benim nazarımda ay yoktur; benim yanında görünmüyör." Başkası da, "Nazarımda yoktur" der. Daha başkası da öyle der. Herbiri kendi nazarında "yoktur" der. Herbirinin nazaları ayrı ayrı ve nazara perde olan esbab dahi ayrı ayrı olabildiği için, Davaları da ayrı ayrı olur; birbirine kuvvet veremez. Fakat isbat edenler demiyor ki: "Benim nazarımda ve gözümde hilâl var." Belki "Nefs-ül Emirde, göğün yüzünde hilâl vardır, görünür" der. Görenler bütün aynı davayı ve "Nefs-ül Emirde vardır" der. Demek bütün davalar birdir. Nefyedenlerin nazaları ayrı ayrı olduğundan, davaları da ayrı ayrı olur. Nefs-ül Emre hükmedemiyorlar. Çünkü Nefs-ül Emirde nefiy isbat edilmez. Çünkü ihata lâzımdır.

وَالْعَدَمُ الْمُطْلُقُ لَا يُثْبِتُ إِلَّا بِمُشَكِّلَاتٍ عَظِيمَةٍ

Evet birşeyi dünyada var desen, yalnız o şeyi göstermek kâfi gelir. Eğer yok deyip nefyetsen, bütün dünyayı eleyip göstermek lâzım gelir ki, tâ o nefiy isbat edilsin.

İste bu Sırra binaen; ehl-i küfrün bir Hakikati nefyetmesi ise, bir mes'eleyi hallemekveyahud dar bir delikten geçmekveyahud bir hendekten atlama misalindedir ki; bin de, bir de, birdir. Çünkü birbirine yardımcı olamaz. Fakat isbat edenler Nefs-ül Emirde Hakikat-ı Hale baktıkları için, müddeaları ittihad ediyor. Kuvvetleri birbirine yardım eder. Büyük bir taşın kaldırmasına benzer ki, ne kadar eller yapışsa daha ziyade kaldırması kolay olur ve birbirinden kuvvet alır.

YEDİNCİ NOTA: Ey Müslümanları dünyaya şiddetle teşvik eden ve sanat ve terakkiyat-ı ecnebiyeye cebr ile sevkeden bedbaht hamiyet-furuş! Dikkat et, bu milletin bazlarının Din ile bağlandıkları Rabitaları kopmasın! Eğer böyle ahmakane körtükörüne topuzların altında baziların dinden rabitaları kopsa, o vakit hayat-ı içtimaiyede bir semm-i katil hükmünde o dinsizler zarar verecekler. Çünkü mürtedin vicdanı tamam bozulduğundan, hayat-ı içtimaiyeye zehir olur. Ondandır ki, İlм-i Usûlde "**Mürtedin hakk-ı hayatı yoktur. Kâfir eğer zimmî olsa veya musalaha etse, hakk-ı hayatı var**" diye Usûl-i Şeriatın bir Düsturudur. Hem Mezheb-i Hanefiyede, ehl-i zimmeden olan bir kâfirin şahadeti makbuldür. Fakat fâsık merdud-üş şahadettir, çünkü haindir.

Ey bedbaht fâsık adam! Fâsıkların kesretine bakıp aldanma ve "Ekseriyetin efkârı benimle beraberdir" deme! Çünkü fâsık adam, fiski isteyerek ve bizzât taleb edip girmemiş; belki içine düşmüş çıkamıyor... Hiçbir fâsık yoktur ki, sâlih olmasını temenni etmesin ve âmirini ve reisini mütedeyyin görmek istemesin. İllâ ki, **الْعِيَادُ بِاللّٰهِ** irtidad ile vicdanı tefessüh edip, yılan gibi zehirlemekten lezzet alsın.

Ey divane baş ve bozuk kalb! Zanneder misin ki, "Müslümanlar dünyayı sevmiyorlar.. veyahud düşünmüyorki, fakr-ı hale düşmüşler.. ve ikaza muhtaçırlar; tâ ki dünyadan hissesini unutmasınlar." Zannın yanlıştır, tahminin hatadır. Belki hırs şiddetlenmiş, onun için fakr-ı hale düşüyorlar.

Çünkü Mü'minde hırs, sebeb-i hasarettir ve sefalettir. **الْحَرِيصُ خَائِبٌ خَاسِرٌ**

Durub-u Emsal hükmüne geçmiştir. Evet insanı dünyaya çağırın ve sevkeden esbab çoktur. Başta nefis ve hevası ve ihtiyaç ve havası ve duyguları ve şeytanı ve dünyانın surî tathlığı ve senin gibi kötü arkadaşları gibi çok dâilleri var. Halbuki bâki olan Âhirete ve uzun Hayat-ı Ebediyeye davet eden azdır. Eğer sende zerre mikdar bu bîçare millete karşı Hamiyet varsa ve Ulüvvü-Himmetten dem vurduğun yalan olmazsa, hayat-ı bâkiyeye yardım eden azlara imdad etmek lâzım gelir. Yoksa o az dâilleri susturup, çoklara yardım etsen şeytana arkadaşı olursun. Âyâ zanneder misin; bu milletin fakr-ı hali, Dinden gelen bir Zühd ve terk-i dünyadan gelen bir tenbellikten neş'et ediyor. Bu zanda hata ediyorsun. Acaba görmüyor musun ki, çin ve hind'deki mecusu ve berahime ve afrika'daki zenciler gibi, avrupa'nın tasallutu altına giren milletler bizden daha fakirdirler. Hem görmüyor musun ki, zarurî kuttan ziyade Müslümanların elinde bırakılmıyor. Ya avrupa kâfir zalimleri veya asya münafikları, desiseleriyle ya çalar veya gasbediyor. Sizin cebren böyle Ehl-i İmanı mimsiz medeniyete sevketmekteki maksadınız,

eğer memlekette asayiş ve emniyet ve kolayca idare etmek ise, kat'iyen biliniz ki; hata ediyorsunuz, yanlış yola sevk ediyorsunuz. Çünkü itikadı sarsılmış, ahlâkı bozulmuş yüz fâsıkın idaresi ve onlar içinde asayiş temini, binler Ehl-i Salihatın idaresinden daha müşkildir. İşte bu Esaslara binaen Ehl-i İslâm, dünyaya ve hırsı sevketmeye ve teşvik etmeye muhtaç değildirler. Terakkiyat ve asayışler, bununla temin edilmez. Belki **mesaîlerinin tanzimine ve mabeynlerindeki emniyetin tesisine ve Teavün düsturunun teshiline muhtaçtırlar.** Bu ihtiyaç da, Dinin Evamir-i Kudsiyesiyle ve Takva ve Salabet-i Diniye ile olur.

SEKİZİNCİ NOTA: Ey sa'y ve ameldeki Lezzet ve Saadeti bilmen tenbel insan! Bil ki:

Cenab-ı Hak, Kemal-i Kereminden, Hizmetin mükâfatını, Hizmet içinde dercetmiştir. Amelin ücretini, nefs-i amel içine koymuştur. İşte bu Sır içindir ki, mevcudat hattâ bir Nokta-i Nazarda camidat dahi, evamir-i tekviniye tabir edilen hususî Vazifelerinde, kemal-i şevk ile ve bir çeşit lezzet ile Evamir-i Rabbaniyeyi imtisal ederler. Arıdan, sinekten, tavuktan tut; tâ Şems ve Kamer'e kadar her şey Kemal-i Lezzetle Vazifesine çalışıyorlar. Demek Hizmetlerinde bir Lezzet var ki, Akılları olmadığından akibeti ve neticeleri düşünmeden, mükemmel Vazifelerini îfa ediyorlar.

Eğer desen: Zîhayatta lezzet kabildir, cemadatta nasıl şevk ve lezzet olabilir?

Elcevab: Cemadat kendi hesaplarına değil, onlarda tecelli eden Esma-i İlahiye hesabına bir şeref, bir makam, bir kemal, bir güzellik, bir intizam isterler, arıyorlar. O Vazife-i Fitriyelerinin imtisalinde, Nur-ul Envâr'in İsimlerine birer ma'kes, birer âyne hükmüne geçtiğinden tenevvür eder, terakki eder. Meselâ: Nasılık bir katre su, bir zerrécik cam parçası zâtında ziyasız, ehemmiyetsiz iken, sâfi Kalbiyle Güneş'e yüzünü çevirse, o vakit o ehemmiyetsiz, ziyasız katre ve cam parçası, Güneş'in bir nevi arşı olup senin yüzüne de tebessüm eder. İşte bu misal gibi, zerrat ve mevcudat, Cemal-i Mutlak ve Kemal-i Mutlak Sahibi olan Zât-ı Zülcelal'in İsimlerine vazifeperverlik cihetinde âyne olmalarıyla, o katre ve zerrécik şîşe gibi gayet aşağı bir dereceden gayet yüksek bir derece-i zuhura ve tenevvüre çıkıyorlar. Madem Vazife cihetinde gayet nuranî ve yüksek bir makam alıyorlar; lezzet mümkün ve kabil ise, yani hayat-ı âmmeden hissedar iseler, gayet lezzet ile o Vazifeleri görüyorlar, denilebilir.

Vazifede lezzet bulunduğuuna en zahir bir delil, sen kendi âza ve duygularının Hizmetlerine bak. Herbiri beka-i şahsî ve beka-i nev'i için ettiğleri Hizmetlerinde ayrı ayrı lezzetleri var. Nefs-i Hizmet, onlara bir telezzüz

hükümüne geçiyor. Hattâ Hizmeti terketmek, o uzvun bir nevi azabıdır.

Hem en zahir bir delil dahi, horoz veya yavrulu tavuk gibi hayvanatın vazifelerinde gösterdikleri fedakârane ve merdane vaziyetleridir ki, horoz aç olduğu halde tavukları nefsine tercih edip bulduğu Rızka onları çağırır; yemez, onlara yedirir. Ve bir şevk ve iftihar ve telezzüz ile o Vazifeyi gördüğü, görünürlür. Demek o Hizmette, yemekten fazla bir lezzet alır.

Hem küçük yavrularına çobanlık eden tavuk dahi, yavrularının hatırları için Ruhunu feda eder, ite atılır. Kendini aç bırakıp onları doyurur. Demek o Hizmette öyle bir lezzet alır ki; açlık acısına ve ölmek elemine tereccuh eder, ziyade gelir. Hayvanî vâlideler yavrularını, küçük iken Vazifeleri bulunduğundan lezzetle himayeye çalışır. Büyük olduktan sonra Vazife kalkar, lezzet de gider. Yavrusunu döver, elinden taneyi alır. Yalnız, insan nev'indeki vâlidelerin Vazifeleri bir derece devam eder. Çünkü insanlarda za'f ve acz itibariyle daima bir nevi çocukluk var, her vakit de şefkate muhtaçtır. İşte umum hayvanatın horoz gibi çobanlık eden erkeklerine ve tavuk gibi vâlidelerine bak, anla ki; bunlar kendi hesabına ve kendileri namına, kendi kemalleri için o Vazifeyi görmüyorlar. Çünkü hayatını, Vazife lâzım gelse feda ediyorlar. Belki Vazifeleri, onları o Vazife ile tanzif eden ve o Vazife içinde Rahmetiyle bir lezzet derceden Mün'im-i Kerim'in hesabına ve Fâtır-ı Zülcelal'in namına görüyorlar.

Hem nefsi-i Hizmette ücret bulunduğuuna bir delil de şudur ki: Nebatat ve eşcar, bir şevk u lezzeti ihsas eden bir tavır ile Fâtır-ı Zülcelal'in emirlerini imtisal ediyorlar. Çünkü dağıtıtiği güzel kokular ve müşterilerin nazarını celbedecek zînetlerle süslenmeleri ve sünbülleri ve meyveleri için çürüyünceye kadar kendilerini feda etmeleri, ehl-i dikkate gösterir ki: Onların, emr-i İlahînin imtisalinden öyle bir lezzetleri var ki; nefsinı mahvedip çürüttüyör.

Bak, başında çok süt konserveleri taşıyan Hindistan cevizi ve incir gibi meyvedar ağaçlar, Rahmet Hazinesinden lisan-ı hal ile süt gibi en güzel bir gıdayı ister, alır, meyvelerine yedirir; kendi bir çamur yer. Nar ağacı sâfi bir şarabı, Hazine-i Rahmetten alıp meyvesine yedirir; kendisi çamurlu ve bulanık bir suya kanaat eder.

Hattâ hububatta dahi sünbüllenmek Vazifesinde zahir bir iştıyak görünür. Nasılık dar bir yerde hapsedilen bir zât, bir bostana, geniş bir yere çıkmayı müştakane ister. Öyle de: Hububatta, sünbüllenmek Vazifesinde öyle sürurlu bir vaziyet, bir iştıyak görünüyor. İşte "Sünnetullah" tabir edilen, Kâinatta cereyan eden bu Sırı uzun Düsturdandır ki: İşsiz, tenbel, istirahatla yaşayan ve rahat döşeğinde uzananlar, ekseriyetle sa'yeden, çalışanlardan daha ziyade zahmet ve sıkıntı çeker. Çünkü

daima işsizler ömründen şikayet eder; eğlence ile çabuk geçmesini ister. Sa'yeden ve çalışan ise; şakirdir, hamdedeler, ömrün geçmesini istemez.

آلْمُسْتَرِيحُ الْعَاطِلُ شَاكِرٌ مِنْ عُمُرِهِ وَ السَّاعِيُ الْعَامِلُ شَاكِرٌ külli Düsturdur.

Hem o Sir iledir ki: "**Rahat, zahmette; zahmet, rahattadır**" cümlesi darb-ı mesel olmuştur. Evet cemadata dikkatle nazar edilse: Bilkuvve yalnız istidad ve kabiliyet cihetinde nâkis kalıp inkişaf etmeyenlerin, gayet bir ictihad ve sa'y ile inbisat edip bilkuvveden bilfil suretine geçmesinde, mezkûr Sünnet-i İlahiye düsturuyla bir tavr görünüyor. Ve o tavır işaret eder ki: O Vazife-i fitriyede bir şevk ve o mes'elege bir lezzet vardır. Eğer o camidin umumî Hayattan hissesi varsa, şevk kendisinin olur; yoksa, o camidi temsil eden, nezaret eden şeye aid'dir. Hattâ bu Sırra binaen denilebilir: Latif, nazik su incimad emrini aldığı vakit, öyle şiddetli bir şevk ile o emre imtisal eder ki, demiri şakk eder, parçalar. Demek bürudet ve taht-es sıfır soğugun lisaniyla ağızı kapalı demir kaptaki suya "Genişlen!" Emr-i Rabbanîsini tebliğinde, şiddet-i şevk ile kabını parçalar, demiri bozar, kendisi buz olur. Ve hâkeza.. herşeyi buna kıyas et ki, güneşlerin deveranından ve seyr ü seyahatlarından tut, tâ zerrelerin mevlevî gibi devretmelerine ve dönemelerine ve ihtiyazlarına kadar Kâinattaki bütün sa'y ü hareket, Kanun-u Kader-i İlahî üzerine cereyan ediyor. Ve Dest-i Kudret-i İlahîden sudûr eden ve İrade ve Emir ve İlmi tazammun eden Emr-i Tekvinî ile zuhur eder. Hattâ herbir zerre, herbir mevcud, herbir zîhayat, bir nefer askere benzer ki; orduda muhtelif dairelerde, o neferin ayrı ayrı nisbetleri, Vazifeleri olduğu gibi; herbir zerre, herbir zîhayatın dahi öyledir. Meselâ: Senin gözünde bir zerre, gözün hüceyresinde ve gözde ve asab-ı vechiyede ve bedenin şerayın tabir edilen damarlarında, birer nisbeti ve o nisbete göre birer Vazifesi ve o Vazifeye göre birer faidesi vardır. Ve hâkeza herşeyi ona kıyas et. Buna binaen herbir şey, bir Kadîr-i Ezelî'nin Vücub-u Vücuduna iki cihetle şahadet eder:

Biri: Tâkatının binler derece fevkinde Vazifeleri görmekteki acz-i mutlak lisaniyla o Kadîr'in Vücuduna şahadet eder.

İkincisi: Herbir şey, Nizam-ı Âlemi teşkil eden Düsturlara ve müvazene-i mevcudati idame eden Kanunlara tatbik-i hareket etmekle, o Alîm-i Kadîr'e şahadet eder.

Çünkü zerre gibi bir camid, arı gibi küçük bir hayvan, Kitab-ı Mübin'in mühim ve ince mes'eleleri olan Nizam ve Mizanı bilmez. Camid bir zerre, arı gibi küçük bir hayvan nerede? Semavat tabakalarını bir defter sahifesi gibi açıp, kapayıp toplayan Zât-ı Zülcelal'in elindeki Kitab-ı

Mübin'in mühim ince mes'elelerini okumak nerede? Eğer sen divanelik edip; zerrede, o Kitabin ince hurufatını okuyacak kadar bir göz bulunduğunu tevehhüm etsen; o vakit o zerrenin şehadetini redde çalışabilirsın. Evet Fâtır-ı Hakîm, Kitab-ı Mübin'in Düsturlarını gayet güzel bir surette ve muhtasar bir tarzda ve has bir lezzette ve mahsus bir ihtiyaçta icmal edip derceder. Herşey öyle has bir lezzet ve mahsus bir ihtiyaç ile amel etse, o Kitab-ı Mübin'in düsturlarını bilmeyerek imtisal eder. Meselâ: Hortumlu sivrisinek dünyaya geldiği dakikada hanesinden çıkar; durmayarak insanın yüzüne hücum eder, uzun asasıyla vurur, âb-ı hayat fişkirtir, içer. Hücumdan kaçmakta, erkân-ı harb gibi meharet gösterir. Acaba bu küçük, tecrübeşiz, yeni dünyaya gelen mahluka bu san'ati ve bu fenn-i harbi ve su çıkarmak san'atını kim öğretmiş ve nerede öğrenmiş? Ben, yani bu bîçare Said itiraf ediyorum ki: Eğer ben o hortumlu sineğin yerinde olsaydım; bu san'ati, bu kerr u ferr harbini ve su çıkarmak hizmetini çok uzun dersler ve çok müteadid tecrübelerle ancak öğrenebilirdim.

İşte ilhamı mazhar olan ari, örümcek ve yuvasını çorap gibi yapan bülbül gibi hayvanatı bu sineğe kıyas et. Hattâ nebatatı da aynen hayvanata kıyas edebilirsın. Evet Cevvad-ı Mutlak (Celle Celaluhu), her ferd-i zîhayatın eline lezzet midadıyla ve ihtiyaç mürekkebiyle yazılmış bir tezkereyi vermiş. Onunla evamir-i tekviniyenin programını ve Hizmetlerinin fihristesini tevdi' etmiştir. Bak o Hakîm-i Zülcelal'e; nasıl Kitab-ı Mübin'in düsturlarından ari Vazifesine aid mikdarını bir tezkerede yazmış, arının başındaki sandukçaya koymuştur. O sandukçanın anahtarları da, vazifeperver ariya has bir lezzettir. Onunla sandukçayı açar, programını okur, Emri anlar,

hareket eder. **وَأَوْحِيَ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ** Ayetinin Sırrını izhar eder. İşte eğer bu Sekizinci Nota'yı tamam işittin ve tam anladınsa, bir Hads-i İmanî ile

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ nin bir Sırrını, **إِنَّمَا آمِرَهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ** nun

bir Hakikatını, **فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَالَّذِي تُرْجَعُونَ** nun bir Düsturunu, bir Nüktesini anlarsın.

DOKUZUNCU NOTA: Bil ki: Nev'-i beşerde Nübüvvet, beşerdeki Hayır ve Kemalâtın Fezlekesi ve Esasıdır. Din-i Hak, Saadetin fihristesidir. İman, bir Hüsn-ü Münezzeх ve Mücerreddir. Madem şu âlemde parlak bir Hüsün, geniş ve yüksek bir Feyiz, zahir bir Hak, faik bir Kemal görünüyor. Bilbedahe Hak ve Hakikat, Nübüvvet içindedir ve Nebiler Elindedir. Dalalet, şerr ve hasaret; onun muhalifindedir.

Mehasin-i Ubudiyetin binlerinden yalnız buna bak ki: Nebi Aleyhisselâm, Ubudiyet cihetiyle Muvahhidînin Kalblerini Îd ve Cuma ve Cemaat Namazlarında ittihad ettiriyor ve dillerini bir Kelimede cem' ediyor. Öyle bir surette ki: Şu İnsan, Mabud-u Ezelî'nin Azamet-i Hitabına, hadsiz Kalblerden ve dillerden çıkan sesler, Dualar, Zikirler ile mukabele ediyor. O sesler, Dualar, Zikirler birbirine tesanûd ederek ve birbirine yardım edip ittifak ederek öyle geniş bir surette Mabud-u Ezelî'nin Uluhiyetine karşı bir Ubudiyet gösteriyor ki; güya Küre-i Arz kendisi o Zikri söylüyor, o Duayı ediyor ve aktarıyla Namaz kılıyor ve etrafiyla Semavatın fevkinde İzzet ve Azametle nâzil olan **أَقِسْمُوا الْمَلَأَ** Emrini, Küre-i Arz imtisal ediyor. Bu Sırr-ı İttihad ile, Kâinat içinde bir zerre gibi zaîf, küçük bir mahluk olan şu İnsan, Ubudiyetin azameti cihetiyle Hâlik-1 Arz ve Semavat'ın mahbub bir Abdi ve Arz'in Halifesi, Sultanı ve hayvanatın Reisi ve Hilkat-1 Kâinatın Neticesi ve Gayesi oluyor. Evet eğer Namazların arkasında hususan Bayram Namazlarında bir anda **الله أَكْبَر** diyen yüzer milyon insanların sesleri, Âlem-i Gaybda ittihad ettikleri gibi, Âlem-i Şehadette dahi birbirile ittihad edip içtima etse, Küre-i Arz tamamıyla büyük bir insan olup, azametine nisbeten büyük bir sadâ ile söylediğii **الله أَكْبَر** 'e müsavi geldiğinden, o Muvahhidînin İttihadı ile bir anda **الله أَكْبَر** demeleri, Küre-i Arz'ın büyük bir **الله أَكْبَر** 'i hüküme geçiyor... Âdetâ Bayram Namazlarında Âlem-i İslâmin Zikr ve Tesbihîyle zemin Zelzele-i Kübraya mazhar olup, aktar u etrafiyla **الله أَكْبَر** deyip, Kıblesi olan Kâ'be-i Mükerreme'nin samimî Kalbiyle niyet edip, Mekke ağıziyla, Cebel-i Arefe diliyle **الله أَكْبَر** diyerek, o tek Kelime etraf-ı Arz'daki umum Mü'minlerin mağara-misal ağızlarındaki havada temessül ediyor. Birtek **الله أَكْبَر** Kelimesinin Aks-i Sadâsıyla hadsiz **الله أَكْبَر** vuku bulduğu gibi, o makbul Zikir ve Tekbir, Semavatı dahi çınlatıp Berzah Âlemlerine de temevvüç ederek sadâ veriyor. İşte bu Arz'ı böyle kendine Sâcid ve Âbid ve İbadına Mescid ve mahluklarına Beşik ve Kendine Müsebbih ve Mükebbir eden Zât-1 Zülcelal'e, yerin zerratı adedince Hamd ve Tesbih ve Tekbir edip ve mevcudatı adedince Hamd ediyoruz ki;

bize bu nevi Ubudiyeti Ders veren Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Ves-selâm'ına Ümmet eylemiş...

ONUNCU NOTA: Bil ey gafil, müşevveş Said! Cenab-ı Hakk'ın Nur-u Marifetine yetişmek ve bakmak ve Âyât ve Şahidlerin âyinelerinde cilvelerini görmek ve berahin ve deliller mesamatiyla temaşa etmek iktiza ediyor ki; senin üstünden geçen, Kalbine gelen ve Aklına görünen herbir Nuru tenkid parmaklarıyla yoklama ve tereddüd eliyle tenkid etme! Sana ışıklanan bir Nuru tutmak için elini uzatma; belki gaflet esbabından tecerrûd et, onlara müteveccih ol, dur. Çünkü ben müşahede ettim ki: Marifetullahın şahidleri, bürhanları üç çeşittir.

Bir kısmı: Su gibidir; görünür, hissedilir, lâkin parmaklarla tutulmaz. Bu kısmında hayalâttan tecerrûd etmek, külliyyetle ona dalmak gerektir. Tenkid parmaklarıyla tecessüs edilmez; edilse akar, kaçar. O Âb-ı Hayat, parmağı mekân ittihaz etmez.

İkinci kısmı: Hava gibidir; hissedilir, fakat ne görünür, ne de tutulur. Ona karşı sen yüzün, ağızın, Ruhunla o Rahmet Nesimine karşı tevecih et, kendini mukabil tut, tenkid elini uzatma, tutamazsun. Ruhunla teneffüs et. Tereddüd eliyle baksan, tenkid ile el atsan, o yürüür gider; senin elini mesken ittihaz etmez, ona razı olmaz.

Üçüncü kısmı ise: Nur gibidir; görünür, fakat ne hissedilir, ne de tutulur. Öyle ise Kalbinin gözüyle, Ruhunun nazarıyla kendini ona mukabil tut ve gözünü ona tevcih et, bekle; belki kendi kendine gelir. Çünkü Nur; el ile tutulmaz, parmaklar ile avlanmaz, belki o Nur ancak basiret Nuruyla avlanır. Eğer harîs ve maddî elini uzatsan ve maddî mizanlarla tartısan, sönmesi de gizlenir. Çünkü öyle Nur, maddîde hapse razı olmadığı gibi, kayda da giremez, kesifi kendine mâlik ve seyyid kabul etmez.

ONBİRİNCİ NOTA: Bil ki: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın ifadesinde çok Şefkat ve Merhamet var. Çünkü muhatabların ekserisi, Cumhur-u Avamdır. Onların zihinleri basittir. Nazarları dahi dakik şeyleri görmediğinden, onların besatet-i efkârını okşamak için tekrar ile, Semavat ve Arzin yüzlerine yazılan Âyetleri tekrar ediyor. O büyük Harfleri kolaylıkla okutturuyor. Meselâ: Semavat ve Arzin Hilkati ve Semadan yağmurun yağdırılması ve Arzin dirilmesi gibi bilbedahe okunan ve görünen Âyetleri Ders veriyor. O Huruf-u Kebire içinde küçük Harflerle yazılan ince Âyâta nazarı nâdiren çevirir, tâ zahmet çekmesinler. Hem Üslûb-u Kur'anîde öyle bir Cezalet ve Selaset ve Fitriilik var ki: Güya **Kur'an bir Hâfızdır; Kudret Kalemîyle Kâinat Sahifelerinde yazılan Âyâti okuyor.** Güya Kur'an, Kâinat Kitabının Kîraatıdır ve Nizamatının Tilavetidir ve

Nakkaş-ı Ezelisinin Şuunatını okuyor ve fiillerini yazıyor. Bu Cezalet-i Beyaniyeyi görmek istersen, hüşyar ve müdakkik bir Kalb ile, Sure-i Amme ve قُلِ اللَّهُمَّ مَا لِكَ الْمُلْكُ Âyetleri gibi Fermanları dinle!..

ONİKİNCİ NOTA: Ey bu Notaları dinleyen dostlarım! Biliniz ki; ben hilaf-ı âdet olarak, gizlemesi lâzım gelen Rabbime karşı Kalbimin Tazarru' ve Niyaz ve Münacatını bazan yazdığınıم sebebi; ölüm, dilimi susturduğu zamanlarda, dilime bedel Kitabımın söylemesinin kabulünü Rahmet-i İlahiyyeden rica etmektir. Evet kısa bir ömürde, hadsiz günahlarımı keffaret olacak, muvakkat lisanımın tövbe ve nedametleri kâfi gelmiyor. Sabit ve bir derece daim olan Kitabın lisanı daha ziyade o işe yarar. İşte onuç sene (Haşıye) evvel, dağdağalı bir Firtina-i Ruhiye neticesinde, Eski Said'in gülmeleri, Yeni Said'in ağlamalarına inkîlab edeceğî hengâmada; gençliğin gaflet uykusundan ihtiyarlık sabahıyla uyandığım bir anda, şu Münacat ve Niyaz Arabî yazılmıştır. Bir kısmının Türkçe meali şudur ki:

Ey Rabb-i Rahîmim!. ve ey Hâlik-ı Kerimim! Benim sû'-i ihtiyarımla ömrüm ve gençliğim zayı' olup gitti... Ve o ömür ve gençliğin meyvelerinden elimde kalan, elem verici günahlar, zillet verici elemler, dalalet verici vesveseler kalmıştır. Ve bu ağır yük ve hastalıklı Kalb ve hacaletli yüzümle kabre yakınlıyorum. Bilmüşahede göre göre gayet sür'atle, sağa ve sola inhiraf etmeyerek, ihtiyarsız bir tarzda, vefat eden ahbab ve akran ve akaribim gibi kabir kapısına yanaşıyorum. O kabir, bu dâr-ı fâniden firak-ı ebedî ile Ebed-ül Âbâd yolunda kurulmuş, açılmış evvelki menzil ve birinci kapıdır. Ve bu bağlandığım ve meftun olduğum şu dâr-ı dünya da, katî bir yakîn ile anladım ki; hâliktir gider ve fânidir ölü. Ve bilmüşahede içindeki mevcudat dahi, birbiri arkasından kafile kafile göçüp gider, kaybolur. Hususan benim gibi nefs-i emmareyi taşıyanlara şu dünya çok gaddardır, mekkârdır. Bir lezzet verse, bin elem takar çektirir. Bir üzüm yedirse, yüz tokat vurur.

Ey Rabb-i Rahîmim ve ey Hâlik-ı Kerimim! *كُلُّ أَتْ قَرِيبٍ* Sırriyla

ben şimdiden görüyorum ki: Yakın bir zamanda ben kefenimi giydim, tabutuma bindim, dostlarımıla veda eyledim. Kabrime teveccüh edip giderken, Senin Dergâh-ı Rahmetinde, Cenazemin lisan-ı haliyle, Ruhumun Lisan-ı Kaliyle bağırarak derim: El-Aman el-Aman! Yâ Hannan! Yâ Men-nan! Beni günahlarımın hacaletinden kurtar! İşte kabrimin başına ulaştım, boynuma kefenimi takip kabrimin başında uzanan cismimin

üzerine durdum. Başımı Dergâh-ı Rahmetine kaldırıp bütün kuvvetimle feryad edip nida ediyorum: El-Aman el-Aman! Yâ Hannan! Yâ Mennan! Beni günahlarımın ağır yüklerinden halas eyle! İşte kabrime girdim, kefenime sarıldım. Teşyi'ciler beni bırakıp gittiler. Senin Afv ü Rahmetini intizar ediyorum... Ve bilmüşahede gördüm ki: Senden başka melce' ve mence' yok. Günahların çirkin yüzünden ve masiyetin vahşi çeklinden ve o mekânın darlığından bütün kuvvetimle nida edip diyorum: El-Aman, el-Aman! Yâ Rahman! Yâ Hannan! Yâ Mennan! Yâ Deyyan! Beni çirkin günahlarımın arkadaşlıklarından kurtar, yerimi genişlettir. İlahi! Senin Rahmetin melceimdir ve Rahmeten lil-Âlemîn olan Habib'in Senin Rahmetine yetişmek için vesilemdir. Senden şekva değil, belki nefsimi ve halimi Sana şekva ediyorum. Ey Hâlik-ı Kerimim ve ey Rabb-ı Rahîmim! Senin Said ismindeki Mahlukun ve Masnuun ve Abdin hem âsi, hem âciz, hem gafil, hem cahil, hem alîl, hem zelil, hem müsi', hem müsinn, hem şakî, hem Seyyidinden kaçmış bir köle olduğu halde, kırk sene sonra nedamet edip senin Dergâhına avdet etmek istiyor. Senin Rahmetine iltica ediyor. Hadsız günah ve hatiatlarını itiraf ediyor... Evham ve türlü türlü illetlerle mübtela olmuş. Sana Tazarru' ve Niyaz eder. Eğer Kemal-i Rahmetinle onu kabul etsen, mağfiret edip Rahmet etsen; zâten o Senin Şânındır. Çünkü Erhamürrâhimînsin. Eğer kabul etmezsen, Senin kapından başka hangi kapıya gideyim? Hangi kapı var? Senden başka Rab yok ki, dergâhına gidilsin. Senden başka Hak Mabud yoktur ki, ona iltica edilsin!.."

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ أَخْرُ الْكَلَامِ فِي الدُّنْيَا وَأَوْلُ الْكَلَامِ فِي الْآخِرَةِ
وَفِي الْقَبْرِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ONÜÇÜNCÜ NOTA: Medar-ı iltibas olmuş olan beş mes'eledir.

Birincisi: Tarîk-ı Hakta çalışan ve mücahede edenler, yalnız kendi Vazifelerini düşünmek lâzım gelirken, Cenab-ı Hakk'a aid Vazifeyi düşünüp, harekâtını ona bina ederek hataya düşerler. Edeb-üd Din Ve-d Dünya Risalesi'nde vardır ki: Bir zaman şeytan, Hazret-i İsa Aleyhisselâm'a itiraz edip demiş ki: "Madem ecel ve herşey Kader-i İlâhî iledir; sen kendini bu yüksek yerden at, bak nasıl öleceksin." Hazret-i İsa Aleyhisselâm demiş ki:

إِنَّ اللَّهَ أَنْ يَخْتَرِ عَبْدَهُ وَلَيْسَ لِلْعَبْدِ أَنْ يَخْتَرِ رَبَّهُ

Yani: "Cenab-ı Hak Abdini tecrübe eder ve der ki: Sen böyle yapsan sana böyle yaparım, göreyim seni yapabilir misin? diye tecrübe eder. Fakat

Abdin hakkı yok ve haddi değil ki, Cenab-ı Hakk'ı tecrübe etsin ve desin: Ben böyle işlesem, Sen böyle işler misin? diye tecrübevari bir surette Cenab-ı Hakk'ın Rububiyetine karşı imtihan tarzı sū'-i edebdir, Ubudiyete münafidir."

Madem Hakikat budur, insan kendi Vazifesini yapıp Cenab-ı Hakk'ın Vazifesine karışmamalı.

Meşhurdur ki: Bir zaman İslâm Kahramanlarından ve cengiz'in ordusunu müteaddid defa mağlub eden Celaleddin-i Harzemşah harbe giderken, vüzerası ve etbâi ona demişler: "Sen muzaffer olacaksın, Cenab-ı Hak seni galib edecek." O demiş: "Ben Allah'ın Emriyle, Cihad yolunda hareket etmeye Vazifedarım, Cenab-ı Hakk'ın Vazifesine karışmam; muzaffer etmek veya mağlub etmek Onun Vazifesidir." İşte o zât bu Sîrr-ı Teslimiyeti anlamasıyla, Hârika bir surette çok defa muzaffer olmuştur.

Evet insanın elindeki cüz'-i ihtiyarî ile işledikleri ef'allerinde, Cenab-ı Hakk'a aid netaici düşünmemek gerektir. Meselâ: Kardeşlerimizden bir kısım zâtlar, halkların Risale-i Nur'a iltihakları şevklerini ziyadeleştiriyor.. gayrete getiriyor. Dinlemedikleri vakit zaîflerin Kuvve-i Maneviyeleri kırılıyor.. şevkleri bir derece sönyüyor. Halbuki Üstad-ı Mutlak, Mukteda-yı Küll, Rehber - i Ekmel olan Resul - i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm,

وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ olan Ferman-ı İlahîyi kendine Rehber-i

Mutlak ederek, insanların çekilmesiyle ve dinlememesiyle daha ziyade sa'y ü gayret ve ciddiyetle tebliğ etmiş. Çünkü

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ Sırriyla anlamış ki:

İnsnlara dinlettirmek ve Hidayet vermek, Cenab-ı Hakk'ın Vazifesidir. Cenab-ı Hakk'ın Vazifesine karışmadı.

Öyle ise; işte ey Kardeşlerim! Siz de, size aid olmayan Vazifeye harekâtınızı bina etmekle karışmayınız ve Hâlikinize karşı tecrübe vaziyetini almayın!..

İkinci Mes'ele: Ubudiyet, Emr-i İlahîye ve Rıza-yı İlahîye bakar. **Ubudiyetin dâisi Emr-i İlahî ve neticesi Rıza-yı Hak'tır. Semerati ve fevaidi, uhreviyedir.** Fakat ille-i gaiye olmamak, hem kasden istenilmemek şartıyla, dünyaya aid faideler ve kendi kendine terettüb eden ve istenilmeyerek verilen semereeler, Ubudiyete münaff olmaz. Belki zaîfler için müşevvik ve müreccih hükmüne geçerler. Eğer o dünyaya aid faideler ve

menfaatlar; o Ubudiyete, o Virde veya o Zikre illet veya illetin bir cüz'ü olsa; o Ubudiyeti kısmen ibtal eder. Belki o hasiyetli Virdi akîm bırakır, netice vermez. İşte bu Sırri anlamayanlar, meselâ yüz hasiyeti ve faidesi bulunan Evrad-ı Kudsîye-i Şah-ı Nakşibendîyi veya bin hasiyeti bulunan Cevşen-ül Kebir'i, o faidelerin bazılarını maksud-u bizzât niyet ederek okuyorlar. O faideleri göremiyorlar ve göremeyecekler ve görmeye de hakları yoktur. Çünkü o faideler, o Evradların illeti olamaz ve ondan, onlar kasden ve bizzât istenilmeyecek. Çünkü onlar fazlî bir surette, o hâlis Virde talebsiz terettüb eder. Onları niyet etse, İhlası bir derece bozulur. Belki Ubudiyetten çıkar ve kıymetten düşer. Yalnız bu kadar var ki; böyle hasiyetli Evradı okumak için zaîf insanlar bir müşevvik ve müreccîhe muhtaçırlar. O faideleri düşünüp, şevke gelip; Evradı sîrf Rıza-yı İlâhî için, Âhiret için okusa zarar vermez. Hem de makbuldür. Bu Hikmet anlaşılmadığından; çoklar, aktabdan ve Selefi-Sâlihi'nden mervî olan faideleri görmediklerinden şübheye düşer, hattâ inkâr da eder.

طُوبٌ لِمَنْ عَرَفَ حَدَّهُ وَلَمْ يَتَجَاوِزْ طَوْرَهُ Üçüncü Mes'ele: Yani:

"**Ne mutlu o adama ki, kendini bilip haddinden tecavüz etmez.**" Nasıl bir zerre camdan, bir katre sudan, bir havuzdan, denizden, kamerden seyyarelere kadar güneşin cilveleri var. Herbirisi kabiliyetine göre güneşin aksını, misalini tutuyor ve haddini biliyor. Bir katre su, kendi kabiliyetine göre "Güneş'in bir aksi bende vardır" der. Fakat "Ben de deniz gibi bir âyineyim" diyemez. Öyle de: Esma-i İlahiyyenin Cilvesinin tenevvübüne göre, Makamat-ı Evliyada öyle meratib var. Esma-i İlahiyyenin herbirisinin bir güneş gibi Kalbden Arş'a kadar cilveleri var. Kalb de bir Arş'tır, fakat "Ben de Arş gibiyim" diyemez. İşte Ubudiyetin Esası olan, acz ve faktır ve kusur ve naksını bilmek ve niyaz ile Dergâh-ı Uluhiyete karşı Secde etmeye bedel, naz ve fahr suretinde gidenler; zerrécik Kalbini Arş'a müsavi tutar. Katre gibi makamını, deniz gibi Evliyanın makamıyla iltibas eder. Kendini o büyük makamata yakıştırmak ve o makamda kendini muhafaza etmek için tasannuata, tekellüfata, manasız hodfüruşluğra ve birçok müşkilâta düşer.

Elhasıl: Hadîste vardır ki:

هَلَكَ النَّاسُ إِلَّا الْعَالِمُونَ وَهَلَكَ الْعَالِمُونَ إِلَّا الْعَامِلُونَ وَهَلَكَ الْعَامِلُونَ إِلَّا الْمُخْلِصُونَ وَالْمُخْلِصُونَ عَلَى خَطَرٍ عَظِيمٍ

Yani: Medar-ı Necat ve Halas, yalnız İhlastır. İhlası kazanmak çok mühimdir. **Bir zerre İhlaslı amel, batmanlarla hâlis olmayana müreccahatır.** İhlası kazandıran harekâtındaki sebebi, sîrf bir Emr-i İlâhî ve neticesi Rıza-yı İlâhî olduğunu düşünmeli ve Vazife-i İlâhiyeye karışmamalı. Herseyde bir İhlas var. Hattâ Muhabbetin de İhlas ile bir zeresi, batmanlarla resmî ve ücretli muhabbete tereccuh eder. İşte bir zât bu İhlaslı Muhabbeti böyle tabir etmiş:

وَمَا أَنَا بِالْبَاغِي عَلَى الْحُبِّ رِشَوَةً ضَعِيفٌ هَوَى يُبْنِي عَلَيْهِ ثَوَابٌ

Yani: "Ben Muhabbet üzerine bir rüşvet, bir ücret, bir mukabele, bir mükâfat istemiyorum. Çünkü mukabilinde bir mükâfat, bir Sevab istenilen Muhabbet zaâftır, devamsızdır." Hattâ hâlis Muhabbet, fitrat-ı insaniyede ve umum válidelerde dercedilmiştir. İşte bu hâlis Muhabbete tam manasıyla válidelerin Şefkatleri mazhardır. Válideler o Sîrr-ı Şefkat ile, evlâdlarına karşı Muhabbetlerine bir mükâfat, bir rüşvet istemediklerine ve taleb etmediğilerine delil; Ruhunu, belki Saadet-i Uhreviyesini de onlar için feda etmeleridir. Tavuçun bütün sermayesi kendi hayatı iken, yavrusunu itin ağızından kurtarmak için -Hüsrev'in müşahedesyle- kafasını ite kaptırır.

Dördüncü Mes'ele: Esbab-ı zahiriye eliyle gelen Nimetleri, o esbab hesabına almamak gerektir. Eğer o sebeb ihtiyar sahibi değilse -meselâ hayvan ve ağaç gibi- doğrudan doğruya Cenab-ı Hak hesabına verir. Madem o,lisan-ı hal ile **بِسْمِ اللَّهِ** der, sana verir.Sen de Allah hesabına olarak **بِسْمِ اللَّهِ** de, al. Eğer o sebeb ihtiyar sahibi ise; o **بِسْمِ اللَّهِ** demeli, sonra ondan al, yoksa alma. Çünkü **وَلَا تَأْكُلُ مِمَّا لَمْ يُذْكَرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ** Âyetinin mana-yı sarihinden başka bir mana-yı işaretî şudur ki: "**Mün'im-i Hakikî'yi hatra getirmeyen ve Onun namıyla verilmeyen Nimeti yemeyiniz!**" demektir. O halde hem veren **بِسْمِ اللَّهِ** demeli, hem alan **بِسْمِ اللَّهِ** demeli. Eğer o **بِسْمِ اللَّهِ** demiyor fakat sen de almaya muhtaç isen; sen **بِسْمِ اللَّهِ** de, onun başı üstünde Rahmet-i İlâhiyenin elini gör, şükür ile öp, Ondan al. Yani Nimetten În'ama bak, În'amdan Mün'im-i Hakikî'yi düşün. Bu düşünmek bir Şükürdür. Sonra o zahirî vasıtaya istersen Dua et. Çünkü o Nimet onun eliyle size gönderildi.

Esbab-ı zahiriyyeyi perestî edenleri aldatan; iki şeyin beraber gelmesi veya bulunmasıdır ki, "iktiran" tabir edilir, birbirine illet zannetmeleridir. Hem bir şeyin ademi, bir Nimetin madum olmasına illet olduğundan,

tevehhüm eder ki: O şeyin Vücudu dahi, o Nimetin Vücuduna illettir. Şükrünü, minnetdarlığını o şeye verir, hataya düşer. Çünkü bir Nimetin Vücudu, o Nimetin umum mukaddematinə ve şeraitine terettüb eder. Halbuki o Nimetin ademi, birtek şartın ademiyle oluyor. Meselâ: Bir bahçeyi sulayan cetvelin deliğini açmayan adam, o bahçenin kurumasına ve o Nimetlerin ademine sebeb ve illet oluyor. Fakat o bahçenin Nimetlerinin Vücudu, o adamın Hizmetinden başka, üzericalı şeraitin Vücuduna tevakkufla beraber, illet-i hakikî olan Kudret ve İrade-i Rabbanîye ile Vücuda gelir. İşte bu mağlatanın ne kadar hatası zahir olduğunu anla ve esbab-perestlerin ne kadar hata ettiklerini bil!

Evet iktiran ayrıdır, illet ayrıdır. Bir Nimet sana geliyor; fakat bir insanın sana karşı ihsan niyeti, o Nîmete mukarîn olmuş; fakat illet olmamış. İllet, Rahmet-i İlahiyedir. Evet o adam ihsan etmeyi niyet etmeseydi, o Nimet sana gelmezdi. Nimetin ademine illet olurdu. Fakat mezkûr kaideye binaen; o meyl-i ihsan, o Nîmete illet olamaz. Ancak üzericalı şeraitin bir şartı olabilir. Meselâ: Risale-i Nur'un Şakirdleri içinde Cenab-ı Hakk'ın Nimetlerine mazhar bazı zâtlar (Hüsrev, Re'fet gibi), iktiranı illetle iltibas etmişler; Üstadına fazla minnetdarlık gösteriyorlardı. Halbuki Cenab-ı Hak onlara Ders-i Kur'anîde verdiği Nimet-i İstifade ile, Üstadlarına ihsan ettiği Nimet-i İfadeyi beraber kîlmış, mukarenet vermiş. Onlar derler ki: "Eğer Üstadımız buraya gelmemeseydi, biz bu Dersi alamazdık. Öyle ise Onun İfadesi, istifademize illettir." Ben de derim: "Ey Kardeşlerim! Cenab-ı Hakk'ın bana da sizlere de ettiği Nimet beraber gelmiş, iki Nimetin illeti de Rahmet-i İlahiyedir. Ben de sizin gibi iktiranı illetle iltibas ederek, bir vakit Risale-i Nur'un sizler gibi Elmas Kalemli üzericalı Şakirdlerine çok minnetdarlık hissediyordum. Ve diyordum ki: Bunlar olmasaydı, benim gibi yarı ümmi bir bîçare nasıl Hizmet edecek? Sonra anladım ki, sizlere Kalem vasıtasyyla olan Kudsi Nimetten sonra, bana da bu Hizmete muvafakiyet ihsan etmiş. Birbirine iktiran etmiş, birbirinin illeti olamaz. Ben size teşekkür değil, belki sizi tebrik ediyorum. Siz de bana minnetdarlığı bedel, Dua ve tebrik ediniz."

Bu dördüncü mes'elede, gafletin ne kadar dereceleri bulunduğu anlaşılır.

Beşinci Mes'ele: Nasılki bir Cemaatin malî bir adama verilse zulüm olur. Veya Cemaata aid vakıfları bir adam zabetse zulmeder. Öyle de: Cemaatin sa'yeleriyle hasıl olan bir neticeyi veya Cemaatin Haseneleriyle terettüb eden bir Şerefi, bir Fazileti, o Cemaatin Reisine veya Üstadına vermek; hem Cemaata, hem de o Üstad veya Reise zulümdür. Çünkü enaniyeti okşar, gurura sevkeder. Kendini kapıcı iken, padişah zannettirir. Hem kendi nefsine de zulmeder. Belki bir nevi şirk-i hafîye yol açar. Evet

bir kalayı fetheden bir taburun Ganîmetini ve Muzafferiyet ve Şerefini, binbaşısı alamaz. **Evet Üstad ve Mürşid, masdar ve menba telakki edil-memek gerektir. Belki mazhar ve ma'kes olduklarını bilmek lâzımdır.** Meselâ: Hararet ve ziya, sana bir âyine vasıtasyyla gelir. Senden Güneş'e karşı minnetdar olmaya bedel, âyineyi masdar telakki edip, Güneş'i unutup, ona minnetdar olmak, divaneliktir. Evet âyine muhafaza edilmeli, çünkü mazhardır. İşte Mürşidin Ruhu ve Kalbi bir âyinedir. Cenab-ı Hak'tan gelen Feyze ma'kes olur, Mûridine aksedilmesine de vesile olur. Vesilelikten fazla Feyiz noktasında makam verilmemek lâzımdır. Hattâ bazı olur ki, masdar telakki edilen bir Üstad, ne mazhardır, ne masdardır. Belki Mûridinin Safvet-i İhlasiyla ve Kuvvet-i İrtibatıyla ve ona Hasr-ı Nazar ile o Mûrid başka yolda aldığı Füyuzatı, Üstadının Mir'at-ı Ruhundan gelmiş görüyor. Nasılıki bazı adam, manyetizma vasıtasyyla bir cama dikkat ede ede Âlem-i Misale karşı hayalinde bir pencere açılır. O âyinede çok garaibi müşahede eder. Halbuki âyinede değil, belki âyineye olan dikkat-i nazar vasıtasyyla âyinenin haricinde hayaline bir pencere açılmış görüyor. Onun içindir ki, bazan nâkış bir Şeyhin hâlis Mûridi, Şeyhinden daha ziyade kâmil olabilir ve döner Şeyhini irşad eder ve Şeyhinin Şeyhi olur.

ONDÖRDÜNCÜ NOTA: Tevhide dair dört küçük remizdir.

Birinci Remiz: Ey esbabperest insan! Acaba garib cevherlerden yapılmış bir acib kasrı görsen ki, yapılıyor. Onun binasında sarfedilen cevherlerin bir kısmı yalnız çin'de bulunuyor. Diğer kısmı Endülüs'te, bir kısmı Yemen'de, bir kısmı Sibirya'dan başka yerde bulunmuyor. Binanın yapılması zamanında aynı günde şark, şimal, garb, cenubdan o cevherli taşlar kolaylıkla celbolup yapıldığını görsen; hiç şübhən kalır mı ki; o kasrı yapan Usta, bütün Küre-i Arz'a hükmeden bir Hâkim-i Mu'cizekârdır.

İste herbir hayvan, öyle bir Kasr-ı İlahîdir. Hususan İnsan, o kasırların en güzel ve o sarayların en acibidir. Ve bu İnsan denilen sarayın cevherleri; bir kısmı Âlem-i Ervahtan, bir kısmı Âlem-i Misalden ve Levh-i Mahfuz'dan ve diğer bir kısmı da hava Âleminden, Nur Âleminden, anasır âleminden geldiği gibi; hacatı Ebede uzanmış, emelleri Semavat ve Arzin aktarında intişar etmiş, rabbitaları, alâkaları dünya ve Âhiret edvarında dağılmış bir saray-ı acib ve bir kasr-ı garibdir.

İste ey kendini zanneden insan! Madem mahiyetin böyledir; seni yapan ancak O Zât olabilir ki: Dünya ve Âhiret birer menzil, Arz ve Sema birer sahife, Ezel ve Ebed dün ve yarın hükmünde olarak tasarruf eden bir Zât olabilir. Öyle ise İnsanın Mabudu ve Melcevi ve Halaskâri O olabilir ki; Arz ve Semaya hükmeder, dünya ve ukba dizginlerine mâliktir.

İkinci Remiz: Bazı eblehler var ki, güneşi tanımadıkları için, bir âyinede güneşin görse, âyineyi sevmeye başlar. Şedid bir his ile onun muhafazasına çalışır. Tâ ki içindeki güneşin kaybolmasın. Ne vakit o ebleh; güneş, âyinenin ölmesiyle ölmeliğini ve kırılmayıla fena bulmadığını derketse, bütün muhabbetini gökteki güneşe çevirir. O vakit anlar ki, âyinede görülen güneş; âyineye tâbi değil, Bekası ona mütevakkif değil.. belki güneştir ki, o âyineyi o tarzda tutuyor ve onun parlamasına ve nuruna meded veriyor. Güneşin bekası onunla değil; belki âyinenin hayatdar parlamasının Bekası, güneşin cilvesine tâbidir.

Ey İnsan! Senin Kalbin ve Hüviyet ve Mahiyetin, bir âyinedir. Senin Fitratında ve Kalbinde bulunan şedid bir Muhabbet-i Beka, o âyne için değil ve o Kalbin ve Mahiyetin için değil.. belki o âyinede istidada göre cilvesi bulunan Bâki-i Zülcelal'in Cilvesine karşı Muhabbetindir ki, belâhet yüzünden o Muhabbetin yüzü başka yere dönmüş. Madem öyledir.

يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي de. Yani madem sen varsın ve bâkisin; fena ve adem ne isterse bize yapsın, ehemmiyeti yok!..

Üçüncü Remiz: Ey insan! Fâtır-ı Hakîm'in senin Mahiyetine koyduğu en garip bir halet şudur ki: Bazan dünyaya yerleşemiyorsun. Zindanda boğazı sıkılmış adam gibi "of, of" deyip dünyadan daha geniş bir yer istediğin halde, bir zerrecek bir iş, bir hatırlı, bir dakika içine girip yerleşiyorsun. Koca dünyaya yerleşemeyen Kalb ve Fikrin, o zerrecekte yerlesir. En şiddetli hissiyatıyla o dakikacık, o hatırlıktan dolasıyorsun.

Hem senin Mahiyetine öyle manevî cihazat ve latifeler vermiş ki; bazıları dünyayı yutsa tok olmaz. Bazıları bir zerreyi kendinde yerlestiremiyor. Baş, bir batman taşı kaldıldığı halde; göz, bir saçı kaldırıramadığı gibi; o latife, bir saç kadar bir sikleti, yani gaflet ve dalaetten gelen küçük bir halete dayanamıyor. Hattâ bazan sôner ve ölü. **Madem öyledir; hazer et, dikkatle bas, batmaktan kork. Bir lokma, bir kelime, bir dane, bir lem'a, bir işarette, bir öpmekte batma!** Dünyayı yutan büyük Letaiflerini onda batırma. Çünkü çok küçük şeyler var, çok büyükleri bir cihette yutar. Nasıl küçük bir cam parçasında; gök, yıldızlarıyla beraber içine girip garkoluyor. Hardal gibi küçük kuvve-i hâfızanda, senin sahîfe-i a'malin ekseri ve sahaif-i ömrün ağlebi içine girdiği gibi; çok cüz'î küçük şeyler var, öyle büyük eşyayı bir cihette yutar, istiab eder.

Dördüncü Remiz: Ey dünyaperest insan! Çok geniş tasavvur ettiğin senin dünyanın, dar bir kabir hükmündedir. Fakat, o dar kabir gibi menzilin duvarları şişeden olduğu için birbiri içinde in'ikas edip göz görünçeye kadar genişliyor. Kabir gibi dar iken, bir şehir kadar geniş görünür.

Çünkü o dünyanın sağ duvarı olan geçmiş zaman ve sol duvarı olan gelecek zaman, ikisi madum ve gayr-ı mevcud oldukları halde, birbiri içinde in'ikas edip gayet kısa ve dar olan hazır zamanın kanadlarını açarlar. Hakikat hayale karışır, madum bir dünyayı mevcud zannedersin. Nasıl bir hat, sür'at-i hareketle bir satır gibi geniş görünüren, Hakikat-ı vücudu ince bir hat olduğu gibi; senin de dünya hakikatça dar, fakat senin gaflet ve vehm ü hayalinde duvarları çok genişlemiş. O dar dünyada, bir musibetin tahrikiyle kımıldansan, başını çok uzak zannettiğin duvara çarparısın. Başındaki hayali uçurur, uykunu kaçırır. O vakit görürsün ki: O geniş dünya; kabirden daha dar, köprüden daha müsaadesiz. Senin zamanın ve ömrün, berkten daha çabuk geçer; hayatın, çaydan daha sür'atli akar.

Madem dünya hayatı ve cismanî yaşayış ve hayvanî hayat böyledir; hayvaniyetten çek, cismaniyeti bırak, Kalb ve Ruhun Derece-i Hayatına gir. Tevehhüm ettiğin geniş dünyadan daha geniş bir Daire-i Hayat, bir Âlem-i Nur bulursun. İşte o Âlemin anahtarları, Marifetullah ve Vahdaniyet Sırlarını ifade eden **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ Kelime-i Kudsiyesiyle Kalbi söylettirmek, Ruhu isettirmektir...**

ONBEŞİNCİ NOTA:Üç mes'eledir.

Birinci Mes'ele: İsm-i Hafız'in Tecelli-i Etemmine işaret eden **فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ**

Âyetidir. Kur'an-ı Hakîm'in bu Hakikatina delil istersen, Kitab-ı Mübin'in mistarı üstünde yazılan şu Kâinat Kitabının sahifelerine baksan, İsm-i Hafız'in Cilve-i A'zamını ve bu Âyet-i Kerimenin bir Hakikat-ı Kübrasının naziresini çok cihetlerle görebilirsin. Ezcümle: Ağaç, çiçek ve otların muhtelif tohumlarından bir kabza al. O muhtelif ve birbirine muhalif tohumların cinsleri birbirinden ayrı, nevileri birbirinden başka olan çiçek ve ağaç ve otların sandukçaları hükmünde olan o kabzayı karanlıkta ve karanlık ve basit ve camid bir toprak içinde defnet, serp. Sonra mizansız ve eşyayı farketmeyen ve nereye yüzünü çevirisen oraya giden basit su ile sula. Sonra senevî haşrin meydanı olan bahar mevsiminde gel, bak! İsrafil-vari Melek-i Ra'd; baharda nefh-i sur nev'inden yağmura bağırması, yer altında defnedilen çekirdekler Nefh-i Ruhla müjdelemesi zamanına dikkat et ki, o nihayet derece karışık ve karışmış ve birbirine benzeyen o tohumcuklar, İsm-i Hafız'in tecellisi altında kemal-i imtisal ile hatasız olarak Fâtır-ı Hakîm'den gelen Evamir-i Tekviniyeyi imtisal ediyorlar. Ve öyle Tevfik-i Hareket ediyorlar ki; onların o hareketlerinde

bir Şuur, bir Basiret, bir Kasd, bir İrade, bir İlim, bir Kemal, bir Hikmet parladığı görünüyor. Çünkü görüyorsun ki; o birbirine benzeyen tohumcuklar, birbirinden temayüz ediyor, ayrılıyor. Meselâ bu tohumcuk, bir incir aғacı oldu. Fâtır-ı Hakîm'in Nimetlerini başlarımız üzerinde neşre başladı. Serpiyor, dallarının elli ile bizlere uzatıyor. İşte bu, ona sureten benzeyen bu iki tohumcuk ise, gün âşkı namındaki çiçek ile, herçâî menekşe gibi çiçekleri verdi. Bizler için süslendi. Yüzümüze gülüyorlar, kendilerini bizlere sevdiriyorlar. Daha buradaki bir kısım tohumcuklar, bu güzel meyveleri verdi ve sünbü'l ve ağaç oldular. Güzel tad ve koku ve şekilleri ile iştihamızı açıp, kendi nefislerine bizim nefislerimizi davet ediyorlar ve kendilerini müşterilerine feda ediyorlar. Tâ nebatî hayat mertebesinden, hayvanî hayat mertebesine terakki etsinler. Ve hâkeza.. kiyas et. Öyle bir surette o tohumcuklar inkişaf ettiler ki, o tek kabza, muhtelif ağaçlarla ve mütenevvi çiçeklerle dolu bir bahçe hükmüne geçti. İçinde hiçbir galat, kusur yok.

فَارْجِعُ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ Sırrını gösterir. Herbir tohum,

İsm-i Hafız'in Cilvesiyle ve İhsanıyla ona pederinin ve aslının malından verdiği ırsiyeti; iltibassız, noksansız muhafaza edip gösteriyor. İşte bu hadsiz hârika muhafazayı yapan Zât-ı Hafız, Kiyamet ve Haşirde Hafıziyetin Tecelli-i Ekberini göstereceğine katî bir işaretettir. Evet bu ehemmiyetsiz, zâil, fâni tavırlarda bu derece kusursuz, galatsız Hafıziyet cilvesi bir hüccet-i katiadır ki; ebedî tesiri ve azîm ehemmiyeti bulunan Emanet-i Kübra Hamelesi ve Arzin Halifesi olan İnsanların efâl ve âsâr ve akvalleri ve hasenat ve seyyiatları, kemal-i dikkatle muhafaza edilir ve muhasebesi görülecek. Âyâ bu İnsan zanneder mi ki, başı boş kalacak? Hâşâ!.. Belki İnsan, Ebede meb'ustur ve Saadet-i Ebediyeye ve şekavet-i daimeye namzeddir. Küçük-büyük, az-çok her amelinden muhasebe görecek. Ya taltif veya tokat yiyecek. İşte Hafıziyetin Cilve-i Kübrasına ve mezkûr Âyetin Hakikatına şahidler hadd ve hesaba gelmez. Bu mes'eledeki gösterdiğimiz şahid; denizden bir katre, dağdan bir zerredir.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Insekizinci Lem'a

Teksir Lem'alar ve Sikke-i Tasdik-i Gaybî mecmuasında neşredilmiştir.

Ordukuzuncu Lem'a

İktisad Risalesi

(İktisad ve Kanaate, israf ve tebzire dairdir.)

كُلُوا وَاشْرِبُوا وَلَا تُسْرِفُوا

Şu Âyet-i Kerime, İktisada katî Emir ve israftan nehy-i sarîh suretinde gayet mühim bir Ders-i Hikmet veriyor. Şu mes'elete "Yedi Nükte" var.

BİRİNCİ NÜKTE: Hâlik-ı Rahîm, nev-i beşere verdiği Nimetlerin mukabiliinde ŞÜKÜR istiyor. İsraf ise Şükre ziddir, Nimete karşı hasaretli bir istihfaftır. İktisad ise, Nimete karşı ticaretli bir ihtiرامdır. Evet İktisad hem bir Şükrü Manevî, hem Nimetlerdeki RAHMET-İ İLAHİYEye karşı bir Hürmet, hem katî bir surette Sebeb-i Bereket, hem bedene perhiz gibi bir Medar-ı Sîhhât, hem manevî dilencilik zilletinden kurtaracak bir Sebeb-i İzzet, hem Nimet içindeki lezzeti hissetmesine ve zahren lezzetsiz görünen Nimetlerdeki lezzeti tatmasına kuvvetli bir sebebdir. İsraf ise, mezkûr Hikmetlere muhalif olduğundan, vahim neticeleri vardır.

İKİNCİ NÜKTE: Fâtır-ı Hakîm, insanın vücutunu mükemmel bir saray suretinde ve muntazam bir şehir misalinde yaratmış. Ağızdağı kuvve-i zaikayı bir kapıcı, a'sab ve damarları telefon ve telgraf telleri gibi.. (kuvve-i zaika ile, merkez-i vücuddaki mide ile bir medar-ı muhabereleridir) ki; ağıza gelen maddeyi o damarlarla haber verir. Bedene, mideye lüzumu yoksa "Yasaktır!" der, dışarı atar. Bazan da bedene menfaati olmamakla beraber zararlı ve acı ise; hemen dışarı atar, yüzüne tüketir.

İşte madem ağızındaki kuvve-i zaika bir kapıcıdır; mide, cesedin idaresi noktasında bir efendi ve bir hâkimdir. O sarayaveyahut o şehrə gelen ve sarayın hâkimine verilen hediyenin yüz derece kıymeti varsa, kapıcıya bahşiş nev'inden ancak beş derecesi muvafik olur.. fazla olamaz. Tâ ki; kapıcı gururlanıp, baştan çıkip Vazifeyi unutup, fazla bahşiş veren ihtilâcileri saray dâhiline sokmasın. İşte bu Sırra binaen, şimdi iki lokma farzediyoruz. Bir lokma, peynir ve yumurta gibi mugaddi maddeden kırk para; diğer lokma, en a'lâ baklavadan on kuruş olsa.. bu iki lokma, ağıza girmeden, beden itibariyle farkları yoktur, müsavidirler; boğazdan geçtiğten sonra, cesed beslemesinde yine müsavidirler belki bazan kırk paralık peynir daha iyi besler. Yalnız, ağızındaki kuvve-i zaikayı okşamak noktasında yarımdakika bir fark var. Yarım dakika hatırlı için kırk paradan on kuruşa çıkmak, ne kadar manasız ve zararlı bir israf olduğu kiyas edilsin. Şimdi, saray hâkimine gelen hediye kırk para olmakla beraber, kapıcıya dokuz defa fazla bahşiş vermek, kapıcıyı baştan çıkarır, "Hâkim benim" der. Kim fazla bahşiş ve lezzet verse onu içeriye sokacak, ihtilâl verecek, yanın çıkaracak, "Aman doktor gelsin, hararetimi teskin etsin, ateşimi söndürsün." dedirmeye mecbur edecek. İşte İktisad ve Kanaat, Hikmet-i İlahiyye Tevfik-i Harekettir. Kuvve-i zaikayı kapıcı hükmünde tutup, ona göre bahşiş verir. Israf ise; o Hikmete zid hareket ettiği için çabuk tokat yer, mideyi karıştırır, iştîha-yı hakikîyi kaybeder. Tenevvü-ü et'imededen gelen sun'î bir iştîha-yı kâzibe ile yedirir, hazırlıksızlığa sebebiyet verir, hasta eder.

ÜÇUNCÜ NÜKTE: Sâbık ikinci nüktede, kuvve-i zaika kapıcısı dedik. Evet ehl-i gaflet ve ruhen terakki etmeyen ve şükür mesleginde ileri gitmeyen insanlar için bir kapıcı hükmündedir. Onun telezzüzü hatrı için israfata ve bir dereceden on derece fiata çıkmamak gerektir. Fakat, hakikî Ehl-i Şürkrün ve Ehl-i Hakikatın ve Ehl-i Kalbin kuvve-i zaikası -Altıncı Söz'deki müvazenede beyan edildiği gibi, kuvve-i zaikası- Rahmet-i İlahiyyenin matbahlarına bir nâzır ve bir müfettiş hükmündedir. Ve o kuvve-i zaikada taamlar adedince mizancıklarla Nimet-i İlahiyyenin enva'ını tartmak ve tanımak; bir Şükrü-Manevî suretinde cesede, mideye haber vermektedir. İşte bu surette kuvve-i zaika, yalnız maddî cesede bakmıyor. Belki Kalbe, Ruha, Akla dahi baktığı cihetle midenin fevkinde hükmü var, makamı var.

İsraf etmemek şartıyla ve sîrf Vazife-i Şükranîyeyi yerine getirmek ve Enva'-ı Niam-ı İlahiyyeyi hissedip tanımak kaydı ile ve meşru olmak ve zillet ve dilenciliğe vesile olmamak şartıyla, lezzetini takip edebilir. Ve o kuvve-i zaikayı taşıyan lisani, şükürde istimal etmek için leziz taamları tercih edebilir. Bu Hakikata işaret eden bir hâdise ve bir Keramet-i Gavsiye:

Bir zaman Hazret-i Gavs-ı A'zam Şeyh Geylanî'nin (K.S.) Terbiyesinde, nazdar ve ihtiyare bir hanımın bir tek evlâdi bulunuyormuş. O muhterem ihtiyare, gitmiş oğlunun hûcresine; bakıyor ki, oğlu bir parça kuru ve siyah ekmeğ yiyor. O riyazattan za'fîyetiyle vâlidesinin şefkatini celbetmiş... Ona acımış. Sonra Hazret-i Gavs'ın yanına şekva için gitmiş. Bakmış ki, Hazret-i Gavs kızartılmış bir tavuk yiyor. Nazdarlığından demiş: "Ya Üstad! Benim oğlum açlıktan ölüyor. Sen tavuk yersin!" Hazret-i Gavs tavuğa demiş: "**قُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ**!" O pişmiş tavuçun kemikleri toplanıp, tavuk olarak yemek kabından dışarı atıldığını, mutemed ve mevsuk çok zâtlardan Hazret-i Gavs gibi Keramat-ı Hârikaya mazhariyeti dünyaca meşhur bir zâtın bir Kerameti olarak manevî tevâtürle nakledilmiş. Hazret-i Gavs demiş: "Ne vakit senin oğlun da bu dereceye gelirse, o zaman o da tavuk yesin." İşte Hazret-i Gavs'ın bu emrinin manası şudur ki: Ne vakit senin oğlun da Ruhu cesedine, Kalbi nefssine, Aklı midesine hâkim olsa ve lezzeti Şükür için istese, o vakit leziz şeyleri yiyebilir...

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: "İktisad eden, maişetçe aile belasını çekmez" mealinde **لَا يَعُولُ مَنْ اقْتَصَدَ** Hadîs-i Şerifi Sırriyla: İktisad eden, maişetçe aile zahmet ve meşakkatini çok çekmez. Evet İktisad, katî bir Sebeb-i Bereket ve Medar-ı Hüsn-ü Maişet olduğuna o kadar katî deliller var ki, hadd ve hesaba gelmez. Ezcümle: Ben kendi şâhsımda gördüğüm ve bana Hizmet ve arkadaşlık eden zâtların şehadetleriyle diyorum ki: İktisad vasıtasiyla bazan bire on Bereket gördüm ve arkadaşlarım gördüler. Hattâ dokuz sene -şimdi otuz sene- evvel benimle beraber Burdur'a nefyedilen reislerden bir kısmı, parasızlıktan zillet ve sefalete düşmemekliğim için, Zekatlarını bana kabul ettirmeye çok çalıştılar. O zengin reislere dedim: "Gerçi param pek azdır; fakat İktisadım var, kanaata alışmışım. Ben sizden daha zenginim." Mükerrer ve musırrane tekliflerini reddettim. Cây-ı dikkattir ki: İki sene sonra, bana Zekatlarını teklif edenlerin bir kısmı İktisadsızlık yüzünden borçlandılar. **بِلِلَّهِ الْحَمْدُ** onlardan yedi sene sonra, o az para İktisad

Bereketiyle bana kâfi geldi; benim yüz suyumu döktürmedi, beni halklara arz-ı hacete mecbur etmedi. Hayatımın bir düsturu olan "**nâstan istığna**" meslegimi bozmadı. Evet İktisad etmeyen, zillete ve manen dilenciliğe ve sefalete düşmeye namzeddir. Bu zamanda israfata medar olacak para, çok pahalıdır. Mukabilinde bazan haysiyet, namus rüşvet alınıyor. Bazan Mukaddesat-ı Diniye mukabil alınıyor, sonra menhus bir para veriliyor. Demek manevî yüz lira zarar ile, maddî yüz paralık bir mal alınır. Eğer İktisad edip hacat -ı zaruriyeye iktisar ve ihtisar ve hasretse

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتَّبِينُ Sırriyla,

وَمَا مِنْ دَآبَةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

sarahatıyla; ummadığı tarzda yaşayacak kadar Rızkını bulacak. Çünkü şu Âyet taahhûd ediyor. Evet Rızk ikidir:

Biri hakikî Rıziktir ki, onunla yaşayacak. Bu Âyetin Hükmü ile o Rızk, Taahhûd-ü Rabbanî altındadır. Beşerin sū'-i ihtiyarı karışmazsa, o zarurî Rızkı her halde bulabilir. Ne Dinini, ne Namusunu, ne İzzetini feda etmeye mecbur olmaz.

İkincisi: Rızk-ı mecazîdir ki, sū'-i istimalât ile hacat-ı gayr-ı zaruriye hacat-ı zaruriye hükmüne geçip, görenek belasıyla tiryaki olup, terkedemiyor. İşte bu rızk, taahhûd-ü Rabbanî altında olmadığı için; bu rızk tahsil etmek, hususan bu zamanda çok pahalıdır. Başta İzzetini feda edip zilleti kabul etmek, bazan alçak insanların ayaklarını öpmek kadar manen bir dilencilik vaziyetine düşmek, bazan Hayat-ı Ebediyesinin Nuru olan Mukaddesat-ı Diniyesini feda etmek suretiyle o bereketsiz menhus malı alır. Hem bu fakt u zaruret zamanında, aç ve muhtaç olanların elemlerinden Ehl-i Vicdâna rikkat-ı cinsîye vasıtasiyla gelen teellüm; o gayr-ı meşru bir surette kazandığı para ile aldığı lezzeti, Vicdanı varsa açılastırıyor. Böyle acib bir zamanda, şübheli mallarda, zaruret derecesinde iktifa etmek lâzımdır. Çünkü

إِنَّ الضُّرُورَةَ تُقْدِرُ بِقَدْرِهَا Sırriyla: Haram maldan, mecburiyetle zaruret

derecesini alabilir; fazlasını alamaz. Evet muztar adam, murdar etten tok oluncaya kadar yiyemez. Belki, ölmeyecek kadar yiyebilir. Hem yüz aç adamin huzurunda, kemal-i lezzet ile fazla yenilmez.

İktisad, Sebeb-i İzzet ve Kemal olduğuna delalet eden bir vakia:

Bir zaman, dünyaca sehayetle meşhur Hâtem-i Tâî, mühim bir ziyafer veriyor. Misafirlerine gayet fazla hediyeler verdiği vakit, çölde gezmeye çıkıyor. Bakar ki: Bir ihtiyar fakir adam, bir yük dikenli çalı ve gevenleri beline yüklemiş; cesedine batıyor, kanatıyor. Hâtem ona dedi: Hâtem-i Tâî, hediyelerle beraber mühim bir ziyafer veriyor. Sen de oraya git; beş kuruşluk çalı yüküne bedel beş yüz kuruş alırsın." O muktesid ihtiyar demiş ki: "Ben, bu dikenli yükümü İzzetimle çekerim, kaldırırım. Hâtem-i Tâî'nin minnetini almam." Sonra, Hâtem-i Tâî'den sormuşlar:

"Sen kendinden daha civanmerd, Aziz, kimi bulmuşsun?" Demiş: "İşte o sahra rast geldiğim o muktesid ihtiyarı benden daha Aziz, daha yüksek, daha civanmerd gördüm."

BEŞİNCİ NÜKTE: Cenab-ı Hak Kemal-i Kereminden, en fakir adama en zengin adam gibi ve gedaya (yani fakire) padişah gibi, lezzet-i Nimetini ihsas ettiyor. Evet bir fakirin, kuru bir parça siyah ekmekten açlık ve İktisad vasıtasıyla aldığı lezzet, bir padişahın ve bir zenginin israftan gelen usanç ve iştahsızlık ile yediği en a'lâ baklavadan aldığı lezzetten daha ziyade lezzetlidir. Cây-ı hayrettir ki, bazı müsrif ve mübezziş insanlar, böyle İktisadcıları "hisset" ile ittiham ediyorlar. Hâşâ... İktisad, İzzet ve Cömertliktir. Hisset ve zillet, ehl-i israf ve tebzirin zahirî merdane keyfiyetlerinin iç yüzüdür. Bu Hakikati teyid eden, bu Risalenin te'lifi senesinde Isparta'da hücremde cereyan eden bir vakia var. Şöyle ki:

Kaideme ve düstur-u hayatımı muhalif bir surette, bir Talebem iki buçuk okkaya yakın bir balı, bana hediye kabul ettirmeye ısrar etti. Ne kadar kaidemi ileri sürdürüm, kanmadı. Bilmecburiye, yanimdaki üç kardeşim yedirmek ve Şaban-ı Şerif ve Ramazanda o baldan İktisad ile otuz kırk gün üç adam yesin ve getiren de sevab kazansın ve kendileri de tatsız kalmasın diyerek, "Alınız" dedim. Bir okka bal da benimvardı. O üç arkadaşım, gerçi müstakim ve İktisadı takdir edenlerdendi. Fakat her ne ise, birbirine ikram etmek ve herbiri ötekinin nefsini okşamak ve kendi nefsine tercih etmek olan bir cihette ulvî bir haslet ile İktisadı unuttular. Üç gecede iki buçuk okka balı bitirdiler. Ben gülerek dedim: "Sizi, otuz kırk gün o bal ile tadlandıracaktım. Siz, otuz günü üçe indirdiniz. Âfiyet olsun." dedim. Fakat, ben kendi o bir okka balımı İktisad ile sarfettim. Bütün Şaban ve Ramazanda hem ben

yedim, hem **بِلِهِ الْحَمْدُ** o Kardeşlerimin her birisine İftar vaktinde birer kaşık (Haşıye) verip, mühim Sevaba medar oldu. Benim halimi görenler, o vaziyetimi belki hisset telakki etmişlerdir. Öteki kardeşlerimin üç gecelik vaziyetlerini bir civanmerdlik telakki edebilirler. Fakat Hakikat noktasında, o zahirî hisset altında ulvî bir İzzet ve büyük bir Bereket ve yüksek bir Sevab gizlendigiğini gördük. Ve o civanmerdlik ve israf altında, eğer vazgeçilmese idi, bir dilencilik ve gayrın eline tama'kârane ve muntazirane bakmak gibi, hıssetten çok aşağı bir haleti netice verir idi...

ALTINCI NÜKTE: İktisad ve hissetin çok farkı var. Tevazu, nasılki ahlâk-ı seyyieden olan tezellülden manen ayrı ve sureten benzer bir

(Haşıye): Yani, büyükçe bir çay kaşığı iledir.

haslet-i memduhadır. Ve vakar, nasıl kötü hasletlerden olan tekebbürden manen ayrı ve sureten benzer bir haslet-i memduhadır. Öyle de:

Ahlâk-ı Âliye-i Peygamberiyeden olan ve belki Kâinattaki Nizam-ı Hikmet-i İlahiyyenin medarlarından olan İktisad ise, sefillik ve bahillik ve tama'kârlık ve hırsın bir halıtası olan hisset ile hiç münasebeti yok. Yalnız, sureten bir benzeyiş var. Bu Hakikatı teyid eden bir vakia:

Sahabenin Abadile-i Seb'a-yı Meşhuresinden olan Abdullah İbn-i Ömer Hazretleri ki; Halife-i Resulullah olan Faruk-u A'zam Hazret-i Ömer'in (R.A.) en mühim ve büyük mahdumu ve Sahabe Âlimlerinin içinde en mümtazlarından olan o Zât-ı Mübarek karşılık içinde, alış-verişte, kırk paralık bir mes'aleden, İktisad için ve ticaretin medarı olan Emniyet ve İstikameti muhafaza için şiddetli münakaşa etmiş. Bir Sahabe ona bakmış. Rûy-i Zeminin Halife-i Zîşanı olan Hazret-i Ömer'in mahdumunun kırk para için münakaşasını acib bir hisset tevehhüm ederek o İmamın arkasına düşüp, ahvalini anlamak ister. Baktı ki Hazret-i Abdullah hane-i mübarekine girdi. Kapıda bir fakir adam gördü. Bir parça eğlendi; ayrıldı, gitti. Sonra hanesinin ikinci kapısından çıktı, diğer bir fakiri orada da gördü. Onun yanında da bir parça eğlendi; ayrıldı, gitti. Uzaktan bakan o Sahabe merak etti. Gitti o fakirlere sordu: "İmam sizin yanınızda durdu, ne yaptı?" Herbirisi dedi: "Bana bir altın verdi." O sahabe dedi: "فَسُبْحَانَ اللَّهِ ... Çarşı içinde

kırk para için böyle münakaşa etsin de, sonra hanesinde ikiyüz kuruşu kimseye sezdirmeden kemal-i rıza-yı nefisle versin!" diye düşündü, gitti, Hazret-i Abdullah İbn-i Ömer'i gördü. Dedi: "Ya İmam! Bu müşkülümü hallet. Sen yanında böyle yaptın, hanende de şöyle yapmışsun." Ona cevaben dedi ki: "Çarşida vaziyet İktisaddan ve Kemal-i Akıldan ve alış-verişin Esası ve Ruhu olan Emniyetin, Sadakatın muhafazasından gelmiş bir halettir; hisset değildir. Hanemdeki vaziyet, Kalbin Şefkatinden ve Ruhun Kemalinden gelmiş bir halettir. Ne o hissettir ve ne de bu israfdır."

İmam-ı A'zam, bu Sirra işaret olarak

لَا إِسْرَافٍ فِي الْخَيْرِ كَمَا لَا خَيْرٌ فِي إِلَاسْرَافِ demiş. Yani: "Hayırda ve İhsanda (fakat müstehak olanlara) israf olmadığı gibi, israfta da hiçbir hayır yoktur..."

YEDİNCİ NÜKTE: İsraf, hırsı intac eder. Hırs, üç neticeyi verir.

Birincisi: Kanaatsızlıktır. Kanaatsızlık ise sa'ye, çalışmaya şevki kırar. Şükür yerine şekva ettirir, tenbelliğe atar. Ve meşru, Helâl, az mali

(Haşıye) terk edip; gayr-ı meşru, külfetsiz bir malı arar. Ve o yolda İzzetini, belki haysiyetini feda eder.

Hırsın ikinci neticesi: Haybet ve hasarettir. Maksudunu kaçırmak ve istikale maruz kalıp, teshilât ve muavenetten mahrum kalmaktır. Hattâ

الْحَرِيصُ خَائِبٌ حَاسِرٌ yani "Hırs, hasaret ve muvaffakiyetsizliğin sebebi-

dir." olan darb-ı mesele mâsadak olur. Hırs ve Kanaatın tesiratı, zîhayat âleminde gayet geniş bir düstur ile cereyan ediyor. Ezcümle: Rızka muhtaç ağaçların fitrî kanaatları, onların Rızkını onlara koşturduğu gibi; hayvanatın hırs ile meşakkat ve noksaniyet içinde Rızka koşmaları, hırsın büyük zararını ve Kanaatın azîm menfaatını gösterir. Hem zâf umum yavruların lisân-ı halleriyle Kanaatları, süt gibi latif bir gidanın ummadığı bir yerden onlara akması ve canavarların hırs ile noksan ve mülevves rızıklarına saldırması; davamızı parlak bir surette isbat ediyor. Hem semiz balıkların vaziyet-i kanaatkâranesi, mükemmel Rızıklarına medar olması; ve tilki ve maymun gibi zeki hayvanların hırs ile Rızıkları peşinde dolaşmakla beraber kâfi derecede bulmamalarından cılız ve zayıf kalmaları, yine hırs ne derece sebeb-i meşakkat ve Kanaat ne derece medar-ı rahat olduğunu gösterir. Hem yahudi milleti hırs ile, riba ile, hile dolabı ile rızıklarını zilletli ve sefaletli, gayr-ı meşru ve ancak yaşayacak kadar rızıklarını bulması.. ve sahranisinerin (yani bedevilerin) kanaatkârane vaziyetleri, İzzetle yaşaması ve kâfi Rızkı bulması; yine mezkûr davamızı kat'î isbat eder. Hem çok Âlimlerin (Haşıye-1) ve ediblerin (Haşıye-2) zekâvetlerinin verdiği bir hırs sebebiyle fakr-ı hale düşmeleri ve çok aptal ve iktidarsızların, fitrî kanaatkârane vaziyetleri ile zenginleşmeleri kat'î bir surette isbat eder ki: Rızk-ı

(Haşıye): İktisadsızlık yüzünden müstehlikler çoğalır, müstahsiller azalır. Herkes gözünü hükümet kapısına diker. O vakit hayat-ı içtimaiyenin medarı olan "san'at, ticaret, ziraat" tenakus eder. O millet de tedenni edip sukat eder, fakir düşer...

(Haşıye-1): İran'ın âdil padişahlarından Nuşirevan-ı Âdil'in veziri, akılca meşhur Âlim olan Büzürcümehr'den (Büzung-Mihr) sormuşlar: "Neden Ülema, ümera kapısında görünüyor da; ümera Ülema kapısında görünmüyor. Halbuki İlim, emaretin fevkindedir?" Cevaben demiş ki: "Ülemanın İlminden, ümeramın cehlindendir." Yani; ümera, cehlinden İlmin kıymetini bilmeyenler ki, Ülemanın kapısına gidip İlmi arasınlar. Ülema ise; Marifetlerinden mallarının kıymetini dahi bildikleri için ümera kapısında arıyorlar. İşte Büzung-Mihr, Ülemanın arasında fakr ve zilletlerine sebeb olan zekâvetlerinin neticesi bulunan hırslarını zarif bir surette tevil ederek nazikane cevap vermiştir.

Hüsrev

(Haşıye-2): Bunu teyid eden bir hâdise: Fransa'da ediblere, iyi dilencilik yaptıkları için dilencilik vesikası veriliyor.

Süleyman Rüşdü

Helâl, acz ve iftikara göre gelir; iktidar ve ihtiyar ile değil. Belki o Rızk-ı Helâl, iktidar ve ihtiyar ile makûsen mütenasibdir. Çünkü çocukların iktidar ve ihtiyarı geldikçe Rızkı azalır, uzaklaşır, sakilleşir. **القَنَاعَةُ كَنْزٌ لَا يَفْنِي**

Hadîsinin Sırriyla; Kanaat, bir Define-i Hüsn-ü Maişet ve Rahat-ı Hayattır. Hırs ise, bir maden-i hasaret ve sefalettir...

Üçüncü Netice: Hırs İhlası kırar... Amel-i Uhreviyeyi zedeler. Çünkü bir Ehl-i Takvanın hırsı varsa, teveccüh-ü nâsi ister. Teveccüh-ü nâsi müraat eden, İhlas-ı Tâmmî bulamaz. Bu netice çok ehemmiyetli, çok cây-ı dikkattir.

Elhasıl: İsraf, kanaatsızlığı intac eder. Kanaatsızlık ise çalışmanın şevkini kırar, tenbelliğe atar; hayatından şekva kapısını açar, mütemadiyen şekva ettirir. (Haşiye) Hem İhlası kırar, riya kapısını açar. Hem İzzetini kırar, dilencilik yolunu gösterir. İktisad ise, Kanaati intac eder.

عَزَّ مَنْ قَنَعَ ذَلَّ مَنْ طَمَعَ Hadîsin Sırriyla; Kanaat, İzzeti intac eder. Hem sa'ye ve çalışmaya teşci' eder. Şevkini ziyadeleştirir, çalıştırır. Çünkü meselâ bir gün çalıştı. Akşamda aldığı cüz'î bir ücretle Kanaat Sırriyla, ikinci gün yine çalışır. Müsrif ise; Kanaat etmediği için, ikinci gün daha çalışmaz. Çalışsa da şevksız çalışır. Hem İktisaddan gelen Kanaat; Şükür kapısını açar, şekva kapısını kapatır. Hayatında daima Şâkir olur. Hem Kanaat vasıtasiyla insanlardan istiğna etmek cihetinde teveccühlerini aramaz. İhlas kapısı açılır, riya kapısı kapanır.

İktisadsızlık ve israfın dehşetli zararlarını geniş bir dairede müşahede ettim. Şöyle ki: Ben, dokuz sene evvel mübarek bir şehre geldim. Kişi münasebetiyle o şehrin menabi-i servetini göremedim. -Allah Rahmet etsin- oranın müftüsü birkaç defa bana dedi: "Ahalimiz fakirdir." Bu söz benim rikkatime dokundu. Beş altı sene sonraya kadar daima o şehir ahalisine aciyordum. Sekiz sene sonra yazın yine o şehrde geldim. Bağlarına

baktım. Merhum Müftünün sözü hatırlıma geldi. **فَسُبْحَانَ اللَّهِ** dedim, bu

bağların mahsulâtı şehrin hacetinin pek fevkindedir. Bu şehir ahalisi pek çok zengin olmak lâzımgelir. Hayret ettim. Beni aldatmayan ve Hakikatların derkinde bir rehberim olan bir Hatira-i Hakikatla anladım: İktisadsızlık ve israf yüzünden Bereket kalkmış ki, o kadar menabi-i servetle beraber o merhum Müftü "Ahalimiz fakirdir" diyordu.

(Haşiye): Evet, hangi müsrif ile görüşsen şekvalar işiteceksin. Ne kadar zengin olsa da, yine dili şekva edecktir. En fakir, fakat kanaatkâr bir adamlı görüşen; şükür işiteceksin...

Evet Zekat vermek ve İktisad etmek, malda bittecrübe Sebeb-i Bereket olduğunu gibi; israf etmek ile Zekat vermemek, Sebeb-i Ref-i Bereket olduğuna hadsiz vakiat vardır...

İslâm hükü�asının Eflatunu ve hekimlerin şeyhi ve feylesofların ustası, dâhî-i meşhur Ebu Ali İbn-i Sina, yalnız tıb noktasında **كُلُوا وَ اشْرِبُوا وَ لَا تُسْرِفُوا** Ayetini şöyle tefsir etmiş. Demiş:

جَمَعْتُ الْطِبَّ فِي الْبَيْتَيْنِ جَمِيعًا وَ حُسْنُ الْقَوْلِ فِي قَصْرِ الْكَلَامِ فَقَلِيلٌ إِنْ أَكَلْتَ وَ بَعْدَ أَكَلٍ تَجَنَّبْتَ وَ الشِّفَاءُ فِي الْإِنْهِضَامِ وَ لَيْسَ عَلَى النُّفُوسِ أَشَدُ حَالًا مِنْ إِدْخَالِ الطَّعَامِ عَلَى الطَّعَامِ

Yani: "İlm-i Tibb'i iki satırla toplayorum. Sözün güzelliği kısalı gündadır. Yediğin vakit az ye. Yedikten sonra dört-beş saat kadar daha yeme. Şifa, hazırlıdadır. Yani, kolayca hazmedecek mikdari ye. Nefse ve mideye en ağır ve yorucu hal, taam taam üstüne yemektir." (Haşıye)

Cây-ı hayret ve medar-ı ibret bir Tevafuk: İktisad Risalesini, üçü acemî olarak beş-altı ayrı ayrı müstensih, ayrı ayrı yerde, ayrı ayrı nûshadan yazıp birbirinden uzak, hatları birbirinden ayrı, hiç | leri düşünmeyerek

yazdıkları her bir nûshanın | leri; Duasız ellibir, Dua ile beraber elliüçte Tevafuk etmekle beraber; İktisad Risalesi'nin tarih-i te'lif ve istinsahı olan Rumice ellibir ve Arabî elliüç tarihinde Tevafuku ise, şübhesisiz tesadüf olamaz. İktisaddaki Bereketin Keramet derecesine çıktığına bir işaretdir. Ve bu seneye, "Sene-i İktisad" tesmiyesi läyiktir.

Evet zaman iki sene sonra bu Keramet-i İktisadiyeyi, İlkinci Harb-i Umumiyyede her taraftaki açlık ve tahribat ve israfatla ve nev-i beşer ve herkes İktisada mecbur olmasına isbat etti...

سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

(Haşıye): Yani vücuda en muzır, dört beş saat fasila vermeden yemek yemek veya telezzüz için mütenevvî yemekleri birbiri üstüne mideye doldurmaktır.

Yirminci Lem'a

İhlas hakkında

(Onyedinci Lem'anın Onyedinci Notasının yedi Mes'elesinden, beş Noktadan ibaret olan ikinci Mes'elesinin birinci Noktası iken, ehemmiyetine binaen Yirminci Lem'a oldu.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿إِنَّا آنَزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴾
﴿أَلَا إِلَهُ الدِّينُ الْخَالِصُ﴾

Âyetiyle ve

﴿هَلَكَ النَّاسُ إِلَّا الْعَالَمُونَ وَهَلَكَ الْعَالَمُونَ إِلَّا الْعَامِلُونَ وَهَلَكَ الْعَامِلُونَ
إِلَّا الْمُخْلِصُونَ وَالْمُخْلِصُونَ عَلَىٰ خَطَرٍ عَظِيمٍ﴾

-ev kema kal- Hadîs-i Şerifi, ikisi de İhlas ne kadar İslâmiyyette mühim bir Esas olduğunu gösteriyorlar. Bu İhlas mes'elesinin hadsiz Nüktelerinden yalnız "Beş Nokta"yı muhtasaran beyan ederiz.

T E N B İ H : Bu mübarek Isparta'nın medar-ı şükran bir hüsn-ü tâli'idir ki, ondaki Ehl-i Takva ve Ehl-i Tarîkat ve Ehl-i İlmin -sair yerlere nisbeten rekabetkârane ihtilafları görünmüyor. Gerçi lâzım olan hakikî Muhabbet ve İttifak yoksa da, zararlı muhalefet ve rekabet de başka yerlere nisbeten yoktur.

BİRİNCİ NOKTA :

MÜHİM VE MÜDHİŞ BİR SUAL: Neden ehl-i dünya, ehl-i gaflet, hattâ ehl-i dalalet ve ehl-i nifak rekabetsiz ittifak ettikleri halde; Ehl-i Hak ve Ehl-i Vifak olan Ashab-ı Diyanet ve Ehl-i İlim ve Ehl-i Tarîkat, neden rekabetli ihtilaf ediyorlar? İttifak Ehl-i Vifakın hakkı iken ve hilaf ehl-i nifakın lâzımı iken, neden bu Hak oraya geçti ve şu haksızlık şuraya geldi?

Elcevab: Bu elâm ve feci' ve Ehl-i Hamiyeti ağlattıracak hâdise-i müdhişenin pek çok esbabından, yedi sebebinin beyan edeceğiz.

BİRİNCİSİ: Ehl-i Hakkın ihtilafi hakikatsızlıktan gelmediği gibi, ehl-i gafletin ittifakı dahi Hakikatdarlıktan değildir... Belki ehl-i dünyanın ve ehl-i siyasetin ve ehl-i mekteb gibi hayat-ı içtimaiyenin tabakatına dair birer muayyen vazife ile ve has bir hizmet ile meşgul taifelerin, Cemaatlerin ve cemîyetlerin vazifeleri taayyün edip ayrılmış. Ve o vezâif mukabilindeki alacakları maişet noktasındaki maddî ücret ve hubb-u câh ve şan ü şeref noktasında teveccûh-ü nâstan alacakları (Haşîye) manevî ücret taayyün etmiş, ayrılmış. Müzahame ve münakaşayı ve rekabeti intac edecek derecede bir iştirak yok. Onun için, bunlar ne kadar fena bir meslekte de gitseler, birbiriryle ittifak edebilirler. Amma Ehl-i Din ve Ashab-ı İlim ve Erbab-ı Tarîkat ise, bunların herbirisinin Vazifesi umuma baktığı gibi, muaccel ücretleri de taayyün ve tahassus etmediği.. ve herbirinin makam-ı içtimâide ve teveccûh-ü nâsta ve hüsn-ü kabuldeki hissesi tahassus etmiyor. Bir makama çoklar namzed olur. Maddî ve manevî herbir ücrette çok eller uzanabilir. O noktadan müzahame ve rekabet tevellüd edip; Vifakı nifaka, İttifakı ihtilafa tebdil eder.

İşte bu müdhiş marazın merhemi, ilâci İhlastır. Yani Hakperestliği nefisperestlige tercih etmekle ve Hakkın hatırı, nefsin ve enaniyetin hatırlına

galib gelmekle *إِنَّ أَجْرَى إِلَّا عَلَى اللَّهِ* Sırrına mazhar olup.. nâstan

(Haşîye): İhtar: Teveccûh-ü nâs istenilmez, belki verilir. Verilse de onunla hoşlanılmaz. Hoşlansa İhlası kaybeder, riyaya girer. Şan ü şeref arzusuyla teveccûh-ü nâs ise; ücret ve mükâfat değil, belki ihlâssızlık yüzünden gelen bir itab ve bir mücazattır. Evet Amel-i Sâlihin hayatı olan İhlasın zararına teveccûh-ü nâs ve şan ü şeref, kabir kapısına kadar muvakkat olan bir lezzet-i cüz'iyeye mukabil, kabrin öbür tarafında azab-ı kabir gibi nâhoş bir şekil aldığından; teveccûh-ü nâsı arzu etmek değil, belki ondan ürkmek ve kaçmak lâzımdır. Şöhretperestlerin ve şan ü şeref peşinde koşanların kulakları çinlasın.

gelen maddî ve manevî ücretten istığna etmekle (Haşıye)

وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ Sırrına mazhar olup.. Hüsn-ü Kabul ve

Hüsün-ü Tesir ve teveccüh-ü nâsı kazanmak noktalarının Cenab-ı Hakk'ın Vazifesi ve İhsani olduğunu ve kendi Vazifesi olan Tebliğde dâhil olmadığını ve lâzım da olmadığını ve onunla mükellef olmadığını bilmekle İhlasa muvaffak olur. Yoksa İhlası kaçırır.

İKİNCİ SEBEB: Ehl-i dalaletin zilletindendir ittifakları.. Ehl-i Hidayetin İzzetindendir ihtilafları. Yani ehl-i gaflet olan ehl-i dünya ve ehl-i dalalet, Hak ve Hakikata istinad etmedikleri için zaîf ve zelildirler. Tezellül için, kuvvet almaya muhtaçtırlar. Bu ihtiyaçtan, başkasının muavenet ve İttifakına samimî yapışırlar. Hattâ meslekleri dalalet ise de, yine ittifakı muhafaza ederler. Âdetâ o haksızlıkta bir hakperestlik, o dalalette bir iħlas, o dinsizlikte dinsizdarane bir taassub ve o nifakta bir vifak yaparlar, muvaffak olurlar. Çünkü samimî bir İħlas, şerde dahi olsa neticesiz kalmaz. Evet İħlas ile kim ne isterse Allah verir. (Haşıye-1)

Amma Ehl-i Hidayet ve Diyanet; ve Ehl-i İlîm ve Tarîkat, Hak ve Hakikata istinad ettikleri için.. ve herbiri bizzât Tarîk-ı Hakta yalnız Rabbisini düşünüp, Tevfikine itimad ederek gittiklerinden, manen o meslekten gelen İzzetleri var. Za'f hissettiği vakit; insanların yerine Rabbisine müracaat eder, meded ondan ister. Meşreblerin ihtilafiyla, zahir meşrebine muhalif olana karşı muavenet ihtiyacını tam hissetmiyor... İttifaka ihtiyacını görermiyor. Belki hodgâmlık ve enaniyet varsa, kendini haklı ve muhalifini haksız tevehhüm ederek; İttifak ve Muhabbet yerine, ihtilaf ve rekabet ortaya girer. İħlası kaçırır, Vazifesi zîr ü zeber olur.

(Haşıye): Sahabelerin Sena-i Kur'aniyeye mazhar olan "Îsar" hasletini kendine rehber etmek. Yani: Hediye ve sadakanın kabulünde başkasını kendine tercih etmek ve Hizmet-i Diniyenin mukabilinde gelen menfaat-ı maddiyeyi istemeden ve Kalben taleb etmeden, sîrf bir İhsan-ı İlâhi bilerek, nâstan minnet almayarak ve Hizmet-i Diniyenin mukabilinde de almamaktır. Çünkü Hizmet-i Diniyenin mukabilinde dünyada bir şey istenilmemeli ki, İħlas kaçmasın. Çendan hakları var ki, Ümmet onların maişetlerini temin etsin. Hem Zekata da müstehaktırlar. Fakat bu istenilmez, belki verilir. Verildiği vakitte, Hizmetimin ücretidir denilmez. Mümkün olduğu kadar kanaatkârane başka ehil ve daha müstehak olanların nefsinı kendi nefsine tercih etmek,

وَيُؤْتُرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَاصَةً Sırrına mazhariyetle, bu müdhiş tehlikeden kurtulup İħlası kazanabilir...

مَنْ طَلَبَ وَجَدَ وَجَدَ (Haşıye-1): Evet, bir Düstur-u Hakikattir. Külliyeti geniş ve genişliği meslegimize de şamil olabilir.

İşte bu müdhiş sebebin verdiği vahim neticeleri görmemenin yegâne çaresi, "Dokuz Emirdir."

1 - Müsbet hareket etmektir ki; yani kendi mesleğinin muhabbetiyle hareket etmek. Başka mesleklerin adaveti ve başkalarının tenkisi, onun fikrine ve ilmine müdahale etmesin; onlarla meşgul olmasın.

2 - Belki Daire-i İslâmiyet içinde hangi meşrebde olursa olsun, Medar-ı Muhabbet ve Uhuvvet ve İttifak olacak çok Rabîta-i Vahdet bulunduğunu düşünüp İttifak ederek...

3 - Ve haklı her meslek sahibinin, başkasının mesleğine ilişmemek cihetinde hakkı ise: "Mesleğim Haktır yahud daha güzeldir" diyebilir. Yoksa başkasının mesleğinin haksızlığını veya çirkinliğini ima eden, "Hak yalnız benim mesleğimdir" veya "Güzel benim meşrebindir" diyemez olan İnsaf Düsturunu Rehber etmek.

4 - Ve Ehl-i Hakla İttifak, Tevfik-i İlâhînin bir sebebi ve Diyanetteki İzzetin bir medarı olduğunu düşünmekle...

5 - Hem ehl-i dalalet ve haksızlık -tesanîid sebebiyle- cemaat suretindeki kuvvetli bir şahs-ı manevînin dehasıyla hücumu zamanında; o şahs-ı manevîye karşı, en kuvvetli ferdî olan mukavemetin mağlub düştüğünü anlayıp Ehl-i Hak tarafından İttifak ile bir Şahs-ı Manevî çıkarıp o müdhiş şahs-ı manevî-i dalalete karşı, Hakkaniyeti muhafaza ettirmek.

6 - Ve Hakkı, bâtilin savletinden kurtarmak için...

7 - Nefsin ve enaniyetini...

8 - Ve yanlış düşündüğü izzetini...

9 - Ve ehemmiyetsiz rekabetkârane hissiyatını terketmekle İhlası kazanır, Vazifesini hakkıyla ifa eder.. (Haşıye)

ÜÇÜNCÜ SEBEB: Ehl-i Hakkın ihtilafi, himmetsizlikten ve aşağılıktan ve ehl-i dalaletin ittifakı, ulûvvü himmetten değildir. Belki Ehl-i Hidayetin ihtilafi, Ulûvvü Himmetin sū'i istimalinden ve ehl-i dalaletin ittifakı, himmetsizlikten gelen za'f ve aczdendir. Ehl-i Hidayeti, Ulûvvü Himmetten sū'i istimale ve dolayısıyla ihtilafa ve rekabete sevkeden, Âhiret nokta-i nazarında bir haslet-i memduha sayılan hırs-ı sevab ve

(Haşıye): Hattâ Hadîs-i Sahihle, âhirzamanda Îsevîlerin hakikî dindarları Ehl-i Kur'an ile İttifak edip, müsterek düşmanları olan zendekaya karşı dayanacakları gibi; şu zamanda dahi Ehl-i Diyanet ve Ehl-i Hakikat, değil yalnız dindâşı, meslekdaşı, kardeşi olanlarla samîm ittifak etmek, belki hristiyanların hakikî dindar ruhanîleri ile dahi, medar-ı ihtilaf noktaları muvakkaten medar-ı münakaşa ve nîza' etmeyerek müsterek düşmanları olan mütecaviz dinsizlere karşı ittifaka muhtaçırlar...

Vazife-i Uhreviyede kanaatsızlık cihetinden ileri geliyor. Yani: "Bu Sevabı ben kazanayım, bu insanları ben İrsad edeyim, benim sözümü dinlesinler." diye, karşısındaki hakikî Kardeşi ve cidden Muhabbet ve Muavenetine ve Uhuvvetine ve Yardımına muhtaç bir zâta karşı rekabetkârane vaziyet alır. "Şakirdlerim ne için onun yanına gidiyorlar?.. Ne için onun kadar Şakirdlerim bulunmuyor?" diye, enaniyeti oradan fırsat bulup, mezmum bir haslet olan hubb-u câha temayül ettirir, İhlasi kaçırır, riya kapısını açar.

İşte bu hatanın ve bu yaranın ve bu müdhiş maraz-ı ruhanının ilâci şudur ki: "**Cenab-ı Hakk'ın Rızası İhlas ile kazanılır.**" Kesret-i etba' ile ve fazla muvaffakiyet ile değildir. Çünkü onlar Vazife-i İlahiyeye aid olduğu için istenilmez; belki bazan verilir. Evet bazan bir tek Kelime Sebeb-i Necat ve Medar-ı Rıza olur. Kemmiyetin ehemmiyeti o kadar medar-ı nazar olmamalı. Çünkü bazan bir tek adamın İrsadı, bin adamın İrsadı kadar Rıza-i İlahîye medar olur. Hem İhlas ve Hakperestlik ise, Müslümanların nereden ve kimden olursa olsun istifadelerine tarafdar olmaktadır. Yoksa, "Benden Ders alıp Sevab kazandırsınlar" düşüncesi, nefsin ve enaniyetin bir hilesidir.

Ey Sevaba hırslı ve A'mal-i Uhreviyeye kanaatsız insan! Bazı Peygamberler gelmişler ki, mahdud birkaç kişiden başka ittiba edenler olmadığı halde, yine o Peygamberlik Vazife-i Kudsyesinin hadsiz ücretini almışlar. Demek hüner, kesret-i etba' ile değildir. Belki hüner, Rıza-yı İlahîyi kazanmaklaşdır. Sen neci oluyorsun ki, böyle hırs ile "Herkes beni dinlesin" diye Vazifeni unutup, Vazife-i İlahiyeye karışıyorsun? Kabul ettirmek, senin etrafına halkı toplamak Cenab-ı Hakk'ın Vazifesidir... Vazifeni yap, Allah'ın Vazifesine karmaşma. Hem Hak ve Hakikati dinleyen ve söyleyene Sevab kazandıranlar, yalnız insanlar değildir. Cenab-ı Hakk'ın zîsuur mahlukları ve Ruhanîleri ve Melaikeleri Kâinatı doldurmuş, her tarafı şenlendirmişler. Madem çok Sevab istersin, İhlasi esas tut ve yalnız Rıza-yı İlahîyi düşün. Tâ ki senin ağızından çıkan mübarek Kelimelerin havadaki efradları; İhlas ile ve Niyet-i Sadika ile hayatlansın, canlansın, hadsiz zîsuurun kulaklarına gidip onları nurlandırsın, s ana da Sevab kazandırsın. Çünkü meselâ sen "الْحَمْدُ لِلّهِ" dedin; bu Kelâm, milyonlarla büyük küçük "الْحَمْدُ لِلّهِ"

Kelimeleri, havada İzn-i İlahî ile yazılır. Nakkaş-ı Hakîm abes ve israf yapmadığı için, o kesretli mübarek Kelimeleri dinleyecek kadar hadsiz kulakları halketmiş. Eğer İhlas ile, Niyet-i Sadika ile o havadaki Kelimeler hayatlansalar, lezzetli birer meyve gibi Ruhanîlerin kulaklarına girer. Eğer Rıza-yı İlahî ve İhlas o havadaki Kelimelere Hayat vermezse, dinlenilmez; Sevab da yalnız ağızdaki Kelimeye münhasır kalır. Seslerinin ziyyade güzel olmadığından, dinleyenlerin azlığından sıkılan Hâfızların kulakları çınlasın!..

DÖRDÜNCÜ SEBEB: Ehl-i Hidayetin rekabetkârane ihtilafi, akitbeti düşünmemekten ve kasr-ı nazardan olmadığı gibi; ehl-i dalaletin samimane ittifakları, akibet-endislikten ve yüksek nazardan değildir. Belki Ehl-i Hidayet; Hak ve Hakikatın tesiriyle, nefsin kör hissiyatına kapılmayarak; Kalbin ve Aklın dûr-endişane temayülâtına tabi olmakla beraber, İstikameti ve İhlası muhafaza edemediklerinden, o yüksek makamı muhafaza edemeyip ihtilafa düşüyorlar. Ehl-i dalalet ise: Nefsin ve hevanın tesiriyle, kör ve akitbeti görmeyen ve bir dirhem hazır lezzeti bir batman ilerideki lezzete tercih eden hissiyatın mukteziyatıyla, birbirine samimî olarak, muaccel bir menfaat ve hazır bir lezzet için şiddetli ittifak ediyorlar. Evet dünyevî ve hazır lezzet ve menfaat etrafında aşağı, kalbsiz nefisperestler samimî ittifak ve ittihad ediyorlar. Ehl-i Hidayet, Âhirete aid ve ileriye müteallik Semerat-ı Uhreviyeye ve Kemalâta, Kalb ve Aklın yüksek Düsturlarıyla müteveccih oldukları için, esaslı bir İstikamet ve tam bir İhlas ve gayet fedakârane bir İttihad ve İttifak olabilirken; enaniyetten tecerrûd edemedikleri için, ifrat ve tefrit yüzünden, Ulvî bir Menba-ı Kuvvet olan İttifakı kaybedip, İhlas da kırılır... ve Vazife-i Uhreviye de zedelenir... Kolayca Rıza-yı İllâhî de elde edilmez. Bu mühim marazın merhemi ve ilâci:

الْحُبُّ فِي اللهِ Sırriyla, Tarîk-ı Hakta gidenlere refakatla iftihar etmek ve arkalarından gitmek ve İmamlık şerefini onlara bırakmak ve o Hak yolunda kim olursa olsun kendinden daha iyi olduğunun ihtimaliyle enaniyetinden vazgeçip İhlası kazanmak.. ve İhlas ile bir dirhem amel, İhlâssız batmanlar ile amellere racih olduğunu bilmekle ve tâbiiyeti dahi sebeb-i mes'uliyet ve hatarlı olan metbuiyete tercih etmeye o marazdan kurtulur.. ve İhlası kazanır.. Vazife-i Uhreviyesini hakkıyla yapabilir.

BEŞİNCİ SEBEB: Ehl-i Hidayetin ihtilafi ve adem-i ittifakı za'flarından olmadığı gibi; ehl-i dalaletin kuvvetli ittifakı da kuvvetlerinden değildir. Belki Ehl-i Hidayetin ittifaksızlığı, İman-ı Kâmilden gelen Nokta-i İstinad ve Nokta-i İstinaddan neş'et eden kuvvetten ileri geldiği gibi; ehl-i gaflet ve ehl-i dalaletin ittifakları, kalben nokta-i istinad bulmadıkları itibâriyle za'f ve aczlerinden ileri gelmiştir. Çünkü zaîfler ittifaka muhtaç oldukları için, kuvvetli ittifak ederler. Kavîler ihtiyaci tam hissetmediklerinden, ittifakları zaîftir. Arslanlar, tilkiler gibi İttifaka muhtaç olmadıkları için ferdî yaşıyorlar. Yabanî keçiler, kurdlardan muhafaza için, bir sürü teşkil ederler. Demek zaîflerin cem'iyeti ve Şahs-ı Manevîsi kavî olduğu gibi, (Haşiye) kavîlerin cem'iyeti ve Şahs-ı Manevîsi ise zaîftir.

(Haşiye): Avrupa komiteleri içinde en şiddetlisi ve en tesirlisi ve bir cihette en kuvvetlisi, cins-i latif ve zaîf ve nazik olan kadınların amerika'daki hukuk ve hüriyet-i nisvan komitesi olduğu... hem milletler içinde az ve zaîf olan ermenilerin komitesi, gösterdikleri kuvvetli fedakârane vaziyetle bu müddeamızı teyid ediyor.

Bu Sırra bir İşaret-i Latife ve zarif bir Nükte-i Kur'aniyedir ki Ferman etmiş: **وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ** Müenneslerin cemaatine, iki katlı müennes olduğu halde, müzekker fiili olan **قَالَ** buyurması... hem **قَالَتِ الْأَعْرَابُ** buyurmakla müzekkerlerin cemaatine, müennes fiili olan **قَالَتْ** Tabiriyle, latifane işaret ediyor ki: Zaîf ve halim ve yumuşak kadınların cem'iyeti kuvvetlesir, sertlik ve şiddet kesbedip bir nevi reculiyet kazanır. Müzekker fiilini iktiza ettiğinden **وَقَالَ نِسْوَةٌ** Tabiriyle, gayet güzel düşmüş. Kavî erkekler ise, hûsusan bedevi a'râb olsa; kuvvetlerine güvendikleri için cem'iyetleri zaîf olup hem ihtiyatkârlık, hem yumuşaklık vaziyetini aldığından, bir nevi kadınlık hasiyeti takındıkları için, müennes fiilini iktiza ettiğinden **قَالَتِ الْأَعْرَابُ** müennes fiiliyle tabiri tam yerindedir. Evet Ehl-i Hak gayet kuvvetli bir Nokta-i İstinad olan İman-ı Billâhtan gelen Tevekkül ve Teslim ile, başkalara arz-ı ihtiyaç edip, muavenet ve yardımlarını istemez. İstese de gayet fedakârane yapışmaz. Ehl-i dünya, dünya işlerinde hakikî Nokta-i İstinadlarından gaflet ettiğlerinden, za'f ve acze düşüp, şiddetli bir surette yardımıcılara ihtiyacını hisseder; samimane, belki fedakârane ittifak ederler.

İşte Ehl-i Hak, İttifaktaki Hak Kuvvetini düşünmediklerinden ve aramadıklarından, haksız ve muzır bir netice olan ihtilafa düşerler. Haksız ehl-i dalalet ise; İttifaktaki kuvveti, aczları vasıtasiyla hissétiklerinden, gayet mühim bir vesile-i makasid olan ittifakı elde etmişler.

İşte Ehl-i Hakkın bu haksız ihtilaf marazının merhemi ve ilâci: **وَلَا تَنَازَّعُوا فَتَفَشَّلُوا وَتَذَهَّبَ رِيحُكُمْ** Ayetindeki şiddetli Nehy-i İlâhî, **وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى** Ayetinde hayat-ı içtimaiyece gayet Hikmetli Emr-i İlâhiyi düstur-u hareket etmek ve ihtilafın İslâmiyete ne derece zararlı olduğunu.. ve ehl-i dalaletin Ehl-i Hakka galebesini ne derece teshil ettiğini düşünüp, kemal - i za'f ve acz ile, o Ehl-i Hakkın kafilesine

fedakârane, samimane iltihak etmektir; şahsiyetini unutmakla riya ve tasannudan kurtulup, İhlası elde etmektir...

ALTINCI SEBEB: Ehl-i Hakkın ihtilafi nâmerdliklerinden, himmetsizliklerinden, hamiyetsizliklerinden olmadığı gibi; gafletli ehl-i dünyanın ve ehl-i dalaletin, hayat-ı dünyeviyeye aid işlerde samimane ittifakları dahi merdlikten, hamiyetten, himmetten değildir. Belki, Ehl-i Hakkın ekseriyetle Âhirete aid olan faideleri düşünmekle, o ehemmiyetli ve kesretli mes'elelere hamiyeti, himmeti, merdliği inkışam eder. Hakikî sermaye olan vaktini bir mes'eleye sarfetmediği için, meslekdaşlarıyla ittifakı muhkemleşmiyor. Çünkü mes'eleler çok, daire dahi genişir. Gafletli ehl-i dünya ise, yalnız hayat-ı dünyeviyeyi düşündüklerinden, bütün hissiyatıyla ve ruh ve kalbiyle şiddetli bir surette hayat-ı dünyeviyeye aid mes'elelere sarılır. Ve o mes'elede ona yardım edene kuvvetli yapısır. Ve Hakikat nokta-i nazarda beş paraya deðmeyen ve Ehl-i Hak ona on para kıymet vermeyen mes'elelere, divane olmuş elmasçı bir yahudinin beş paralık cam parçasına beş lira fiat verdiği gibi, beþüz lira kıymetindeki vaktini o mes'eleye hasreder. Elbette bu kadar fiat verip ve şiddetli hissiyat ile sarılmak, bâtil yolunda dahi olsa samimî bir İhlas olduğundan, o mes'elede muvaffak olur ve Ehl-i Hakka galebe eder. Bu galebe neticesinde Ehl-i Hak zillette ve mahkûmiyete ve tasanna ve riyaya düşüp, İhlası kaybeder. O nâmerd, himmetsiz, hamiyetsiz bir kısım ehl-i dünyaya dalkavukluk etmeye mecbur olur.

Ey Ehl-i Hak! Ey hakperest Ehl-i Şeriat ve Ehl-i Hakikat ve Ehl-i Tarîkat! Bu müdhiş maraz-ı ihtilafa karşı birbirinizin kusurunu görmeyerek, yekdiğerinizin ayıbına karşı gözünüzü yumanız!

وَإِذَا مَرُوا بِاللَّفْوِ مَرُوا كِرَاماً

Edeb-i Furkanî ile edebleniniz! Ve harici düşmanın hücumunda dâhilî münakaşatı terketmek ve Ehl-i Hakkı sukuttan ve zilletten kurtarmayı en birinci ve en mühim bir Vazife-i Uhreviye telakki edip, üzericalı Ayât ve Ehadîs-i Nebeviyeden şiddetle emrettikleri Uhuvvet, Muhabbet ve Teavünü yapıp; bütün hissiyatınızla ehl-i dünyadan daha şiddetli bir surette meslekdaşlarınızla ve dindâşlarınızla İttifak ediniz.. yani, ihtilafa düşmeyiniz. Böyle küçük mes'eleler için kıymetdar vaktimi sarfetmekten ise, o çok kıymetli vaktimi Zikir ve Fikir gibi kıymetdar şeylere sarfedeceğim deyip çekilerek, İttifakı zaifleştirmeyiniz. Çünkü bu Manevî Cihadda küçük mes'ele zannettiğiniz, çok büyük olabilir. Bir neferin, bir saatte mühim ve hususî şerait dâhilindeki nöbeti bir sene İbadet hükmüne bazan geçmesi gibi; bu Ehl-i Hakkın maðlubiyeti zamanında, Manevî

Mücahede mesailinde, küçük bir mes'eleye sarfolunan senin kıymetdar bir günün, o neferin o saatı gibi bin derece kıymet alabilir.. bir günün bin gün olabilir. Madem livechillahtarır; o işin küçüğüne büyüğüne, kıymetli ve kıymetsizliğine bakılmaz. İhlas ve Rıza-yı İlahî yolunda zerre, yıldız gibi olur. Vesilenin mahiyetine bakılmaz, neticesine bakılır. Madem neticesi Rıza-yı İlahîdir ve mayesi İhlastır; o küçük değildir, büyktür.

YEDİNCİ SEBEB: Ehl-i Hak ve Hakikatın ihtilaf ve rekabetleri, kıskançlıktan ve hırs-ı dünyadan gelmediği gibi; ehl-i dünyanın ve ehl-i gafletin ittifakları dahi, civanmerdlikten ve ulûvv-ü cenabdan değildir. Belki Ehl-i Hakikat, Hakikattan gelen Ulûvv-ü Cenab ve Ulûvv-ü Himmet ve Tarîk-ı Hakta memduh olan müsabakayı tam muhafaza edemediklerinden.. ve nâehillerin girmesi yüzünden bir derece sū'-i istimal ettiklerinden; rekabetkârane ihtilafa düşüp hem kendine, hem Cemaat-ı İslâmiyeye ehemmiyetli zarar olmuş. Ehl-i gaflet ve ehl-i dalalet ise, meftun oldukları menfaatlerini kaçırılmamak ve menfaat için perestîş ettikleri reislerini ve arkadaşlarını küstürmemek için, zilletlerinden ve nâmerdiliklerinden, hamietsizliklerinden; mutlak arkadaşlarıyla, hattâ denî ve hain ve muzır olsalar dahi, hâlisane ittihad.. hem menfaat etrafında toplanan ne şekilde olursa olsun şerikleriyle samimane ittifak ederler. Samimiyet neticesi olarak istifa-de ederler.

İşte ey musibetzede ve ihtilafa düşmüş Ehl-i Hak ve Eshab-ı Hakkat! Bu musibet zamanında İhlası kaçırıldığınızdan ve Rıza-yı İlahîyi münhasıran gaye-i maksad yapmadığınızdan, Ehl-i Hakkın bu zillet ve mağlubiyetine sebebiyet verdiniz. Umûr-u Diniye ve Uhreviyede rekabet, gibta, hased ve kıskançlık olmamalı ve Hakikat nokta-i nazarında olamaz. Çünkü kıskançlık ve hasedin sebebi; bir tek şeye çok eller uzanmasından ve bir tek makama çok gözler dikilmesinden ve bir tek ekmeği çok mideler istemesinden müzahame, münakaşa, müsabaka sebebiyle gitmeye, sonra kıskançlığa düşerler. Dünyada bir şey-i vâhîde çoklar talib olduğundan ve dünya dar ve muvakkat olması sebebiyle insanın hadsiz arzularını tatmin edemediği için, rekabete düşüyorlar. Fakat, Âhirette tek bir adama beşyüz sene (Haşıye) mesafelik bir Cennet ihsan edilmesi..

(Haşıye): Mühim bir taraftan ehemmiyetli bir sual: Rivayette gelmiş ki; Cennet'te bir adama beşyüz senelik bir Cennet verilir. Bu Hakikat akl-ı dünyevînin havsalasında nasıl yerleşir?

Elcevab: Nasılki bu dünyada herkesin dünya kadar hususî ve muvakkat bir dünyası var. Ve o dünyanın direğî onun hayatıdır. Ve zâhirî ve bâtinî duygularıyla o dünyasından istifade eder. Güneş bir lâmbam, yıldızlar mumlarımdır der. Başka mahlukat ve zîruhlar bulunmaları , o adamin mâlikiyetine mani olmadıkları gibi , bilakis onun hususî

ve yetmiş bin Kasır ve Hurler verilmesi.. ve Ehl-i Cennet'ten herkes kendi hissesinden kemal-i rıza ile memnun olması işaretiley gösteriliyor ki, Âhirette medar-ı rekabet birşey yoktur ve rekabet de olamaz. Öyle ise, Âhirete aid olan A'mal-i Sâlihada dahi rekabet olamaz; kıskançlık yeri değildir. Kıskançlık eden ya riyakârdır, A'mal-i Sâliha suretiyle dünyevî neticeleri arıyor.. veyahud sadık cahildir ki, A'mal-i Sâliha nereye baktığını bilmiyor ve A'mal-i Sâlihanın Ruhu, Esası İhlas olduğunu derketmiyor. Rekabet suretiyle Evliyaullah'a karşı bir nevi adavet taşımakla, Vüs'at-ı Rahmet-i İlahiyyeyi ittiham ediyor. Bu Hakikatı teyid eden bir vakia:

Eski arkadaşlarımızdan bir adamın, bir adama karşı adaveti vardı. O adamın yanında senakârane onun düşmanı Amel-i Sâlihle, hattâ Velayetle tavsif edildi. O adam kıskanmadı, sıkılmadı. Sonra birisi dedi: "**Senin o düşmanın cesurdur, kuvvetlidir.**" Baktık ki o adamda şiddetli bir kıskançlık ve bir rekabet damarı uyandı. Ona dedik: "**Velayet ve Salahat hadsiz bir Hayat-ı Ebediyenin pirlantası gibi bir kuvvet ve bir yüksekliktir. Sen buna bu cihette kıskanmadın. Dünyevî kuvvet öküzde ve cesaret canavarda dahi bulunmakla beraber, Velayet ve Salahata nisbeten; bir âdi cam parçasının elmasa nisbeti gibidir.**" O adam dedi ki: "**Bir noktaya, bir makama ikimiz bu dünyada gözümüzü dikmişiz. Oraya çıkmak için basamaklarımıza kuvvet ve cesaret gibi şeylerdir. Onun için kiskandım. Âhiret makamati hadsizdir. O burada benim düşmanım iken, orada benim samimî ve sevgili Kardeşim olabilir.**"

Ey Ehl-i Hakikat ve Tarîkat! Hakka Hizmet, büyük ve ağır bir defineyi taşımak ve muhafaza etmek gibidir. O defineyi omuzunda taşıyanlara ne kadar kuvvetli eller yardıma koşsalar daha ziyade sevinir, memnun olurlar. Kıskanmak şöyle dursun, gayet samimî bir muhabbetle o

dünyasını şenlendiriyorlar, zînetlendiriyorlar. Aynen öyle de, fakat binler derece yüksek, herbir Mü'min için binler Kasır ve Hurleri ihtiva eden has bahçesinden başka, umumî Cennet'ten bezâyı sene genişliğinde birer hususî Cennet'i vardır. Derecesi nisbetinde inkişaf eden hissiyatıyla, duygularıyla Cennet'e ve Ebediyete lâyık bir surette istifade eder. Başkaların iştiraki onun mâlikiyetine ve istifadesine noksan vermediği gibi, kuvvet veriler. Ve hususî ve geniş Cennetini zînetlendiriyorlar. Evet, bu dünyada bir adam, bir saatlik bir bahçeden ve bir günlük bir seyrangeâtan ve bir aylık bir memleketten ve bir senelik bir mesiregâhta seyahatından; ağızıyla, kulağıyla, gözüyle, zevkiyle, zaikasıyla, sair duygularıyla istifade ettiği gibi; aynen öyle de, fakat bir saatlik bir bahçeden ancak istifade eden bu fâni memleketteki kuvve-i şâmme ve kuvve-i zaika, o bâki memlekette bir senelik bahçeden aynı istifadeyi eder. Ve burada bir senelik mesiregâhtan ancak istifade edebilen bir kuvve-i bâsîra ve kuvve-i sâmia orada bezâyı senelik mesiregâhdaki seyahattan; o haşmetli, baştan başa zînetli memlekete lâyık bir tarzda istifade eder. Her Mü'min derecesine ve dünyada kazandığı Sevablar, Haseneler nisbetinde inbisat ve inkişaf eden duygularıyla zevk alır, telezzüt eder, müstefid olur.

gelenlerin kendilerinden daha ziyade olan kuvvetlerini ve daha ziyade tesirlerini ve yardımalarını müftehirane alkışlamak lâzım gelirken, nedendir ki rekabetkârane o hakikî Kardeşlere ve fedakâr yardımçılara baklıyor ve o hal ile İhlas kaçıyor. Vazifenizde müttehem olup, ehl-i dalaletin nazarımda, sizden ve sizin mesleğinizden yüz derece aşağı olan, din ile dünyayı kazanmak ve ilm-i hakikatla maişeti temin etmek, tama' ve hırs yolunda rekabet etmek gibi müdhiş ittihamlara maruz kalıyorsunuz. Bu marazın çare-i yegânesi: Nefsini ittiham etmek ve nefsinde değil, daima karşısındaki meslektaşına tarafdar olmak... Fenn-i Âdâb ve Îlm-i Münazara'nın Üleması mabeyindeki Hakperestlik ve İnsaf Düsturu olan şu: "Eğer bir mes'elenin münazarasında kendi sözünün haklı çıktığına tarafdar olup ve kendi haklı çıktığına sevinse ve hasminin haksız ve yanlış olduğuna memnun olsa, insafsızdır." Hem zarar eder. Çünkü haklı çıktığı vakit o münazarada bilmediği bir şeyi öğrenmiyor, belki gurur ihtimaliyle zarar edebilir. Eğer Hak hasminin elinde çıksa; zararsız, bilmediği bir mes'eleyi öğrenip, menfaatdar olur, nefsin gururundan kurtulur. Demek insaflı hakperest, Hakkın hatırlığı için nefsin hatırlısını kıriyor. Hasminin elinde Hakkı görse, yine rıza ile kabul edip, tarafdar çıkar, memnun olur.

İşte bu Düsturu Ehl-i Din, Ehl-i Hakikat, Ehl-i Tarîkat, Ehl-i İlim kendilerine Rehber ittihaz etseler, İhlasi kazanırlar. Ve Vazife-i Uhreviyelerinde muvaffak olurlar. Ve bu feci' sukut ve musibet-i hazırladan Rahmet-i İlahiye ile kurtulurlar.

سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ مَا لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Yirmibirinci Lem'a

İhlas hakkında

(Onyedinci Lem'anın Onyedinci Nota'sının yedi Mes'elesinden Dördüncü Mes'elesi iken, İhlas münasebetiyle Yirminci Lem'anın İkinci Nokta'sı oldu. Nuraniyetine binaen Yirmibirinci Lem'a olarak Lemaat'a girdi.)

B u Lem'a lâ a k a l h e r o n b e s g ü n d e b i r d e-fa o k u n m a l i .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَلَا تَنَازُعُوا فَتَفَشِّلُوا وَتَذَهَّبَ رِيحُكُمْ * وَقُومُوا بِاللّٰهِ قَانِتِينَ * قَدْ أَفْلَحَ
مَنْ زَكِّيَهَا * وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيَهَا * وَلَا تَشْرُوْا بِأَيَّا تِشْمَنَا قَلِيلًا

Ey Âhiret Kardeşlerim ve ey Hizmet-i Kur'aniyede Arkadaşlarım! Bilirsiniz ve biliniz: Bu dünyada, hususan Uhrevî Hizmetlerde en mühim bir Esas, en büyük bir Kuvvet, en makbul bir Şefaatçı, en metin bir Nokta-i İstinad, en kısa bir Tarîk-i Hakikat, en makbul bir Dua-yı Manevî, en Kerametli bir Vesile-i Makasid, en yüksek bir Haslet, en safi bir Ubudiyet: İhlastır. Madem İhlasta mezkûr Hassalar gibi çok Nurlar var ve çok Kuvvetler var.. ve madem bu müdhiş zamanda ve dehşetli düşmanlar mukabilinde ve şiddetli tazyikat karşısında ve savletli bid'alar, dalaletler içerisinde bizler gayet az ve zaif ve fakir ve kuvvetsiz olduğumuz halde, gayet Ağır ve Büyük ve Umumî ve Kudsî bir Vazife-i İmaniye ve Hizmet-i Kur'aniye omuzumuza İhsan-ı İlâhî tarafından konulmuş; elbette herkesten

ziyade bütün kuvvetimizle İhlası kazanmaya mecbur ve mükellefiz ve İhlasın Sırrını kendimizde yerleştirmek için gayet derecede muhtacız. Yoksa hem şimdiye kadar kazandığımız Hizmet-i Kudsiye kısmen zayıf olur, devam

etmez; hem şiddetli mes'ul oluruz. **وَلَا تُشْرِّوْبِي أَيْقَاظَ ثَمَنًا قَلِيلًا** Ayetin-

deki şiddetli tehdidkârane Nehy-i İlahîye mazhar olup, Saadet-i Ebediye zararına manasız, lüzumsuz, zararlı kederli, hodfüruşane, sakil, riyakârane bazı hissiyat-ı süfliye ve menafi'-i cüz'iyenin hatırları için İhlası kırmakla; hem bu Hizmetteki umum Kardeşlerimizin Hukukuna tecavüz, hem Hizmet-i Kur'aniyenin Hizmetine taarruz, hem Hakaik-i İmaniyenin Kudsiyetine hürmetsizlik etmiş oluruz.

Ey Kardeşlerim! Mühim ve büyük bir Umûr-u Hayriyenin çok muzır manileri olur. Şeytanlar o Hizmetin hâdimleriyle çok uğraşır. Bu manilere ve bu şeytanlara karşı, İhlas Kuvvetine dayanmak gerektir. İhlası kıracak esbabdan; yılandan, akrepten çekindiğiniz gibi çekininiz. Hazret-i Yusuf

أَنَّ النَّفْسَ لَامَارَةٌ بِالسَّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبُّ demesiyle, nefsi-

emmareye itimad edilmez. Enaniyet ve nefsi emmare sizi aldatmasın. İhlası kazanmak ve muhafaza etmek ve manileri defetmek için, gelecek Düsturlar Rehberiniz olsun.

BİRİNCİ DÜSTURUNUZ: Amelinizde Rıza-yı İlahî olmalı. Eğer O razı olsa, bütün dünya küsse ehemmiyeti yok. Eğer O kabul etse, bütün halk reddetse tesiri yok. O razı olduktan ve kabul ettikten sonra, isterse ve Hikmeti iktiza ederse, sizler istemek talebinde olmadığıınız halde, halklara da kabul ettirir, onları da razı eder. Onun için, bu Hizmette doğrudan doğruya yalnız Cenab-ı Hakk'ın Rızasını esas maksad yapmak gerektir.

İKİNCİ DÜSTURUNUZ: Bu Hizmet-i Kur'aniyede bulunan Kardeşlerinizi tenkid etmemek ve onların üstünde faziletfuruşluk nev'inden gitba damarını tahrik etmemektir. Çünkü nasıl insanın bir eli diğer eline rekabet etmez, bir gözü bir gözünü tenkid etmez, dili kulağına itiraz etmez, Kalb Ruhun ayibini görmez.. belki birbirinin noksmasını ikmal eder, kusurunu örter, ihtiyacına yardım eder, Vazifesine muavenet eder; yoksa o yücid-u insanın Hayatı söner, Ruhu kaçar, cismi de dağılır. Hem nasılık bir fabrikanın çarkları birbiriley rekabetkârane uğraşmaz, birbirinin önüne tekaddüm edip tahakküm etmez, birbirinin kusurunu görerek tenkid edip sa'ye şevkini kırıp atalete uğratmaz. Belki bütün istidadlarıyla,

birbirinin hareketini umumî maksada tevcih etmek için yardım ederler, hakikî bir Tesanûd bir İttifak ile Gaye-i Hilkatlerine yürürlər. Eğer zerre mikdar bir taarruz, bir tahakküm karişsa; o fabrikayı karıştıracak, neticesiz akîm bırakacak. Fabrika sahibi de o fabrikayı bütün bütün kırıp dağıtacak.

İşte ey Risale-i Nur Şakirdleri ve Kur'anın Hizmetkârları! Sizler ve bizler öyle bir İnsan-ı Kâmil ismine lâyık bir Şahs-ı Manevînin âzalarımız.. ve Hayat-ı Ebediye içindeki Saadet-i Ebediyeyi netice veren bir fabrikanın çarkları hükmündeyiz.. ve Sahil-i Selâmet olan Dâr-üs Selâm'a Ümmet-i Muhammediyeyi (A.S.M.) çikaran bir Sefine-i Rabbaniyede çalışan hademeleriz. Elbette dört ferdden bin yüz onbir Kuvvet-i Maneviyeyi temin eden Sîrr-ı İhlasi kazanmak ile, Tesanûd ve İttihad-ı Hakikîye muhtacız ve mecburuz. Evet üç elif İttihad etmezse, üç kıymeti var. Sîrr-ı Adediyet ile İttihad etse, yüz onbir kıymet alır. Dört kerre dört ayrı olsa, onaltı kıymeti var. Eğer Sîrr-ı Uhuvvet ve İttihad-ı Maksad ve İttifak-ı Vazife ile Tevafuk edip bir çizgi üzerinde omuz omuza verseler, o vakit dörtbin dörtüz kırkdört kuvvetinde ve kıymetinde olduğu gibi.. hakikî Sîrr-ı İhlas ile, onaltı fedakâr Kardeşlerin kıymet ve Kuvvet-i Maneviyesi dört binden geçtiğine, pek çok vukuat-ı tarihiye şahadet ediyor. Bu Sîrrın Sîrrı sudur ki: Hakikî, samimî bir İttifakta herbir ferd, sair kardeşlerin gözüyle de bakabilir ve kulaklarıyla da işitebilir. Güya on hakikî müttehid adamın herbiri yirmi gözle bakıyor, on Akilla düşünüyor, yirmi kulakla işitiyor, yirmi elle çalışıyor bir tarzda manevî kıymeti ve kuvvetleri vardır. (Haşiye)

ÜÇÜNCÜ DÜSTURUNUZ: Bütün kuvvetinizi İhlasta ve Hakta bilmelisiniz. Evet kuvvet Haktadır ve İhlastadır. Haksızlar dahi, haksızlıklar içinde gösterdikleri İhlas ve Samimiyet yüzünden kuvvet kazanıyorlar. Evet kuvvet Hakta ve İhlasta olduğuna bir delil, şu Hizmetimizdir. Bu Hizmetimizde bir parça İhlas, bu davayı isbat eder ve kendi kendine delil olur. Çünkü yirmi seneden fazla kendi memleketimde ve İstanbul'da ettiğimiz Hizmet-i İlmiye ve Diniyeye mukabil, burada sizinle yedi-sekiz senede yüz derece fazla edildi. Halbuki, kendi memleketimde ve İstanbul'da burada benimle çalışan Kardeşlerimden yüz, belki bin derece

(Haşiye): Evet Sîrr-ı İhlas ile samimî Tesanûd ve İttihad, hadsiz menfaate medar olduğu gibi; korkulara hattâ ölüme karşı en mühim bir Siper, bir Nokta-i İstinaddır. Çünkü ölüm gelse, bir Ruhu alır. Sîrr-ı Uhuvvet-i Hakikiye ile Rıza-yı İlahî yolunda, Âhirete müteallik işlerde, kardeşleri adedince Ruhları olduğundan biri ölse, "Diğer Ruhlarım sağlam kalsınlar; zira o Ruhlar her vakit Sevablari bana kazandırmakla manevî bir Hayati idame ettiklerinden ben ölmüyorum" diyerek, ölümü gülerek karşılarsı. "Ve o Ruhlar vasıtasyyla Sevab cihetinde yaşıyorum, yalnız günah cihetinde ölüyorum" der, rahatla yatar.

fazla yardımcılarım varken, burada ben yalnız, kimsesiz, garib, yarımlı Ümmi, insafsız memurların tarassudat ve tazyikatları altında yedi-sekiz sene sizinle ettiğim Hizmet; yüz derece eski Hizmetten fazla muvaffakiyeti gösteren manevî kuvvet, sizlerdeki İhlastan geldiğine kat'iyen şübhem kalmadı. Hem itiraf ediyorum ki: Samimî İhlasınızla, şan ve şeref perdesi altında nefsimi okşayan riyadan beni bir derece kurtardınız. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** tam İhlasa muvaffak

olursunuz, beni de tam İhlasa sokarsınız... Bilirsiniz ki, Hazret-i Ali (R.A.) o Mu'cizevari Kerametyle ve Hazret-i Gavs-ı A'zam (K.S.), o Hârika Kera-met-i Gaybiyesiyle, sizlere bu Sîrr-ı İhlasa binaen iltifat ediyorlar ve himayetkârane teselli verip Hizmetinizi manen alkışlıyorlar. Evet hiç şüphe etmeyiniz ki, bu teveccühleri, İhlasa binaen gelir. Eğer bilerek bu İhlası kırsanız, Onların tokadını yersiniz. Onuncu Lem'adaki şefkat tokatlarını tahattur ediniz. Böyle manevî Kahramanları arkanızda Zahîr, başınızda

Üstad bulmak isterseniz **وَ يُؤْتُرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ** Sırriyla İhlas-ı Tâmmî

kazanınız. **Kardeşlerinizin nefislerini nefsinize; şerefte, makamda, tevec-cühte, hattâ menfaat-ı maddiye gibi nefsin hoşuna giden şeylerde tercih ediniz.** Hattâ en latif ve güzel bir Hakikat-ı İmaniyeyi muhtaç bir Mü'mine bildirmek ki; en masumane, zararsız bir menfaattir. Mümkün ise, nefsinize bir hodgâmlık gelmemek için, istemeyen bir arkadaş ile yapturnması hoşunuza gitsin. Eğer "Ben Sevab kazanıyorum, bu güzel mes'eleyi ben söyleyiyim" arzunuz varsa, çendan onda bir günah ve zarar yoktur. Fakat mabeyninizdeki Sîrr-ı İhlasa zarar gelebilir.

DÖRDÜNCÜ DÜSTURUNUZ: **Kardeşlerinizin meziyetlerini şahıslarınızda ve Faziletlerini kendinizde tasavvur edip, onların şerefle-riyle şâkirane iftihar etmektir.** Ehl-i tasavvufun mabeyninde "Fena fi-ş Şeyh, Fena fi-r Resul" ıstılahati var. Ben sofi değilim. Fakat onların bu düs-turu, bizim meslekte "**Fena fi-l İhvan**" suretinde güzel bir Düsturdur. Kardeşler arasında buna "**Tefani**" denilir. Yani, birbirinde fâni olmaktadır. Yani: Kendi hissiyat-ı nefsaniyesini unutup, Kardeşlerinin meziyat ve hissiyatıyla fikren yaşamaktır. Zâten mesleğimizin Esası Uhuvvetdir. Peder ile evlâd, Şeyh ile Mûrid mabeynindeki vasita değildir. Belki hakikî Kardeşlik vasıtalarıdır. Olsa olsa bir Üstadlık ortaya girer. Mesleğimiz "Haliliye" olduğu için, meşrebimiz "**Hillet**"tir. **Hillet ise, en yakın dost ve en fedakâr arkadaş ve en güzel takdir edici yoldaş ve en civanmerd Kardeş olmak iktiza eder.** Bu Hilletin Üss-ül Esası, samimî İhlastır. Samimî İhlası kiran adam, bu Hilletin gayet yüksek kulesinin başından sukat eder. Gayet derin bir çukura düşmek ihtimali var. Ortada tutunacak yer bulamaz.

Evet yol iki görünüyor. Cadde-i Kübra-yı Kur'aniye olan şu mesleğimizden şimdî ayrılanlar, bize düşman olan dinsizlik kuvvetine bilmeyerek yardım etmek ihtiyâlî var. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** Risale-i Nur yoluyla Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Daire-i Kudsiyesine girenler; daima Nura, İhlasa, İmana kuvvet verecekler ve öyle çukurlara sukut etmeyeceklerdir.

Ey Hizmet-i Kur'aniyede arkadaşlarım! İhlasi kazanmanın ve muhafaza etmenin en müessir bir sebebi, "**Rabîta-i Mevt**"tir. Evet İhlasi zedeleyen ve riyaya ve dünyaya sevkeden, tul-i emel olduğu gibi; riyadan nefret veren ve İhlasi kazandıran, Rabîta-i Mevttir. Yani: Ölümünü düşünüp, dünyanın fâni olduğunu mülâhaza edip, nefsin desiselerinden kurtulmaktr. Evet Ehl-i Tarîkat ve Ehl-i Hakikat, Kur'an-ı Hakîm'in

كُلُّ نَفْسٍ ذَاقَةُ الْمَوْتِ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ gibi Âyetlerinden

aldığı Dersle, Rabîta-i Mevti sülüklerında Esas tutmuşlar; tul-i emelin menşei olan Tevehhüm-ü Ebediyeti o Rabîta ile izale etmişler. Onlar farazî ve hayalî bir surette kendilerini ölmüş tasavvur ve tahayyül edip.. ve yıkıyor.. kabre konuyor farz edip; düşüne düşüne nefs-i emmare o tahayyül ve tasavvurdan müteessir olup uzun emellerinden bir derece vazgeçer. Bu Rabîtanın fevaidi pek çoktur. Hadîste

أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَادِمِ الْلَّذَّاتِ -ev kema kal- yani "**Lezzetleri tahrib edip acılasturan ölümü çok zikrediniz!**" diye bu Rabîtayı Ders veriyor. Fakat mesleğimiz Tarîkat olmadığı, belki Hakikat olduğu için, bu Rabîtayı Ehl-i Tarîkat gibi farazî ve hayalî suretinde yapmağa mecbur değiliz. Hem Meslek-i Hakikata uygun gelmiyor. Belki akibeti düşünmek suretinde, müstakbeli zaman-ı hazırla getirmek değil, belki Hakikat noktasında zaman-ı hazırlan istikbale fikren gitmek, nazaran bakmaktır. Evet hiç hayale, faraza lüzum kalmadan bu kısa ömür ağacının başında tek meyvesi olan kendi cenazesine bakabilir. Onunla yalnız kendi şahsinin mevtini gördüğü gibi, bir parça öbür tarafa gitse, asrının ölümünü de görür; daha bir parça öbür tarafa gitse, dünyanın ölümünü de müşahede eder, İhlâs-ı Etemme yol açar.

İkinci Sebeb: İman-ı Tahkîkîn kuvvetiyle ve Marifet-i Sânîî netice veren masnuattaki Tefekkür-ü İmanîden gelen Lemaat ile bir nevi huzur kazanıp, **Hâlik-ı Rahîm'in Hazır Nâzir olduğunu düşünüp**, Ondan başkasının teveccühünü aramayarak; Huzurunda başkalarına bakmak, meded aramak o Huzurun edebine muhalif olduğunu düşünmek ile o riyadan kurtulup İhlasi kazanır. Her ne ise.. bunda çok derecat, meratib var. Herkes

kendi hissesine göre ne kadar istifade edebilse, o kadar kârdır. Risale-i Nur'da riyadan kurtaracak, İhlasi kazandıracak çok Hakaik zikredildiğinden Ona havale edip, burada kısa kesiyoruz.

İhlası kıran ve riyaya sevkeden pek çok esbabdan iki-içünü muhtasaran beyan edeceğiz:

Birincisi: Menfaat-ı maddiye cihetinden gelen rekabet, yavaş yavaş İhlası kırar. Hem Netice-i Hizmeti de zedeler. Hem o maddî menfaati de kaçırır. Evet Hakikat ve Âhiret için çalışanlara karşı bu millet bir hürmet ve bir muavenet fikrini daima beslemiştir. Ve bilfil onların Hakikat-ı İhlaslarına ve sadikane olan Hizmetlerine bir cihette iştirak etmek niyetiyle, onların hacat-ı maddiyelerinin tedarikiyle meşgul olup, vakitlerini zayıf etmemek için, Sadaka ve hediye gibi maddî menfaatlerle yardım edip, hürmet etmişler. Fakat bu muavenet ve menfaat istenilmez, belki verilir. Hem Kalben arzu edip muntazır kalmakla lisan-ı hal ile dahi istenilmez, belki ummadığı bir

halde verilir. Yoksa İhlası zedelenir. Hem *وَلَا تَشْتُرُوا بِأَيَّاتِنَا قَلِيلًا*

Âyetinin Nehyine yanaşır, ameli kısmen yanar. İşte bu maddî menfaati arzu edip muntazır kalmak, sonra nefs-i emmare hodgâmlık cihetiyle, o menfaati başkasına kaptırmamak için, hakikî bir Kardeşine ve o hususî Hizmette arkadaşına karşı bir rekabet damarı uyandırır. İhlası zedelenir, Hizmette Kudsiyeti kaybeder. Ehl-i Hakikat nazarında sakîl bir vaziyet alır. Ve maddî menfaati de kaybeder. Her ne ise.. bu hamur çok su götürür, kısa kesip yalnız hakikî Kardeşlerimin içinde Sîrr-ı İhlası ve samimî İttifakı kuvvetleştirecek iki misal söyleyeceğim.

Birinci Misal: Ehl-i dünya, büyük bir servet ve şiddetli bir kuvvet elde etmek için, hattâ bir kısım ehl-i siyaset ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyenin mühim âmilleri ve komiteleri, iştirak-i emval düsturunu kendilerine rehber etmişler. Bütün sû'-i istimalat ve zararlarıyla beraber, hârika bir kuvvet, bir menfaat elde ediyorlar. Halbuki iştirak-i emvalin çok zararlarıyla beraber, iştirakle mahiyeti değişmez. Herbirisini umuma -gerçi bir cihette ve nezarette- mâlik hükmündedir, fakat istifade edemez. Her ne ise.. bu iştirak-i emval düsturu A'mal-i Uhreviyeye girse; zararsız azîm menfaate medardır. Çünkü bütün emval, o iştirak eden herbir ferdin eline tamamen geçmesinin Sîrrını taşıyor. Çünkü nasılki dört beş adamdan iştirak niyetiyle biri gazyağı, biri fitil, biri lâmba, biri şîşe, biri kibrît getirip lâmbayı yakırlar. Herbiri tam bir lâmbaya mâlik oluyor. O iştirak edenlerin herbirinin bir duvarda büyük bir âyinesi varsa,

herbirinin noksansız, parçalanmadan birer lâmba oda ile beraber âyinesine girer. Aynen öyle de: Emval-i Uhreviyede Sîrr-ı İhlas ile iştirak ve Sîrr-ı Uhuvvet ile Tesanüd ve Sîrr-ı İttihad ile Teşrik-ül Mesaâ.. o İştirak-i A'mal-den hasıl olan umum yekûn ve umum Nur herbirinin Defter-i A'maline bitamamîha gireceği Ehl-i Hakikat mabeyninde meşhud ve vaki'dir ve Vüs'at-ı Rahmet ve Kerem-i İlahînin muktezasıdır.

İşte ey Kardeşlerim! Sizleri **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** menfaat-ı maddiye rekabete sevketmeyecek. Fakat Menfaat-ı Uhreviye noktasında bir kısım Ehl-i Tarîkat aldandıkları gibi, sizin de aldanmanız mümkünür. Fakat şahsî, cüz'î bir Sevab nerede; mezkûr misal hükümdeki İştirak-i A'mal noktasında tezahür eden Sevab ve Nur nerede...

İkinci Misal: Ehl-i san'at, netice-i san'atı ziyade kazanmak için, iştirak-i san'at cihetinde mühim bir servet elde ediyorlar. Hattâ dikiş iğneleri yapan on adam, ayrı ayrı yapmağa çalışmışlar. O ferdî çalışmanın her günde yalnız üç iğne, o ferdî san'atın meyvesi olmuş. Sonra teşrik-ül mesaâ düsturyyla on adam birleşmişler. Biri demir getirip, biri ocak yandırıp, biri delik açar, biri ocağa sokar, biri ucunu sıvırtır ve hâkeza... herbirisi iğne yapmak san'atında yalnız cüz'î bir işe meşgul olup, iştigal ettiği Hizmet basit olduğundan vakit zayıf olmayıp, o Hizmette meleke kazanarak, gayet sür'atle işini görmüş. Sonra, o teşrik-i mesaâ ve Taksim-i A'mal düsturyyla olan san'atın semeresini taksim etmişler. Herbirisine bir günde üç iğneye bedel üçüz iğne düşüğünü görmüşler. Bu hâdisse ehl-i dünyanın san'atkârları arasında, onları teşrik-i mesaîye sevketmek için dillerinde destan olmuştur.

İşte ey Kardeşlerim! Madem umûr-u dünyeviyede, kesif maddelerde böyle İttihad, İttifak ile neticeler, böyle azîm yekûn faideler verir; acaba, Uhrevî ve Nuranî ve tecezzi ve inkîsama muhtaç olmayarak.. ve Fazl-ı İlahî ile herbirisinin âyinesine umum Nur in'ikas etmek.. ve herbiri umumun kazandığı misil Sevaba mâlik olmak, ne kadar büyük bir kâr olduğunu kıyas edebilirsiniz! Bu azîm kâr, rekabetle ve İhlâssızlık ile kaçırılmaz.

İhlasi kuran ikinci mani: Hubb-u câhtan gelen şöhretperestlik saikasıyla ve şan ü şeref perdesi altında teveccih-ü âmmeyi kazanmak, nazar-ı dikkati kendine celbetmekle enaniyeti okşamak ve nefş-i emmareye bir makam vermektir ki, en mühim bir maraz-ı ruhî olduğu gibi "ş i r k – i h a f î" tabir edilen riyakârlığa, hodfüruşluğa kapı açar, İhlası zedeler.

Ey Kardeşlerim! Kur'an-ı Hakîm'in Hizmetindeki mesleğimiz Hakikat ve Uhuvvet olduğu.. ve Uhuvvetin Sîrrı; **şahsiyetini kardeşler içinde fâni**

edip (Haşıye) , onların nefislerini kendi nefsine tercih etmek" olduğundan, mabeynimizde bu nevi hubb-u câhtan gelen rekabet tesir etmemek gerektir. Çünkü mesleğimize bütün bütün münafsidir. Madem Kardeşlerin Şerefi umumiyetle her ferde aid olabilir; o büyük Şeref-i Manevîyi, şahsî, hodfuruşane, rekabetkârane, cüzî bir şerefe ve şöhrete feda etmek; Risale-i Nur Şakirdlerinden yüz derece uzak olduğu ümidiñeyim. Evet Risale-i Nur Şakirdlerinin Kalbi, Aklı, Ruhu; böyle aşağı, zararlı, süflî şeylere tenezzül etmez. Fakat herkeste nefs-i emmara bulunur. Bazı da hissiyat-ı nefsiye damarlara ilişir. Bir derece hükmünü; Kalb, Akıl ve Ruhun rağmen olarak icra eder. Sizlerin Kalb ve Ruh ve Aklınızı ittiham etmem. Risale-i Nur'un verdiği tesire binaen itimad ediyorum. Fakat nefs ve heva ve hiss ve vehim bazan aldatıyorlar. Onun için, bazan şiddetli ikaz olunuyorsunuz. Bu şiddet, nefs ve heva ve hiss ve vehme bakıyor; ihtiyatlı davranışınız. Evet eğer mesleğiniz Şeyhlik olsa idi, makam bir olurdu veya hukuk mahdud makamlar bulunurdu. O makama müteaddid istidadlar namzed olurdu. Gıbtakârane bir hodgâmlık olabilirdi. Fakat mesleğiniz Uhuvvetdir. Kardeş Kardeş peder olamaz, Mürşid vaziyetini takınamaz. Uhuvvetteki makam genişştir. Gıbtakârane müzahameye medar olamaz. Olsa olsa, Kardeş Kardeş muavin ve zâhir olur; Hizmetini tekmil eder. Pederane, Mürşidane mesleklerdeki gıbtakârane hırs-ı sevab ve ulûvvü himmet cihetiyle çok zararlı ve hatarlı neticeler vücuda geldiğine delil: Ehl-i Tarîkatın o kadar mühim ve azîm Kemalâtları ve menfaatleri içindeki ihtilafın ve rekabetin verdiği vahim neticelerdir ki; onların o azîm, Kudsî kuvvetleri bid'a rüzgârlarına karşı dayanamıyor.

Üçüncü Mani: K o r k u v e t a m adır. Bu mani diğer bir kısım manilerle beraber Hükümat-ı Sitte'de tamamıyla izah edildiğinden ona hâvale edip, Cenab-ı Erhamürrâhimîn'den bütün Esma-i Hüsnasını Şefaatçı yapıp

Niyaz ediyoruz ki: "Bizleri İhlas-ı Tâmme muvaffak eylesin... **آمینَ**..."

اللّٰهُمَّ بِحَقِّ سُورَةِ الْإِخْلَٰصِ ارْجِعْنَا مِنْ عِبَادَكَ الْمُخْلَصِينَ الْمُخْلَصِينَ آمِنَ آمِنَ
سُبْحَانَكَ لَا إِلَٰمْ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

* * *

(Haşıye): Evet bahtiyar odur ki; Kevser-i Kur'anîden sözülen tatlî, büyük bir havuzu kazanmak için, bir buz parçası nev'indeki şahsiyetini ve enaniyetini o havuz içine atıp eritendir.

BİR KISIM KARDEŞLERİMƏ HUSUSÎ BİR MEKTUBDUR

Yazında usanan ve İbadet ayları olan Şuhur-u Selâsede sair Evradı, beş cihetle İbadet sayılan (Haşıye) Risale-i Nur yazısına tercih eden Kardeşlerime iki Hadîs-i Şerîfîn bir Nüktesini söyleyeceğim.

BİRİNCİSİ: *يُوْزُنْ مِدَادُ الْعُلَمَاءِ بِدِمَاءِ الشُّهَدَاءِ* -ev kema kal-

Yani: "Mahşerde Ülema-i Hakikatın sarfettikleri mürekkeb, şehidlerin canıyla müvazene edilir; O kıymette olur."

İKİNCİSİ:

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنْتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرٌ مَا إِشَدِ -ev kema kal- Yani:

"Bid'aların ve dalaletlerin istilâsi zamanında Sünnet-i Seniyeye ve Hakikat-i Kur'anîyeye temessük edip Hizmet eden, yüz Şehid Sevabını kazanabilir." Ey tenbellik damarıyla yazdan usanan ve ey sofi-meşreb Kardeşler! Bu iki Hadîsin mecmuu gösterir ki: Böyle zamanda Hakaik-i İmaniye ve Esrar-ı Şeriat ve Sünnet-i Seniyeye Hizmet eden mübarek hâlis Kalemlerden akan Siyah Nur veya Âb-ı Hayat hükmünde olan mürekkeplerin bir dirhemî, şüheðanın yüz dirhem kanı hükmünde yevm-i mahşerde size faide verebilir. Öyle ise, onu kazanmayla çalışınız.

Eğer Deseniz: Hadîste "Âlim" tabiri var, bir kışmımız yalnız kâtibiz.

Elcevab: Bir sene bu Risaleleri ve bu Dersleri anlayarak ve kabul ederek okuyan; bu zamanın mühim, hakikathî bir Âlimi olabilir. Eğer anlamsa da, madem Risale-i Nur Şakirdlerinin bir Şahs-ı Manevîsi var, şübhesisiz o Şahs-ı Manevî bu zamanın bir Âlimidir. Sizin Kalemleriniz ise, o Şahs-ı Manevînin parmaklarıdır. Kendi nokta-i nazarımda liyakatsız olduğum halde, haydi hüsn-ü zannıza binaen bu fakire bir Üstadlık ve tebâiyet noktasında bir Âlim vaziyetini verdiğinizden bağlanmışsınız. Ben Ümmi ve kalemsiz olduğum için, sizin Kalemleriniz benim Kalemim sayılır, Hadîste gösterilen Ecri alırsınız...

S a i d N u r s î

(Haşıye): Bu kıymetli Mektubda Üstadımızın işaret ettiği beş nevi İbadetin kendilerinden izahını taleb ettik. Aldığımız izah aşağıya yazılmıştır.

1 - En mühim bir Mücahede olan ehl-i dalalete karşı manen Mücahede etmektir.

2 - Üstadına Neşr-i Hakikat cihetinde yardım suretiyle Hizmet etmektir.

3 - Müslümanlara İman cihetinde Hizmet etmektir.

4 - Kalemle İlmi tahsil etmektir.

5 - Bazan bir saat bir sene İbadet hükmüne geçen Tefekkürî olan İbadeti yapmaktır.

Rüsdü, Hüsrev, Re'fet

Yirmiikinci Lem'a

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Isparta'nın âdil valisine ve adliyesine ve zabıtاسına.. en mahrem ve en Has ve Hâlis Kardeşlerime mahsus olarak yirmiiki sene evvel Isparta'nın Barla nahiyesinde iken yazdığım gayet mahrem bu Risaleciğimi Isparta milletiyle ve hükümetiyle alâkadarlığını gösterdiği için takdim ediyorum. Eğer müناسib görülse, ya yeni veya eski harfle daktilo ile birkaç Nüsha yazılsın ki, yirmibeş otuz senedir Esrarımı arayanlar ve tarassud edenler de anlasınlar ki; gizli hiçbir Sırrımız yok. Ve en gizli bir Sırrımız, işte bu Risaledir; bilsinler!

S a i d N u r s î

İşarat-ı Selâse

Onyedinci Lem'anın Onyedinci Notasının Üçüncü Mes'lesi iken suallerinin şiddet ve şümülüne ve cevaplarının kuvvet ve parlaklığına binaen, Otuzbirinci Mektub'un Yirmiikinci Lem'ası olarak Lemaat'a karıştı. Lem'alar bu Lem'aya yer vermelidirler. Mahremdir; en Has ve Hâlis ve Sadık Kardeşlerimize mahsustur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بِالْغَيْرِ أَمْرٍ

قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

Bu Mes'ele "Üç İşaret"tir.

BİRİNCİ İŞARET: Şahsına ve Risale-i Nur'a aid mühim bir sual.

Çoklar tarafından deniliyor ki: Sen, ehl-i dünyanın dünyasına karışmadığın halde, nedendir ki, her firsatta onlar senin Âhiretine karışıyorlar. Halbuki hiçbir hükümetin kanunu, târik-üd dünya ve münzevilere karışmıyor?

Elcevab: Yeni Said'in bu suale karşı cevabı süküttür. Yeni Said: "Benim cevabımı Kader-i İlahî versin" der. Bununla beraber mecburiyetle, emaneten istiare ettiği Eski Said'in kafası diyor ki: Bu suale cevab verecek, Isparta vilayetinin hükümetidir ve şu vilayetin milletidir. Çünkü bu hükümet ve şu millet, benden çok ziyade bu sualın altındaki mana ile alâkadardırlar. Madem binler efradi bulunan bir hükümet ve yüzbinler efradi bulunan bir millet benim bedelime düşünmeye ve müdafaa etmeye mecburdur. Ben neden lüzumsuz olarak müddeilerle konuşup müdafaa edeyim. Çünkü dokuz senedir ben bu vilayetteyim; gittikçe daha ziyade dünyalarına arkamı çeviriyorum. Hiçbir halim de mestur kalmamış. En gizli, en mahrem Risalelerim dahi hükümetin ve bazı meb'usların elliğine geçmiş. Eğer ehl-i dünyayı telaşa ve endişeye düşürecek dünyevî bir karışmak halim ve karıştırmak teşebbüsüm ve fikrim olsaydı, bu vilayet ve kazalardaki hükümet, dokuz sene dikkat ve tecessüs ettiğleri halde ve ben de çekinmeyerek yanına gelenlere Esrarımı beyan ettiğim halde, hükümet bana karşı sükût edip ilişmediler. Eğer milletin ve vatanın Saadetine ve istikbaline zarar verecek bir kabahatim varsa, dokuz seneden beri valisinden tut, köy karakol kumandanına kadar kendilerini mes'ul eder. Onlar kendilerini mes'uliyetten kurtarmak için, hakkında habbeyi kubbe yapanlara karşı, kubbeyi habbe yapıp beni müdafaa etmeye mecburdurlar. Öyle ise bu sualın cevabını onlara havale ediyorum.

Amma şu vilayetin milleti, umumiyetle benden ziyade beni müdafaa etmek mecburiyetleri şundandır ki; bu dokuz senedir hem Kardeş, hem dost, hem mübarek olan bu milletin Hayat-ı Ebediyesine ve Kuvvet-i İmaniyesine ve Saadet-i Hayatiyesine bilfiil ve maddeten tesirini gösteren üzeri Risalelerle çalıştığımızı ve hiçbir dağdağa ve zarar, hiç kimseye o Risaleler yüzünden gelmediği ve hiçbir garazkârane tereşşuhat-ı siyasiye ve dünyeviye görülmemiği ve **بِلِلَّهِ الْحَمْدُ** şu Isparta vilayeti, eski zamanın Şam-ı Şerifinin Mübarekiyeti ve Âlem-i İslâmın Medrese-i Umumîsi olan Mısır'ın Câmi-ül Ezher'i Mübarekiyeti nev'inden, Kuvvet-i İmanîye ve Salabet-i Dîniye cihetinde bir Mübarekiyet Makamını Risale-i Nur vasıtıyla kazanarak; bu vilayette, İmanın Kuvveti lâkaydliga ve İbadetin İslîtiyakî sefahete hâkim olmasını ve umum vilayetlerin

fevkinde bir meziyet-i dindaraneyi Risale-i Nur bu vilayete kazandırdığından, elbette bu vilayetteki umum insanlar, hattâ faraza dinsizi de olsa, beni ve Risale-i Nur'u müdafaaaya mecburdur. Onların çok ehemmiyetli müdafaa hakları içinde, benim gibi Vazifesini bitirmiş ve **بِلِلَّهِ الْحَمْدُ** binlerle Şakirdler benim gibi bir âcizin yerinde çalışmış ve çalıştığı hengâmda, ehemmiyetsiz cüz'î hakkım beni müdafaaaya sevketmiyor. Bu kadar binlerle dava vekilleri bulunan bir adam, kendi davasını kendi müdafaa etmez.

İKİNCİ İŞARET: Tenkidkârane bir suale cevabdır...

Ehl-i dünya tarafından deniliyor ki: Sen neden bizden küstün? Bir defa olsun hiç müräacaat etmeyip sükût ettin? Bizden şiddetli şekva edip "Bana zulmediyorsunuz!" diyorsun. Halbuki bizim bir prensibimiz var, bu asrin muktezası olarak hususî düsturlarımız var. Bunların tatbikini sen kendine kabul etmiyorsun. Kanunu tatbik eden zalim olmaz, kabul etmeyen isyan eder. Ezcümle: Bu asr-ı hüriyyette ve bu yeni başladığımız cumhuriyetler devrinde, müsavat esası üzerine tahakküm ve tagallübü kaldırırmak düsturu, bizim bir kanun-u esasımız hükmüne geçtiği halde, sen kâh Hocalık, kâh Zâhidlik suretinde teveccüh-ü âmmeyi kazanarak, nazar-ı dikkati kendine celbederek, hükümetin nüfuzu haricinde bir kuvvet, bir makam-ı içtimâî elde etmeye çalıştığın, zahir halin ve eski zamandaki macera-yı hayatının delaletiyle anlaşılıyor. Bu hal ise, -şimdiki tabir ile- burjuvaların müstebidane tahakkümleri içinde hoş görünebilir. Fakat bizim tabaka-i avamın intibahiyla ve galebesiyle tezahür eden tam sosyalizm ve bolşevizm düsturları, bizim daha ziyade işimize yaradığı için; o sosyalizm düsturlarını kabul ettiğimiz halde, senin vaziyetin bize ağır geliyor, prensiplerimize muhalif düşüyor. Onun için sana verdigimiz sıkıntıdan şekvaya ve küsmeye hakkın yoktur?

Elcevab: Hayat-ı içtimaiye-i beseriyyede bir çığır açan, eğer Kâinat-taki Kanun-u Fitrata muvafik hareket etmezse; hayırlı işlerde ve terakkide muvaffak olamaz. Bütün hareketi serr ve tahrib hesabına geçer. Madem Kanun-u Fitrata tatbik-i harekete mecburiyet var; elbette fitrat-ı beseriyyeyi değiştirmek ve nev-i beserin Hilkatindeki Hikmet-i Esasiyeyi kaldırırmakla, mutlak müsavat kanunu tatbik edilebilir. Evet ben, neseben ve hayatça avam tabakasındanım. Ve müşreben ve fikren "müsavat-ı hukuk" mesleğini kabul edenlerdenim. Ve şefkaten ve İslâmiyetten gelen Sîrr-ı Adalet ile, burjuva denilen tabaka-i havassın istibdad ve tahakkümlerine karşı eskiden beri muhalefetle çalışanlardanım. Onun için bütün kuvvetimle Adalet-i Tâmme lehinde, zulüm ve tagallübün ve tahakküm ve istibdadın aleyhindeyim.

Fakat nev-i beşerin fitrati ve Sırr-ı Hikmeti, müsavat-ı mutlaka kanununa ziddir. Çünkü Fâtır-ı Hakîm, Kemal-i Kudret ve Hikmetini göstermek için, az bir şeyden çok mahsûlât aldırır ve bir sahifede çok Kitabları yazdırır ve birşey ile çok Vazifeleri yaptırdığı gibi, beşer nev'i ile de binler nev'in Vazifelerini gördürür.

İşte o Sırr-ı Azîmdendir ki: Cenab-ı Hak, insan nev'ini binler nevileri sünbüл verecek ve hayvanatın sair binler nevileri kadar tabakat gösterecek bir Fitratta yaratmıştır. Saïr hayvanat gibi Kuvalarına, Latifelerine, Duyularına Hadd konulmamış; serbest bırakıp hadsiz makamatta gezecek İstidad verdiğinden, bir nevi iken binler nevi hükmüne geçtiği içindir ki, Arzin Halifesî ve Kâinatın Neticesi ve Zîhayatın Sultânı hükmüne geçmiştir.

İşte nev-i insanın tenevvüünün en mühim mayesi ve zenbereği; müsabaka ile, hakikî İmanlı Fazilettir. Fazileti kaldırırmak, Mahiyet-i Beşeriyyenin tebdiliyle, Aklın söndürülmesiyle, Kalbin öldürülmesiyle, Ruhun mahvedilmesiyle olabilir. Evet şu hürriyet perdesi altında müdhiş bir istibdadı taşıyan şu asrın gaddar yüzüne çarpılmaya lâyik iken ve halbuki o tokada müstehak olmayan gayet mühim bir zâtın yanlış olarak yüzüne savrulan kâmilane şu sözün:

**Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile, imha-yı hürriyet;
Çalış idraki kaldır, muktedirsen âdemiyetten.**

Sözünün yerine, bu asrın yüzüne çarpmak için ben de derim:

**Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile, imha-yı Hakikat;
Çalış Kalbi kaldır, muktedirsen âdemiyetten.**

Veyahud:

**Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile, imha-yı Fazilet;
Çalış Vicdanı kaldır, muktedirsen âdemiyetten.**

Evet İmanlı Fazilet, medar-ı tahakküm olmadığı gibi, sebeb-i istibdad da olamaz. Tahakküm ve tagallüb etmek, faziletsizliktir. Ve bilhassa Ehl-i Faziletin en mühim meşrebi, acz ve faktır ve tevazu ile hayat-ı içtimaiyye-i beşeriyyeye karışmak tarzındadır. **الحمد لله** bu meşreb üzerinde hayatımız

gitmiş ve gidiyor. Ben kendimde Fazilet var diye fahr suretinde dava etmiyorum. Fakat Nimet-i İlahiyyeyi tahdis suretinde, şükretmek niyetiyle diyorum ki: Cenab-ı Hak Fazl ve Keremiyle, Ulûm-u İmaniye ve Kur'an-ı yeye çalışmak ve fehmetmek Faziletini İhsan etmiştir. Bu İhsan-ı İlahiyyi

bütün hayatında **الحمد لله** Tevfik-i İlâhî ile şu Millet-i İslâmiyenin menfaati-ne, saadetine sarfederek; hiçbir vakit vasita-i tahakküm ve tagallüb olmadığı gibi; ekser ehl-i gafletçe matlub

olan teveccüh-ü nâs ve hüsn-ü kabul-ü halk dahi, mühim bir Sırra binaen benim menfurumdur; onlardan kaçıyorum. Yirmi sene eski hayatı zayı' ettiği için onları kendime muzır görüyorum. Fakat Risale-i Nur'u beğenmelerine bir emare biliyorum, onları küstürmüyorum.

İşte ey ehl-i dünya! Dünyanıza hiç karışmadığım ve prensiplerinizle hiçbir cihet-i temasım bulunmadığı ve dokuz sene esaretteki bu hayatımın şehadetiyle yeniden dünyaya karışmaya hiçbir niyet ve arzum yokken, bana eski bir mütegallib ve daima fırsatı bekleyen ve fikr-i istibdad ve tahakkümü taşıyan bir adam gibi yapılan bunca tarassud ve tazyikiniz, hangi kanun iledir? Hangi maslahat iledir? Dünyada hiçbir hükümet böyle fevk-al kanun ve hiçbir ferdin tasvibile mazhar olmayan bir muameleye müsaade etmediği halde, bana karşı yapılan bu kadar bed muamelelere, yalnız değil benim küsmem, belki eğer bilse nev-i beşer kûser, belki Kâinat küsüyor!..

ÜÇÜNCÜ İŞARET: Mağlatalı divanecesine bir sual.

Bir kısım ehl-i hüküm diyorlar ki: Madem sen bu memlekette duruyorsun; şu memleketin cumhûrî kanunlarına inkiyad etmek lâzım gelirken sen neden inziva perdesi altında kendini o kanunlardan kurtarıyorsun? Ezcümle; şimdiki hükümetin kanununda, Vazife haricinde bir meziyeti, bir fazileti kendine takip, onunla bir kısım millete tahakküm edip nüfuzunu icra etmek, müsavat esasına istinad eden cumhuriyetin bir düsturuna münafidir. Sen neden vazifesiz olduğun halde elini öptürüyorsun? Halk beni dinlesin diye hodfüruşane bir vaziyet takınıyorsun?

Elcevab: Kanunu tatbik edenler evvelâ kendilerine tatbik ettikten sonra başkasına tatbik edebilirler. Siz kendinize tatbik etmediğiniz bir düsturu başkasına tatbik etmekle, herkesten evvel siz düsturunuzu, kanunuuzu kıriyorsunuz ve karşı geliyorsunuz. Çünkü bu müsavat-ı mutlaka kanununun bana tatbikini istiyorsunuz. Ben de derim: Ne vakit bir nefer, bir müşirin makam-ı içtimaîsine çıkarsa ve milletin o müşire karşı gösterdikleri hürmet ve teveccühe iştirak ederse.. ve onun gibi o teveccüh ve hürmete mazhar olursaveyahut o müşir, o nefer gibi âdileşirse ve o neferin sönük vaziyetini alırsa.. ve o müşirin Vazife haricinde hiçbir ehemmiyeti kalmazsa.. hem eğer, en zeki ve bir ordunun muzafferiyetine sebebiyet veren bir erkân-ı harb reisi, en aptal bir neferle teveccüh-ü âimmâde ve hürmet ve muhabbetté müsavata girerse; o vakit sizin bu müsavat kanununuz hükmünce bana söyle diyebilirsiniz: "**Kendine Hoca deme! Hürmeti kabul etme! Faziletini inkâr et! Hizmetçine Hizmet et! Dilencilere arkadaş ol!**"

Eğer deseniz: Bu hürmet ve makam ve teveccüh, Vazife başında olduğu vakte mahsustur ve Vazifedarlara hastır. Sen Vazifesiz bir adamsın; Vazifedarlar gibi milletin hürmetini kabul edemezsin!

Elcevab: Eğer insan yalnız bir cesedden ibaret olsa.. ve insan dünyada lâyemutane daimî kalsa.. ve kabir kapısı kapansa.. ve ölüm öldürulse.. o vakit Vazife yalnız askerlik ve idare memurlarına mahsus kalırsa; sözünüzde dahi bir mana olurdu. Fakat madem insan yalnız cesedden ibaret değil.. Cesedi beslemek için; Kalb, Dil, Akıl, Dimağ koparılp o cesede yedirilmez, onlar imha edilmez. Onlar da idare ister.

Ve madem kabir kapısı kapanmıyor ve madem kabrin öbür tarafındaki endişe-i istikbal her ferdin en mühim mes'lesiştir. Elbette milletin İtaat ve Hürmetine istinad eden vazifeler, yalnız milletin hayat-ı dünyeviyesine aid içtimaî ve siyasî ve askerî vazifelere münhasır değildir. Eve **yolculara seyahat için vesika vermek bir vazife olduğu gibi, Ebed tarafına giden yolculara da hem vesika, hem o zulümeli yolda Nur vermek öyle bir Vazifedir ki, hiçbir Vazife o Vazife kadar ehemmiyetli değildir.**

Böyle bir Vazifenin inkâri, ölümün inkâriyla ve her gün **آلْمَوْتُ حَقٌّ**

Davasını, cenazelerinin mührüyle imza edip tasdik eden otuzbin şahidin şehadetini tekzib ve inkâr etmeyecektir. Madem manevî Hacat-ı Zaruriyeye istinad eden manevî Vazifeler var. Ve o Vazifelerin en mühimmi, Ebed yolunda seyahat için pasaport varakası ve Berzah zulümâtında Kalbin cep feneri ve Saadet-i Ebediyenin anahtarları olan İmandır ve İmanın Ders ve Takviyesidir. Elbette o Vazifeyi gören Ehl-i Marifet herhalde küfran-ı nimet suretinde kendine edilen Nimet-i İlahiyyeyi ve Fazilet-i İmaniyyeyi hiçe sayıp, sefihler ve fâsıkların makamına sukut etmeyecektir. Kendini, aşağıların bid'alarıyla, sefahetleriyle bulaştırmayacaktır!.. İşte beğenmediğiniz ve müsavatsızlık zannettiniz İnziva bunun içindir.

İste bu Hakikatla beraber, beni işkence ile taciz eden sizin gibi enaniyette ve bu kanun-u müsavati kırmakta firavunluk derecesinde ileri giden mütekebbirlere karşı demiyorum. Çünkü mütekebbirlere karşı tevazu, tezellül zannedildiğinden, tevazu etmemek gerektir. Belki Ehl-i İnsaf ve mütevazi ve âdil kısmına derim ki: "Ben **فِي اللَّهِ الْحَمْدُ** kendi kusurumu, aczimi biliyorum. Değil Müslümanlar üzerinde mütekebbirane bir makam-ı ihtiram istemek, belki her vakit nihayetsiz kusurlarımı, hiçliğimi görüp, İstîğfar ile teselli bulup, halklardan ihtiram değil, Dua istiyorum. Hem zannederim benim bu mesleğimi, benim bütün arkadaşlarım biliyorlar. Yalnız bu kadar var ki: Kur'an-ı Hakîm'in Hizmeti

esnasında ve Hakaik-i İmaniyenin Dersi vaktinde o Hakaik hesabına ve Kur'an Şerefine o makamın iktiza ettiği İzzet ve Vakar-ı İlmiyeyi Ders vaktinde muhafaza edip, başımı ehl-i dalalete eğmemek için, o İzzetli vaziyeti muvakkaten takınıyorum. Zannederim, ehl-i dünyanın kanunlarının haddi yoktur ki, bu noktalara karşı çababilisin!

Cây-ı Hayret bir Tarz-ı Muamele: Malûmdur ki; her yerde ehl-i maarif, marifet ve İlim noktasında muhakeme eder. Nerede ve kimde marifet ve ilmi görse, meslek itibariyle ona karşı bir dostluk ve bir hürmet besler. Hattâ düşman bir hükûmetin bir profesörü bu memlekete gelse, ehl-i maarif, onun ilim ve marifetine hürmeten onu ziyaret ederler ve ona hürmet ederler. Halbuki ingiliz'in en yüksek meclis-i ilmiyesinin, Meşihat-ı İslâmiye'den sorduğu altı sualın cevabını, altı yüz Kelime ile Meşihat-ı İslâmiye'den istedikleri zaman, bura maarifinin hürmetsizliğine uğrayan bir ehl-i marifet, o altı suale altı Kelime ile mazhar-ı takdir olmuş bir cevab veren ve ecnebilerin en mühim ve hükümlerin en esaslı düsturlarına hakikî İlim ve Marifetle muaraza edip galebe çalan.. ve Kur'andan aldığı Kuvvet-i Marifet ve İlme istinaden avrupa feylesoflarına meydan okuyan ve hürriyetten altı ay evvel İstanbul'da hem Ülemayı ve hem de mekteblileri münazaraya davet edip kendisi hiç sual sormadan suallerine noksansız olarak doğru cevab veren.. (Haşıye) ve bütün hayatını bu milletin Saadetine hasreden ve yüzer Risale, o milletin Türkçe olan lisaniyla neşredip o milleti tenvir eden.. hem vatandaş, hem dindar, hem dost, hem kardeş bir Ehl-i Marifete karşı en ziyade sıkıntı veren ve hakkında adavet besleyen ve belki hürmetsizlik eden; bir kısım maarif dairesine mensub olanlarla az bir kısım resmî hocalardır. İşte gel bu hale ne diyeceksin? Medeniyet midir? Maarifperverlik midir? Vatanperverlik midir? Milliyetperverlik midir? Cumhuriyetperverlik midir? Hâşâ! Hâşâ! Hiç hiçbirşey değil. Belki bir Kader-i İlahîdir ki, o Kader-i İlahî, o Ehl-i Marifet adamın dostluk ümidi ettiği yerden adavet gösterdi ki, hürmet yüzünden İlmi riyaya girmesin ve İhlasi kazansın...

Hâtıme

Kendimce cây-ı hayret ve medar-ı şükran bir taarruz:

Bu fevkâlâde enanîyetli ehl-i dünyanın enanîyet işinde o kadar hassasiyet var ki, eğer şuuren olsa idi, Keramet derecesinde veyahud büyük

(Haşıye): Yeni Said diyor ki: Şu makamda Eski Said'in iftihârkârane söylediğî şu sözlere ben iştirak etmiyorum. Bu Risalede sözü ona verdığım için susturamıyorum. Enanîyetlilere karşı bir parça enanîyetini göstersin diye süküt ediyorum.

bir deha derecesinde bir muamele olurdu. O muamele de şudur: Kendi nefsim ve Aklım bende hissetmedikleri bir parça riyakârane enaniyet vaziyetini, onlar enaniyetlerinin hassasiyet mizanıyla hissediyorlar gibi, şiddetli bir surette ben hissetmediğim enaniyetimin karşısına çıkıyorlar. Bu sekiz dokuz senede, sekiz dokuz defa tecrübe var ki, onların zalimane bana karşı muamelelerinin vukuundan sonra, Kader-i İlahîyi düşünüp "Ne için bunları bana musallat etti" diye nefsimin desiselerini anyordum. Her defada, ya nefsim şuursuz olarak enaniyete fitri meyletmış veyahud bilerek beni aldatmış, anlıyorum. O vakit Kader-i İlahî, o zalimlerin zulmü içerisinde hakkında adalet etmiş, derdim. Ezcümle: Bu yazın arkadaşlarım güzel bir ata beni bindirdiler. Bir seyrangâha gittim. Şuursuz olarak nefsimde hodfürüşane bir keyf arzusu uyanmakla ehl-i dünya öyle şiddetli o arzumun karşısına çıktılar ki, yalnız o gizli arzuyu değil, belki çok iştihalarımı kestiler. Hattâ ezcümle, bu defa Ramazandan sonra, eski zamanda gayet büyük, Kudsî bir İmamın bize karşı gaybî Kerametiyle İltifatından sonra Kardeşlerimin Takva ve İhlasları ve ziyaretçilerin hürmet ve hüsn-ü zanları içinde -ben bilmeyerek- nefsim müftehirane, güya müteşekkirane perdesi altında riyakârane bir enaniyet vaziyetini almak istedî. Birden bu ehl-i dünyanın hadsiz hassasiyetle ve hattâ riyakârlığın zerrelerini de hissedebilir bir tarzda, birden bana ilişiler. Ben Cenab-ı Hakk'a şükrediyorum ki, bunların zulmü bana bir Vasıta-i İhlas oldu...

رَبِّيْ اعُوْذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَاعُوْذُ بِكَ رَبِّيْ أَنْ يَحْضُرُونَ ﴿اللَّهُمَّ
 يَا حَافِظُ يَا حَفِيظُ يَا خَيْرَ الْحَافِظِينَ إِحْفَظْنِي وَاحْفَظْ رُفَقَائِي مِنْ شَرِّ
 النَّفْسِ وَالشَّيْطَانِ وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالإِنْسَانِ وَمِنْ شَرِّ أَهْلِ الضَّلَالِّةِ وَ
 أَهْلِ الطُّغْيَانِ آمِينَ آمِينَ آمِينَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Yirmiüçüncü Lem'a

Tabiat Risalesi

(Onyedinci Lem'anın Onaltıncı Notası iken, ehemmiyetine binaen Yirmiüçüncü Lem'a olmuştur. Tabiattan gelen fikr-i küfrîyi dirilmeyecek bir surette öldürüyor; küfrün temel taşını zır ü zeber ediyor.)

Ihtar

Şu Notada, tabiiyyunun münkir kısmının gittikleri yolun iç yüzü ne kadar Akıldan uzak ve ne kadar çirkin ve ne derece hurafe olduğu, lâakal doksan muhali tazammun eden dokuz muhal ile beyan edilmiş. Sair Risalelerde o muhaller kısmen izah edildiğinden; burada gayet muhtasar olmak haysiyetiyle, bazı basamaklar tayyedilmiştir. Onun için, birdenbire, bu kadar zahir ve aşıkâre bir hurafeyi nasıl bu meşhur âkıl feylesoflar kabul etmişler, o yolda gidiyorlar, hatıra geliyor. Evet onlar, mesleklerinin iç yüzünü görememişler. Hem hakikat-ı meslekleri ve mesleklerinin lâzımı ve muktezası odur ki; yazılmış herbir muhalin ucunda beyan edilen o çirkin ve müstekreh ve gayr-ı makul (Haşıye) hülâsa-i mezhepleri, mesleklerinin lâzımı ve zarurî muktezası olduğunu gayet bedihî ve kat'î bürhanlarla şübhesi olanlara tafsilen beyan ve isbat etmeye hazırlım.

(Haşıye): Bu Risalenin sebeb-i te'lifi; gayet mütecavizane ve gayet çirkin bir tarz ile Hakaik-i İmaniyeyi tezyif edip, bozulmuş aklı yetişmediği şeye hurafe deyiip, dinsizliği tabiatla bağlayarak, Kur'an'a hücum edilmesidir. O hücum ise, şiddetli bir hiddeti (Kalbe) Kaleme verdi ki, şiddetli ve galiz tokatları o mülhidlere ve Haktan yüz çeviren bâtil mezheblilere yedirdi. Yoksa Risale-i Nur'un mesleği, nezihane ve nazikane ve kavl-i leyyindir.

قَالَ رُسُلُمٌ أَفِ الْهُ شَكٌ فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

Şu Âyet-i Kerime, istifham-ı inkârî ile "Cenab-ı Hak hakkında şekk olmaz ve olmamalı" demekle; Vücud ve Vahdaniyet-i İlahiye, bedahet derecesinde olduğunu gösteriyor.

Şu Sırri izahтан evvel bir ihtar:

1338'de Ankara'ya gittim. İslâm Ordusunun yunan'a galebesinden neş'e alan Ehl-i İmanın kuvvetli efkârı içinde, gayet müdhiş bir zendeka fikri, içine girmek ve bozmak ve zehirlendirmek için dessasane çalıştığını gördüm. Eyvah dedim, bu ejderha İmanın Erkânına ilişsecek! O vakit, şu Âyet-i Kerime bedahet derecesinde Vücud ve Vahdaniyeti ifham ettiği cihetle ondan istimdad edip, o zendekanın başını dağıtacak derecede Kur'an-ı Hakîm'den alınan kuvvetli bir bürhanı, Arabî Risalesinde yazdım. Ankara'da, Yeni Gün Matbaası'nda tab'ettirmiştüm. Fakat maatteessüf Arabî bilen az ve ehemmiyetle bakanlar da nadir olmakla beraber, gayet muhtasar ve müclem bir surette o kuvvetli bürhan tesirini göstermedi. Maatteessüf, o dinsizlik fikri hem inkişaf etti, hem kuvvet buldu. Bilmecburiye, o bürhanı Türkçe olarak bir derece beyan edeceğim. O bürhanın bazı parçaları, bazı Risalelerde tam izah edildiğinden; burada icmalen yazılacaktır. Sair Risalelerde inkışam etmiş olan müteaddid bürhanlar, bu bürhanda kısmen ittihad ediyor; herbiri bunun bir cüz'ü hükmüne geçiyor.

Mukaddime

Ey insan! Bil ki, insanların ağızından çıkan ve dinsizliği işmam eden dehşetli kelimeler var. Ehl-i İman, bilmeyerek istimal ediyorlar. Mühimlerinden üç tanesini beyan edeceğiz:

Birincisi: "Evcedethü-l esbab" Yani, "esbab bu şey'i icad ediyor."

İkincisi: "Teşekkele binefsihi" Yani, "kendi kendine teşakkül ediyor, oluyor, bitiyor."

Üçüncüüsü: "İkbezathü-t tabiat" Yani, "tabiidir, tabiat iktiza edip icad ediyor." Evet madem mevcudat var ve inkâr edilmez. Hem her mevcud san'atlı ve hikmetli vücuda geliyor. Hem madem kadîm değil, yeniden oluyor. Herhalde ey mülhid! Bu mevcudu, meselâ bu hayvanı ya diyeceksin ki, esbab-ı âlem onu icad ediyor; yani esbabın içtimâsında o mevcud vücut buluyor.. veyahud o kendi kendine teşekkül ediyor.. veyahud tabiat muktezası olarak, tabiatın tesiriyle vücuda geliyor.. veyahud bir Kadîr-i Zülcelal'in Kudretiyle İcad edilir. Madem aklen bu dört yoldan başka yol yoktur, evvelki üç yol muhal, battal, mümteni', gayr-ı kabil oldukları kat'î isbat edilse; bizzarure ve bilbedahe dördüncü yol olan Tarîk-i Vahdaniyet, şeksiz şübhесiz sabit olur.

AMMA BİRİNCİ YOL Kİ: Esbab-ı âlemin içtimâsıyla teşkil-i eşya ve vücut-u mahlukattır. Pek çok muhalatından yalnız üç tanesini zikrediyoruz.

BİRİNCİSİ: Bir eczahanede, gayet muhtelif maddelerle dolu, yüzer kavanoz şişeler bulunuyor. O edviyelerden, zîhayat bir macun istenildi. Hem hayatda hârika bir tiryak onlardan yapılmak ıcab etti. Geldik, o eczahanede, o zîhayat macunun ve hayatda tiryakın çoklukla efradını gördük. O macunlardan herbirisini tedkik ettik. Görüyoruz ki: O kavanoz şişelerden herbirisinden, bir mizan-ı mahsus ile, bir iki dirhem bundan, üç dört dirhem ötekinden, altı yedi dirhem başkasından ve hakeza.. muhtelif mikdarlarda eczalar alınmış. Eğer birinden, bir dirhem ya noksan veya fazla alınsa o macun zîhayat olamaz, hasiyetini gösteremez. Hem o hayatda tiryakı da tedkik ettik. Herbir kavanozdan bir mizan-ı mahsus ile bir madde alınmış ki, zerre mikdari noksan veya ziyade olsa, tiryak hassasını kaybeder. O kavanozlar elliden ziyade iken, herbirisinden ayrı bir mizan ile alınmış gibi, ayrı ayrı mikdarda eczaları alınmış. Acaba hiçbir cihette imkân ve ihtimal var mı ki, o şişelerden alınan muhtelif mikdarlar, şişelerin garib bir tesadüf veya firtinalı bir havanın çarpmasıyla devrilmesinden, herbirisinden alınan mikdar kadar yalnız o mikdar aksın, beraber gitsinler ve toplanıp o macunu teşkil etsinler... Acaba bundan daha hurafe, muhal, bâtil birşey var mı? Eşek muzaaf bir eşeklige girse, sonra insan olsa, "Bu fikri kabul etmem" diye kaçacaktır.

İşte bu misal gibi.. herbir zîhayat, elbette zîhayat bir macundur ve herbir nebat, hayatda bir tiryak gibidir ki; çok müteaddid eczalardan, çok muhtelif maddelerden, gayet hassas bir ölçü ile alınan maddelerden terkib edilmiştir. Eğer esbaba, anasira isnad edilse ve "esbab icad etti" denilse; aynen eczahanedeki macunun, şişelerin devrilmesinden vücut bulması gibi, yüz derece Akıldan uzak, muhal ve bâtildir.

Elhasıl: Şu Eczahane-i Kübra-yı Âlemde, Hakîm-i Ezelî'nin Mizan-ı Kaza ve Kaderiyle alınan mevadd-i hayatıye, hadsiz bir Hikmet ve nihayetsiz bir İlim ve herşeye şamil bir İrade ile Vücut bulabilir. "Kör, sağır, hududsuz, sel gibi akan külli anasır ve tabayı' ve esbabın işidir" diyen bedbaht, "O tiryak-ı acib, kendi kendine şişelerin devrilmesinden çıkış olmuştur" diyen divane bir hezeyancı, sarhoş bulunan bir ahmaktan daha ziyade ahmaktır. Evet o küfür; ahmakane, sarhoşane, divanece bir hezeyandır.

İKİNCİ MUHAL: Eğer herşey, Vâhid-i Ehad olan Kadîr-i Zülcelal'e verilmezse, belki esbaba isnad edilse lâzım gelir ki; Âlemin pek çok anasır ve esbabı, herbir zîhayatın Vücutunda müdahalesi bulunsun. Halbuki sinek gibi bir küçük mahlukun Vücutunda, Kemal-i İntizam ile gayet hassas bir Mizan ve tamam bir ittifak ile, muhtelif ve birbirine zid, mübayin esbabın içtimai, o kadar zahir bir muhaldır ki, sinek kanadı kadar şuuru bulunan, "Bu muhaldır, olamaz!" diyecektir. Evet bir sineğin küçük cismi, Kâinatın ekser anasır ve esbabı ile alâkadardır; belki bir hülâsasıdır. Eğer Kadîr-i Ezelî'ye verilmezse, o esbab-ı maddiye onun Vücutu yanında bizzât hazır bulunmak lâzım; belki onun küçük cismine girmek gerektir. Belki cisinin küçük bir nümunesi olan gözündeki bir hüceyresine girmeleri îcab ediyor. Çünkü sebeb maddî ise, müsebbebin yanında ve içinde bulunması lâzım geliyor. Şu halde, iki sineğin iğne ucu gibi parmakları yerleşmeyen o hüceyrecikte Erkân-ı Âlem ve anasır ve tabayıin, maddeten içinde bulunup, usta gibi içinde çalıntılarını kabul etmek lâzım geliyor.

İşte, sofestaîn'en eblehleri dahi, böyle bir meslekten utanıyorlar.

ÜÇÜNCÜ MUHAL: *أَوْاحِدُ لَا يَصْدُرُ إِلَّا عَنِ الْوَاحِدِ* Kaide-i Mukar-

reresiyle: "Bir mevcudun Vahdeti varsa, elbette bir Vâhidden, bir Elden sudûr edebilir." Hususan o mevcud, gayet mükemmel bir İntizam ve hassas bir Mizan içinde ve câmi' bir Hayata mazhar ise, bilbedahe sebeb-i ihtilaf ve keşmekes olan müteaddid ellerden çıkmadığını; belki gayet Kadîr, Hakîm olan bir tek Elden çıktığını gösterdiği halde; hadsiz ve camid ve cahil, mütecaviz, şuursuz, karmakarışıklık içinde, kör, sağır esbab-ı tabiiyenin karmakarışık ellerine, hadsiz imkânat yolları içinde ve içtima ve ihtilat ile, o esbabın körlüğü, sağırlığı ziyadeleştiği halde; o muntazam ve mevzun ve vâhid bir mevcudu onlara isnad etmek, yüz muhali birden kabul etmek gibi Akıldan uzaktır. Haydi bu muhalden kat'-ı nazar, esbab-ı maddiyyenin elbette tesirleri, mübaşeretle ve temasla

olur. Halbuki o esbab-ı tabiiyenin temasları, zîhayat mevcudlarının zahirleyiyledir. Halbuki görüyoruz ki; o esbab-ı maddiyenin elleri yetişmediği ve temas edemedikleri o zîhayatın bâtnı, on defa zahirinden daha muntazam, daha latif, san'atça daha mükemmeldir. Esbab-ı maddiyenin elleri ve âletleriyle hiçbir cihetle yerleşemedikleri, belki tam zahirine de temas edemedikleri küçük zîhayat, küçük hayvancıklar, en büyük mahlulkardan daha ziyade san'atça acib, hilkatça bedi' bir surette oldukları halde, o camid, cahil, kaba, uzak, büyük ve birbirine zid olan sağır, kör esbaba isnad etmek, yüz derece kör, bin derece sağır olmakla olur!...

AMMA İKİNCİ MES'ELE: "Teşekkele binefsihi"dir. Yani: Kendi kendine teşekkül ediyor. İşte bu cümplenin dahi çok muhalati var. Çok cihetle bâtildir, muhaldır. Nümune için muhalâtından üç tanesini beyan ederiz.

BİRİNCİSİ: Ey muannid münkir! Senin enaniyetin seni o kadar ahmaklaşmış ki, yüz muhali birden kabul etmeyi, bir derece hükümediyorsun. Çünkü sen mevcudsun. Ve basit bir madde ve camid ve tegayyürsüz değilsin. Belki, daima teceddüdde olarak, gayet muntazam bir makine ve hârika ve daima tahavvülde bir saray gibisin. Senin vücudunda her vakit zerreler çalışıyorlar. Senin vücudun Kâinatla, hususan Rızık münasebetiyle, hususan beka-i nev'i itibariyle alâkadar ve alâş-verisi vardır. Senin vücudunda çalışan zerreler, o münasebatı bozmamak ve o alâkadarlığı kırmamak için dikkat ediyorlar. Öylece ihtiyatla ayaklarını atıyorlar. Güya bütün Kâinata bakıyorlar. Senin münasebatını Kâinatta görüp öyle vaziyet alıyorlar. Sen zahirî ve bâtnî duygularınla, o zerrelerin, o hârika vaziyetine göre istifade edersin. Eğer sen vücudundaki zerreleri, Kadîr-i Ezelî'nin Kanunuyla hareket eden küçük memurları veya bir ordusı veya Kalem-i Kaderin uçları, herbir zerre bir kalem ucu veya Kalem-i Kudretin noktaları, herbir zerre bir nokta olduğunu kabul etmezsen; o vakit senin gözünde çalışan herbir zerreye öyle bir göz lâzım ki, senin mecmu-u cesedinin her tarafını görmekle beraber, münasebetdar olduğun bütün Kâinatı dahi görecek bir gözü.. ve bütün senin mazi ve müstakbel ve nesil ve aslin ve anasının menbalarını ve rızkinin madenlerini bilecek, tanıacak yüz dâhî kadar bir akıl vermek lâzım geliyor. Senin gibi bu mes'elelerde zerre kadaraklı olmayanın bir zerrresine bin Eflatun kadar bir ilim ve şuur vermek, bin derece divanece bir hurafecilik!...

İKİNCİ MUHAL: Senin Vücudun bin kubbeli hârika bir saraya benzer ki; her kubbesinde taşlar, direksiz birbirine başbaşa verip, muallakta

durdurulmuş. Belki senin Vücudun, bin defa bu saraydan daha acibdir. Çünkü o Saray-ı Vücudun, daima Kemal-i İntizamla tazelenmektedir. Gayet hârika olan Ruh, Kalb ve manevî Letaiften kat-ı nazar, yalnız cesedindeki herbir âza, bir kubbeli menzil hükmündedir. Zerreler, o kubbedeki taşlar gibi birbirleriyle Kemal-i Müvazene ve İntizam ile başbaşa verip, hârika bir bina, fevkâlâde bir san'at, göz ve dil gibi acib birer Mu'cize-i Kudret gösteriyorlar. Eğer bu zerreler, şu Âlemin Ustasının Emrine tâbi' birer memur olmasalar; o vakit herbir zerre, umum o ceseddeki zerrelere hem hâkim-i mutlak.. hem herbirisine mahkûm-u mutlak.. hem her birisine misil.. hem hâkimiyet noktasında zid.. hem yalnız Vâcib-ül Vücud'a mahsus olan ekser Sîfâtın masdarı, menba.. hem gayet mukayyed.. hem gayet mutlak bir surette olmakla beraber, Sîrr-ı Vahdetle yalnız bir Vâhid-i Ehad'in Eseri olabilen gayet muntazam bir Masnu-u Vâhidi o hadsiz zerrata isnad etmek; zerre kadar şuuru olan, bunun pek zahir bir muhal belki yüz muhal olduğunu derkeder.

ÜÇÜNCÜ MUHAL: Eğer senin Vücudun, Vâhid-i Ehad olan Kadîr-i Ezel'nin Kalemiyle Mektub olmazsa ve tabiata, esbaba mensub matbu' ise, o vakit senin Vücudundaki bir hüceyre-i bedenden tut, birbiri içinde daireler misilli, binler mürekkebler adedince tabiat kalibrlerinin bulunması lâzım gelir. Çünkü meselâ bu elimizdeki Kitab eğer mektub olsa, bir tek kalem, kâtibinin ilmine istinad edip, bütün onları yazar. Eğer o, mektub olmazsa ve onun kalemine verilmezse, kendi kendine olmuş denilse veya tabiata verilse, o vakit matbu' kitab gibi, herbir harfi için ayrı bir demir kalem lâzımdır ki tab'edilsin. Nasılık matbaada hurufat adedince demir harfler bulunur, sonra o harfler vücud bulur; o vakit bir tek kaleme bedel, o hurufat adedince kalemler bulunması lâzım gelir. Belki o hurufat içinde bazan olduğu gibi, küçük kalem ile bir büyük harfte bir sahife -ince hatla- yazılmış ise, binler kalem bir tek harf için lâzım geliyor. Belki birbirinin içine girip muntazam bir vaziyetle, senin cesedin gibi bir şekil alıyorsa, o vakit herbir dairede, herbir cüz' için, o mürekkebat adedince kalıplar lâzım geliyor. Haydi, yüz muhal içinde bulunan bu tarzı, mümkün desen dahi, bu muntazam san'atlî demir harfleri ve mükemmel kalıpları ve kalemleri yapmak için, yine bir tek kaleme verilmezse, o kalemler, o kalıplar, o demir harflerin yapılması için, onların adedlerince yine kalemler, kalıplar ve harfler lâzım. Çünkü onlar da yapılmışlar ve onlar da muntazam san'atlîdirlar. Ve hakeza.. müteselsilen gittikçe gidecek...

İşte sen de anla! Bu öyle bir fikirdir ki; senin zerratın adedince muhalat ve hurafeler, içinde bulunuyor. Ey muannid muattî! Sen de utan.. bu dalaletten vazgeç!

ÜÇÜNCÜ KELİME: "İkitezathü-t tabiat" Yani; tabiat iktiza ediyor, tabiat yapıyor. İşte bu hükmün çok muhalatı var. Nümune için üçünü zikrediyoruz.

BİRİNCİSİ: Eğer mevcudatta, hususan zîhayatta görünen basîrane, hakîmane olan San'at ve İcad, Şems-i Ezel'in Kalem-i Kader ve Kudretine verilmezse, belki kör, sağır, düşüncesiz olan tabiata ve kuvvete isnad edilse lâzım gelir ki; tabiat, İcad için herşeyde hadsiz manevî makine ve matbaaları bulundursun; veyahud herşeyde, Kâinatı Halk ve İdare edecek bir Kudret ve Hikmet dercetsin. Çünkü nasıl şemsin cilveleri ve akisleri, zemin yüzündeki zerreçik cam parçalarında ve katrelerde görünüyor. Eğer o misalî ve aksî güneşçikler, semadaki tek güneşe isnad edilmese, lâzım gelir ki; bir kibrıt başı yerleşmeyen bir zerreçik cam parçasında tabiî, fitrî ve güneşin hasiyetlerine mâlik, zahren küçük, manen çok derin bir güneşin haricî vücutunu kabul ederek, zerrat-ı zücacîye adedince tabiî güneşleri kabul etmek lâzım olduğu gibi.. -aynen bu misal gibi- mevcudat ve zîhayat doğrudan doğruya Şems-i Ezel'in Cilve-i Esmasına verilmezse, herbir mevcudda, hususan herbir zîhayatta hadsiz bir kudret ve irade ve nihayetsiz bir ilim ve hikmet taşıyacak bir tabiatı, bir kuvveti, âdetâ bir ilahi içinde kabul etmek lâzım gelir. Bu tarz-ı fikir ise, Kâinattaki muhalatın en bâtili, en hurafesidir. Hâlik-ı Kâinat'ın San'atını, mevhüm, ehemmiyetsiz, şuursuz bir tabiata veren insan, elbette yüz defa hayvandan daha hayvan, daha şuursuz olduğunu gösterir.

İKİNCİ MUHAL: Eğer gayet intizamlı, mızanlı, san'atlî, hikmetli şu mevcudat; nihayetsiz Kadîr, Hakîm bir Zâtâ verilmezse, belki tabiata isnad edilse, lâzım gelir ki; tabiat, herbir parça toprakta, avrupa'nın umum matbaaları ve fabrikaları adedince makinelere, matbaaları bulundursun.. tâ, o parça toprak, menşî' ve tezgâh olduğu hadsiz çiçekler ve meyvelerin yetişmelerine ve teşkillerine medar olabilsin. Çünkü çiçekler için saksılık vazifesi gören bir kâse toprak içine tohumları nöbetle atılan umum çiçeklerin birbirinden çok ayrı olan şekil ve heyetlerini teşkil ve tasvir edebilir bir kabiliyeti, bilfil görülmeliyor. Eğer Kadîr-i Zülcelal'e verilmeyece; o vakit, o kâsedeki toprakta, herbir çiçek için manevî, ayrı, tabiî bir makinesi bulunmazsa, bu hal Vücûda gelemez. Çünkü tohumlar ise nutfeler ve yumurtalar gibi, maddeleri birdir. Yani müvellid-ül ma, müvellid-ül humuza, karbon, azotun intizamsız, şekilsiz, hamur gibi halitasından ibaret olmakla beraber, hava, su, hararet, ziya dahi, herbiri basit ve şuursuz ve herşeye karşı sel gibi bir tarzda gittiğinden, o hadsiz çiçeklerin teşkilleri ayrı ayrı ve gayet muntazam ve san'atlî olarak

o topraktan çıkışması, bilbedahe ve bizzarure iktiza ediyor ki; o kâsede bulunan toprakta, manen avrupa kadar, manevî ve küçük mikyasta matbaaları ve fabrikaları bulunsun. Tâ ki, bu kadar hayatdar kumaşları ve binler ayrı ayrı nakışlı mensucatları dokuyabilsin.

İşte tabiiyyunların fikr-i küffâr'ları, ne derece daire-i akıldan hariç saptığını kıyas et. Ve tabiatı mücid zanneden insan suretindeki ahmak sarhoşlar "mûtefennin ve akıllıyız" diye dava ettikleri halde, Akıl ve fenden ne kadar uzak düşüklerini ve mümteni' ve hiçbir cihetle mümkün olmayan bir hurafeyi kendilerine meslek ittihaz ettiklerini gör, gül ve tükür!...

Eğer Desen: Mevcudat, tabiata isnad edilse böyle acib muhaller olur, imtina' derecesinde müşkilât olur; acaba Zât-ı Ehad ve Samed'e verildiği vakit, o müşkilât nasıl kalkıyor? Ve o suubetli imtina, o sühuletli Vücuba nasıl inkılab eder?

Elcevab: Birinci muhalde nasılık güneşin cilve-i in'ikası, kemal-i sühuletle, külfetsiz en küçük zerrecik camidden tut, tâ en büyük bir denizin yüzüne kadar feyzini ve tesirini misalî güneşçiklerle gayet kolaylıkla gösterdikleri halde, eğer güneşten nisbeti kesilse; o vakit herbir zerrecikte, tabîî ve bizzât bir güneşin haricî vücudu imtina derecesinde bir suubetle olabilmesi, kabul edilmek lâzım gelir. Öyle de; herbir mevcud, doğrudan doğruya Zât-ı Ehad ve Samed'e verilse; Vücub derecesinde bir Sühulet, bir kolaylık ile ve bir İntisab ve Cilve ile, herbir mevcuda lâzım herbir şey, ona yetiştirebilir. Eğer O İntisab kesilse ve o memuriyet başıbozukluğ'a dönse ve herbir mevcud kendi başına ve tabiata bırakılsa, o vakit imtina' derecesinde yüzbin müşkilât ve suubetle sinek gibi bir zîhayatın, Kâinatın küçük bir fîristesi olan gayet hârika makine-i vücudunu icad eden, içindeki kör tabiatın, Kâinatı halk ve idare edecek bir kudret ve hikmet sahibi olduğunu farzettmek lâzım gelir. Bu ise bir muhal değil, belki binler muhaldır.

Elhasıl: Nasılık Zât-ı Vâcib-ül Vücud'un şerik ve naziri mümteni' ve muhaldır. Öyle de: Rububiyetinde ve İcad-ı Eşyada başkalarının müdahalesi, şerik-i zâfi gibi mümteni' ve muhaldır.

Amma ikinci muhaldeki müşkilât ise müteaddid Risalelerde isbat edildiği gibi, eğer bütün eşya Vâhid-i Ehad'e verilse; bütün eşya, bir tek şey gibi sühuletli ve kolay olur. Eğer esbaba ve tabiata verilse, bir tek şey, umum eşya kadar müşkilâtlı olduğu, müteaddid ve katî bürhanlarla isbat edilmiş. Bir bürhanın hülâsası şudur ki: Nasılık bir adam, bir padişaha askerlik veya memuriyet cihetiyle intisab etse, o memur ve o asker o intisab kuvvetiyle, yüzbin defa kuvvet-i şahsiyesinden fazla işlere

medar olabilir. Ve padişahı namına bazan bir şahı esir eder. Çünkü gördüğü işlerin ve yaptığı eserlerin cihazatını ve kuvvetini kendi taşımıyor ve taşımaya mecbur olmuyor... O İntisab münasebetiyle, padişahın hazineleri ve arkasındaki Nokta-i İstinadı olan ordu; o kuvveti, o cihazatı taşıyor. Demek gördüğü işler, şahane olarak bir padişahın işi gibi; ve gösterdiği eserler, bir ordu eseri misilli hârika olabilir. Nasılki karınca, O Memuriyet cihetiyle firavun'un sarayını harab ediyor... Sinek O İntisab ile, nemrut'u gebertiyor... Ve O İntisab ile, buğday tanesi gibi bir çam çekirdeği, koca çam ağacının bütün cihazatını yetiştirmektedir. (Haşıye) Eğer O İntisab kesilse, O Memuriyetten terhis edilse, yapacağı işlerin cihazatını ve kuvvetini, belinde ve bileğinde taşımağa mecburdur. O vakit, o küçükük bileğindeki kuvvet mikdarına ve belindeki cephaneye adedince iş görebilir. Evvelki vaziyette gayet kolaylıkla gördüğü işleri bu vaziyette ondan istenilse, elbette bileğinde bir ordu kuvvetini ve belinde bir padişahın cihazat-ı harbiye fabrikasını yüklemek lâzım gelir ki; güldürmek için acib hurafeleri ve masalları hikâyeye eden maskaralar dahi bu hayalde utanıyorlar!..

Elhasıl: Vâcîb-ül Vücud'a her mevcudu vermek, Vücub derecesinde bir sühuleti var. Ve tabiatı icad cihetinde vermek, imtina' derecesinde müşkil ve haric-i daire-i akliyedir.

ÜÇUNCÜ MUHAL: Bu muhali izah edecek bazı Risalelerde beyan edilen iki misal:

Birinci Misal: Bütün âsâr-ı medeniyetle tekmil ve tezyin edilmiş, hâlî bir sahrada kurulmuş, yapılmış bir saraya; gayet vahsi bir adam girmiş, içine bakmış... Binlerle muntazam san'atlî eşyayı görmüş... Vahşetinden, ahmaklığından, hariçten kimse müdahale etmemeyip, o saray içinde o eşyadan birisi, o sarayı müştəmilatıyla beraber yapmıştır diye tâharriye başlıyor. Hangi şeye bakıyor.. o vahşetli aklı dahi kabil görmüyor ki, o şey bunları yapsın. Sonra o sarayın teşkilat programını ve mevcudat führistesini ve idare kanunları içinde yazılı olan bir defteri görür. Çandan elsiz ve gözsüz ve çekiçsiz olan o defter dahi, sair içindeki şeyler gibi, hiçbir kabiliyeti yoktur ki o sarayı teşkil ve tezyin etsin. Fakat muztar kalarak, bilmecburiye, eşya-yı âhere nisbeten, Kavanin-i İlmiyenin

(Haşıye): Evet, eğer İntisab olsa; o çekirdek, Kader-i İlahîden bir Emir alır, o Hârika İşlere mazhar olur. Eğer O İntisab kesilse; o çekirdeğin Hilkati, koca çam ağacının Hilkatinde daha ziyade cihazat ve iktidar ve san'ati iktizâ eder. Çünkü dağdaki -Kudret eseri olan- mücessem çam ağacının bütün âzaları ve cihazatıyla, o çekirdekteki Kader eseri olan manevî ağaçta mevcud bulunması lâzım gelir. Çünkü o koca ağacın fabrikası, o çekirdektir. İçindeki Kaderî ağaç, Kudretle hariçte tezahür eder, cismanî çam ağacı olur.

bir ünvanı olmak cihetile, o sarayın mecmuuna bu defteri münasebetdar gördüğünden, "İşte bu defterdir ki, o sarayı teşkil, tanzim ve tezyn edip bu eşyayı yapmış, takmış, yerleştirmiş." diyerek.. vahşetini; ahmakların, sarhoşların hezeyanına çevirmiş...

İşte aynen bu misal gibi; hadsiz derecede misaldeki saraydan daha muntazam, daha mükemmel ve bütün etrafi mu'cizane Hikmetle dolu şu Saray-ı Âlemin içine, inkâr-ı uluhiyete giden tabiiyyun fikrini taşıyan vahşi bir insan girer. Daire-i mümkünât haricinde olan Zât-ı Vâcib-ül Vücad'un Eser-i San'atı olduğunu düşünmeyerek ve ondan i'raz ederek, daire-i mümkünât içinde Kader-i İlahînin yazar bozar bir Levhası hükmünde ve Kudret-i İlahiyenin Kavanin-i İcraatına tebeddül ve tegayyür eden bir Defteri olabilen ve pek yanlış ve hata olarak "tabiat" namı verilen bir Mecmua-i Kavanin-i Âdât-ı İlahiye ve bir Fihriste-i San'at-ı Rabbaniyeyi görür. Ve der ki: "Madem bu eşya bir sebeb ister, hiçbir şeyin bu Defter gibi münasebeti görünmüyor. Çendan hiçbir cihetle Akıl kabul etmez ki; gözsüz, şuursuz, kudretsiz bu Defter, Rububiyet-i Mutlakanın işi olan ve hadsiz bir Kudreti iktiza eden İcadı yapamaz. Fakat madem Sâni'-i Kadîm'i kabul etmiyorum; öyle ise en münasibi, bu Defter bunu yapmış ve yapar diyeceğim" der. Biz de deriz:

Ey ahmak-ul humakadan tahammuk etmiş sarhoş ahmak! Başını tabiat bataklığından çıkar, arkana bak; zerrattan, seyyarata kadar bütün mevcudat, ayrı ayrı lisانlarla şehadet ettikleri ve parmaklarıyla işaret ettikleri bir Sâni'-i Zülcelal'i gör.. ve o sarayı yapan ve o defterde sarayın programını yazan Nakkaş-ı Ezelîn'nin Cilvesini gör.. Fermanına bak, Kur'anını dinle.. o hezeyanlardan kurtul!..

İkinci Misal: Gayet vahşi bir adam muhteşem bir kişi dairesine girer. Gayet muntazam bir ordunun umumî beraber talimlerini, muntazam hareketlerini görür. Bir neferin hareketiyle; bir tabur, bir alay, bir firma kalkar, oturur, gider; bir ateş emriyle ateş ettiklerini müşahede eder. Onun kaba, vahşi aklı, bir kumandanın, devletin nizamatiyla ve kanun-u padişahî ile kumandasını anlamayıp, inkâr ettiğinden, o askerlerin iplerle birbiriley bağlı olduklarını tahayyül eder. O hayalî ip, ne kadar hârikâlî bir ip olduğunu düşünür; hayrette kalır. Sonra gider.. Ayasofya gibi gayet muazzam bir Câmie, Cuma gününde dâhil olur. O Cemaat-ı Müslimînin, bir adamın sesiyle kalkar, eğilir, Secde ederek oturduklarını müşahede eder. Manevî ve Semavî Kanunların mecmuundan ibaret olan Şeriatı ve Şeriat Sahibinin Emirlerinden gelen manevî Düsturlarını anlamadığından, o Cemaatin maddî iplerle bağlandığını ve o acib ipler onları esir edip oynattığını tahayyül ederek en vahşi insan suretindeki canavar

hayvanları dahi güldürecek derecede maskaralı bir fikirle çıkar, gider...

İşte aynı bu misal gibi: Sultan-ı Ezel ve Ebed'in hadsiz cünudunun muhteşem bir kışlası olan şu Âleme ve o Mabud-u Ezel'in muntazam bir Mescidi olan şu Kâinata; mahz-ı vahşet olan, inkârlı fîkr-i tabiatı taşıyan bir münkir giriyor. O Sultan-ı Ezel'in Hikmetinden gelen Nizamat-ı Kâinatın manevî Kanunlarını, birer maddî madde tasavvur ederek ve Saltanat-ı Rububiyetin Kavanin-i İtibariyesi ve o Mabud-u Ezel'in Şeriat-ı Fitriye-i Kübrasının, manevî ve yalnız Vücud-u Îlmî bulunan Ahkâmlarını ve Düsturlarını birer mevcud-u haricî ve maddî birer madde tahayyül ederek, Kudret-i İlâhiyenin yerine, o İlim ve Kelâmdan gelen ve yalnız Vücud-u Îlmî bulunan o Kanunları ikame etmek ve ellerine icad vermek, sonra da onlara "tabiat" namını takmak ve yalnız bir Cilve-i Kudret-i Rabbaniye olan Kuvveti, bir zîkudret ve müstakil bir kadîr telakki etmek; misaldeki vahşiden bin defa aşağı bir vahşettir!..

Elhasıl: Tabiiyyunların, mevhüm ve Hakikatsız tabiat dedikleri şey, olsa olsa ve Hakikat-ı Hariciye sahibi ise; ancak bir San'at olabilir, Sâni' olamaz. Bir Nakıştır, Nakkaş olamaz. Ahkâmdır, Hâkim olamaz. Bir Şeriat-ı Fitriyedir, Şâri' olamaz. Mahluk bir Perde-i İzzettir, Hâlik olamaz. Münfail bir Fitrattır, Fâtır bir Fâil olamaz. Kanundur, Kudret degildir, Kâdir olamaz. Mistardır, Masdar olamaz...

Elhasıl: Madem mevcudat var. Madem Onaltinci Nota'nın başında denildiği gibi; mevcudun Vücuduna, taksim-i aklî ile dört yoldan başka yol tahayyül edilmez. O dört cihetten üçünün -herbirinin üç zahir muhaller ile butlanı, katî bir surette isbat edildi. Elbette bizzarure ve bilbedahe dördüncü yol olan Vahdet yolu, katî bir surette isbat olunuyor. O dördüncü yol ise;

baştaki *أَفِي اللَّهِ شَكْ فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ* Ayeti, seksiz ve şübhesisiz

bedahet derecesinde Zât-ı Vâcib-ül Vücud'un Uluhiyetini.. ve her şey doğrudan doğruya Dest-i Kudretinden çıktığını.. ve Semavat ve Arz Kabza-i Tasarrufunda bulunduğu gösteriyor...

Ey esbabperest ve tabiata tapan bîçare adam! Madem herşeyin tabiatı, herşey gibi mahluktur; çünkü san'atlıdır ve yeni oluyor... Hem her müsebbeb gibi, zahirî sebebi dahi masnu'dur. Ve madem herşeyin Vücudu, pek çok cihazat ve âletlere muhtaçtır. O halde, o tabiatı İcad eden ve o sebebi halkeden bir Kadîr-i Mutlak var. Ve o Kadîr-i Mutlak'ın ne ihtiyacı var ki âciz vesaiti, Rububiyetine ve İcadına teşrik etsin. Hâşâ..

Belki doğrudan doğruya müsebbebi, sebeb ile beraber halkederek, Cilve-i Esmasını ve Hikmetini göstermek için, bir Tertib ve Tanzim ile zahirî bir sebebiyet, bir mukarenet vermekle, eşyadaki zahirî kusurlara, merhamet-sizliklere ve noksaniyetlere merci' olmak için, esbab ve tabiatı Dest-i Kudrette perde etmiş; İzzetini o suretle muhafaza etmiş. Acaba bir saatçi, saatin çarklarını yapsın; sonra saatı çarklarla tertib edip tanzim etsin, daha mı kolaydır.. Yoksa hârika bir makineyi, o çarklar içinde yapsın; sonra saatin yapılmasını o makinenin camid ellerine versin, tâ saatı yapsın, daha mı kolaydır? Acaba imkân haricinde değil midir? Haydi o insafsız aklınla sen söyle.. sen hâkim ol! Veyahud bir Kâtib; mürekkeb, kalem, kâğıdı getirdi. Onunla kendi bizzât o Kitabı yazsa, daha mı kolaydır.. Yoksa o kâğıd, mürekkeb, kalem içinde o Kitabdan daha san'atlî, daha zahmetli, yalnız o tek Kitaba mahsus olarak bir yazı makinesi icad etsin; sonra o şuursuz makineye "Haydi sen yaz" desin de kendi karışmasın, daha mı kolaydır? Acaba yüz defa yazdan daha müşkil değil midir?

Eğer desen: Evet bir Kitabı yazan makinenin icadı, o Kitabdan yüz defa daha müşküldür. Fakat o makine, aynı Kitabın bir çok nüshalarını yazmasına vasıta olmak cihetile, belki bir kolaylık var?

Elcevab: Nakkaş-ı Ezelî, hadsiz kudretiyle nihayetsiz Cilve-i Esmasını her vakit tazelendirmekle, ayrı ayrı şekilde göstermek için, eşyadaki teşahhusları ve hususî sîmaları öyle bir surette halketmiştir ki; hiçbir Mektub-u Samedanî ve hiçbir Kitab-ı Rabbanî, diğer Kitabların aynı aynına olamıyor. Alâküllihal, ayrı manaları ifade etmek için, ayrı bir sîması bulunacak. Eğer gözün varsa, insanın sîmasına bak, gör ki; zaman-ı Âdem'den şimdîye kadar, belki Ebede kadar, bu küçük sîmada, âza-yı esâsîde ittifak ile beraber, herbir sîma, umum sîmalara nisbeten, herbirisine karşı birer alâmet-i farikası var olduğu kat'iyen sabittir. Bunun için herbir sîma, ayrı bir Kitabdır. Yalnız san'atın tanzimi için ayrı bir yazı takımı ve ayrı bir tertib ve te'lif ister. Ve maddelerini hem getirmek, hem yerleştirmek ve hem de vücûda lâzım olan herşeyi dercetmek için, bütün bütün başka bir tezgâh ister. Haydi, farz-ı muhal olarak tabiatla bir matbaa nazaryyla baktık. Fakat bir matbaaya aid olan tanzim ve basmak, yani muayyen intizamını kalba sokmaktan başka, o tanzimin icadından, icadları yüz derece daha müşkil bir zîhayatın cismindeki maddeleri, Aktar-ı Âlemden Mizan-ı Mahsusla ve has bir intizamla İcad etmek ve getirmek ve matbaa eline vermek için, yine o matbaayı İcad eden Kadîr-i Mutlak'ın Kudret ve İradesine muhtaçtır. Demek bu matbaalık ihtimali ve farzı, bütün bütün manasız bir hurafedir.

İşte bu saat ve Kitab misalleri gibi; Sâni'-i Zülcelal, Kadîr-i Külli Şey',

esbabı halketmiş; müsebbebatı da halkediyor. Hikmetiyle, müsebbebatı esbaba bağlıyor. Kâinatın harekâtının Tanzimine dair Kavanin-i Âdetul-lahtan ibaret olan Şeriat-ı Fitriye-i Kübra-yı İlahiyenin bir cilvesini ve eşyadaki o cilvesine, yalnız bir âyne ve bir ma'kes olan tabiat-ı eşayı, İradesiyle tayin etmiştir. Ve o tabiatın vücud-u hariciye mazhar olan vechini, Kudretiyle İcad etmiş ve eşayı o tabiat üzerinde halketmiş.. birbirine mezcetmiş... Acaba gayet derecede makul ve hadsiz bürhanların neticesi olan bu Hakikatin kabulü mü daha kolaydır.. -acaba Vücub derecesinde lâzım değil midir?- Yoksa camid, şuursuz, mahluk, masnu, basit olan o sebeb ve tabiat dediğiniz maddeleler, herbir şey'in Vücuduna lâzım hadsiz cihazat ve âlâtî verip hakîmane, basîrane olan işleri kendi kendilerine yaptmak mı daha kolaydır? Acaba imtina' derecesinde, imkân haricinde değil midir? Senin, o insafsız aklının insafına havale ediyoruz.

Münkir ve tabiatperest diyor ki: Madem beni insafa davet ediyorsun. Ben de diyorum ki; şimdiye kadar yanlış gittiğimiz yol, hem yüz derece muhal, hem gayet zararlı ve nihayet derecede çirkin bir meslek olduğunu itiraf ediyorum. Sâbık Tahkikatınızdan zerre mikdar şuuru bulunan anlayacak ki; esbaba, tabiata icad vermek mümteni'dir, muhaldır. Ve herşeyi doğrudan doğruya Vâcib-ül Vücud'a vermek Vâcibdir, zarurîdir. *الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى الْإِيمَانِ* deyip İman ediyorum.

Yalnız bir şübhem var. Cenab-ı Hakk'ın Hâlik olduğunu kabul ediyorum; fakat bazı căz'î esbabın ehemmiyetsiz şeyleerde icada müdahaleleri ve bir parça medh ü sena kazanmaları, Sultanat-ı Rububiyetine ne zarar verir? Sultanatına noksaniyet gelir mi?"

Elcevab: Bazı Risalelerde gayet katî isbat ettiğimiz gibi; Hâkimiyetin Şe'nî, müdahaleyi reddetmektir. Hattâ en edna bir hâkim, bir memur; daire-i hâkimiyetinde oğlunun müdahalesini kabul etmiyor. Hattâ hâkimiyetine müdahale tevehhümüyle, bazı dindar Padişahlar -Halife oldukları halde- masum evlâdlarını katletmeleri, bu "**Redd-i Müdahale Kanunu**"nun Hâkimiyette ne kadar esaslı hükmettiğini gösteriyor. Bir nahiyyede iki müdürden tut, tâ bir memlekette iki padişaha kadar, Hâkimiyetteki istiklaliyetin iktiza ettiği "**Men'-i İştirak Kanunu**" tarih-i beşerde çok acib herc ü merc ile kuvvetini göstermiş. Acaba âciz ve muavenete muhtaç insanlardaki âmiriyet ve hâkimiyetin bir gölgesi, bu derece müdahaleyi reddetmeyi ve başkasının müdahalesini men'etmeyi ve hâkimiyetinde iştirak kabul etmemeyi ve makamında istiklaliyetini nihayet taassubla muhafazaya çalışmayı gör, sonra Hâkimiyet-i Mutlaka Rububiyet derecesinde ve Âmiriyet-i Mutlaka Uluhiyet derecesinde ve

İstiklaliyet-i Mutlaka Ehadiyet derecesinde ve İstiğna-yı Mutlak Kadiriyyet-i Mutlaka derecesinde bir Zât-ı Zülcelal'de, bu redd-i müdahale ve men'-i iştirak ve tard-ı şerik, ne derece o Hâkimiyetin zarurî bir lâzımı ve Vâcib bir muktezası olduğunu kıyas edebilirsen et.

Amma ikinci sık şübhən ki: Bazı esbab, bazı cüz'iyatın bazı Ubudiyetlerine merci' olsa, o Mabud-u Mutlak olan Zât-ı Vâcib-ü'l Vücud'a müteveccih zerrattan seyyarata kadar mahlukatın Ubudiyetlerinden ne noksan gelir?

Elcevab: Şu Kâinatın Hâlik-ı Hakîm'i Kâinatı bir ağaç hükmünde halkedip, en mükemmel meyvesini zîsuur ve zîsuurun içinde en câmi' meyvesini insan yapmıştır. Ve insanın en ehemmiyetli, belki insanın Netice-i Hilkati ve Gaye-i Fitrati ve Semere-i Hayati olan Şükür ve İbadeti; o Hâkim-i Mutlak ve Âmir-i Müstakil, kendini sevdirmek ve tanittırmak için Kâinatı halkeden o Vâhid-i Ehad, bütün Kâinatın meyvesi olan İnsanı ve İnsanın en yüksek meyvesi olan Şükür ve İbadetini başka ellere verir mi? Bütün bütün Hikmetine zîd olarak, Netice-i Hilkati ve Semere-i Kâinatı abes eder mi? Hâşâ ve kellâ... Hem Hikmetini ve Rububiyetini inkâr ettirecek bir tarza mahlukatın İbadetlerini başkalara vermeye riza gösterir mi, hiç müsaade eder mi? Ve hem hadsiz bir derecede kendini sevdirmeyi ve tanittırmayı ef'alıyla gösterdiği halde, en mükemmel mahlukatının Şükür ve Minnetdarlıklarını, Tahabbüb ve Ubudiyetlerini başka esbaba vermekle kendini unutturup, Kâinattaki Makasîd-ı Âliyesini inkâr ettirir mi? Ey tabiat-perestlikten vazgeçen arkadaş! Haydi sen söyle! O diyor: **الْحَمْدُ لِلّهِ**, bu iki şübhəm hallolmak-la beraber, Vahdaniyet-i İlahiyyeye dair ve Mabud-u Bilhak O olduğuna ve Ondan başkaları İbadete lâyiğ olmadığına o kadar parlak ve kuvvetli iki delil gösterdin ki, onları inkâr etmek, Güneş'i ve gündüzü inkâr etmek gibi bir mükâberedir.

Hâtime

Tabiat fikr-i küfrîsini terkeden ve İmana gelen zât diyor ki: **الْحَمْدُ لِلّهِ**, benim şübhelerim kalmadı; yalnız merakımı mûcib olan birkaç sualım var.

B i r i n c i S u a l : Çok tenbellerden ve târik-üs salâtlardan işitiyoruz; diyorlar ki: Cenab-ı Hakk'in bizim İbadetimize ne ihtiyacı var ki, Kur'an'da çok şiddet ve ısrar ile İbadeti terkedeni zecredip Cehennem gibi dehşetli bir ceza ile tehdid ediyor. İtidalli ve istikametli ve adaletli

olan İfade-i Kur'aniyeye nasıl yakışıyor ki, ehemmiyetsiz bir căz'i hataya karşı, nihayet şiddet gösteriyor?

E l c e v a b : Evet Cenab-ı Hak senin İbadetine, belki hiçbir şeye muhtaç değil. Fakat sen İbadete muhtaçsan, manen hastasın. İbadet ise, manevî yaralarına tiryaklar hükmünde olduğunu çok Risalelerde isbat etmişiz. Acaba bir hasta, o hastalık hakkında, şefkatli bir hekimin ona nâfi' ilâçları içirmek hususunda ettiği ısrara mukabil, hekime dese: "Senin ne ihtiyacın var, bana böyle ısrar ediyorsun..?" Ne kadar manasız olduğunu anlarsın.

Amma Kur'anın, terk-i ibadet hakkında şiddetli tehdidatı ve dehşetli cezaları ise; nasılık bir padişah, raiyetinin hukukunu muhafaza etmek için; âdi bir adamın, raiyetinin hukukuna zarar veren bir hatasına göre, şiddetli cezaya çarpar. Öyle de; İbadeti ve Namazı terk eden adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in raiyeti hükmünde olan mevcudatın hukukuna ehemmiyetli bir tecavüz ve manevî bir zulüm eder. Çünkü mevcudatın kemalleri, Sâni'a müteveccih yüzlerinde Tesbih ve İbadet ile tezahür eder. İbadeti terkeden, mevcudatın İbadetini görmez ve göremez, belki de inkâr eder. O vakıt İbadet ve Tesbih noktasında yüksek makamda bulunan ve herbiri birer Mektub-u Samedanî ve birer Âyne-i Esma-i Rabbaniye olan mevcudatı; âlı makamlarından tenzil ettiğinden ve ehemmiyetsiz, vazifesiz, camid, perişan bir vaziyette telakki ettiğinden, mevcudatı tâhkir eder; Kemalâtını inkâr ve tecavüz eder. Evet herkes, Kâinatı kendi âyinesiyle görür. Cenab-ı Hak İnsani Kâinat için bir mikyas, bir mizan suretinde yaratmıştır. Her İnsan için, bu Âlemden hususî bir Âlem vermiş. O Âlemin rengini, o insanın İtikad-ı Kalbîsine göre gösteriyor. Meselâ; gayet me'yus ve matemli olarak ağlayan bir insan, mevcudatı ağlar ve me'yus suretinde görür.. gayet sürurlu ve neş'eli, müjdeli ve kemal-i neş'esinden gülén bir adam, Kâinatı neş'eli, güler gördüğü gibi; mütefekkirane ve ciddî bir surette İbadet ve Tesbih eden adam, mevcudatın hakikaten mevcud ve muhakkak olan İbadet ve Tesbihatlarını bir derece keşfeder ve görür.. Gafletle veya inkârla İbadeti terkeden adam; mevcudatı, Hakikat-ı Kemalâtına tamamıyla zid ve muhalif ve hata bir surette tevehhüm eder ve manen onların hukukuna tecavüz eder. Hem o târik-üs salât, kendi kendine mâlik olmadığı için, kendi Mâlikinin bir Abdi olan kendi nefsine zulmeder. Onun Mâlikî, o Abdinin Hakkını, onun nefsi emmaresinden almak için, dehşetli tehdid eder. Hem Netice-i Hilkatı ve Gaye-i Fîratı olan İbadeti terkettiğinden, Hikmet-i İlahiye ve Meşiet-i Rabbaniyeye karşı bir tecavüz hükmüne geçer. Onun için cezaya çarpılır.

Elhasıl: İbadeti terkeden, hem kendi nefsine zulmeder; -nefsi ise, Cenab-ı Hakk'ın Abdi ve Memlüküdür- hem Kâinatın Hukuk-u Kemalâtına

karşı bir tecavüz, bir zulümdür. Evet nasıl küfür, mevcudata karşı bir tahrıldır; terk-i İbadet dahi, Kâinatın Kemalâtını bir inkârdır. Hem Hikmet-i İlahiyeye karşı bir tecavüz olduğundan, dehşetli tehdide, şiddetli cezaya müstehak olur.

İşte bu istihkakı ve mezkûr Hakikati ifade etmek için, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan mu'cizane bir surette o şiddetli tarz-ı ifadeyi ihtiyar ederek, tam tamına Hakikat-ı Belâgat olan Mutabik-ı Mukteza-yı Hale mutabakat ediyor.

I k i n c i S u a l : Tabiattan vazgeçen ve İmana gelen zât diyor ki:

Her mevcud, her cihette, her içinde ve her şeyinde ve her şe'ninde Meşjet-i İlahiyeve Kudret-i Rabbaniye tâbi' olması, çok azîm bir Hakkattır. Azameti cihetinde dar zihinlerimize sıkışmıyor. Halbuki gözümüzle gördüğümüz bu nihayet derecede mebzuliyet, hem Hilkat ve İcad-ı Eşyadaki hadsiz sühulet, hem sâbık bürhanlarınızla tahakkuk eden Vahdet yolundaki İcad-ı Eşyada nihayet derecede kolaylık ve sühulet, hem Nass-ı Kur'an ile beyan edilen

مَا خَلْقُكُمْ وَلَاَ بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفِيْسٌ وَاحِدَةٌ وَمَا آمَرْتُ السَّاعَةَ
إِلَّا كَلْمَحُ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ

gibi Âyetlerin sarahaten gösterdikleri nihayet derecede kolaylık, o Hakikat-ı Azîmeyi, en makbul ve en makul bir mes'ele olduğunu gösteriyorlar. Bu kolaylığın Sırı ve Hikmeti nedir?

E l c e v a b : Yirminci Mektub'un Onuncu Kelimesi olan
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ beyanında, o Sîr gayet vâzih ve katî ve

mukni' bir tarzda beyan edilmiş... Hususan o Mektubun zeylinde daha ziyade vuzuh ile isbat edilmiş ki; bütün mevcudat, Sâni'-i Vâhid'e isnad edildiği vakit, bir tek mevcud hükmünde kolaylaşır. Eğer Vâhid-i Ehâd'e verilmezse; bir tek mahlukun İcadı, bütün mevcudat kadar müşkilleşir ve bir çekirdek, bir ağaç kadar suubetli olur. Eğer Sâni'-i Hakikîsine verilse, Kâinat bir ağaç gibi ve ağaç bir çekirdek gibi ve Cennet bir bahar gibi ve bahar bir çiçek gibi kolaylaşır, sühulet peyda eder. Ve bilmüşahede görünen hadsiz mebzuliyet ve ucuzluğun ve her nev'in sühuletle kesret-i efrâdi bulunmasının ve Kesret-i Sühulet ve sür'atle mutazam, san'atlî, kıymetli mevcudatın kolayca Vücûda gelmesinin Sırlarına

medar olan ve Hikmetlerini gösteren yüzer delillerinden ve başka Risalelerde tafsilen beyan edilen bir ikisine muhtasar bir işaret ederiz. Meselâ: Nasılık yüz nefer, bir zabitin idaresine verilse; bir neferin, yüz zabitin idarelerine verilmesinden yüz derece daha kolay olduğu gibi, bir ordunun teçhizatı askeriyesi; bir merkez, bir kanun, bir fabrika ve bir padişahın emrine verildiği vakit, âdetâ kemmiyeten bir neferin teçhizatı kadar kolaylaştığı gibi.. bir neferin teçhizatı askeriyesi; müteaddid merkezlere, müteaddid fabrikalara, müteaddid kumandanlara havalesi de, âdetâ bir ordunun teçhizatı kadar kemmiyeten müşkilâtlı oluyor. Çünkü bir tek neferin teçhizatı için, bütün orduya lâzım olan fabrikaların bulunması gerektir.

Hem bir ağacın Sîrrı Vahdet cihetiyle, bir kökte, bir merkezde, bir kanun ile mevaddı hayatıyesi verildiğinden; binler meyve veren o ağaç, bir meyve kadar sühuletli olduğu bilmüşahede görünür. Eğer Vahdetten kesrete gidilse, herbir meyveye lâzım mevaddı hayatıye başka yerden verilse; herbir meyve, bir ağaç kadar müşkilât peyda eder. Belki ağacın bir enmuzeci ve fihristesi olan bir tek çekirdek dahi, o ağaç kadar suubetli olur. Çünkü bir ağacın hayatına lâzım olan bütün mevaddı hayatıye, birtek çekirdek için de lâzım oluyor.

İşte bu misaller gibi, yüzler misaller var gösteriyorlar ki; Vahdette, nihayet derecede sühuletle Vücuda gelen binler mevcud, şirkte ve kesrette, bir tek mevcuddan daha ziyade kolay olur. Sair Risalelerde bu Hakikat iki kerre iki dört eder derecede isbat edildiğinden, onlara havale edip, burada yalnız bu sühulet ve kolaylığın İlim ve Kader-i İlahî ve Kudret-i Rabbaniye nokta-i nazarında gayet mühim bir Sîrrını beyan edeceğiz. Şöyledi ki:

Sen bir mevcudsun. Eğer Kadîr-i Ezelî'ye kendini versen; bir kibrıt çakar gibi, hiçten, yoktan, bir Emirle, hadsiz Kudretiyle, seni bir anda halkeder. Eğer sen kendini Ona vermezsen, belki esbabı maddiye ve tabiatı isnad etsen; o vakit sen, Kâinatın muntazam bir hülâsası, meyvesi ve küçük bir fihristesi ve listesi olduğundan; seni yapmak için, Kâinatı ve anasını ince elek ile eleyip hassas ölçülerle aktarın âlemden senin Vücudundaki maddeleri toplamak lâzım gelir. Çünkü esbabı maddiye yalnız terkib eder, toplar. Kendilerinde bulunmayanı; hiçten, yoktan yapamadıkları, bütün Ehl-i Akıl yanında musaddaktır. Öyle ise, küçük bir zihyatın cismini aktarın âlemden toplamaya mecbur olurlar.

İşte Vahdette ve Tevhidde ne kadar kolaylık ve şirkte ve dalalette ne kadar müşkilât var olduğunu anla!

I k i n c i s i : İlim noktasında hadsiz bir sühulet vardır. Şöyledi ki:

Kader, İlmin bir nevidir ki, herşeyin manevî ve mahsus kalıbı hükmünde bir mikdar tayin eder. Ve o Mikdar-ı Kaderî, o şey'in Vücaduna bir plân, bir model hükmüne geçer. Kudret İcad ettiği vakit; gayet sühuletle o Kaderî mikdar üstünde İcad eder. Eğer o şey muhit ve hadsiz ve ezelî bir İlmin Sahibi olan Kadîr-i Zülcelal'e verilmezse; -sâbikan geçtiği gibi- binler müşkilât değil, belki yüz muhalat ortaya düber. Çünkü o Mikdar-ı Kaderî ve Mikdar-ı Îlmî olmazsa; binler haricî ve maddî kalipler, küçükük bir hayvanın cesedinde istimal edilmek lâzım gelir.

İşte Vahdette nihayetsiz kolaylık ve dalalette şirkte hadsiz müşkilâtın bir Sırını anla; **وَمَا آمَرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحُ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ**
Âyeti, ne kadar hakikatî ve doğru ve yüksek bir Hakikati ifade ettiğini bil!.

Ü ü n c ü S u a l : Eskiden düşman, şimdi dost olan mühtedi diyor ki: Şu zamanda çok ileri giden feylesoflar diyorlar ki: "Hiçten hiçbir şey İcad edilmiyor ve hiçbirşey i'dam edilmiyor; yalnız bir terkib bir tahlildir ki, Kâinat fabrikasını işlettiriyor."

Elcevab: Nur-u Kur'an ile mevcudata bakmayan feylesofların en ileri gidenleri bakmışlar ki, tabiat ve esbab vasıtıyla bu mevcudatın teşekkülât ve vücudlarını -sâbikan isbat ettiğimiz tarzda- imtina' derecesinde müşkilâtlı gördüklerinden, iki kısma ayrıldılar.

Bir kısmı sofestaî olup, insanın hassası olan akıldan istifa ederek, ahmak hayvanlardan daha aşağı düşerek, Kâinatın Vücadunu inkâr etmeyi; hattâ kendilerinin Vücudlarını dahi inkâr etmesini.. dalalet mesleğinde esbab ve tabiatın icad sahibi olmalarından daha ziyade kolay gördüklerinden hem kendilerini, hem Kâinatı inkâr edip, cehl-i mutlaka düşmüşler.

İkinci güruh bakmışlar ki; dalalette, esbab ve tabiat mûcid olmak noktasında, bir sinek ve bir çekirdeğin İcadı, hadsiz müşkilâti var ve tavr-ı aklin haricinde bir iktidar iktiza ediyor. Onun için bilmecburiye İcadı inkâr ediyorlar, "yoktan var olmaz" diyorlar ve i'damı da muhal görüyorlar, "var yok olmaz" hükmediyorlar. Yalnız harekât-ı zerrat ile, tesadüf rüzgârlarıyla bir terkib ve tahlil ve dağılmak ve toplanmak suretinde bir vaziyet-i itibariye tahayyül ediyorlar... İşte sen gel, ahmaklığını ve cehaletin en aşağı derecesinde, en yüksek akıllı kendini zanneden adamları, gör; ve dalalet, insanı ne kadar maskara ve süflî ve echel yaptığını bil; ibret al!

Acaba her senede, dörtüz bin enva'ı birden zemin yüzünde

İcad eden ve Semavat ve Arzı altı günde halkeden ve altı haftada, her baharda, Kâinattan daha san'atlî, hikmetli zîhayat bir Kâinatı İnşa eden bir Kudret-i Ezeliye, bir İlм-i Ezelînîn dairesinde, plânları ve mikdarları taayyün eden Mevcudat-ı İlmiyeyi göze göstermeyen bir ecza ile yazılan ve görünmeyen bir yazıyı göstermek için sürülen bir ecza misillü, gayet kolay o madumat-ı hariciye olan mevcudat-ı ilmiyeye Vücud-u Haricî vermeyi o Kudret-i Ezeliyeden uzak görmek ve icadı inkâr etmek; evvelki gürûh olan sofestaîlerden daha ziyade ahmakane ve cahilanadır. Bu bedbahtlar, âciz-i mutlak ve yalnız bir cüz'-i ihtiyâriden başka elliñde olmayan firavunlaşmış kendi nefisleri, hiçbir şeyi i'dam ve yok edemediklerinden ve hiçbir zerreyi, bir maddeyi, hiçten, yoktan İcad edemediklerinden ve güvendikleri esbab ve tabiatın elliñde hiçten İcad gelmediği cihetle, ahmaklıklarından diyorlar: "Yoktan var olmaz, var da yok olmaz" deyip, bu bâtil ve hata düsturu, Kadîr-i Mutlak'a teşmil etmek istiyorlar. Evet Kadîr-i Zülcelal'in iki tarzda İcadı var. Biri; İhtira' ve İbda' iledir. Yani hiçten, yoktan Vücud veriyor ve ona lâzım her şeyi de hiçten İcad edip eline veriyor. Diğer; İnşa ile, san'at iledir. Yani Kemal-i Hikmetini ve çok Esmasının Cilvelerini göstermek gibi çok dakik Hikmetler için, Kâinatın anasırından bir kısım mevcudati inşa ediyor. Her Emrine tâbi' olan zerratları ve maddeleri, Rezzakiyet Kanunuyla onlara gönderir ve onlarda çalıştırır. Evet Kadir-i Mutlak'ın iki tarzda, hem İbda' hem İnşa suretinde İcadı var. Varı yok etmek ve yoğu var etmek; en kolay en sühuletli, belki daimî, umumî bir Kanunudur. Bir baharda, üç yüz bin enva'-ı zîhayat mahlukatın şekillerini, sıfatlarını, belki zerratlarından başka bütün keyfiyat ve ahvallerini hiçten var eden bir Kudrete karşı, "yoğu var edemez!" diyen adam, yok olmalı!..

Tabiatı bırakan ve Hakikata geçen zât diyor ki: Cenab-ı Hakk'a zerrat adedince Şükür ve Hamd ve Sena ediyorum ki, Kemal-i İmanı kazandım, evham ve dalaletlerden kurtuldum; ve hiç bir şübhem de kalmadı.

الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى دِينِ الْإِسْلَامِ وَكَمَالِ الْإِيمَانِ
سُبْحَانَكَ لَا أَعْلَمُ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Yirmidördüncü Lem'a

Tesettür hakkında

(Onbeşinci Nota'nın İkinci ve Üçüncü Mes'eleleri iken, ehemmiyetine binaen Yirmidördüncü Lem'a olmuştur.)

ilâ âhir... Âyeti, Tesettürü emrediyor. Medeniyet-i sefihe ise, Kur'anın bu Hükümüne karşı muhalif gidiyor. Tesettürü, fitrî görmüyor, "bir esarettir" diyor. (*)

Elcevab: Kur'an-ı Hakîm'in bu Hükümü tam fitrî olduğuna ve muhalifi gayr-i fitrî olduğuna delalet eden çok Hikmetlerinden, yalnız "**Dört Hikmet**"ini beyan ederiz.

BİRİNCİ HİKMET: Tesettür, kadınlar için fitrîdir ve fitratları iktiza ediyor. Çünkü kadınlar hilkaten zaîf ve nazik olduklarından, kendi-lelerini

(*): Mahkemeye karşı ve mahkemeyi susturan lâyiha-i Temyiz'in müdafaatından bir parça:

"Ben de Adliyeyi mahkemesine derim ki: Bin üç yüz elli senede ve her asırda yüzüz elli milyon insanların hayat-i içtimaiyesinde en Kudsî ve Hakikî ve Hakikathî bir Düstur-u İlâhiyi, yüzüz elli bin Tefsirin tasdiklerine ve İttifaklarına istinaden ve bin üç yüz elli sene zarfında geçmişecdâdimizin İtikadlarına iktidaen tefsir eden bir adamı mahkûm eden haksız bir kararı, elbette rûy-i zeminde adalet varsa, o kararı red ve bu hukmü nakzedecektir!.."

ve hayatından ziyade sevdigi yavrularını himaye edecek bir erkegin himaye ve yardimina muhtaç bulundugundan, kendini sevdirmek ve nefret ettirmemek ve istiskale maruz kalmamak icin, fitri bir meyli var. Hem kadınların on adedden altı-yedisi ya ihtiyاردır, ya çirkindir ki; ihtiyarlığını ve çirkinliğini herkese göstermek istemezler. Ya kıskançtır; kendinden daha güzellere nisbeten çirkin düşmemek.. veya tecavüzden ve ittihamdan korkar, taarruza maruz kalmamak ve kocası nazarında hıyanetle müttahem olmamak icin, fitraten Tesettür isterler. Hattâ dikkat edilse, en ziyade kendini saklayan ihtiyarlardır. Ve on adedden ancak iki-üç tanesi bulunabilir ki; hem genç olsun, hem güzel olsun, hem kendini göstermekten sıkılmasın. Malûmdur ki; insan sevmediği ve istiskal ettiği adamların nazarından sıkılır, müteessir olur. Elbette açık-saçıklık kiyafetine giren güzel bir kadın, bakmasına hoşlandığı nâmahrem erkeklerden onda iki üçü varsa, yedi sekizinden istiskal eder. Hem tefahhus ve tefessüh etmeyen bir güzel kadın, nazik ve seri-üt teessür olduğundan, maddeten tesiri tecrübe edilen belki semlendiren pis nazarlardan elbette sıkılır. Hattâ işitiyoruz; açık-saçıklık yeri olan avrupa'da çok kadınlar, bu dikkat-i nazardan sıkılarak, "Bu alçaklar bizi göz hapsine alıp sıkıyorlar" diye polislere şekva ediyorlar... Demek medeniyetin ref-i tesettürü, hilaf-i fitrattır. Kur'an'in Tesettür Emri fitri olmakla beraber, o maden-i şefkat ve kıymetdar birer Refika-i Ebediye olabilen kadınları, Tesettür ile sukuttan, zilletten ve manevî esaretten ve sefaletten kurtarıyor.

Hem kadınarda, ecnebi erkeklerle karşı fitraten korkaklık, tahavvüf var. Tahavvüf ise, fitraten Tesettürü iktiza ediyor. Çünkü sekiz dokuz dakika bir zevki cidden acılastıracak sekiz dokuz ay ağır bir veled yükünü zahmet ile çekmekle beraber, hamisiz bir veledin terbiyesiyle sekiz dokuz sene, o sekiz dokuz dakika gayr-ı meşru zevkin belasını çekmek ihtimali var. Ve kesretle vaki olduğundan, cidden şiddetle nâmahremlerden fitrati korkar ve cibilliyeti sakınmak ister. Ve Tesettür ile nâmahremin iştihadını açmamak ve tecavüzüne meydan vermemez, zaîf hilkati emreder ve kuvvetli ihtar eder. Ve bir Siperi ve Kal'ası Çarşafı olduğunu gösteriyor. Mesmuatıma göre: **Merkez ve payitaht-ı hükûmette, çarşı içinde, gündüzde, ahalinin gözleri önünde, gayet âdi bir kundura boyacısı, dünyaca rütbeten büyük bir adamın açık bacaklı karısına bilfiil sarkıntılık etmesi, Tesettür alehin-de olanların hayâsız yüzlerine bir şamar vuruyor!..**

İKİNCİ HİKMET: Kadın ve erkek ortasında gayet esaslı ve şiddetli münasebet, muhabbet ve alâka; yalnız dünyevî hayatın ihtiyacından ileri gelmiyor. Evet bir kadın, kocasına yalnız hayat-ı dünyeviyeye mahsus

bir refika-i hayat değildir. Belki Hayat-ı Ebediyede dahi bir refika-i hayattır. Madem Hayat-ı Ebediyede dahi kocasına refika-i hayattır; elbette ebedî arkadaşı ve dostu olan kocasının nazarından gayrı başkasının nazarını kendi mehasinine celbetmemek ve onu darıltmamak ve kıskandırmamak lâzım gelir. Madem Mü'min olan kocası, Sîrr-ı İmana binaen onun ile alâkâsi hayat-ı dünyeviyeye münhasır ve yalnız hayvanâ ve güzellik vaktine mahsus muvakkat bir muhabbet değil; belki Hayat-ı Ebediyede dahi bir refika-i hayat noktasında esaslı ve ciddî bir muhabbetle, bir hürmetle alâkadardır. Hem yalnız gençliğinde ve güzellik zamanında değil, belki ihtiyarlık ve çirkinlik vaktinde dahi o ciddî hürmet ve muhabbeti taşıyor. Elbette ona mukabil, o da kendi mehasinini onun nazarına tahsis ve muhabbetini ona hasretmesi Mukteza-yı İnsaniyettir. Yoksa pek az kazanır, fakat pek çok kaybeder.

Şer'an koca, kariya küfüv olmalı, yani birbirine münasib olmalı. Bu küfüv ve denk olmak, en mühimmi Diyanet noktasındadır. Ne mutlu o kocaya ki; kadınının Diyanetine bakıp taklid eder, refikasını Hayat-ı Ebediyede kaybetmemek için mütedeyyin olur.

Bahtiyardır o kadın ki; kocasının Diyanetine bakıp "ebedî arkadaşımı kaybetmeyeyim" diye Takvaya girer.

Veyl o erkeğe ki; sâliha kadını ebedî kaybettirecek olan sefahete girer. Ne bedbahttır o kadın ki; müttaki kocasını taklid etmez, o mübarek ebedî arkadaşını kaybeder.

Binler veyl o iki bedbaht zevc ve zevcye ki; birbirinin fiskini ve sefahetini taklid ediyorlar. Birbirine ateşe atılmasında yardım ediyorlar!..

ÜÇÜNCÜ HİKMET: Bir ailenin saadet-i hayatıyesi; koca ve kari mabeyninde bir emniyet-i mütekabile ve samîmî bir hürmet ve muhabbetle devam eder. Tesettürsüzlük ve açık-saçıklık, o emniyeti bozar, o mütekabil hürmet ve muhabbeti de kırar. Çünkü açık-saçıklık kılığına giren on kadından ancak bir tanesi bulunur ki, kocasından daha güzel görmediğinden, kendini ecnebiye sevdirmeye çalışmaz. Dokuzu, kocasından dahi iyisini görür. Ve yirmi adamdan ancak bir tanesi, karısından daha güzelini görmüyor. O vakit o samîmî muhabbet ve hürmet-i mütekabile gitmekle beraber, gayet çirkin ve gayet alçakça bir his uyandırmaya sebebiyet verebilir. Şöyledi ki: İnsan, hemşire misilli mahremlerine karşı filtraten şehevanâ his taşıyamıyor. Çünkü mahremlerin sîmaları, karabet ve mahremiyet cihetindeki şefkat ve muhabbet-i meşruayı ihsas ettiği cihetle; nefşî, şehevanâ temayülatı kırar. Fakat bacaklar gibi şer'an mahremlere de göstermesi caiz olmayan yerlerini açık-saçık bırakmak, süflî nefislere göre gayet çirkin bir hissin uyanmasına sebebiyet verebilir.

Cünkü mahremin sîması mahremiyetten haber verir ve nâmahreme benzemez. Fakat meselâ açık bacak, mahremin gayriyla müsavidir. Mahremiyeti haber verecek bir alâmet-i farikası olmadığından, hayvanî bir nazar-ı hevesi, bir kısım süflî mahremlerde uyandırmak mümkündür. **Böyle nazar ise, tüyleri ürpertecek bir sukut-u insaniyettir!..**

DÖRDÜNCÜ HİKMET: Malûmdur ki; kesret-i nesil herkesçe matlubdur. Hiçbir millet ve hükümet yoktur ki, kesret-i tenasüle tarafdar olmasın. Hattâ Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Ferman etmiş:

تَنَاكِحُوا تَكَاثِرُوا فَإِنِّي أَبْاهِي بِكُمُ الْأَمْمَ - ev kema kal- Yani:

"İzdivaç ediniz; çoğalınız. Ben Kiyamette, sizin kesretinizle iftihar edeceğim." Halbuki Tesettürün ref'i, izdivacı teksir etmeyip, çok azaltıyor. Çünkü en serseri ve asrı bir genç dahi, refika-i hayatını namuslu ister. Kendi gibi asrı, yani açık-saçık olmasını istemediğinden bekâr kılır, belki de fuhuşa sülük eder. Kadın öyle değil, o derece kocasını inhisar altına alamaz. Çünkü kadının -aile hayatında müdtür-ü dâhilî olmak haysiyetile kocasının bütün malına, evlâdına ve herşeyine muhafaza memuru olduğundan- en esaslı hasleti Sadakattır, emniyettir. Açık-saçıklık ise bu Sadakatı kırar, kocası nazarında Emniyeti kaybeder, ona Vicdan azabı çekтир. Hattâ erkeklerde iki güzel haslet olan Cesaret ve Sehavet kadınlarda bulunsa, bu Emniyete ve Sadakata zarar olduğu için, ahlâk-ı seyyiedendir, kötü haslet sayılırlar. Fakat kocasının Vazifesi, ona hazinedarlık ve Sadakat değil, belki Himayet ve Merhamet ve Hürmettir. Onun için, o erkek inhisar altına alınmaz. Başka kadınları da nikâh edebilir. Memleketimiz Avrupa'ya kıyas edilmez. Çünkü orada düello gibi çok şiddetli vasıtalarla açık-saçıklık içinde namus bir derece muhafaza edilir. İzzet-i nefis sahibi birisinin karısına pis nazarla bakan, boynuna kefenini takar, sonra bakar. Hem memalik-i bâride olan Avrupa'daki tabiatlar, o memleket gibi bârid ve camiddirler. Bu Asya, yani Âlem-i İslâm kîtası, ona nisbeten memalik-i harredir. Malûmdur ki; muhitin, insanın ahlâkı üzerinde tesiri vardır. O bârid memlekette, soğuk insanlarda hevesat-ı hayvaniyeyi tahrik etmek ve iştihayı açmak için açık-saçıklık, belki çok sû'-i istimalata ve israfata medar olmaz. Fakat seri-üt teessür ve hassas olan memalik-i harredeki insanların hevesat-ı nefsaniyesini mütemadiyen tehyic edecek açık-saçıklık, elbette çok sû'-i istimalata ve israfata ve neslin za'fîyetine ve sukut-u kuvvete sebebdır. Bir ayda veya yirmi günde ihtiyac-ı fitriye mukabil, her birkaç günde kendini bir israfa mecbur zanneder. O vakit, her ayda onbeş gün kadar hayatı gibi arızalar münasebetiyle kadından tecennüb etmeye mecbur olduğundan, nefsine mağlub ise fuhsiyata da meyleder.

Şehirliler; köylülere, bedevilere bakıp tesettürü kaldırıramaz. Çünkü köylerde, bedevilerde, derd-i maişet meşgalesiyle ve bedenen çalışmak ve yorulmak münasebetiyle, hem şehirlilere nisbeten nazar-ı dikkati az celbeden masume işçi ve bir derece kaba kadınların kısmen açık olmaları, hevesat-ı nefsaniyeyi tehyice medar olamadığı gibi; serseri ve işsiz adamlar az bulunduğuandan, şehirdeki mefasidin onda biri onlarda bulunmaz. Öyle ise onlara kıyas edilmez.

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Ehl-i İman Âhiret hemşirelerim olan kadınlar taifesi ile bir muhaveredir

Bazı vilayetlerde taife-i nisadan samimî ve hararetli bir surette Nurlara karşı alâkalarını gördüğüm ve haddimden pek ziyade, onların Nurlara aid Derslerime itimadlarını bildiğim sıralarda, mübarek Isparta'ya ve manevî Medreset-üz Zehra'ya üçüncü defa geldiğim zaman işittim ki; o mübarek Âhiret hemşirelerim olan taife-i nisa, benden bir Ders bekliyorlarmış. Güya Vaaz suretinde Câmilerde onlara bir Dersim olacak. Halbuki ben dört beş vecihle hastayım ve hem perişan, hattâ konuşmaya ve düşünmeye iktidarsız bulunduğu halde, bu gece şiddetli bir ihtar ile Kalbime geldi ki; madem onbeş sene evvel gençlerin istemeleriyle Gençlik Rehberi'ni onlar için yazdırın ve pek çok istifade edildi. Halbuki hanımlar taifesi, gençlerden daha ziyade bu zamanda öyle bir Rehbere muhtaçtırlar. Ben de bu İhtara karşı gayet perişan ve za'f ve aczimle beraber "Üç Nükte" ile gayet muhtasar bazı lüzumlu maddeleri, o mübarek hemşirelerime ve manevî genç evlâdlarına beyan ediyorum.

BİRİNCİ NÜKTE: Risale-i Nur'un en mühim bir esası Şefkat olmasından, nisa taifesi Şefkat Kahramanları bulunmaları cihetiyle daha ziyade Risale-i Nur'la fitraten alâkadarırlar. Ve **لَهُ الْحَمْدُ**, bu fitrî alâkadarlık çok yerlerde hissediliyor. Bu Şefkatteki Fedakârlık, hakikî bir İhlasi ve mukabelesiz bir Fedakârlık manasını ifade ettiğinden, şimdi bu zamanda pek çok ehemmiyeti var. Evet bir vâlide veledini tehlikeden kurtarmak için hiçbir ücret istemeden Ruhunu feda etmesi ve hakikî bir İhlas ile Vazife-i Fîriyesi itibariyle kendini evlâdına kurban etmesi gösteriyor ki; hanımlarda gayet yüksek bir Kahramanlık var. Bu Kahramanlığın inkişafı ile; hem hayat-ı dünyeviyesini, hem Hayat-ı Ebediyesini

onunla kurtarabilir. Fakat bazı fena cereyanlarla, o kuvvetli ve kıymetdar seciye inkişaf etmez veya hâl sū'i istimal edilir. Yüzer nümunelerinden bir küçük nümunesi şudur: O şefkatlı vâlide, çocuğunun hayatı dünyeviyede tehlikeye girmemesi, istifade ve fayda görmesi için her fedakârlığı nazara alır, onu öyle terbiye eder. "Oğlum paşa olsun" diye bütün malını verir; Hâfız Mektebinden alır, avrupa'ya gönderir. Fakat o çocuğun Hayat-ı Ebediyesi tehlikeye girdiğini düşünmüyor ve dünya hapsinden kurtarmağa çalışıyor, Cehennem hapsine düşmesini nazara almıyor. Fitrî Şefkatın tam ziddi olarak o masum çocuğunu, Âhirette Şefaatçı olmak lâzım gelirken davacı ediyor. O çocuk, "Niçin benim İmanımı takviye etmeden bu helâketime sebebiyet verdin?" diye şekva edecek. Dünyada da Terbiye-i İslâmiyeyi tam almadığı için, vâlidesinin hârika şefkatının hakkına karşı lâyıkıyla mukabele edemez, belki de çok kusur eder. Eğer hakikî şefkat sū'i istimal edilmeyerek, bâicare veledini haps-i ebedî olan Cehennem'den ve i'dam-ı ebedî olan dalalat içinde ölmekten kurtarmaya o şefkat Sırrı ile çalışsa; o veledin bütün ettiği Hasenatının bir misli, vâlidesinin Defter-i A'maline geleceğinden, vâlidesinin vefatından sonra her vakit Hasenatları ile Ruhuna Nurlar yetiştirdiği gibi, Âhirette de değil davacı olmak, bütün Ruh u Canı ile Şefaatçı olup ebedî hayatta ona mübarek bir evlâd olur.

Evet insanın en birinci ustası ve tesirli muallimi, onun vâlidesidir. Bu münasebetle ben kendi şahsında kat'î ve daima hissettiğim bu manayı beyan ediyorum:

Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zâtlardan Ders aldığım halde, kasem ediyorum ki; en esaslı ve sarsılmaz ve her vakit bana Dersini tazeler gibi merhum vâlidemden aldığım Telkinat ve manevî Derslerdir ki; o Dersler fitratımda, âdetâ maddî vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sair Derslerimin o çekirdekler üzerine bina edildiğini, aynen görüyorum. Demek bir yaşımdaki Fitratıma ve Ruhuma, merhum vâlidemin Ders ve Telkinatını, şimdi bu seksen yaşımdaki gördüğüm büyük Hakikatler içinde birer çekirdek-i esasiye müşahede ediyorum.

Ezcümle; meslek ve meşrebimin dört esasından en mühimi olan Şefkat etmek ve Risale-i Nur'un da en büyük Hakikati olan acımak ve merhamet etmeyi, o vâlidemin şefkatlı fili ve halinden ve o manevî Derslerinden aldığımı yakânen görüyorum. Evet bu hakikî İhlas ile hakikî bir Fedakârlık taşıyan vâlidelik Şefkatı sū'i istimal edilip, masum çocuğunun elmas hazinesi hükmünde olan Âhiretini düşünmeyerek, muvakkat fâni şîseler hükmünde olan dünyaya o çocuğun masum yüzünü çevirmek ve bu şekilde ona şefkat göstermek, o şefkatı sū' - i istimal etmektir.

Evet kadınların Şefkat cihetiyile bu Kahramanlıklarını hiçbir ücret ve hiçbir mukabele istemeyerek, hiçbir faide-i şahsiye, hiçbir gösteriş manası olmayarak Ruhunu feda ettiklerine, o şefkatın küçük bir nümunesini taşıyan bir tavşun yavrusunu kurtarmak için arslana saldırması ve Ruhunu feda etmesi isbat ediyor.

Şimdi Terbiye-i İslâmiyeden ve A'mal-i Uhreviyeden en kıymetli ve en lüzumlu esas, İhlastır. Bu çeşit Şefkatteki Kahramanlıkta o hakikî İhlas bulunuyor.

Eğer bu iki nokta o mübarek taifede inkışafa başlasa, Daire-i İslâmiyede pek büyük bir Saadete medar olur. Halbuki erkeklerin Kahramanlıklarını mukabelesiz olamıyor; belki, yüz cihette mukabele istiyorlar. Hiç olmazsa şan ve şeref istiyorlar. Fakat maatteessüf bîçare mübarek taife-i nisaiye, zalim erkeklerinin şerlerinden ve tahakkümlerinden kurtulmak için, başka bir tarzda, za'fiyetten ve acizden gelen başka bir nevide riyakârlığa giriyorlar.

İKİNCİ NÜKTE: Bu sene inzivada iken ve hayat-ı içtimaiyeden çekildiğim halde bazı Nurcu kardeşlerimin ve hemşirelerimin hatırları için dünyaya baktım. Benimle görüşen ekseri dostlardan, kendi ailevî hayatlarından şekvalar iştittim. "Eyyah!" dedim. İnsanın hususan Müslümanın Tahassüngâhı ve bir nevi Cenneti ve küçük bir dünyası aile hayatıdır. Bu da mı bozulmağa başlamış dedim. Sebebini aradım. Bildim ki: Nasıl, İslâmiyetin hayat-ı içtimaiyesine ve dolayısıyla Din-i İslâma zarar vermek için gençleri yoldan çıkarmak ve gençlik hevesatıyla sefahete sevketmek için bir iki komite çalışıyordu. Aynen öyle de; bîçare nisa taifesinin gafil kısmını dahi yanlış yollara sevk etmek için bir iki komitenin tesirli bir surette perde altında çalıştığını hissettim. Ve bildim ki: Bu Millet-i İslâma bir dehşetli darbe, o cihetten geliyor. Ben de siz hemşirelerime ve gençleriniz olan manevî evlâdlarına kat'îyyen beyan ediyorum ki: **Kadınların Saadet-i Uhreviyesi gibi, Saadet-i Dünyeviyeleri de.. ve Fitratlarındaki Ulvî Seciyeleri de.. bozulmaktan kurtulmanın çare-i yegânesi, Daire-i İslâmiyeden Terbiye-i Diniyeden başka yoktur!..** Rusya'da o bîçare taifenin ne hale girdiğini işitiyorsunuz. Risale-i Nur'un bir parçasında denilmiş ki: Aklı başında olan bir adam; refikasına muhabbetini ve sevgisini, beş on senelik fâni ve zahirî hüsn-ü cemaline bina etmez. Belki kadınların hüsn-ü cemalının en güzel ve daimîsi, onun Şefkatine ve kadınlığa mahsus Hüsn-ü Sîretine sevgisini bina etmeli. Tâ ki, o bîçare ihtiyarladıkça, kocasının muhabbeti ona devam etsin. Çünkü onun refikası, yalnız dünya hayatındaki muvakkat bir yardımcı refika değil, belki Hayat-ı Ebediyesinde ebedî ve sevimli bir refika-i hayat

olduğundan, ihtiyarlandıkça daha ziyade hürmet ve merhamet ile birbirine muhabbet etmek lâzım geliyor. **Şimdiki terbiye-i medeniye perdesi altın-daki hayvancasına muvakkat bir refakattan sonra ebedî bir müfarakata maruz kalan o aile hayatı, esasıyla bozuluyor.**

Hem Risale-i Nur'un bir cüz'ünde denilmiş ki: **Bahtiyardır o adam ki;** Refika-i Ebediyesini kaybetmemek için Sâliha zevcesini taklid eder, o da Sâlih olur. **Hem bahtiyardır o kadın ki;** kocasını mütedeyyin görür, ebedî dostunu ve arkadaşını kaybetmemek için o da tam mütedeyyin olur; saadet-i dünyeviyesi içinde Saadet-i Uhreviyesini kazanır. **Bedbahattır o adam ki;** sefahete girmiş zevcesine ittiba eder; vazgeçirmeye çalışmaz, kendisi de iştirak eder. **Bedbahattır o kadın ki;** zevcinin fiskâna bakar, onu başka bir surette taklid eder. **Veyl o zevc ve zevceye ki;** birbirini ateşe atmakta yardım eder. Yani; medeniyet fantaziyelerine birbirini teşvik eder.

İşte, Risale-i Nur'un bu mealdeki Cümlelerinin manası budur ki: Bu zamanda aile hayatının dünyevî ve Uhrevî Saadetinin ve kadınlarda ulvî seciyelerin inkişafının sebebi, yalnız Daire-i Şeriattaki Âdâb-ı İslâmiyetle olabilir.

Şimdi aile hayatında en mühim nokta budur ki; kadın, kocasında fenalık ve sadakatsızlık görse, o da kocasının inadına kadının Vazife-i Ailevîsi olan Sadakat ve Emniyeti bozsa, aynen askerîdeki itaatın bozulması gibi, o aile hayatının fabrikası zîr ü zeber olur. Belki o kadın, elinden geldiği kadar kocasının kusurunu İslaha çalışmalıdır ki, ebedî arkadaşını kurtarsın. Yoksa o da, kendini açıklik ve saçılıklı başkalara göstermeye ve sevdirmeye çalıssa, her cihetle zarar eder. Çünkü hakikî Sadakati bırakan, dünyada da cezasını görür. Çünkü nâmahremlerin nazarından fitratı korkar, sıkılır, çekilir. Nâmahrem yirmi erkeğin onsekizinin nazarından istiskal eder. Erkek ise, nâmahrem yüz kadından ancak birisinden istiskal eder, bakmasından sıkılır. Kadın o cihette azab çektiği gibi, sadakatsızlık ittihamı altına girer; za'fiyetiyle beraber, hukukunu muhafaza edemez.

Elhasıl; nasılık kadınlar Kahramanlıkta, İhlasta Şefkat itibarıyle erkekler benzemedikleri gibi, erkekler de o Kahramanlıkta onlara yetişemiyorlar; öyle de o masum hanımlar dahi, sefahette hiçbir vecihle erkekler yetişemezler. Onun için fitratlarıyla ve zaîf hilkatlarıyla nâmahremlerden şiddetli korkarlar ve çarşaf altında saklanmağa kendilerini mecbur bilirler. Çünkü erkek, sekiz dakika zevk ve lezzet için sefahete girse, ancak sekiz lira kadar birşey zarar eder. Fakat kadın sekiz dakika sefahetteki zevkin cezası olarak dünyada dahi sekiz ay ağır bir yükü karnında taşır ve sekiz sene de o hâmisiz çوغون terbiyesinin meşakkatine girdiği için sefahette erkekler yetişemez, yüz derece fazla cezasını

çeker. Az olmayan bu nevi vukuat da gösteriyor ki; mübarek taife-i nisaiye, fitraten yüksek ahlâka menşे' olduğu gibi, fisk ve sefahette dünya zevki için kabiliyetleri yok hükmündedir. Demek onlar Daire-i Terbiye-i İslâmiye içinde mes'ud bir aile hayatını geçirmeye mahsus bir nevi mübarek mahlukturlar. **Bu mübarekleri ifsad eden komiteler kahrolsunlar!..** Allah bu hemşirelerimi de bu serserilerin şerlerinden muhafaza eylesin. **أمين**...

Hemşirelerim! Mahremce bu sözüümü size söylüyorum: Maişet derdi için; serseri, ahlâksız, firenkmeşreb bir kocanın tahakkümü altına girmektense, fitratınızdaki İktisad ve Kanaatla, köylü masum kadınların nafakalarını kendileri çıkarmak için çalışmalarınev'inden kendinizi idareye çalışınız, satmağa çalışmayınız. Şayet size münasib olmayan bir erkek kısmet olsa, siz kısmetinize razı olunuz ve kanaat ediniz. **إِن شَاءَ اللَّهُ رِزْانِيْزَ وَكَانَ** atınızle o da ıslah olur. Yoksa şimdiki işittiğim gibi, mahkemelere boşanmak için müracaat edeceksiniz. Bu da, Haysiyet-i İslâmiye ve Şeref-i Milliyemize yakışmaz!..

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Aziz hemşirelerim; kat'iyyen biliniz ki: Daire-i Meşruanın haricindeki zevklerde, lezzetlerde; on derece onlardan ziyade elemeler ve zahmetler bulunduğu Risale-i Nur üzerinden kuvvetli delillerle, hâdisatlarla isbat etmiştir. Uzun tafsili Risale-i Nur'da bulabilirsiniz.

Ezcümle: Küçük Sözlerden Altıncı, Yedinci, Sekizinci Sözler ve Gençlik Rehberi benim bedelime sizlere tam bu Hakikati gösterecek. Onun için Daire-i Meşruadaki keyfe iktifa ediniz ve kanaat getiriniz. Sizin hanenizdeki masum evlâdlarınızla masumane sohbet, üzerinden daha ziyade zevklidir. Hem kat'iyyen biliniz ki; bu hayat-ı dünyeviyede hakikî lezzet, İman Dairesindedir ve İmandadır. Ve A'mal-i Sâlihanın her birisinde bir manevî lezzet var. Ve dalalet ve sefahette, bu dünyada dahi gayet acı ve çirkin elemeler bulunduğu Risale-i Nur üzerinden kat'î delillerle isbat etmiştir. Âdetâ İmanda bir Cennet çekirdeği ve dalalette ve sefahette bir Cehennem çekirdeği bulunduğu, ben kendim çok tecrübe ve hâdiselerle Aynelyakîn görmüşüm ve Risale-i Nur'da bu Hakikat tekrar ile yazılmış. En şedid muannid ve mu'terizlerin eline girip; hem resmî ehl-i vukuflar ve mahkemeler o Hakikati cerhedenmemiştir. Şimdi sizin gibi mübarek ve masum hemşirelerime ve evlâdlarım hükmünde küçüklerinize, başta Tesettür Risalesi ve Gençlik Rehberi ve Küçük Sözler benim bedelime sizlere Ders versin. Ben işittim ki; benim size Câmide Ders vermekliğimi arzu ediyorsunuz. Fakat benim perişaniyetimle beraber hastalığım ve çok esbab, bu

vaziyete müsaade etmiyor. Ben de sizin için yazdığım bu Dersimi okuyan ve kabul eden bütün hemşirelerimi, bütün manevî Kazançlarımı ve Dualarımı Nur Şakirdleri gibi dâhil etmeye karar verdim. Eğer siz benim bedelime Risale-i Nur'u kısmen elde edip okusunuz veya dinleseniz, o vakit kaidemiz mucibince; bütün Kardaşlarınız olan Nur Şakirdlerinin manevî Kazançlarına ve Dualarına da hissedar oluyorsunuz.

Ben şimdi daha ziyade yazacaktım; fakat çok hasta ve çok zaîf ve çok ihtiyar ve tashihat gibi çok Vazifelerim bulunduğuundan, şimdilik bu kadarla iktifa ettim...

الْبَاقِ هُوَ الْبَاقِ

Duanıza muhtaç Kardeşiniz
S a i d N u r s î

Yirmibesinci Lem'a

Yirmibeş devadır

(Hastalara bir merhem, bir teselli, manevî bir reçete, bir iyadet-ül mariz ve geçmiş olsun makamında yazılmıştır.)

İhtar ve İtizar

Bu manevî reçete, bütün yazdıklarımızın fevkinde bir sür'atle (Haşıye) te'lif edildiği gibi; hem umuma muhalif olarak.. tashihata ve dikkate vakit bulmayarak.. Te'lifi gibi gayet sür'atle, ancak bir defa nazardan geçiririldi. Demek müsvedde-i evvel hükmünde müşevveş kalmıştır. Kalbe fitrî bir surette gelen hatırlatı, san'atla ve dikkatle bozmamak için, yeniden tedkikata lüzum görmedik. Okuyan zâtlar, hususan hastalar bazı nâhoş ibarelerden veyahud ağır Kelimelerden ve ifadelerden sıkılıp güçenmesinler, bana da Dua etsinler.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
الَّذِينَ إِذَا آَاصَابَتْهُمْ مُّصِيْبَةٌ قَالُواْ إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ * وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِيْنِي * وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِيْنِي

Şu Lem'ada, nev-i beşerin on kısmından bir kısmını teşkil eden musibetzede

(Haşıye): Bu Risale, dört buçuk saat zarfında te'lif edilmiştir.

Evet
Rüşdü

Evet
Re'fet

Evet
Hüsrev

Evet
Said

ve hastalara hakikî bir teselli ve nâfi' bir merhem olabilecek yirmibeş devayı icmalen beyan ediyoruz...

BİRİNCİ DEVA: Ey bîçare hasta! Merak etme, sabret. Senin hastalığın sana dert değil belki bir nevi dermandır. Çünkü ömür bir sermayedir, gidiyor. Meyvesi bulunmazsa zayı' olur. Hem rahat ve gafletle olsa, pek çabuk gidiyor. Hastalık, senin o sermayeni büyük kârlarla meyvedar ediyor. Hem ömrün çabuk geçmesine meydan vermiyor, tutuyor, uzun ediyor.. tâ meyveleri verdikten sonra bırakıp gitsin. İşte, ömrün hastalıkla uzun olmasına işareten bu darb-i mesel dillerde destandır ki; "Musibet zamanı çok uzundur, safra zamanı pek kısa oluyor."

İKİNCİ DEVA: Ey sabırsız hasta! Sabret, belki şükret. Senin bu hastalığın, ömür dakikalarını birer saat İbadet hükmüne getirebilir. Çünkü İbadet iki kısımdır. Biri müsbet İbadettir ki; Namaz, Niyaz gibi malûm İbadetlerdir. Diğerî menfi İbadetlerdir ki; hastalıklar, musibetler vasıtasiyla musibetzede, aczini, za'fini hisseder. Hâlik-ı Rahîmine iltica eder, yalvarır. Hâlis, riyasız, manevî bir İbadete mazhar olur. Evet hastalıkla geçen bir ömür, ALLAH'tan şekva etmemek şartıyla, Mü'min için İbadet sayıldığına Rivayat-ı Sahîha vardır. Hattâ bazı sâbir ve şâkir hastaların bir dakikalık hastalığı, bir saat İbadet hükmüne geçtiği ve bazı Kâmillerin bir dakikası bir gün İbadet hükmüne geçtiği, Rivayet-ı Sahîha ve Keşfiyat-ı Sadîka ile sabittir. Senin bir dakika ömrünü, bin dakika hükmüne getirip, sana uzun ömrü kazandıran hastalıkta teşekkür et.

ÜÇÜNCÜ DEVA: Ey tahammülsüz hasta! İnsan bu dünyaya keyf sürdürmek ve lezzet almak için gelmediğine, mütemadiyen gelenlerin gitmesi ve gençlerin ihtiyarlaşması ve mütemadiyen zeval ve firakta yuvarlanması şahiddir. Hem insan, zîhayatın en mükemmeli, en yüksekî ve cihazatça en zengini, belki zîhayatların Sultanı hükmünde iken, geçmiş lezzetleri ve gelecek belaları düşünmek vasıtasiyla, hayvana nisbeten en edna bir derecede, ancak kederli, meşakkatli bir hayat geçiriyor. Demek insan, bu dünyaya yalnız güzel yaşamak için ve rahatla ve safra ile ömür geçirmek için gelmemiştir. Belki azîm bir sermaye elinde bulunan insan, burada ticaret ile, ebedî daimî bir Hayatın Saadetine çalışmak için gelmiştir. Onun eline verilen sermaye de ömürdür. Eğer hastalık olmazsa, sıhhat ve âfiyet gaflet verir.. dünyayı hoş gösterir.. Âhireti unutturur... Kabri ve ölümü hatırlına getirmek istemiyor... sermaye-i ömrünü bâd-i heva boş yere sarfettiriyor. Hastalık ise, birden gözünü açtırır. Vücutuna ve cesedine der ki: "Lâyemut degilisin, başıboş degilisin,

bir vazifen var. Gururu bırak, seni yaratamı düşün, kabre gideceğini bil, öyle hazırlan." İşte hastalık bu nokta-i nazardan hiç aldatmaz bir nâsih ve ikaz edici bir Mürşiddir. Ondan sekva değil, belki bu cihette ona teşekkür etmek; eğer fazla ağır gelse, sabır istemek gerektir...

DÖRDÜNCÜ DEVA: Ey sekvacı hasta! Senin hakkın sekva değil şüdür, sabırdır. Çünkü senin vücudun ve âza ve cihazatin, senin mülkün değildir. Sen onları yapmamışsun.. başka tezgâhlardan satın almamışsun. Demek başkasının mülküdür. Onların Mâlîki, mülkünde istediği gibi Tasarruf eder. Yirmialtinci Söz'de denildiği gibi, meselâ gayet zengin, gayet mahir bir san'atkâr; güzel san'atını, kıymetdar servetini göstermek için, miskin bir adama modellik Vazifesini gördürmek maksadıyla, bir ücrete mukabil, bir saatçik zamanda, murassa ve gayet san'atlî diktığı bir gömleği, bir hulleyi o fakire giydirir. Onun üstünde işler ve vaziyetler verir. Hârika enva'-ı san'atını göstermek için keser, değiştirir, uzaltır, kısaltır. Acaba şu ücretli miskin adam, o zâta dese: "Bana zahmet veriyorsun.. eğilip kalkmakla verdığın vaziyetten bana sıkıntı veriyorsun.. beni güzelleştiren bu gömleği kesip kısaltmakla güzelliğimi bozuyorsun" demeye Hak kazanabilir mi? Merhametsizlik, insafsızlık ettin diyebilir mi? İşte aynen bu misal gibi, Sâni'-i Zülcelal sana ey hasta! Göz, kulak, Akıl, Kalb gibi nuranî duygularla murassa olarak giydirdiği cisim gömleğini, Esma-i Hüsnasının Nakışlarını göstermek için, çok hâlât içinde seni çevirir ve çok vaziyetlerde seni değiştirir. Sen açılıkla Onun Rezzak İsmi tanıldığı gibi, Şâfi İsmi de hastalığınla bil. Elemler, musibetler bir kısım Esmasının Ahkâmını gösterdikleri için, onlarda Hikmetten Lem'alar ve Rahmetten Şuâlar ve o Şuâat içinde çok güzellikler bulunuyor. Eğer perde açılsa, tevahhus ve nefret ettiğin hastalık perdesi arkasında, sevimli güzel manaları bulursun...

BEŞİNCİ DEVA: Ey maraza mübtela hasta! Bu zamanda tecrübe kanaatim gelmiştir ki; hastalık bazılara bir İhsan-ı İlahîdir, bir Hediye-i Rahmanîdir. Bu sekiz dokuz senedir, liyakatsız olduğum halde, bazı genç zâtlar, hastalık münasebetiyle Dua için benimle görüştüler. Dikkat ettim ki; hangi hastalıklı genci gördüm, sair gençlere nisbeten Âhiretini düşünmeye başlıyor... Gençlik sarhoşluğu yok. Gaflet içindeki hayvanî hevesattan bir derece kendini kurtarıyor. Ben de bakıyordum, onların tahammûl dâhilindeki hastalıklarını bir İhsan-ı İlahî olduğunu ihtar ederdim. Derdim ki: "Kardeşim, senin bu hastalığının aleyhinde değilim, hastalık için sana karşı bir Şefkat hissedip acımıyorum ki Dua edeyim. Hastalık seni tam uyandırıncaya kadar sabra çalış ve hastalık Vazifesini bitirdikten sonra Hâlik -ı Rahîm **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** sana Şifa verir." Hem derdim:

"Senin bir kısım emsalin sıhhat belasıyla gaflete düşüp, Namazı terkedip, kabri düşünmeyip, ALLAH'ı unutup, bir saatlik hayat-ı dünyeviyenin zahiri keyfi ile, hadsiz bir Hayat-ı Ebediyesini sarsar, zedeler, belki de harab eder. Sen hastalık gözüyle, her halde gideceğin bir menzilin olan kabrini ve daha arkasında Uhrevî Menzilleri görürsün ve onlara göre davranıyorsun. Demek senin için hastalık, bir sıhhattır. Bir kısım emsalindeki sıhhat, bir hastalık-tır..."

ALTINCI DEVA: Ey elemden teşekkür eden hasta! Senden soruyorum; geçmiş ömrünü düşün ve o ömrerde geçmiş lezzetli safa günleri ve bela ve elemli vakitlerini tahattur et. Herhalde ya oh, ya ah diyeceksın.

Yani, ya **الْحَمْدُ لِلّٰهِ** Şükür veyahud **vâ-hasretâ, vâ-esefâ** Kalbin veya Lisanın diyecek. Dikkat et, sana oh **الْحَمْدُ لِلّٰهِ** şükür dediren, senin başından geçmiş elemler, musibetlerin düşünmesi, bir manevî lezzeti deşiyor ki; senin Kalbin şükreder. Çünkü elemiñ zevali, lezzettir. O elemler, o musibetler zevaliyle, Ruhta bir lezzet irsiyet bırakmış ki, düşünmekle deşilse, Ruhtan bir lezzet akıyor, şükürler takattur ediyor. Sana **vâ-esefâ, vâ-hasretâ** dedirten, eski zamanda geçirdiğin lezzetli ve safalı o hallerdir ki; zevalleriyle, senin Ruhunda daimî bir elem irsiyet bırakıp, ne vakit düşünsen, o elem yine deşiliyor.. esef ve hasret akıtıyor. Madem bir günlük gayr-ı meşru lezzet, bazan bir sene manevî elem çektiyor. Ve muvakkat bir günlük hastalıkları gelen elem, çok günler manevî Lezzet-i Sevabla beraber, zevalindeki halâs ve kurtulmaktan gelen manevî lezzet vardır. Senin başındaki şimdilik bu muvakkat hastalığın neticesi ve iç yüzündeki sevabı düşün, "Bu da geber yahu!" de, sekva yerinde şükret.

ALTINCI DEVA: (Haşıye) Ey dünya zevkini düşünüp hastalıktan ızdırab çeken Kardeşim! Bu dünya eğer daimî olsa idi ve yolumuzda ölüm olmasaydı ve firak ve zevalin rüzgârları esmeseydi ve musibetli, firtinalı istikbalde manevî kiş mevsimleri olmasaydı; ben de seninle beraber senin haline aciyacaktım. Fakat madem dünya bir gün bize haydi dışarı diyecek, feryadımızdan kulağını kapayacak, o bizi dışarı koğmadan biz bu hastalıklar ikazatıyla şimdiden onun aşından vazgeçmeliyiz.. O bizi terketmeden, Kalben onu terke çalışmalıyız... Evet hastalık bu manayı bize ihtar edip der ki: "Senin vücudun taştan, demirden değildir. Belki daima ayrılmaya müsaid muhtelif maddelerden terkib edilmişdir. Gururu bırak, aczini anla, Mâlikini tanı, Vazifeni bil, dünyaya ne için geldiğini

(Haşıye): Fitri bir surette bu Lem'a tahattur ettiğinden, Altıncı Mertebede iki deva yazılmış. Fitriliğine ilişmemek için öylece bıraktık, belki bir Sır vardır diye değiştirmedik.

"öğren" Kalbin kulağına gizli ihtar ediyor. Hem madem dünyanın zevki, lezzeti devam etmiyor. Hususan meşru olmazsa.. hem devamsız, hem elemlı, hem günahlı oluyor. O zevki kaybettiginden hastalık bahanesiyle ağlama; bilakis hastalıkta manevî İbadet ve uhrevî Sevab cihetini düşün, zevk almaya çalış.

YEDİNCİ DEVA: Ey sıhhatının lezzetini kaybeden hasta! Senin hastalığın sıhhatteki Nimet-i İlahiyyenin lezzetini kaçırıyor, bilakis tattrıyor, ziyadeleştiriyor. Çünkü bir şey devam etse tesirini kaybeder. Hattâ Ehî-i

Hakikat müttefikan diyorlar ki: **إِنَّمَا الْأَشْيَاءُ تُعَرَّفُ بِاَضْدَادِهَا** yani:

"Hersey ziddıyla bilinir." Meselâ, karanlık olmazsa ışık bilinmez, lezzetsiz kalır. Soğuk olmazsa hararet anlaşılmaz, zevksiz kalır. Açlık olmazsa, yemek lezzet vermez. Mide harareti olmazsa, su içmesi zevk vermez. İllet olmazsa, âfiyet zevksizdir. Maraz olmazsa, sıhhat lezzetsizdir. Madem Fâtır-ı Hakîm insana her çeşit ihsanını ihsas etmek ve herbir nevi Nimetini tattırmak ve insanı daima şükre sevketmek istediğini, şu Kâinatta çeşit çeşit hadsiz enva'-ı Nimeti tadacak tanıyacak derecede gayet çok cihazat ile insanı techiz etmesi gösteriyor ki; elbette sıhhat ve âfiyeti verdiği gibi; hastalıkları, illetleri, dertleri de verecektir. Senden soruyorum: "Bu hastalık senin başında veya elinde veya midende olmasaydı; sen, başın, elin, midenin sıhhatındaki lezzetli, zevkli Nimet-i İlahiyyeyi hissedip şükreder miydin? Elbette şükür değil, belki düşünmeyecektin; şuursuz o sıhhati gaflete belki sefahete sarfederdin."

SEKİZİNCİ DEVA: Ey Âhiretini düşünen hasta! Hastalık, sabun gibi, günahların kirlerini yıkar, temizler. Hastalıklar, Keffaret-üz Zünub olduğu Hadîs-i Sahih ile sabittir. Hem Hadîste vardır ki: "Ermiş ağacı silmekle nasıl meyveleri düşer; İmanlı bir hastanın titremesi de, öyle günahları silker." Günahlar, Hayat-ı Ebediyede daimî hastalıklardır. Bu hayat-ı dünyevîde dahi Kalb, Vicdan, Ruh için manevî hastalıklardır. Sen eğer sabredip şekva etmezsen.. şu muvakkat bir hastalık ile daimî pek çok hastalıklardan kurtuluyorsun. Eğer günahları düşünmüyorsan, yahud Âhireti bilmiyorsan veya ALLAH'ı tanımiyorsan, sende öyle dehetli bir hastalık var ki; milyon defa sendeki bu küçük hastalıktan daha büyüktür. Ondan feryad et. Çünkü bütün dünyanın mevcudatiyla Kalbin, Ruhun ve nefsin alâkadarıdır. Mütemadiyen firak ve zeval ile o alâkalar kesilip, sende hadsiz yaralar açılır. Bahusus Âhireti bilmediğin için, ölümü i'dam-ı ebedî tahayyül ettiğinden - âdetâ- güya yara bere içinde,

dünya kadar hastalıklı bir vücutun var. İşte en evvel hadsiz yaralı ve hastalıklı bu büyük manevî vücutun hadsiz hastalıklarına katî ilâç ve katî şifa verici bir tiryak olan İman İlâcını aramak ve İtikadını düzeltmek gerektir ki, o ilâcı bulmakta en kısa yol, bu maddî hastalığın yırttığı gaflet perdesinin altında sana gösterdiği aczin ve za'fin penceresiyle, bir Kadîr-i Zülcelâl'in Kudretini ve Rahmetini tanıtmaktır. Evet ALLAH'ı tanımayanın dünya dolusu bela başında vardır. ALLAH'ı tanıyanın dünyası Nurla ve manevî Sûrurla doludur. Derecesine göre İman kuvvetiyle hisseder. Bu İmandan gelen manevî Sûrur ve Şifa ve Lezzet altında, cüz'î maddî hastalıkların elemi erir, ezilir.

DOKUZUNCU DEVA: Ey Hâlikini tanıyan hasta! Hastalıklardaki elem ve tevahhus ve korkmak ise; hastalık bazan ölüme vesile olduğu cihetindendir. Ölüm, nazar-ı gaflet ve zahirî cihetinde dehşetli olduğundan, ona vesile olabilen hastalıklar korkutuyor, telaş veriyor.

Evvelâ bil ve katî İman et ki: "**Ecel mukadderdir, tagayyür etmez.**" Çok ağır hastaların başında ağlayanlar ve sıhhatleri yerinde olanlar ölmüşler.. o ağır hastalar Şifa bulup yaşamışlardır...

Sâniyen: Ölüm, sureten göründüğü gibi dehşetli değil. Çok Risalelerde gayet katî, şeksiz, şübhesisiz bir surette, Kur'an-ı Hakim'in verdiği Nur ile isbat etmişiz ki: Ehl-i İman için ölüm, Vazife-i Hayat küllefinden bir Terhistir; hem dünya meydanındaki imtihanda, Talim ve Talimat olan Ubudiyetten bir paydostur; hem öteki Âleme gitmiş yüzde doksan dokuz ahbab ve akrabasına kavuşmak için bir Vesiledir; hem Hakikî Vatanına ve Ebedî Makam-ı Saadetine girmeye bir Vasıtadır; hem zindan-ı dünyadan Bostan-ı Cinana bir Davettir; hem Hâlik-ı Rahîminin Fazlından, kendi Hizmetine mukabil ahz-ı ücret etmeye bir Nöbettir. Madem ölümün mahiyeti Hakikat noktasında budur; ona dehşetli bakmak değil, bilakis Rahmet ve Saadetin bir Mukaddemesi nazarıyla bakmak gerektir. Hem Ehlullahın bir kısmının ölümden korkmaları, ölümün dehşetinden değildir. Belki daha fazla hayır kazanacağım diye, Vazife-i Hayatın idamesinden kazanacakları Hayrat içindir. Evet Ehl-i İman için ölüm, Rahmet Kapısıdır. Ehl-i dalalet için, Zulümât-ı Ebediye kuyusudur.

ONUNCU DEVA: Ey lüzumsuz merak eden hasta! Sen, hastalığın ağırlığından merak ediyorsun. O merakın, senin hastalığını ağırlaştırır. Hastalığın hafifleşmesini istersen, merak etmemeye çalış. Yani hastalığın faidelerini, Sevabını ve çabuk geçeceğini düşün, meraklı kaldır, hastalığın kökünü kes. Evet merak, hastalığı ikileştirir; maddî hastalığın altında merak ile manevî bir hastalığı Kalbine verir; maddî hastalık ona

dayanır, devam eder. Eğer teslimiyetle, rıza ile, hastalığın Hikmetini düşünmekle o merak gitse, o maddî hastalığın mühim bir kökü kesilir, hafifleşir, kısmen gider. Hususan evhamla bir dirhem maddî hastalık, bazan merak vasıtasiyla on dirhem kadar büyür. Merak kesilmesiyle, o hastalığın onda dokuzu gider. Merak, hastalığı ziyade ettiği gibi, Hikmet-i İlahiyeyi ittiham ve Rahmet-i İlahiyeyi tenkid ve Hâlik-ı Rahîminden şekva hükmünde olduğu için, aks-i maksadıyla tokat yer, hastalığını ziyadeleştirir. Evet nasıl Şükür Nimeti ziyadeleştirir.. öyle de şekva; hastalığı, musibeti tezyid eder. Hem merakın kendisi de bir hastalıktır. Onun ilâci, hastalığın Hikmetini bilmektir. Madem Hikmetini, faidesini bildin; o merhemi meraka sür, kurtul. Ah yerine oh de, vâ-esefâ yerine **الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ** söyle.

ONBİRİNCİ DEVA: Ey sabırsız hasta Kardeş! Hastalık, hazır bir elemi sana vermekle beraber.. evvelki hastalığından bugüne kadar o hastalığın zevalindeki bir Lezzet-i Maneviye ve Sevabındaki bir Lezzet-i Ruhiye veriyor. Bugünden, belki bu saatten sonraki zamanda hastalık yok, elbette yoktan elem yok; elem olmazsa teessür olamaz... Sen yanlış bir surette tevehhüm ettiğin için sabırsızlık geliyor. Çünkü bugünden evvel bütün hastalık zamanının maddisi gitmekle, elemi de beraber gitmiş; kendindeki Sevabı ve zevalindeki Lezzet kalmış. Sana kâr ve sürur vermek lâzım gelirken, onları düşünüp müteellim olmak ve sabırsızlık etmek divaneliktir. Gelecek günler daha gelmemişler.. Onları şimdiden düşünüp, yok bir günde, yok olan bir hastalıktan, yok olan bir elemden tevehhüm ile düşünüp müteellim olmak, sabırsızlık göstermekle, üç mertebe yok yoğa Vücud rengi vermek, divanelik değil de nedir? Madem bu saatten evvelki hastalık zamanları ise sürur veriyor. Ve madem yine bu saatten sonraki zaman madum, hastalık madum, elem madumdur. Sen, Cenab-ı Hakk'in sana verdiği bütün Sabır Kuvvetini böyle sağa sola dağıtma; bu saatteki eleme karşı tahşid et; "يَا صَبُورْ!" de, dayan.

ONİKİNCİ DEVA: Ey hastalık sebebiyle İbadet ve Evradından mahrum kalan ve o mahrumiyetten teessüf eden hasta! Bil ki: Hadîşçe sabittir ki; müttaki bir Mü'min, hastalık sebebiyle yapamadığı daimî Virdi-nin Sevabını, hastalık zamanında yine kazanır. Farzı, mümkün olduğu kadar yerine getiren bir hasta, Sabır ve Tevekkül ile ve Farzlarını yerine getirmekle o ağır hastalık zamanında sair Sünnetlerin yerini, hem hâlis bir surette, hastalık tutar. Hem hastalık, insandaki aczini, za'finı ihsas eder. O aczin lisaniyla ve za'fin diliyle halen ve kalen bir Dua ettirir. Cenab-ı Hak, insana hadsiz bir acz ve nihayetsiz bir za'f vermiş.. tâ ki daimî bir surette Dergâh-ı İlahiyeye iltica edip niyaz etsin, Dua etsin.

فُلْ مَا يَعْبُوْعَا بِكُمْ رَبِّ لَوْلَا دُعَاءَكُمْ yani "Eğer Duanız olmazsa ne

ehemmiyetiniz var" Âyetin Sırrıyla insanın Hikmet-i Hilkatı ve Sebeb-i Kıyметi olan samimî Dua ve Niyazın bir sebebi hastalık olduğundan, bu nokta-i nazardan şekva değil, ALLAH'a şükür etmek ve hastalığın açtığı Dua musluğunu, âfiyeti kesbetmekle kapamamak gerektir.

ONÜCÜNCÜ DEVA: Ey hastalıktan şekva eden bîcare adam! Hastalık bazılara ehemmiyetli bir definedir, gayet kıymetdar bir Hediye-i İlahiyedir. Her hasta, kendi hastalığını o neviden tasavvur edebilir. Madem ecel vakti muayyen değil; Cenab-ı Hak, insanı yeis-i mutlak ve gaflet-i mutlaktan kurtarmak için, havf ve reca ortasında ve hem dünya ve hem Âhireti muhafaza etmek noktasında tutmak için, Hikmetiyle eceli gizlemiş. Madem her vakit ecel gelebilir... eğer insanı gaflet içinde yakalasa, Ebedî Hayatına çok zarar verebilir. Hastalık gafleti dağıtır, Âhireti düşündürür, ölümü tahattur ettirir, öylece hazırlanır. Bazı öyle bir kazancı olur ki; yirmi senede kazanamadığı bir mertebeyi yirmi günde kazanıyor. Ezcümle, arkadaşlarımızdan -ALLAH Rahmet etsin- iki genç vardı. Biri İlama'lı Sabri, diğeri İslâmköy'lü Vezirzade Mustafa. Bu iki zât, Talebelerim içinde kalemsiz oldukları halde, Samimiyyette ve İman Hizmetinde en ileri safta oldukları hayretle görüyordum!.. Hikmetini bilmedim.. Vefatlarından sonra anladım ki; her ikisinde de ehemmiyetli bir hastalık vardı. O hastalık İrşadıyla, sair gafil ve Feraizi terkeden gençlere bedel, en mühim bir Takva ve en kıymetdar bir Hizmette ve Âhirete nâfi' bir vaziyette bulundular.

إِنْ شَاءَ اللَّهُ iki senelik hastalık zahmeti, milyonlar sene Hayat-ı Ebediyenin Saadetine medar oldu. Ben onların sıhhati için bazı ettiğim Duayı, şimdi anlıyorum... dünya itibariyle beddua olmuş... **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** o Duam, Sıhhat-ı Uhreviye için kabul olunmuştur...

İşte bu iki zât, benim itikadımcı, on senelik bir Takva ile elde edilecek bir kazanç kadar bir kâr buldular. Eğer ikisi, bir kısım gençler gibi sıhhat ve gençliğine güvenip, gaflet ve sefahete atılsayırlar; ölüm de onları tarassud edip tam günahlarının pislikleri içinde yakalasayıdı; o Nurlar define-si yerine, kabirlerini akrepler ve yılanlar yuvası yapacaklardı...

Madem hastalıkların böyle menfaati var, ondan şekva değil.. Tevekkül, Sabır ile, belki şükredip, Rahmet-i İlahiyeye itimad etmektir.

ONDÖRDÜNCÜ DEVA: Ey gözüne perde gelen hasta! Eğer Ehli İmanın gözüne gelen perdenin altında nasıl bir Nur ve manevî bir göz olduğunu bilsen "Yüzbin şükür Rabb-ı Rahîmîme" Dersin. Bu merhameti

izah için bir hâdise söyleyeceğim. Şöyled ki: Bana sekiz sene Kemal-i Sadakatla hiç gücendirmeden hizmet eden Barla'lı Süleyman'ın halasının, bir vakit gözü kapandı. O sâliha kadın, bana karşı haddimden yüz derece fazla hüsn-ü zan ederek, "Gözümün açılması için Dua et" diyerek, Câmi kapısında beni yakaladı. Ben de, o mübarek ve meczube kadının salahatını Duama Şefaatçı yapıp, "Ya Rabbi, onun Salihatı hürmetine onun gözünü aç" diye yalvardım. İlkinci gün Burdur'lu bir göz hekimi geldi, gözünü açtı. Kırk gün sonra yine gözü kapandı. Ben çok müteessir oldum.. çok Dua ettim.

إِنْ شَاءَ اللَّهُ o Dua, Âhireti için kabul olmuştur. Yoksa benim o Duam, onun hakkında gayet yanlış bir beddua olurdu. Çünkü eceli kırk gün kalmıştı. Kırk gün sonra -ALLAH Rahmet etsin- vefat eyledi.

İşte o merhume, kırk gün Barla'nın hazînane bağlarına rikkatlı ihtiyarlık gözüyle bakmasına bedel; kabrinde, Cennet bağlarını kirkbin günlerde seyredeceğini kazandı. Çünkü İmanı kuvvetli, Salihatı şiddetli idi. Evet bir Mü'min gözüne perde çekilse ve gözü kapalı kabre girse, derecesine göre, Ehl-i Kuburdan çok ziyade o Âlem-i Nuru temaşa edebilir. Bu dünyada nasıl çok şeyleri biz görüyoruz.. kör olan Mü'minler görmüyorkar. Kabirde o körler, İman ile gitmiş ise, o derece Ehl-i Kuburdan ziyade görür. En uzak gösteren dûrbînlerle bakar nevinde, kabrinde derecesine göre Cennet bağlarını sinema gibi görüp temaşa ederler.

İşte böyle gayet nurlu ve toprak altında iken göklerin üstündeki Cennet'i görecek ve seyredecek bir gözü, bu gözündeki perde altında Şükür ile Sabır ile bulabilirsin. İşte o perdeyi senin gözünden kaldıracak, o gözle seni baktıracak göz hekimi, Kur'an-ı Hakîm'dir.

ONBEŞİNCİ DEVA: Ey âh ü enin eden hasta! Hastalığın suretine bakıp âh! eyleme. Manasına bak oh! de. Eğer hastalığın manası güzel birşey olmasa idi, Hâlik-1 Rahîm en sevdigi Îbadına hastalıkları vermezdi. Halbuki Hadîs-i Sahihde vardır ki:

أَشَدُ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأُولَيَاءُ الْأَمْثُلُ فَالْأَمْثُلُ -ev kema kal-

yani: "En ziyade musibet ve meşakkate giriftar olanlar, insanların en iyisi, en Kâmilleridirler." Başta Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm, Enbiyalar sonra Evliyalar ve sonra Ehl-i Salihat çektileri hastalıklara birer İbadet-i Hâlisa, birer Hediye-i Rahmaniye nazariyla bakmışlar; Sabır içinde şükretmişler. Hâlik-1 Rahîm'in Rahmetinden gelen bir Ameliyat-ı Cerrahiye nev'inden görmüşler. Sen ey âh u fizar eden hasta! Bu Nuranî Kafileye iltihak etmek istersen, Sabır içinde şükret. Yoksa şekva etsen,

Onlar seni Kafilelerine almayacaklar. Ehl-i gafletin çukurlarına düşersin!.. Karanlık bir yolda gideceksin. Evet hastalıkların bir kısmı var ki; eğer ölümle neticelense, manevî Şehid hükmünde Şehadet gibi bir Velayet derecesine sebebiyet verir. Ezcümle çocuk doğurmaktan gelen hastalıklar (Haşîye) ve karın sancısıyla, gark ve hark ve taun ile vefat eden, Şehid-i Manevî olduğu gibi, çok mübarek hastalıklar var ki, Velayet derecesini ölümle kazandırır. Hem hastalık, dünya aşķını ve alâkasını hafiflettiğinden, vefat ile dünyadan, ehl-i dünya için gayet elîm ve acı olan müfarakatı tâhfif eder; bazan da sevdirir.

ONALTINCI DEVA: Ey sıkıntıdan şekva eden hasta! Hastalık, hayat-ı içtimaiye-i insaniyede en mühim ve gayet güzel olan hürmet ve merhameti telkin eder. Çünkü insanı vahşete ve merhametsizliğe sevkeden

istiğnadan kurtarıyor. Çünkü *إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغُىٰ أَنَّ رَأَهُ اسْتَغْفِي* Sırriyla,

sîhhat ve âfiyetten gelen istiğnada bulunan bir nefs-i emmare, şâyan-ı hürmet çok Uhuvvetlere karşı hürmeti hissetmez. Ve şâyan-ı merhamet ve şefkat olan musibetedelere ve hastalıklılara merhameti duymaz. Ne vakit hasta olsa, o hastalıkta aczini ve fakrını anlar, lâyik-ı hürmet olan İhvânlarına ihtiram eder. Ziyaretine gelen veya ona yardım eden Mü'min Kardeşlerine karşı hürmeti hisseder. Ve Rikkat-ı Cinsiyeden gelen Şefkat-ı İnsaniye ve en mühim bir Haslet-i İslâmiye olan musibetedelere karşı Merhameti hissedip, onları nefsine kıyas ederek, onlara tam manasıyla acır, Şefkat eder, elinden gelse Muavenet eder, hiç olmazsa Dua eder, hiç olmazsa şer'an Sünnet olan keyfini sormak için ziyaretine gider, Sevab kazanır.

ONYEDİNCİ DEVA: Ey hastalık vasıtıyla Hayrat yapamamaktan şekva eden hasta! Şükret, hayratın en hâlisinin kapısını sana açan, hastaliktır. Hastalık mütemadiyen hastaya ve Lillah için hastaya bakıcılarla Sevab kazandırmakla beraber, Duanın makbuliyetine en mühim bir vesiledir. Evet hastalara bakmak Ehl-i İman için mühim Sevabı vardır. Hastaların keyfini sormak, fakat hastayı sıkımadık şartıyla ziyaret etmek, Sünnet-i Seniyedir; Keffaret-üz Zünub olur. Hadîste vardır ki: "Hastaların Duasını alınız, onların Duası makbuldür." Bahusus hasta, akrabadan olsa, hususan peder ve vâlide olsa, onlara Hizmet mühim bir İbadettir, mühim bir Sevabdır. Hastaların Kalbini hoşnud etmek, teselli

(Haşîye): Bu hastalığın manevî Şehadeti kazandırması, lohusa zamanı olan kırk güne kadardır.

vermek, mühim bir Sadaka hükmüne geçer. Bahtiyardır o evlâd ki; peder ve vâlidesinin hastalık zamanında, onların seri-üt teessür olan Kalblerini memnun edip hayır Dualarını alır. Evet hayat-ı içtimaiyede en muhterem bir Hakikat olan peder ve vâlidesinin şefkatlerine mukabil, hastalıkları zamanında Kemal-i Hürmet ve Şefkat-i Ferzendane ile mukabele eden o iyi evlâdin vaziyetini ve İnsaniyetin Ulviyetini gösteren o vefadar levhaya karşı, hattâ

Melaikeler dahi **مَا شَاءَ اللَّهُ، بَارَكَ اللَّهُ** deyip alkışlıyorlar. Evet hastalık

zamanında, hastalık elemi hiçe indirecek gayet hoş ve ferahlı, etrafında tezahür eden şefkatlerden ve acımak ve merhametlerden gelen lezzetler var. Hastanın Duasının makbuliyeti, ehemmiyetli bir mes'uledir. Ben otuz-kırk seneden beri, bendeki kulunç denilen bir hastalıktan Şifa için Dua ederdim. Ben anladım ki, hastalık Dua için verilmiş.. Dua ile Duayı, yani Dua kendi kendini kaldırmadığından anladım ki, Duanın neticesi uhrevîdir; (Haşiye) kendisi de bir nevi İbadettir ve hastalık ile aczini anlayıp Dergâh-ı İlahiyyeye iltica eder. Onun için otuz senedir Şifa Duasını ettiğim halde, Duam zahirî kabul olmadığından, Duayı terketmek Kalbime gelmedi. Zira hastalık, Duanın vaktidir; Şifa, Duanın neticesi değil. Belki Cenab-ı Hakîm-i Rahîm Şifa verse, Fazlından verir. Hem Dua, istediğimiz tarzda kabul olmazsa makbul olmadı denilmez... Hâlik-ı Hakîm daha iyi biliyor, menfaatimize hayırlı ne ise onu verir. Bazan dünyaya aid Dualarımızı, menfaatımız için Âhiretimize çevirir.. öyle kabul eder. Her ne ise... Hastalık Sırriyla Hulusiyet kazanan, hususan za'f ve aczden ve tezellül ve ihtiyaçtan gelen bir Dua kabule çok yakındır. Hastalık böyle hâlis bir Duanın medarıdır. Hem dindar olan hasta, hem hastaya bakan Mü'minler de bu Duadan istifade etmelidirler.

ONSEKİZİNCİ DEVA: Ey Şükrü bırakıp şekvaya giren hasta! Şekva, bir Haktan gelir. Senin bir Hakkın zayı' olmamış ki şekva ediyorsun. Belki senin üstünde hak olan çok Şükürler var, yapmadın. Cenab-ı Hakk'ın Hakkını vermeden, haksız bir surette hak istiyorsun gibi şekva ediyorsun. Sen, kendinden yukarı mertebelerdeki sıhhatlı olanlara bakıp şekva edemezsin. Belki sen, kendinden sıhhat noktasında aşağı derecelerde bulunan bîçare hastalara bakıp şükretmekle mükellefsin. Senin elin kırık ise, kesilmiş ellere bak! Bir gözün yoksa, iki gözü de olmayan a'malara bak! ALLAH'a şükret. Evet Nemette kendinden yukarıya bakıp şekva etmeye hiç kimsenin hakkı yoktur. Ve musibette herkesin hakkı, kendinden musibet noktasında daha yukarı olanlara bakiyor ki şükretsün.

(Haşiye): Evet, bir kısım hastalık Duanın sebeb-i vücudu iken, Dua hastalığın ademine sebeb olsa, Duanın Vücudu kendi ademine sebeb olur; bu da olamaz.

Bu Sır bazı Risalelerde bir temsil ile izah edilmiş... İcmali şudur ki: Bir zât, bir bîçareyi, bir Minarenin başına çıkarıyor. Minarenin her basamağında ayrı ayrı birer ihsan, birer hediye veriyor. Tam Minarenin başında da en büyük bir hediyeyi veriyor... O mütenevvi hediyelere karşı ondan teşekkür ve minnetdarlık istediği halde; o hırçın adam, bütün o basamaklarda gördüğü hediyeleri unutup veyahud hiçe sayıp şükretmeyerek yukarıya bakar. Keşki bu Minare daha uzun olsaydı, daha yukarıya çıksaydım, ne için o dağ gibi veyahud öteki Minare gibi çok yüksek değil deyip şekvaya başlarsa, ne kadar bir küfran-ı nimettir, bir haksızlıktır. Öyle de: Bir insan hiçlikten Vücuda gelip, taş olmayarak, ağaç olmayıp, hayvan kalmayarak, insan olup, Müslüman olarak, çok zaman sihhat ve âfiyet görüp, yüksek bir Derece-i Nimet kazandığı halde, bazı ârizalarla, sihhat ve âfiyet gibi bazı Nimetlere lâyik olmadığı veya sû'-i ihtiyariyla veya sû'-i istimaliyle elinden kaçırıldığı veyahud eli yetişmediği için şekva etmek, sabırsızlık göstermek, aman ne yaptum böyle başıma geldi diye Rububiyet-i İlahiyyei tenkid etmek gibi bir halet.. maddî hastalıktan daha musibetli, manevî bir hastalıktır. Kırılmış el ile döuşmek gibi, şikayetyle hastalığını ziyadeleştirir. Âkil odur ki:

الَّذِينَ إِذَا آتَاهُمْ مُصِيبَةً قَالُوا إِنَّا لِلّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ Sirriyla teslim

olup sabretsın; tâ o hastalık, vazifesini bitirsin gitsin.

ONDOKUZUNCU DEVA: Cemil-i Zülcelal'in bütün İsimleri Esma-ül Hüsnâ Tabir-i Samedanîsiyle gösteriyor ki, güzeldirler. Mevcudat içinde en latif, en güzel, en câmi' Âyne-i Samediyet de Hayattır. Güzelin âyinesi güzeldir. Güzelin mehasinlerini gösteren âyne güzellesir. O âyinenin başına o güzelden ne gelse, güzel olduğu gibi; hayatın başına dahi ne gelse, Hakikat noktasında güzeldir. Çünkü güzel olan o Esma-ül Hüsnanın güzel nakışlarını gösterir. Hayat, daima sihhat ve âfiyyette yeknesak gitse, nâkis bir âyne olur. Belki bir cihette adem ve yokluğu ve hiçliği ihsas edip sıkıntı verir. Hayatın kıymetini tenzil eder. Ömrün lezzetini sıkıntıya kalbeder. Çabuk vaktimi geçireceğim diye, sıkıntıdan ya sefahete, ya eğlenceye atılır. Hapis müddeti gibi, kıymetdar ömrüne adavet edip, çabuk öldürüp geçirmek istiyor. Fakat tahavvülde ve harekette ve aynı ayrı tavırlar içinde yuvarlanmakta olan bir hayat, kıymetini ihsas ediyor.. ömrün ehemmiyetini ve lezzetini bildiriyor.. Meşakkatte ve musibette dahi olsa, ömrün geçmesini istemiyor... "Aman Güneş batmadı, ya gece bitmedi" diye sıkıntısından of! of! etmiyor. Evet gayet zengin ve işsiz, istirahat döşeğinde herşeyi mükemmel bir efendiden sor; ne haldesin? Elbette, aman vakit geçmiyor, gel bir şeş-beş oynayalım, veyahud

vakti geçirmek için bir eğlence bulalım, gibi müteellimane sözleri ondan işiteceksin.. veyahud tul-i emelden gelen, bu şey'im eksik, keşki şu işi yap-saydım gibi şekvaları işiteceksin. Sen bir musibetzede veya işçi ve meşakkatlı bir halde olan bir fakirden sor; ne haldesin? Aklı başında ise diyecek ki: "Şükürler olsun Rabbime, iyiyim, çalışıyorum. Keşki çabuk Güneş gitmeseymi, bu işi de bitirseydim.. Vakit çabuk geçiyor.. ömür durmuyor gidiyor. Vakıa zahmet çekiyorum, fakat bu da geçer, hersey böyle çabuk geçiyor." diye, manen ömür ne kadar kıymetdar olduğunu, geçmesindeki teessüfle bildiriyor. Demek meşakkat ve çalışmakla, ömrün lezzetini ve hayatın kıymetini anlıyor. İstirahat ve sıhhat ise, ömrü acılastırıyor ki, geçmesini arzu ediyor. Ey hasta Kardeş! Bil ki, başka Risalelerde tafsilâtiyla kat'î bir surette isbat edildiği gibi; musibetlerin, şerlerin, hattâ günahların aslı ve mayesi ademdir. Adem ise şerdir, karanlıktır. Yeknesak istirahat, sükût, sükûnet, tevakkuf gibi haletler ademe, hicliğe yakınlığı içindir ki, ademdeki karanlığı ihsas edip sıkıntı veriyor. Hareket ve tahavvül ise Vücuddur, Vücudu ihsas eder. Vücud ise hâlis Hayırdañ, Nurdur. Madem Hakikat budur; sendeki hastalık, kıymetdar Hayatı safesteñmek, kuvvetlestirmek, terakki ettirmek ve vüçudundaki sair cihazat-ı insaniyeyi o hastalıklı uzvun etrafına muavenetdarane müteveccih etmek ve Sâni'-i Hakîm'in ayrı ayrı İsimlerinin nakışlarını göstermek gibi, çok Vazifeler için, o hastalık senin vücuduna misafir olarak gönderilmiştir. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** çabuk vazifesini bitirir gider. Ve âfiye-te der ki; sen gel, benim yerimde daimî kal, vazifeni gör, bu hane senindir, âfiyetle kal.

YİRMİNCİ DEVA: Ey derdine derman arayan hasta! Hastalık iki kısımdır. Bir kısmı hakikî, bir kısmı vehmîdir. Hakikî kısmı ise Şâfi-i Hakîm-i Zülcelal, küre-i arz olan Eczahane-i Kübrasında, her derde bir deva istif etmiş. O devalar ise, dertleri isterler. Her derde bir derman halketmiştir. Tedavi için ilaçları almak, istimal etmek mesrudur. Fakat Tesiri ve Şifayı, Cenab-ı Hak'tan bilmek gerektir. Dermanı O verdiği gibi, Şifayı da O veriyor.. Hâzik mütedeyyin hekimlerin tavsiyelerini tutmak, ehemmiyetli bir ilâçtır. Çünkü ekser hastalıklar sù'-i istimalâttañ, perhizsizlikten ve israftan ve hatiattan ve sefaetten ve dikkatsizlikten geliyor. Mütedeyyin hekim, elbette meşru bir dairede nasihat eder ve vesayada bulunur. Sû'-i istimalâttañ, israfattan men'eder, teselli verir.. Hasta o vesaya ve o teselliye itimad edip hastalığı hafiflesir, sıkıntı yerinde bir ferahlık verir. Amma vehmî hastalık kısmı ise; onun en müessir ilacı, ehemmiyet vermemektir. Ehemmiyet verdiççe o büyür, şişer. Ehemmiyet vermezse küçülür, dağılır. Nasılki arılara iliştikçe, insanın başına üzüşüler, aldırmazsan dağılır. Hem karanlıkta gözüne sallanan bir ipten

gelen bir hayale ehemmiyet verdikçe büyür. Hattâ bazan onu divane gibi kaçırır; ehemmiyet vermezse, âdi bir ipin yılan olmadığını görür, başındaki telaşına güler. Bu vehmî hastalık çok devam etse, hakikata inkılab eder. Vehham ve asabî insanlarda fena bir hastalıktır. Habbeyi kubbe yapar; Kuvve-i Maneviyesi kırılır. Hususan merhametsiz yarımla hekimlere veyahud insafsız doktorlara rastgelse, evhamını daha ziyade tahrik eder. Zengin ise malı gider; yoksa ya Aklı gider veya sıhhatı gider.

YİRMİBİRİNCİ DEVA: Ey hasta Kardeş! Senin hastalığında maddî elem var, fakat o maddî elemin tesirini izale edecek ehemmiyetli bir manevî lezzet seni ihata ediyor. Çünkü peder ve vâliden ve akraban varsa, çoktan beri unuttuğun gayet lezzetli o eski şefkatleri senin etrafında yeniden uyanıp, çocukluk zamanında gördüğün o şirin nazarları yine görmekle beraber; çok gizli perdeli kalan etrafındaki dostluklar, hastalığın cazibesiyle yine sana karşı muhabbetdarane baktıklarından.. elbette onlara karşı senin bu maddî elemin pek ucuz düşer. Hem sen müftehirane hizmet ettiğin ve iltifatlarını kazanmasına çalıştığın zâtlar, hastalığın hükmüyle sana merhamet-kârane hizmetkârlık ettiklerinden, efendilerine efendi oldun. Hem insanlardaki rikkat-i cinsiyeyi ve şefkat-i nev'iyeyi kendine celbettiğinden, hiçten çok yardımcı abbab ve şefkatlı dost buldun. Hem çok meşakkatli hizmetlerden paydos emrini yine hastalıktan aldin, istirahat ediyorsun... Elbette senin cüzî elemin, bu manevî lezzetlere karşı seni şekvaya değil, teşekkür sevketmelidir.

YİRMİİKİNCİ DEVA: Ey nüzul gibi ağır hastalıklara mübtela olan Kardeş! Evvelâ sana müjde ediyorum ki; Mü'min için nüzul mübarek sayılıyor... Bunu çoktan Ehl-i Velayetten işitiyordum. Sırını bilmezdim. Bir Sırı söyle Kalbime geliyor ki: Ehlullah, Cenab-ı Hakk'a väsil olmak ve dünyanın azım manevî tehlikelerinden kurtulmak ve Saadet-i Ebediyeyi temin etmek için, iki esası ihtiyaren takip etmişler:

B i r i s i : Rabita-i Mevtür. Yani: Dünya fâni olduğu gibi, kendisi de içinde Vazifedar fâni bir misafir olduğunu düşünmekle, Hayat-ı Ebedîsinde o suretle çalışmışlar.

İ k i n c i s i : Nefs-i emmarenin ve kör hissiyatın tehlikelerinden kurtulmak için, çilleler ile, riyazetlerle nefس-i emmarenin öldürülmesine çalışmışlar. Sizler ey yarı vücudunun sıhhatını kaybeden Kardeş! Sen ihtiyarsız kisa ve kolay ve sebeb-i saadet olan iki esas sana verilmiş ki; daima senin vücudunun vaziyeti, dünyanın zevalini ve insanın fâni olduğunu

ihtar ediyor. Daha dünya seni boğamıyor.. gaflet senin gözünü kapayamıyor.. Ve yarım insan vaziyetinde bir zâta, nefş-i emmare elbette hevesatı rezile ile ve nefsanı müştehiyat ile onu aldatamaz, çabuk o nefsin belasından kurtulur.

İşte Mü'min Sîrr-ı İman ile ve Teslimiyet ve Tevekkül ile, o ağır nüzul gibi hastalıktan az bir zamanda, Ehl-i Velayetin çilleleri gibi istifade edebilir. O vakit o ağır hastalık çok ucuz düşer.

YİRMİÜÇUNCÜ DEVA: Ey kimsesiz, garib, bîçare hasta! Hastalığınla beraber kimsesizlik ve gurbet, sana karşı en katı Kalbleri rikkate getirirse ve nazar-ı şefkati celbederse; acaba Kur'anın bütün Surelerinin başlarında kendini Rahmân-ı Rahîm Sıfatıyla bize takdim eden ve bir Lem'a-i Şefkatıyla umum yavrulara karşı umum vâlideleri, o Hârika Şefkatıyla terbiye ettiren ve her baharda bir Cilve-i Rahmetiyle zemin yüzünü Nimetlerle dolduran ve ebedî bir hayattaki Cennet, bütün mehasınıyle bir Cilve-i Rahmeti olan senin Hâlik-ı Rahîmine İman ile İntisabin ve Onu tanıyor hastalığın lisan-ı acziyle Niyazın, elbette senin bu gurbetteki kimsesizlik hastalığın, herseye bedel Onun Nazar-ı Rahmetini sana celbeder. Madem O var, sana bakar, sana hersey var. Asıl gurbette, kimsesizlikte kalan odur ki; İman ve Teslimiyetle Ona intisab etmesin veya İntisabına ehemmiyet vermesin.

YİRMİDÖRDÜNCÜ DEVA: Ey masum hasta çocuklara ve masum çocuklar hükmünde olan ihtiyarlara hizmet eden hasta bakıcılar!.. Sizin önnüzde mühim bir Ticaret-i Uhreviye var. Şevk ve gayret ile o Ticareti kazanınız... Masum çocukların hastalıklarını, o nazik Vücundlara bir idman, bir riyazet ve ileride dünyanın dağdağlarına mukavemet verdirmek için bir şırınga ve bir Terbiye-i Rabbaniye gibi, çocuğun hayat-ı dünyeviyesine aid çok Hikmetlerle beraber ve Hayat-ı Ruhiyesine ve Tasaffî-i Hayatına medar olacak büyüklerdeki Keffaret-üz Zünub yerine, manevî ve ilerideveyahud Âhirette Terakkiyat-ı Maneviyesine medar şırıngalar nev'indeki hastalıklardan gelen Sevab, peder ve vâlidelerinin Defter-i A'maline, bilhassa Sîrr-ı Şefkatle çocuğun sıhhatını kendi sıhhatına tercih eden vâlideşinin Sahife-i Hasenatına girdiği, Ehl-i Hakikatça sabittir. İhtiyarlara bakmak ise; hem azîm Sevab almakla beraber, o ihtiyarların ve bilhassa peder ve vâlide ise, Dualarını almak ve Kalblerini hoşnud etmek ve vefakârane Hizmet etmek, hem bu dünyadaki Saadete, hem Âhiretin Saadetine medar olduğu Rivayat-ı Sahîha ile ve çok vukuat-ı tarihiye ile sabittir. İhtiyar peder ve vâlideşine tam İtaat eden bahtiyar bir veled, evlâtından aynı vaziyeti gördüğü gibi; bedbaht bir veled eger ebeveynini

rencide etse, Azab-ı Uhrevîden başka, dünyada çok felâketlerle cezasını gör-düğü, çok vukuatla sabittir. Evet ihtiyarlara, masumlara, yalnız akrabasına bakmak değil; belki Ehl-i İman (madem Sîrr-ı İmanla Uhuvvet-i Hakikiye var) onlara rastgelse, muhterem hasta ihtiyar ona muhtaç olsa, Ruh u Canla ona hizmet etmek İslâmiyetin muktezasıdır.

YİRMİBEŞİNCİ DEVA: Ey hasta Kardeşler! Siz gayet nâfi' ve her derde deva ve hakikî lezzetli Kudsî bir Tiryak isterseniz, İmanınızı inkişaf ettiriniz. Yani Tövbe ve İstîqfar ile ve Namaz ve Ubudiyetle, o Tiryak-ı Kudsî olan İmanı ve İmandan gelen ilâci istimal ediniz. Evet dünyaya muhabbet ve alâka yüzünden güya âdetâ ehl-i gafletin dünya gibi büyük, hasta, manevî bir vücudu vardır. İman ise, o dünya gibi zeval ve firak darbelerine, yara ve bere içinde olan o manevî vücuduna birden şifa verip; yaralardan kurtarıp, hakikî şifa verdiği pek çok Risalelerde katî isbat etmişiz...

Başınızı ağırtmamak için kısa kesiyorum. İman ilâci ise, Feraizi mümkün oldukça yerine getirmekle tesirini gösteriyor. Gaflet ve sefahet ve hevesat-ı nefsanîye ve lehvîyat-ı gayr-ı meşrua, o tiryakin tesirini meneder. Hastalık madem gafleti kaldırıyor, iştihayı kesiyor, gayr-ı meşru keyflere gitmeye mani oluyor; ondan istifade ediniz. Hakikî İmanın Kudsî İlâçlarından ve Nurlarından Tövbe ve İstîqfar ile, Dua ve Niyaz ile istimal ediniz... Cenab-ı Hak sizlere Şifa versin, hastalıklarınızı Keffaret-üz Zünub

يَا مِنْ أَمِينَ أَمِينَ ...

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِي لَوْلَا أَنْ هَدَيْنَا اللّهُ

لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ طِبِّ الْقُلُوبِ وَدَوَّأْهَا وَعَافِيَةً الْأَبْدَانِ وَ

شِفَائِهَا وَنُورَ الْأَبْصَارِ وَضِيَائِهَا وَعَلَى أَلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ

وَهُوَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَّاءٌ Meali: "Bu Kitab her derde dermandır." Tevafukat-1

Latifedendir ki; Re'fet Bey'in birinci tesvidden gayet sür'atle yazdığı Nüsha ile beraber, Hüsrev'in yazdığı diğer bir Nüshada, ihtiyyatsız hiç düşünmeden,

satır başlarında gelen | leri saydıktan; aynen bu **وَهُوَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَّاءٌ** Cümlesine

Tevafuk ediyor. (Haşîye-1) Hem bu Risalenin Müellifinin Said İsmine, bir tek fark ile yine Tevafuk ediyor. (Haşîye-2) Yalnız Risalenin ünvanına aid

yazıldığı bir | hesaba dâhil edilmemiştir.

Cây-ı hayrettir ki: Süleyman Rüşdü'nün yazdığı nüsha, hiç | hatırlamadan ve düşünmeden, 114 | , 114 Şifa-yı Kudsiyeyi tazammun eden, 114 Suver-i Kur'aniyenin adedine Tevafukla beraber **وَهُوَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَّاءٌ** şeddeli | bir sayılmak cihetile, 114 Harfine tamtamına Tevafuk ediyor.

* * *

Yirmibeşinci Lem'anın Zeyli

Onyedinci Mektub olup, Mektubat Mecmuasına idhal edildiğinden buraya dercedilmedi.

* * *

(Haşîye-1): Sonradan yazılan ihtarın iki | i bu hesaba dâhil olamayacağı için dâhil edilmemiştir.

(Haşîye-2): Madem Keramet-i Aleviyede ve Gavsiye'de, Said'in âhirinde nida için vaz'edilmiş bir | var, Saidâ olmuş; belki fazla olan bu | , o | e bakıyor.

Yirmialtinci Lem'a

İhtiyarlar Lem'ası

(Yirmialtı Rica ve Ziya-yı Teselliyyi câmi'dir.)

İHTAR: Herbir "Rica"nın başında manevî derdimi gayet elîm ve sizi müteessir edecek derecede yazdığını sebebi: Kur'an-ı Hakîm'den gelen ilâcın fevkâlâde tesirini göstermek içindir. İhtiyarlara aid bu Lem'a, üç dört cihetle hüsнü ifadeyi muhafaza edememiş.

Birincisi: Sergüzeş-i hayatına aid olduğu için, o zamanlara hayalen gidip o halette yazıldığından; ifade, intizamını muhafaza edemedi.

İkincisi: Sabah Namazından sonra gayet yorgunluk hissettiğim bir zamanda, hem sür'ate mecburiyet tahtında yazıldığından ifadede müşevveşiyet düşmüştür.

Üçüncüüsü: Yanında daim yazacak bulunmadığından, yanında bulunan kâtibin de Risale-i Nur'a aid dört beş Vazifesi olmakla, tashihatına tam vakit bulamadığımızdan intizamsız kaldı.

Dördüncüüsü: Te'lifin akabinde ikimiz de yorgun olarak, manayı dikkatle düşünmemeyerek, gayet sathî bir tashihle iktifa edildiğinden, tarz-ı ifadede elbette kusurlar bulunacak... Âlîcenab ihtiyarlardan, ifadedeki kusurlarımıza nazar-ı müsamaha ile bakmak; ve Rahmet-i İlahiye boş olarak döndürmediği mübarek ihtiyarlar, ellerini Dergâh-ı İlahiye açtıkları vakit bizi de Dualarında dâhil etsinler...

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

كَمْ يَعْصُ ◊ ذُكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَا ◊ إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءَ خَفِيًّا ◊ قَالَ رَبِّ
إِنِّي وَهَنَ الْعَظُمُ مِنِّي وَأَشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا

Ş u L e m ' a Y i r m i a l t i R i c a d i r .

BİRİNCİ RİCA: Ey sinn-i kemale gelen muhterem ihtiyar Kardeşler ve ihtiyare Hemşireler! Ben de sizin gibi ihtiyarım. İhtiyarlık zamanında arasında bulduğum Ricaları ve o Ricalardaki Teselli Nuruna sizi de teşrik etmek arzusuya, başından geçen bazı hâlatı yazacağım. Gördüğüm Ziya ve rastgeldiğim Rica kapıları, elbette benim nâkis ve müşevveş istidadıma göre görülmüş, açılmış *إِنْ شَاءَ اللّٰهُ* sizlerin safi ve hâlis istidadlarınız, gördüğüm Ziyayı parlattıracak; bulduğum Ricayı daha ziyade kuvvetleştirecek...

İşte gelecek o Ricaların ve Ziyaların menbaî, madeni, çeşmesi; İmandır.

İKİNCİ RİCA: İhtiyarlığa girdiğim zaman; bir gün güzel mevsimininde, İkinci Vaktinde, yüksek bir dağda dünyaya baktım. Birden gayet rikkatlı ve hazır ve bir cihette karanlıklı bir halet bana geldi. Gördüm ki; ben ihtiyarlandım, gündüz de ihtiyarlanmış, sene de ihtiyarlanmış, dünya da ihtiyarlanmış. Bu ihtiyarlıklar içinde dünyadan firak ve sevdiklerimden iftirak zamanı yaklaştığından, ihtiyarlık beni ziyade sarstı. Birden Rahmet-i İlahiye öyle bir surette inkişaf etti ki; o rikkatlı hüznün ve firakı, kuvvetli bir rica ve parlak bir teselli Nuruna çevirdi. Evet ey benim gibi ihtiyarlar!

Kur'an-ı Hakîm'de yüz yerde *الرَّحْمٰنُ الرَّجِيمُ* Sıfatlarıyla Kendini bizlere takdim eden ve daima zeminin yüzünde merhamet isteyen zîhayatların İmdadına Rahmetini gönderen ve gaybдан her sene baharı hadsiz Nimet ve Hediyeleriyle doldurup Rızka muhtaç bizlere yetiştiren ve za'f u acz derecesi nisbetinde Rahmetinin Cilvesini ziyade gösteren bir Hâlik-1 Rahîmimizin Rahmeti, bu ihtiyarlığımızda en büyük bir Rica ve en kuvvetli bir Ziyadır. Bu Rahmeti bulmak, İman ile o Rahman'a İntisab etmek ve Feraizi kılmakla Ona İtaat etmektir.

ÜÇÜNCÜ RİCA: Bir zaman gençlik gecesinin uykusundan ihtiyarlık sabahıyla uyandığım vakit kendime baktım; vücutum kabir tarafına bir inişten koşar gibi gidiyor. Niyazi-i Mîsrî'nin

**Günde bir taşı bina-yı ömrümün düştü yere,
Can yatar gaflı, binası oldu viran bîhaber...**

dediği gibi, Ruhumun hanesi olan cismimin de hergün bir taşı düşmekle yıpranıyor.. ve dünya ile beni kuvvetli bağlayan ümidi, emellerim kopmaya başladilar. Hadsiz dostlarımdan ve sevdiklerimden müfarakat zamanının yakınlaştığını hissettim. O manevî ve çok derin ve devasız görünen yaranın merhemini aradım, bulamadım. Yine Niyazi-i Mîsrî gibi dedim ki:

**Dil Bekası, Hak fenası istedi mülk-ü tenim,
Bir devasız derde düştüm, ah ki Lokman bîhaber!** (Haşiye)

O vakit birden Merhamet-i İlahiyenin Lisamı, Misali, Timsali, Dellâlı, Mümessili olan Peygamber-i Zîşan Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Nuru ve Şefaati ve besere getirdiği Hediye-i Hidayeti, o dermansız hadsiz zannettiğim yaraya güzel bir merhem ve tiryak oldum. Karanlıkly ye'simi, Nurlu bir Ricaya çevirdi.

Evet ey benim gibi ihtiyarlığını hissedem muhterem ihtiyar ve ihtiyareler! Biz gidiyoruz.. aldanmaka faide yok. Gözümüzü kapamakla bizi burada durdurmaçlar, sevkiyat var. Fakat gafletten ve kısmen de ehl-i dalaletten gelen zulümü evhamlarıyla bize firaklı ve karanlıkli görünen Berzah Memleketi, ahbabların mecmâidir. Başa Şefimiz olan HÂBÎBUL-LAH Aleyhissalâtü Vesselâm ile bütün dostlarımıza kavuşmak Âlemidir. Evet bin üçüz elli senede, her sene üçüz elli milyon insanların Sultanı ve onların Ruhlarının Mürebbisi ve Akıllarının Muallimi ve Kalblerinin

Mahbubu ve her günde **السَّبَبُ كَلْفَاعِلٍ** Sırrıncı, bütün o Ümmetinin

işlediği Hasenatın bir misli, Sahife-i Hasenatına ilâve edilen ve şu Kâinattaki Makasid-ı Âliye-i İlahiyenin Medarı ve mevcudatın kıymetlerinin teâlisinin Sebebi olan O Zât-ı Ahmedîye Aleyhissalâtü Vesselâm, dünyaya geldiği dakikada "**Ümmetî Ümmetî**" Rivayet-i Sahîha ile ve Keşf-i Sadıkla dediği gibi, Mahşerde herkes "**nefsî nefsi**" dediği zaman, yine

(Haşiye): Yani: Benim Kalbim bütün kuvvetiyle Beka istediği halde; Hikmet-i İlahiye, cesedimin harabiyetini iktiza ediyor. Hekim-i Lokman da çaresini bulmadığı dermansız bir derde düştüm.

"Ümmetî Ümmetî" diyerek en kudsî ve en yüksek bir Fedakârlık ile, yine Şefaatiyla Ümmetinin imdadına koşan bir Zâtın gittiği Âleme gidiyoruz. Ve O Güneşin etrafında hadsiz Asfiya ve Evliya yıldızlarıyla ışıklanan öyle bir Âleme gidiyoruz...

İste O Zâtın Şefaatı altına girip ve Nurundan istifade etmenin ve zulümât-ı berzahiyeden kurtulmanın çaresi: Sünnet-i Seniyeye İttibadır.

DÖRDUNCÜ RİCA: Bir zaman ihtiyarlığa ayak bastığımdan, gafleti idame ettiren sıhhat-ı bedenim de bozulmuştu. İhtiyarlıklı hastalık, müttefikan bana hücum etti. Başına vura vura uykumu kaçırıldılar. Çoluk çocuk, mal gibi beni dünya ile bağlayacak alâkalar da yoktu. Gençlik sersemliğiyle zayı' ettiğim sermaye-i ömrümün meyvelerini; bütün günahlar, hatiatlar gördüm. Niyazi-i Mîsrî gibi feryad eyleyerek dedim:

**Bir ticaret yapmadım, nakd-i ömür oldu heba,
Yola geldim lâkin göçmuş cümle kervan bîhaber.
Ağlayıp nalân edip düştüm yola tenha garib,
Dîde giryân, sîne bîryân, Akıl hayran bîhaber.**

O vakit gurbette idim. Me'yusane bir hüzün ve nedametkârane bir teessüf ve istimdadkârane bir hasret hissettim. Birden Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyanimdada yetişti. Bana o kadar kuvvetli bir Rica kapısını açtı ve öyle hakikî bir Teselli ziyasını verdi ki, o vaziyetimin yüz derece fevkindeki ye'si dahi izale eder ve o karanlıklar dağıtabildi.

Evet ey benim gibi dünya ile alâkaları kesilmeye başlayan ve dünya ile bağlanan ipleri kopmaya yüz tutan muhterem ihtiyar ve ihtiyareler! Bu dünyayı en mükemmel ve muntazam bir şehir, bir saray hükümdende halkeden bir Sâni'-i Zülcelal, mümkün müdür ki; o şehirde, o sarayda en ehemmiyetli misafirleriyle ve dostlarıyla konuşmasın, görüşmesin. Madem bilerek bu sarayı yapmış ve irade ve ihtiyar ile tanzim ve tezyin etmiş; elbette nasıl "yapan bilir" öyle de "bilen konuşur". Madem bu sarayı, bu şehri bize güzel bir misafirhane ve ticaretgâh yapmış; elbette bize karşı münasebatını ve bizden arzularını göstererek bir Defteri, bir Kitabı bulunacaktır...

İste o Kudsî Defterin en mükemmel; kırk vecihle Mu'cize ve her dakikada hiç olmazsa yüz milyonun dillerinde gezen, Nur serpen ve herbir Harfinde asgari olarak on Sevab ve on Hasene ve bazan onbin ve bazan Leyle-i Kadir Sırriyla bir Harfine otuzbin Hasene ve Meyve-i Cennet ve Nur-u Berzah veren Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'dır. Bu makamda Ona rekabet edecek Kâinatta hiçbir kitab yoktur ve hiçbir kimse gösteremez. Madem bu elimizdeki Kur'an, Semavat ve Arz'in Hâlik-ı Zülcelalinin Rububiyet-i Mutlakası

noktasından ve Azamet-i Uluhiyeti cihetinden ve İhata-i Rahmeti canibinden gelen Kelâmidir, Fermanıdır; bir Maden-i Rahmetidir. Ona yapış... Her derde bir Deva, her zulmete bir Ziya, her ye'se bir Rica, içinde vardır.

İşte bu Ebedî Hazinenin anahtarı İmandır ve Teslimdir ve Onu dinleyip kabul etmek ve okumaktır.

BEŞİNÇİ RİCA: Bir zaman ihtiyarlığımın mebdeinde, bir Înziva arzusuyla, İstanbul'un boğaz tarafındaki Yuşa Tepesi'nde, yalnızlıkla Ruhum bir istirahat aradı. Bir gün o yüksek tepede, daire-i ufka, etrafa baktım. Gayet hazîn ve rikkatlı bir levha-i zeval ve firakı, ihtiyarlığın ihtiariyla gördüm. Şecere-i ömrümün kırkbeşinci senesi olan kırkbeşinci dalındaki yüksek makamından, tâ hayatımın aşağı tabakalarına nazar gezdirdim. Gördüm ki; o aşağıda, herbir dalında, herbir senenin zarfında sevdiklerimden ve alâkadalarımdan ve tanıktıklarımdan hadsiz cenazeler var. Ve o firak ve iftiraktan gelen gayet rikkatlı bir manevî teessürat içinde, **Fuzûlî-i Bağdadî** gibi, müfarakat eden dostları düşünerek enîn edip:

**Vashını yâdeyiledikçe ağlarım,
Tâ nefes var ise kuru cismimde feryad eylerim.**

diyerek bir Teselli, bir Nur, bir Rica kapısını aradım. Birden, Âhirete İman Nuru imdada yetişti. Hiç sönmez bir Nur, hiç kırılmaz bir Rica verdi.

Evet ey benim gibi ihtiyar kardeşler ve ihtiyare hemşireler! Madem Âhiret var ve madem bâkidir ve madem dünyadan daha güzeldir ve madem bizi yaratan Zât hem Hakîm, hem Rahîm'dir.. ihtiyarlıktan şekva ve teessûf etmemeliyiz. Bilakis ihtiyarlık, İman ile İbadet içinde sinn-i kemale gelip, Vazife-i Hayattan terhis ve Âlem-i Rahmete istirahat için gitmeye bir alâmet olduğu cihetle ondan memnun olmalıyız.

Evet Nass-ı Hadîs ile; nev-i beşerin en mümtaz şâhsiyetleri olan yüz yirmidört bin Enbiyanın İcma' ve Tevatür ile; kısmen Şuhuda ve kısmen Hakkalyakîne istinaden, müttefikan Âhiretin Vücdundan ve insanların oraya sevkedileceğinden ve bu Kâinatın Hâlikinin katî va'dettiği Âhireti getireceğinden haber verdikleri gibi, Onların verdikleri haberi Keşif ve Şuhud ile İlêmâyakîn suretinde tasdik eden yüz yirmidört milyon Evliyanın o Âhiretin Vücduna şehadetleriyle ve bu Kâinatın Sâni'-i Hakîminin bütün Esması bu dünyada gösterdikleri Cilveleriyle, bir Âlem-i Bekayı bilbedahe iktiza ettiklerinden; yine Âhiretin Vücduna delaletiyle; ve her sene baharda, rûy-i zeminde ayakta duran hadd ve hesaba gelmez ağaçların cenaze-

lerini Emr-i **كُنْ فِي كُونٍ بَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ** ile İhya edip 'e

mazhar eden ve Haşir ve neşrin yüzbinler nümunesi olarak nebatat taifelerinden ve hayvanat milletlerinden üçyüz bin nevileri haşr ve neşreden hadsiz bir Kudret-i Ezeliye ve hesabsız ve israfsız bir Hikmet-i Ebediye ve Rızka muhtaç bütün zîruhları Kemal-i Şefkatle gayet hârika bir tarzda iaşe ettiren ve her baharda az bir zamanda hadd ve hesaba gelmez enva'-ı zînet ve mehasini gösteren bir Rahmet-i Bâkiye ve bir İnayet-i Daimenin bilbedahe Âhiretin Vücudunu istilzam ile ve şu Kâinatın en mükemmel meyvesi ve Hâlik-ı Kâinat'ın en sevdigi masnuu ve Kâinatın mevcudatiyla en ziyade alâkadar olan İnsandaki şedid, sarsılmaz, daimî olan Aşk-ı Beka ve Şevk-i Ebediyet ve Âmâl-i Sermediyet, bilbedahe işaret ve delaletiyle bu Âlem-i Fâniden sonra bir Âlem-i Bâki ve bir Dâr-ı Âhiret ve bir Dâr-ı Saadet bulundugunu o derece katî bir surette isbat ederler ki, dünyanın Vücudu kadar, bilbedahe Âhiretin Vücudunu kabul etmeyi istilzam ederler. (Haşıye) Madem Kur'an-ı Hakîm'in bize verdiği en mühim bir Ders, "**İman-ı bil'Âhiret**"tir.. ve o İman da bu derece kuvvetlidir.. ve o İmandan öyle bir Rica ve bir Teselli var ki; yüz bin ihtiyarlık bir tek şahsa gelse, bu İmandan gelen Teselli mukabil gelebilir. Biz ihtiyarlar **الْحَمْدُ لِلّهِ عَلَى كَمَالِ الْإِيمَانِ** deyip, ihtiyarlığımıza sevinmeliyiz...

ALTINCI RİCA: Bir zaman elîm bir esaretimde, insanlardan tevahhus edip Barla Yaylasında Çam Dağı'nın tepesinde yalnız kaldım. Yalnızlıkta bir Nur ariyordum. Bir gece, o yüksek tepenin başındaki yüksek bir çam ağacının üstündeki üstü açık odacıkta idim. Üç dört gurbeti birbiri içinde ihtiyarlık bana ihtar etti. Altıncı Mektub'da izah edildiği gibi.. o gece issız, sessiz, yalnız ağaçların hisşitlerinden ve hemhemelerinden gelen havâzın bir sadâ, bir ses rikkatime, ihtiyarlığıma, gurbetime ziyade dokundu. İhtiyarlık bana ihtar etti ki; gündüz nasıl şu siyah bir kabre tebeddül etti, dünya siyah kefenini giydi, öyle de; senin ömrünün gündüzü de geceye ve dünya gündüzü de Berzah gecesine ve hayatın yazı dahi ölümün kiş gecesine inkılâb edeceğini Kalbimin kulağına

(Haşıye): Evet, sübutî bir emri ihbar etmenin kolaylığı ve inkâr ve nefyetmenin gayet müşkil olduğu, bu temsilden görünür. Şöyled ki: Biri dese: "Meyveleri süt konserveleri olan gayet hârika bir bahçe, Küre-i Arz üzerinde vardır." Diğerî dese: "Yoktur." İsbat eden, yalnız onun yerini veya bazi meyvelerini göstermekle kolayca davasını isbat edebilir. Aynen öyle de: Cennet'i ihbar edenler, yüzbinler tereşuhatını, meyvelerini, âsârını gösterdiklerinden kat-ı nazar... iki şahid-i sadıkın sübutuna şahadetleri kâfi gelirken; onu inkâr eden hadsiz bir Kâinatı, hadsiz ebedî zamanı temaşa etmek ve görmek ve eledikten sonra inkârını isbat edebilir, ademini gösterebilir.

İşte ey ihtiyar Kardeşler! İman-ı Âhiretin ne kadar kuvvetli olduğunu anlayınız.

söyledi. Nefsim bilmecburiye dedi: Evet ben vatanımdan garib olduğum gibi, bu elli sene zarfindaki ömrümde zeval bulan sevdiklerimden ayrı düştüğümden ve arkalarında onlara ağlayarak kaldığımdan, bu vatan gurbetinden daha ziyade hazîn ve elîm bir gurbettir. Ve bu gece ve dağın garibane vaziyetindeki hazîn gurbetten daha ziyade hazîn ve elîm bir gurbete yakınlaşıyorum ki, bütün dünyadan birden müfarakat zamanı yakınlaştığını ihtiyarlık bana haber veriyor. Bu gurbet gurbet içinde ve bu hüzün hüzün içindeki vaziyetten bir Rica, bir Nur aradım. Birden İman-ı Billah imdada yetişti. Öyle bir ünsiyet verdi ki; bulunduğu muzaaf vahşet bin defa tezauf etse idi, yine o Teselli kâfi gelirdi.

Evet ey ihtiyar ve ihtiyareler! Madem Rahîm bir Hâlikimiz var; bizim için gurbet olamaz. **Madem O var, bizim için hersey var.** Madem O var, Melaikeleleri de var. Öyle ise bu dünya boş değil, hâlî dağlar, boş sahralar Cenab-ı Hakk'ın İbadıyla doludur. Zîsuur İbadından başka, Onun Nuruya, Onun Hesabıyla taşı da ağacı da birer munis arkadaş hükmüne geçer; lisan-ı hal ile bizim ile konuşabilirler ve eğlendirirler. Evet bu Kâinatın mevcudatı adedince ve bu büyük Kitab-ı Âlemîn Harfleri sayısınca Vücuduna şahadet eden ve zîruhların Medar-ı Şefkat ve Rahmet ve Înayet olabilen cihazatı ve mat'umâtı ve Nimetleri adedince Rahmetini gösteren deliller, şahidler, bize Rahîm, Kerim, Enîs, Vedud olan Hâlikimizin, Sâniimizin, Hâmimizin Dergâhını gösteriyorlar. O Dergâhta en makbul bir Şefaatçı, acz ve za'ftır. Ve acz ve za'fin tam zamanı da, ihtiyarlıktır. Böyle bir Dergâha makbul bir Şefaatçı olan ihtiyarlıktan küsmek değil, sevmek lâzımdır...

YEDİNCİ RİCA: Bir zaman ihtiyarlığın başlangıcında, Eski Said'in gülmeleri Yeni Said'in ağlamalarına inkılâb ettiği hengâmda, Ankara'daki ehl-i dünya, beni Eski Said zannedip oraya istediler; gittim. Güz mevsiminin âhirlerinde Ankara'nın benden çok ziyade ihtiyarlanmış, yıpranmış, eskimış kal'asının başına çıktım. O kal'a, tehaccür etmiş hâdisat-ı tarihiye suretinde bana göründü. Senenin ihtiyarlık mevsimiyle benim ihtiyarlığım, kal'anın ihtiyarlığı, beşerin ihtiyarlığı, şanlı Osmanlı Devleti'nin ihtiyarlığı ve Hilafet saltanatının vefatı ve dünyanın ihtiyarlığı; bana gayet hazır ve rikkatlı ve firkatlı bir halet içinde, o yüksek kal'ada geçmiş zamanın derelerine ve gelecek zamanın dağlarına baktırdı ve baktım. Birbiri içinde beni ihata eden dört-beş ihtiyarlık karanlıklar içinde, Ankara'da en kara bir halet-i ruhiye hissettiğimden, (Haşîye) bir Nur, bir Teselli, bir Rica aradım. Sağa, yanı mazi olan geçmiş zamana bakıp

(Haşîye): O zaman bu Halet-i Ruhiye Farisi bir Münacat suretinde Kalbe geldi, yazdım. Ankara'da Hubab Risalesi'nde tab' edilmişdir.

Teselli ararken; bana mazi, pederimin veecdadımın ve nev'imin bir mezarı ekberi suretinde göründü, teselli yerine vahşet verdi. Sol tarafım olan istikbale derman ararken baktım. Gördüm ki: Benim ve emsalimin ve Nesl-i Âtinin büyük ve karanlık bir kabri suretinde göründü, ünsiyet yerine dehşet verdi. Sağ ile soldan tevahş edip hazır günümé baktım. O gafletli ve tarihvari nazarıma o hazır gün, yarılm ölmekte ve hareket-i mezbuhanedeki ızdırab çeken cismimin cenazesini taşıyan bir tabut suretinde göründü. Sonra bu cihetten dahi me'yus olunca, başımı kaldırıp ömrümün ağacının başına baktım. Gördüm ki; o ağacın tek bir meyvesi var, o da benim cenazemdir; o ağaç üstünde duruyor, bana bakıyor. O cihetten dahi tevahş edip başımı aşağıya eğdim, o ömür ağacının aşağısına, köküne baktım. Gördüm ki: O aşağıda olan toprak, kemiklerimin toprağıyla, mebde-i hilkatimin toprağı birbirine karışmış bir surette ayaklar altında çiğneniyor gördüm. O da derman değil, belki derdime dert kattı. Sonra mecburiyetle arkama baktım. Gördüm ki; esassız, fâni olan dünya, hiçlik derelerinde ve yokluk zulümâtında yuvarlanıp gidiyor. Derdime merhem ararken, zehir ilâve etti. O cihette dahi hayır göremediğimden ön tarafıma baktım; ileriye nazarımı gönderdim. Gördüm ki; kabir kapısı tam yolumun üzerinde açık görünüp, ağzını açmış bana bakıyor. Onun arkasında Ebed tarafına giden cadde ve o caddede giden kafileler uzaktan uzağa nazara çarpıyor... Ve bu altı cihetten gelen dehşetlere karşı bana nokta-i istinad ve silâh-ı müdafaa olacak, cüz'î bir cüz'-i ihtiyarîden başka birşey elimde yok. O hadsiz a'da ve hesabsız muzır şeylere karşı tek bir silâh-ı insanî olan o cüz'-i ihtiyarî; hem nâkış, hem kısa, hem âciz, hem icadsız olduğundan, kesbden başka birşey elinden gelmez. Ne geçmiş zamana geçebilir.. tâ ondan bana gelen hüzünleri sustursun ve ne de istikbale hulûl edebilir.. tâ ondan gelen korkuları men'etsin. Geçmiş ve geleceklere aid emellerime ve elemelerime faidesi olmadığını gördüm. Bu altı cihetten gelen dehşet ve vahşet ve karanlık ve me'yusiyet içinde çırpındığım hengâmada, birden Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'in Semasında parlayan İman Nurları imdada yetişti. O altı ciheti o kadar tenvir edip ışıklandırdı ki; gördüğüm o vahşetler, o karanlıklar yüz derece tezauf etse idi, yine O Nur, onlara karşı kâfi ve vâfi idi. Bütün o dehşetleri birer birer teselliye ve o vahşetleri birer birer ünsiyete çevirdi. Şöyled ki: İman, o vahşetli geçmiş zamanın mezarı ekber suretini yırtıp, ünsiyetli bir Meclis-i Münevver ve bir Mecma-i Ahbab olduğunu Biaynelyakîn, Bihakkalyakîn gösterdi. Hem İman, bir kabr-i ekber suretinde nazarı gaflete görünen gelecek zamanı, sevimli saadet saraylarında bir Ziyafet-i Rahmaniye Meclisi suretinde Biilmelyakîn gösterdi. Hem İman, nazarı gaflete bir tabut vaziyetinde görünen hazır zamanı ve o hazır günün tabutiyet şeklini kırp, o hazır gün uhrevî bir Ticaretgâh dükkânı ve şasaalı

bir Misafirhane-i Rahmanî suretinde bilmüşahede gösterdi. Hem İman, nazar-ı gafletle ömür ağacının başında cenaze şeklinde görünen tek meyvesi cenaze olmadığını, belki Ebedî bir Hayata mazhar ve Ebedî bir Saadete namzed olan Ruhumun, eskimiş yuvasından, yıldızlarda gezmek için çıktıığını Biilmelyakın gösterdi. Hem İman; kemiklerimle, mebde-i hilkatimin toprağı, ayak altında ehemmiyetsiz mahvolmuş kemikler olduğunu; belki o toprak, Rahmet Kapısı ve Cennet Salonunun bir perdesi olduğunu Sırr-ı İman ile gösterdi. Hem İman; nazar-ı gaflette, arkamda, hiçlikte, yokluk karanlığında yuvarlanan dünyyanın vaziyetini Sırr-ı Kur'an ile gösterdi ki; o zahirî zulümatta yuvarlanan dünya ise; Vazifesi bitmiş, manasını ifade etmiş, neticelerini kendine bedel Vücudda bırakmış bir kısım Mektubat-ı Samedaniye ve Sahaif-i Nukuş-u Sübhaniye olduğunu gösterdi. Dünyanın mahiyeti ne olduğunu Biilmelyakın bildirdi. Hem İman, ilerde gözünü açıp bana bakan kabri ve kabrin arkasında Ebede giden Caddeyi, Nur-u Kur'an ile gösterdi ki; o kabir, kuyu kapısı değil, belki Âlem-i Nurun kapısıdır. Ve o yol ise; hiçlige ve ademistana değil, belki Vücuda, Nuristana ve Saadet-i Ebediyeye giden yol olduğunu tam kanaat verecek bir derecede gösterdiğinden, dertlerime hem derman, hem merhem oldu. Hem İman, o elinde pek cüzî bir kesb bulunan cüzî bir cüz'-i ihtiyarî yerine, o hadsiz düşman ve zulmetlere karşı, gayr-ı mütenahî bir Kudrete istinad etmek ve hadsiz bir Rahmete İntisab etmek için o cüz'-i ihtiyarîn eline bir vesika veriyor.. belki de İman, o cüz'-i ihtiyarîn elinde bir vesika oluyor. Hem o cüz'-i ihtiyarî olan silâh-ı insanî, gerçi zâtında hem kısa, hem âciz, hem noksandır. Fakat nasıl bir asker, cüzî kuvvetini devlet hesabına istimal ettiği vakit, binler derece kuvvetinden fazla işler görür; öyle de Sırr-ı İmanla o cüzî cüz'-i ihtiyarî, Cenab-ı Hak namına Onun Yolunda istimal edilse, besyüz sene genişliğinde bir Cennet'i dahi kazanabilir. Hem İman, geçmiş ve gelecek zamana nüfuz edemeyen o cüz'-i ihtiyarîn dizginini cismin elinden alıp, Kalbe ve Ruha teslim eder. Ruh ve Kalbin Daire-i Hayati ise, cisim gibi hazır zamana münhasır olmadılarından, pek çok seneler maziden, pek çok seneler istikbalden Daire-i Hayatına dâhil olduğundan; o cüz'-i ihtiyarî, cüz'iyetten çıkış küllyyet kesbeder. Zaman-ı mazinin en derin derelerine Kuvvet-i İman ile girebildiği ve hüzünlerin zulmetlerini defedebildiği gibi; Nur-u İman ile istikbalin en uzak dağlarına kadar çıkar, korkuları izale eder.

İşte ey benim gibi ihtiyarlık zahmetini çeken ihtiyar ve hemşire ihtiyareler! Madem **اللَّهُمَّ** biz Ehl-i İmanız ve madem İmanda bu kadar nurlu, lezzetli, sevimli, şirin Defineler var ve madem ihtiyarlığımız bizi bu Definenin içine daha ziyade sevkediyor.. elbette İmanlı ihtiyarlıktan şekva değil, belki binler teşekkür etmeliyiz...

SEKİZİNCİ RİCA: İhtiyarlığın alâmeti olan beyaz kıllar saçımı düşüğü bir zamanda, gençliğin derin uykusunu daha ziyade kalınlaştıran Harb-i Umumî'nin dağdaşları ve esaretimin keşmekeşlikleri ve sonra İstanbul'a geldiğim vakit; ehemmiyetli bir şan ve şeref vaziyeti, hattâ Halifeden, Şeyhüllislâmdan, Başkumandandan tut, tâ Medrese Talebelerine kadar haddimden çok ziyade bir hüsn-ü teveccih ve iltifat gösterdikleri cihetle, gençlik sarhoşluğu ve o vaziyetin verdiği Halet-i Ruhiye, o uykuyu o derece kalınlaştırmıştı ki; âdetâ dünyayı daimî, kendimi de lâyemutane dünyaya yapmış bir vaziyet-i acibede görüyordum...

İşte o zamanda, İstanbul'un Bayezid Câmi-i Mübarekine, Ramazan-ı Şerifte, İhlaslı Hâfızları dinlemeye gittim. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, semavî yüksek Hitabıyla beşerin fenasını ve zîhayatın vefatını haber veren gayet

kuvvetli bir surette **كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ** Fermanını, Hâfızların lisaniyla

ilân etti. Kulağıma girip, tâ Kalbimin içine yerleşip, o pek kalın gaflet ve uyku ve sarhoşluk tabakalarını parça parça etti. Câmiden çıktım. Daha çoktan beri başımda yerleşen o eski uykunun sersemliğiyle birkaç gün başımda bir fırtına, dumanlı bir ateş ve pusulasını şaşırılmış gemi gibi kendimi gördüm. Âyinede saçımı baktıkça, beyaz kıllar bana diyorlar: "**Dikkat et!**" İşte o beyaz kilların ihtiyarıyla vaziyet tavazzuh etti. Baktım ki; çok güvendiğim ve ezbâkına meftun olduğum gençlik elveda diyor.. ve muhabbetiyle pek çok alâkadar olduğum hayat-ı dünyeviye sönmeye başlıyor.. ve pek çok alâkadar ve âdetâ aşık olduğum dünya, bana "**Uğurlar olsun**" deyip, misafirhaneden gideceğimi ihtar ediyor. Kendisi de "**Allah'a ısmarladık**" deyip, o da gitmeye hazırlanıyor. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ Âyetinin külliyetinde: "**Nev-i insanî bir nefistir,**

dirilmek üzere ölecek. Ve Küre-i Arz dahi bir nefistir, bâki bir surete girmek için o da ölecek. Dünya dahi bir nefistir, Âhiret suretine girmek için o da ölecek!" manası, Âyetin işaretinden Kalbe açılıyordu.

İşte bu halette vaziyetime baktım ki; medar-ı ezbâk olan gençlik gidiyor, mense-i ahzan olan ihtiyarlık yerine geliyor... Ve gayet parlak ve nuranî Hayat gidiyor; zahirî karanlıklı dehşetli ölüm, yerine gelmeye hazırlanıyor... Ve o çok sevimli ve daimî zannedilen ve gafillerin maşukası olan dünya, pek sür'atle zevale kavuşuyor gördüm. Kendi kendimi aldatmak ve yine başımı gaflete sokmak için, İstanbul'da haddimden çok fazla gördüğüm makam-ı içtimâînin ezbâkına baktım, hiçbir faidesi olmadı.

Bütün onların teveccühü, iltifatı, tesellileri; yakınımda olan kabir kapısına kadar gelebilir, orada söner. Ve şöhretperestlerin bir gaye-i hayali olan şan ve şerefin süslü perdesi altında sakil bir riya, soğuk bir hodfüruşluk, muvakkat bir sersemlik suretinde gördüğümden, anladım ki; beni şimdije kadar aldatan bu işler, hiçbir teselli veremez ve onlarda hiçbir Nur yok...

Yine tam uyanmak için, Kur'anın Semavî Dersini işitmek üzere, yine Bayezid Câmiindeki Hâfızları dinlemeye başladım. O vakit o Semavî Ders-

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا ilâ âhir.. nev'inden Kudsî Fermanlarla müjdeler işit-

tim. Kur'andan aldığım Feyz ile hariçten teselli aramak değil, belki dehşet ve vahşet ve me'yusiyet aldığım noktalar içinde Teselliyi, Ricayı, Nuru aradım. Cenab-ı Hakk'a yüzbin şükür olsun ki; ayn-ı dert içinde Dermanı buldum, ayn-ı zulmet içinde Nuru buldum, ayn-ı dehşet içinde Teselliyi buldum. En evvel herkesi korkutan, en korkunç tevehhüm edilen ölümün yüzüne baktım.. Nur-u Kur'an ile gördüm ki: Ölümün peçesi gerçi karanlık, siyah, çırkin ise de; fakat Mü'min için asıl sîması nuranıdır, güzeldir gördüm. Ve çok Risalelerde bu Hakikati kat'ı bir surette isbat etmişiz. Sekizinci Söz ve Yirminci Mektub gibi çok Risalelerde izah ettiğimiz gibi; ölüm i'dam değil, firak değil, belki Hayat-ı Ebediyenin mukademesidir, mebdeidir ve Vazife-i Hayat küllefinden bir paydostur, bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Berzah Âlemine göçmuş Kafile-i Ahbaba kavuşmaktadır. Ve hâkeza bunlar gibi Hakikatlar ile ölümün hakikî güzel sîmasını gördüm. Korkarak değil, belki bir cihetle müştakane mevtin yüzüne baktım. Ehl-i Tarîkatça Rabîta-i Mevtin bir Sırrını anladım.

Sonra herkesi zevaliyle ağlatan ve herkesi kendine meftun ve müştak eden ve günah ve gaflet ile geçen ve geçmiş gençliğime baktım; o güzel süslü Çarşafi (elbisesi) içinde, gayet çırkin, sarhoş, sersem bir yüz gördüm. Eğer mahiyetini bilmeydim birkaç sene beni sarhoş edip güldürmesine bedel, yüz sene dünyada kalsam beni ağlattıracaktı. Nasılık öylelerden birisi

لَيْتَ الشَّبَابَ يَعُودُ يَوْمًا فَأُخْبِرَهُ بِمَا فَعَلَ الْمُشَيْبُ Yani :

"Keşki gençliğim bir gün dönseydi, ihtiyarlık benim başıma ne kadar hazîn haller getirdiğini ona sekva edip söyleyecektim." Evet bu zât gibi gençliğin mahiyetini bilmeyen ihtiyarlar, gençliklerini düşünüp, teessûf ve tahassûrle ağlıyorlar... Halbuki gençlik, eğer Ehl-i Kalb, Ehl-i Huzur ve Aklı başında ve Kalbi yerinde bulunan Mü'minlerde olsa, İbadete ve Hayrata ve Ticaret-i Uhreviyeye sarfedilse; en kuvvetli bir Vesile-i Ticaret ve güzel ve şirin bir Vasıta-i Hayrattır. Ve o gençlik, Vazife-i Diniyesini bilip sû'i

istimal etmeyenlere; kıymetdar, zevkli bir Nîmet-i İlahiyedir. Eğer İstikamet, İffet, Takva beraber olmazsa çok tehlikeleri var. Taşkınlıklarıyla, Saadet-i Ebediyesini ve Hayat-ı Uhreviyesini zedeler, belki hayat-ı dünyeviyesini de berbad eder. Belki bir iki sene gençlik zevkine bedel, ihtiyarlıkta çok seneler gam ve keder çeker. Madem ekser insanlarda gençlik zararlı düşüyor.. biz ihtiyarlar ALLAH'a şükremeliyiz ki, gençlik tehlikelerinden ve zararlarından kurtulduk. Herşey gibi, elbette gençliğin dahi lezzetleri gidecek. Eğer İbadete ve Hayra sarfedilmiş ise; o gençliğin meyveleri onun yerinde bâki kalıp, Hayat-ı Ebediyede bir gençlik kazanmasına vesile olur.

Sonra ekser nâsin âşık ve mübtela olduğu dünyaya baktım. Nur-u Kur'an ile gördüm ki; birbiri içinde üç külli dünya var. Birisi Esma-i İlahiyeYE bakar, onların âyinesidir. İkinci yüzü Âhirete bakar, onun mezraasıdır. Üçüncü yüzü, ehl-i dünyaya bakar, ehl-i gafletin mel'abegâhıdır. Hem herkesin bu dünyada koca bir dünyası var. Âdetâ insanlar adedince dünyalar birbiri içine girmiş. Fakat herkesin hususî dünyasının direği, kendi hayatıdır. Ne vakit cismi kırılsa, dünyası başına yıkılır; Kiyameti kopar. Ehl-i gaflet, kendi dünyasının böyle çabuk yıkılacak vaziyetini bilmediklerinden, umumî dünya gibi daimî zannedip perestîş eder. Başkalarının dünyası gibi çabuk yıkılır, bozulur, benim de hususî bir dünyam var. Bu hususî dünyam, bu kısacık ömrümle ne faidesi var diye düşündüm. Nur-u Kur'an ile gördüm ki: Hem benim, hem herkes için, şu dünya muvakkat bir ticaretgâh ve hergün dolar boşalır bir misafirhane ve gelen geçenlerin alış-verışı için yol üstünde kurulmuş bir pazar ve Nakkaş-ı Ezel'în teceddûd eden (Hikmetle yazar bozar) bir defteri ve her bahar bir yıldızlı Mektubu ve herbir yaz bir manzum Kasidesi ve o Sâni'-i Zülcelal'in Cilve-i Esmasını tazelendiren, gösteren Âyneleri ve Âhiretin fidanlık bir Bahçesi ve Rahmet-i İlahiyenin bir Çiçekdanlığı ve Âlem-i Bekada gösterilecek olan Levhaları yetiştirmeye mahsus muvakkat bir Tezgâhi mahiyetine göre gördüm. Bu dünyayı bu surette yaratılan Hâlik-ı Zülcelal'e yüzbin şükrettim. Ve anladım ki; dünyanın, Âhirete ve Esma-i İlahiyeYE bakan güzel iş yüzlerine karşı nev-i insana muhabbet verilmişken, o muhabbeti sû-i istimal ederek fâni, çirkin, zararlı, gafletli yüzüne karşı sarfettiğinden, **حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ** Hadîs-i Şerifinin Sırrına mazhar olmuşlar.

İşte ey ihtiyar ve ihtiyareler! Ben Kur'an-ı Hakîm'in Nuruyla ve ihtiyarlığımın ihtiariyla ve İman dahi gözümü açmasıyla bu Hakikati gördüm ve çok Risalelerde kat'î Bürhanlarla isbat ettim. Kendime hakikî bir Teselli

ve kuvvetli bir Rica ve parlak bir Ziya gördüm. Ve ihtiyarlığıma memnun oldum ve gençliğin gitmesinden mesur oldum. Siz de ağlamayınız ve şükrediniz. **Madem İman var ve Hakikat böyledir; ehl-i gaflet ağlasın, ehl-i dalalet ağlasın.**

DOKUZUNCU RİCA: Harb-i Umumî'de esaretle, Rusya'nın şarkı şimalısından, çok uzak olan Kosturma vilayetinde bulunuyordum. Orada Tatarların küçük bir Câmisi, meşhur Volga Nehri'nin kenarında bulunuyordu. Oradaki arkadaşlarım olan esir zabitler içinde sıkılıyordum. Yalnızlık istedim; dışarıda izinsiz gezemiyordum. Tatar mahallesi, kefaletle beni o Volga Nehri'nin kenarındaki küçük Câmiye aldılar. Ben yalnız olarak Câmide yatıyordum. Bahar da yakın. O şimal kitâsının pek çok uzun gecelerinde çok uyanık kalmıştım. O karanlık gecelerde ve karanlıklı gurbette, Volga Nehri'nin hazırlı şırıltıları ve yağmurun rikkatlı şıplıtları ve rüzgârin firkatlı esmesi, beni derin gaflet uykusundan muvakkaten uyandırdı. Gerçi daha kendimi ihtiyar bilmiyordum.. fakat Harb-i Umumî'yi gören

ihtiyardır. Güya *يَوْمًا يَجْعَلُ الْوَلْدَانَ شِبَّاً* Sırrına mazhar olarak, öyle günlerdir ki; çocukları ihtiyarlandırdığı cihetle, kırk yaşında iken, kendimi seksen yaşında bir vaziyette buldum. O karanlıklı uzun gece ve hazırlı gurbet ve hazırlı vaziyet içinde hayattan ve vatandan bir me'yusiyet geldi. Aczime, yalnızlığıma baktım, ümidi kesildi. O halette iken Kur'an-ı Hakîm'den imdad geldi; dilim *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعَمُ الْوَكِيلُ* dedi, Kalbim de ağlayarak dedi:

*غَرِيبَمْ بِي كَسَمْ ضَعِيفَمْ نَأْتُوَانَمْ الْأَمَانَمْ گُويَمْ عَفُوْ جُويَمْ مَدَدْ
خَواهَمْ زِدَرْ گَاهَتْ إِلهَى*

Ruhum dahi vatanımdaki eski dostları düşünüp o gurbette vefatımı tahayyül ederek, Niyazi-i Mîsrî gibi dedim:

**Dünya gamından geçip, yokluğa kanat açıp,
Şevk ile her dem uçup, çağırırmı dost, dost!**

diye, dostları arıyordu. Her ne ise.. O hüzünlü, rikkatlı, firkatlı uzun gurbet gecesinde, Dergâh-ı İlahîde za'f ve aczim o kadar büyük bir Şefaatçı ve Vesile oldu ki, şimdi de hayretteyim. Çünkü birkaç gün sonra, gayet hilafî-me'mul bir surette, yayan gidilse bir senelik mesafede, tek başımla rusça bilmediğim halde firar ettim. Za'f ve aczime binaen gelen

İnayet-i İlahiye ile hârika bir surette kurtuldum. Tâ Varşova ve Avusturya'ya uğrayarak İstanbul'a kadar geldim ki, bu surette kolaylıkla kurtulmak pek Hârika olmuştu. Rusça bilen en cesur ve en kurnaz adamların muvaffak olamadıkları, çok teshilât ve çok kolaylıkla, o uzun firarî seyahati bitirdim. Fakat o Volga Nehri kenarındaki Câmideki mezkûr gecenin vaziyeti bana bu kararı verdirmiş ki; bâkiye-i ömrümü mağaralarda geçireceğim. Bu insanların hayat-ı içtimaiyesine karışmak artık yeter. Madem sonunda yalnız kabre gideceğim; yalnızlığa alışmak için, şimdiden yalnızlığı ihtiyar edeceğim, demiştim. Fakat maatteessüf, İstanbul'daki ciddî ve çok ahabab ve İstanbul'un şaaşalı hayat-ı dünyeviyesi, hususan haddimden çok fazla bana teveccüh eden şan ü şeref gibi neticesiz şeyler, o kararımı muvakkaten bana unutturdular. **Güya o gurbet gecesi, hayatının gözünde nurlu siyahlıkta.** Ve İstanbul'un beyaz şaaşalı gündüzü, o hayat gözümün nursuz beyazı idi ki, ileriyi göremedi, yine yattı.. tâ iki sene sonra Gavs-ı Geylanî Fütuh-ul Gayb Kitabıyla tekrar gözümü açtırdı.

İşte ey ihtiyarerler! Biliniz ki; ihtiyarlıktaki za'f ve acz, Rahmet ve İnayet-i İlahiyenin celbine vesiledir. Ben kendi şahsında çok hâdiselerle müşahede ettiğim gibi, zeminin yüzündeki Rahmetin cilvesi de gayet zahir bir tarzda bu Hakikati gösteriyor. Çünkü hayvanatın en âciz ve en zaîfi, yavrulardır. Halbuki Rahmetin en şirin ve en güzel cilvesine mazhar, yine onlardır. Bir ağacın başındaki yuvada bir yavrunun aczi; annesini en mutî' bir nefer gibi -Rahmetin Cilvesi- istihdam ediyor. Etrafi gezer, Rızkını getirir. Ne vakit o yavru kanatlarının kuvvetlenmesiyle aczini unutsa, vâlidesi ona "Sen git Rızkını ara" der, daha onu dinlemez.

İşte bu Sîrr-ı Rahmet, yavruların hakkında cereyan ettiği gibi, za'f ve acz noktasında yavrular hükmüne geçen ihtiyarlar hakkında da câridir. Bana kanaat-ı kat'iyye verecek derecede tecrübe vardır ki; nasıl çocukların aczlerine binaen Rahmet tarafından Rızıkları hârika bir surette memeler musluklarından gönderiliyor ve akıttırılıyor.. öyle de; masumiyet kesbeden İmanlı ihtiyarların Rızıkları da, Bereket suretinde gönderiliyor. Hem bir hanenin Bereket direği, o hanedeki ihtiyarlar olduğu; hem bir haneyi belalardan muhafaza edici, içindeki beli bükülmüş masum ihtiyarlar ve ihtiyarerler bulunduğu (Haşıye) Hadîs - i Şerîfin bir parçası olan

وَلَوْلَا الشُّيُوخُ الرُّعَّاعُ لَصَبَّ عَلَيْكُمُ الْبَلَاءُ صَبَّاً yani: Beli

(Haşıye): Hadîsin tamamı: **وَلَوْلَا الْبَهَائِمُ الرُّعَّاعُ وَالصُّبَيَانُ الرُّضَّاعُ** ilâ âhir... -ev kema
kal-

bükülmüş ihtiyarlarınız olmasaydı, belalar sel gibi üzerinize dökülecekti." diye Ferman etmekle, bu Hakikati isbat ediyor.

İşte madem ihtiyarlıktaki za'f ve acz, bu derece Rahmet-i İlahiyenin celbine medardır; ve madem Kur'an-ı Hakîm

إِمَّا يَبْلُغُنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُولْ لَهُمَا أُفٍ وَلَا
 تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا * وَاحْفِظْ لَهُمَا جَنَاحَ الدُّلُّ مِنَ الرَّحْمَةِ
 وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

Âyetiyle, beş cihetle gayet mu'cizane bir surette ihtiyar peder ve vâlideye karşı Hürmete ve Şefkate evlâdları davet ediyor; ve madem İslâmiyet Dini, ihtiyarlara Hürmet ve Merhameti emrediyor; ve madem İnsaniyet Fitratı, ihtiyarlara karşı Hürmet ve Merhameti iktiza ediyor.. elbette biz ihtiyarlar, gençlik istihasıyla olan muvakkat bir zevk-i maddî yerine, manevî ve daimî ve mühim Înayet-i İlahiyeden ve rikkat-i cinsiyeden gelen Rahmet ve Hürmet ve Rahmet ve Hürmetten neş'et eden Ezvak-ı Ruhaniyeyi alıyoruz. O halde biz bu ihtiyarlığımızı, yüz gençliğe değişimemeliyiz. Evet ben kendim sizi temin ediyorum ki: "Eski Said'in on senelik gençliğini bana verseler, ben şimdi Yeni Said'in bir senelik ihtiyarlığını vermeyeceğim." Ben ihtiyarlığım-dan razıym, siz de razı olmalısınız...

ONUNCU RİCA: Bir zaman esaretten geldikten sonra, İstanbul'da bir iki sene yine gaflet galebe etti. Siyaset havası, nazarımı nefsimden kaldırıp âfâka dağıtmış iken, bir gün İstanbul'un Eyüp Sultan kabristanının dereye bakan yüksek bir yerinde oturuyordum. İstanbul etrafındaki âfâka baktım. Birden, bakıyorum benim hususî dünyam vefat ediyor, bazı cihette Ruh çekiliyor gibi bir halet-i hayaliye bana geldi. Dedim: "Acaba bu kabristanın mezar taşlarındaki yazıları mıdır ki, bana böyle hayal veriyor" diye nazarımı çektim. Uzağa değil, o kabristana baktım, Kalbime ihtar edildi ki: "Bu senin etrafındaki kabristanın yüz İstanbul içinde vardır. Çünkü yüz defa İstanbul buraya boşalmış. Bütün İstanbul'un halkını buraya boşaltan bir Hâkim-i Kadîr'in hükmünden kurtulup müstesna kalamazsun, sen de gideceksin." Ben kabristandan çıkış, bu dehşetli hayal ile Sultan Eyüp Câmisinin mahfelindeki küçük bir odaya çok defa girdiğim gibi, bu defa da girdim. Düşündüm ki; ben üç cihette misafirim; bu menzilcikte misafir olduğum gibi, İstanbul'da da misafirim, dünyada da misafirim. Misafir, yolunu düşünmeli...

Nasılık bu odadan çıkacağım, bir gün de İstanbul'dan da çıkacağım, diğer bir gün de dünyadan çıkacağım...

İşte bu halette, gayet rikkatlı ve firkatlı elemlı bir hüzün ve gam Kalbime, başıma çöktü. Çünkü ben yalnız bir-iki dostu kaybetmiyorum; İstanbul'da binler sevdiğim dostlarımdan müfarakat gibi, çok sevdiğim İstanbul'dan da ayrılacağım. Dünyada yüzbinler dostlarımdan iftirak gibi, çok sevdiğim ve mübtela olduğum o güzel dünyadan da ayrılacağım, diye düşünürken, yine kabristannın o yüksek yerine gittim. Arasında sinemaya -ibret için- gittiğimden; bana, İstanbul içindeki insanlar, o dakikada sinemada geçmiş zamanın gölgelerini hazır zamana getirmek cihetiyle, ölmüş olanları ayakta gezer suretinde gösterdikleri gibi aynen ben de o vakit gördüğüm insanları, ayakta gezen cenazeler vaziyetinde gördüm. Hayalime dedim ki: "Madem bu kabristanda olanlardan bir kısmı sinemada gezer gibi görültüyor.. ileride kat'iyen bu kabristana girecekleri, girmiş gibi gör; onlar da cenazelerdir, geziyorlar..." Birden Kur'an-ı Hakîm'in Nuruya ve Gavs-ı A'zam Şeyh-i Geylanî Hazretlerinin İrşadıyla, o hazîn halet, sürürlü ve neş'eli bir vaziyete inkılâb etti. Şöyled ki: O hazîn hale karşı Kur'andan gelen Nur böyle ihtar etti ki; senin, Şimal-i Şarkide, Kosturma'daki gurbetinde bir iki esir zabit dostun vardı. Bu dostların her halde İstanbul'a gideceklerini biliyordun. Sana birisi dese idi: "Sen İstanbul'a mı gideceksin, yoksa burada mı kalacaksın?" Elbette zerre mikdar Aklın varsa, İstanbul'a ferah ve sürürlü gitmesini kabul edecekten. Çünkü bin birden dokuzyüz doksanokuz ahbabın İstanbul'dadırılar. Burada bir iki tane kalmış, onlar da oraya gidecekler. Senin için İstanbul'a gitmek; hazır bir firak, elîm bir iftirak değil. Hem de geldin, memnun olmadın mı? O düşman memleketindeki pek karanlık uzun geceleininden ve pek soğuk fırtına kişilerinden kurtuldun. Bu güzel (dünya cenneti gibi) İstanbul'a geldin. Aynen öyle de; senin küçüklüğünden bu yaşına kadar, sevdiklerinden yüzde doksanokuzu sana dehşet veren kabristana göçmüşler. Bu dünyada kalan bir iki dostun var, onlar da oraya gidecekler... Dünyada vefatın firak değil, visaldır; o Ahbablara kavuşmaktadır. Onlar, yani o Ervah-ı Bâkiye, eskimiş yuvalarını toprak altında bırakıp bir kısmı yıldızlarda, bir kısmı Âlem-i Berzah tabakatında geziyorlar diye ihtar edildi. Evet bu Hakikati Kur'an ve İman o derece kat'î bir surette isbat etmiştir ki; bütün bütün kalbsiz, ruhsuz olmazsa veya budalalet kalbini boğmamış ise, görüyor gibi inanmak gerektir. Çünkü bu dünyayı hadsiz Enva'-ı Lütuf ve İhsanıyla böyle tezyin edip mükrimane ve şefikane Rububiyetini gösteren ve tohumlar gibi en ehemmiyetsiz cüz'î şeyleri dahi muhafaza eden bir Sâni'-i Kerim ve Rahîm; masnuati içinde en mükemmel ve en câmi', en ehemmiyetli ve en çok sevdiği masnuu olan İnsani, elbette ve bilbedahe sureten

göründüğü gibi böyle merhametsiz, akibetsiz i'dam etmez, mahvetmez, zayıf etmez. Belki bir çiftçinin toprağa serptiği tohumlar gibi, başka bir Hayatta sünbüл vermek için, Hâlik-ı Rahîm o sevgili masnuunu bir Rahmet kapısı olan toprak altına muvakkaten atar. (Haşıye)

İşte bu İhtar-ı Kur'anîyi aldıktan sonra, o kabristan, İstanbul'dan ziyade bana ünsiyetli oldu. Halvet ve uzlet, bana sohbet ve muaşeretten daha ziyade hoş geldi. Ben de Boğaz tarafındaki Sarıyer'de, bir halvethane kendime buldum. Gavs-ı A'zam (R.A.) Fütuh-ul Gayb'ıyla, bana bir Üstad ve Tabib ve Mürşid olduğu gibi, İmam-ı Rabbanî de (R.A.) Mektubat'ıyla, bir Enis, bir Müşfik, bir Hoca hükmüne geçti. O vakit ihtiyarlığa girdiğimden ve medeniyetin ezbakından çekildiğimden ve hayat-ı içtimaiyeden sıyrıldığımdan pek çok memnun oldum. ALLAH'a şükrettim.

İşte ey benim gibi ihtiyarlık içine giren ve ihtiyarlığın ihtiariyla vefatı çok tahattur eden zâtlar! Kur'anın verdiği Ders-i İman Nuruyla, ihtiyarlığı ve vefatı ve hastalığı hoş görmeliyiz, belki bir cihette sevmeliyiz. Madem İman gibi hadsiz derecede kıymetdar bir Nimet bizde vardır; ihtiyarlık da hoştur, hastalık da hoştur, vefat da hoştur. **Nâhoş birşey varsa; o da günahtır, sefalettir, bidatlardır, dalalettir...**

ONBİRİNCİ RİCA: Esaretten geldikten sonra, İstanbul'da Çamlıca tepesinde bir köşkte, merhum biraderzadem Abdurrahman ile beraber oturuyorduk. Bu hayatım, hayat-ı dünyeviye cihetinde bizim gibilere en mes'udane bir hayat sayılabilirdi. Çünkü esaretten kurtulmuştum, Dâr-ül Hikmet'te Meslek-i İlmiyeme münasib en âlî bir tarzda Neşr-i ilme muvafakiyet vardı. Bana teveccûh eden haysiyet ve şeref, haddimden çok fazla idi. Mevkice İstanbul'un en güzel yeri olan Çamlıca'da oturuyordum. Hem herseyim mükemmeldi. Merhum biraderzadem Abdurrahman gibi gayet zeki, fedakâr, hem bir Talebe, hem Hizmetkâr, hem Kâtib, hem Evlâd-ı Maneviyem beraberdi. Dünyada herkesten ziyade kendimi mes'ud bilirken âyineye baktım; saçında, sakalında beyaz kilları gördüm. Birden esurette, Kosturma'daki Câmideki İntibah-ı Ruhî yine başladı. Onun eseri olarak, kalben merbut olduğum ve medar-ı saadet-i dünyeviye zannettiğim hâlâtı, esbabı tedkike başladım. Hangisini tedkik ettimse, baktım ki; çürüktür, alâkaya değmiyor, aldatıyor. O sıralarda en sadakatlı zannettiğim bir arkadaşım, umulmadık bir sadakatsızlık ve hatıra gelmez bir vefasızlık gördüm. Hayat-ı dünyeviyeden bir ürkmeğ geldi. Kalbime dedim: "Acaba ben bütün aldanmış mıyım? Görüyorum ki; Hakikat noktasında acınacak halimize, pek çok insanlar gibta

(Haşıye): Bu Hakikat, iki kerre iki dört eder derecesinde sair Risalelerde, hususan Onuncu ve Yirmidokuzuncu Sözlerde isbat edilmiştir.

ile bakıyorlar. Bütün bu insanlar divane mi olmuşlar, yoksa şimdî ben divane mi oluyorum ki, bu dünyaperest insanları divane görüyorum?" Her ne ise... Ben, ihtiyarlığın verdiği şiddetli İntibah cihetinde, en evvel alâkadar olduğum fâni şeylerin fânilîğini gördüm. Kendime de baktım, nihayet-i aczde gördüm. O vakit, Beka isteyen ve Beka tevehhümüyle fânilere mübtela olan Ruhum bütün kuvvetiyle dedi ki: "**Madem cismen fâniyim, bu fânilerden bana ne hayır gelebilir... Madem ben âcizim, bu âcizlerden ne bekleyebilirim... Benim derdime çare bulacak bir Bâki-i Sermedî, bir Kadîr-i Ezelî lâzım.**" diyerek taharriye başladım. O vakit herseyden evvel, eskiden beri tâhsil ettiğim ilme müracaat edip, bir Teselli, bir Rica aramaya başladım. Maatteessûf o vakte kadar ulûm-u felsefeyi, Ulûm-u İslâmiye ile beraber havsalama doldurup o ulûm-u felsefeyi pek yanlış olarak maden-i tekemmûl ve medar-ı tenevvür zannetmiştim. Halbuki o felsefi mes'eleler Ruhumu çok fazla kirletmiş ve Terakkiyat-ı Maneviyemde engel olmuştu. Birden Cenab-ı Hakk'ın Rahmet ve Keremiyle Kur'an-ı Hakîm'deki Hikmet-i Kudsiye imdada yetişti. Çok Risalelerde beyan edildiği gibi; o felsefi mes'elelerin kırlerini yıkadı, temizlettirdi. Ezcümle: Fünun-u Hikmetten gelen zulümât-ı ruhiye, Ruhumu Kâinata boğduruyordu. Hangi cihete baktım, Nur aradım; o mes'elelerde Nur bulamadım, teneffüs edemedim. Tâ Kur'an-ı Hakîm'den gelen ve **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** Cümlesiyle Ders verilen Tevhid, gayet parlak bir Nur olarak bütün o zulümâti dağıttı; rahatla nefes aldım. Fakat nefş ve şeytan, ehl-i dalalet ve ehl-i felsefedan aldıkları derse istinad ederek, Akıl ve Kalbe hücum ettiler. Bu hücumdaki münazarat-ı nefsiye **بِلِلّهِ الْحَمْدُ** Kalbin Muzafferiyetiyle neticelendi. Çok Risalelerde kısmen o münazaralar yazılmış. Onlara iktifa edip, burada yalnız binde bir Muzafferiyet-i Kalbiyyeyi göstermek için, binler bürhanandan birtek bürhan beyan edeceğim. Tâ ki, gençliğinde hikmet-i ecnebiye veya fünun-u medeniye namı altındaki kısmen dalalet, kısmen malayaniyat mes'eleleriyle ruhunu kirletmiş.. kalbini hasta etmiş.. nefşini şımartmış bir kısım ihtiyarların ruhunda temizlik yapısın. Tevhid hakkında şeytan ve nefsin şerrinden kurtulsun. Şöyledi ki: Ulûm-u felsefiyenin vekâleti namına nefsim dedi ki: Bu Kâinattaki eşyanın, tabiatıyla bu mevcudata müdahaleleri var. Herşey bir sebebe bakar. Meyveyi ağaçtan, hububatı topraktan istemeli. En cüz'î, en küçük bir şey'i de ALLAH'tan istemek ve ALLAH'a yalvarmak ne demektir? O vakit Nur-u Kur'an ile Sîrr-ı Tevhid, şu gelecek surette inkişaf etti. Kalbim o mütefelsif nefsim dedi: "En cüz'î ve en küçük şey; en büyük şey gibi, doğrudan doğruya bütün bu Kâinat Hâlikîn'in Kudretinden gelir ve Hazinesinden çıkar. Başka surette olamaz. Esbab ise bir perdedir. Çünkü en ehemmiyetsiz ve en küçük zannettiğimiz mahluklar, bazan san'at ve hilkat cihetinde en büyüğünden

daha büyük olur. Sinek tavuktan san'atça ileri geçmezse de, geri de kalmaz. Öyle ise büyük küçük tefrik edilmeyecek. Ya bütünü esbab-ı maddiyeye taksim edilecek veyahud bütünü birden birtek zâta verilecektir. Birinci sık muhal olduğu gibi, bu sık Vâcibdir, Zarurîdir. Çünkü bir tek Zâta, yani bir Kadîr-i Ezelî'ye verilse; madem bütün mevcudatın İntizamat ve Hikmetleriyle Vücudu katî tahakkuk eden İlmi, herşeyi ihata ediyor.. ve madem İlminde herşeyin mikdari taayyün ediyor.. ve madem bilmüşahede her vakit hiçten, nihayetsiz sühuletle, nihayetsiz san'atlî masnular Vücuda geliyor.. ve

madem o Kadîr-i Alîm'in bir kibrî çakar gibi **Emr-i گنْ فَيَكُونُ** ile hangi şey

olursa olsun İcad edebildiğini, hadsiz kuvvetli deliller ile, çok Risalelerde beyan ettiğimiz ve hususan Yirminci Mektub ve Yirmiüçüncü Lem'anın âhirinde isbat edildiği gibi, hadsiz bir Kudreti var; elbette bilmüşahede görülen hârikulâde sühulet ve kolaylık, o İhata-i İlmiyeden ve Azamet-i Kudretten geliyor. Meselâ nasılki göze görülmeyen eczali bir mürekkeple yazılan bir Kitaba, o yazıyı göstermeye mahsus bir ecza sürülse; o koca Kitab, birden herbir göze Vücudunu gösterip kendini okutturur. Aynen öyle de; o Kadîr-i Ezelî'nin İlîm-i Muhitinde, herşeyin suret-i mahsusası bir mikdar-ı muayyen ile taayyün ediyor. O Kadîr-i Mutlak **Emr-i گنْ فَيَكُونُ** ile,

o hadsiz Kudretiyle ve nafiz İradesiyle, o yazıya sürülen ecza gibi, gayet kolay ve sühuletle Kudretin bir cilvesi olan Kuvvetini o Mahiyet-i İlmiyeye sürer, o şeye vücut-u haricî verir; göze gösterir, Nukuş-u Hikmetini okutturur. Eğer bütün eşya birden O Kadîr-i Ezelî'ye ve Alîm-i Külli Şey'e verilmemezse; o vakit sinek gibi en küçük bir şeyin Vücudunu, dünyanın ekser nevilerinden hususî bir mızan ile toplamak lâzım gelmekle beraber, o küçük sineğin Vücudunda çalışan zerreler o sineğin Sîrr-ı Hilkatını ve Kemal-i San'atını bütün dekaikiyle bilmekle olabilir. Çünkü esbab-ı tabiiye ile esbab-ı maddiye, bilbedahe ve umum Ehl-i Aklın ittifakıyla, hiçten icad edemez. Öyle ise, her halde onlar icad etse, elbette toplayacak. Madem toplayacak, hangi zîhayat olursa olsun, ekser anasır ve enva'ndan nümuneler, içinde vardır. Âdetâ Kâinatın bir hülâsası, bir çekirdeği hükmündedir. Elbette o halde bir çekirdeği bütün bir ağaçtan, bir zîhayatı bütün rûy-i zeminden ince elekle eleyip ve en hassas bir Mizan ile ölçüp toplattırmak lâzım geliyor. Ve madem esbab-ı tabiiye cahildir.. camiddir.. bir ilmi yoktur ki bir plân, bir fîhrîste, bir model, bir program takdir etsin, ona göre manevî kaliba gelen zerrati eritip döksün; tâ dağılmasın, İntizamını bozmasın.

Halbuki herşeyin şekli, heyeti hadsiz tarzlarda olabildiği için, hadsiz hadd ve hesaba gelmez eşkaller, mikdarlar içinde, bir tek şekil ve mikdarda sel gibi akan anasının zerreleri dağılmayarak, muntazaman, mikdarsız, kalipsiz birbiri üstünde kitle halinde durdurmak.. ve zîhayata muntazam bir Vücut vermek; ne derece imkândan, ihtimalden, akıdan uzak olduğu görünüyor. Elbette kimin Kalbinde körlük yoksa, görür. Evet bu Hakikata binaen

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَا اجْتَمَعُوا لَهُ bu Âyet-i

Azîmenin Sırriyla (Haşıye) bütün esbab-ı maddiye toplansa, onların ihtiyaçları da olsa, bir tek sineğin Vücutunu ve o Vücutun cihazatını mizan-ı mahsusla toplayamazlar. Toplasalar da, o Vücutun mikdar-ı muayyene-sinde durduramazlar. Durdursalar da, daima tazelenmekte olan ve o Vücuta gelip çalışan zerratı, muntazaman çalıştırılamazlar. Öyle ise; bilbedahe esbab, bu eşaya sahib çıkamazlar. Demek Sahib-i Hakikîleri başkadır. Evet öyle

مَا خَلَقُوكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنْفُسٍ وَاحِدَةٍ

Âyetinin Sırriyla, bütün zeminin yüzündeki zîhayatı, bir sineğin İhyası kadar kolay yapar. Bir baharı, birtek çiçek kolaylığında İcad eder. Çünkü

toplamağa muhtaç değil. **Emr-i كُنْ فَيَكُونُ** 'e mâlik olduğundan.. ve her

baharda hadsiz mevcudat-ı bahariyenin madde-i unsuriyesinden başka, hadsiz sıfat ve ahval ve eşkallerini hiçten İcad ettiğinden.. ve İlminde herşeyin plâni, modeli, fihristesi ve programı taayyün ettiğinden.. ve bütün zerrat Onun İlim ve Kudreti Dairesinde hareket ettiklerinden, kibrî çakar gibi herşeyi nihayet kolaylıkla İcad eder. Ve hiçbir şey, zerre mikdar hareketini şaşırmasız. Seyyarat mutî' bir ordusu olduğu gibi, zerrat dahi muntazam bir ordusu hükmüne geçer. Madem O Kudret-i Ezeliyeye istinaden hareket ediyorlar ve O İlîm-i Ezelîn'in Düsturyula çalışıyorlar; işte o eserler, O Kudrete göre Vücuta gelir. Yoksa o küçük, ehemmiyetsiz şahsiyetlerine bakmakla o eserler küçülmez... O Kudrete İntisab Kuvvetiyle bir sinek, bir nemrud'u gebertir. Karınca, firavun'un sarayını harab eder. Zerre gibi küçük çam tohumu, dağ gibi koca bir çam ağacının yükünü omuzunda taşıyor. Bu Hakikati çok Risalelerde isbat ettiğimiz gibi,

(Haşıye): Yani Allah'tan başka bütün çağrıdığınız ve ibadet ettiğiniz şeyler toplansalar, bir sineği halkedemezler.

nasılık bir nefer, askerlik vesikasıyla padişaha intisab noktasında yüzbin defa kendi kuvvetinden fazla, bir şahı esir etmek gibi eserlere mazhar olur.. Öyle de hersey, O Kudret-i Ezeliyeye İntisabıyla, yüzbin defa esbab-ı tabiiyenin fevkinde Mu'cizat-ı San'ata mazhar olabilir.

Elhasıl; herşeyin nihayet derecede hem san'atlı, hem sühuletli Vücutu gösteriyor ki, muhit bir İlim Sahibi olan bir Kâfir-i Ezeli'nin Eseridir. Yoksa yüzbin muhal içinde, değil Vücuda gelmek, belki imkân dairesinden çıkış, imtina' dairesine girecek.. ve mümkün suretinden çıkış, mümteni' mahiyetine girecek.. ve hiçbir şey Vücuda gelmeyecek, belki de Vücuda gelmesi muhal olacaktır.

İşte bu gayet ince ve gayet kuvvetli ve gayet derin ve gayet zahir bir Bürhan ile şeytanın muvakkat bir şakirdi ve ehl-i dalaletin ve ehl-i felsefenin bir vekili olan nefsim sustu. Ve **بِلِلَّهِ الْحَمْدُ**, tam İmana geldi. Ve dedi ki: Evet

bana öyle bir Hâlik ve Rab lâzım ki, en küçük Hatırat-ı Kalbimi ve en hafî Niyazımı bilecek.. ve en gizli İhtiyac-ı Ruhumu yerine getirdiği gibi, bana Saadet-i Ebediyeyi vermek için, koca dünyayı Âhirete tebdil edecek ve bu dünyayı kaldırıp Âhireti yerine kuracak.. hem sineği halkettiği gibi Semavatı da İcad edecek.. hem Güneş'i Semanın yüzüne bir göz olarak çaktığı gibi bir zerreyi de gözbebeğimde yerleştirecek bir Kudrete mâlik olsun. Yoksa sineği halkedemeyen, Hatırat-ı Kalbime müdahale edemez, Niyaz-ı Ruhumu işitemez.. Semavatı halketmeyen, Saadet-i Ebediyeyi bana veremez. Öyle ise benim Rabbim Odur ki; hem Hatırat-ı Kalbimi ıslah eder, hem cevv-i havayı bulutlarla bir saatte doldurup boşalttığı gibi, dünyayı Âhirete tebdil edip, Cennet'i yapıp, kapısını bana açar; "Haydi gir" der.

İşte ey nefsim gibi bedbahtlık neticesinde bir kısım ömrünü nursuz felsefi ve ecneb-i funununa sarfeden ihtiyar kardeşlerim! Kur'anın Lisanındaki mütemadiyen **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** Ferman-ı Kudsîsinden ne kadar kuvvetli ve ne kadar Hakikatlı ve hiçbir cihette sarsılmaz ve zedelenmez ve tegayyür etmez Kudsî bir Rükün-ü İmanîyi anlayınız ki, nasıl bütün manevî zulümâti dağıtır ve manevî yaraları tedavi eder.

Bu uzun macerayı, ihtiyarlığımın Rica kapıları içinde dergi, âdetâ ihtiyarımla olmadı. İstemiyordum, belki usandırıacak diye çekiniyordum. Fakat, bana yazdırıldı diyebilirim. (Her ne ise, sadede dönüyorum.) Saç ve sakalımdaki beyaz kılların ve bir vefadarın sadakatsızlığı neticesinde o şasaşalı ve zahiren tatlı ve süslü İstanbul'un hayat-ı dünyeviyesinin ezvakından bana bir nefret geldi. Nefs, meftun olduğu ezvakın yerinde manevî ezvak aradı. Bu ehl-i gaflerin nazarında soğuk ve ağır ve nâhoş görünen ihtiyarlıkta, bir Teselli, bir Nur istedi. **فَلِلَّهِ الْحَمْدُ**

Cenab-ı Hakk'a yüzbin şükür olsun, bütün o hakikatsız, tatsız, akibetsiz ezvak-ı dünyeviye yerine; hakikî, daimî ve tatlı Ezvak-ı İmaniyeyi

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ da ve Nur-u Tevhidde bulduğum gibi.. ehl-i gafletin nazarında

soğuk ve sakil görünen ihtiyarlığı, o Nur-u Tevhid ile çok hafif ve hararetli ve nurlu gördüm. Ey ihtiyar ve ihtiyareler! Madem sizlerde İman var ve madem İmanı ışıklandıran ve inkişaf ettiren Namaz ve Niyaz var; ihtiyarlığınızı ebedî bir gençlik nazarıyla bakabilirsınız. Çünkü onunla ebedî bir gençlik kazanabilirsiniz. Hakikî soğuk ve sakil ve çirkin ve zulmetli ve elemli olan ihtiyarlık ise; ehl-i dalaletin ihtiyarlıklarıdır, belki de onların gençlikleridir. Onlar ağlamalı, onlar "vâ-esefâ vâ-hasretâ" demeli... Sizler, ey muhterem İmanlı ihtiyarlar! **الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ** deyip mesrurane şükretmelisiniz...

ONİKİNCİ RİCA: Bir zaman Isparta vilayetinin Barla nahiyesinde nefy name altı altında, işkenceli bir esaretle yalnız ve kimsesiz bir köyde ihtilat-tan ve muhabereden men'edilmiş bir vaziyette hem hastalık, hem ihtiyarlık, hem de gurbet içinde gayet perişan bir halde iken; Cenab-ı Hak Kemal-i Merhametinden, Kur'an-ı Hakîm'in Nüktelerine, Sırlarına dair benim için Medar-ı Teselli bir Nur İhsan etmişti. Onunla o acı, elîm, hazîn vaziyetimi unutmaya çalışıyordum. Vatanımı, ahbabımı, akaribimi unutabiliyordum. Fakat vâ-hasretâ birisini unutamıyordum. O da hem biraderzadem, hem manevî evlâdım, hem en fedakâr Talebem, hem en cesur bir arkadaşım olan merhum Abdurrahman idi. Altı yedi sene evvel benden ayrılmıştı. Ne o benim yerimi biliyor ki yardıma koşsun, teselli versin ve ne de ben onun vaziyetini biliyordum ki, onunla muhabere edeyim, dertleşeyim. Benim bu ihtiyarlık vaziyeti zamanında; öyle fedakâr, sadık birisi bana lâzımdı. Sonra birden birisi bana bir Mektub verdi. Mektubu açtım gördüm ki: Abdurrahman'ın mahiyetini tam gösterir bir tarzda bir Mektub ki, o Mektubun bir kısmı Yirmiyedinci Mektub'un fikraları içinde, üç zahir Kerameti gösterir bir tarzda dercedilmiştir. O Mektub beni çok aflatmış ve el'an da aflatırıyor. Merhum Abdurrahman o Mektubla pek ciddî ve samîmî bir surette; dünyyanın ezvakından nefret ettiğini ve en büyük maksadı bana yetişip küçüklüğünde benim ona baktığım gibi, o da ihtiyarlığında bana Hizmet etmekti. Hem dünyada benim hakikî Vazifem olan Neşr-i Esrar-ı Kur'anide, muktedir Kalemiyle bana yardım etmekti. Hattâ Mektubunda yazıyordu: "Yirmi otuz Risaleyi bana gönder, herbirisinden yirmi otuz Nüsha yazıp ve yazdıracağım." diyordu. O Mektub, bana dünyaya karşı kuvvetli bir umid verdi. Deha derecesinde zekâya mâlik ve hakikî evlâdin çok fevkinde bir Sadakat ve İrtibatla bana Hizmet edecek böyle cesur bir Talebemi buldum

diye; o işkenceli esareti, o kimsesizliği, o gurbeti, o ihtiyarlığı unuttum. O Mektubdan evvel İman-ı bil'Âhirete dair tab'ettirdiğim Onuncu Söz'ün bir Nüshası eline geçmişti. Güya o Risale ona bir Tiryak idi ki; altı yedi sene zarfında aldığı bütün manevî yaralarını tedavi etti. Gayet kuvvetli ve parlak bir İman ile ecelini bekliyor gibi bana o Mektubu yazmış. Bir iki ay sonra Abdurrahman vasıtasiyla yine mes'udane bir hayat-ı dünyeviye geçirmek tasavvurunda iken "vâ-hasretâ" birden onun vefat haberini aldım. Bu haber o derece beni sarstı ki, beş senedir daha o tesir altındayım. O vakit bulunduğum işkenceli esaret ve yalnızlık ve gurbet ve ihtiyarlık ve hastalığım; on derece onların fevkinde bana bir firkat, bir rikkat, bir üzüm verdi. Benim merhumme vâlidemin vefatıyla hususî dünyamın yarısı, onun vefatıyla vefat etmiş diyordum. Abdurrahman'ın vefatıyla da, bâki kalan öteki yarı dünyam da vefat etti gördüm. Dünyadan bütün bütün alâkam kesildi. Çünkü o dünyada kalsayıdı; hem dünyadaki Vazife-i Uhreviyemin kuvvetli bir medarı ve benden sonra tam yerime gelecek bir Hayr-ül Halef ve hem de bu dünyada en fedakâr bir Medar-ı Teselli, bir arkadaşım olabilirdi.. ve en zeki bir Talebem, bir Muhabat ve Risale-i Nur Eczalarının en emin bir Sahibi ve Muhofizi olurdu. Evet İnsaniyet itibariyle böyle bir zayiat, benim gibi İnsanlara çok hirkatlidir, yandırıyor. Gerçi zahiren tahammüle çalışıyorum, fakat Ruhumda şiddetli fırtına vardı. Eğer arasına Kur'anın Nurundan gelen teselli teskin etmeseydi, benim için dayanmak mümkün olamayacaktı. O zaman Barla derelerine, dağlarına yalnız gidip geziyordum. Hâlî yerlerde oturup o teessûrat-ı hazîne içinde, eski zamanda Abdurrahman gibi Sadık Talebelerimle geçirdiğim mes'udane hayat levhaları sinema gibi hayalimden geçtikçe, ihtiyarlık ve gurbetin verdiği sur'at-ı teessür mukavemetimi kıriyordu. Birden **كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهُهُ لَهُ الْحُكْمُ وَالَّذِي تُرْجَعُونَ** Ayet-i

يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي ! يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي

Kudsiyenin Sırrı inkişaf etti.Bana dedirtti ve Onunla hakikî teselli verdi. Evet ben o hâlî derede, o hazır halette, bu Ayet-i Kudsiyenin Sırriyla, Mirkat-üs Sünne Risalesinde işaret edildiği gibi, kendimi üç büyük cenaze başında gördüm:

Biri: Ellibeş yaşına kadar, ellibeş ölmüş ve hayat-ı ömrümde defnedilmiş Saidlerin kabri üstünde, bir mezar taşı olarak kendimi gördüm.

İkinci cenaze: Zaman-ı Âdem'den (A.S.) beri, benim hemcinsim ve nev'im vefat edip mazi kabrinde defnedilmiş olan o büyük cenazenin başında mezar taşı hükmünde olan bu asırın yüzünde gezer, karınca gibi küçük bir zîhayat suretinde kendimi gördüm.

Üçüncü cenaze ise; insanlar gibi her sene dünya yüzünde seyyar bir dünyانın vefatıyla büyük dünya da bu Âyetin Sırrıyla vefat edeceği, hayalimin önünde tecessüm etti.

İşte Abdurrahman'in vefatının hüznünden gelen bu dehşetli manayı bütün bütün aydınlatırıacak ve hakikî Teselli ve sönmez Nur verecek bu Âyet-i Kerime, mana-yı işaretisiyle imdada yetişti.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِنَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوْكِيدٌ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Evet bu Âyet bildirdi ki: Madem Cenab-ı Hak var, O herşeye bedeldir. Madem O Bâkidir, elbette O Kâfidir. Birtek Cilve-i İnayeti, bütün dünya yerini tutar. Ve bir Cilve-i Nuru, mezkûr üç büyük cenazeye manevî Hayat verir. Cenazeler olmadığını, belki Vazifelerini bitirmiş başka Âlemlere gitmiş olduklarını gösteriyor. Üçüncü Lem'ada bu Sırrın izahı geçtiğinden ona iktifaen burada yalnız derim ki:

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهُهُ ilâ âhir.. Âyetinin mealini gösteren iki defa **يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي!** beni, gayet elîm o hazîn haletten kurtardı. Şöyledi ki:

Birinci defa **يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي** dedim, dünya ve dünyadaki Abdurrahman gibi hadsiz alâkadar olduğum Ahbabların zevalinden ve rabitalarım kopmasından neş'et eden hadsiz manevî yaralar içinde bir Ameliyat-ı Cerrahiye nev'inde bir tedavi başladı.

İkinci defa **يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي** Cümlesi; bütün o hadsiz, manevî yaralara hem merhem, hem tiryak oldu. Yani Sen Bâkisin; giden gitsin, Sen yetersin. Madem Sen Bâkisin, zeval bulan herşeye bedel bir Cilve-i Rahmetin kâfidir. Madem Sen Varsın, Senin Varlığına İman ile İntisabını bilen ve Sîr-ı İslâmiyetle O İntisaba göre hareket eden insana herşey var. Fena ve zeval, mevt ve adem bir perdedir, bir tazelenmektir; ayrı ayrı menzillerde gezmek hükmündedir diye düşünüp, tamamıyla o hirkatlı, fırkatlı, hazîn, elîm, karanlıklı, dehşetli Halet-i Ruhaniye; sürürlü, neş'eli, lezzetli, nurlu, sevimli, ünsiyetli bir halete inkılâb etti. Lisanım ve Kalbim, belki lisan-ı hal ile bütün zerrat-ı vücudum **الْحَمْدُ لِلَّهِ** dediler.

İşte O Cilve-i Rahmetin binden bir cüz'ü şudur ki: Ben o hüzün-gâhim olan dereden ve o üzünen-engiz haletten Barla'ya döndüm. Baktım ki,

Kuleönlü Mustafa namında bir genç, benden İlм-i Hale aid Abdest ve Namaza dair birkaç mes'eleyi sormak için gelmiş. O vakit misafirleri kabul etmediğim halde, onun Ruhundaki İhlas ve ileride Risale-i Nur'a edecekçi kıymetdar Hizmeti, (Haşîye-1) güya Hiss-i Kabl-el Vuku' ile Ruhum o gencin Ruhunda okudu. Onu geriye çevirmedim, kabul ettim. (Haşîye-2) Sonra tebeyyün etti ki, Risale-i Nur Hizmetinde ve benden sonra Hayr-ül Halef olarak, bir Vâris-i Hakikî Vazifesini tam yerine getirecek olan Abdurrahman yerine, Cenab-ı Hak Mustafa'yı nümune olarak bana göndermiş ki; senden bir Abdurrahman aldım, mukabilinde bu gördüğün Mustafa gibi otuz Abdurrahman o Vazife-i Diniyede sana hem Talebe, hem Biraderzade, hem Evlâd-ı Manevî, hem Kardeş, hem Fedakâr Arkadaş vereceğim. Evet **بِلِلَهِ الْحَمْدُ** otuz Abdurrahman'ı verdi. O vakit dedim: Ey ağlayan Kalbim!

Madem bu nümuneyi gördün ve onunla o manevî yaraların en mühimini tedavi etti; sair bütün seni müteessir eden yaraları da tedavi edeceğine kanaatin gelmeliidir.

İşte ey benim gibi ihtiyarlık zamanında gayet sevdiği evlâtını veya akrabasını kaybeden ve beline yüklenmiş ihtiyarlığın ağır yüküyle beraber firaktan gelen ağır gamları da başına yüklenen ihtiyar kardeşler ve ihtiyare hemşireler! Benim vaziyetimi anladınız ki sizinkinden çok şiddetli

(Haşîye-1): İşte o Mustafa'nın küçük Kardeşi olan Küçük Ali kendi güzel, sıhhâthî Kalemiyle yedi yüzden ziyade Nur Risalelerini yazmakla tamamıyla bilfil bir Abdurrahman olduğu gibi, müteaddid Abdurrahman'ları da yetiştirdi...

(Haşîye-2): Elhak, o yalnız kabule değil, belki İstikbale lâyik (Haşîye) olduğunu gösterdi.

(Haşîye): Risale-i Nur'un birinci Şakirdi Mustafa'nın İstikbale liyakatına dair Üstadımın hükmünü tasdik eden bir hâdise: Kurban Arefesinden bir gün evvel Üstadım gezmeye gidecekti. At getirmek üzere beni gönderdiği zaman, Üstadıma dedim:

"Sen aşağıya inme, ben kapıyı arkasından örtüp odunluktan çıkacağım." Üstadım: "Hâyır" dedi; "Sen kapıdan çıkış" diyerek aşağıya indi. Ben kapıdan çıktıktan sonra kapıyı arkasından sürgüledi. Ben gittim, kendisi de yukarıya çıktı. Sonra yatmış... Bir müddet sonra Kuleönlü Mustafa, Hacı Osman'la beraber gelmişler. Üstadım hiç kimseyi kabul etmiyor ve etmeyecekti. Hususan o vakit iki adamı beraber hiç yanına almaz geri çevirirdi. Halbuki bu makamda bahsedilen kardeşim Kuleönlü Mustafa, Hacı Osman'la gelince, kapı güya lisansı hal ile ona demiş ki: "Üstadın seni kabul etmeyecek fakat ben sana açılayacağım" diyerek arkasından sürgülenmiş kapı kendi kendine Mustafa'ya açılmış. Demek Üstadımın onun hakkında "Mustafa İstikbale lâyiktir" diye söylediği sözü İstikbal gösterdiği gibi, kapı da buna şahid olmuştur.

Hüsrev

Evet Hüsrev'in yazdığı doğrudur, tasdik ediyorum. Kapı bu mübarek Mustafa'yı benim bedelime hem İstikbal etti, hem de kabul etti.

Said Nursî

iken, madem böyle bir Âyet-i Kerime tedavi etti, şifa verdi; elbette Kur'an-ı Hakîm'in Eczahane-i Kudsiyesinde, umum dertlerinize şifa verecek ilaçları vardır. Eğer İman ile ona müracaat edip ve İbadetle o ilaçları istimal etseniz, belinizde ve başınızdaki o ihtiyarlığın ve gamların ağır yükleri gayet hafifleşecektir.

Bu mebhasın uzun yazılmasının Sırı ise, merhum Abdurrahman'a ziyade Dua-yı Rahmet ettirmek düşüncesidir. Sizi usandırmamasın. Hem sizi belki ziyade müteellim edecek en acıklı ve nefret verip ürkütecek en dehşetli yaramı, gayet nâhoş, elîm bir surette size göstermekten maksadım: Kur'an-ı Hakîm'in Kudsî tiryakı ne derece hârikulâde bir ilâç ve parlak bir Nur olduğunu göstermektir.

ONÜÇÜNCÜ RİCA: (Haşıye) Bu Ricada sergüzeşti hayatımın mühim bir levhasından bahsedeceğimden, herhalde bir derece uzun olacak. Usanmamanızı ve gücenmemenizi arzu ediyorum. **Harb-i Umumi'de**, rus'un esaretinden kurtulduktan sonra, İstanbul'da iki üç sene Dar-ül Hikmet'te Hizmet-i Diniye beni orada durdurdu. Sonra Kur'an-ı Hakîm'in İrşadıyla ve Gavs-ı A'zam'in Himmetiyle ve ihtiyarlığın İntibahıyla İstanbul'daki hayat-ı medeniyeden usanç ve şaaşalı hayat-ı içtimaiyeden bir nefret geldi. Dâüssila tabir edilen iştıyak-ı vatan hissi beni vatanıma sevketti. Madem öleceğim, vatanımda öleyim diye Van'a gittim. Herşeyden evvel, Van'da Horhor denilen Medresemîn ziyaretine gittim. Baktım ki; sair Van haneleri gibi onu da rus istilâsında ermeniler yakmışlardı. Van'ın meşhur kal'ası ki, dağ gibi yekpare taştan ibarettir. Benim Medresem onun tam altında ve ona tam bitişiktir. Benim terkettiğim yedi sekiz sene evvel, o Medresemdeki hakikaten dost, Kardeş, enis Talebelerimin hayalleri gözümün önüne geldi. O fedakâr arkadaşlarının bir kısmı hakikî Şehid diğer bir kısmı da o musibet yüzünden manevî Şehid olarak vefat etmişlerdi. Ben ağlamaktan kendimi tutamadım ve kal'anın tâ Medresenin üstündeki iki Minare yüksekliğinde Medreseye nâzır tepesine çıktım, oturdum. Yedi sekiz sene evvelki zamana hayalen gittim. Benim hayalim kuvvetli olduğu için, beni o zamanda hayli gezdi. Etrafta kimse yoktu ki, beni o hayalden çevirsin ve o zamandan çeksin. Çünkü yalnız idim. Yedi sekiz sene zarfında, gözümü açtıkça bir asır zaman geçmiş kadar bir tahavvülât görüyordum. Baktım ki benim Medresemîn etrafındaki şehir içi Kal'a dibi mevkii, bütün baştan aşağıya kadar yandırılmış, tahrîb edilmiş. Evvelki gördüğümden şimdiki gördüğümé, güya iki yüz sene sonra dünyaya gelip, öyle hazîn nazarla

(Haşıye): Latif bir Tevafuktur ki, bu Onuçüncü Rica'nın bahsettiği Medrese hâdisesi onuç sene evvel oldu.

baktım. O hanelerdeki adamların çoğu ile dost ve ahbab idim. Kîsm-ı a'zamı Allah Rahmet etsin muhaceret ile vefat etmişler, gurbette perişan olmuşlardı. Hem ermeni mahallesinden başka Van'ın bütün Müslümanlarının haneleri tahrib edilmiş gördüm. Benim Kalbim en derinden sizlendi. O kadar rikkatime dokundu ki, binler gözüm olsaydı beraber ağlayacaktı. Ben, gurbetten vatanımıza döndüm; gurbetten kurtuldum zannediyordum. "Vâ-esefâ", gurbetin en dehşetlisini vatanımda gördüm. Onikinci Rica'da bahsi geçen Abdurrahman gibi, Ruhumla pek alâkadar yüzən Talebelerimi, dostlarımı kabirde ve o ahbabların yerlerini harabezar gördüm. Eskiden beri hatırlımda olan bir zâtin bir fikrasi vardı, tam manasını göremiyordum.. o hazîn levha karşısında tam manasını gördüm. Fıkra budur:

لَوْلَا مُفَارَقَةُ الْأَحْبَابِ مَا وَجَدْتُ لَهَا الْمَنَايَا إِلَى آرْوَاحِنَا سُبَّلًا

yani: "Eğer dostlardan müfakat olmasaydı, ölüm Ruhlarımıza yol bulamazdı ki gelsin alsın." Demek en ziyade insanı öldüren, ahabbatdan müfakatdır. Evet hiçbir şey beni o vaziyet kadar yandırmamış, ağlatmamış. Eğer Kur'an-dan, İmandan meded gelmeseydi; o gam, o keder, o üzüñ Ruhumu uçuracak gibi tesirat yapacaktı. Eskiden beri şairler şiirlerinde, ahabbatıyla görüşüştükleri menzillerin mürur-u zamanla harabegâhlarına ağlamışlar. Bunun en firkatlı levhasını da ben gözümle gördüm. İki yüz sene sonra gayet sevdiği dostların mahall-i ikametine uğrayan bir adamın hüznüyle; hem Ruhum, hem Kalbim gözüme yardım edip ağladılar... O vakit, gözümün önünde harabezara dönmüş yerlerin, gayet ma'mur ve şenlikli ve neş'eli ve sürurlu bir surette bulunduğu zaman, yirmi seneye yakın en tatlı bir hayatı tecdîs ile, kıymetdar Talebelerimle geçirdiğim hayatımın o şirin safahatı, birer birer sinema levhaları gibi canlanıp görünerek, sonra vefat edip gider tarzında, hayali gözümün önünde epey zaman devam etti. O vakit ehl-i dünyanın haline çok taaccüb ettim. Nasıl kendilerini aldatıyorlar? Çünkü o vaziyet, dünyanın tam fâni olduğunu ve insanlar da içinde misafir bulunduğu bilbedahe gösterdi. Ehl-i Hakikatın mütemadiyen, dünya gaddardır, mekkârdır, fenadır, aldanmayınız demeleri ne kadar doğru olduğunu gözümle gördüm. Hem insan nasıl cismiyle, hanesiyle alâkadardır; öyle de, kasabasiyla, memleketiyle belki dünyasıyla alâkadar olduğunu kendim de gördüm. Çünkü ben vücudum itibariyle ihtiyarlık rikkatinden iki gözümle ağlarken, Medresemîn yalnız ihtiyarlığı değil, belki vefatından dolayı on gözle ağlamak istiyordum. Ve o şirin vatanımın yarı ölümesiyle yüz gözle ağlamaya ihtiyacım vardı. Rivayet-i Hadîste vardır ki; her sabah bir Melaike çağırıyor

وَلَدُوا لِلْمَوْتِ وَابْنُوا لِلنَّخَرَابِ yani "Ölmek için tevellüd

edip dünyaya gelirsiniz, harab olmak için binalar yapıyorsunuz." diyor.

İşte bu Hakikatı, kulağımla değil gözümle işitiyordum. Evet o vaziyetim o vakit beni nasıl aflatmış; on senedir hayalim, o vaziyete uğradıkça yine ağlıyor. Evet binler sene yaşamış o ihtiyar kal'annın başındaki menzillerin harab olması ve onun altındaki şehrin sekiz sene zarfında sekiz yüz sene kadar ihtiyarlanması ve kal'a altındaki gayet hayatdar ve mecma-i ahbab olan Medresemîn vefatı, umum Osmanlı Devleti'nde bütün Medreselerin vefatını gösteren cenazesinin manevî azametine işareten koca Van kal'asının yekpare taşı, ona bir mezar taşı olmuş. Âdetâ o Medresedeki sekiz sene evvel benimle beraber bulunan merhum Talebelerim, kabirlerinde benimle beraber ağlıyorlar... Belki o kasabanın harabe duvarları, dağılmış taşları benimle beraber ağlıyorlar.. ve onları ağlıyor gibi gördüm. Ben o vakit anladım ki, vatanımdaki bu gurbete dayanamayacağım; ya ben de kabre onların yanına gitmeliyim veya hâdîda bir mağaraya çekiliп ecelimi orada beklemeliyim diye düşündüm. Dediim: Madem dünyada böyle tahammül edilmez, sabır-şiken, mukavemetsûz, yandırıcı firkatlar var. Elbette mevt, Hayata racihtir. Hayatın bu ağır vaziyeti çekilir derdlerden değildir. O vakit cihat-1 sitte denilen altı cihete nazar gezdirdim, karanlıklı gördüm. O şiddet-i teessürden gelen gaflet bana dünyayı korkunç, boş, hâlî, başıma yıkılacak bir tarzda gösterdi. Ruhum ise, düşman vaziyetini alan hadsiz belalara karşı bir Nokta-i İstinad ararken ve Ruhta Ebede kadar uzanan hadsiz arzuları tatmin edecek bir Nokta-i İstîmad taharri ederken ve o hadsiz firak ve iftiraktan ve tahrib ve vefattan gelen üzün ve gama karşı teselli beklerken, birden Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın

سَبَّحَ اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ لَهُ مُلْكٌ

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُنْبِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Âyetinin Hakikati tecelli etti. O rikkatlı, firkatlı, dehşetli, hüzünlü hayalden beni kurtardı, gözümü açtırdı. Baktım ki, meyvedar ağaçların başlarındaki meyveleri tebessüm eder bir tarzda bana bakıyorlar; bize de dikkat et, yalnız harabbezâre bakıp durma diyorlardı. Bu Âyet-i Kerimenin Hakikatı böyle ihtar ediyordu ki: Van sahrasının sahifesinde misafir olan insanların eliyle yazılan ve şehir suretini alan sun'î bir Mektubun, rus istilâsı denilen dehşetli bir sel belasına düşüp silinmesi neden seni bu kadar müteessir ediyor? Asıl Mâlik-i Hakikî ve herşeyin Sahibi ve Rabbi olan Nakkaş-ı Ezeli'ye bak ki; bu Van sahifesinde Mektubatı, kemal-i şâşaa ile eski zamanda gördüğün vaziyeti yine devam edip yazılıyorlar.

O yerler boş, harab, hâlî kalmış diye ağlamaların, Mâlik-i Hakikîsinden gaflet ve insanları misafir tasavvur etmemekten ve mâlik tevehhüm etmek yanlışından ileri geliyor... Fakat o yanlışlıktan ve o yakıcı vaziyetten bir Hakikat kapısı açıldı. Ve o Hakikati tam kabul etmeye nefs hazırlandı. Evet nasıl bir demir ateşe sokulur; tâ yumuşasın, güzel ve menfaatdar bir şekil verilsin.. Öyle de o hüzün-engiz halet ve o dehşetli vaziyet ateş oldu, nefsimi yumuşattı. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, mezkûr Âyetin Hakikatiyla, Hakaik-i

İmaniyenin Feyzini tam ona gösterdi, kabul ettirdi. Evet **بِلَهُ الْحَمْدُ** şu Âyetin

Hakikati, İman Feyziyle (Yirminci Mektub gibi Risalelerde kat'î isbat ettiğimiz gibi) herkesin Kuvvet-i İmaniyesi nisbetinde inkişaf eden öyle bir Nokta-i İstinad Ruha ve Kalbe verdi ki, o vaziyetin dehşetinden yüz derece ziyade korkunç, zararlı musibetlere karşı gelebilir bir kuvveti, İMAN-I BİLLAHtan verdi. Ve şöyle ihtar etti ki: Senin Hâlikin olan şu memleketin Mâlik-i Hakikîsinin Emrine hersey müsahhardır, herşeyin dizgini Onun Elindedir, Ona İntisabin yeter. O Hâlikîma dayanıp tanıdıktan sonra, düşman suretini alan bütün şeyler, düşmanlıklarını terkettiler.. ağlattıran hazırlı haller, beni neş'elendirmeye başladılar. Hem çok Risalelerde kat'î bürhanlarla da isbat ettiğimiz gibi, o hadsiz arzulara karşı İman-ı bil'Âhiretten gelen Nur ile öyle bir Nokta-i İstimsad verdi ki; değil küçüctük ve muvakkat, kısa, dünyevî ahbablara karşı arzu ve rabitâlarımı, belki Ebed-ül Âbâdda, Âlem-i Bekada, Saadet-i Ebediyede hadsiz uzun arzularıma kâfi gelebilir bir Nokta-i İstimsad verdi. Çünkü bir Cilve-i Rahmetiyle, muvakkat bir misafirhanesi olan bu dünyanın bir menzili olan şu zeminin yüzünde, o misafirlerini bir iki saat sevindirmek için, bahar sofrasında hadd ve hesaba gelmez san'atlî, şirin Nimetlerini, her baharda İhsan edip bir kahvaltı hükmünde o misafirlere yedirdikten sonra, Mesken-i Ebedîlerinde sekiz daimî Cennet'i hadsiz bir zamanda, hadsiz Enva'-ı Nimetiyle doldurup İbadına ihzar eden bir Rahma-nurrahîm'in Rahmetine İman ile istinad edip, İntisabını bilen elbette öyle bir Nokta-i İstimsad bulur ki; en edna derecesi, hadsiz ebedî emellere meded verip idame eder. Hem o Âyetin Hakikatiyla, İmanın Ziyasından gelen Nur öyle parlak bir surette tecelli etti ki; o zulümatlı olan cihat-ı sitteyi gündüz gibi aydınlettirdi. Çünkü bu Medresem ve bu şehirde Talebe ve dostlarımın arkalarında kalıp ağlamak vaziyetini şöyle aydınlettirdi ki: Ahbabın gittikleri Âlem karanlıklı değil, yalnız yerlerini değiştirdiler; yine görüşeceksiniz diye ihtar etti. Ağlamayı tamamen kestirdi. Ve dünyada onların yerine gececek ve benzeyecek olanları bulacağımı ifham etti. Evet **بِلَهُ الْحَمْدُ** hem vefat eden

Van Medresesini Isparta Medresesiyle İhya edip, oradaki ahbabları dahi, daha çok, daha kıymetdar Talebeler ve Ahbablarla manen İhya etti. Hem bildirdi ki; dünya boş, hâlî olmadığını ve harab

olmuş bir memleket suretini yanlış tasavvur ettiğimi, belki Mâlik-i Hakikî Hikmetinin iktizasıyla, sun'î insanların levhasını değiştiriyor, Mektubunu tazelendiriyor. Bir ağacın bir kısmı meyvelerini kopardıkça yerine yine başka meyvelerin geldiği gibi, nev-i beşerde bu zeval ve firak dahi bir teceddüddür, tazelenmektir. İman noktasında, ahbabsızlıktan gelen elîmane bir üzüm değil, belki başka güzel bir yerde görüşmek üzere ayrılmaktan gelen, lezizane bir üzüm veren bir tazelenmektir. Hem o dehşetli vaziyetten, Kâinatın mevcudatının karanlıklı görünen yüzünü aydınlattı. Ben de o vakit o halete şükretmek istedim, arabî şu fıkra geldi; tam o Hakikati tasvir etti. Şöyled ki dedim:

**الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى نُورِ الْأَيَّانِ الْمُصَوِّرِ مَا يُتَوَهَّمُ أَجَانِبَ آعِدَاءَ آمَوَاتَ مُوَحِّشِينَ آيَتَامًا
بَاكِبِنَ آوِيَّاءَ إِخْوَانًا أَحْيَاءَ مُونِسِينَ مُرَخَّصِينَ
مَشْرُورِينَ ذَاكِرِبِنَ مُسْبِحِينَ**

Yani: "O şiddetli haletin tesirinden gelen gaflet ile, Kâinatın mevcudatı bir kısmı düşman ve ecnebi (Haşıye) bir kısmı müdhiş cenazeler, diğer kısmı ise, kimsesizlikten ağlayan yetimler suretinde... gafil nefsimde tevehhüm ile gösterilen bu korkunç levhayı, Nur-u İman ile Aynelyakîn gördüm ki: O ecnebi, düşman görünenler birer dost kardeşirler. Ve o müdhiş cenazeler ise; kısmen hayatdar ve ünsiyetkâr ve kısmen Vazifeden terhis edilenlerdir. Ve o ağlayan yetimlerin vaveylâları ise Zikir ve Tesbihin zemzemeleri olduğunu Nur-u İman ile gördüğümden, o hadsiz Nimetlerin menbaî olan İmanı bana veren Hâlik-1 Zülcelal'e hadsiz hamdediyorum. Ve bu dünyada, bu dünya kadar büyük hususî dünyamda bütün mevcudatı, Hamd ve Tesbihat-1 İlâhiyede tasavvur ve niyetim ile istimal etmek bir hakkım olduğu nokta-i nazarından, bütün o mevcudatın her birisinin ve umumunun lisan-ı halleriyle beraber **الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى نُورِ الْأَيَّانَ** deriz" demektir.

Hem o gafletkârane halet-i müdhişeden hiçe inen ezvak-1 hayat ve bütün bütün çekiliplik kuruyan emeller ve en dar bir daire içinde sıkışıp kalan belki mahvolan şahsına aid Nimetler, lezzetler birden (başka Risalelerde katî bir surette isbat ettiğimiz gibi) Nur-u İman ile Kalbin etrafındaki o dar daireyi öyle genişlettirdi ki, Kâinatı içine aldı ve o Horhor bahçesinde kurumuş ve lezzetini kaçırmış Nimetler yerinde, dâr-1 dünya ve Dâr-1 Âhireti birer Sofra-i Nimet ve birer Tabla-i Rahmet şeklinde getirdi. Göz, kulak, Kalb gibi, on değil, yüz cihazat-1 insanının herbirini, gayet uzun bir el suretinde, her Mü'minin derecesi nisbetinde o iki Sofra-i Rahman'a uzatıp,

(Haşıye): Yani zelzele, fırtına, tufan, taun, ateş gibi.

her tarafından Nimetleri toplayacak bir tarzda gösterdiğinden; hem bu ulvî Hakikati ifade, hem o hadsiz Nimete Şükür için o vakit böyle demiştim:

**الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى نُورِ الْإِيمَانِ الْمُصَوّرِ لِلْدَّارِيْنَ مَمْلُوَّتَيْنَ مِنَ النِّعْمَةِ وَ الرَّحْمَةِ
لِكُلِّ مُؤْمِنٍ حَقًا يَسْتَفِيدُ مِنْهُمَا بِحَوَاسِهِ الْكَثِيرَةِ الْمُنْكَشِفَةِ يِا ذِنْ خَالِقِهِ**

Yani: "Dünya ve Âhireti Nimet ve Rahmetle doldurmuş bir surette, hakikî Mü'minlerin Nur-u İman ve İslâmiyetle inkişaf ve inbisat etmiş bütün hassalarının elliyle o iki muazzam Sofradan istifadeyi temin eden ve gösteren Nur-u İman Nimetinin mukabiline, o İmanı bana veren Hâlikîma, bütün zerrat-ı vücudumla dünya ve Âhiret dolusu Hamd ve Şükür, elimden gelse yaparım" demektir. Madem İman bu Âlemde bu Tesirat-ı Azîmeyi yapar; elbette Dâr-ı Bekada öyle Semerat ve Füyuzatı olacak ki, bu dünyadaki Akıl ile onlar ihata edilmez ve tarif edilmez...

İşte, ey benim gibi ihtiyarlık münasebetiyle pek çok dostların firak acısını çeken ihtiyar ve ihtiyareler! Sizin en ihtiyarınız her ne kadar zahiren benden yaşlı ise de, manen ben onlardan daha ziyade ihtiyarlığımı tahmin ediyorum. Çünkü fitratımda rikkat-ı cinsiye ile acımak hissi ziyade bulunduğundan, kendi elemimden başka binler Kardeşlerimin elemlerini de o şefkat sırrıyla çektiğimden, yüzler sene yaşamış gibi ihtiyarım. Ve siz ne kadar firak belasını çekmiş iseniz, benim kadar o belaya maruz kalmamışsınız. Çünkü oğlum yoktur ki yalnız oğlumu düşüneyim... Bendeki fitri olan bu ziyade acımkılık ve Şefkat, binler Müslüman evlâdlarının, hattâ masum hayvanların teellümlerine karşı dahi bir rikkat, bir elem, o Sîrr-ı Şefkat ile hissediyordum. Hususî bir hanem yoktur ki fikrimi yalnız ona hasredeyim; belki bu memleket ile ve belki Âlem-i İslâmin kit'asıyla hanem gibi, hamiyet-i İslâmiye noktasında alâkadaram. Ve o iki büyük hanedeki dindâşlarımın elemleriyle müteellim ve firaklarıyla mahzun oluyorum!..

İşte bütün ihtiyarlığımdan ve firak belalarından gelen teessûratıma, bana Nur-u İman tam kâfi geldi; kırılmaz bir Rica, kopmaz bir Ümid, sönmez bir Ziya, bitmez bir Teselli verdi. Elbette sizlere ihtiyarlıktan gelen karanlık ve gaflet ve teessûrat ve teellümta; İman kâfi ve vâfidir. Asıl en karanlıklı ve en nûrsuz ve tesellisiz ihtiyarlık ve en elîm ve müdhîş firak, ehl-i dalaletin ve ehl-i sefahetin ihtiyarlıklarıdır ve firaklarıdır. O Rica ve Ziya ve Teselli veren İmanı zevketmek ve tesiratını hissetmek için, ihtiyarlığa lâyık ve İslâmiyete muvafik Ubudiyetkârane bir Tavr-ı Şuur-darane takınmakla olur. Yoksa gençlere benzemeye çalışmak ve onların

sarhoşça gafletlerine başını sokup ihtiyarlığını unutmakla değildir.

خَيْرُ شَبَابِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِكُمُولُكُمْ وَشَرُّ كُهُولُكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِشَبَابِكُمْ

-ev kema kal- mealindeki Hadisi düşününüz. Yani: "Gençlerinizin en iyisi, temkinde ve sefahetlerden çekilmekte ihtiyarlarla benzeyenlerdir. Ve ihtiyarlarınızın en fenası, sefahette ve başını gaflete sokmakta gençlere benzenenlerdir."

Ey kardeşlerim ihtiyarlar ve hemşire ihtiyareler! Hadîs-i Şerifte vardır ki: "Altmış yetmiş yaşlarında ihtiyar bir Mü'min, Dergâh-ı İlahiyeye elini kaldırıp Dua ederken, Rahmet-i İlahiye onun elini boş döndürmeye hicab ediyor." Madem Rahmet size karşı böyle hürmet ediyor.. siz de Rahmetin bu hürmetini Ubudiyetinizle ihtiram ediniz...

ONDÖRDÜNCÜ RİCA: Dördüncü Şaşa olan Âyet-i Nuriye-i Hasbiye'nin başının hülâsası diyor ki: Bir zaman ehl-i dünya beni herseyden tecrid ettiklerinden, beş çeşit gurbetlere düşmüştüm. Sıkıntıdan gelen bir gaflet ile, Risale-i Nur'un teselli verici ve meded edici Nurlarına bakmayaarak, doğrudan doğruya Kalbime baktım ve Ruhumu aradım. Gördüm ki; gayet kuvvetli bir Aşk-ı Beka ve şedid bir Muhabbet-i Vücud ve büyük bir İslîtiyak-ı Hayat ve hadsiz bir acz ve nihayetsiz bir fakr, bende hükmediyordu. Halbuki müdhiş bir fena, o Bekayı söndürüyor. O haletimde, yanık bir şairin dediği gibi dedim:

**"Dil Bekası, Hak fenası istedi mülk-ü tenim
Bir devasız derde düştüm, âh ki Lokman bîhaber."**

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ

imdadıma geldi, "Beni dikkatle oku!" dedi. Ben de günde besyüz defa okudum. Okudukça, yalnız İlmelyakîn ile değil, Aynelyakîn ile çok kıymetdar Envârından dokuz Mertebe-i Hasbiye bana inkişaf etti.

B i r i n c i M e r t e b e - i N u r i y e - i H a s b i y e :
Bendeki Aşk-ı Beka; bendeki Bekaya değil, belki sebebsiz ve bizzât mahbub olan Kemal-i Mutlak Sahibi, Zât-ı Zülkemal'in ve Zülcelal'in bir İsliminin bir Cilvesinin mahiyetimde bir gölgesi bulunduğuandan, fitratımda O Kâmil-i Mutlak'ın Varlığına ve Kemaline ve Bekasına müteveccih olan Muhabbet-i Fitriye, gaflet yüzünden yolunu şaşırılmış, gölgeye yapmış, âyinenin bekâsına aşık olmuştu, حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ geldi, perdeyi kaldırdı.

Gördüm ve hissettim ve Hakkalyakîn zevkettim ki; Bekamîn lezzeti ve saadeti, aynen ve daha mükemmel bir tarzda Bâki-i Zülkemal'in Bekasına ve benim Rabbim ve İlahîm olduğuna, Tasdik ve İmanımda ve İz'anımda vardır. Bunun edillesi, zevil-ehsası hayrette bırakacak gayet derin ve dakik oniki hemhemler ve Şuur-u İmanlar ile Risale-i Hasbiye'de beyan edilmiştir.

İ k i n c i M e r t e b e - i N u r i y e - i H a s b i y e :

Fîtratımdaki hadsiz aczimle beraber, ihtiyarlık ve gurbet ve kimsesizlik ve tecridim içinde; ehl-i dünya desiseleriyle, casuslarıyla bana hücum ettikleri hengâmda Kalbime dedim: "**Elleri bağlı, zaîf ve hasta bir tek adama ordular taarruz ediyor. Benim için bir Nokta-i İstînâd yok mu?**" diye

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ Âyetine müracaat ettim. Bana o Âyet bildirdi ki;

Întisab-ı İmanî vesikasıyla Kadîr-i Mutlak öyle bir Sultan'a intisab edersin ki; zemin yüzünde her baharda dörtüzbin milletten mürekkeb nebatat ve hayvanat ordularının bütün cihazlarını Kemal-i Întizam ile vermekle beraber, başta insan olarak, hayvanatın muazzam ordusunun bütün erzaklarını, değil medenî insanların son zamanlarda keşfettikleri et ve şeker ve sair taamların hülâsaları gibi, belki yüz derece o medenî hülâsalardan daha mükemmel ve bütün taamların her nev'inden tohum ve çekirdek denilen Rahîmanî hülâsalara koyup; ve o hülâsaları dahi, onların pişirmelerine ve inbisatlarına dair Kaderî tarifeler içinde sarip, muhafaza için küçük sandukçalara koyup, tevdi' eder. O sandukçaların icadı, **كُنْ** Emrinde bulunan

كَافٌ نُون fabrikasından o kadar çabuk ve kolay ve çoklukla olur ki; Kur'an

der: "Hâlik emreder, meydana gelir." Madem sen, Întisab-ı İmanî tezkèresiyle böyle bir Nokta-i İstînâd bulabildiğinden, hadsiz bir Kuvvete ve Kudrete dayanabilirsin. Ben de Âyetten bu Dersimi alıkça öyle bir Kuvve-i Maneviyeyi buldum ki; değil şimdiki düşmanlarımı, belki dünyaya meydan okuyabilir bir İktidar -ı İmanî hissederek, bütün Ruhumla beraber

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

Ü ç ü n c ü M e r t e b e - i N u r i y e - i H a s b i y e : Ben o gurbetler ve hastalıklar ve mazlumiyetlerin tazyikiyle dünyadan alâkamî kesilmiş bularak, ebedî bir dünyada ve bâki bir memlekette daimî bir Saadete namzed olduğumu İman telkin ettiği hengâmda; tahassûr akıtan

"of! of!"dan vazgeçip, beşaset izhar eden "oh! oh!" dedim. Fakat bu Gaye-i Hayal ve Hedef-i Ruh ve Netice-i Fitratın tahakkuku, ancak ve ancak bütün mahlukatının bütün harekâtlarını ve sekenatlarını ve ahval ve a'mallerini, kavlen ve fiilen bilen ve kaydeden ve bu küçütük ve âciz-i mutlak nev'i insanı kendine Dost ve Muhatab eden ve bütün mahlukat üstünde bir makam veren bir Kadır-i Mutlak'in hadsiz Kudretiyle ve insana nihayetsiz İnayet ve ehemmiyet vermesiyle olabilir, diye düşünürken bu iki noktada, yani böyle bir Kudretin faaliyeti ve zahren bu ehemmiyetsiz insanın hakikatli ehemmiyeti hakkında İmanın İnkışafını ve Kalbin İtmnanını veren bir izah

istedim. Yine o Âyete müracaat ettim. Dedi ki: " حَسْبُنَا رَبُّنَا daki ya dikkat

edip, senin ile beraber lisan-ı hal ve lisan-ı kal ile حَسْبُنَا رَبُّنَا yi kimler söylüyorlar, dinle!" emretti. Birden baktım ki, hadsiz kuşlar ve kuşçuklar olan sinekler ve hesabsız hayvanlar ve nihayetsiz nebatlar ve gayetsiz

ağaçlar dahi benim gibi lisan-ı hal ile حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ manasını

yâdediyorlar ve herkesin yâdına getiriyorlar ki; bütün şerait-i hayatıyelerini tekeffûl eden öyle bir vekilleri var ki, birbirine benzeyen ve maddeleri bir olan yumurtalar ve birbirinin misli gibi katreler ve birbirinin aynı gibi habbeler ve birbirine müşabih çekirdeklerden kuşların yüzbin çeşitlerini, hayvanların yüzbin tarzlarını, nebatın yüzbin nev'ini ve ağaçların yüzbin sınıfını yanlışsız, noksansız, iltibassız, süslü, mızanlı, intizamlı, birbirinden ayrı farikalı bir surette görmümüz önünde, hususan her baharda gayet çok, gayet kolay, gayet geniş bir dairede, gayet çoklukla halkeder, yapar bir kudretin azamet ve haşmeti içinde beraberlik ve benzeyişlik ve birbiri içinde ve bir tarzda yapılmalıyla Vahdetini ve Ehadiyetini bize gösterir ve böyle hadsiz Mu'cizati ibraz eden bir Fiil-i Rububiyete, bir Tasarruf-u Hallakiyete müdahale ve iştirak mümkün olmadığını bildirir diye anladım. Her Mü'min gibi benim Hüviyet-i Şâhiyemi ve Mahiyet-i İnsaniyemi anlamak isteyenler

ve benim gibi olmak arzu edenler حَسْبُنَا رَبُّنَا daki cem'iyetinde bulunan

enenin, yani nefsimin tefsirine baksınlar. Ehemmiyetsiz, hakir ve fakir görünen Vücdum -her Mü'minin Vücdudu gibi- ne imiş, Hayat ne imiş, İnsaniyet ne imiş, İslâmiyet ne imiş, İman-ı Tahkîkî ne imiş, Marifetullah ne imiş, Muhabbet nasıl olacakmış?.. Anlaşınlar, Dersini alsinlar!..

Dördüncü Mertebe-i Nurîye-i Hasbiye:

Bir vakit ihtiyarlık, gurbet, hastalık, mağlubiyet gibi Vücidumu sarsan ârizalar, bir gaflet zamanıma rastgeliş şiddetle alâkadar ve meftun olduğum Vücidumu, belki mahlukatın Vücidlarını "ademe gidiyor" diye elîm bir endişe verirken, yine bu Âyet-i Hasbiyeye müracaat ettim. Dedi: "Manama dikkat et ve İman dûrbîniyle bak!" Ben de baktım ve İman gözüyle gördüm ki: Bu zerrecek Vücidum, her Mü'minin Vücidu gibi hadsiz bir Vücidun âyinesi ve nihayetsiz bir inbisat ile hadsiz Vücidları kazanmasına bir vesile ve kendinden daha kıymetdar bâki, müteaddid Vücidları meyve veren bir Kelime-i Hikmet bulduğunu ve mensubiyet cihetiyle bir an yaşaması, ebedî bir Vücid kadar kıymetdar olduğunu Îlmelyakân ile bildim. Çünkü Şuur-u İman ile bu Vücidum Vâcib-ül Vücid'un Eseri ve San'ati ve Cilvesi olduğunu anlamakla, vahşi evhamdan ve hadsiz firaklardan ve hadsiz müfarrakat ve firakların elemlerinden kurtulup; mevcudata, hususan zîhayatlara taalluk eden ef'al ve Esma-i İlahiye adedince Uhuvvet rabitalarıyla müna-sebet peyda eylediğim bütün sevdığım mevcudata muvakkat bir firak içinde daimî bir visal var olduğunu bildim. İşte İman ile ve İmandaki İntisab ile, her Mü'min gibi, bu Vücidum dahi hadsiz Vücidların firaksız Envârını kazanır; kendi gitse de onlar arkada kaldığından kendisi kalmış gibi memnun olur.

Hülâsa: Ölüm firak değil, visaldır, tebdil-i mekândır, bâki bir mey-veyi sünbü'l vermektir...

Beşinci Mertebe-i Nurîye-i Hasbiye:

Yine bir vakit hayatım çok ağır şerait ile sarsıldı ve nazar-ı dikkatimi ömre ve hayatı çevirdi. Gördüm ki: Ömrüm koşarak gidiyor, Âhirete yakınlaşmış. Hayatım dahi tazyikat altında sönmeye yüz tutmuş. Halbuki Hayy İsmine dair Risalede izah edilen Hayatın mühim Vazifeleri ve büyük meziyetleri ve kıymetdar faideleri böyle çabuk sönmeye değil, belki uzun yaşamağa lâyık-tır, diye müteellimane düşündüm. Yine Üstadım olan

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ

Ayetine müracaat ettim. Dedi: "Sana Hayatı veren Hayy-ı Kayyûm'a göre Hayata bak!" Ben de baktım, gördüm ki: Hayatımın bana bakması bir ise, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a bakması yüzdür; ve bana aid neticesi bir ise, Hâlikuma aid bindir. Şu halde Marzî-i İlahî Dairesinde bir an yaşaması kâfidir, uzun zaman istemez... Bu Hakikat dört mes'ele ile beyan ediliyor. Ölü olmayanlar veyahud diri olmak isteyenler, Hayatın Mahiyetini ve Hakikatını ve hakikî Hukukunu o dört mes'ele içinde arasınlar, bulsunlar ve dirilsinler!..

Hülâsası şudur ki: Hayat, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a baktıkça ve İman dahi Hayata Hayat ve Ruh oldukça, Beka bulur hem bâki meyveler verir, hem öyle yükseklenir ki, Sermediyet Cilvesini alır, daha ömrün kısalığına ve uzunluğuna bakılmaz...

A l t ì n c ï M e r t e b e - i N u r i y e - i H a s b i y e :

Müfarakat-1 umumiye hengâmında olan harab-1 dünyadan haber veren Âhirzaman Hâdisati içinde müfarakat-1 hususiyemi ihtar eden ihtiyarlık ve âhir ömrümde bir hassasiyet-i fevkâlâde ile Fitratımdaki Cemalperestlik ve güzellik sevdası ve Kemalâta meftuniyet hisleri inkişaf ettikleri bir zamanda, daimî tahribatçı olan zeval ve fena ve mütemadi tefrik edici olan mevt ve adem, dehşetli bir surette bu güzel dünyayı ve bu güzel mahlukatı hîrpaladığını, parça parça edip güzelliklerini bozduğunu; fevkâlâde bir şuur ve teessür ile gördüm. Fitratımdaki aşk-1 mecazî, bu hale karşı şiddetli galeyan ve isyan ettiği zamanda bir medar-1 teselli bulmak için yine bu Âyet-i Hasbiyeye müracaat ettim. Dedi: "Beni oku ve dikkatle manama bak!" Ben de Sure-i Nur'daki *الله نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ* ilâ âhir.. Âyetinin rasatha-

nnesine girip Îmanın dûrbîniyle bu Âyet-i Hasbiye'nin en uzak tabakalarına ve Şuur-u Îmanî Hurdebîni ile en ince Esrarına baktım, gördüm: Nasılıkî âyineler, şîseler, şeffaf şeyler, hattâ kabarcıklar; Güneş ziyasının gizli ve çeşit çeşit Cemalini ve o ziyanın elvan-1 seb'a denilen yedi renginin mütenevvi güzelliklerini gösteriyorlar ve teceddüd ve teharrükleriyle ve ayrı ayrı kabiliyetleriyle ve inkisaratlarıyla o Cemal ve o güzellikleri tazeleshitiriyorlar ve inkisaratlarıyla Güneş'in ve ziyasının ve elvan-1 seb'asının gizli güzelliklerini güzel izhar ediyorlar. Aynen öyle de: Şems-i Ezel ve Ebed olan Cemîl-i Zülcelal'in Cemal-i Kudsîsine ve nihayetsiz güzel Esma-i Hüsnasının sermedî güzelliklerine âyinedarlık edip Cilvelerinin tazelenmesi için bu güzel masnu'lar, bu tatlı mahluklar, bu cemalli mevcudat, hiç durmayarak gelip gidiyorlar; kendilerinde görünen güzellikler ve Cemaller, kendilerinin malî olmadığını, belki tezahür etmek isteyen sermedî ve mukaddes bir Cemalin ve daimî tecelli eden ve görünmek isteyen mücerred ve münezzeх bir Hüsnün İşaretleri ve Alâmetleri ve Lem'aları ve Cilveleri olduğunun pek çok kuvvetli delilleri Risale-i Nur'da tafsilen izah edilmiş. Burada o Bürhanlardan üç tanesi, kısaca gayet makul bir surette zikredilmiştir, diye beyana başlar. Bu Risaleyi gören herbir zevk-i selim ashabı hayrette kalmakla beraber kendilerinin istifadelerinden başka, gayrilerinin de istifadelerine çalışmayı lâzım buluyorlar. Hususan ikinci Bürhanda Beş Nokta beyan ediliyor. Aklı çürük, Kalbi bozuk olmayan, her halde takdir ve tahsin ve

tasvib ile " ﷺ مَا شَاءَ اللّٰهُ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ " diyecek; fakir, hakir görülen Vücudunu teâli ettirecek.. hârika bir Mu'cize olduğunu derk ve tasdik edecek.

ONBEŞİNCİ RİCA: (Haşîye) Bir zaman Emirdağ'ında ikamete memur ve tek başıma menzilde âdetâ bir haps-i münferid ve bana çok ağır gelen tarassudlar ve tahakkümler ile bana işkence vermelerinden hayattan usandım, hapisten çıktıgima teessûf ettim. Ruh u Canımla Denizli Hapsi'ni arzuladım ve kabre girmeyi istedim. Ve "hapis ve kabir, bu tarz-ı hayatı müreccahtır" diye ya hapse veya kabre girmeye karar verirken, İnayet-i İlahiye imdada yetişti; Kalemleri teksir makinesi olan Medreset-üz Zehra Şakirdlerinin ellerine, yeni çıkan teksir makinesini verdi. Birden Nur'un kıymetdar Mecmualarından her tanesi, bir Kalem ile beş yüz Nûsha meydana geldi. Fütuhata başlamaları, o sıkıntılı hayatı bana sevdirdi, "Hadsız şükür olsun" dedirtti. Bir miktar sonra Risale-i Nur'un gizli düşmanları Fütuhat-ı Nuriyeyi çekemediler. Hükümeti aleyhimize sevkettiler. Yine hayat bana ağır gelmeye başladı. Birden İnayet-i Rabbaniye tecelli etti. En ziyade Nurlara muhtaç olan alâkadar memurlar, Vazifeleri itibarıyle müsadere edilen Nur Risalelerini Kemal-i Merak ve dikkatle mütlala ettiler. Fakat Nurlar onların Kalblerini kendine tarafdar eyledi. Tenkid yerinde takdire başlamalarıyla, Nur Dershaneli çok genişlendi; maddî zararımızdan yüz derece ziyade menfaat verdi, sıkıntıları telaşlarımızı hiçe indirdi. Sonra gizli düşman münafiklar, hükümetin nazar-ı dikkatini benim şahsına çevirdiler. Eski siyâsi hayatı hatırlattırdılar. Hem adliyeyi, hem maarif dairesini, hem zabıtayı, hem dâhiliye vekaletini evhamlandırdılar. Partilerin cereyanları ve komünistlerin perdesinde anarşistlerin tahrîkatıyla o evham genişlendi. Bizi tazyik ve tevkif ve ellerine geçen Risaleleri müsadereye başladılar. Nur Şakirdlerinin faaliyetine tevakkuf geldi. Benim şahsıme çürütmek fikriyle, bir kısım resmî memurlar, hiç kimseyin inanmayacağı isnadılarda bulundular. Pek acib iftiraları işaaya çalışılar. Fakat kimseyi inandıramadılar. Sonra pek âdi bahanelerle, zemheririn en şiddetli soğuk günlerinde beni tevkif ederek, büyük ve gayet soğuk ve iki gün sobasız bir koğuştâ tecrid-i mutlak içinde hapsettiler. Ben küçük odamda günde kaç defa soba yakar ve daima mangalımda ateş varken, za'fîyet ve hastalıkmdan zor dayanabilirdim. Şimdi, bu vaziyette hem soğuktan bir sıtmâ, hem dehşetli bir sıkıntı ve hiddet içinde

(Haşîye): Nur'un Te'lif zamanı üç sene evvel bitmiş olmasından, bu Onbeşinci Rica, ileride bir Nurcu tarafından İhtiyarlar Lem'asının tekmiline -te'lifine- me'haz olmak üzere yazıldı.

çırıpınırken, bir İnayet-i İlahiye ile bir Hakikat Kalbimde inkişaf etti. Manen: "Sen hapse Medrese-i Yusufiye namı vermişsin; hem Denizli'de sıkıntıınızdan bin derece ziyyade hem ferah, hem manevî kâr, hem oradaki mahpusların Nurlardan istifadeleri, hem büyük dairelerde Nurların Fütuhati gibi neticeler, size şekva yerinde binler şükrettirdi, herbir saat hapsinizi ve sıkıntıınızı, on saat İbadet hükmüne getirdi; o fâni saatleri bâkileştirdi. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** bu Üçüncü Medrese-i Yusufiyedeki musibetedelerin Nurlardan istifadeleri ve teselli bulmaları, senin bu soğuk ve ağır sıkıntı hararetlendirip, sevinçlere çevirecek ve hiddet ettiğin adamlar eğer aldanmışlarsa bilmeyerek sana zulmediyorlar. Onlar hiddete lâyik değiller. Eğer bilerek ve garazla ve dalalet hesabına seni incitiyorlar ve işkence yapıyorlarsa, onlar pek yakın bir zamanda, ölümün i'dam-ı ebedisiyle kabrin haps-i münferidine girip, daimî sıkıntı azab çekecekler. Sen onların zulmü yüzünden hem Sevab, hem fâni saatlerini bâkileştirmeyi, hem manevî lezzetleri, hem Vazife-i İlmiye ve Diniyeyi İhlas ile yapmasını kazanıyorsun!" diye Ruhuma ihtar edildi. Bende bütün kuvvetimle **اللَّهُمَّ حَمْدُكَ** dedim. İnsaniyet damarıyla o zalimlere acıdım.

"Ya Rabbi! Onları ıslah eyle!" diye Dua ettim. Bu yeni hâdisede, ifademde Dâhiliye Vekaletine yazdığım gibi, on vecihle kanunsuz olduğu ve kanun namına kanunsuzluk eden o zalimler -asıl suçlu onlar olması gibi- öyle bahaneleri aradılar; iştenleri güdürecek ve hakperestleri ağlattıracak iftiralı ve uydurmalarıyla ehl-i insafa gösterdiler ki; Risale-i Nur'a ve Şakirdlerine ilişmeye, kanun ve hak cihetinde imkân bulamıyorlar, divaneliğe sapıyorlar...

Ezcümle: Bir ay bizi tecessüs eden memurlar, birşey bahane bulamadıklarından bir pusla yazıp ki: "Said'in Hizmetkâri bir dükkândan raki almış, ona götürmüş." O puslayı imza ettirmek için hiç kimseyi bulamayıp, sonra yabanî ve sarhoş bir adamı yakalamışlar, tehdidkârane "Gel bunu imza et!" demişler. O da demiş: "Tövbeler tövbesi olsun, bu acib yalani kim imza edebilir?" Onları, puslayı yırtmağa mecbur etmiş.

İkinci bir nümune: Bilmediğim ve şimdi dahi tanımadığım bir zât, atını beni gezdirmek için vermiş, ben de rahatsızlığım için teneffüs kasıdı ile, ekser günlerde, yazda bir-iki saat gezerdim. O at ve araba sahibine elli liralık Kitab vermeye söz vermiştim. Tâ, kadem bozulmasın ve minnet altına girmeyeyim. Acaba bu işde hiç bir zarar ihtimali var mı? Halbuki "O at kimindir?" diye, elli defa bizlerden hem vali, hem adliyeciler, hem zabita ve polisler sordular. Güya büyük bir hâdise-i siyasiye.. ve asayette temas eden bir vakiadır. Hattâ bu manasız soruşların kesilmesi için, iki zât hamiyeten biri "At benimdir" diğeri "Araba benimdir" dedikleri için ikisini de benimle beraber tevkif ettiler. Bu nümunelere

kıyasen, çok çocuk oyuncaklarına seyirci olup gülerek ağladık ve anladık ki: Risale-i Nur'a ve Şakirdlerine ilisenler, maskara olurlar...

O nümunelerden latif bir muhavere: Benim tevkif kâğıdında sebeb, emniyeti ihlâl suçu yazıldığından, ben daha o puslayı görmeden müddeiumuma dedim: "Seni geçen gece giybet ettim." Emniyet müdürü hesabına beni konuşutan bir polise: "Eğer bin müddeiumumî ve bin emniyet müdürü kadar bu memlekette emniyet-i umumiyyeye Hizmet etmemiş isem - üç defa- Allah beni kahretsin" dedim.

Sonra bu sırada, bu soğukta, en ziyade istirahata ve üşümemeğe ve dünyayı düşünmeye muhtaç olduğum bir hengâmda, garazı ve kasdı ihsas eder bir tarzda, beni bu tahammülün fevkinde bu tehcir ve tecrid ve tevkif ve tazyike sevkedenlere, fevkâlâde iğbirar ve kızmak geldi. Bir İnayet imdada yetişti. Manen Kalbe ihtar edildi ki: "İnsanların sana ettiğleri ayn-ı zulümllerinde, Ayn-ı Adalet olan Kader-i İlahînin büyük bir hissesi var ve bu hapiste yiyecek Rızkin var. O Rızkin seni buraya çağrırdı. Ona karşı Rıza ve Teslim ile mukabele lâzım. Hikmet ve Rahmet-i Rabbaniyenin dahi büyük bir hissesi var ki, bu hapistekileri nurlandırmak ve Teselli vermek ve size Sevab kazandırmaktır. Bu hisseye karşı, Sabır içinde binler şükretmek lâzımdır. Hem senin nefsinin bilmediğin kusurlarıyla onda bir hissesi var. O hisseye karşı İstîqfar ve Tövbe ile, nefsine "Bu tokata müstehak oldun" demelisin. Hem gizli düşmanların desiseleriyle bazı safdil ve vehham memurları ifgal ile o zulme sevketmek cihetile, onların da bir hissesi var. Ona karşı Risale-i Nur'un o münafiklara vurduğu dehetli manevî tokatlar, senin intikamını tamamen onlardan almış. O, onlara yeter. En son hisse, bilfiil vasıta olan resmî memurlardır. Bu hisseye karşı, onların Nurlara tenkid niyetiyle baktalarında, ister istemez şübheleriz İman cihetinde istifade-

lerinin hatırı için *وَالْكَاذِبِينَ الْفَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ* Düsturyula;

onları afvetmek, bir ulûvvücenablıktır." Ben de bu hakikatlı İhtardan Kemal-i Ferah ve Şükür ile, bu yeni Medrese-i Yusufiyede durmağa, hattâ aleyhimde olanlara yardım etmek için kendime mûcib-i ceza zararsız bir suç yapmağa karar verdim. Hem benim gibi yetmişbeş yaşında ve alâkasız ve dünyada sevdığı dostlarından, yetmişen ancak hayatı beşi kalmış ve onun Vazife-i Nuriyesini görecek yetmiş bin Nur Nûshaları bâki kalıp serbest geziyorlar. Ve bir dile bedel, binler dil ile Hizmet-i İmaniyyeyi yapacak Kardeşleri, Vârisleri bulunan benim gibi bir adama kabir, bu hapisten yüz derece ziyade hayırlıdır. Ve bu hapis dahi, haricinde hürriyetsiz tahakkümler altındaki serbestiyetten yüz derece daha rahat, daha faideli dir.

Çünkü haricinde, tek başıyla üzericalâkadar memurların tahakkümlerini çekmeğe mukabil, hapiste üzericalâhpuslarla beraber yalnız müdür ve başgardiyân gibi bir-iki zâtîn, maslahata binaen hafif tahakkümlerini çekmeğe mecbur olur. Ona mukabil, hapiste çok dostlardan kardeşane tâtilfîler, teslîller görür. Hem İslâmîyet Şefkatî ve İnsaniyet Fîratî, bu vaziyette ihtiyarlara merhamete gelmesi, hapis zahmetini Rahmete çeviriyor diye, hapse razı oldum. Bu üçüncü mahkemeye geldiğim sırada za'fîyet ve ihtiyyârîk ve rahatsızlıktan ayakta durmağa sıkıldığımdan, mahkeme kapısının haricinde bir iskemlede oturdum. Birden bir hâkim geldi, hiddet etti, "Neden ayakta beklemiyor?" ihanetkârane dedi. Ben de ihtiyârîk cihetinden, bu merhametsizlige kızdım. Birden baktım; pek çok Müslümanlar, Kemal-i Şefkat ve Uhuvvetle merhametkârane bakıp etrafımızda toplanmışlar, dağıtılmıyorlar. Birden "iki Hakikat" ihtar edildi:

Birincisi: Benim ve Nurların gizli düşmanlarım, benim istemediğim halde hâkimdaki teveccûh-ü âmmeyi kırmak ile Nur'un Fütuhatına sed çekilir diye, bazı safâdlî resmî memurları kandırıp, şâhsımı millet nazarında çürütmek fikriyle, ihanetkârane böyle muameleye sevketmişler. Buna karşı İnayet-i İlahiye, Nurların İman Hizmetine mukabil, bir İkram olarak, o bir tek adamın ihanetine bedel, bu yüz adama bak! Hizmetinizi takdir ile şefkatkârane acıyarak alâkadarane sizi istikbal ve teşyi' ediyorlar. Hattâ ikinci gün, ben müstantık dairesinde müddeiemumun suallerine cevab verirken, hükûmet avlusunda mahkeme pencerelerine karşı bin kadar ahali kemal-i alâka ile toplanıp lisân-ı hal ile "Bunları sıkmayıñz!" dediklerini, vaziyetleriyle ifade ediyorlar gibi göründüler. Polisler onları dağıtamayıordular. Kalbime ihtar edildi ki: Bu ahali, bu tehlikeli asırda tam bir teselli ve söndürülmez bir Nur ve kuvvetli bir İman ve Saadet-i Bâkiyeye bir doğru müjde istiyorlar ve fitraten arıyorlar ve Nur Risalelerinde aradıkları bulunuyor diye işitmışler ki, benim ehemmiyetsiz şâhsıma, İmana bir parça Hizmetkârlığım için haddimden çok ziyade iltifat gösteriyorlar.

İkinci Hakikat: Emniyeti ihlâl vevhîyle bize ihanet etmek ve teveccûh-ü âmmeyi kırmak kasdiyla tahkirkârane aldanmış mahdud adamların bed muamelelerine mukabil, hadsiz Ehl-i Hakikatîn ve Nesl-i Âtinin takdirkârane alkışlamaları var, diye ihtar edildi. Evet komünist perdesi altında anarşistliğin, emniyet-i umumiyyeyi bozmağa dehşetli çalışmasına karşı, Risale-i Nur ve Şakirdleri İman-ı Tahkîkî Kuvvetiyle bu vatanın her tarafında o müdhiş ifsadı durduruyor ve kıriyor. Emniyeti ve asayışi temine çalışıyor ki, pek çok bir kesrette ve memleketin

her tarafında bulunan Nur Talebelerinden, bu yirmi senede alâkadar üç-dört mahkeme ve on vilayetin zabıtaları, emniyeti ihlâle dair bir vukuatlarını bulmamış ve kaydetmemiş. Ve üç vilayetin insaflı bir kısım zabıtaları demişler: **"Nur Talebeleri manevî bir zabıtadır. Asayışi muhafazada bize yardım ediyorlar. İman-ı Tahkikî ile; Nur'u okuyan her adamın kafasında bir yasakçıyı bırakıyorlar, emniyeti temine çalışıyorlar."** Bunun bir nüümnesi Denizli Hapishanesidir. Oraya Nurlar ve o mahpuslar için yazılan Meyve Risalesi girmesiyle, üç dört ay zarfında ikiyüzden ziyade o mahpuslar öyle fevkâlâde itaatli, dindarane bir Salah-ı Hal aldılar ki; **üç dört adamı öldüren bir adam, tahta bitlerini öldürmekten çekinmedi.** Tam merhametli, zararsız, vatana nâfi' bir uzuv olmaya başladı. Hattâ resmî memurlar, bu hale hayretle ve takdîrle bakıyordular. Hem daha hüküm almadan bir kısım gençler dediler: "Nurcular hapiste kalsalar, biz kendimizi mahkûm ettireceğiz ve ceza almaya çalışacağız; tâ onlardan Ders alıp onlar gibi olacağız. Onların Dersiyle kendimizi İslah edeceğiz." İşte bu mahiyette bulunan Nur Talebelerini, emniyeti ihlâl ile ittiham edenler, herhalde ve gayet fena bir surette aldanmış veya aldatılmış veya bilerek veya bilmeyerek anarşistlik hesabına hükûmeti ifâfal edip bizleri eziyetlerle ezmeye çalışıyorlar. Biz bunlara karşı deriz: Madem ölüm öldürülmiyor ve kabir kapanmıyor ve dünya misafirhanesinde yolcular gayet sür'at ve telaşla kafile kafile arkasında, toprak arkasına girip kayboluyorlar; elbette pek yakında birbirimizden ayrılacağız. Siz zulmünenizin cezasını dehşetli bir surette göreceksiniz. Hiç olmazsa mazlum Ehl-i İman hakkında terhis tezkeresi olan ölümün, i'dam-ı ebedî dar ağacına çıkacaksınız. Sizin dünyada tevehhüm-ü ebediyetle aldığıınız fâni zevkler, bâki ve elîm elemlere donecek.

Maatteessüf gizli münafık düşmanlarımız, bu dindar milletin üzeri milyon veli makamında olan Şehidlerinin, Kahraman Gazilerinin Kaniyla ve Kılinciyla kazanılan ve muhafaza edilen Hakikat-ı İslâmîyete bazan "Tarîkat" namını takip ve o güneşin tek bir şuai olan Tarîkat meşrebini, o güneşin aynı gösterip, hükûmetin bazı dikkatsiz memurlarını aldatıp, Hakikat-ı Kur'aniyeye ve Hakaik-i İmaniye tesirli bir surette çalışan Nur Talebelerine "tarîkatçı" ve "siyâsî cem'iyyetçi" namını vererek alehimiz sevketmek istiyorlar. Biz hem onlara, hem onları alehimizde dinleyenlere, Denizli mahkeme-i âdilesinde dedığımız gibi deriz:

"Yüzer milyon başların feda oldukları bir Kudsî Hakikata, başımız dahi feda olsun. Dünyayı başımıza ateş yapsanız, Hakikat-ı Kur'aniyeye feda olan başlar, zendekaya teslim-i silâh etmeyecek ve Vazife-i Kudsiyesinden vazgeçmeyecekler *إِنْ شَاءَ اللّٰهُ!*"

İşte ihtiyarlığımın sergüzeştiğinden gelen ağrlara ve me'yusiyetlere, İmandan ve Kur'andan imdada yetişen Kudsî Teselliler ile bu ihtiyarlığımın en sıkıntılı bir senesini, gençliğimin en ferahlı on senesine değiştirmem. Hususan hapiste Farz Namazını kıلان ve tövbe edenin herbir saati, on saat İbadet hükmüne geçmesiyle ve hastalıkta ve mazlumiyette dahi herbir fâni gün, Sevab cihetinde on gün bâki bir ömrü kazandırmışıyla, benim gibi kabir kapısında nöbetini bekleyen bir adama ne kadar medar-ı şukrandır, o manevî ihtiyardan bildim. "Hadsız Şükür Rabbime" dedim; ihtiyarlığıma sevindim ve hapsime razı oldum. Çünkü ömür durmuyor, çabuk gidiyor. Lezzetle, ferahla gitse, lezzetin zevali elem olmasından, hem teessûf, hem şükürsüzlükle, gaflete, bazı günahları yerinde bırakır, fâni olur gider. Eğer hapis ve zahmetli gitse, zeval-i elem bir manevî lezzet olmasından, hem bir nevi İbadet sayıldıgından, bir cihette bâki kalır ve hayırlı meyveleriyle bâki bir ömrü kazandırır. Geçmiş günahlara ve hapse sebebiyet veren hatalara Keffaret olur, onları temizler. Bu nokta-i nazardan, mahpuslardan Farzı kılanlar, Sabır içinde Şükür etmelidirler.

ONALTINCI RİCA: Bir zaman ihtiyarlık vaktinde, Eskişehir hapsinden -bir sene cezayı çekip- çıktım. Beni Kastamonu'ya nefyettiler. Polis karakolunda iki-uç ay misafir ettiler. Benim gibi sadık dostlarıyla görüşmekten sıkılan bir münzевi ve kiyafetinin tebdiline tahammül etmeyen bir adam, böyle yererde ne kadar azab çeker anlaşılır. İşte ben bu me'yusiyette iken, birden İnayet-i İlahiye ihtiyarlığımın imdadına geldi. O karakoldaki komiser, polislerle beraber sadık dost hükmüne geçtiler. Hiçbir vakit şapkayı başıma koymayı ihtar etmedikleri gibi; benim hizmetçilerim misilli, istedigim zaman beni şehrin etrafında gezdiriyordular. Sonra o karakolun karşısında Kastamonu'nun Medrese-i Nuriyesine girdim, Nurların Te'lifine başladım. Feyzi, Emin, Hilmi, Sadık, Nazif, Salahaddin gibi Nur'un Kahraman Şakirdleri, Nurların Neşri, Teksiri için o Medreseye devam ettiler. Gençlikte eski Talebelerimle geçirdiğim kıymetdar Müzakere-i İlmiyyei daha parlak bir surette gösterdiler. Sonra gizli düşmanlarımız bazı memurları ve bir kısım enaniyetli hocalar ve şeyhleri aleyhimize evhamlandırdılar. Bizi, Denizli Hapsine beş altı vilayetlerden gelen Nur Talebelerini, o Medrese-i Yusufiyede toplanmağa vesile oldular. Bu Onaltinci Rica'nın tafsilâtı, Kastamonu'dan gönderip Lâhika'ya geçen ve Denizli Hapsinde oradaki Kardeşlerime gizli gönderdiğim küçük Mektublar ve mahkemesindeki Müdafaâ Risalesi'dir ki; bu Ricanın Hakikatini parlak gösteriyorlar. Tafsilâtını Lâhika'ya, müdafâama havale edip, gayet kısa işaret edeceğiz.

Ben mahrem ve mühim mecmuaları, hususan süfyan'a ve Nur'un Kerametlerine

dair Risaleleri kömür ve odunlar altında sakladım; tâ benim vefatımdan veya baştaki başlar Hakikati dinleyip akıllarını başlarına aldıktan sonra neşredilsinler diye müsterihane dururken, birden taharri memurları ve müddeiumumun muavini, menzilimi bastılar. O gizli ve ehemmiyetli Risaleleri, odunların altından çıkardılar. Hem beni tevkif edip Isparta hapishanesine, sihhatim muhtell bir halde gönderdiler. Ben pek çok müteellim ve Nurlara gelen o zarardan dehşetli müteessir iken, bir İnayet-i İlahiye imdadımıza yetişti. O gizlenmiş ve ehl-i hükûmet onları okumağa çok muhtaç olan o ehemmiyetli Risaleleri kemal-i merak ve dikkatle okumağa başlayıp, büyük resmî daireler âdetâ bir Dershane-i Nuriye hükmüne geçti. Tenkid fikriyle takdire başladılar. Hattâ Denizli'de, hiç haberimiz yokken, fevkâlâde perde altında matbu' Âyet-ül Kübra'yı resmî ve gayr-ı resmî pek çok adamlar okudular, İmanlarını kuvvetlendirdiler. Bizim hapis musibetimizi hiç indirdiler. Sonra bizi Denizli Hapsine aldılar. Beni tecrid-i mutlak içinde ufunetli, rutubetli soğuk bir koğuşa soktular. İhtiyarlık, hastalık ve benim yüzümden masum arkadaşlarımın zahmetlerinden bana gelen çok teellüm ve Nurların ta'til ve müsaderesinden gelen çok teessüf ve sıkıntı içinde çırpinırken, birden İnayet-i Rabbaniye imdada yetişti. Birden o koca hapishaneyi bir Dershane-i Nuriyeye çevirip bir Medrese-i Yusufiye (A.S.) olduğunu isbat ederek, Medreset-üz Zehra Kahramanlarının Elmas Kalemâriyle Nurlar intişara başladı. Hattâ o ağır şerait içinde Nur'un Kahramanı, üç dört ay zarfında yirmiden ziyade Meyve ve Müdafaat Risalesi'nden yazdı. Hem hapiste, hem hariçte Fütuhata başladılar. O musibetteki zararımızı büyük menfaatlere ve sıkıntılarımızı sevinçlere çevirdi.

عَسَىٰ أَنْ تَكُرِهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ

Sırrını tekrar gösterdi. Sonra

birinci ehl-i vukufun yanlış ve sathî zabıtlara binaen aleyhimizde şiddetli tenkidleri ve Maarif Vekili'nin dehşetli hücumıyla beraber aleyhimizde bir beyannâme neşretmesiyle, hattâ bazı haberlerle bir kısmızın i'damına çalışıldığı hengâmda, bir İnayet-i Rabbaniye imdadımıza yetişti. Başta Ankara ehl-i vukufunun şiddetli tenkidlerini beklerken, takdîrkârane raporları, hattâ beş sandık Nur Risalelerinde beş on sehv buldukları halde, mahkemedede onların sehv ve yanlış gösterdikleri noktalar Ayn-ı Hakikat olduğunu ve onların sehv ve yanlış dedikleri maddelerde kendileri sehv ettilerini isbat ettiğimiz gibi, beş yaprak raporlarında beş on sehv ve yanlışlarını gösterdik. Ve yedi makamata gönderdiğimiz Meyve ve Müdafaâname Risaleleri ve Adliye Vekaletine gönderilen Nur'un umum Risaleleri, hususan mahremlerin dokunaklı ve şiddetli tokatlarına mukabil tehdidkârane şiddetli emirler beklerken gayet mülayimane,

hattâ teselliķârane Başvekil'in bize gönderdiği mektubu gibi, musalaha tarzında ilişmemeleri katî isbat etti ki: Risale-i Nur'un Hakikatları İnayet-i İlahiye Kerametiyle, onları mağlub edip kendini onlara iṛşadkârane okutmuştur, o geniş daireleri bir nevi Dershane yapmış, çok mütereddid ve müte-hayyirlerin İmanlarını kurtarmış ve bizim sıkıntılarımızdan yüz derece ziyade manevî ferah ve faide verdi. Sonra gizli düşmanlar beni zehirlediler ve Nur'un Şehid Kahramanı merhum Hâfız Ali benim bedelime hastahaneye gitti ve benim yerimde Berzah Âlemine seyahat eyledi, bizi me'yusane ağlattırdı. Ben bu musibetten evvel Kastamonu'nun dağında bağırarak mükerrer defa dedim: "Kardeşlerim! Ata et, arslana ot atmayınız." Yani her Risaleyi herkese vermeyiniz; tâ, bize taarruz edilmesin. Yaya gidilse yedi gün uzakta Hâfız Ali (Rahmetullahi Aleyh), manevî telefonuyla işitiyor gibi aynı vakit bana yazıyor ki: "Evet Üstadım, Risale-i Nur'un bir Kerametidir ki; ata et, arslana ot atmaz. Belki ata ot, arslana et atar ki, o arslan Hocaya İhlas Risalesi'ni verdi." Yedi gün sonra Mektubunu aldık, hesab ettik; aynı zamanda, ben dağda bağırırken, o da garib sözleri Mektubunda yaziyormuş.

İşte Nur'un böyle bir manevî Kahramanının vefatı ve gizli münafıkların aleyhimizde desiselerle bizi cezalandırmaya çalışmaları ve benim zehirli hastalığımдан dolayı beni de hastahaneye resmî emirle mecbur etmek endişesi bizi sikarken, birden İnayet-i İlahiye imdada geldi.

Mübarek Kardeşlerimin hâlis Dualarıyla zehirin tehlikesi geçmiş ve o merhum Şehidin kuvvetli emarelerle, kabrinde Nurlarla meşgul olması ve sual Meleklerine Nurlar ile cevab vermesi ve onun bedeline ve onun sisteminde Nurlara çalışacak Denizli Kahramanı Hasan Feyzi (Rahmetullahi Aleyh) ve arkadaşları perde altında tesirli bir surette Hizmetler ve düşmanlarımızın dahi, mahpusların birden Nurlarla ıslah olmaları cihetinde hapisten çıkmamıza taraftar olması; ve Ashab-ı Kehf misillü Nur Şakirdleri o sıkıntılı çilehaneyi Ashab-ı Kehf ve eski zaman Ehl-i Riyazatının mağaralarına çevirmesi ve İstirahat-ı Kalble Nurların Neşrine ve yazmasına sa'yleriyle, İnayet-i Rabbaniyenin imdadımıza yetiştiğini isbat etti.

Hem Kalbime geldi ki: Madem İmam-ı A'zam gibi Eazîm-ı Müctehidîn hapis çekmiş ve İmam-ı Ahmed İbn-i Hanbel gibi bir Mücahid-i Ekbere, Kur'anın bir tek mes'elesi için hapiste pekçok azab verilmiş. Ve şekva etmeyerek Kemal-i Sabır ile Sebat edip o mes'elelerde sükût etmemiş. Ve pek çok İmamlar ve Allâmeler, sizlerden pekçok ziyyade azab verildiği halde, Kemal-i Sabır içinde şükredip sarsılmamışlar. Elbette sizler Kur'anın müteaddid Hakikatları için pek büyük Sevab ve kazanç alığınız halde, pek az zahmet çektığınıze binler teşekkür etmek borcunuzdur. Evet

zulm-ü beşer içinde bir Cilve-i İnayet-i Rabbaniyeyi kısaca beyan edeceğim:

Ben yirmi yaşında iken tekrar ile derdim: "Eski zamanda mağaralara çekilen târik-üd dünyalar gibi âhir ömrümde ben de bir mağaraya, bir dağa çekilib, insanların hayat-ı içtimaiyesinden çıkışacağım." Hem eski Harb-i Umumi'de şark-ı şimalîdeki esaretimde karar vermiştim ki: "Bundan sonra ömrümü mağaralarda geçireceğim. Hayat-ı siyasiyeden ve içtimaiyeden sıyrılacağım. Artık karışmak yeter." derken, İnayet-i Rabbaniye, hem Adalet-i Kaderiye tecelli ettiler. Kararımdan ve arzumdan çok ziyade hayırlı bir surette ihtiyarlığıma merhameten o mutasavver mağaralarımı hapishanelere ve İnzivalara ve yalnızlık içinde çilehanelere ve tecrid-i mutlak menzillerine çevirdi. Ehl-i Riyazet ve Münzevilerin dağlardaki mağaralarının çok fevkinde "Yusufiye Medreseleri" ve vaktimizi zayı' etmemek için tecrid-haneleri verdi. Hem mağara Faide-i Uhreviyesini, hem Hakaik-i İmaniye ve Kur'aniyenin mücahidane Hizmetini verdi. Hattâ ben azmetmiştim ki; arkadaşlarımın beraetlerinden sonra bir suç gösterip, hapse kalacağım. Hüsrev ve Feyzi gibi mücerredler benim yanında kalsın ve bir bahane ile insanlarla görüşmemek ve vaktimi lüzumsuz sohbetlerle ve tasannu' ve hodfüruşluk ile geçirmemek için tecrid koğuşunda bulunacağım. Fakat Kader-i İlahî ve kismetimiz, bizi başka çilehaneye sevkettiler.

الْخَيْرُ فِي مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ عَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ

Sırıyla, ihtiyarlığıma merhameten ve Hizmet-i İmaniyede daha ziyade çalıştırmak için ihtiyar ve kudretimizin haricinde bu üçüncü Medrese-i Yusufiye Vazife verildi.

Evet İnayet-i İlahiye, ihtiyarlığıma merhameten; kuvvetli ve gizli düşmanı bulunmayan gençliğime mahsus olan mağaralarımı, hapishanenin tecrid-i münferid menzillerine çevirmesinde üç Hikmet ve Hizmet-i Nuriye'ye üç ehemmiyetli faidesi var:

Birinci Hikmet ve Faide: Nur Talebelerinin bu zamanda toplantıları; zararsız olarak, Medrese-i Yusufiyede olur. Ve birbirini görüp sohbet etmek, hariçte masrafı ve şübheli olur. Hattâ benimle görüşmek için bazıları kırk-elli lirayı sarfederek gelip, ya yirmi dakika veya hiç görüşmeden döner giderdi. Ben bazı Kardeşlerimi yakından görmek için, hapsin zahmetini severek kabul ederdim. Demek hapis bizim için bir Nimettir, bir Rahmettir.

İkinci Hikmet ve Faide: Bu zamanda Nurlarla Hizmet-i İmaniyeye, her

tarafta ilânatla ve muhtaç olanların nazar-ı dikkatlerini celbetmekle olur. İşte hapsimizle Nurlara nazar-ı dikkat celbolunur, bir İlânat hükmüne geçer. En ziyade muannid veya muhtaç olanlar onu bulur, İmanını kurtarır ve inadı kırılır, tehlikeden kurtulur ve Nur'un Dershanesi genişlenir.

Üçüncü Hikmet ve Faide: Hapse giren Nur Talebeleri birbirinin Hallerinden, Seciyelerinden, İhlas ve Fedakârlıklarından Ders almalarıyla beraber, Nurlar Hizmetinde dünyevî menfaatleri daha aramazlar.

Evet Medrese-i Yusufiyede çok emarelerle her sıkıntı ve zahmetin on, belki yüz misli maddî ve manevî faideler ve güzel neticeler ve İmana geniş ve hâlis Hizmetler, gözleriyle gördüklerinden, tam İhlasa muvaffak olurlar, daha cüz'î ve hususî menfaatlere tenezzül etmezler.

Bu çilehanelerin bana mahsus bir letafeti ve hazîn fakat tatlı bir vaziyeti var. Şöyle ki:

Ben gençlik zamanında bizim memlekette gördüğüm eski Medrese-nin aynı vaziyetini görüyorum. Çünkü vilayet-i şarkiyede eski âdet Medrese Talebelerinin bir kısmının tayinatları dışarıdan geliyordu. Ve bazı Medreseler, içinde pişiriyorlardı. Ve daha kaç cihette bu çilehaneye benziyorlardı. Ben de lezzetli bir tahassür içinde buraya baktıkça o eski gençlik ve şirin zamana hayalen gidiyorum ve ihtiyarlık vaziyetlerini unutuyorum...

* * *

Yirmialtinci Lem'anın Zeyli

Yirmibirinci Mektub olup, Mektubat Mecmuasına idhal edildiğinden buraya dercedilmedi.

* * *

Yirmiyedinci Lem'a

Eskişehir Mahkeme Müdafaası olup, teksir Lem'alar mecmuasında ve kısmen de Tarihçe-i Hayat'ta neşredilmiştir.

* * *

Yirmisekizinci Lem'a

[Bazı kısımları buraya dercedilen bu Risalenin tamamı, teksir Lem'alar mecmuasında neşredilmiştir.]

İkinci Nükte

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿١﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ
أَنْ يُطِعُمُونِ ﴿٢﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمُتَّبِينُ

Su Ayet-i Kerimenin zahir manası çok Tefsirlerin beyanına göre yüksek İ'caz-ı Kur'anîyi göstermediğinden, çok zaman zihnim'e ilışiyordu. Kur'anın Feyzinden gelen gayet güzel ve yüksek manalarından üç veçhini icmalen beyan edeceğiz.

Birincisi: Cenab-ı Hak, Resülüne aid olabilecek bazı halleri, Resulünü tekrim ve teşrif noktasında bazan kendine isnad eder.

İşte burada da: "Resulum size Vazife-i Risalet ve Tebliğ-i Ubudiyet Hizmetine mukabil sizden bir ecir ve ücret ve mükâfat, bir it'am istemez." manasında, "Ben sizi İbadet için halketmişim; bana Rızık vermek ve it'am etmek için değil." mealindeki Ayet, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a aid it'am ve irzakı murad etmek gerektir. Yoksa gayet bedîhî bir malûmu îlam kabilinden olur; İ'caz - 1 Kur'anın Belâgatına uygun gelmez.

İkinci Vecih: İnsan Rızka çok mübtela olduğu için, Rızka çalışmak bahanesi, Ubudiyete mani tevehhüm edip, kendine bir özür bulmamak için Âyet-i Kerime diyor ki: "Siz Ubudiyet için halkolunmuşsunuz. Netice-i Hilkatiniz Ubudiyettir. Rızka çalışmak, Emr-i İlahî noktasında bir nevi Ubudiyettir. Benim mahlukatım ve Rızıklarını deruhde ettiğim nefisleriniz ve iyaliniz ve hayvanatınızın Rızkını tedarik etmek, âdetâ bana aid Rızk ve İt'amı ihzar etmek için yaratılmamışsınız. Çünkü Rezzak benim. Sizin müte-allikatınız olan İbadîmin Rızkını ben veriyorum. Siz bunu bahane edip Ubudiyeti terketmeyiniz!" Eğer bu mana olmazsa Cenab-ı Hakk'a Rızık vermek ve İt'am etmek muhaliyeti bedihî ve malûm olduğundan, i'lâm-ı malûm kabilinden olur. İlm-i Belâga'ta bir kaide-i mukarreredir ki: Bir kelâmin manası malûm ve bedihî ise, o mana murad değil, onun bir lâzımı, bir tâbii muraddır. Meselâ, sen birisine desen: "Sen Hâfızsın." O, malûmunu i'lâm kabilinden olur. Demek maksud manası budur ki: "Ben senin Hâfız olduğunu biliyorum." Bildiğimi bilmediği için ona bildiriyorum..."

İşte bu Kaideye binaen, Âyet Cenab-ı Hakk'a Rızık vermeyi ve İt'am etmeyi nefyetmekten kinaye olan mana şudur: "Bana aid olup ve Rızıklarını taahhüd ettiğim mahlukatma Rızık yetiştirmek için halkolunmamışsınız. Belki asıl Vazifeniz Ubudiyettir. Evamirime göre Rızka çabalamak da bir nevi İbadettir..."

Üçüncü Vecih: Sure-i İhlas'ta nasıl **لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ** zahir manası

malûm ve bedihî olduğundan, o mananın bir lâzımı muraddır. Yani: "Vâlide ve veledi bulunanlar, İlah olamazlar." manasında ve Hazret-i İsa (A.S.) ve Üzeyr (A.S.) ve Melaike ve Nücumların ve Gayr-ı Hak mabudların uluhiyetlerini nefyetmek kasdıyla ezelî ve ebedî manasında Cenab-ı Hakk'ın

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ gayet bedihî ve malûm hükümettiği gibi, aynen onun gibi,

bu misalımızde de "Rızk ve İt'am kabiliyeti olan eşya, ilah ve mabud olamazlar" manasında Mabudunuz olan Rezzak-ı Zülcelal sizden kendine Rızık istemez ve siz Onu İt'am için yaratılmamışsınız... mealindeki Âyet; Rızka muhtaç ve it'am edilen mevcudat, mabudiyete lâyık degiller, demektir.

S a i d N u r s î

 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

 أَوْ هُمْ قَائِلُونَ

Re'fet, Ayet-i Celilesindeki **قَائِلُونَ** Kelimesinin

manasını merak edip sorması münasebetiyle ve hapiste Sabah Namazından sonra sairler gibi yatmasından gelen rehavet dolayısıyla, Elmas gibi Kalemini atalete uğratmamak için yazılmıştır. Uyku üç nevidir:

Birincisi: Gayluledir ki, fecirden sonra tâ vakt-i kerahet bitinceye kadardır. Bu uyku, Rızıkın noksaniyetine ve bereketsizliğine Hadîşçe sebebiyet verdiği için, hilaf-ı Sünnettir. Çünkü Rızık için sa'yetmenin mukaddeimatını ihmaz etmenin en müناسib zamanı, serinlik vaktidir. Bu vakit geçmişten sonra bir rehavet âriz olur. O günü Sa'ye ve dolayısıyla da Rızka zarar verdiği gibi, bereketsizlige de sebebiyet verdiği, çok tecrübelerle sabit olmuştur.

İkincisi: Feyluledir ki, İkindi Namazından sonra Mağribe kadardır. Bu uyku ömrün noksaniyetine, yani uykudan gelen sersemlik cihetiyle o günü ömrü nevm-âlûd, yarı uyku, kısacık bir şekil allığından maddî bir noksaniyet gösterdiği gibi, manevî cihetiyle de o gün hayatının maddî ve manevî neticesi ekseriya İkindiden sonra tezahür ettiğinden, o vakti uyku ile geçirmek, o neticeyi görmemek hükmüne geçtiğinden, güya o günü yaşamamış gibi oluyor.

Üçüncüüsü: Kayluledir ki, bu uyku Sünnet-i Seniyedir. Duha vaktinden, öğleden biraz sonraya kadardır. Bu uyku, gece kıyamına sebebiyet verdiği için Sünnet olmakla beraber, Ceziret-ül Arab'da vakt-üz zuhr denilen şiddet-i hararet zamanında bir ta'til-i eşgal, âdet-i kavmiye ve muhitiye olduğundan, o Sünnet-i Seniyeyi daha ziyade kuvvetlendirmiştir. Bu uyku, hem ömrü, hem Rızkı tezyide medاردır. Çünkü yarım saat Kaylule, iki saat gece uykusuna muadil gelir. Demek ömrüne hergün bir buçuk saat ilâve ediyor. Rızık için çalışmak müddetine, yine bir buçuk saatı ölümün kardeşi olan uykunun elinden kurtarıp yaşıyor ve çalışmak zamanına ilâve ediyor.

S a i d N u r s î

"Bu da Güzeldir"

أَلْفُ الْفِ صَلَةٌ وَأَلْفُ الْفِ سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

Cümlesi, Namaz Tesbihatında okunurken inkişaf eden latif bir Nükteyi uzaktan uzağa gördüm. Tamamını tutmadım, fakat işaret nev'inden bir iki Cümlesini söyleyeceğim... Gördüm ki: Gece Âlemi, dünyanın yeni açılmış bir menzili gibidir. Yatsı Namazında o Âleme girdim. Hayalin fevkâlâde inbisatından ve Mahiyet-i İnsaniyenin bütün dünya ile alâkadarlığından, koca dünyayı o gecede bir menzil gibi gördüm. Zîhayatlar ve insanlar o derece küçüldüler, görünmeyecek derecede küçüldüler. Yalnız o menzili Şenlendiren ve Ünsiyetlendiren ve Nurlandıran tek Şâhsiyet-i Maneviye-i Muhammediyeyi (A.S.M.) hayalen müşahede ettim. Bir adam yeni bir menzile girdiği zaman, menzildeki zâtlarla selâm ettiği gibi, "Binler Selâm (Haşiye) Sana Ya Resulallah!" demeye bir arzuyu içimde coşar buldum. Güya bütün ins ve cinnin adedince Selâm ediyorum, yani Sana Teccid-i Biat, Memuriyetini kabul ve getirdiğin Kanunlarına İtaat ve Evamirine Teslim ve taarruzumuzdan Selâmet bulacağını Selâm ile ifade edip, benim dünyamın eczaları, zîşuur mahlukları olan umum cinn ve insi konuşturup, herbirilerinin namına bir Selâmi, mezkûr manalarla takdim ettim. Hem o getirdiği Nur ve Hediye ile, benim bu dünyamı tenvir ettiği gibi, herkesin bu dünyadaki dünyalarını tenvir ediyor, nimetlendiriyor diye, o hediyesine şâkirane bir mukabele nev'inden "Binler Salavat Sana insin!" dedim. Yani Senin bu İyiliğine karşı biz mukabele edemiyoruz, belki Hâlikimizin Hazine-i Rahmetinden gelen ve Semavat Ehlinin adedince Rahmetler Sana gelmesini Niyaz ile Şükranımızı izhar ediyoruz.. manasını hayalen hissettim.

O Zât-ı Ahmedîye (A.S.M.) Ubudiyeti cihetile -halktan Hakk'a teveccühü hasebiyle- Rahmet manasındaki Salâti ister. Risaleti cihetile -Hak'tan halka Elçiliği haysiyetile- Selâm ister. Nasılki cinn ve ins adedince Selâma lâyık ve cinn ve ins adedince umumî Teccid-i Biati takdim ediyoruz. Öyle de, Semavat Ehli adedince, Hazine-i Rahmetten herbirinin namına bir Salâta lâyiktir. Çünkü getirdiği Nur ile herbir şeyin Kemali görünür

(Haşiye): Zât-ı Ahmedîye (A.S.M.) gelen Rahmet, umum Ümmetin ebedî zamandaki ihtiyacına bakıyor. Onun için gayr-ı mütenâhî Salât yerindedir. Acaba, dünya gibi koca, büyük ve gafletle karanlıklı, vahşetli ve hâli bir haneye birisi girse; ne kadar tedehhûş, tevahhus, telaş eder; ve birden o haneyi tenvir ederek enis, munis, habib, mahbub bir Yaver-i Ekrem sadırda görünüp, o hanenin Mâlik-i Rahîm-i Kerimini o hanenin her eşyasıyla tarif edip tanıtırsa ne kadar sevinç, ünsiyet, sürur, ışık, ferah verdiği kiyas ediniz. Zât-ı Risaletteki Salavatın Kîymetini ve Lezzetini takdir ediniz!..

ve herbir mevcudun kıymeti tezahür eder ve herbir mahlukun Vazife-i Rabbanîyesi müşâhede olunur ve herbir masnu'daki Makasîd-ı İlahîye tecelli eder. Onun için herbir şey, lisan-ı hal ile olduğu gibi, lisan-ı kali de olsaydı,

الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ diyecekleri katî olduğundan biz umum onların namına

**آفُ الْفِ صَلَاةٍ وَآفُ الْفِ سَلَامٍ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ بَعْدِ الْجِنِّ وَ
الْإِنْسِ وَبَعْدِ الْمَلَكِ وَالنُّجُومِ**

manen deriz.

فَيَكْفِيكَ أَنَّ اللَّهَ صَلَّى بِنَفْسِهِ وَأَمْلَاكَهُ صَلَّتْ عَلَيْهِ وَسَلَّمَتْ

S a i d N u r s î

* * *

Aziz Kardeşim;

Vahdet-ül vücuda dair bir parça izahat istiyorsunuz. Bu mes'eleye dair Otuzbirinci Mektub'un bir Lem'asında, Hazret-i Muhyiddin'in bu mes'e-ledeki fikrine karşı gayet kuvvetli ve izahlı bir cevab vardır. Simdilik bu kadar deriz ki:

Bu mes'eleyi Vahdet-ül vücudu şimdiki insanlara telkin etmek, ciddî zarar verir. Nasılıkî teşbihat ve temsiller, havassın elinden avamın eline ve İlmin elinden cehlin eline girse, Hakikat telakki edilir. (Haşıye) Öyle de Vahdet-ül vücadı mes'elesi gibi Hakaik-i Ulviye, ehl-i gaflet ve esbab içine dalan avamlara girse, tabiat telakki edilir ve üç mühim zarar verir:

Birincisi: Vahdet-ül vücdudun meşrebi, Cenab-ı Hak hesabına Kâinatı âdetâ inkâr etmek iken, avama girdikçe, gafil avamlara, hususan maddiyyûn fikirleriyle âlûde olan fikirlere girdikçe, Kâinat ve maddiyat hesabına Uluhiyeti inkâr yoluna gider.

(Haşıye): Nasılıkî iki Melaike, teşbihin Sırri münasebetiyle Sevr ve Hut tesmiye edilen, avamca koca bir öktüz ve koca bir balık telakki edilmişdir.

İkincisi: Vahdet-ül vücud meşrebi, masiva-yı ilahînin rububiyetini o derece şiddetle reddeder ki, masivayı inkâr ve ikiliği refediyor. Değil nüfus-u emmarenin, belki herbir şeyin müstakil vücudunu görmemek iken, bu zamanda fikr-i tabiatın istilâsiyla ve gurur ve enaniyetin nefsi emmareyi şışirmesiyle ve Âhireti ve Hâlikî bir derece unutmak cihetile bazı nüfus-u emmare küçük birer firavun, âdetâ nefsi mabud ittihaz etmek istidadında bulunan insanlara Vahdet - ül vücudu telkin etmek, nefsi - i emmareyi

آلِيَادُ بِاللَّهِ öyle şimartr ki, ele avuca siğmaz.

Üçüncüsü: Tegayyür, tebeddül, tecezzi, tahayyüzden mukaddes, münezzeh, müberra, muallâ olan Zât-ı Zülcelal'in Vücub-u Vücuduna ve Tekaddüs ve Tenezzühüne muvafik düşmeyen tasavvurata sebebiyet verir ve telkinat-ı bâtilaya medar olur. Evet Vahdet-ül vücuddan bahsedeni; fikren seradan süreyyaya çıkararak, Kâinatı arkasında bırakıp nazarını Arş-ı A'lâ'ya diken, istigrâkî bir surette Kâinatı madum sayıp herseyi doğrudan doğruya Kuvvet-i İman ile Vâhid-i Ehad'dan görebilir. Yoksa Kâinatın arkasında durup Kâinata bakan ve önünde esbabı gören ve ferşten nazar eden, elbette esbab içinde boğulup, tabiat bataklığına düşmek ihtimali var. Fikren Arş'a çıkan, Celaleddin-i Rumî gibi diyebilir: "Kulağını aç! Herkesten işittiğin sözleri, fitri fonoograflar gibi Cenab-ı Hak'tan işitebilirsin." Yoksa, Celaleddin gibi bu derece yükseğe çıkamayan ve Ferş'ten Arş'a kadar mevcudati âyne şeklinde görmeyen adama, "Kulak ver, herkesten KELÂMULLAH'ı işitirsin" desen, manen Arş'tan Ferş'e sukat eder gibi, hilaf-ı Hakikat tasavvurat-ı bâtilaya giriftar olur!..

قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْصِيهِمْ يَلْعَبُونَ ﴿١﴾ مَا لِلِّتْرَابِ وَلِرَبِّ الْأَرْبَابِ سُبْحَانَ
 مَنْ تَقَدَّسَ عَنِ الْأَشْبَاهِ ذَانُهُ وَتَنَزَّهَتْ عَنْ مُشَابَهَةِ الْأَمْثَالِ صِفَاتُهُ وَشَهِدَ
 عَلَى رُبُوبِيَّتِهِ أَيَّاتُهُ جَلَّ جَلَالُهُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

S a i d N u r s i

Bir Suale Cevab

Mustafa Sabri ile Musa Bekuf'un efkârlarını müvazene etmek için vaktim müsaid değildir. Yalnız bu kadar derim ki: "Birisinin ifrat etmiş, diğerini tefrit ediyor." Mustafa Sabri gerçi müdafaatında Musa Bekufe nisbeten

haklıdır, fakat Muhyiddin gibi Ulûm-u İslâmiyenin bir Mu'cizesi bulunan bir zâti tezyifte haksızdır. Evet Muhyiddin, kendisi hâdî ve makbuldür. Fakat her Kitabında mühdî ve mürşid olamıyor. Hakaikte çok zaman mizansız gitliğinden, Kavaid-i Ehl-i Sünnete muhalefet ediyor.. Ve bazı kelâmları, zahiri dalalet ifade ediyor fakat kendisi dalaetten müberrâdır. Bazan kelâm küfür görünür, fakat sahibi kâfir olamaz. Mustafa Sabri bu noktaları nazara almamış. Kavaid-i Ehl-i Sünnete taassub cihetiyle bazı noktalarda tefrit etmiş. Musa Bekuf ise, ziyade teceddüde taraftar ve asrîlige mümaşatkâr efkâriyla çok yanlış gidiyor. Bazı Hakaik-i İslâmiyeyi yanlış teviller ile tahrif ediyor... Ebu-l Alâ-i Maarrî gibi merdud bir adamı, Muhakkikînlerin fevkinde tuttuğundan ve kendi efkârina uygun gelen Muhyiddin'in Ehl-i Sünnete muhalefet eden mes'elelerine ziyade tarafdarlığından, ziyade ifrat ediyor...

قَالَ مُحْيِي الدِّينِ : تَهْرُمُ مُطَالَعَةُ كُتُبِنَا عَلَى مَنْ لَيْسَ مِنَّا

yani: "Bizden olmayan ve makamımızı bilmeyen, Kitablarımızı okumasın, zarar görür." Evet bu zamanda Muhyiddin'in Kitabları, hususan Vahdet-ül vücûda dair mes'elelerini okumak, zararlıdır.

S a i d N u r s î

* * *

Nev-i beşerin ağlanacak gülmelerine, endişe-i istikbal ve âkibet-bînlik adesiyle, gayet şaaşalı bir gece Bayramında, hapishane pencereinden bakarken, nazar-ı hayalime inkişaf eden bir vaziyeti beyan ediyorum. Sinemada, eski zamanda mezaristanda yatanların vaziyet-i hayatıyeleri göründüğü gibi, yakın bir istikbalde mezaristan ehli olanların, müteharrik cenazelerini görmüş gibi oldum. O gülenlere ağladım. Birden bir tevahhus, bir acımak hissi geldi. Aklıma döndüm, Hakikattan sordum: "Bu hayal nedir?" Hakikat dedi ki: "Elli sene sonra, bu kemal-i neş'e ile gülen ve eğlenen zavallılardan, elliden beşi, beli büükümüş yetmiş yaşlı ihtiyarlar gibi; kırkbeşi, mezaristanda çürümüş bulunacaklar. O güzel sîmalar, o neş'eli gül-

مَلُوكُ اتٍ قَرِيبٌ

meler, zıdlarına inkîlab etmiş olacaklar. Kaidesiyle; madem yakında gelecek şeylerin gelmiş gibi görülmesi bir derece Hakikattir; elbette gördüğün hayal değildir. Madem

dünyanın gafletkârane gülmeleri, böyle ağlanacak acı hallerin perdesidir ve muvakkat ve zevale maruzdur; elbette bîçare insanların ebedperest Kalbini ve Aşk-ı Bekaya meftun olan Ruhunu güldürecek, sevindirecek, meşru daire-sinde ve müteşekkirane, huzurkârane, gafletsiz, masumane eğlencelerdir ve Sevab cihetiyile bâki kalan sevinçlerdir. Bunun içindir ki, Bayramlarda gaflet istilâ edip, gayr-ı meşru daireye sapmamak için, Rivayetlerde Zikrullahâ ve Şükre çok azîm tergibat vardır. Tâ ki; Bayramlarda o sevinç ve sürur Nimetlerini Şükre çevirip, o Nimeti idame ve ziyadeleştirsin. Çünkü Şükür, Nimeti ziyadeleştirir, gafleti kaçırır...

S a i d N u r s î

* * *

Meali: (Haşıye) "Nefis daima kötü şeylere sevkeder." Âyetinin, hem de آعْدَى عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنَبَيْكَ Mana-yı Şerifi: "Senin en zararlı düşmanın nefsindir." Hadîsinin bir Nüktesidir.

Tezkiyesiz nefs-i emmaresi bulunmak şartıyla kendi nefsini beğenemeyen ve seven adam, başkasını sevmez. Eğer zahirî sevse de samimî sevemez, belki ondaki menfaatini ve lezzetini sever. Daima kendini beğendirmeye ve sevdirmeye çalışır ve kusuru nefsine almaz; belki avukat gibi kendini müdafaa ve tebrie eyler. Mübalağalar ile, belki yalanlarla nefsini medh ve tenzih ederek âdetâ takdis eder ve derecesine göre مَنْ أَتَّخَذَ إِلَهًهُ هَوَيْهُ Âyetinin bir tokadını yer. Temeddübü ve sevdirmesi ise, aks-ül amel ile istiskali celbeder, soğuk düşürtür. Hem Amel-i Uhrevîde İhlası kaybeder, riyayı karıştırır. Akibeti görmeyen ve neticeleri düşünmeyen ve lezzet-i hazırlaya mübtela olan hisse ve heva-yı nefse mağlub olup, yolunu şaşırılmış hissin fetvasıyla, bir saat lezzet için bir sene hapiste yatar. Bir dakika gurur veya intikam yüzünden on sene ceza görür. Âdetâ Ders aldığı Amme Cüz'ünü bir tek şekerlemeye

(Haşıye): Bu parçasının da, herkese faidesi var.

satan hevaî bir çocuk gibi, Elmas kıymetinde bulunan Hasenatını, hissini okşamak için ve hevasını memnun etmek için ve hevesini tatmin etmek için, ehemmiyetsiz cam parçaları hükmündeki lezzetlere, enaniyetlere vesile edip, kârlı işlerde hasaret eder.

اللَّهُمَّ احْفَظْنَا مِنْ شَرِّ النَّفْسِ وَالشَّيْطَانِ وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالإِنْسَانِ

* * *

S U A L : Kısa bir zamandaki küfre mukabil, hadsiz bir zaman Cehennem'de hapis nasıl adalet olur?

ELCEVAB: Sene, üçyüz altmışbeş gün hesabıyla, bir dakikada katl, yedi milyon sekiz yüz seksen dört bin dakika hapis iktizası Kanun-u Adalet iken; bir dakika küfür, bin katl hükmünde olduğundan, yirmi sene ömrünü küfürle geçiren ve küfür ile ölen bir adam, Kanun-u Adaletle elli yedi trilyon ikiyüz bir milyar iki yüz milyon sene beşerin Kanun-u Adaletiyle hapse müs-

tehak olur. Elbette **خَالِدِينَ فِيهَا آبَدًا** Adalet-i İlahî ile vech-i muvafakatı bundan anlaşılıyor.

Birbirinden gayet uzak iki adedin Sîrr-ı Münasebeti sudur ki: Katl ve küfür, tahrib ve tecavüz olduğu için, gayre tesirat yapar. Bir dakikada katl, lâakal zâhirî âdete göre onbeş sene maktulün hayatını selbeder, onun yerine hapse girer. Bir dakika küfür, binbir Esma-i İlahîyi inkâr ve Nukuşlarını tezyif ve Kâinatın Hukukuna tecavüz ve Kemalâtını inkâr ve hadsiz Delail-i Vahdaniyeti tekzib ve şehadetlerini reddetmek olduğundan.. kâfiri, binler se-neden ziyade esfel-i safilîne atar, **خَالِدِينَ** de hapseder.

S a i d N u r s î

* * *

Manidar bir Tevafuk-u Latife

Risale-i Nur Şakirdlerini ittiham ettikleri ve cezalarını istedikleri 163. maddesine, Risale-i Nur Müellifinin Medresesine, yüzelli bin lira verilmesine dair lâyihanın, 200 meb'ustan 163 meb'usun adedine Tevafuk edip, manen o Tevafuk diyor ki: Hükûmet-i Cumhuriyetenin 163 meb'usun takdîrkârane imzaları, 163. madde-i kanuniyenin hükmünü, Onun hakkında ibtal ediyor.

Hem yine manidar bir Tevafukat-ı Latifedendir ki, Risale-i Nur'un 128 parçası, 115 parça Kitab ediyor. Risale-i Nur'un Şakirdlerinin ve Müellifinin mebde-i tevkifi olan 27/Nisan/1935 tarihi ile, mahkemenin karar ve hükmü tarihi olan 19/Ağustos/1935 tarihi olmasına nazaran, 115 gün olup, Risale-i Nur Kitapları adedine Tevafuk etmekle beraber, istintak edilen, 115 suçu gösterilen eşhasın da adedine tam tamına Tevafuk ettiği gibi.. gösteriyor ki: Risale-i Nur Müellifinin ve Şakirdlerinin başına gelen musibet, bir Dest-i İnayetle tanzim ediliyor. (Haşıye)

* * *

Bu Lem'anın başında İmam-ı Ali (R.A.), Risale-i Nur'a işaret ettiğinden, bir kardeşimiz heyecanlı bir iştıyakla Risale-i Nur'a, Elmas, Cevher, Nur ismini takip tekrar ederek yazmıştır. Bu Lem'anın âhirinde dergi münasib görüldü:

Takva dairesinde bulunan Talebe deli de olsa, acaba Risale-i Nur'un ve kıymetli Elmasın Nurundan ayrılabilir mi? Öyle tahmin ederim ki: Risale-i Nur'un bu âciz Talebeniz kadar Kerametini, Faziletini, Lezzetini yiyen, tatlı meyvesinden koparan nadirdir. Hem bu kadar âcızlığım ile beraber, Risale-i Nur'a Hizmet edemediğim halde göstermiş olduğunuz teveccühe medyun-u şükranım. Binaenaleyh Risale-i Nur'dan bendeniz değil, hiç bir Talebeniz o mübarek elmastan ve lezzetten ayrılamaz. Affınıza mağruren Risale-i Nur'un bu defaki taharriyatında iki Kerameti meydana aynen çıkmıştır. Hapishane içerisinde polis, jandarma ve gardiyalar müdhiş arama yaparken, o esnada hiç kimse görmeden, yedi sekiz yaşında, hemşiremin mahdumu, mekteb çantasının içerisinde Risale-i Nur'un Nüshalarını koyarak alıp gitmiştir. Arama, bendenizin odasında idi. Çocuk odaya geldi, odada telaş görünce, odanın bir tarafında ayrıca duran Risale-i Nur'ları çantasına koydu ve içeri-deki memurların hiçbirisi farkına varmadı, çocuğa da birsey demediler. Fedakâr çocuk doğruca vâlidelerine gidiyor.. "Dayımın daima bize okuduğu Risale-i Nur'ları getirdim. Bunları alacaklarımış... Ben onların haberi olmadan, onlar başka Mektub, Kitab karıştırlarken aldım, çantama koydum. Bunları iyice bir

(Haşıye): Cây-ı dikkattir ki: Risale-i Nur Şakirdlerinin tevkiflerinin bir kısmı 25/Nisan/1935 tarihinde başlamış olup, kararnamede suçu gösterilen 117 kimse ise de, ikisinin ismi mükerrer olmasına nazaran bu suretle Şakirdlerin adedi 117 adedine o kısmın tevkifinden hükmü tarihine kadar 117 gün olmakla Tevafuk edip, evvelki Tevafukata bir letafet daha katmıştır.

yere koyunuz.. muhafaza ediniz... Ben bunların okunmasını çok seviyorum.. Dayım bize bunları okuyordu. O okurken ben başka bir halet kesbediyordum..." diye válidesine söylüyor.. ve mektebine avdet ediyor. Bu sayede Elmas, Cevher, Nurlar ele geçmemiş oluyor. Bu Keramet değil de nedir? Kur'anî bir Mu'cize değil de nedir? Acaba bu Fazilet, acaba bu Lezzet, acaba bu Elmas, Cevher, hangi te'lifatta vardır ki, bu Elmas, Cevher, Nurlar, şimdiye kadar hangi zâtın ağzından dökülmüştür. Ben de; hapis değil, bu Elmas, Cevher, Nurlar için her an, her dakika, her Fedakârlığı memnuniyetle kabul ederim. Benden sonra bu Elmas, Cevher, Nurlar yoluna evlâdım Emin de bütün hayatını sarfetmeye hazırlırdır.

İşte bu Elmas, Cevher, Nur'un ikinci Kerametini isbat ile, üç yaşıdan sekiz yaşına kadar akrabalarım ve evlâdım, bu Elmas, Cevher, Nurlar için fedakârane ve bu yolda hayatlarını hiç düşünmeden feda edeceklerini isbat ederim. Çünkü bu Elmas, Cevher, Nur'u okurken hepsi başıma toplandı. Onları sevdim ve birer çay verdim; bu Elmas, Cevher, Nur'u okumağa devam ettim. Hepsi birden "Bu nedir? Bu yazı nasıl yazıdır?" sordular. Ben de dedim: "Bu Elmas, Cevher, Nur'dur!" diye bunlara okumağa başladım. Onuncu Söz'ü okurken saatler geçmiş. Çocuklar merakından, anlayamadıkları zaman hemen bendenize soruyorlardı. Ben de bu Elmas, Cevher, Nur'u onların anlayabileceği şekilde izah ederken çocukların renkleri, renk renk oluyordu ve güzelleşiyordu. Bendeniz de çocukların yüzüne baktıkça hepsinde ayrı ayrı Nurlu Said görüyordum. Suallerinde "Nur hangisi? Cevher hangisi ve Elmas hangisi?" diye sorduklarında; "Evet Nur, bunu okumaktır. Bak sizde bir güzellik meydana geldi." Onlar da birbirinin yüzüne baktılar tasdik ettiler. "Ya Elmas nedir? Bu sözleri yazmaktadır." O zaman, yani yazdığınız zaman sizin yazılarınız Elmas gibi kırmızılı olur. Tasdik ettiler. "Ya Cevher nedir? İşte o da bu Kitabdan aldiğiniz İmandır." Hepsi birden Şehadet getirdiler. Bu sohbette üç dört saat geçmiş, bendeniz farkına varmadım.

İşte Elmas, Cevher, Nur budur dedim. Tasdik ettiler. Hepsi birden bana bakıyorlardı ve "Bunu kim yazdı?" diyorlardı.

**Âciz Talebeniz
Ş E F İ K**

* * *

Zekâi'nin Rü'yası

Bu sabah rü'yamda, İstanbul'un Tophane sahiline benzer saf ve berrak bir deniz kenarındayım. Kuşluk zamanında olduğunu zannettiğim Güneş'in ziyası, o derya-yı azîmin üzerinde hoş parıltılar husule getiriyor... Ben deryaya müteveccihim. Denizin orta ve cenubu tarafından yüze

yüze sahile gelen bir genç, omuzundaki bir sabanı sahile çıkardı. Orada bütün Kardeşlerimize (tahliyeden sonra) istikbal edilmekeler iken, sahil boyunu takiben, garbdan dolu dizgin iki atlı geliyor. "Üstad geliyor!" dediler. Bu izdiham yarıldı, hiç durmaksızın bu mühib yağız atlı ve esmer çehreli iki zât, şarka doğru uzaklaştılar. Ben, o deryaya dalmak üzere iken uyandım...

Z E K Â İ

* * *

T A R A F G İ R A N E V E R İ S A L E - I N U R ' A R A K İ B A N E S Ö Y L E N E N S Ö Z L E R E M U K A B İ L D İ R .

Ger medhetmekse tefahurla kendinizi maksadın
 Risale-i Nur'un en sönük yıldızının peykisiniz
 Zinhar seyyare zannetme Kardeşim, Risale-i Nur'un
 Arz değil, Âfitab dahi peykidir onun
 Pek yakında parlayacaktır Âlemde Risale-i Nur
 نُورٌ عَلَى نُورٍ
 Sönmez, belki gizlenir, zira

Bir Nur ki, Bahr-ı Hakikat ve Mahz-ı Hidayettir O
 مَنْ أَضَّحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنْ اهْتَدَى
 yı oku.

Hak'tan olmaz şikayet, belki maksad hikâyet
 Şer'in üzere giderken Hakk'a malûm
 Risale-i Nur'a ki, eylemiştim hem de Hizmet
 Risale-i Nur ki, Aliyy-ül Murtaza ve Gavs-ı A'zam
 Celcelutiye'de ve bazı Kasaidde etmişler işaret
 Risale-i Nur ki, Urvet-ül Vüska, lenfisam
 Temessük etmiştim zira, hem Hidayet ve Ayn-ı Hakikat
 Koydular bizleri ki, orada durmuştu Yusuf Aleyhisselâm
 Hem de beraberimizde idi Hazret-i Üstad.

H A L İ L İ B R A H İ M

* * *

Yirmisekizinci Lem'anın Yirmisekizinci Nüktesi

لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ الْأَعْلَى وَيُقْدَنُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ دُخُورًا وَلَهُمْ
 عَذَابٌ وَاصِبٌ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَاتَّبَعَهُ شَهَابٌ ثَاقِبٌ وَلَقَدْ
 زَيَّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ

gibi Âyetlerin mühim bir Nüktesi, ehl-i dalaletin bir tenkidi münasebetiyle beyan edilecek. Şöyle ki:

Cinn ve şeytanın casusları, Semavat haberlerine kulak hırsızlığı yapıp, gaybî haberleri getirerek, kâhinler ve maddiyunlar ve bazı ispirtilmácılar gibi, gaibden haber vermelerini, Nüzul-ü Vahyin bidayetinde Vahye bir şüphe getirmemek için onların o daimî casusluğu, o zaman daha ziyade şahablarla recm ve men'edildiğine dair olan mezkûr Âyetler münasebetiyle gayet mühim üç başlı bir suale muhtasar bir cevabdır.

SUAL: Şu gibi Âyetlerden anlaşılıyor ki, cüz'î ve bazan şahsî bir Hâdise-i Gaybiyyeyi de haber almak için, gayet uzak bir mesafe olan Semavat memleketine casus şeytanların sokulması ve o çok geniş memleketin her tarafında o cüz'î hâdisenin bahsi varmış gibi; hangi şeytan olsa, hangi yere sokulsa, yarıyamalak o haberi işitecek, getirecek diye bir manayı Akıl ve Hikmet kabul etmiyor. Hem Nass-ı Âyetle, Semavatın üstünde bulunan Cennet'in meyvelerini bazı Ehl-i Risalet ve Ehl-i Keramet, yakın bir yerden alır gibi alıyormuş. Bazan yakından Cennet'i temaşa ediyormuş diye nihayet uzaklık nihayet yakınılık içinde bir mes'eledir ki, bu asrın aklına sığmaz? Hem cüz'î bir şahsın cüz'î bir ahvali; külli ve geniş olan Semavat memleketindeki Mele-i A'lâ'nın medar-ı bahsi olması, gayet hakîmane olan Tedvir-i Kâinatın Hikmetine muvafık gelmiyor? Halbuki bu üç mes'ele de Hakaik-i İslâmiyeden sayılıyor?

ELCEVAB:

Evvelâ: Onbeşinci Söz namındaki bir Risalede, "Yedi Basamak" namında, yedi kat'î Mukaddeme ile,

وَلَقَدْ زَيَّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِحٍ وَجَعْلَنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ

Âyetinin ifade ettiği, yıldızlarla şeytan casuslarının Semavattan ref' ve tardi, öyle bir surette isbat edilmiş ki, en muannid maddiyyunu dahi ikna' eder, sustur ve kabul ettirir.

Sâniyen: Bu uzak zannedilen o üç Hakikat-ı İslâmiyeyi, kısa zihinlere yakınlaştmak için bir temsil ile işaret edeceğiz. Meselâ: Bir hükümetin daire-i askeriyesi memleketin şarkında ve daire-i adliyesi garbında ve daire-i maarifi şimalinde ve daire-i ilmiyesi cenubunda ve daire-i mülkiyesi ortasında bulunsa; telsiz telefon, telgrafla, gayet muntazam bir surette her daire alâkadar olduğu vaziyetleri görse, haber alsa; âdetâ umum o memleket, adliye dairesi olduğu halde, askerî dairesidir ve mülkiye dairesi olduğu gibi, ilmiye dairesi oluyor.

Hem meselâ: Müteaddid devletler ve ayrı ayrı payitahtları bulunan hükümetlerin bazan oluyor ki, müstemlekât cihetiyle veya imtiyazat haysiyetiyle veya ticaretler münasebetiyle bir tek memlekette ayrı ayrı hâkimiyetlikleri bulunur. Raiyet ve millet bir olduğu halde, herbir hükümet, kendi imtiyazı cihetiyle, o raiyetle münasebetdardır. Birbirinden çok uzak o hükümetlerin muamelâti, birbirine temas ediyor. Her hanede birbirine yakınılaşıyor ve her adamda iştirakleri oluyor. Cüz'î mes'eleleri, temas noktalardaki cüz'î bir dairede görülür. Yoksa her cüz'î bir mes'ele, daire-i külliyyeden alınmıyor, fakat o cüz'î mes'elelerden bahsedildiği zaman, doğrudan doğruya daire-i külliyyenin kanunuyla olduğu cihetiyle daire-i külliyyeden alınmıyor gibi ve o dairede medar-ı bahsolunmuş bir mes'ele şekli verilir tarzda ifade edilir.

İşte bu iki temsil gibi, semavat memleketi, payitaht ve merkez itibariyle gayet uzak olduğu halde, Arz memleketcinde insanların Kalblerine uzanmış manevî telefonları olduğu gibi, Semavat Âlemi, yalnız Âlem-i Cismanîye bakmıyor; belki Âlem-i Ervahî ve Âlem-i Melekûtu tazammun ettiğinden, bir cihette perde altında Âlem-i Şehadeti ihata etmiştir. Hem Âlem-i Bâkiden ve Dâr-ı Bekadan olan Cennet dahi, hadsiz uzaklııyla beraber, yine o Daire-i Tasarrufatı, perde-i şahadet altında, her tarafta Nuranî bir surette uzanmış, yayılmış. Sâni'-i Hakîm-i Zülcelal'in Hikmetiyle, Kudretiyle, nasılık insanın başında yerleştirdiği duygularının merkezleri ayrı ayrı olduğu halde, herbiri umum o Vücuda, o cisimde hükmediyor.. ve Daire-i Tasarrufuna alabiliyor. Öyle de; bu İnsan-ı Ekber olan Kâinat dahi, mütedâhil ve birbiri içinde bulunan daireler gibi, binler Âlemeleri ihtiiva ediyor. Onlarda cereyan eden ahvalin ve hâdiselerin küllî ve cüz'iyeti ve hususiyeti ve azameti cihetiyle medar-ı nazar olur, yani o

cüz'ler, cüz'î ve yakın yerlerde ve külli ve azametliler külli ve büyük makamlarda görülür. Fakat bazan cüz'î ve hususî bir hâdise, büyük bir Âlemi istila eder. Hangi köşede dinlenilse, o hâdise iştilir. Ve bazan da büyük tahşidat, düşmanın kuvvetine karşı değil, belki İzhar-ı Haşmet için yapılır. Meselâ: Hâdise-i Muhammediye (A.S.M.) ve Vahy-i Kur'anın Hâdise-i Kudsîyesi, umum Semavat memleketinde, hattâ o memleketin her kösesinde en mühim bir hâdise olduğundan, doğrudan doğruya çok uzak ve çok yüksek olan koca Semavatın burçlarına nöbetdarlar dizilip, yıldızlardan mancınıkları atarak, casus şeytanları tard ve def'ediyorlar vaziyetinde göstermek ve ifade etmekle, Vahy-i Kur'anîn Derece-i Haşmetini ve Şaşa-i Saltanatını ve hiçbir cihette şüphe girmeyen Derece-i Hakkaniyetini İlâna bir İşaret-i Rabbanîye olarak, o vakitte ve o asırda daha ziyade yıldızlar düşürülüyormuş ve atılıyormuş. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan dahi, o İlân-ı Tekvinîyi tercüme edip ilân ediyor ve o İşaret-i Semaviyeye işaret eder. Evet bir Melaikenin üfürmesiyle uçurulabilir olan casus şeytanları, böyle bir İşaret-i Azîme-i Semaviye ile, Melaikele mübareze ettirmek, elbette o Vahy-i Kur'anînin Haşmet-i Saltanatını göstermek içindir. Hem bu haşmetli olan Beyan-ı Kur'anî ve azametli Tahşidat-ı Semaviye ise; cinnîlerin, şeytanların, Semavat Ehlini mübarezeye ve müdafaya sevkedecek bir iktidarları, bir müdafaları bulduğunu ifade için değil, belki Kalb-i Muhammedîden (A.S.M.) tâ Semavat Âlemine, tâ Arş-ı A'zam'a kadar olan uzun yolda, hiçbir yerde cinn ve şeytanın müdahaleleri olmamasına işaret için, Vahy-i Kur'anî, koca Semavatta, umum Melaikece medar-ı bahsolan bir Hakikattir ki, bir derece Ona temas etmek için, şeytanlar tâ Semavata kadar çıkmaya mecbur olup, hiçbir şeye muvaffak olamayarak recmedilmesiyle işaret ediyor ki; Kalb-i Muhammedîye (A.S.M.) gelen Vahy ve Huzur-u Muhammediyeye (A.S.M.) gelen Cibrail ve Nazar-ı Muhammedîye (A.S.M.) görünen Hakaik-i Gaybiye, sağlam ve müstakimdir, hiçbir cihetle şüphe girmez diye Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan Mu'cizane haber veriyor.

Amma Cennet'in uzaklııyla beraber Âlem-i Bekadan olduğu halde en yakın yerlerde görülmesi ve bazan ondan meyve alınması ise; evvelki iki temsil Sırriyla anlaşıldığı gibi.. bu Âlem-i Fâni ve Âlem-i Şehadet ise Âlem-i Gayba ve Dâr-ı Bekaya bir perdedir. Cennet'in Merkez-i Kübrası uzakta olmakla beraber, Âlem-i Misal âyînesi vasıtasyyla her tarafta görünmesi mümkün olduğu gibi, Hakkalyakîn derecesindeki İmanlar vasıtasyyla, Cennet'in bu Âlem-i Fânidé -temsilde hata olmasın- bir nevi müstemlekeleri ve daireleri bulunabilir ve Kalb telefonuyla yüksek Ruhlar ile muhabereleri olabilir, hediyeleri gelebilir.

Amma bir Daire-i Külliyenin cüz'î bir hâdise-i şahsiye ile meşgul olması, yani kâhinlere gaybî haberleri getirmek için şeytanlar, tâ Semavata çıkış kulak veriyorlar, yarım yamalak yanlış haberler getiriyorlar diye Tefsirlerdeki ifadelerin bir Hakikatî şu olmak gerektir ki: Semavat memleketinin payitahtına kadar gidip o cüz'î haberi almak değildir. Belki cevv-i havaya dahi şümülü bulunan Semavat memleketinin -teşbihte hata yok- karakol haneleri hükmünde bazı mevkileri var ki, o mevkilerde Arz memleketi ile münasebetdarlık oluyor; cüz'î hâdiseler için, o cüz'î makamlardan kulak hırsızlığı yapıyorlar. Hattâ Kalb-i İnsanî dahi o makamlardan birisidir ki, Melek-i İlham ile şeytan-ı hususî o mevkide mübareze ediyorlar. Ve Hakaik-i İmaniye ve Kur'anîye ve Hâdisat-ı Muhammediye (A.S.M.) ise, ne kadar cüz'î de olsa, en büyük, en küllî bir hâdise-i mühimme hükmünde en küllî bir Daire olan Arş-ı A'zam'da ve Daire-i Semavatta -temsilde hata olmasın- Mukadderat-ı Kâinatın manevî ceridelerinde neşrolunuyor gibi her köşede medar-ı bahsoluyor, diye beyan ile beraber, Kalb-i Muhammedî'den (A.S.M.) tâ Daire-i Arş'a varincaya kadar ise, hiçbir cihetle müdahale imkânı olmadığından, Semavatı dinlemekten başka, şeytanların çaresi kalmadığını ifade ile, Vahy-i Kur'anî ve Nübüvvet-i Ahmedîye (A.S.M.) ne derece yüksek bir Derece-i Hakkaniyyette olduğunu ve hiçbir cihetle hilaf ve yanlış ve hile ona yanaşmak mümkün olmadığını, gayet beligane belki mu'cizane İlân etmek ve göstermektir...

S a i d N u r s î

Yirmidokuzuncu Lem'a

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ifade-i Meram

Onuç seneden beri Kalbim, Aklım ile imtizaç edip Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın

لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿١﴾ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢﴾ أَوْلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي آنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ

اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ﴿٣﴾ لَا يَأْتِي لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

gibi Âyetler ile emrettiği Tefekkür mesleğine teşvik ettiği ve **تَفَكُّرُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِّنْ عِبَادَةٍ سَنَةٍ** Hadîs-i Şerifi bazan bir saat Tefekkür bir sene İbadet hükmünde olduğunu beyan edip, Tefekküre azîm teşvikat yaptığı cihetle, ben de bu onuç seneden beri Meslek-i Tefekkürde Akıl ve Kalbime tezahür eden büyük Nurları ve uzun Hakikatları kendime muhafaza etmek için işaret nev'inden bazı Kelimatı o Envâra delalet etmek için değil, belki Vücutlarına İşaret ve Tefekkürü teshil ve İntizamı muhafaza için vaz'ettim. Gayet muhtelif Arabî ibarelerle kendi kendime o Tefekkürde gittiğim zaman o Kelimatı lisansen zikrediyordum.

Bu uzun zamanda ve binler defa tekrarında ne bana usanç geliyordu ve ne de verdiği zevk noksanlaşıyordu ve ne de onlara İhtiyac-ı Ruhî zâil

oluyordu. Çünkü bütün o Tefekkürat, Âyât-ı Kur'aniyenin Lemaati olduğundan; Âyatın bir hassası olan usandırmamak ve halâvetini muhafaza etmek hassasının bir cilvesi, o Tefekkür âyinesinde temessül etmiştir.

Bu âhirde gördüm ki: Risale-i Nur'un Eczalarındaki kuvvetli Ukde-i Hayatiye ve parlak Nurlar, o Silsile-i Tefekküratın Lem'alarıdır. Bana ettilerleri tesiri başka zâtlara da edeceğî düşüncesiyle, âhir ömrümde mecmuunu kaleme almak niyet etmiştim. Gerçi çok mühim parçaları Risalelerde dercedilmiştir; fakat heyet-i mecmuasında başka bir Kuvvet ve Kîymet buluna caktır.

Âhir-i ömür muayyen olmadığı için, bu hapisteki mahkûmiyetim ve vaziyetim ölümden daha beter bir şekil aldığından, âhir-i hayatı beklemiyerek, Kardeşlerimin ısrar ve ilhahları ile, tağyir etmeyerek, o Silsile-i Tefekkürat "Yedi Bab" üzerinde yazıldı.

[Bu Lem'anın diğer Altı Babı, Teksir Lem'alar Mecmuasında neşredilmiştir.]

الْبَابُ الثَّالِثُ فِي مَرَاتِبِ اللَّهِ أَكْبَرٍ

Otuzuç Mertebesinden yedi Mertebeyi zikredeceğiz. O Mertebelerden mühim bir kısmı, Yirminci Mektub'un İkinci Makamında ve Otuzikinci Söz'ün İkinci Mevkîfinin âhirinde ve Üçüncü Mevkîfinin evvelinde izah edilmiştir. Şu Mertebelerin Hakikatini anlamak isteyenler, o iki Söz'e müracaat etsinler...

الْمَرْتَبَةُ الْأُولَى: وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي
 الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ النَّلِّ وَكَبِيرٌ تَكْبِيرًا
 لَبَيِّنَكَ وَسَعْدِيَكَ جَلَّ جَلَالُهُ ﴿اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قُدْرَةً وَعِلْمًا إِذْ هُوَ
 الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ الَّذِي صَنَعَ الْإِنْسَانَ بِقُدْرَتِهِ كَانَ كَائِنَاتٍ

وَكَتَبَ الْكَائِنَاتِ بِقَلْمَنْ قَدَرِهِ كَمَا كَتَبَ الْإِنْسَانَ بِذَلِكَ الْقَلْمَ إِذْ ذَاكَ
الْعَالَمُ الْكَبِيرُ كَهَذَا الْعَالَمِ الصَّغِيرِ مَصْنُوعٌ قُدْرَتِهِ مَكْتُوبٌ قَدَرِهِ إِبْدَاعُهُ
لِذَاكَ صَيْرَهُ مَسْجِدًا إِيجَادُهُ لِهَذَا صَيْرَهُ سَاجِدًا إِنْشَائُهُ لِذَاكَ صَيْرَهُ ذَاكَ مُلْكًا
بِشَائُهُ لِهَذَا صَيْرَهُ مَمْلُوكًا صَنْعَتُهُ فِي ذَاكَ نَظَارَهَتْ كِتَابًا صِبَغَتُهُ فِي هَذَا
تَرَاهَرَتْ خِطَابًا قُدْرَتُهُ فِي ذَاكَ تُظْهِرُ حِشْمَتُهُ رَحْمَتُهُ فِي هَذَا تَنْظِيمُ نِعْمَتُهُ
حِشْمَتُهُ فِي ذَاكَ تَشَهُّدُ هُوَ الْوَاحِدُ نِعْمَتُهُ فِي هَذَا تَعْلِمُ هُوَ الْأَحَدُ سِكْتُهُ فِي
ذَاكَ فِي الْكُلِّ وَ الْأَجْزَاءِ سُكُونًا حَرَكَةً خَاتَمُهُ فِي هَذَا فِي الْجِسْمِ وَ
الْأَعْضَاءِ حُجَّيْرَهُ ذَرَّهُ

فَانْظُرْ إِلَى آثَارِهِ الْمُتَسِيقَةِ كَيْفَ تَرَى كَالْفَلَقِ سَخَاوَةً مُطْلَقَةً مَعَ إِنْتِظَامِ
مُطْلَقٍ فِي سُرْعَةٍ مُطْلَقَةٍ مَعَ إِرْتِزانٍ مُطْلَقٍ فِي سُهُولَةٍ مُطْلَقَةٍ مَعَ إِتْقَانٍ مُطْلَقٍ
فِي وُسْعَةٍ مُطْلَقَةٍ مَعَ حُسْنٍ صُنْعٌ مُطْلَقٍ فِي بُعْدَةٍ مُطْلَقَةٍ مَعَ إِتْفَاقٍ مُطْلَقٍ فِي
خِلْطَةٍ مُطْلَقَةٍ مَعَ اِمْتِيَازٍ مُطْلَقٍ فِي رُخْصَةٍ مُطْلَقَةٍ مَعَ غُلُوٍّ مُطْلَقٍ * فَهَذِهِ
الْكَيْفِيَّةُ الْمُشْهُودَةُ شَاهِدَةٌ لِلْعَالِقِ الْمُحَقِّقِ مُجِبَّةٌ لِلْأَحْمَقِ الْمُنَافِقِ عَلَى
قَبُولِ الصَّنْعَةِ وَ الْوَحْدَةِ لِلْحَقِّ ذِي الْقُدْرَةِ الْمُطْلَقَةِ وَ هُوَ الْعَلِيمُ الْمُطْلَقُ *
وَ فِي الْوَحْدَةِ سُهُولَةٌ مُطْلَقَةٌ وَ فِي الْكَثْرَةِ وَ الشِّرْكَةِ صُعُوبَةٌ مُنْغَلِقَةٌ * إِنْ
أُسِيدَ كُلُّ الْأَشْيَاءِ لِلْوَاحِدِ فَالْكَائِنَاتُ كَالنَّخْلَةُ وَ النَّخْلَةُ كَالثَّمَرَةِ سُهُولَةً
فِي الْإِبْتَدَاعِ * إِنْ أُسِيدَ لِلْكَثْرَةِ فَالنَّخْلَةُ كَالْكَائِنَاتِ وَ الشَّمَرَةُ
كَالشَّجَرَاتِ صُعُوبَةٌ فِي الْإِمْتِنَاعِ

إِذ الْوَاحِدُ بِالْفِعْلِ الْوَاحِدِ يُحَصِّلُ نَتِيْجَةً وَ وَضْعِيَّةً لِلْكَثِيرِ بِلَا كُلْفَةٍ وَ لَا مُبَاشِرَةً * لَوْ أُحِيلَتْ تِلْكَ الْوَضْعِيَّةُ وَ النَّتِيْجَةُ إِلَى الْكَثْرَةِ لَا يُمْكِنُ أَنْ تَصِلَ إِلَيْهَا إِلَّا بِتَكْلُفَاتٍ وَ مُبَاشِرَاتٍ وَ مُشَاجِرَاتٍ * كَأَلَامِيرِ مَعَ النَّفَرَاتِ وَ الْبَانِي مَعَ الْحَجَرَاتِ وَ الْأَرْضِ مَعَ النُّجُومِ وَ السَّيَارَاتِ وَ الْفَوَارَةِ مَعَ الْقَطَرَاتِ وَ نُقْطَةِ الْمَرْكَزِ مَعَ النُّقْطِ فِي الدَّائِرَةِ بِسِرِّ أَنَّ فِي الْوَحْدَةِ يَقُومُ الْإِنْتِسَابُ مَقَامَ قُدْرَةِ غَيْرِ مَحْدُودَةِ * وَ لَا يَضْطَرُ السَّبَبُ لِحَمْلِ مَنَابِعِ قُوَّتِهِ وَ يَتَعَاظِمُ الْأَثْرُ بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْمُسَنَدِ إِلَيْهِ * وَ فِي الشِّرْكَةِ يَضْطَرُ كُلُّ سَبَبٍ لِحَمْلِ مَنَابِعِ قُوَّتِهِ فَيَتَصَاقِرُ الْأَثْرُ بِنِسْبَةِ جُرمِهِ وَ مِنْ هُنَا غَلَبَتِ النَّمْلَةُ وَ الذَّبَابَةُ عَلَى الْجَبَابِرَةِ وَ حَمَلَتِ النَّوَافِةُ

الصَّغِيرَةُ شَجَرَةُ عَظِيمَةٌ

وَ بِسِرِّ أَنَّ فِي إِسْنَادِ كُلِّ الْأَشْيَاءِ إِلَى الْوَاحِدِ لَا يَكُونُ الْإِيجَادُ مِنَ الْعَدَمِ الْمُطْلُقِ بَلْ يَكُونُ الْإِيجَادُ عَيْنَ تَقْلِي الْمُوْجُودِ الْعِلْمِيِّ إِلَى الْوُجُودِ الْخَارِجِيِّ كَنَقْلِ الصُّورَةِ الْمُتَمَثِّلَةِ فِي الْمِرْأَةِ إِلَى الصَّحِيفَةِ الْفُطُوْغَرَفِيَّةِ لِتَثْبِيتِ وُجُودِ خَارِجِيِّ لَهَا بِكَمَالِ السُّهُولَةِ أَوْ إِظْهَارِ الْخَطِّ الْمَكْتُوبِ بِمَدَادٍ لَا يُرَى بِوَاسِطَةِ مَادَّةٍ مُظْهِرَةٍ لِلْكِتَابَةِ الْمَسْتَوَرَةِ وَ فِي إِسْنَادِ الْأَشْيَاءِ إِلَى الْأَشْبَابِ وَ الْكَثْرَةِ يَلْزَمُ الْإِيجَادُ مِنَ الْعَدَمِ الْمُطْلُقِ .. وَ هُوَ إِنْ لَمْ يَكُنْ مُحَالًا يَكُونُ أَصْعَبَ الْأَشْيَاءَ *

فَالسُّهُولَةُ فِي الْوَحْدَةِ وَالصِّلَةُ إِلَى دَرَجَةِ الْوُجُوبِ * وَالصُّعُوبَةُ فِي الْكُثُرَةِ
وَالصِّلَةُ إِلَى دَرَجَةِ الْإِمْتِنَاعِ * وَبِحُكْمَةِ أَنَّ فِي الْوَحْدَةِ يُمْكِنُ الْإِبْدَاعُ وَ
إِيجَادُ الْأَيْسِ مِنَ اللَّهِ

: Adem-i sirf : الْكِلِّيْسُ Mevcud demektir. (*) آنلائیں :
demektir.}

يَعْنِي إِبْدَاعُ الْمَوْجُودِ مِنَ الْعَدَمِ الصِّرْفِ بِلَا مُدَدٍ وَ لَا مَادَةً .. وَ اِفْرَاغُ
الذَّرَّاتِ فِي الْقَالِبِ الْعِلْمِيِّ بِلَا كُلْفَةٍ وَ لَا خِلْطَةٍ
وَ فِي الشِّرْكَةِ وَ الْكُثْرَةِ لَا يُمْكِنُ إِبْدَاعُ مِنَ الْعَدَمِ يَتَّقَوِّقُ كُلُّ أَهْلِ الْعُقْلِ
فَلَا بُدَّ لِوُجُودِ ذِي حَيَاةٍ جَمْعُ ذَرَّاتٍ مُنْتَشِرَةٍ فِي الْأَرْضِ وَ الْعَنَاصِرِ .. وَ
بِعَدِ الْقَالِبِ الْعِلْمِيِّ يَلْزُمُ لِمُحَافَظَةِ الذَّرَّاتِ فِي جَسْمِ ذِي الْحَيَاةِ وُجُودُ
عِلْمٍ كُلِّيٍّ وَ إِرَادَةٍ مُطْلَقَةٍ فِي كُلِّ ذَرَّةٍ * وَ مَعَ ذَلِكَ أَنَّ الشُّرَكَاءَ مُسْتَغْنِيَةٌ
عَنْهَا وَ مُمْتَنَعَةٌ بِالذَّاتِ بِخَمْسَةِ وُجُوهٍ مُتَدَاخِلَةٍ * وَ الشُّرَكَاءُ
الْمُسْتَغْنِيَةُ عَنْهَا وَ الْمُمْتَنَعَةُ بِالذَّاتِ تَحْكِيمِيَّةٌ مَحْضَةٌ لَا أَمَارَةَ عَلَيْهَا وَ
لَا إِشَارَةَ إِلَيْهَا فِي شَيْءٍ مِنَ الْمَوْجُودَاتِ إِذْ خِلْقَةُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ
تَسْتَلِزمُ قُدرَةً كَامِلَةً غَيْرَ مُتَنَاهِيَةً بِالضَّرُورَةِ فَاسْتَغْفِيَ عَنِ الشُّرَكَاءِ وَ إِلَّا
لَزِمَ تَحْدِيدُ وَ اِنْتِهَاءُ قُدرَةٍ كَامِلَةٍ غَيْرَ مُتَنَاهِيَةٍ فِي وَقْتٍ عَدِمِ التَّنَاهِي بِقُوَّةٍ
مُتَنَاهِيَةٍ بِلَا ضَرُورَةٍ مَعَ الضَّرُورَةِ فِي عَكْسِهِ وَ هُوَ مُحَالٌ فِي خَمْسَةِ أَوْجُهٍ
فَامْتَنَعَتِ الشُّرَكَاءُ مَعَ أَنَّ الشُّرَكَاءَ الْمُمْتَنَعَةَ

بِتْلُكَ الْوُجُوهِ لَا إِشَارَةً إِلَى وُجُودِهَا وَ لَا أَمَارَةً عَلَى تَحْقِيقِهَا فِي شَيْءٍ مِنَ
الْمَوْجُودَاتِ فَقَدِ اسْتَفْسَرْنَا هَذِهِ الْمَسْأَلَةَ (فِي الْمَوْقِفِ الْأَوَّلِ) مِنَ
الرِّسَالَةِ الثَّانِيَةِ وَالثَّلَاثِينَ مِنَ الدَّرَرَاتِ إِلَى السَّيَارَاتِ .. (وَفِي الْمَوْقِفِ
الثَّانِي) مِنَ السَّمَوَاتِ إِلَى التَّشَخُصَاتِ الْوَجْهِيَّةِ فَأَعْطَتْ جَمِيعَهَا جَوابَ
رَدِ الشِّرْكِ بِإِرَائَةِ سِكَّةِ التَّوْحِيدِ فَكَمَا لَا شُرَكَاءَ لَهُ كَذَلِكَ
لَا مُعِينَ وَلَا وُزَرَاءَ لَهُ

وَمَا الْأَسْبَابُ إِلَّا حِجَابٌ رَقِيقٌ عَلَى تَصْرُفِ الْقُدْرَةِ الْأَزْلِيَّةِ لَيْسَ لَهَا
تَأْثِيرٌ إِيجَادِيٌّ فِي نَفْسِ الْأَمْرِ * إِذَا شَرَفَ الْأَسْبَابُ وَأَوْسَعَهَا إِخْتِيَارًا هُوَ
الْإِنْسَانُ مَعَ آنَّهُ لَيْسَ فِي يَدِهِ مِنْ أَظْهَرٍ أَفْعَالِهِ الْإِخْتِيَارِيَّةِ كَالْأَكْلِ وَالْكَلَامِ
وَالْفِكْرِ مِنْ مَاتِ أَجْزَاءِ إِلَّا جُزْءٌ وَاحِدٌ مَشْكُوكٌ فَإِذَا كَانَ السَّبَبُ
الْأَشْرَفُ وَالْأَوْسَعُ إِخْتِيَارًا مَغْلُولُ الْأَيْدِي عَنِ التَّصْرُفِ الْحَقِيقِيِّ كَمَا
تَرَى فَكَيْفَ يُمْكِنُ أَنْ تَكُونَ الْبَهِيمَاتُ وَالْجَمَادَاتُ شَرِيكًا فِي الإِيجَادِ
وَالرُّبُوبِيَّةِ لِخَالِقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ

فَكَمَا لَا يُمْكِنُ أَنْ يَكُونَ الظَّرْفُ الَّذِي وَضَعَ السُّلْطَانُ فِيهِ الْهِدِيَّةَ أَوِ
الْمَنْدِيلُ الَّذِي لَفَ فِيهِ الْعَطِيَّةَ أَوِ النَّفَرُ الَّذِي أَرْسَلَ عَلَى يَدِهِ التِّعْمَةَ
إِلَيْكَ شُرَكَاءَ لِلْسُّلْطَانِ فِي سَلْطَنَتِهِ كَذَلِكَ لَا يُمْكِنُ أَنْ يَكُونَ الْأَسْبَابُ
الْمُرْسَلَةُ عَلَى أَيْدِيهِمُ النِّعَمُ إِلَيْنَا وَالظُّرُوفُ الَّتِي هِيَ صَنَادِيقُ الْنِعَمِ
الْمُدَخَّرَةُ لَنَا وَالْأَسْبَابُ الَّتِي إِلْتَفَتْ عَلَى عَطَايَا إِلَهِيَّةٍ

مُهَدَّاتٌ إِلَيْنَا شَرَكَاءَ أَعْوَانًا أَوْ وَسَائِطًا مُؤْثِرًا

الْمَرْتَبَةُ الثَّانِيَةُ: جَلَّ جَلَالُهُ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قُدْرَةً وَ عِلْمًا إِذْ هُوَ
 الْخَلَقُ الْعَلِيمُ الصَّانِعُ الْحَكِيمُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ الَّذِي هَذِهِ الْمَوْجُودَاتُ
 الْأَرْضِيَّةُ وَ الْأَجْرَامُ الْعُلُوِّيَّةُ فِي بُسْتَانِ الْكَائِنَاتِ مُعْجَزَاتٌ قُدْرَةُ خَلَقٍ
 عَلِيمٌ بِالْبَدَاهَةِ * وَ هَذِهِ النَّبَاتَاتُ الْمُتَلَوِّنَةُ الْمُتَزَيِّنَةُ الْمَنْثُورَةُ وَ هَذِهِ
 الْحَيْوَانَاتُ الْمُتَنَوِّعَةُ الْمُتَبَرِّجَةُ الْمَنْشُورَةُ فِي حَدِيقَةِ الْأَرْضِ خَوَارِقُ
 صَنْعَةِ صَانِعٍ حَكِيمٍ بِالضَّرُورَةِ وَ هَذِهِ الْأَزْهَارُ الْمُتَبَسِّمَةُ وَ الْأَثْمَارُ
 الْمُتَزَيِّنَةُ فِي جِنَانٍ هَذِهِ الْحَدِيقَةِ هَدَايَاءُ رَحْمَةِ رَحْمَنِ رَحِيمٍ بِالْمُشَاهَدَةِ
 تَشَهُّدُ هَاتِيكَ وَ تُنَادِي تَاكَ وَ تُعْلِنُ هَذِهِ بِأَنَّ خَلَاقَ هَاتِيكَ وَ مُصَوَّرَ تَاكَ وَ
 وَاهِبٌ هَذِهِ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ قَدْ وَسَعَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَ
 عِلْمًا تَتَسَاوِي بِالنِّسْبَةِ إِلَى قُدْرَتِهِ الْذَّرَاتُ وَ النُّجُومُ وَ الْقَلِيلُ وَ الْكَثِيرُ
 وَ الصَّغِيرُ وَ الْكَبِيرُ وَ الْمُتَنَاهِي وَ غَيْرُ الْمُتَنَاهِي وَ كُلُّ الْوُقُوعَاتِ
 الْمَاضِيَّةِ وَ غَرَائِبُهَا مُعْجَزَاتٌ صَنْعَةِ صَانِعٍ حَكِيمٍ تَشَهُّدُ عَلَى أَنَّ ذَلِكَ
 الصَّانِعُ قَدِيرٌ عَلَى كُلِّ الْإِمْكَانَاتِ الْإِسْتِقْبَالِيَّةِ وَ عَجَائِبُهَا إِذْ هُوَ الْخَلَاقُ

الْعَلِيمُ وَ الْعَرِيزُ الْحَكِيمُ

فَسُبْحَانَ مَنْ جَعَلَ حَدِيقَةَ أَرْضِهِ مَشْهَرَ صَنْعَتِهِ مَحْسُرَ فَطْرَتِهِ مَظْهَرَ قُدْرَتِهِ
 مَدَارَ حِكْمَتِهِ مَزْهَرَ رَحْمَتِهِ مَزْرَعَ جَنَّتِهِ مَمَّرَ الْمَخْلُوقَاتِ مَسِيلَ
 الْمَوْجُودَاتِ

مَكِيلَ الْمَصْنُوعَاتِ فَمُرَيْنُ الْحَيَاةِ مُنَقَّشُ الطُّيُورَاتِ مُثَمَّرُ
 الشَّجَرَاتِ مُرَهَّرُ النَّبَاتَاتِ مُعْجَزَاتُ عِلْمِهِ خَوَارِقُ صُنْعِهِ هَدَايَاءُ جُودِهِ
 بَرَاهِينُ لُطْفِهِ تَبَسُّمُ الْأَزْهَارِ مِنْ زِينَةِ الْأَثْمَارِ، تَسْجُعُ الْأَطْيَارِ فِي نَسْمَةِ
 الْأَسْحَارِ، تَهْزُجُ الْأَمْطَارِ عَلَى خُدُودِ الْأَزْهَارِ، تَرَحُّمُ الْوَالِدَاتِ عَلَى الْأَطْفَالِ
 الصِّفَارِ، تَعْرُفُ وَدُودِهِ، تَوَدُّدُ رَحْمَانِ، تَرَحُّمُ حَنَانِ تَحَنَّنُ مَنَانِ لِلْجِنِّ وَ
 الْإِنْسَانِ وَالرُّوحِ وَالْحَيْوَانِ وَالْمَلَكِ وَالْجَانِ وَالْبُذُورُ وَالْأَثْمَارُ وَ
 الْحُبُوبُ وَالْأَزْهَارُ مُعْجَزَاتُ الْحِكْمَةِ خَوَارِقُ الصَّنْعَةِ هَدَايَاءُ الرَّحْمَةِ
 بَرَاهِينُ الْوَحْدَةِ شَوَاهِدُ لُطْفِهِ فِي دَارِ الْآخِرَةِ شَوَاهِدُ صَادِقَةٌ بِيَانٍ خَلَاقَهَا عَلَى
 كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٍ وَبِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ قَدْ وَسَعَ كُلَّ شَيْءٍ بِالرَّحْمَةِ وَالْعِلْمِ وَ
 الْخَلْقِ وَالتَّدْبِيرِ وَالصُّنْعِ وَالتَّصْوِيرِ * فَالشَّمْسُ كَالْبُذْرَةِ وَالنَّجْمُ
 كَالرُّزْبَرَةِ وَالْأَرْضُ كَالْحَبَّةِ لَا تَثْقُلُ عَلَيْهِ بِالْخَلْقِ وَالتَّدْبِيرِ وَالصُّنْعِ وَ
 التَّصْوِيرِ * فَالْبُذُورُ وَالْأَثْمَارُ مَرَايَاءُ الْوَحْدَةِ فِي أَقْطَارِ الْكَثْرَةِ إِشَارَاتُ
 الْقَدَرِ رُمُوزَاتُ الْقُدْرَةِ بِيَانٍ تِلْكَ الْكَثْرَةِ مِنْ مَنْبَعِ الْوَحْدَةِ تَصُدُّرُ شَاهِدَةً
 لِوَحْدَةِ الْفَاطِرِ فِي الصُّنْعِ وَالتَّصْوِيرِ ثُمَّ إِلَى الْوَحْدَةِ تَنْتَهِي ذَاكِرَةُ لِحِكْمَةِ
 الصَّانِعِ فِي الْخَلْقِ وَالتَّدْبِيرِ * وَتَلْوِيَحَاتُ الْحِكْمَةِ بِيَانٍ خَالِقُ الْكُلِّ بِكُلِّيَّةِ
 النَّظَرِ إِلَى الْجُزْئِيِّ يَنْظُرُ ثُمَّ إِلَى جُزْئِيهِ إِذَا نَكَانَ ثُمَّاً فَهُوَ الْمَقْصُودُ
 الْأَظْهَرُ مِنْ خَلْقِ هَذَا الشَّجَرِ فَالْبَشَرُ ثَمَرٌ لِهَذِهِ الْكَائِنَاتِ فَهُوَ الْمَقْصُودُ
 الْأَظْهَرُ لِخَالِقِ الْمَوْجُودَاتِ وَالْقُلْبُ

كَالنُّوَّاةِ فَهُوَ الْمِرَآةُ الْأَنْوَرُ لِصَانِعِ الْمَخْلُوقَاتِ * مِنْ هَذِهِ الْحِكْمَةِ
 فَالإِنْسَانُ الْأَصْغَرُ فِي هَذِهِ الْكَائِنَاتِ هُوَ الْمَدَارُ الْأَظْهَرُ لِلنَّشْرِ وَالْمَحْشَرِ
 فِي هَذِهِ الْمَوْجُودَاتِ وَالتَّخْرِيبِ وَالتَّبْدِيلِ وَالتَّحْوِيلِ وَالتَّجْدِيدِ لِهَذِهِ
 الْكَائِنَاتِ اللَّهُ أَكْبَرُ يَا كَبِيرُ أَنْتَ الَّذِي لَا تَهْمِي الْعُقُولُ لِكُنْدِ عَظَمَتِي
 كِه: لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ بَرَابِرٌ مِّنْ زَنْدٍ هَرَشَى دَمَادَ جُوَيْدَنَدَ يَا حَقَّ سَرَاسِرَ
 كُوَيْدَنَدَ يَا حَقَّ

الْمَرْتَبَةُ الْثَالِثَةُ: (إِيْضَاحُهَا فِي رَأْسِ الْمَوْقِفِ الْثَالِثِ مِنَ الرِّسَالَةِ
 الشَّانِيَةِ وَ ثَلَاثِينَ) اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قُدْرَةً وَ عِلْمًا إِذْ هُوَ الْقَدِيرُ
 الْمُقَدِّرُ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ الْمُصَوِّرُ الْكَرِيمُ الْلَّطِيفُ الْمُرَزِّينُ الْمُنْعِمُ الْوَدُودُ
 الْمُتَعَرِّفُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ الْمُتَحَمِّنُ الْجَمِيلُ ذُو الْجَمَالِ وَ الْكَمالِ
 الْمُطْلُقُ النَّقَاشُ الْأَرَزِلُ الَّذِي مَا حَقَائِقُ هَذِهِ الْكَائِنَاتِ كُلَّا وَ أَجْرَاءً وَ
 صَحَائِفَ وَ طَبَقَاتٍ وَ مَا حَقَائِقُ هَذِهِ الْمَوْجُودَاتِ كُلِّيًّا وَ جُزْئِيًّا وَ وُجُودًا
 وَ بَقَاءً إِلَّا وَ هِيَ خُطُوطُ قَلْمَنْ قَضَائِيهِ وَ قَدَرِهِ بِتَنْظِيمِ وَ تَقْدِيرِ وَ عِلْمِ وَ
 حِكْمَةِ وَ إِلَّا نُقُوشُ پُرْكَارِ عِلْمِهِ وَ حِكْمَتِهِ بِصُنْعٍ وَ تَصْوِيرٍ وَ إِلَّا تَزْيِينَاتُ
 يَدِ بَيْضَاءِ صُنْعِهِ وَ تَصْوِيرِهِ وَ تَزْيِينِهِ وَ تَنْوِيرِهِ بِلُطْفٍ وَ كَرِيمٍ وَ إِلَّا آزَاهِيرُ

(Haşيء): Bu Üçüncü Mertebe, cüz'î bir çiçeği ve güzel bir kadını nazara alıyor. Koca bahar bir çekiktir. Cennet dahi bir çiçek gibidir, o mertebenin mazharlarındırlar. Ve Alem güzel ve büyük bir İnsan ve Hürüler nev'i ve Ruhanıflar taifesi ve hayvanlar cinsi ve İnsan sınıfı herbiri manen güzel bir İnsan hükmünde, bu mertebenin gösterdiği Esmayı safahatıyla gösteriyor.

لَطَائِفٍ لُطْفِهِ وَكَرْمِهِ وَتَعْرُفُهِ وَتَوَدُّدِهِ بِرَحْمَةِ وَنِعْمَةِ وَالْأَثْمَارُ
 فَيَا ضِعِينَ رَحْمَتِهِ وَنِعْمَتِهِ وَتَرَحْمِهِ وَتَحْنِيَّهِ بِجَمَالٍ وَكَمَالٍ وَالْأَ
 لَمَعَاتُ جَمَالٍ سَرْمَدِيٍّ وَكَمَالٍ دَيْمُومِيٌّ بِشَهَادَةِ تَفَانِيَّةِ الْمَرَايَا وَسَيَالِيَّةِ
 الْمَظَاهِرِ مَعَ دَوَامِ تَجَلِّيِ الْجَمَالِ عَلَى مَرِّ الْفُصُولِ وَالْعُصُورِ وَالْأَدَوَارِ وَمَعَ
 دَوَامِ الْإِنْعَامِ عَلَى مَرِّ الْأَنَامِ وَالْأَيَّامِ وَالْأَعْوَامِ
 نَعَمْ تَقَانِي الْمِرَآةِ زَوَالُ الْمَوْجُودَاتِ مَعَ التَّجَلِّيِ الدَّائِمِ مَعَ الْفَيْضِ الْمُلَازِمِ
 مِنْ أَظْهَرِ الظَّوَاهِرِ مِنْ أَهْبَرِ الْبُوَاهِرِ عَلَى أَنَّ الْجَمَالَ الظَّاهِرَ أَنَّ الْكَمَالَ
 الزَّاهِرَ لَيْسَا مُلْكَ الْمَظَاهِرِ مِنْ أَفْصَحِ تَبْيَانِ مِنْ أَوْضَحِ بُرْهَانِ لِلْجَمَالِ
 الْمُسْجَرَدِ لِلإِحْسَانِ الْمُجَدَّدِ لِلْوَاجِبِ الْوُجُودِ لِلْبَاقِي الْوَدُودِ
 نَعَمْ فَالْأَثْرُ الْمُكَمَّلُ يَدْلُلُ بِالْبَدَاهَةِ عَلَى الْفِعْلِ الْمُكَمَّلِ ثُمَّ الْفِعْلُ الْمُكَمَّلُ
 يَدْلُلُ بِالْبَدَاهَةِ عَلَى الْأَسْمَاءِ الْمُكَمَّلِ وَالْفَاعِلِ الْمُكَمَّلِ ثُمَّ الْأَسْمَاءِ الْمُكَمَّلُ
 يَدْلُلُ بِلَارَيْبٍ عَلَى الْوَصْفِ الْمُكَمَّلِ ثُمَّ الْوَصْفُ الْمُكَمَّلُ يَدْلُلُ بِلَاشَكٍ عَلَى
 الشَّانِ الْمُكَمَّلِ ثُمَّ الشَّانُ الْمُكَمَّلُ يَدْلُلُ بِالْيَقِينِ عَلَى كَمَالِ الذَّاتِ بِمَا
 يَلِيقُ بِالذَّاتِ وَهُوَ الْحَقُّ الْيَقِينُ
 الْمَرْتَبَةُ الرَّابِعَةُ: جَلَّ جَلَالُهُ اللَّهُ أَكْبُرُ إِذْ هُوَ الْعَدْلُ الْعَادِلُ الْحَكْمُ
 الْحَاكِمُ الْحَكِيمُ الْأَزْلِيُّ الَّذِي أَسَّسَ بُنْيَانَ شَجَرَةِ هَذِهِ الْكَائِنَاتِ فِي سِتَّةِ
 أَيَّامٍ بِاُصُولِ

مِشَيْعَتِهِ وَ حِكْمَتِهِ وَ فَصَلَّهَا بِدَسَاتِيرِ قَضَائِهِ وَ قَدَرِهِ وَ نَظَمَهَا بِقَوَافِينِ
 عَادَتِهِ وَ سُنَّتِهِ وَ زَيَّنَهَا بِنَوَامِيسٍ عِنَايَتِهِ وَ رَحْمَتِهِ وَ نُورَهَا بِجَلَوَاتِ
 أَسْمَائِهِ وَ صِفَاتِهِ بِشَهَادَاتِ إِنْتِظَامَاتِ مَصْنُوعَاتِهِ وَ تَزْيِينَاتِ مَوْجُودَاتِهِ وَ
 تَشَابُهِهَا وَ تَنَاسُبُهَا وَ تَجَاوِبُهَا وَ تَعَاوِنُهَا وَ تَعَانِقُهَا وَ إِتقَانِ الصَّنْعَةِ
 الشُّعُورِيَّةِ فِي كُلِّ شَيْءٍ عَلَى مِقْدَارِ قَامَةِ قَابِيلَيْتِهِ الْمُقْدَرَةِ بِتَقْدِيرِ الْقَدْرِ
 فَالْحِكْمَةُ الْعَامَّةُ فِي تَنْظِيمَاتِهَا وَ الْعِنَاءَةُ التَّامَّةُ فِي تَرْبِيَاتِهَا وَ الرَّحْمَةُ
 الْوَاسِعَةُ فِي تَلْطِيفَاتِهَا وَ الْأَرْزَاقُ وَ الْإِعَاشَةُ الشَّامِلَةُ فِي تَرْبِيَتِهَا وَ
 الْحَيَاةُ الْعَجِيْبَةُ الصَّنْعَةُ بِمَظَهَرِيَّتِهَا لِلشُّؤُونِ الدَّازِيَّةِ لِفَاطِرِهَا وَ الْمَحَاسِنُ
 الْقُصْدِيَّةُ فِي تَحْسِينَاتِهَا وَ دَوَامُ تَجَلِّي الْجَمَالِ الْمُنْعَكِسِ مَعَ زَوَالِهَا وَ
 الْعِشْقُ الصَّادِقُ فِي قَلْبِهَا لِمَعْبُودِهَا وَ الْإِنْجِذَابُ الظَّاهِرُ فِي جَذْبِهَا وَ
 إِقْفَاقُ كُلِّ كُمَلِّهَا عَلَى وَحْدَةِ فَاطِرِهَا وَ التَّصَرُّفُ لِمَصَالِحِ فِي أَجْزَائِهَا وَ
 التَّدْبِيرُ الْحَكِيمُ لِنَيَّاتِهَا وَ التَّرْبِيَّةُ الْكَرِيمَةُ لِحَيْوَانَاتِهَا وَ الْإِنْتِظامُ
 الْمُكَمَّلُ فِي تَغْيِيرَاتِ أَرْكَانِهَا وَ الْفَaiَاتُ الْجَسِيمَةُ فِي إِنْتِظَامِ كُلَّيْتِهَا وَ
 الْحُدُوثُ دَفْعَةً مَعَ غَايَةِ كَمَالِ حُسْنِ صَنْعَتِهَا بِلَا إِحْتِياجٍ إِلَى مُدَّةٍ وَ مَادَةٍ
 وَ التَّشَخُّصُ الْحَكِيمَةُ مَعَ عَدَمِ تَحْدِيدِ تَرْدُدِ إِمْكَانَاتِهَا وَ قَضَاءِ حَاجَاتِهَا
 عَلَى غَايَةِ كَثْرَتِهَا وَ تَنَوُّعِهَا فِي أَوْقَاتِهَا الْلَّاِئِقَةِ الْمُنَاسِبَةِ مِنْ حَيْثُ لَا
 يَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَيْثُ لَا يُشَعِّرُ مَعَ قَصْرِ آيِّدِيهَا مِنْ أَصْغَرِ مَطَالِبِهَا وَ الْقُوَّةُ
 الْمُطْلَقَةُ فِي مَعْدَنِ ضَعْفِهَا وَ الْقُدْرَةُ

الْمُطْلَقَةُ فِي مَنْبِعِ عَجْزِهَا وَالْحَيَاةُ الظَّاهِرَةُ فِي جُمُودِهَا وَالشُّعُورُ
 الْمُحِيطُ فِي جَهْلِهَا وَالْإِنْتِظامُ الْمُكَمَّلُ فِي تَغْيِيرِهَا الْمُسْتَلِزمُ لِوُجُودِ
 الْمُغَيْرِ الْغَيْرِ الْمُتَغَيِّرِ وَالْإِتَّفَاقُ فِي تَسْبِيحَاتِهَا كَالدَّوَائِرِ الْمُتَدَابِلَةِ
 الْمُتَّحِدَةِ الْمَرْكَزِ وَالْمَقْبُولَيَّةُ فِي دَعَوَاتِهَا التَّلَاثِ بِلِسَانٍ إِسْتِعْدَادِهَا وَ
 بِلِسَانٍ إِحْتِيَاجِهَا الْفِطْرِيَّةِ وَبِلِسَانٍ إِضْطَرَارِهَا وَالْمُنَاجَاةُ وَالشُّهُودَاتُ
 وَالْفُؤُوضَاتُ فِي عِبَادَاتِهَا وَالْإِنْتِظامُ فِي قَدَرِهَا وَالْإِطْمَئْنَانُ بِذِكْرِ
 فَاطِرِهَا وَكَوْنُ الْعِبَادَةِ فِيهَا خَيْطٌ الْوُصْلَةُ بَيْنَ مُنْتَهِيَّهَا وَمَبْدِئِهَا وَسَبَبُ
 ظُهُورِ كَمَالِهَا وَلِتَحْقِيقِ مَقَاصِدِ صَانِعِهَا وَهَكَذَا إِسَائِرُ شُؤُنَاتِهَا وَأَحْوَالِهَا وَ
 كَيْفِيَّاتِهَا شَاهِدَاتٌ بِأَنَّهَا كُلُّهَا بِتَدْبِيرٍ مُدَبِّرٍ حَكِيمٌ وَاحِدٌ وَفِي تَرْبِيةِ
 مُرَبٍّ كَرِيمٌ أَحَدٌ صَمِدٌ وَكُلُّهَا خُدَّامٌ سَيِّدٌ وَاحِدٌ وَتَحْتَ تَصْرُفِ مُتَصَرِّفٍ
 وَاحِدٌ وَمَصْدَرُهُمْ قُدْرَةُ الْوَاحِدِ الَّذِي نَظَاهَرَتْ وَتَكَاثَرَتْ خَوَاتِيمُ وَحْدَتِهِ
 عَلَى كُلِّ مَكْتُوبٍ مِنْ مَكْتُوبَاتِهِ فِي كُلِّ صَفَحةٍ مِنْ صَفَحَاتِ مَوْجُودَاتِهِ
 نَعَمْ فَكُلُّ زُهْرَةٍ وَثَمَرٍ وَكُلُّ نَبَاتٍ وَشَجَرٍ بَلْ كُلُّ حَيْوانٍ وَحَجَرٍ بَلْ كُلُّ ذَرٍ
 وَمَدَرٍ فِي كُلِّ وَادٍ وَجَبَلٍ وَكُلِّ بَادٍ وَقَفْرٍ خَاتَمٌ بَيْنَ النَّقْشِ وَالْأَثَرِ يُظْهِرُ
 لِدْقَةِ النَّظَرِ بِأَنَّ ذَا ذَاكَ الْأَثَرِ هُوَ كَاتِبُ ذَاكَ الْمَكَانِ بِالْعِبَرِ فَهُوَ كَاتِبُ ظَهَرِ
 الْبَرِّ وَبَطْنِ الْبَحْرِ فَهُوَ نَقَاشُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ فِي صَحِيفَةِ السَّمَوَاتِ ذَاتِ
 الْعِبَرِ جَلَّ جَلَلُ نَقَاشِهَا اللَّهُ أَكْبَرُ كَهْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ بَرَابُرٌ مِنْ زَنْدِ عَالَمٍ

الْمَرْتَبَةُ الْخَامِسَةُ: أَللَّهُ أَكْبَرُ إِذْ هُوَ الْخَلَقُ الْقَدِيرُ الْمُصَوَّرُ الْبَصِيرُ
 الَّذِي هَذِهِ الْأَجْرَامُ الْعُلوِّيَّةُ وَالْكَوَاكِبُ الدُّرِّيَّةُ نَبِرَاتُ بَرَاهِينُ الْوَهِيَّةِ وَ
 عَظَمَتِهِ وَشَعَاعَاتُ شَوَاهِدِ رُبُوبِيَّتِهِ وَعِزَّتِهِ تَشَهُّدُ وَتُنَادِي عَلَى شَعْشَعَةِ
 سَلْطَنَةِ رُبُوبِيَّتِهِ وَتُنَادِي عَلَى وُسْعَةِ حُكْمِهِ وَحِكْمَتِهِ وَعَلَى حِشْمَةِ عَظَمَةِ
 قُدْرَتِهِ فَاسْتَمِعْ إِلَى آيَةٍ (أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَ
 زَيَّنَاهَا) الْخ.. ثُمَّ انْظُرْ إِلَى وَجْهِ السَّمَاءِ كَيْفَ تَرَى سُكُونَةِ
 حَرَكَةً فِي حِكْمَةٍ تَلَعْلَأً فِي حِشْمَةٍ تَبَسُّمًا فِي زِينَةٍ مَعَ اِنْتِظَامِ الْخِلْقَةِ مَعَ
 اِتْرَازِ الصَّنْعَةِ تَسْعَشُ سِرَاجَهَا لِتَبْدِيلِ الْمَوَاسِيمِ تَهَلُّلُ مِضَابَاحَهَا لِتَنْوِيرِ
 الْمَعَالِمِ تَلَثُلًا نُجُومَهَا لِتَزْيِينِ الْوَالَمِ تُعْلِنُ لِأَهْلِ النُّهَى سَلْطَنَةً بِلَا إِنْتِهَاءٍ
 لِتَدْبِيرِ هَذَا الْعَالَمِ

فَذَلِكَ الْخَلَقُ الْقَدِيرُ عَلَيْمٌ بِكُلِّ شَيْءٍ وَمُرِيدٌ بِإِرَادَةٍ شَامِلَةٍ مَا شَاءَ كَانَ وَ
 مَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ وَهُوَ قَدِيرٌ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ بِقُدْرَةٍ مُطْلَقَةٍ مُحِيطَةٍ ذَاتِيَّةٍ وَ
 كَمَا لَا يُمْكِنُ وَلَا يُتَصَوَّرُ وُجُودُ هَذِهِ الشَّمْسِ فِي هَذَا الْيَوْمِ بِلَا ضِيَاءٍ وَلَا
 حَرَارَةً كَذَلِكَ لَا يُمْكِنُ وَلَا يُتَصَوَّرُ وُجُودُ إِلَيْهِ خَالِقٍ لِلسَّمَوَاتِ بِلَا عِلْمٍ
 مُحِيطٍ وَبِلَا قُدْرَةٍ مُطْلَقَةٍ فَهُوَ بِالضَّرُورَةِ عَلَيْمٌ بِكُلِّ شَيْءٍ يَعْلَمُ مُحِيطٌ لَا زِمْ
 ذَاتِيٌّ لِلذَّاتِ يَلْزُمُ تَعْلُقُ ذَلِكَ الْعِلْمِ بِكُلِّ الْأَشْيَاءِ لَا يُمْكِنُ أَنْ يَنْفَكَّ عَنْهُ
 شَيْءٌ بِسِرِّ الْحُضُورِ

وَالشُّهُودُ وَالنُّفُوذُ وَالإِحْاطَةُ النُّورَانِيَّةُ فَمَا يُشَاهِدُ فِي جَمِيعِ
الْمَوْجُودَاتِ مِنَ الْإِنْتِظَامَاتِ الْمَوْزُونَةِ وَالْإِتَّرَانَاتِ الْمَنْظُومَةِ وَالْحِكْمِ
الْعَامَّةِ وَالْعِنَايَاتِ التَّامَّةِ وَالْأَقْدَارِ الْمُنْتَظَمَةِ وَالْأَقْضِيَّةِ الْمُثِيرَةِ وَ
الْآجَالِ الْمُعَيْنَةِ وَالْأَرْزَاقِ الْمُقْنَنَةِ وَالْإِتِّقَانَاتِ الْمُفَنَّنَةِ وَ
الْإِهْتِمَامَاتِ الْمُرَبَّنَةِ وَغَایَةِ كَمالِ الْإِمْتِيَازِ وَالْإِتَّرَانِ وَالْإِنْتِظَامِ وَ
الْإِتِّقَانِ وَالسُّهُولَةِ الْمُطْلَقَةِ شَاهِدَاتٍ عَلَى إِحْاطَةِ عِلْمٍ عَلَامٍ الغُيُوبِ بِكُلِّ
شَيْءٍ وَأَنَّ آيَةً (أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ الْلَّطِيفُ الْخَبِيرُ) تَدْلُّ عَلَى أَنَّ
الْوُجُودَ فِي الشَّيْءِ يَسْتَلِذُمُ الْعِلْمُ بِهِ وَنُورُ الْوُجُودِ فِي الْأَشْيَاءِ يَسْتَلِذُمُ نُورَ
الْعِلْمِ فِيهَا فَنِسْبَةُ دَلَالَةِ حُسْنِ صَنْعَةِ الْإِنْسَانِ عَلَى شُعُورِهِ إِلَى نِسْبَةِ دَلَالَةِ
خِلْقَةِ الْإِنْسَانِ عَلَى عِلْمِ خَالِقِهِ كَنِسْبَةُ لِمَيْعَةِ نُجَيْمَةِ الدُّبِيَّةِ فِي اللَّيْلَةِ
الدَّهْمَاءِ إِلَى شَعْشَعَةِ الشَّمْسِ فِي نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى وَجْهِ الْفَبْرَاءِ
وَكَمَا أَنَّهُ عَلِيمٌ بِكُلِّ شَيْءٍ فَهُوَ مُرِيدٌ لِكُلِّ شَيْءٍ لَا يُمْكِنُ أَنْ يَتَحَقَّقَ شَيْءٌ
بِدُونِ مَشِيَّتِهِ وَكَمَا أَنَّ الْقُدْرَةَ تُؤَثِّرُ وَأَنَّ الْعِلْمَ يُمَيِّزُ كَذَلِكَ أَنَّ الْإِرَادَةَ
تُخَصِّصُ. ثُمَّ يَتَحَقَّقُ وُجُودُ الْأَشْيَاءِ فَالشَّوَاهِدُ عَلَى وُجُودِ إِرَادَتِهِ تَعَالَى وَ
إِخْتِيَارِهِ سُبْحَانَهُ بِعَدَهِ كَيْفِيَّاتِ الْأَشْيَاءِ وَأَحْوَالِهَا وَشُؤُونَاتِهَا نَعْمُ
فَتَنْظِيمُ الْمَوْجُودَاتِ وَتَخْصِيصُهَا بِصَفَاتِهَا مِنْ بَيْنِ الْإِمْكَانَاتِ الْفَيْرِ
الْمَحْدُودَةِ وَمِنْ بَيْنِ الطُّرُقِ الْعَقِيقَةِ وَمِنْ بَيْنِ الْإِحْتِمَالَاتِ الْمُشَوَّشَةِ وَ
تَحْتَ آيْدِيِ السُّيُولِ الْمُتَشَاكِسَةِ بِهَا

الْنِّظامِ الْأَدَقِ لِأَرْقَى وَتَوْزِينُهَا بِهذَا الْبَيْنَانِ الْحَسَنَاسِ الْمَشْهُودَنِ وَأَنَّ
 حَلْقَ الْمُوجُودِ كَاتِ الْخَلْفَاتِ الْمُشَطَّطَاتِ الْمُحِيطَةِ مِنَ الْبَسَاطِ الْجَامِدَةِ كَالْإِنْسَانِ
 بِجَهَاهِ زَاتِهِ مِنَ الْنُّطْفَةِ وَالظَّيْرِ بِحُوكَرِهِ مِنَ الْبَصْنَةِ وَالشَّجَرِ بِاغْصَانِهِ الْمُنْعَعِمةِ مِنَ
 الْتُّوَكَاتِ تَدْلُ عَلَى أَنَّ تَخَصُّصَ كُلُّ شَيْءٍ وَتَعْتِينَهُ بِارْدَاهُ وَاخْتِيَارَهُ وَمَشِيَّتِهِ
 سُبْحَانَهُ فَكَانَ تَوَافُقُ الْأَشْيَاءِ مِنْ جِنْسٍ وَالْأَفْرَادِ مِنْ نَوْعٍ فِي أَسَاسَاتِ
 الْأَعْضَاءِ يَدُلُّ بِالصَّرْوَرَةِ عَلَى أَنَّ صَانِعَهَا وَاجْدَاهُ كَذَلِكَ أَنَّ تَائِزَّهَا فِي
 الْشَّخْصَاتِ الْحَكِيمَةِ الْمُشَتَّلَةِ عَلَى عَلَامَاتِ فَارِقَةِ مُنْظَمَةٍ تَدْلُ عَلَى أَنَّ ذَلِكَ
 الصَّنَاعَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ هُوَ فَاعِلٌ مُخْتَارٌ مُرْبُّ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَيَحْكُمُ مَا يَرِيدُ حَلَّ
 جَلَّهُ وَمَكَانَ ذَلِكَ الْخَلْاقُ الْعَبِيدُمُ الْمُرْبُّ عَلَيْهِ بِكُلِّ شَيْءٍ وَمُرْبُّ بِكُلِّ شَيْءٍ لَهُ عِلْمٌ بِجِيْطٍ
 وَارِدَةُ شَكِيلَةٍ وَاخْتِيَارُ تَائِزٍ كَذَلِكَ لَهُ قُدرَةُ كَاملَةٍ ضَرُورَيَّةٍ ذَاتِيَّةٌ نَاسِيَّةٌ مِنَ الذَّاتِ وَ
 لَازِمَةٌ لِذَلِكَ فَمُحَالٌ تَدَخُلُ صِدِّهَا وَالْأَرْمَاجُونُ الْمُتَدَنِّنُ الْخَالُ بِالْأَنْتَاقِ
 فَلَا مَرَابِبَ فِي تِلْكَ الْقُدْرَةِ فَنَسَّا وَأَيْ بِالنِّسْبَةِ إِنَّهَا الْذَرَاثُ وَالْجُوْمُ وَالْقَلِيلُ
 وَالْكَثِيرُ وَالصَّغِيرُ وَالْكَبِيرُ وَالْجُنُونُ وَالْكُلُّ وَالْإِنْسَانُ
 وَالْعَالَمُ وَالْتُّوَكُوتُ وَالشَّجَرُ بِسِرِّ التُورَكَيَّةِ وَالشَّفَاقَيَّةِ وَالْمُقَابَلَةِ وَالْمُوازِيَّةِ
 وَالْأَنْتِظامِ وَالْأَمْتَشَالِ بِشَهَادَةِ الْأَنْتِظامِ الْمُطْلِقِ وَالْأَرْتَانِ الْمُطْلِقِ وَالْأَمْتَشَالِ الْمُطْلِقِ
 فِي السُّرْعَةِ وَالشَّهْوَةِ وَالْكَثْرَةِ الْمُطْلَقَاتِ بِسِرِّ اِمْدَادِ الْوَاحِدَيَّةِ وَبِسِرِّ الْوَحْدَةِ

وَبَخْلٌ أَلَّا حَدَّيْهِ وَبِحِكْمَةِ الْجُوْبِ وَالْجَزَرِ وَمَبَايِنَةِ الْمَاهِيَّةِ وَسِرْعَدِهِ
 الْتَّقْيِدِ وَعَدَمِ التَّحْيِزِ وَعَدَمِ التَّحْزِيْبِ وَبِحِكْمَةِ اِنْقَلَابِ الْعَوَائِقِ وَالْمَوَاعِنِ الْمَكِّيَّةِ
 الْوَسَائِلِ فِي الْتَّسْهِيلِ إِذَا خَتَّاجَ إِلَيْهِ وَأَنْهَا لَهُ لَا إِحْتِاجَ كَاغْصَابًا لِلنِّسَاءِ
 وَالْخَطُوطِ الْأَنْجَدِيَّةِ لِنَفْلِ الْسَّيَّالَاتِ الْلَّطِيفَةِ بِحِكْمَةِ أَنَّ الْمَذَرَّةَ وَالْجَزَرَةَ وَالْجَزِيرَةَ
 وَالْقَبِيلَ وَالصَّغِيرَ وَالْأَنْسَانَ وَالثَّوَّاتَ لَيْسَتْ يَاقِلَ جَزَالَهُ مِنَ الْبَغْمِ وَالْبَنْعِ وَ
 الْكُلِّ وَالْكُلِّيِّ وَالْكَثِيرِ وَالْكَبِيرِ وَالْعَالَمِ وَالشَّيْخِ فَمِنْ خَلْقِ هُولَاءِ لَا يُنْبَغِدُ
 مِنْهُ خَلْقُ هُذِهِ إِذَا نَحَاطَاتُ كَالْأَنْشَيْةَ الْمَكْتُوبَةَ الْمُصَفَّرَةَ أَوْ كَالْتُقْطِ الْمَخْلُوبَةَ
 الْمُعْصَرَةَ فَلَا بُدَّ بِالْقَضْرُورَةِ أَنْ يَكُونَ الْجُيْطُ فِي قَبْضَةِ تَصْرِفِ خَالِقِ الْخَاطِلِ الْمُذَجَّجِ
 مِثَالَ الْجُيْطِ فِي الْخَاطَاتِ بِدَسَائِرِ عَلَمِهِ وَأَنْ يَعْصُرَهَا مِنْهُ بِمَوَازِينِ حِكْمَتِهِ فَالْقَدَّارُ
 الَّتِي أَبْرَزَتْ هَاتِيكَ الْجَنِيْنَيَّاتِ لَا يَتَعَسَّرُ عَلَيْهَا إِبْرَازُ تَاكَ الْكُلِّيَّاتِ فَمَكَانَ أَنْ تُنْخَهَ فَإِنِّي
 الْحِكْمَةِ الْمَكْتُوبَةِ عَلَى الْجَوْهِ الْفَزُورِ بِدَرَكِ أَلَّا يُشِيرَ لَيْسَتْ يَاقِلَ جَزَالَهُ مِنَ
 نُخَفَّةِ قَرَانِ الْعَظِيمِ الْمَكْتُوبَةِ عَلَى صَحَانِفِ الْمَسْوَاتِ بِمِدَادِ الْجَوْهِ وَالشَّمُوسِ
 كَذِلِكَ لَيْسَتْ خَلْقَةُ نَخْلَةٍ وَفَنَلَةٍ يَاقِلَ جَزَالَهُ مِنْ خَلْقَةِ الْخَلَّةِ وَالْهَفِيلِ وَالْأَصْنَعَةِ وَزِدَ
 أَلْزَهْرَةِ يَاقِلَ جَزَالَهُ مِنْ صَنْعَةِ دُرَّتِي نَحْمِ الْزَّهْرَةِ وَهَذِهِ كَافِسَ فَمَكَانَ أَسْهُولَةِ فِي إِيجَادِ
 الْأَشْيَاءِ أَوْ قَعْدَتْ أَهْلَ الْضَّالَّةِ فِي الْبَيْسِ الْتَّشْكِيلِ بِالْتَّشْكِيلِ الْمُسْتَنِزِمِ لِنِحَالَاتِ الْخَرَافَيَّةِ
 الَّتِي تَمْجِهُ الْعُقُولُ بِلِتَنْفِرَةِ عَنِ الْأَوْهَامِ كَذِلِكَ ثَبَتَتْ بِالْقَطْعِ وَالْقَضْرُورَةِ لِأَمْرِ الْحَقِّ

وَالْحَقِيقَةُ تَسَاوَى التَّيَارَاتِ مَعَ الدَّرَّاتِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى قُدرَةِ خَالِقِ الْكَوْنَاتِ جَلَّ
جَلَّهُ وَعَظُمَ شَانُهُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ..

الْمَرْتَبَةُ السَّادِسُ، جَلَّ جَلَّهُ وَعَظُمَ شَانُهُ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
قُدْرَةً وَعِنْدَمَا إِذْ هُوَ أَعْلَمُ الْمَادِلُونَ حَكِيمُ الْقَادِرُ الْعَلِيمُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الْسُّلْطَانُ
الْأَزَلُ الَّذِي هَذِهِ الْعَوْرَمُ كُلُّهُمَا فِي تَصْرِيفٍ فَبَضْعَتِ نِظَامِهِ وَبِمِيزَانِهِ وَتَنْظِيمِهِ
وَتَوْزِينِهِ وَعَدِلَهُ وَحِكْمَتِهِ وَعِلْمِهِ وَقُدْرَتِهِ وَمَظْهَرِهِ سِرِّ وَكِيدَتِهِ وَاحِدَتِهِ
بِالْحَمْدِ السُّهُودِيِّ بَلْ بِالْمُشَاهَدَةِ إِذْ لَا خَارِجٌ فِي الْكَوْنِ مِنْ دَائِرَةِ النِّظامِ وَأَلْمِيزَانِ
وَالْتَّنْظِيمِ وَالْتَّوْزِينِ وَهُمَا بَابَايْنِ مِنَ الْأَمَاءِ الْمُبْيَنِ وَالْكِتَابَايْنِ وَهُمَا
عُنْوَانَايِنِ لِعِلْمِ الْعَلِيمِ الْحَكِيمِ وَأَمْرِهِ وَقُدْرَةِ الْعَزِيزِ الْجَيْمِ وَارِادَتِهِ فَذَلِكَ
النِّظامُ مَعَ ذَلِكَ الْمِيزَانِ فِي ذَلِكَ الْكِتَابِ مَعَ ذَلِكَ الْأَمَاءِ بُرْهَانَايِنِ تَسْتَرِكَانِ مِنْ لَهُ
فِي رَأْسِهِ إِذْ عَانُ وَفِي وَجْهِهِ الْعَيْنَايِنِ أَنْ لَا شَيْءٌ مِنْ أَلَاشِيَاءِ⁽²⁾ - (Haşîye) فِي الْكَوْنِ
وَالْزَّمَانِ يَخْرُجُ مِنْ قَبْصَةِ تَصْرِيفِ رَحْمِنِ وَتَنْظِيمِ حَنَانِ وَتَزْبِينِ مَنَانِ وَتَوْزِينِ دَيَانِ ..

أَنْحَاصُلُ، إِنَّ بَحْرِي الْأَنْتِمُ الْأَوَّلِ وَالْآخِرِ فِي الْخَلَدَيْتَةِ الْتَّاكِظَرِيَّنِ إِلَى الْمَبْدَأِ
وَالْمُشَهِّي وَالْأَصْنِيلِ وَالنَّسْلِ وَالْمَاضِي وَالْمُسْتَقْبَلِ وَالْأَمْرِ الْعِلْمِ الْمُشَيرِكِيِّ الْكَ

(Haşîye): Bu Mertebe-i Sadise, sair Mertebeler gibi yazılsaydı pek çok uzun olacaktı. Çünkü İmam-ı Mübin, Kitab-ı Mübin kısa ifade ile beyan edilemez. Otuzuncu Söz'de bir nebze zikredildiğinden burada kitabeten kısip, Derste izahat verdik.

الامام المُبِين وَبَحْلِي الاسم اظاهِر وَأبْطَان عَلَى الْأَشْيَاوْ فِي صِنْفِ أَخْلَاقِهِ يُشَيرُ كَإِلَى لِكِتابِ الْمُبِين فَالْكَافِنَاتُ كَجَنَّةٍ عَظِيمَةٍ وَكُلُّ عَالَمٍ مِنْهَا آيَضًا كَالشَّجَرَةِ فَمُمِثِلٌ شَجَرَةَ حُزْنَةَ لِخِلْقَةِ الْكَافِنَاتِ وَأَنْواعِهَا وَعَوْالِمُهَا وَهَذِهِ الشَّجَرَةُ الْجَنِيَّةُ لَهَا أَصْلٌ وَمَبْدُؤُ وَهُوَ التُّوَاءُ الَّتِي تَبَثَّتْ عَلَيْهَا وَكَذَاهَا نَسْلِيْدِيْدِيْمُ وَظِيفَنَهَا بَعْدَ مَوْتِهَا وَهُوَ التُّوَاءُ فِي شَرِكِهَا فَالْمَبْدُؤُ الْجَنِيَّةُ مَظَاهِرُهُ كَبَلِي الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ مَكَانُ الْمَبْدُؤُ وَالْتُّوَاءُ الْأَضَلِيلَةُ بِكَالِ لِلنِّيَّاطِ وَالْجِنِيَّةُ فِي سَيَّرَتِهِ وَتَغْرِفَةُ مُرِيكَهُ مِنْ بَعْمُوعِ دَسَابِيرِ تَشَكِّلِيَّةِ الشَّجَرَةِ وَالْتُّوَاءُاتُ فِي ثَمَرَاتِهِ الَّتِي فِيهَا يَكِيَّهَا مَظَاهِرُهُ بَحَلِي الْأَشْيَمُ الْآخِرُ فِيْلَكَ الْتُّوَاءُاتُ فِي الثَّرَاتِ بِكَالِ الْجِنِيَّةُ كَانَهَا صُنِيدِيَّاتُ صَغِيرَةُ أُودِعَتْ فِيهَا فِي سَيَّرَتِهِ وَتَغْرِفَةِ لِتَشَكِّلِيَّةِ بِهِ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَكَانَهَا كُبَّتْ فِيهَا يَعْلَمُ الْقَدَرِ دَسَابِيرِ تَشَكِّلِيَّةِ شَجَرَاتِيَّةِ وَظَاهِرُهُ الشَّجَرَةِ مَظَاهِرُهُ بَحَلِي الْأَشْيَمُ اظاهِرُهُمَا بِكَالِ لِلنِّيَّاطِ وَالْتَّرَيَّنِ وَالْجِنِيَّةُ كَانَهَا حَلَّةً مُمَنَّظِلَهُ مُزِيَّنَهُ مُصَعَّهُ قَدْ قُدِّثَتْ عَلَى مِقْدَارِ قَامَتِهَا بِكَالِ الْجِنِيَّةُ وَالْمَيَايَهُ وَبَاطِنِ تِلْكَ الشَّجَرَةِ مَظَاهِرُهُ بَحَلِي الْأَشْيَمُ أَبْطَانُهُ فِي كَالِ لِلنِّيَّاطِ وَالْتَّدَبِيرِ الْمُحِيرِ لِلْمُعْقُولِ وَتَوزِيعُ مَوَادِ الْجَيْوَهُ إِلَى الْأَعْضَاءِ الْمُخْلِفَةِ بِكَالِ لِلنِّيَّاطِ وَكَانَ بَاطِنُ تِلْكَ الشَّجَرَةِ مَا كِينَهُ خَارِقَهُ فِي غَايَةِ الْأَنْيَاطِ وَالْأَتْرَاكِ فَكَمَا أَنَّا وَهَا تَغْرِفَهُ عَجَيْبَهُ وَالْآخِرَهَا فِي هَذِهِ خَارِقَهُ يُشَيرُ كَإِلَى لِامَامِ الْمُبِينِ .. كَذَلِكَ اَنَّ ظَاهِرَهَا حَكْلَهُ عَجَيْبَهُ الْصَّنْعَهُ وَ

بِاَكْتِبِهَا كَسَائِكَنَةٍ فِي غَاهَةٍ اَلَا نِظَامٌ تُشَهِّدُ كَنَارَى لِكِتابِ الْمُهِينِ .. فَكَمَا اَنَّ
اَنْفُوَاتِ اَنْحَافَطَاتِ فِي اَلْاِنْسَانِ تُشَهِّدُ اِلَى الْتَّقْوَى الْمُحْفُوظَ وَمَذْنُ عَلَيْهِ كَذَالِكَ اَنَّ
اَنْوَانَاتِ اَلْأَصْلَيْتَهَ وَالشَّمَرَاتِ تُشَهِّدُ اِنْفُوَاتِ كُلِّ شَجَرَهَ اِلَى اَلْمَامِ الْمُهِينِ وَالظَّاهِرُ
وَالْبَاطِنُ يُرْمَزاً اِلَى لِكِتابِ الْمُهِينِ فَقِيسَ عَلَى هَذِهِ الشَّجَرَهِ اَلْجَزِيَّهَ شَجَرَهَ اَلْأَرْضِ
بِمَا بَضِيهَا وَمُسْتَقْبِلَهَا وَشَجَرَهَ اَنْكَائِنَاتِ بِاَوْأَثَلَهَا وَابْنَهَا وَشَجَرَهَ اَلْاِنْسَانِ
يُاجْدِدُهَا وَانْسَالِهَا وَهَذِهِ كَذَنَا جَلَ جَلَدُ خَالِقَهَا وَلَا إِلَهَ اَلَّا هُوَ يَا كَبِيرَاتَهَ
اَلَّذِي لَا تَهِنِّدُ اَنْعُقُولُ لِوَضْفِ عَظَمَتِهِ وَلَا تَصِلُ اَلْأَفْكَارُ اِلَى كُنْهِ جَبَرُوتِهِ ..

(الْمَرْتَبَهُ لِلسَّاعَهُ : جَلَ جَلَدُهُ اَللَّهُ اَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَئْ قُدرَهَ وَعِلْمًا
إِذْ هُوَ اَخْلَادُ فِي الْفَتَاحُ (Hâşıye - 3) الْفَتَأُلُ اَلْعَلَامُ اَلْوَهَاتُ اَلْفَيَاضُ شَمْسُ الْازَلِ
اَللَّهُ اَمْدِهِ اَنْكَائِنَاتُ يَا نَوَاعِهَا وَمَوْجُودَاتِهَا طَلَالُ اَنْوَارِهِ وَاثَارُ اَفْعَالِهِ وَانْوَافُ
نُقُوشِ اَنْوَاعِ تَحْلِيَاتِ اَسْمَائِهِ وَخُطُوطُ قَلْمَنْ قَضَائِهِ وَقَدَرِهِ وَمَرَايَا تَحْلِيَاتِ صِفَائِهِ
وَجَمَالِهِ وَجَلَالِهِ وَكَمَا يِهِ يَا حَمَاءِ اَلْشَاكِهِ اَلْأَرْضِيِّ تَحْمِيَعُ كُتُبِهِ وَصُحْفِهِ وَايَانِهِ
اَلْتَكْوِينَتِهِ وَالْقُرْآنِيَّهَ وَيَا حَمَاءِ اَلْشَاكِهِ اِنْفَقَارَاتِهَا وَاحْتِيَاكِهِنَا
فِي ذَرَاتِهَا وَذَرَاتِهَا مَعَ تَظَاهِرِ اَغْنَاءِ الْمُطْلَقِ وَالْتَّرْوَهُ الْمُطْلَقَهُ عَلَيْهَا كَوْفَاجَمَاعِ كُلِّ
اَهْلِ الشَّهُودِ مِنْ ذَوِي اَلْأَرْزَاقِ اَلْتَنِيرَهَ وَالْقُلُوبُ اَلْمُنُورَهَ وَانْعُقُولُ اَلْتُورَاكِيَّهَ

مِنَ الْأَنْبَاءِ وَلَا وُلَيَاءَ وَلَا أَضْفَاءَ بِحَمِيعِ تَحْقِيقَاتِهِمْ وَكُثُوفَانِهِمْ وَفُوْضَتِهِمْ
وَمَتَاجِرِهِمْ قَدِ اتَّفَقَ أَكُلُّهُمْ وَمِنَ الْأَرْضِ وَالْأَجْرِ الْمُلُوَّةُ وَالْتُّفْلِيَّةُ
عَمَالَيْخُدُّوْمِنْ شَهَادَاتِهِمُ الْقَطْعِيَّةُ وَتَصْدِيقَاتِهِمُ الْيَقِيْنِيَّةُ بَقَوْلِ شَهَادَاتِ الْأَيَّاتِ
الْكَوْبِيْنِيَّةُ وَالْقُرْآنِيَّةُ؛ وَشَهَادَاتِ الْصُّحُّ وَالنُّكُّبِ الْسَّمَاوَيَّةِ الَّتِي هِيَ شَهَادَةُ
الْوَكِبِ الْوُجُودِ عَلَى أَنَّ هَذِهِ الْمُوْجُودَاتِ أَنَّا رُقْدَرَتِهِ وَمَكْنُوبَاتُ قَدَرَهُ وَمَرَايَا
آسَائِهِ وَمَثُلَاتُ آنَوَارِهِ جَلَ جَلَلُهُ وَلَا إِلَهَ إِلَّاهُ ..

İtizar

Bu Arabî Lem'a, yeni yazılı Lem'alar arasına girmesi dolayısıyla, sahife numaraları, Kitabın numaraları ile takib edilmesi mecburiyetinde kalındığından Arabça sahife numarası takibine uymaması cihetinin, nazar-ı müsamaha ile karşılaşması rica olunur.

Otuzuncu Lem'a

Otuzbirinci Mektub'un Otuzuncu Lem'ası ve Eskişehir Hapishanesinin
Bir Meyvesi, "Altı Nükte"dir.

Denizli Medrese-i Yusufiyesinin bir Ders-i A'zamı "Meyve Risalesi" olduğu ve Afyon Medrese-i Yusufiyesinin kıymetdar bir Ders-i Ekmeli "Elhüccetüzzehra" olması gibi.. Eskişehir Medrese-i Yusufiyesinin gayet kuvvetli bir Ders-i A'zamı da, İsm-i A'zamı taşıyan Altı İsmen Altı Nüktesini beyan eden bu Otuzuncu Lem'adir.

(İsm-i A'zam'dan Hayy-ı Kayyûm'a dair parçada pek derin ve geniş mes'eleleri herkes birden bilemez ve zevk etmez, fakat hissesiz de kalmaz.)

Birinci Nükte

İ s m – i K u d d ü s ' ü n b i r N ü k t e s i n e d a i r d i r .

**[Bu Kuddûs Nüktesi, Otuzuncu Söz'ün Zeylinin Zeyli olması
münasibdir.]**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالْأَرْضَ فَرَشَنَا هَا فَيَعْمَ الْمَاهِدُونَ

Âyetinin bir Nüktesi ve bir İsm-i A'zam veya hûd İsm-i A'zam'ın Altı Nurundan bir Nuru olan "KUDDÛS" İsmının bir Cilvesi Şaban-ı Şerîfin âhirinde, Eskişehir Hapishanesi'nde bana göründü. Hem Mevcudiyet-i İlâhiyeyi Kemal-i Zuhurla, hem Vahdet-i Rabbaniyeyi Kemal-i Vuzuhla gösterdi. Şöyledik, gördüm: Bu Kâinat ve bu Küre-i Arz, daim işler bir büyük fabrika ve her vakit dolar boşalar bir han, bir misafirhanedir. Halbuki böyle işlek fabrikalar, hanlar ve misafirhaneler; müzâhârefatla, enkazlarla, süprün-tülerle çok kirleniyorlar, bulaşık oluyorlar ve ufunetli

maddeler her tarafında teraküm ediyorlar. Eğer pek çok dikkatle bakılmazsa ve Tanzif edilmezse ve süpürülüp temizlenmezse içinde durulmaz, insanonda boğulur. Halbuki bu Fabrika-i Kâinat ve Misafirhane-i Arz o derece pâk, temiz ve naziftir ve o kadar kirsız ve bulaşıksızdır ve ufunetsizdir ki, bir lüzumsuz şey ve bir menfaatsız madde ve tesadüffî bir kir bulunmaz, zahirî bulunsa da, çabuk bir istihale makinesine atılır, temizlenir. Demek bu fabrikaya bakan zât, çok iyi bakıyor. Ve bu fabrikanın öyle Tanzifçi bir sahibi var ki, o koca fabrikayı ve o büyük sarayı küçük bir oda gibi süpürtür, temizler, Tanzim ve Tanzif eder. Ve o pek büyük fabrikanın büyülüğu nisbetinde müzahrefatı ve enkazından kalma kirli maddeleri, süprüntülerini bulunmuyor. Belki büyülüğu nisbetinde, temizliğine ve nezafetine dikkat ediliyor. Bir insan, bir ayda yıkanmazsa ve küçük odasını süpürmezse çok kirlenir, pislenir. Demek bu Saray-ı Âlemdeki pâklık, safilik, nuranîlik, temizlik; mütemadiyen hikmetli bir Tanziften, bir dikkatli Tathirden ileri geliyor. Ve eğer o daimî Tathir ve süpürmek ve dikkat ile bakmak olmasaydı, bir senede bütün hayvanların yüzbin milletleri Arz'in yüzünde boğulacaklardı.

Ve Semavatın fezasında, tahribe ve mevte mazhar olan kürelerin ve peyklerin, belki yıldızların enkazları, başımızı ve diğer hayvanatın başlarını, belki Küre-i Arz'in başını, belki dünyamızın başını kıracaklardı. Dağlar büyülüğündeki taşları başımıza yağdıracaklardı ve bizi bu vatan-ı dünyevîmizden kaçıracaklardı. Halbuki eskiden beri o yukarı Âlemlerdeki tahrîb ve tamirden, medar-ı ibret olarak yalnız birkaç semavî taşlar düşmüş ise de hiç kimsenin başını kırmamış.

Hem zeminin yüzünde her sene mevt ve hayatın değişimleri ve doğuşmeleri yüzünden yüzbinler hayvanat milletlerinin cenazeleri ve ikiyüzbin nebatatın taifelerinin enkazları, berr ve bahrin yüzlerini fevkâlâde öyle kirleteceklerdi ki; zîsuur, o yüzleri değil sevmek, âşık olmak belki öyle çirkinlikten nefret edip mevte ve ademe kaçacaklardı. Bir kuş kolayca kanatlarını ve bir kâtib rahatça sahifelerini temizlediği gibi, bu Tayyare-i Arz'in ve bu Tuyur-u Semaviyenin kanatları ve bu Kitab-ı Kâinatın sahifeleri de öylece temizleniyor, güzelleşiyor ki; Ahiretin hadsiz güzelliğini görme-yen ve İmanla düşünmeyen insanlar, dünyanın bu temizliğine, bu güzelliğine âşık olurlar, perestiş ederler.

Demek bu Saray-ı Âlem ve bu Fabrika-i Kâinat, İsm-i Kuddûs'ün bir Cilve-i A'zamına mazhardır ki, o Tanzif-i Kudsîden gelen Emirleri, değil yalnız denizlerin âkil-ül lahm tanzifatçıları ve karaların kartalları, belki kurdalar ve karıncalar gibi cenazeleri toplayan sıhhîye memurları dahi dinliyorlar. Belki o Kudsî Evamir-i Tanzifiyeyi, bedende cereyan eden kandaki küreyvat-ı hamra ve beyza dahi dinleyip, bedenin hüceyratında Tanzifat

yaptıkları gibi; nefes dahi o kanı tasfiye eder, temizler. Ve o Emri; göz kapakları, gözleri temizlemek ve sinekler, kanatlarını süpürmek için dinledikleri gibi, koca hava ve bulut dahi dinler. Hava zeminin sathına, yüzüne konan toz toprak gibi süprüntülere üfler, tanzif eder. Bulut süngerisi, zemin bahçesine su serper, toz toprağı yataşırır. Sonra gökyüzünü çok zaman kirletmemek için, çabuk süprüntülerini toplayıp Kemal-i İntizamla çekilir, gizlenir. Göğün güzel yüzünü ve gözünü, silinmiş ve süpürülmüş, parıl parıl parlar gösteriyor. Ve o Evamir-i Tanzifiyeyi yıldızlar, unsurlar, madenler, nebatlar dinledikleri gibi, bütün zerreler dahi dinliyorlar ki, hayret-engiz tahavvülât firtınaları içinde o zerreler nezafete dikkat ediyorlar. Bir yerde lüzumsuz toplanmıyorlar, kalabalık etmiyorlar. Mülevves olsalar, çabuk temizleniyorlar. En temiz ve en nazif ve en parlak ve en pâk vaziyetleri; en güzel, en saf, en latif suretleri almak için, bir Dest-i Hikmet tarafından sevkolunuyorlar.

İşte bu tek fiil, yani birtek Hakikat olan Tanzif; İsm-i Kuddûs gibi bir İsm-i A'zamdan, Kâinatın Daire-i A'zamında görünen bir Cilve-i A'zam'dır ki, doğrudan doğruya Mevcudiyet-i Rabbaniyeyi ve Vahdaniyet-i İlahiyyeyi Esma-i Hüsnasıyla beraber, Güneş gibi geniş ve dürbüñ gibi olan gözlere gösterir.

Evet Risale-i Nur'un çok căz'lerinde kat'î bürhanlarla isbat edilmiş ki: İsm-i Hakem ve İsm-i Hakîm'in bir Cilvesi olan Fiil-i Tanzim ve Nizam, ve İsm-i Adl ve Âdil'in bir Cilvesi olan Fiil-i Tevzin ve Mizan ve İsm-i Cemîl ve Kerîm'in bir Cilvesi olan Fiil-i Tezyin ve İhsan ve İsm-i Rab ve Rahîm'in bir Cilvesi olan Fiil-i Terbiye ve În'am; bu Daire-i A'zam-ı Âlemde, herbiri bir tek Hakikat ve bir tek Fiil olduklarından, bir tek Zâtîn Vücub-u Vücdunu ve Vahdetini gösteriyorlar. Aynen öyle de: İsm-i Kuddûs'ün bir Mazhari ve bir Cilvesi olan Fiil-i Tanzif ve Tathir dahi, O Zât-ı Vâcib-ül Vücd'un hem güneş gibi Mevcudiyetini, hem gündüz gibi Vahdaniyetini gösteriyorlar. Ve mezkûr Tanzim, Tevzin, Tezyin, Tanzif misilli o Ef'al-i Hakîmane, a'zamî dairede Vahdet-i Nev'iyyeleri noktasında bir tek Sâni'-i Vâhid'i gösterdikleri gibi; Esma-i Hüsnanın ekserisinin, belki binbir Esmanın herbirinin böyle birer Cilve-i A'zamı, bu Daire-i A'zamda vardır. Ve o Cilveden gelen Fiil, büyülüğu nisbetinde vuzuh ve kat'iyetle Vâhid-i Ehâd'i gösterir. Evet herşeyi Kanun ve Nizamına itaat ettiren Hikmet-i âmme ve herşeyi süslendirip yüzünü güldüren İnayet-i Şamile ve her şeyi sevindirip memnun eden Rahmet-i Vasia ve zîhayat her şeyi beslendirip lezzetlendiren Rîzk-ı Umumî-i İâşe ve her şeyi umum eşyaya münasebettar ve müstefid ve bir derece mâlik eden Hayat ve İhya gibi Kâinatın yüzünü güldüren, ışıklandıran bedîhî Hakikatlar ve Vahdanî Fiiller; ziya güneşî gösterdiği gibi, birtek Zât-ı Hakîm, Kerîm, Rahîm,

Rezzak, Hayy ve Muhyî'yi bilbedahe gösteriyorlar. Eğer herbiri birer Bürhan-ı Bahir-i Vahdaniyet olan o yüzer geniş Fiillerden tek birisi Vâhid-i Ehad'e verilmezse, yüzer vecihte muhaller lâzım gelir. Meselâ: Onlardan değil Hikmet, İnayet, Rahmet, İlaş, İhya gibi bedihî Hakikatlar ve Vahdanî Deliller, belki yalnız Tanzif Fiili Kâinat Hâlikâna verilmezse, o vakit ehl-i dalaletin o meslek-i küfrîsinde lâzım gelir ki: Ya Tanzif ile alâkadar zerreden, sinekten tut tâ unsurlara, yıldızlara kadar bütün mahlukatın her biri koca Kâinatın Tezyinini ve Tevzinini ve Tanzimini ve Tanzifini bilecek, düşünecek ve ona göre davranışacak bir kabiliyyette olacak;veyahud Hâlik-ı Âlem'in Sîfât-ı Kudsîyesi kendisinde bulunacak.. veyahud bu Kâinatın Tezyinat ve Tanzifatı ve vâridat ve masarîfinin müvazenelerini tanzim etmek için, Kâinat büyûklüğünde bir meclis-i meşveret bulundurulacak.. ve hadsiz zerreler, sinekler, yıldızlar o meclisin âzaları olacak ve hâkeza.. bunlar gibi hurafeli, safsatalı yüzer muhaller bulunacak. Tâ ki, her tarafta görünen ve müşahede olunan umumî ve ihatalı ulvî Tezyin ve Tathir ve Tanzif Vücud bulabilsin. Bu ise bir muhal değil.. belki yüzbin muhal ortaya girer. Evet eğer gündüzün ziyası ve zemindeki umum parlak şeyleerde temessül eden hayalî güneşçikler Güneş'e verilmeyse ve bir tek Güneş'in Cilve-i În'ikasıdır denilmezse, o vakit zemin yüzünde parlayan bütün cam parçalarında ve su katrelerinde ve karın şîşeciklerinde, belki havanın zerrelerinde birer hakikî Güneş bulunmak lâzım gelir. Tâ ki, o umumî ziya Vücud bulabilsin.

İşte Hikmet dahi bir Ziyadır.. Rahmet-i Muhita bir Ziyadır.. Tezyin, Tevzin, Tanzim, Tanzif muhit birer Ziyadırlar ki, O Şems-i Ezelî'nin Şularıdır. İşte gel, bak; dalalet ve küfür nasıl hiç çıkmaz bataklığa girer. Ve dalaletteki cehalet , ne derece ahmakane olduğunu gör ,

الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى دِينِ الْإِسْلَامِ وَكَمَالِ الْإِيمَانِ de.

Evet Kâinat sarayını tertemiz tutan bu ulvî, umumî Tanzif; elbette İsm-i Kuddûs'ün Cilvesi ve muktezasıdır. Evet nasılık bütün mahlukatın Tesbihatları İsm-i Kuddûs'e bakar; öyle de bütün nezafetlerini de, Kuddûs

النَّظَافَةُ مِنَ الْأَيْمَانِ İsmi ister.(Haşıye)Nezafetin bu Kudsî İntisabındandır ki

Hadîsi, nezafeti İmanın Nurundan saymış.

إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ Ayeti dahi, Tahareti Muhabbet-i İlahiyyenin bir medarı göstermiş...

(Haşıye): Kötü hasletler, bâtil itikadlar, günahlar, bid'alar; manevî kirlerden olduklarını unutmamalıyız...

Otuzuncu Lem'anın İkinci Nüktesi

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَرَائِئُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ

Âyetinin bir Nüktesi ve bir İsm-i A'zam veyahud İsm-i A'zamın altı Nurundan bir Nuru olan "ADL" İsmının bir Cilvesi, Birinci Nükte gibi Eskişehir Hapishanesinde uzaktan uzağa göründü. Onu yakınlaştmak için yine temsil yoluyla deriz:

Şu Kâinat öyle bir saraydır ki, o sarayda mütemadiyen tahrîb ve tamir içinde çalkalanan bir şehir var.. ve o şehirde her vakit harb ve hicret içinde kaynayan bir memleket var.. ve o memlekette her zaman mevt ve hayat içinde yuvarlanan bir Âlem var. Halbuki o sarayda, o şehirde, o memlekette, o Âlemde o derece hayret-engiz bir müvazene, bir mizan, bir tevzin hükmediyor, bilbedahe isbat eder ki: Bu hadsiz mevcudatta olan tahavvülât ve vâridat ve masarif; herbir anda umum Kâinatı görür, Nazar-ı Teftişinden geçirir bir tek Zâtîn Mizanıyla ölçülüür, tartılır. Yoksa balıklardan bir balık bin yumurtacık ile ve nebatattan haşhaş gibi bir çiçek yirmi bin tohum ile ve sel gibi akan unsurların, inkılâbların hücumıyla şiddetle müvazeneyi bozmaya çalışan ve istilâ etmek isteyen esbab başıboş olsalardı veyahud maksadsız serseri tesadüf ve mizansız kör kuvvette ve şuursuz zulmetli tabiatı havale edilseydi, o Müvazene-i Eşya ve Müvazene-i Kâinat öyle bozulacaktı ki; bir senede, belki bir günde herc ü merc olurdu. Yani: Deniz karmakarışık şeylerle dolacaktı, taaffün edecek; hava, gazat-ı muzırra ile zehirlenecekti; zemin ise bir mezbele, bir mezbâha, bir bataklığa dönecekti. Dünya boğulacaktı...

İşte cesed-i hayvanının hüceyratından ve kandaki küreyvat-ı hamra ve beyzadan ve zerratin tahavvülâtından ve cihazat-ı bedeniyenin tenasübünden tut, tâ denizlerin vâridat ve masarifina.. tâ zemin altındaki çeşmelerin gelir ve sarfiyatlarına.. tâ hayvanat ve nebatatın tevellüdat ve vefiyatlarına.. tâ gün ve baharın tahrîbat ve tamiratlarına.. tâ unsurların ve yıldızların hidemât ve harekâtlarına.. tâ mevt ve hayatın, ziya ve zulmetin ve hararet ve bürudetin değişimlerine ve döögüşmelerine ve çarpışmalarına kadar o derece hassas bir Mizan ile ve o kadar ince bir ölçü ile tanzim edilir ve tartılır ki, Akl-ı Beşer hiçbir yerde hakikî olarak hiçbir israf, hiçbir abes görmediği gibi; Hikmet-i İnsaniye dahi, herseyde en mükemmel bir İntizam, en güzel bir mevzuniyet görüyor ve gösteriyor.

Belki, Hikmet-i İnsaniye o İntizam ve mevzuniyetin bir Tezahürüdür, bir Tercümanıdır.

İşte gel, Güneş ile muhtelif oniki seyyarenin müvazenelerine bak. Acaba bu müvazene, Güneş gibi, Adl ve Kadîr olan Zât-ı Zülcelal'i göstermiyor mu? Ve bilhassa seyyarattan olan gemimiz yani Küre-i Arz, bir senede yirmidört bin senelik bir dairede gezer, seyahat eder. Ve o hârika sür'atiyle beraber zeminin yüzünde dizilmiş, istif edilmiş eşyayı dağıtmıyor, sarsmıyor, fezaya fırlatmıyor. Eğer sür'ati bir parça tezyid veya tenkis edilseydi, sekenesini havaya fırlatıp fezada dağıtacaktı. Ve bir dakika, belki bir saniye müvazenesini bozsa, dünyamızı bozacak; belki başkasıyla çarpışacak, bir Kiyameti koparacak. Ve bilhassa zeminin yüzünde nebatı ve hayvanı dörtyüz bin taifenin tevelliüdat ve vefiyatça ve İaşe ve yaşayışça rahîmane Müvazeneleri; ziya güneşî gösterdiği gibi, bir tek Zât-ı Adl ve Rahîm'i gösteriyor. Ve bilhassa o hadsiz milletlerin hadsiz efradından bir tek ferdin âzası, cihazatı, duyguları o derece hassas bir Mizanla birbirileyle münasebetdar ve müvazenettedir ki; o Tenasüb, o Müvazene, bedahet derecesinde bir Sâni'-i Adl ü Hakîm'i gösteriyor. Ve bilhassa her ferd-i hayvanının bedenindeki hüceyratın ve kan mecralarının ve kandaki küreyvatın ve o küreyvattaki zerrelerin o derece ince ve hassas ve hârika müvazeneleri var, bilbedahe isbat eder ki: Herşeyin dizgini elinde ve herşeyin anahtarını yanında ve birşey birşeye mani olmuyor.. umum eşyayı bir tek şey gibi kolayca idare eden bir tek Hâlik-ı Adl ü Hakîm'in Mizanıyla, Kanunuyla, Nizamıyla terbiye ve idare oluyor. Haşrin Mahkeme-i Kübrasında Mizan-ı Azîm-i Adaletinde cinn ve insin müvazene-i a'mallerini istib'ad edip inanmayan, bu dünyada gözüyle gördüğü bu Müvazene-i Ekbere dikkat etse, elbette istib'adı kalmaz.

E y i s r a f l i , i k t i s a d s i z . . e y z u l ü m l ü ,
a d a l e t s i z . . e y k i r l i , n e z a f e t s i z b e d b a h t i n s a n !
Bütün Kâinatın ve bütün mevcudatın Düstur-u Hareketi olan İktisad ve Nezafet ve Adaleti yapmadığından, umum mevcudata muhalefetinle, manen onların nefretlerine ve hiddetlerine mazhar oluyorsun. Neye dayanıyorsun ki; umum mevcudatı zulmünle, mizansızlığınla, israfınla, nezafetsizliğinle kızdırıyorsun?.. Evet İsm-i Hakîm'in Cilve-i A'zamından olan Hikmet-i Âmme-i Kâinat, İktisad ve israfsızlık üzerinde hareket ediyor; İktisadı emrediyor. Ve İsm-i Adl'in Cilve-i A'zamından gelen Kâinattaki Adalet-i Tâmmeh, umum eşyanın müvazenelerini idare ediyor ve besere de Adaleti emrediyor. Sure-i Rahman'da

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ * أَلَا تَطْغُوا فِي الْمِيزَانِ * وَأَقِيمُوا
الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

Âyetindeki dört mertebe, dört nevi Mizana işaret eden dört defa **مِيزَانٌ**

zikretmesi, Kâinatta Mizanın Derece-i Azametini ve fevkâlâde pek büyük ehemmiyetini gösteriyor. Evet hiçbir şeyde israf olmadığı gibi, hiçbir şeyde de hakikî zulüm ve mizansızlık yoktur. Ve İsm-i Kuddüs'ün Cilve-i A'zamından gelen Tanzif ve Nezafet, bütün Kâinatın mevcudatını temizliyor, güzelleştiriyor. **Beşerin buluşık eli karışmamak şartıyla, hiçbir şeyde hakikî nezafetsizlik ve çırkinlik görünmüyör!..**

İşte Hakaik-i Kur'aniyeden ve Desatir-i İslâmiyeden olan "**Adalet, İktisad, Nezafet**" hayat-ı beşeriyyede ne derece esaslı birer Düstur olduğunu anla. Ve Ahkâm-ı Kur'aniye ne derece Kâinatla alâkadar ve Kâinat içine kök salmış ve sarmış bulunduğu.. ve o Hakaikî bozmak, Kâinatı bozmak ve suretini değiştirmek gibi mümkün olmadığını bil!. Ve bu üç Ziya-yı A'zam gibi; Rahmet, İnayet, Hafîziyet misillü yûzer ihatalı Hakikatlar Haşri, Âhireti iktiza ve istilzam ettikleri halde, hiç mümkün müdür ki: Kâinatta ve umum mevcudatta hükmüferma olan Rahmet, İnayet, Adalet, Hikmet, İktisad ve Nezafet gibi pek kuvvetli ihatalı Hakikatlar; Haşrin ademiyle ve Âhiretin gelmemesiyle merhametsizlige, zulme, hikmetsizlige, israfa, nezafetsizlige, abesiyete inkîlab etsinler? Hâşâ.. yüzbin defa hâşâ... Bir sineğin Hakk-ı Hayatını rahîmane muhafaza eden bir Rahmet, bir Hikmet; acaba Haşri getirmemekle umum zîsuurların hadsiz Hukuk-u Hayatlarını ve nihayetsiz mevcudatın nihayetsiz Hukuklarını zayıf eder mi? Ve tabiri caiz ise, Rahmet ve Şefkatte ve Adalet ve Hikmette hadsiz hassasiyet ve dikkat gösteren bir Haşmet-i Rububiyet.. ve Kemalâtımı göstermek ve kendini tanittırmak ve sevdirmek için bu Kâinatı hadsiz Hârika San'atlariyla, Nimetleriyle süslen-diren bir Saltanat-ı Uluhiyet, böyle hem umum Kemalâtımı, hem bütün mahlukatını hiçe indiren ve inkâr ettiren haşirsızlığa müsaade eder mi? Hâşâ... Böyle bir Cemal-i Mutlak, böyle bir kubh-u mutlaka bilbedahe müsaade etmez. Evet Âhireti inkâr etmek isteyen adam, evvelce bütün dünyayı bütün Hakaikiyla inkâr etmeli. Yoksa, dünya bütün Hakaikiyla, yüzbin lisanla onu tekzib ederek bu yalanında yüzbin derece yalancılığını isbat edecek. Onuncu Söz kat'î delillerle isbat etmiştir ki; **Âhiretin Vücudu, dünyamın Vücudu kadar kat'î ve şübhelerizdir...**

İsm-i A'zam'ın Altı Nurundan Üçüncü Nuruna işaret eden

Üçüncü Nükte

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ Âyetinin bir Nüktesi ve bir İsm-i A'zam

veya İsm-i A'zam'in altı Nurundan bir Nuru olan "İSM-İ HAKEM"in bir Cilvesi Ramazan-ı Şerifte görüldü. Ona yalnız bir işaret olarak "**Beş Nokta**"dan ibaret Üçüncü Nükte acele olarak yazıldı; müsvedde halinde kaldı.

Üçüncü Nükte'nin Birinci Noktası: Onuncu Söz'de işaret edildiği gibi: İsm-i Hakem'in Tecelli-i Azami şu Kâinatı öyle bir Kitab hükmüne getirmiş ki, her sahifesinde üzericalı yazılmış.. ve her satırında üzericalı dercedilmiş.. ve her Kelimesinde üzericalı satır mevcudur.. ve her harfinde üzericalı Kelime var.. ve her noktasında Kitabin muhtasar bir fihristecigi bulunur bir tarza getirmiştir. O Kitabin sahifeleri, satırları, tâ noktalarına kadar üzericalı cihette Nakkaşını, Kâtibini öyle vuzuhla gösteriyor ki; o Kitab-ı Kâinatın müşahedesi, kendi Vücudundan yüz derece daha ziyade Kâtibinin Vücudunu ve Vahdetini isbat eder. Çünkü **bir harf, kendi Vücudunu bir harf kadar ifade ettiği halde; Kâtibini bir satır kadar ifade ediyor**. Evet bu Kitab-ı Kebirin bir sahifesi, zemin yüzüdür. O sahifede nebatat, hayvanat taifeleri adedince Kitablar, birbiri içinde, beraber, bir vakitte, yanlışsız, gayet mükemmel bir surette bahar mevsiminde yazıldığı gözle görünüyor. Bu sahifenin bir satırı, bir bahçedir. O bahçede bulunan çiçekler, ağaçlar, nebatlar adedince manzum kasideler; beraber, birbiri içinde, yanlışsız yazıldığını gözümüzle görüyoruz. O satırın bir Kelimesi çiçek açmış, meyve vermek üzere yaprağını vermiş bir ağaçtır. İşte bu Kelime; muntazam, mevzun, süslü yaprak, çiçek ve meyveleri adedince Hakem-i Zülcelal'in Medh ü Senasına dair manidar fikralardır. Güya çiçek açmış her ağaç gibi, o ağaç dahi Nakkaşının Medîhelerini teganni eden manzum bir Kasidedir.

Hem güya Hakem-i Zülcelal, zeminin meşherinde teşhir ettiği antika ve acib eserlerine binler gözle bakmak istiyor.

Hem güya o Sultan-ı Ezel'in o ağaca verdiği murassa' hediye ve nişanları ve formaları, hususî Bayramı ve Resm-i Küşadı olan baharda Padişahın nazarına arzettmek için öyle müzeyyen, mevzun, muntazam, manidar bir şekil almış ve öyle hikmetli bir şekil verilmiştir ki; herbir çiçeğinde, herbir meyvesinde birbiri içinde çok vecihler ve delillerle Nakkaşının

Vücuduna ve Esmasına şahadet ederler. Meselâ: **Herbir çiçekte, herbir meyvede bir Mizan var. Ve o Mizan, bir İntizam içinde.. ve o İntizam, tazelenen bir Tanzim ve Tevzin içinde.. ve o Tevzin ve Tanzim, bir Zînet ve San'at içinde.. ve o Zînet ve San'at, manidar kokular ve hikmetli tatlardan içinde bulunduğuundan; herbir çiçek, o ağacın çiçekleri adedince Hakem-i Zülcelal'e işaretler ediyor.** Ve bu bir Kelime olan bu ağaçta, bir Harf hükmünde olan bir meyvede bulunan bir çekirdek Noktası, bütün ağacın fihristesini, programını taşıyan küçük bir sandukçadır. Ve hâkeza.. buna kıyasen Kâinat Kitabının bütün satırları, sahifeleri böyle İsm-i Hakem ve Hakîm'in Cilvesiyle yalnız herbir sahifesi değil, belki herbir satırı ve herbir Kelimesi ve herbir Harfi ve herbir Noktası, birer Mu'cize hükmüne getirilmiştir ki; bütün esbab toplansa, bir Noktasının nazirini getiremezler, muaraza edemezler. Evet bu Kur'an-ı Azîm-i Kâinat'ın herbir Âyet-i Tekviniyesi, o Âyetin Noktaları ve Hurufu adedince Mu'cizeler gösterdiklerinden, elbette serseri tesadüf, kör kuvvet, gayesiz, mizansız, şuursuz tabiat hiçbir cihetle o hakîmane, basîrane olan has Mizana ve gayet ince İntizama karışamazlar. Eğer karışsayıdilar, elbette karışık eseri görünecekti. Halbuki hiçbir cihette intizamsızlık müşahede olunmuyor.

Üçüncü Nûktenin İkinci Noktası: "İki Mes'ele"dir.

Birinci Mes'ele: Onuncu Söz'de beyan edildiği gibi.. nihayet Kemalde bir Cemal ve nihayet Cemalde bir Kemal, elbette kendini görmek ve göstermek, teşhir etmek istemesi; en esaslı bir Kaidedir. İşte bu esaslı Düstur-u Umumîye binaendir ki; bu Kitab-ı Kebir-i Kâinatın Nakkaş-ı Ezeli'si, bu Kâinatla ve bu Kâinatın herbir Sahifiyle ve herbir Satırıyla, hattâ Harfleri ve Noktalarıyla kendini tanıttırmak.. ve Kemalâtını bildirmek.. ve Cemalini göstermek.. ve kendisini sevdirmek için en cüz'den en küllîye kadar herbir mevcudun müteaddid lisانlarıyla Cemal-i Kemalini ve Kemal-i Cemalini tanittırıyor ve sevdırıyor.

İşte ey gafil insan! Bu Hâkim-i Hakem-i Zülcelali Velcemal, sana karşı kendisini herbir mahlukuya böyle hadsiz ve parlak tarzlarda tanıttırmak ve sevdirmek istediği halde, sen Onun tanıttımasına karşı İmanla tanımazsan ve Onun sevdirmesine mukabil Ubudiyetinle kendini Ona sevdirmezsen ne derece hadsiz muzaaf bir cehalet, bir hasaret olduğunu bil, ayıl!..

İkinci Noktanın İkinci Mes'lesi: Bu Kâinatın Sâni'-i Kadîr ve Hakîm'inin Mülkünde iştirak yeri yoktur. Çünkü herseyde nihayet derecede İntizam bulunduğuundan, şirk kabul edemez. Çünkü müteaddid eller bir

işe karışırsa, o iş karışır. Bir memlekette iki padişah, bir şehirde iki vali, bir köyde iki müdür bulunsa; o memleket, o şehir, o köyün her işinde bir karışıklık başlayacağı gibi.. en edna bir vazifedar adam, o vazifesine başkasının müdahalesini kabul etmemesi gösteriyor ki; Hâkimiyetin en esaslı hassası, elbette İstiklal ve İnfiraddır. Demek İntizam Vahdeti ve Hâkimiyet İnfiradı iktiza eder. Madem Hâkimiyetin bir muvakkat gölgesi, muavenete muhtaç ve âciz insanlarda böyle müdahaleyi reddederse elbette Derece-i Rububiyette hakikî bir Hâkimiyet-i Mutlaka, bir Kadîr-i Mutlak'ta bütün şiddetıyla müdahaleyi reddetmek gerektir. Eğer zerre kadar müdahale olsaydı, İntizam bozulacaktı. Halbuki bu Kâinat öyle bir tarzda yaratılmış ki; bir çekirdeği halketmek için, bir ağacı halkedebilir bir Kudret lâzımdır. Ve bir ağacı halketmek için de Kâinatı halkedebilir bir Kudret gerektir... Ve Kâinat içinde parmak karıştıran bir şerik bulunsa, en küçük bir çekirdekte de hissedar olmak lâzım gelir. Çünkü o, onun nüümunesidir. O halde, koca Kâinatta yerleşmeyen iki Rububiyet, bir çekirdekte, belki bir zerrede yerleşmek lâzım gelir. Bu ise, muhalatın ve bâtil hayalatın en manasız ve en uzak bir muhalidir. Koca Kâinatın umum ahval ve keyfiyatını Mizan-ı Adlinde ve Nizam-ı Hikmetinde tutan bir Kadîr-i Mutlak'ın aczini, hattâ bir çekirdekte dahi iktiza eden şirk ve küfür ne kadar hadsiz derecede muzaaf bir hilaf, bir hata, bir yalan olduğunu.. ve Tevhid ne derece hadsiz muzaaf bir derecede

Hak ve Hakikat ve doğru olduğunu bil, **الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى الْإِيمَان** de!..

Üçüncü Nokta: Sâni'-i Kadîr, İsm-i Hakem ve Hâkim'iyle bu Âlem içinde binler muntazam Âlemleri dercetmiştir. O Âlemler içinde en ziyade Kâinattaki Hikmetlere medar ve mazhar olan İnsani, bir merkez, bir medar hükmünde yaratmış. Ve o Kâinat dairesinin en mühim Hikmetleri ve faideleri, İnsana bakıyor. Ve İnsan dairesi içinde dahi, Rızkı bir merkez hükmüne getirmiştir. Âlem-i İnsanîde ekser Hikmetler, Maslahatlar; o Rızka bakar ve onunla tezahür eder. Ve İnsanda Şuur ve Rızıkta zevk vasıtasiyla İsm-i Hâkim'in Cilvesi parlak bir surette görünüyor. Ve Şuur-u İnsanî vasıtasiyla keşfolunan yüzer fenlerden herbir fen, Hakem İsminin, bir nevide bir Cilvesini tarif ediyor. Meselâ **Tıb Fenninden sual olsa:** "Bu Kâinat nedir?" Elbette diyecek ki: "Gayet muntazam ve mükemmel bir Eczahane-i Kübradır. İçinde herbir ilaç güzelce ihtar ve istif edilmişdir." **Fenn-i Kimya'dan soruls'a:** "Bu Küre-i Arz nedir?" Diyecek: "Gayet muntazam ve mükemmel bir Kimyahanedir." **Fenn-i Makine diyecek:** "Hiçbir kusuru olmayan gayet mükemmel bir Fabrikadır." **Fenn-i Ziraat diyecek:** "Nihayet derecede mahsuldar, her nevi hububu vaktinde yetiştiren muntazam bir Tarladır ve mükemmel bir Bahçedir." **Fenn-i Ticaret diyecek:** "Gayet muntazam bir Sergi ve çok intizamlı bir Pazar ve malları

çok san'atlı bir Dükkândır." **Fenn-i İaşe diyecek:** "Gayet muntazam, bütün erzakın enva'ını câmi' bir Anbardır." **Fenn-i Rızık diyecek:** "Yüzbinler leziz taamlar beraber Kemal-i İntizam ile içinde pişirilen bir Matbah-ı Rabbanî ve bir Kazan-ı Rahmanîdir." **Fenn-i Askeriye diyecek ki:** "Arz bir Ordugâhtar. Her bahar mevsiminde yeni taht-ı silâha alınmış ve zemin yüzünde çadırları kurulmuş dörtüz bin muhtelif milletler o orduda bulunduğu halde; ayrı ayrı erzakları.. ayrı ayrı libasları, silâhları.. ayrı ayrı talimatları, terhisatları Kemal-i İntizamla hiçbirini unutmayarak ve şâşirmayarak, birtek Kuman-dan-ı A'zam'ın Emriyle, Kuvvetiyle, Merhametiyle, Hazinesiyle gayet muntazam yapılip, İdare ediliyor." Ve **Fenn-i Elektrik'ten** sorulsa, elbette diyecek: "Bu muhteşem Saray-ı Kâinatın damı, gayet intizamlı, mizanlı hadsiz elektrik lâmbalarıyla tezyin edilmiştir. Fakat o kadar hârika bir İntizam ve Mizan ileyidir ki: Başta Güneş olarak Küre-i Arz'dan bin defa büyük o semavî lâmbalar, mütemadiyen yandıkları halde müvazenelerini bozmuyorlar, patlak vermiyorlar, yangın çıkarmıyorlar. Sarfiyatları hadsiz olduğu halde, vâridatları ve gazyagları ve madde-i iştialeri nereden geliyor?.. Neden tükenmey?.. Neden yanmak müvazenesi bozulmuyor?.. Küçük bir lâmba dahi muntazam bakılmazsa, söner. Kozmoğrafyaca Küre-i Arz'dan bir milyondan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan Güneş'i (Haşîye) kömürsüz, yağsız yandıran; söndürmeye Hakîm-i Zül-Celal'in Hikmetine, Kudretine bak.. **سُبْحَانَ اللَّهِ** de. Güneş'in müddet-i ömründe geçen dakikalarının âşıratı adedince **مَا شَاءَ اللَّهُ, بَارَكَ اللَّهُ, لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** söyle. Demek bu semavî lâmbalarda gayet hârika bir İntizam var ve onlara çok dikkatle bakılıyor. Güya o pek büyük ve pekçok Kitle-i Nariyelerin ve gayet çok Kanadıl-i Nuriyelerin buhar kazanı ise, harareti tükenmez bir Cehennem'dir ki, onlara nursuz hararet veriyor. Ve o elektrik lâmbalarının makinesi ve merkezî fabrikası, daimî bir Cennet'tir ki, onlara Nur ve Işık veriyor. İsm-i Hakem ve Hakîm'in Cilve-i A'zamıyla, intizamla yanmakları devam ediyor. Ve hâkeza... Bunlara kıyasen üzer fennin herbirisinin kat'î şahdetiyle, noksansız bir İntizam-ı Ekmel içinde hadsiz Hikmetler, Maslahatlarla bu Kâinat tezyin edilmiştir. Ve o hârika ve ihatalı Hikmetle, Mecmu-u Kâinata verdiği İntizam ve Hikmetleri, en küçük bir zîhayat ve bir çekirdekte küçük bir mikyasta dercetmiştir. Ve malûm ve bedihîdir ki; İntizam ile gayeleri

(Haşîye): Acaba dünya sarayını ısındıran Güneş sobasına veyahud lâmbasına ne kadar odun ve kömür ve gazyağı lazım olduğu hesabedilsin. Her gün yanması için -Kozmoğrafya'nın sözüne bakılsa- bir milyon Küre-i Arz kadar odun yiğnları ve binler denizler kadar gazyağı gerektir. Şimdi düşün; onu odunsuz, gazsız daimî ışıklandıran Kadîr-i Zülcelal'in Haşmetine, Hikmetine, Kudretine Güneş'in

zereleri adedince **سُبْحَانَ اللَّهِ, مَا شَاءَ اللَّهُ, بَارَكَ اللَّهُ** de.

ve Hikmetleri ve Faideleri takib etmek; İhtiyar ile, İrade ile, Kasd ile, Meşiet ile olabilir; başka olamaz. İhtiyarsız, iradesiz, kasıdsız, şuursuz esbab ve tabiatın işi olmadığı gibi, müdahaleleri dahi olamaz. Demek bu Kâinatın bütün mevcudatındaki hadsiz İntizamat ve Hikmetleriyle iktiza ettikleri ve gösterdikleri bir Fâil-i Muhtar'ı, bir Sâni'-i Hakîm'i bilmemek veya inkâr etmek, ne kadar acib bir cehalet ve divanelik olduğu tarif edilmez. Evet dünyada en ziyade hayret edilecek birşey varsa, o da bu inkârdır. Çünkü Kâinatın mevcudatındaki hadsiz İntizamat ve Hikmetleriyle, Vücut ve Vahdetine şahidler bulunduğu halde; Onu görmemek, bilmemek, ne derece körlük ve cehalet olduğunu, en kör cahil de anlar. Hattâ diyebilirim ki; ehl-i küfrün içinde, Kâinatın Vücutunu inkâr ettiklerinden ahmak zannedilen so-festâfler, en akıllılarıdır. Çünkü Kâinatın Vücutunu kabul etmekle ALLAH'a ve Hâlikâna inanmamak kabil ve mümkün olmadılarından, Kâinatı inkâra başladılar... Kendilerini de inkâr ettiler. **"Hiçbir şey yok"** diyerek Akıldan istifa ederek, Akıl perdesi altında sair münkirlerin hadsiz akılsızlıklarından kurtulup, bir derece Akla yanaştılar.

Dördüncü Nokta: Onuncu Söz'de işaret edildiği gibi: Bir Sâni'-i Hakîm ve gayet hikmetli bir usta, bir sarayın herbir yanında yüzey Hikmeti hassasiyetle takib etse, sonra o saraya dam yapmayıp boşboşuna harab olmasıyla takib ettiği hadsiz Hikmetleri zayıf etmesini hiçbir zîsuur kabul etmediği; ve bir Hakîm-i Mutlak, Kemal-i Hikmetinden bir dirhem kadar bir çekirdekten yüzey batman faideleri, gayeleri, Hikmetleri dikkatle takib ettiği halde; dağ gibi koca ağaca bir dirhem kadar bir tek faide, bir tek küçük gaye, bir tek meyve vermek için o koca ağacın pek çok masarifini yapmakla, kendi Hikmetine bütün bütün zid ve muhalif olarak müsrifane bir sefahet irtikâb etmesi hiçbir cihetle imkânı olmadığı gibi; aynen öyle de; bu Kâinat sarayının herbir mevcudatına yüzey Hikmet takan ve yüzey Vazife ile teçhiz eden, hattâ herbir ağaca meyveleri adedince Hikmetler ve çiçekleri adedince Vazifeler veren bir Sâni'-i Hakîm, Kiyameti getirmemekle ve Haşri yapmamakla, bütün hadd ve hesaba gelmeyen Hikmetleri ve nihayetsiz Vazifeleri manasız, abes, boş, faidesiz zayıf etmesi, O Kadîr-i Mutlak'ın Kemal-i Kudretine acz-i mutlak verdiği gibi; O Hakîm-i Mutlak'ın Kemal-i Hikmetine hadsiz abesiyet ve faidesizliği ve O Rahîm-i Mutlak'ın Cemal-i Rahmetine nihayetsiz çırkinliği ve O Âdil-i Mutlak'ın Kemal-i Adaletine nihayetsiz zulmü vermek demektir. Âdetâ Kâinatta herkese görünen Hikmet, Rahmet, Adaleti inkâr etmektir. Bu ise, en acib bir muhaldır ki; hadsiz bâtil şeýler, içinde bulunur. Ehl-i dalalet gelsin, baksın; gireceği ve düşündüğü kendi kabri gibi, kendi dalaletinde ne derece dehşetli bir zulmet, bir karanlık ve yılanların,

akreplerin yuvası bir kuyu olduğunu görşün. Ve Âhirete İman ise, Cennet gibi güzel ve Nurânî bir yol olduğunu bilsin, İmana gırsın.

B e ş i n c i N o k t a : "İki Mes'ele"dir.

B i r i n c i M e s ' e l e : Sâni'-i Zülcelal, İsm-i Hakîm'in muktezasıyla, herseyde en hafif sureti, en kısa yolu, en kolay tarzı, en faideli şekli ehemmiyetle takib ettiği gösteriyor ki; israf, abesiyet, faidesizlik, Fîtratta yoktur. Israf ise, İsm-i Hakîm'in ziddî olduğu gibi; İktisad, Onun lâzımıdır ve Düstur-u Esasıdır.

Ey İktisadsız israflı insan! Bütün Kâinatın en esaslı Düsturu olan İktisadı yapmadığından, ne kadar hilaf-ı hakikat hareket ettiğini bil!

كُلُوا وَ اشْرِبُوا وَ لَا شُرْفُوا Âyeti; ne kadar esashı, geniş bir Düsturu Ders verdiği anla!..

I k i n c i M e s ' e l e : İsm-i Hakem ve Hakîm, bedahet derecesinde Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risaletine delalet ve istilzam ediyor denilebilir. Evet madem gayet manidar bir Kitab, Onu Ders verecek bir Muallim ister. Ve gayet güzel bir Cemal, kendini görecek ve gösterecek bir Âyne iktiza eder.. Ve gayet Kemalde bir San'at, teşhirci bir Dellâl ister. Elbette herbir Harfinde üzer Manalar, Hikmetler bulunan bu Kitab-ı Kebir-i Kâinatın Muhatabı olan Nev-i İnsan içinde elbette bir Rehber-i Ekmel, bir Muallim-i Ekber bulunacak. Tâ ki, o Kitabda bulunan Kudsî ve Hakikî Hikmetleri Ders verecek.. belki Kâinattaki Hikmetlerin Vücutunu bildirecek.. belki Kâinatın Hilkatindeki Makasîd-ı Rabbaniyenin zuhuruna, belki husulüne vesile olacak.. ve umum Kâinatta Hâlik tarafından gayet ehemmiyetle izharını irade ettiği Kemal-i San'atını, Cemal-i Esmasını bildirecek, âyinedarlık edecek.. ve O Hâlik, bütün mevcudatla Kendini sevdirmek ve zîşuur mahluklarından mukabele istediginden, o zîşuurların namına Birisi o geniş Tezahürat-ı Rububiyete karşı geniş bir Ubudiyet ile mukabele edip, berr ve bahri cezbeye getirecek, Semavat ve Arz'ı çınlatacak bir Velvele-i Teşhir ve Takdis ile, o zîşuurların nazarını, o san'atların Sâni'ine çevirecek.. ve Kudsî Dersler ve Talimatla bütün Ehl-i Aklın kulaklarını kendine çevirecek bir Kur'an-ı Azîmüşşan'la, O Sâni'-i Hakem-i Hakîm'in Makasîd-ı İlahiyesini en güzel bir surette gösterecek.. ve bütün Hikmetlerinin Tezahürüne ve Tezahürat-ı Cemaliye ve Celaliyesine karşı en ekmel bir mukabele edecek bir Zât, Güneş'in Vücudu gibi bu Kâimata lâzımdır, zarurîdir. Ve öyle eden ve en ekmel bir surette o Vazifeleri yapan, bilmüşahede Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dır.

Öyle ise; Güneş ziyayı, ziya gündüzü istilzam ettiği derecede; Kâinattaki Hikmetler, Risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) istilzam eder.

Evet nasıl İsm-i Hakem ve Hakîm'in Cilve-i A'zamı ile, a'zamî derecede Risalet-i Ahmediyeyi iktiza ediyor; öyle de Esma-i Hüsnadan Allah, Rahman, Rahîm, Vedud, Mün'im, Kerim, Cemil, Rab gibi çok İsimlerin herbiri, Kâinatta görünen bir Cilve-i A'zamla, a'zamî derecede ve Mertebe-i Kat'iyyette Risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) istilzam ederler.

Meselâ: İsm-i Rahman'in Cilvesi olan Rahmet-i Vasia, O Rahmeten lil-Âlemîn ile tezahür eder. Ve İsm-i Vedud'un Cilvesi olan Tahabbüb-ü İlâhî ve Taarrûf-ü Rabbanî, O Habib-i Rabb-ül Âlemîn ile netice verir, mukabele görür. Ve İsm-i Cemîl'in bir Cilvesi olan bütün Cemaller; yani Cemal-i Zât, Cemal-i Esma, Cemal-i San'at, Cemal-i Masnuat dahi, O Âyine-i Ahmediyede görülür, gösterilir. Ve Haşmet-i Rububiyet ve Saltanat-ı Uluhiyetin Cilveleri dahi, O Dellâl-ı Saltanat-ı Rububiyet olan Zât-ı Ahmediyenin Risaletiyle bilinir, görünür, anlaşılır, tasdik edilir. Ve hâkeza... Bu misaller gibi ekser Esma-i Hüsnanın herbiri, Risalet-i Ahmediyeye birer parlak Bürhandır.

Elhasıl: Madem Kâinat mevcuddur ve inkâr edilmıyor; elbette Kâinatın renkleri, zînetleri, ışıkları, ziyaları, san'atlari, hayatları, rabitaları hükmünde olan Hikmet, İnayet, Rahmet, Cemal, Nizam, Mizan, Zînet gibi meşhud Hakikatlar, hiçbir cihetle inkâr edilmez. Madem bu Sıfatların, Fiillerin inkârı mümkün değildir; elbette O Sıfatların Mevsufu ve O Fiillerin Fâili ve O Ziyaların Güneşi olan Zât-ı Vâcib-ül Vücud, Hakîm, Kerim, Rahîm, Cemil, Hakem, Adl dahi hiçbir cihetle inkâr edilmez ve inkârı kabil olmaz. Ve elbette O Sıfatların ve O Fiillerin medar-ı zuhurları, belki medar-ı kemalleri, belki medar-ı tahakkukları olan Rehber-i Ekber, Muallim-i Ekmel ve Dellâl-ı A'zam ve Tîlsîm-ı Kâinatın Keşşafi ve Âyine-i Samedanî ve Habib-i Rahmanî olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risaleti hiçbir cihetle inkâr edilmez. Âlem-i Hakikatın ve Hakikat-ı Kâinatın Ziyaları gibi, bunun Risaleti dahi Kâinatın en parlak bir Ziyasıdır...

عَلَيْهِ وَعَلَىٰ أَلِيهِ وَصَحْبِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَعْدِ عَاشِرَاتِ الْأَيَّامِ وَذَرَّاتِ الْأَنَامِ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Otuzuncu Lem'anın Dördüncü Nüktesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

Âyetinin bir Nüktesi ve Vâhid ve Ehad İsimlerini tazammun eden bir İsm-i A'zam veya İsm-i A'zamın Altı Nurundan bir Nuru olan "FERD" İsminin bir Cilvesi, Şevval-i Şerif'te Eskişehir Hapishanesi'nde bana göründü. O Cilve-i A'zamın tafsilâtını Risale-i Nur'a havale edip, burada muhtasar "Yedi İşaret"le, İsm-i Ferd'in Tecelli-i A'zamıyla gösterdiği Tevhid-i Hakikîyi, gayet muhtasar beyan edeceğiz.

B i r i n c i İ ş a r e t : Ferd İsm-i A'zamı, a'zamî bir Tecelli ile Kâinatın heyet-i mecmuasına ve herbir nev'ine ve herbir ferdine birer Sikke-i Tevhid, birer Hâtem-i Vahdaniyet koyduğunu, Yirmiikinci Söz ile Otuzüncü Mektub tafsilen göstermişlerdir. Burada yalnız üç Sikkeye işaret edeceğiz.

Birinci Sikke: Ferdiyet Cilvesi, Kâinat yüzünde öyle bir Sikke-i Vahdet koymuştur ki, Kâinatı tecezzi kabul etmez bir küll hükmüne getirmiştir. Bütün Kâinata tasarruf edemeyen bir zât, hiçbir cüz'üne hakikî mâlik olamaz. O Sikke de şudur: Kâinatın mevcudatı, envaları, en muntazam bir fabrika çarkları gibi birbirine muavenet eder; birbirinin vazifesini tekmile çalışır. Öyle bir Tesanûd.. öyle birbirine Muavenet.. öyle birbirinin sualine cevab vermek ve birbirinin imdadına koşmak ve birbirine sarılmak, birbiri içine girmek suretiyle öyle bir Vahdet-i Vücud teşkil ediyorlar ki; bir insanın cesedindeki unsurlar gibi, birbirinden kabil-i tefrik olmaz. Bir unsurun dizginini tutan, umumun dizginlerini tutamazsa, o tek unsurun dizginini zabtedemez.

İşte Kâinatın sîmasındaki bu Teavün, Tesanûd, Tecavüb, Teamuk; pek parlak bir Sikke-i Kübra-yı Vahdettir.

İkinci Sikke: Zeminin yüzünde ve bahar sîmasında öyle bir parlak Hâtem-i Ehadiyet ve Sikke-i Vahdaniyet İsm-i Ferd'in Cilvesiyle görünüyor ki, Küre-i Arz'in yüzünde bütün zîhayatı bütün efradiyla ve ahval ve şuunatıyla idare etmeyen ve umumunu birden görmeyen ve bilmeyen ve İcad etmeyen bir Zât, İcad cihetinde hiçbir şeye karışmadığını isbat ediyor. O Sikke de şudur: Zeminin yüzünde madeni maddelerin, unsurların ve camidat mahlukatın gayet muntazam, fakat gizli Sikkelerinden

kat'-ı nazar; yalnız ikiyüzbin hayvanat taifelerinin ve ikiyüzbin nebatat enva'ının atkı ipleriyle dokunannakışlı şu Sikkeye bak ki: Birden bahar mevsiminde, zeminin yüzünde, birbiri içinde, beraber, ayrı ayrı şekilleri, ayrı ayrı Hizmetleri, ayrı ayrı Rızıkları, ayrı ayrı Cihazatları; hiçbirini şaşırmayarak, yanlış etmeyerek, nihayet karışıklık içinde nihayet derecede temyiz ve tefrik ile, gayet hassas bir Mızanla herbir şeye lâzım olan herşeyleri külfetsiz tam vaktinde umulmadığı yerden verildiğini gözümüzle gördüğümüzden, zeminin sîmasında o keyfiyet, o Tedbir, o İdare öyle bir Hâtem-i Vahdaniyet ve öyle bir Sikke-i Ehadiyyettir ki; bütün o mevcudatı birden, hiçten İcad edip beraber İdare etmeyen bir Zât; Rububiyet ve İcad cihetiyle hiçbir şeye karışamaz. Çünkü karışmış olsa, o hadsiz geniş Müvazene-i İdare bozulacak. Fakat insanların o Kavanın-i Rububiyetin hüsн-ü cereyanlarına yine Emr-i İlâhî ile surî bir Hizmeti var.

Üçüncü Sikke: İnsanın yüzünde.. belki, İnsanın yüzü öyle bir Sikke-i Ehadiyyettir ki, Âdem zamanından tâ Kiyamete kadar gelmiş ve gelecek bütün efrad-ı insaniye birden Nazar-ı Mütalaasında bulunmayan.. ve herbinde karşı o tek yüzde birer alâmet-i farika koymayan.. ve o küçük yüzde hadsiz alâmet-i farika bırakmayan bir sebeb, bir tek insanın yüzündeki Hâtem-i Vahdaniyete İcad cihetiyle el uzatamaz. Evet insanın yüzüne o Sikkeyi koyan Zât.. elbette bütün efrad-ı insaniye Nazar-ı Şuhudunda ve Daire-i İlmindendir ki, herbir insanın sîması göz, kulak, ağız gibi âza-yı esasında birbirine benzendiği halde, birer alâmet-i farika ile, hiçbirisine tamam benzemez. Nasılkı o sîmada göz, kulak gibi âzaların umum efradında birbirine benzendiği, o nev-i insanın Sânî bir, Vâhid olduğuna şahadet eden bir Sikke-i Tevhiddir; öyle de: Hukuk-u İnsaniyenin muhafazası için sair enva'in fevkinde olarak, o sîmalarda birbirine iltibas olmamak ve birbirinden tefrika için, Hikmetli pek çok alâmet-i farika ile iftirakları, O Sânî-i Vâhid'in İradesini, İhtiyarını ve Meşietini göstermekle beraber, ayrı ve çok dakik bir Sikke-i Ehadiyyet oluyor ki; bütün insanları, hayvanları, belki Kâinatı halketmeyen bir Zât, bir sebeb o Sikkeyi koyamaz.

İkinci İşaret: Kâinatın Âlemleri, envaları ve unsurları öyle birbiri içine girift olarak girmiştir ki, Kâinatın heyet-i mecmuasına mâlik olmayan bir sebeb, hiçbir nev'ine, hiçbir unsuruna hakikî tasarruf edemez. Âdetâ İsm-i Ferd'in Cilve-i Vahdeti, bütün Kâinatı bir Vahdet içine almış; herşey O Vahdeti ilân ediyor. Meselâ: Bu Kâinatın lâmbası olan Güneş'in bir olması, umum Kâinat birinin olmasına işaret ettiği gibi; zîhayatların çevik ve çalak hizmetçileri olan hava unsuru bir olması.. ve aşçıları olan ateş bir olması.. ve zemin bahçesini sulayan bulut süngerî bir

olması.. ve umum žhayatın imdadına yetişen yağmur bir olması ve her yere yetişmesi.. ve ekser hayvanat ve nebatat taifelerinin herbirisini umum zemin yüzünde serbest yayılmaları, vahdet-i nev'iyeleri ve meskenleri bir bulunması; gayet kat'î bir surette işaretler, şehadelerdir ki: Meskenleri ile beraber umum o mevcudat, bir tek zâtin malı olduğuna delalet ederler.

İşte buna kıyasen, bütün Kâinatın böyle birbirine girift olan enva'lari mecmu Kâinatı öyle bir küll hükmüne getirmiştir ki, İcad cihetile tecezzi kabul etmez. Umum Kâinata Hükmü geçmeyen bir sebeb, Rububiyet cihetile ve İcad keyfiyetiyle hiçbir şeye hükmedemez ve bir tek zerreye Rububiyetini dinlettiremez.

Ü ç ü n c ü İ ş a r e t : İsm-i Ferd'in Tecelli-i A'zamıyla Kâinatı birbiri içinde hadsiz Mektubat-ı Samedaniye hükmüne getirip, her mektubda hadsiz Hâtem-i Vahdaniyet ve pek çok Mühr-ü Ehadiyet basılmış gibi, herbir mektubun Kelimati adedince Ehadiyet mührülerini taşıyor ve o mührülerin adedince Kâtibini gösteriyor. Evet herbir çiçek, herbir meyve, herbir ot, hattâ herbir hayvan, herbir ağaç birer Mühr-ü Ehadiyet ve birer Sikke-i Samediyet olduklarını ve bulundukları mekân ise bir mektub suretini alması cihetile herbiri bir imza şeklini alır; o mekânın Kâtibini gösteriyor. Meselâ: Bir bahçede bir sarı çiçek, o bahçe Nakkaşının bir mührü hükmündedir. O çiçek mührü kimin ise, bütün zemin yüzündeki o nevi çiçekler, o Zâtin Kelimeleri hükmünde olduğuna ve o bahçe dahi Onun yazısı olduğuna, açık bir surette delalet ediyor. Demek oluyor ki; herbir şey, umum eşyayı Hâlikâna isnad edip, a'zamî bir Tevhide işaret ediyor.

D ö r d ü n c ü İ ş a r e t : İsm-i Ferd'in Cilve-i A'zamı güneş gibi zahir olmakla beraber, Vücub derecesinde bir makuliyet ve hadsiz bir kolaylıkla kabul edilir. Ve O Silvenin muhalifi ve ziddi olan şirk, nihayet derecede müşkül ve Akıldan gayet derecede uzak, belki muhal ve mümteni derecesinde olduğunu isbat eden çok Bürhanlar, Risale-i Nur'un Eczalarında beyan edilmiş. Şimdilik o Delillerdeki o Noktaların tafsilatını o Risalelere havale edip, yalnız "**Üç Nokta**"sını burada beyan edeceğiz.

Birincisi: Onuncu ve Yirmidokuzuncu Sözlerin âhirlerinde icmalen ve Yirminci Mektub'un âhirinde tafsilen gayet kat'î Bürhanlar ile isbat etmişiz ki: Zât-ı Ferd ve Ehad'in Kudrette nisbeten en büyük şey'in İcadı, en küçük birşey gibi kolaydır. Bir baharı, bir çiçek gibi sühuletle halkeder. Binler Haşrin nümunelerini her baharda gözümüz önünde kolaylıkla İcad eder. Büyük bir ağaç, küçük bir meyve gibi rahatça İdare eder.

Eğer müteaddid esbaba havale edilse, herbir meyve, bir ağaç kadar masraflı ve müşkilatlı.. ve bir çiçek, bir bahar kadar zahmetli ve suubetli olur. Evet nasılık bir ordunun teçhizat-ı askeriyesi bir kumandanın emriyle bir fabrikada yapılsa; o ordunun teçhizatı, adeta bir tek neferin teçhizatı gibi kolaylaşır. Eğer her neferin cihazatı ayrı ayrı fabrikada yapılsa ve idare-i askeriyesi Vahdetten kesrete girse; o vakit herbir nefer, ordu kadar fabrikalar ister. Aynen öyle de eğer herşey Zât-ı Ferd ve Ehad'e verilse; bütün bir nev'in hadsiz efradı, bir tek ferd gibi kolay olur. Eğer esbaba verilse; herbir ferd, o nev' kadar müşkilath olur. Evet Vahdet de, Ferdiyet de; herşeyin O Zât-ı Vâhid'e İntisabıyla olur ve Ona İstinad eder. Ve bu İstinad ve İntisab ise; o şey için hadsiz bir Kuvvet, bir Kudret hükmüne geçebilir. O vakit, küçük bir şey, o İntisab ve İstinad Kuvvetiyle, binler derece kuvvet-i şahsiyesinin fevkinde işler görebilir, neticeler verebilir. Ve çok kuvvetli olan Ferd ve Ehad'e İstinad ve İntisab etmeyen bir şey, kendi şahsi kuvvetine göre, küçük işler görebilir ve neticesi ona göre küçülür. Meselâ: Nasılık başıbozuk, gayet cesur, kuvvetli bir adam, kendi cephanesini ve zahiresini beraberinde ve belinde taşımağa mecbur olduğundan, ancak on adam düşmanına karşı muvakkat dayanabilir. Çünkü şahsî kuvveti o kadar eser gösterebilir. Fakat, askerlik tezkeresiyle bir Kumandan-ı A'zama İntisab ve İstinad eden bir adam; kendi menabi-i kuvvetini ve erzak deposunu kendisi çekmediği ve taşımağa mecbur olmadığı için, o İntisab ve İstinad, onun için tükenmez bir Kuvvet, bir Hazine hükmüne geçtiğinden; mağlub düşen düşman ordusunun bir müşirini, belki binler adamlı beraber, O İntisab Kuvvetiyle esir edebilir. Demek Vahdette, Ferdiyyette; bir karınca bir firavun'u, bir sinek bir nemrud'u, bir mikrop bir cebbanı O İntisab Kuvvetiyle mağlub edebildiği gibi; nohut tanesi küçüklüğünde bir çekirdek dahi dağ gibi heybetli bir çam ağacını omuzunda taşıyabilir. Evet nasılık bir Kumandan-ı A'zam, bir neferin imdadına bir orduyu gönderebilir haysiyetiyle ve o neferin arkasında bir orduyu tahşid edebildiği cihetiyile; o nefer, bir ordu kendisinin arkasında manen bulunuyor gibi bir Kuvvet-i Maneviye ile pek büyük işlere, Kumandanı namına mazhar olur. Öyle de: Sultan-ı Ezelî, Ferd ve Ehad olduğundan -hiçbir cihetle ihtiyaç yok, eğer faraza ihtiyaç olsa- herşeyin imdadına bütün eşyayı gönderir ve herbir şeyin arkasına Kâinat ordusunu tahşid eder ve herbir şey Kâinat kadar bir kuvvete dayanır ve herbir şeye karşı bütün eşya -faraza eğer ihtiyaç olsa- O Kumandan-ı Ferd'in Kuvveti hükmüne geçebilir. Eğer Ferdiyet olmazsa, herbir şey bütün bu Kuvveti kaybeder, hiç hükmüne sukut eder; neticeleri dahi hiçe iner.

İşte gözümüzle her vakit müşahede ettiğimiz bu çok Hârika Eserlerin gayet küçük ehemmiyetsiz şeylerden tezahürü, bilbedahe Ferdiyet ve

Ehadiyeti gösteriyor. Yoksa herşeyin neticesi, meyvesi, eseri; o şeyin maddesi ve kuvveti gibi küçülerek hiçe inecekti. Ve gözümüz önungündeki gayet kıymetdar şeylerin gayet derecede ucuzluğu ve nihayet derecede mebzuliyeti, hiç kalmayacaktı. Şimdi kırk para ile alacağımız bir kavunu, bir narı; kırk bin lira ile de yiyecezdik. Evet dünyadaki bütün sühulet, bütün ucuzluk, bütün mebzuliyet; Vahdetten gelir ve Ferdiyete şahadet eder.

İkinci Nokta: Mevcudat iki vecihle İcad ediliyor. Biri; "İbda' ve İhtira'" tabir edilen hiçten İcaddır. Diğer; "İnşa ve Terkib" tabir edilen mevcud olan anasır ve eşyadan toplamak suretiyle ona Vücut vermektir. Eğer Cilve-i Ferdiyete ve Sırr-ı Ehadiyete göre olsa, hadsiz derece bir sühulet, belki Vücub derecesinde bir kolaylık olur. Eğer Ferdiyete verilmemezse, hadsiz derece müşkil ve gayr-ı makul, belki imtina' derecesinde bir suubet olacak. Halbuki Kâinattaki mevcudat, nihayet derecede külfetsiz olarak ve sühuletle ve kolaylıkla gayet mükemmel bir surette Vücuda gelmeleri, Cilve-i Ferdiyeti bilbedahe gösteriyor ve herşey doğrudan doğruya Zât-ı Ferd-i Zülcelal'in San'atı olduğunu isbat ediyor. Evet eğer bütün eşya Ferd-i Vâhid'e verilse, bir kibrît çakar gibi, Eserleriyle Azameti anlaşılan o nihayetsiz Kudretiyle hiçten İcad eder ve ihatalı nihayetsiz İlmiyle herşeye manevî bir kalip hükmünde bir mikdar tayin eder. Ve o Âyne-i İlmindeki herşeyin suretine ve plânına göre kolayca herbir şeyin zerreleri o kalib-ı ilmî içine yerleşir, muntazaman vaziyetlerini muhafaza ederler. Eğer etraftan zerreleri toplamak lâzım gelse de, ilmî Kanunların ve Kudretin ihatalı Düsturları cihetiley; o zerreler, Kanun-u İlîmî ve Sevk-i Kudretî ile bağlanmaları haysiyetiyle mutî' bir ordunun neferatı gibi muntazaman Kanun-u İlîmî ve Sevk-i Kudretî ile gelip o şeyin Vücutunu ihata eden Kalib-ı İlîmî ve Mikdar-ı Kaderî içine girip kolayca Vücutunu teşkil ederler. Belki âyinedeki aksin fotoğraf vasıtasiyla kâğıt üstüne vücut-u haricî giymesî veyahud görünmeyen bir yazı ile yazılan bir mektuba gösterici maddeyi sürdürmekle görünmesi gibi, Ferd-i Vâhid'in İlîm-i Ezelîsinin âyinesinde bulunan mahiyet-i eşya ve suver-i mevcudata gayet sühuletle, Kudret onlara Vücut-u Haricî giydirir ve Âlem-i Manadan Âlem-i Zuhura getirir, gözlere gösterir. Eğer Ferd-i Vâhid'e verilmemezse, bir sineğin Vücutunu rûy-i zeminin etrafından ve anasırından gayet hassas bir Mizanla toplamak, âdetâ yeryüzünü ve unsurları eleyip her taraftan o mahsus Vücutun mahsus zerrelerini getirerek san'atlı Vücutunda muntazam yerlesitmek için maddî kalib, belki âzaları adedince kalıblar bulunmak ve o vücuddaki duygular ve Ruh gibi ince, dakik, manevî Letaifi dahi mizan-ı mahsusla manevî Âlemlerden celbetmek lâzım gelir...

İşte bu surette bir sineğin İcadı, Kâinat kadar müşkilath olur; yüz derece müşkül müşkül içinde, belki muhal muhal içinde olacak. Çünkü Hâlik-1 Ferd'den başka hiçbir şey, hiçten ve ademden İcad edemediğine bütün Ehl-i Din ve ehl-i fen ittifak ediyorlar. Öyle ise esbab ve tabiata havale edilse, herseye, ekser eşyadan toplamak suretiyle Vücid verilebilir.

Üçüncü Nokta: Eğer bütün eşya, bir Zât-1 Ferd-i Vâhid'e verilse, bir tek şey gibi kolay olmasına; eğer esbaba ve tabiata havale edilse, bir tek şeyin Vücidu, umum eşya kadar müşkilath olduğuna işaret eden, başka Risalelerde izah edilen bir iki temsili, muhtasaran beyan edeceğiz.

Meselâ: Bir zabite, bin nefere aid vaziyet ve idare havale edilse ve bir nefer de on zabitin idaresine verilse.. o bir neferin idaresi, bir taburun idaresinden on derece daha müşkilath olur. Çünkü ona emredenler, birbirine mani olurlar. Bir keşmeker ile o nefer hiçbir istirahat yüzünü görmeyecek. Hem bir taburdan matlub vaziyet ve netice, birtek zabite havale edilse; kül-fetsiz, kolayca o neticeyi istihsal eder ve o vaziyeti verebilir. Eğer o vaziyeti almayı ve o neticeyi istihsal etmeyi, o taburdaki başsız, âmirsız, çavuşuz neferata havale edilse, o matlub vaziyeti ve neticeyi almak için çok karışıklık içinde münakaşalarla ancak nâkış bir sureti, müşkilatla tahsil edebilir.

İkinci Temsil: Meselâ Ayasofya gibi kubbeli bir câmiin kubbesindeki taşlarını durdurmak vaziyeti ve muallakta durdurması bir ustaya verilse, o vaziyeti onlara kolayca verebilir. Eğer o vaziyete girmesi, taşlara havale edilse, herbir taş umum taşlara hem hâkim-i mutlak, hem mahkûm-u mutlak olmak lâzım gelir. Tâ ki, birbirine başbaşa verip, muallakta durabilsinler. O halde o ustanın kolayca gördüğü işini görmek için yüz usta kadar, yüz derece işinden daha ziyade işler görülecek, sonra o vaziyetler alınacak.

Üçüncü Temsil: Meselâ Küre-i Arz, Zât-1 Ferd-i Vâhid'in bir memuru, bir neferi olduğundan, yalnız o birtek nefer, o tek Zâtın tek emrini dinlediği için, mevsimlerin husulu ve gece ve gündüz vakitlerinin Vücidu ve Semavattaki ulvî ve haşmetli harekâtın zuhuru ve sinemavari semâvî levhaların tebdili gibi neticeleri istihsal için Arz gibi bir tek nefer, bir tek Zâtın bir tek Emrini almakla, o Vazifenin ne'sinden gelen bir cazibe ile meczub mevlevî gibi Semaa kalkar, bütün o muhteşem neticelerin husulüne ve zuhuruna vesile olur. Güya o tek nefer, Kâinat yüzündeki muhteşem manevraya bir Kumandanlık eder. Eğer Hâkimiyet-i Uluhiyeti ve Saltanat-1 Rububiyeti umum Kâinatı ihata eden ve Hüküm ve Emri umum mevcudata geçen bir Zât-1 Ferd'e verilmezse; o halde o neticeleri, o semâvî manevrayı ve arzî mevsimleri tahsil etmek için Küre-i

Arz'dan bin defa büyük milyonlarla yıldızlar ve küreler, milyonlar sene uzun bir mesafeyi her yirmidört saatte, herbir senede gezmekle o neticeler gösterilebilir. İşte Küre-i Arz gibi bir tek memur, meczub bir Mevlevî gibi mihveri ve medarı üstünde iki hareketle hasıl olan o haşmetli neticelerin husulu ise, Vahdette ne derece hadsiz sühulet olduğuna bir misal olması gibi, aynı neticeleri kazanmak için milyonlar defa o hareketten daha müşkül ve hadsiz uzun yollar ile o neticeleri kazanmak ne derece müşkilathı, belki muhal olduğuna; şirk ve küfrün yolunda ne derece muhaller, bâtil şeyler bulunduğuuna misaldır.

Esbaba tapanların ve tabiatperestlerin cehaletlerine bu misal ile bak. Meselâ: "Bir zât hârika bir fabrikanın veya acib bir saatin veya muhteşem bir sarayın veya mükemmel bir Kitabın gayet muntazam bir surette eczalarını, çarklarını fevkâlâde san'atiyla hazır ettikten sonra, kendisi kolayca o eczaları terkib edip işletmeyerek, belki çok uzun masraflarla o eczaları kendi kendine işlemek ve o usta yerine fabrikayı, sarayı, saati yapmak, Kitabı yazmak için herbir cüz'ü, herbir çarkı, hattâ kâğıdı, kalemi birer hârika makine hükmüne getiriyor. Ve teşhirini çok istediği bütün hünerlerini, kemalâtını izhara vesile olan o ustadlığını ve san'atını onlara havale ediyor" diye zannetmek, ne derece akıldan uzak ve cehalet olduğunu anlarsın! Aynen öyle de; esbaba ve tabiatlara İcad isnad edenler, muzaaf bir cehalete düşerler. Çünkü tabiatların ve sebeplerin üstünde dahi gayet muntazam bir Eser-i San'at var; onlar da sair mahlukat gibi masnu'durlar. Onları öyle yapan Zât, onların neticelerini dahi yapar, beraber gösteriyor. **Çekirdeği yapan, onun üstünde ağacı O yapar; ve ağacı yapan, onun üstünde meyveleri dahi O İcad eder.** Yoksa ayrı ayrı tabiatların, sebeplerin Vücuda gelmeleri için, yine muntazam başka tabiatları, sebepleri isteyecekler. Ve hakeza gitgide nihayetsiz, manasız, imkânsız bir silsile-i mevhumi mevcud kabul etmek lâzım gelir. Bu ise, cehaletlerin en antikasıdır.

B e ş i n c i İ ş a r e t : Çok yerlerde katî delillerle isbat etmişiz ki: Hâkimiyetin en esaslı hâssası; İstiklaldır, İnfiraddır. Hattâ Hâkimiyetin zaif bir gölgesi; âciz insanlarda dahi, İstiklaliyetini muhafaza etmek için, gayrın müdahalesini şiddetle reddeder ve kendi vazifesine başkasının karışmasına müsaade etmez. Çok Padişahlar bu redd-i müdahale haysiyetiyle masum evlâdlarını ve sevdigi kardeşlerini merhametsizce kesmişler. Demek, hakikî Hâkimiyetin en esaslı hâssası ve infikak kabul etmez bir lâzımı ve daimî bir muktezası; istiklaldır, infiraddır, gayrın müdahalesini reddir.

İste bu çok esaslı hâssa içindir ki, Rububiyet-i Mutlaka derecesindeki Hâkimiyet-i İlahiye, gayet şiddetle şirk ve iştiraki ve müdahale-i gayrı

reddettiğinden, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan dahi, gayet hararetle ve şiddetle ve pek çok tekrar ile Tevhidi gösterip; şirk, iştiraki azîm tehdidlerle reddediyor.

İşte Rububiyetteki Hâkimiyet-i İlahiye, Tevhid ve Vahdeti kat'î bir surette iktiza ettiği ve gayet kuvvetli bir dâyiî ve gayet şiddetli bir muktaziyi gösterdiği gibi, Kâinat yüzündeki nihayet derecede mükemmel ve Mecmu-u Kâinattan, yıldızlardan tut tâ nebatat, hayvanat, maadin.. tâ cüz'iyat ve efrada ve zerrelerle kadar görünen İntizam-ı Ekmel ve İnsicam-ı Ecmel; O Ferdiyete, O Vahdete hiçbir cihetle şüphe getirmez bir Şahid-i Âdil, bir Bürhan-ı Bahirdir. Çünkü gayrın müdahalesi olsa, bu gayet hassas Nizam ve İntizam ve Müvazene-i Kâinat elbette bozulacaktı ve intizamsızlık eseri görünecekti.

لَوْ كَانَ فِيهِمَا أَلَّهُ لَفَسَدَتَا Âyetinin Sırriyla, bu hârika mükemmel

Nizam - 1 Kâinat karışacaktır ve fesada girecekti. Halbuki

فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ Âyetiyle.. zerrattan tâ seyyarata, ferşten

tâ Arşa kadar hiçbir cihetle kusur ve noksan ve müşevvesiyet eseri görülmeliğinden, gayet parlak bir surette, bu Nizam-ı Kâinat ve şu İntizam-ı Mahlukat ve şu Müvazene-i Mevcudat, İsm-i Ferd'in Cilve-i A'zamını gösterip Vahdete şahadet eder. Hem Cilve-i Ehadiyet sırrıyla, en küçük bir zîhayat mahluk, Kâinatın bir Misal-i Musaggarası ve küçük bir führistesı hükmünde olduğundan; o tek zîhayata sahib çıkan, bütün Kâinatı Kabza-i Tasarrufunda tutan Zât olabilir. Ve bir çekirdek, hilkatça bir ağaçtan geri olmadığı; ve bir ağaç, küçük bir Kâinat hükmünde olduğu.. herbir zîhayat dahi, küçük bir Kâinat ve küçük bir Âlem hükmünde olduğundan; bu Sîrr-ı Ehadiyet cilvesi, şirk ve iştiraki muhal derecesine getiriyor...

Bu Kâinat, O Sîr ile; değil yalnız tecezzi kabul etmez bir külldür; belki mahiyetçe, inkışam ve iştiraki ve tecezzisi imkânsız ve müteaddid elli kabul etmez bir Külli hükmüne geçtiğinden; ondaki herbir cüz', bir cüz'î ve bir ferdî hükmünde; ve o küll dahi, bir Külli hükmünde olduğundan, hiçbir cihetle iştirakin imkâni olmuyor. Bu İsm-i Ferd'in Cilve-i A'zamı; Hakikat-ı Tevhidi, bu Sîrr-ı Ehadiyetle bedahet derecesinde isbat ediyor...

Evet Kâinatın envaları birbiri içine girift olması ve kenetleşmesi ve herbirinin vazifesi umuma baktığı cihetle; Kâinatı Rububiyet ve İcad noktasında tecezzi kabul etmez bir küll hükmüne getirdiği misillü; Kâinatta faaliyet gösteren Ef'al-i Umumiye-i Muhita dahi, birbirinin içinde tedâhül cihetile, yani meselâ Hayat vermek Fiili içinde, aynı anda İaşe

ve Terzîk Fiili görünüyor. Ve o İaşे, İhya Fiilleri içinde aynı zamanda o zîhayatın cesedini Tanzim, Teçhiz Fiilleri müşahede olunuyor. Ve o İaşе, İhya, Tanzim, Teçhiz Fiilleri içinde; aynı vakitte Tasvir, Terbiye ve Tedbir Fiilleri nazara çarpıyor. Ve hakeza.. böyle muhit ve umumî Efâlin birbiri içine Tedahülü ve girift olması.. ve ziyadaki yedi renk gibi imtizaç belki ittihad etmesi haysiyetile ve o Efâlin herbiri mahiyetçe bir birlik ve Vahdet içinde ekser mevcudata ihatası ve şümülü, ve vahdanî birer Fiil olduğundan, her halde Fâlinin bir tek Zât olması.. ve herbiri umum Kâinatı istila etmesi.. ve sair Efâl ile muavenetdarane birleşmesi itibariyle, Kâinatı tecezzi kabul etmez bir küll hükmüne getirdiği gibi; zîhayat mahlukların herbirisi, Kâinatın bir çekirdeği, bir fihristesi, bir nümunesi hükmünde olduğundan, Kâinatı Rububiyet noktasında tecezzi ve inkisami imkân haricinde bir Külli hükmüne getirmiştir. Demek Kâinat öyle bir külldür ki; bir cüz'e Rab olmak, umum o külle Rab olmakla olur. Ve öyle bir Külliâdir ki; herbir cüz', bir ferd hükmüne geçip, bir tek ferde Rububiyetini dinlettirmek, umum o Külliâyi müsahhar etmekle olabilir...

Altıncı İşaret: Ferdiyet-i Rabbaniye ve Vahdet-i İlahiye, bütün Kemalâtın (Hasiye) medarı, esası olduğu ve Kâinatın Hilkatindeki Hikmetlerin ve maksadların menşei ve madeni olduğu gibi, zîsuur ve zîaklm, hususan insanların metalibinin ve arzularının husul bulmasının menbâi ve çare-i yegânesidir. Eğer Ferdiyet olmazsa, beşerin bütün metalib ve arzuları sônecek. Hem Hilkat-ı Kâinatın neticeleri hiçe inecek, hem mevcud ve muhakkak olan ekser Kemalâtın in'idamına vesile olacak. Meselâ: İnsanda en şedid ve sarsılmaz ve aşk derecesinde bir Arzu-yu Beka var. Ve o matlabı vermek için, bütün Kâinatı Sîrr-ı Ferdiyetle kabzasında tutan ve bir menzili kapayıp öbür menzili açmak gibi kolay bir surette dünyayı kapayıp Âhireti açabilen bir Zât, o Arzu-yu Bekayı yerine getirebilir. Ve bu arzu gibi, ebede uzanmış ve Kâinatın etrafına yayılmış, beşerin binler arzuları, Sîrr-ı Ferdiyete ve Hakikat-ı Tevhide bağlıdır. Eğer O Ferdiyet olmazsa; onlar olmaz, akîm kalırlar. Ve Vahdetle bütün Kâinata birden tasarruf eden bir Zât-ı Ferd olmazsa, o matlablar yerine gelmez. Faraza gelse de çok nâkîs olur.

İşte bu Sîrr-ı Azîm içindir ki: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, Tevhid ve Ferdiyeti

(Hasiye): Hattâ hadsiz Kemal ve Cemal-i İlâhînin tahakkukuna en zahir bürhan ve en kuvvetli bir delil, Vahdettir. Çünkü Kâinatın Sâniî Vâhid-i Ehâd bilinse, bütün Kâinattaki Kemalât ve Cemaller, o Sâni-i Vâhid'de bulunan Kudsî Kemalâtın ve Cemallerin gölgeleri ve cilveleri ve işaretleri ve tereşşuatları olduğu bîlinecek. Yoksa Kâinatın Kemalâtı ve Cemalleri, mahlukata ve şuursuz bir kısım esbaba aid kalacaktı. O vakit Akl-ı Beşer nazarında Kemalât-ı İlâhiyenin Hazine-i Sermediyesi anahtarsız, meçhul kalırdı...

pek çok tekrar ile, kuvvetli bir hararetle, yüksek bir halâvetle Ders verdiği gibi; bütün Enbiya ve Asfiya ve Evliya en büyük Zevklerini ve Saadetlerini; Kelime-i Tevhid olan **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** da buluyorlar...

Y e d i n c i İ ş a r e t : İşte bu Tevhid-i Hakikîyi bütün meratibiyle en mükemmel bir surette Ders veren, isbat eden, ilân eden Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risaleti, elbette O Tevhidin kat'iyyeti derecesinde sabit olmak lâzım gelir. Çünkü madem Daire-i Vücudun en büyük Hakikati olan Tevhidi bütün Hakaikiyla O Zât Ders veriyor.. elbette Tevhidi isbat eden bütün Bürhanlar; dolayısıyla Onun Risaletini ve Vazifesinin Hakkaniyetini ve Davasının doğruluğunu dahi kat'ı isbat eder denilebilir. Evet böyle binler Hakaik-i Âliyeyi cem'eden, Ferdiyet ve Vahdaniyeti hakkıyla keşfedip Ders veren bir Risalet; gayet kat'ı bir surette O Tevhid, O Ferdiyetin muktezasıdır ve lâzimdir. Onlar, onu her halde isterler.

İşte o Vazifeyi tamtamına yerine getiren Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Şahsiyet-i Maneviyesinin Derece-i Ehemmiyetine ve Ulviyetine ve bu Kâinatın bir Güneşi olduğuna şahadet eden pek çok delillerden, sebeplerden üç tanesini nümune olarak beyan ediyoruz.

B i r i n c i s i : Umum Ümmet, umum asırlarda işledikleri umum Hasenatın bir misli **آل سَبَبُ كَالْفَاعِلِ** Sırınca, Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sahife-i Hasenatına geçtiği gibi; umum Ümmet, her günde ettiğleri Salavat Duasının kat'î makbuliyeti cihetyle, o hadsiz Duaların iktiza ettiğleri makam ve mertebeyi düşünmekle, Şahsiyet-i Maneviye-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bu Kâinat içinde nasıl bir Güneş olduğu anlaşılır.

İ k i n c i s i : Âlem-i İslâmın Şecere-i Kübrasının Menşei, Çekirdeği, Hayatu, Medarı olan Mahiyet-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın fevkâlâde İstidad ve Cihazıyla, Âlem-i İslâmiyetin maneviyatını teşkil eden Kudsî Kelimati, Tesbihati, İbadatı en evvel bütün manalaryla hissedip yapmaktan gelen Terakkiyat-ı Ruhiyesini düşün; Habibiyet derecesine çıkan Ubudiyet-i Muhammediyenin (A.S.M.) Velayeti, sair Velayetlerden ne kadar yüksek olduğunu anla...

Bir zaman bir tek Tesbihin, bir tek Namazda, Sahabelerin tarz-ı telakkisine yakın bir surette bana inkişafi, bir ay kadar İbadet derecesinde ehemmiyetli göründü. Sahabelerin yüksek kıymetini onunla anladım. Demek Bidayet-i İslâmiyede Kelimat-ı Kudsiyenin verdiği Feyiz ve Nurun başka

bir meziyeti var. Tazeliği haysiyetiyle başka bir Letafeti, bir Taraveti, bir Lezzeti var ki; gaflet perdesi altında mürur-u zamanla gizlenir, azalır, perdelenir. Zât-ı Muhammediye (A.S.M.) ise, onları Menba-ı Hakikîsinden (Zât-ı Akdes'ten) turfanda, taze olarak, fevkâlâde istidadıyla almış, emmiş, massetmiş. Bu Sırra binaen O Zât; bir tek Tesbihten, başkasının bir sene İbadeti kadar Feyiz alabilir.

İşte bu nokta-i nazardan Zât-ı Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın, haddi ve nihayeti olmayan Meratib-i Kemalâtta ne derece terakki ettiğini kıyas et.

Ü ç ü n c ü s ü : Bu Kâinatın Hâlîkı, bu Kâinattaki bütün makasıdının en ehemmiyetli medarı nev-i insan olduğundan ve bütün Hitabat-ı Sübhaniyenin en anlayışlı bir Muhatabı nev-i beşer olduğundan; o nev-i beşer içinde en meşhur, en namdar ve âsâriyla ve icraatiyla en mükemmel, en muhteşem Ferd olan Zât-ı Muhammediyeyi (A.S.M.) o nev' namına, belki umum Kâinat hesabına kendine Muhatab eden Zât-ı Ferd-i Zülcelal, elbette Onu hadsiz Kemalâtta hadsiz Feyzine mazhar etmiştir.

İşte bu üç Nokta gibi çok Noktalar var. Kat'ı bir surette isbat ederler ki; Şahsiyet-i Maneviye-i Muhammediye (A.S.M.), Kâinatın manevî bir Güneşi olduğu gibi, bu Kâinat denilen Kur'an-ı Kebir'in Âyet-i Kübrası ve o Furkan-ı A'zam'ın İsm-i A'zamı ve İsm-i Ferd'in Cilve-i A'zamının bir Âyinesidir. Kâinatın umum zerratının umum zamanlarındaki umum dakikalarının bütün âşirelerine darbedilip, hasıl-ı darb adedince o Zât-ı Ahmediyeye Salât ü Selâm, nihayetsiz Hazine-i Rahmetinden inmesini, Zât-ı Ferd-i Ehad-i Samed'den niyaz ediyoruz!..

سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ مَنْ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Otuzuncu Lem'anın Beşinci Nüktesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَانظُرْ إِلَى أَثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ
لَمُخْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ

Âyet-i Azîmenin ve

Âyet-i Azîmin birer Nüktesi ile, İsm-i A'zam veyahud İsm-i A'zam'ın iki Ziyasından bir Ziyası veya Altı Nurundan bir Nuru olan İSM-İ HAYY'in bir Cilvesi, Şevval-i Şerif'te, Esküsehir Hapishanesi'nde, uzaktan uzağa Aklıma göründü. Vaktinde kaydedilmedi. Ve çabuk o Kudsî Kuşu avlayamadık. Tebaud ettikten sonra, hiç olmazsa bazı Remizlerle o Hakikat-ı Ekberin ve Nur-u A'zamın bazı Şuâlarını muhtasarın göstereceğiz.

B i r i n c i R e m i z : İsm-i Hayy ve İsm-i Muhyî'nin bir Cilve-i A'zamından olan "Hayat nedir? Ve Mahiyeti ve Vazifesi nedir?" sualine karşı fihristevarı cevab şudur ki:

H a y a t , şu Kâinatın en ehemmiyetli Gayesi.. hem en büyük Neticesi.. hem en parlak Nuru.. hem en latif Mayesi.. hem gayet süzülmüş bir Hülâsası.. hem en mükemmel Meyvesi.. hem en yüksek Kemali.. hem en güzel Cemali.. hem en güzel Zîneti.. hem Sîrr-ı Vahdeti.. hem Rabîta-i İttihadı.. hem Kemalâtının Menşei.. hem san'at ve mahiyetçe en hârika bir Zîruhu, hem en küçük bir mahluku bir Kâinat hükmüne getiren Mu'cizekâr bir Hakikati.. hem güya Kâinatın küçük bir zîhayatta yerleşmesine vesile oluyor gibi; koca Kâinatın bir nevi fihristesini o zîhayatta göstermekle beraber, o zîhayatı ekser mevcudatla münasebetdar ve küçük bir Kâinat hükmüne getiren en Hârika bir Mu'cize-i Kudrettir. Hem en büyük bir küll kadar -Hayat ile- küçük bir cüz'ü büyütlen ve bir ferdi dahi Külli gibi bir Âlem hükmüne getiren ve Rububiyet cihetinde Kâinatı tecezzî ve iştiraki ve inkisâmi kabul etmez bir küll ve bir Külli hükmünde gösteren fevkâlâde hârika bir San'at-ı İlahiyedir. Hem Kâinatın mahiyetleri

içinde Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Vücub-u Vücduna ve Vahdetine ve Ehadiyetine şehadet eden Bürhanların en parlağı, en kat'isi ve en mü-kemmel.. hem Masnuat-ı İlahiye içinde en hafisi ve en zahiri, en kıymetdar ve en ucuzu, en nezihî ve en parlak ve en manidar bir Nakş-ı San'at-ı Rabbaniyedir. Hem sair mevcudatu kendine hâdim ettiren naze-nin, nazdar, nazik bir Cilve-i Rahmet-i Rahmaniyedir. Hem Şuunat-ı İlahiyenin gayet câmi' bir Âyinesidir. Hem Rahman, Rezzak, Rahîm, Kerim, Hakîm gibi çok Esma-i Hüsnanın Cilvelerini câmi' ve Rîzk, Hikmet, Înayet, Rahmet gibi çok Hakikatları kendine tabi eden ve görmek ve işitmek ve hissetmek gibi umum duyguların menşei, madeni bir Acube-i Hilkat-i Rabbaniyedir. Hem Hayat, bu Kâinatın Tezgâh-ı A'zamında öyle bir istihale makinesidir ki, mütemadiyen her tarafta tasfiye yapıyor, temizlendiriyor, terakki veriyor, nurlandırıyor.. Ve zer-rat kafilelerine, güya Hayatın yuvası olan cesedi o zerrelerle Vazife görmek, nurlanmak, talimat yapmak için bir misafirhane, bir mekteb, bir kışladır. Âdetâ Zât-ı Hayy ve Muhyî, bu Makine-i Hayat vasıtasyyla; bu karanlıklı ve fâni ve süfli olan Âlem-i Dünyayı latifleştiriyor, işıklan-dırıyor, bir nevi Beka veriyor, bâki bir Âleme gitmeye hazırlattırıyor... Hem Hayatın iki yüzü, yani Mûlk, Melekût vecihleri parlaktır, kirsizdir, noksansızdır, ulvîdir. Onun için perdesiz, vasıtazız, doğrudan doğruya Dest-i Kudret-i Rabbaniyeden çıktığını aşıkâre göstermek için, sair eşya gibi zahirî esbabı Hayattaki Tasarrufat-ı Kudrete perde edilmemiş bir müstesna mahluktur. Hem Hayatın Hakikati, altı Erkân-ı İmaniyeye bakıp, manen ve remzen isbat eder. Yani: Hem Vâcib-ül Vücd'un Vü-cub-u Vücdunu ve Hayat-ı Sermediyesini.. hem Dâr-ı Âhireti ve Hayat-ı Bâkiyesini.. hem Vücd-u Melaike.. hem sair Erkân-ı İmaniyeye pek kuvvetli bakıp iktiza eden bir Hakikat-ı Nuraniyedir. Hem Hayat, bütün Kâinattan sözülmüş en safi bir hülâsası olduğu gibi, Kâinattaki en mü-him bir Maksad-ı İlahî ve Hilkat-ı Âlemin en mühim neticesi olan Şükür ve İbadet ve Hamd ve Muhabbeti netice veren bir Sîrr-ı A'zamıdır...

İşte, Hayatın bu mezkûr yirmidokuz ehemmiyetli ve kıymetdar Has-salarını ve ulvî ve umumî Vazifelerini nazara al. Sonra bak. Muhyî İsmînin arkasında, İsm-i Hayy'in Azametini gör. Ve Hayatın bu azametli hassaları ve meyveleri noktasından, İsm-i Hayy nasıl bir İsm-i A'zam olduğunu bil. Hem anla ki; bu Hayat, madem Kâinatın en büyük Neticesi ve en azametli Gayesi ve en kıymetdar Meyvesidir; elbette bu Hayatın dahi Kâinat kadar büyük bir Gayesi, azametli bir Neticesi bulunmak gerektir. Çünkü ağacın neticesi meyve olduğu gibi, meyvenin de çekirdeği vasıtasyyla neticesi, gelecek bir ağaçtır. Evet bu Hayatın Gayesi ve Neticesi Hayat-ı Ebediye olduğu gibi bir meyvesi de, Hayatı veren Zât-ı Hayy ve

Muhyî'ye karşı Şükür ve İbadet ve Hamd ve Muhabbettir ki; bu Şükür ve Muhabbet ve Hamd ve İbadet ise; Hayatın Meyvesi olduğu gibi, Kâinatın Gayesidir. Ve bundan anla ki; bu Hayatın Gayesini "**rahatça yaşamak ve gafletli lezzetlenmek ve heveskârane nimetlenmektir**" diyenler, gayet çirkin bir cehaletle; münkirane, belki de kâfirane, bu pek çok kıymetdar olan Hayat Nimetini ve Şuur Hediyesini ve Akıl İhsanını istihfaf ve tahkir edip, dehşetli bir küfran-ı nimet ederler.

İ k i n c i R e m i z : İsm-i Hayy'ın bir Cilve-i A'zami ve İsm-i Muhyî'nin bir Tecelli-i Eltafi olan bu Hayatın Birinci Remiz'deki fihristesi zikredilen bütün mertebeleri ve vasıfları ve vazifeleri beyan etmek, o vasıflar adedince Risaleler yazmak lâzım geldiğinden, Risale-i Nur'un Eczalarında o vasıfların, o mertebelerin, o vazifelerin bir kısmı izah edildiğinden, kısmen tafsili Risale-i Nur'a havale edip, burada birkaç tanesine muhtasarın işaret edeceğiz.

İşte, Hayatın yirmidokuz hâssalarından yirmiüçüncü hâssasında söyle denilmiştir ki: Hayatın iki yüzü de şeffaf, kirsiz olduğundan, esbab-ı zahiriye, ondaki Tasarrufat-ı Kudret-i Rabbaniyeye perde edilmemiştir. Evet bu hassanın Sırri şudur ki; Kâinatta gerçi herşeyde bir güzellik ve iyilik ve Hayır vardır; ve şerr ve çirkinlik gayet cüzîdir ve vâhid-i kıyasâdırler ki, güzellik ve iyilik Mertebelerini ve Hakikatlarının tekessürünü ve taaddüdünü göstermek cihetiyle, o şerr ise Hayır ve o kubh dahi Hüstün olur. Fakat zîsuurların nazar-ı zahirîsinde görünen zahirî çirkinlik ve fenalık ve bela ve musibetten gelen küsmekler ve şekvalar Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a teveccûh etmemek için; hem Aklın zahirî nazarında habis, pis görünen şeylerde, Kudsî Münezzeх olan Kudretin bizzât ve perdesiz onlar ile mübaşereti, Kudretin İzzetine münaffî gelmemek için, zahirî esbablar O Kudretin Tasarrufatına perde edilmişler. O esbab ise; İcad edemiyorlar.. belki haksız olan şekvalara ve itirazlara hedef olmak ve İzzet ve Kudsiyet ve Münezzehiyet-i Kudreti muhafaza içindirler. Yirmiikinci Söz'ün İlkinci Makamının Mukademesinde beyan edildiği gibi; Hazret-i Azrail (A.S.), Kabz-ı Ervah Vazifesi hususunda Cenab-ı Hakk'a Münacat etmiş. Demiş: "Senin Kulların benden küsecekler." Cevaben ona denilmiştir: "Senin Vazifen ile vefat edenlerin ortasında hastalıklar ve musibetler perdesini bırakacağım; vefat edenler sana değil, belki itiraz ve şekva oklamı o perdelere atacaklar." Bu Münacatın Sırrına göre; ölümün ve vefatın Ehl-i İman hakkında hakikî güzel yüzünü görmeyen ve ondaki Rahmetin Cilvesini bilmeyenlerin küsmeleri ve itirazları Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a gitmemek için Hazret-i Azrail'in (A.S.) Vazifesi de bir perde olduğu gibi, sair esbablar dahi zahirî perdedirler. **Evet İzzet-i Azamet ister ki, esbab Perdedar-ı Dest-i Kudret ola Aklın nazarında.. fakat Vahdet ve**

Celal ister ki; esbab, ellerini çeksinler Tesir-i Hakikîden... Fakat Hayatın hem zahirî, hem bâtinî, hem Mûlk, hem Melekût vecihleri kirsiz, noksansız, kusursuz olduğundan; şekvaları ve itirazları davet edecek maddeler onda bulunmadığı gibi, İzzet ve Kudsiyet-i Kudrete münafi olacak pislik ve çirkinlik olmadığından, doğrudan doğruya perdesiz olarak Zât-ı Hayy-ı Kayyum'un "İhya edici, Hayat verici, diriltici" İsminin eline teslim edilmişlerdir. Nur da öyledir, Vücut ve İcad da öyledir. Onun içindir ki; İcad ve Halk doğrudan doğruya, perdesiz, Zât-ı Zülcelal'in Kudretine bakar. Hattâ yağmur bir nevi Hayat ve Rahmet olduğundan, Vakt-i Nüzülü bir muttarid kanuna tabi kılınmamış; tâ ki, her vakt-i hacette eller Dergâh-ı İlahiyyeye Rahmet istemek için açılsın... Eğer yağmur, Güneş'in tulû gibi bir Kanuna tabi olsaydı; o Nimet-i Hayatiye, her vakit Rica ile istenilmeyecekti.

Ü ü n c ü R e m i z : Yirmidokuzuncu hassasında denilmiştir ki; Kâinatın neticesi Hayat olduğu gibi; Hayatın neticesi olan Şükür ve İbadet dahi, Kâinatın Sebeb-i Hilkati ve İlle-i Gaiyesi ve maksud Neticesidir. Evet bu Kâinatın Sâni'-i Hayy-ı Kayyûm'u bu kadar hadsiz Enva'-ı Nimetiyle kendini zîhayatlara bildirip sevdirdiğine mukabil, elbette zîhayatlardan o Nimetlere karşı teşekkür ve sevdirmesine mukabil sevmelerini ve kıymetdar san'atlarına mukabil Medh ü Sena etmelerini ve Evamir-i Rabbaniyesine karşı İtaat ve Ubudiyetle mukabele edilmelerini ister.

İşte bu Sîrr-ı Rububiyete göre Teşekkür ve Ubudiyet, bütün enva'-ı hayatın ve dolayısıyla bütün Kâinatın en ehemmiyetli gayesi olduğundandır ki, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan pek çok hararetle ve şiddetle ve halâvetle Şükür ve İbadete sevkediyor. Ve İbadet Cenab-ı Hakk'a mahsus ve Şükür Ona lâyiğ ve Hamd Ona hastır diye çok tekrar ile beyan ediyor. Demek bu Şükür ve İbadet doğrudan doğruya Mâlik-i Hakikîsine gitmek lâzım olduğunu ifade için, Hayati bütün Şuunatıyla perdesiz Kabza-i Tasarrufunda tutmasına delalet eden

وَهُوَ الَّذِي يُحِبُّ وَيُمِيَّتْ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ هُوَ الَّذِي يُحِبُّ وَيُمِيَّتْ

فَإِذَا قَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ فَيُحِبُّ بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

gibi Ayetler; pek sarih bir surette vasıtaları nefyedip, doğrudan doğruya Hayatı Hayy-ı Kayyûm'un Dest-i Kudretine münhasiran veriyor. Evet Minnetdarlık ve Teşekkürü davet eden ve Muhabbet ve Sena hissini tahrik eden, Hayattan sonra Rızk ve Şifa ve yağmur gibi vesile-i şükran şeyler

dahi doğrudan doğruya Zât-ı Rezzak-ı Şâfi'ye aid olduğunu; esbab ve vesait bir perde olduğunu

هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمُتَّيْنُ ﴿١﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينَ ﴿٢﴾ وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ

الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا

gibi Âyetler ile "Rızk, Şifa ve yağmur, münhasırın Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Kudretine hastır." Perdesiz, ondan geldiğini ifade için kaide-i nahviyece alâ-met-i hasr ve tahsis olan **هُوَ الَّذِي هُوَ الرَّزَّاقُ** ifade etmiştir. İlâçlara hâsi-yetleri veren ve Tesiri halkeden ancak O Şâfi-i Hakikîdir.

D ö r d ü n c ü R e m i z : Hayatın yirmisekizinci hassasında beyan edilmiştir ki; Hayat, İmanın Altı Erkânına bakıp isbat ediyor; onların tahakkukuna işaretler ediyor. Evet madem bu Kâinatın en mühim neticesi ve mayesi ve Hikmet-i Hilkatı Hayattır; elbette o Hakikat-ı Âliye, bu fâni, kısacık, noksan, elemlî hayat-ı dünyeviyeye münhasır değildir. Belki Hayatın yirmidokuz hassasıyla mahiyetinin azameti anlaşılan Şecere-i Hayatın gayesi, neticesi ve o şecerenin azametine lâyik meyvesi, Hayat-ı Ebediyedir ve Hayat-ı Uhreviyedir; taşıyla ve ağaçıyla, toprağıyla hayatdar olan Dâr-ı Saadetteki Hayattır. Yoksa bu hadsiz cihazat-ı mühimme ile teçhiz edilen Hayat şeceresi; zîsuur hakkında, hususan İnsan hakkında meyvesiz, faidesiz, hakiksiz olmak lâzım gelecek.. ve sermaye ve cihazatça serçe kuşundan meselâ yirmi derece ziyade ve bu Kâinatın ve zîhayatın en mühim yüksek ve ehemmiyetli mahluku olan insan, serçe kuşundan saadet-i hayat cihetinde yirmi derece aşağı düşüp en bedbaht, en zelil bir bîcâre olacak. Hem en kıymetdar bir Nimet olan Akıl dahi, geçmiş zamanın hüznülerini ve gelecek zamanın korkularını düşünmekle Kalb-i İnsani mütemadiyen incitip bir lezzete dokuz elemeleri karıştırdığından, en musibetli bir bela olur. Bu ise, yüz derece bâtildir. Demek bu hayat-ı dünyeviye, Âhirete İman Rüknünü katî isbat ediyor ve her baharda Haşrin üçyüz binden ziyade nüümelerini gözüümze gösteriyor. Acaba senin cisminde, senin bahçende ve senin vatanında hayatına lâzım ve münasib bütün levazîmatı ve cihazati Hikmet ve İnayet ve Rahmetle ihmâr eden ve vaktinde yetiştiiren, hattâ senin midenin beka ve yaşamak arzusuyla ettiği hususî ve cüz'î olan Rızık Duasını bilen ve işten ve hadsiz leziz Taamlarla o Duanın kabulünü gösteren ve mideyi

memnun eden bir Mutasarrif-ı Kadır, hiç mümkün müdür ki; seni bilmesin ve görmesin ve nev-i insanın en büyük gayesi olan Hayat-ı Ebediyeye lâzım esbabı ihzar etmesin ve nev-i insanın en büyük, en ehemmiyetli, en lâyık ve umumî olan Beka Duasını Hayat-ı Uhreviyenin İnsasiyla ve Cennet'in İcadıyla kabul etmesin ve Kâinatın en mühim mahluku, belki zeminin Sultanı ve Neticesi olan nev-i insanın Arş ve ferşı çınlatan umumî ve gayet kuvvetli Duasını işitmeyip küçük bir mide kadar ehemmiyet vermesin, memnun etmesin, Kemal-i Hikmetini ve nihayet Rahmetini inkâr ettirsin? Hâşâ.. yüzbin defa hâşâ!..

Hem hiç kabil midir ki; Hayatın en căz'isinin pek gizli sesini işitsin, derdini dinlesin ve derman versin ve nazını çeksin ve Kemal-i İtina ve İhtimam ile beslesin ve ona dikkatle hizmet ettirsin ve büyük mahlukatını ona hizmetkâr yapsın; ve sonra en büyük ve kıymetdar ve bâki ve nazdar bir Hayatın gök sadâsı gibi yüksek sesini işitmeyin.. ve Onun çok ehemmiyetli Beka Duasını ve nazını ve niyazını nazara almasın. Âdetâ bir neferin kemal-i itina ile teçhizat ve idaresini yapsın; ve muti' ve muhteşem orduya hiç bakmasın.. ve zerreyi görsün, Güneş'i görmesin.. sivrisineğin sesini işitsin, gök gürültüsünü işitmeyin? Hâşâ.. yüzbin defa hâşâ!..

Hem hiçbir cihetle Akıl kabul eder mi ki; hadsiz Rahmetli, Muhabbetli ve nihayet derecede Şefkatlı ve kendi san'atını çok sever ve kendini çok sevdirir ve kendini sevenleri ziyade sever bir Zât-ı Kadır-i Hakîm, en ziyade kendini seven ve sevimli ve sevilen ve Sâniini fitraten perestîş eden Hayatı ve Hayatın Zâtı ve Cevheri olan Ruhu, mevt-i ebedî ile i'dam edip, kendinden o sevgili muhibbini ve habibini ebedî bir surette küstürsün, darıltınsın, dehşetli rencide ederek Sîrr-ı Rahmetini ve Nur-u Muhabbetini inkâr etsin ve ettirsin? Yüzbin defa hâşâ ve kellâ!.. Bu Kâinatı cilvesiyle süslendiren bir Cemal-i Mutlak ve umum mahlukatı sevindiren bir Rahmet-i Mutlaka, böyle hadsiz bir çırキンlikten ve kubh-u mutlaktan ve böyle bir zulm-ü mutlaktan, bir merhametsizlikten, elbette nihayetsiz derece münezzehtir ve mukaddestir.

NETİCE: Madem dünyada Hayat var, elbette insanlardan Hayatın Sırrını anlayanlar ve Hayatını sù'l-i istimal etmeyenler, Dâr-ı Bekada ve Cennet-i Bâkiyede, Hayat-ı Bâkiyeye mazhar olacaklardır. Âmennâ...!

Ve hem nasılık yeryüzünde bulunan parlak şeylerin Güneş'in akışları ile parlamları ve denizlerin yüzlerinde kabarcıkları ziyanın lem'alarıyla parlayıp sönmeleri, arkalarından gelen kabarcıklar yine hayalî güneşiklere âyinilik etmeleri bilbedahe gösteriyor ki; o lem'alar, yüksek bir tek Güneş'in cilve-i in'ikasıdırular ve Güneş'in vücutunu muhtelif diller

ile yâdediyorlar ve ışık parmaklarıyla ona işaret ediyorlar.. Aynen öyle de: Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Muhyî Îsminin Cilve-i A'zamî ile berrin yüzünde ve bahrin içinde zîhayatların Kudret-i İlahiye ile parlayıp, arkalarından gelenlere yer vermek için "YA HAYY!" deyip perde-i gaybda gizlenmeleri; bir Hayat-ı Sermediye Sahibi olan Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Hayatına ve Vücub-u Vücduna şahadetler, işaretler ettikleri gibi.. umum mevcudatin tanziminde eseri görünen İlm-i İlahiye şahadet eden bütün deliller ve Kâinata Tasarruf eden Kudreti isbat eden bütün Bürhanlar ve Tanzim ve İdare-i Kâinatta hükümlerden İrade ve Meşeti isbat eden bütün hüccetler ve Kelâm-ı Rabbanî ve Vahy-i İlâhînin medarı olan Risaletleri isbat eden bütün alâmetler, Mu'cizeler ve hakeza.. yedi Sîfât-ı İlahiye şahadet eden bütün delail; bil'ittifak Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Hayatına delalet, şahadet, işaret ediyorlar. Çünkü nasıl bir şeyde görmek varsa, Hayati da var; işitmek varsa, Hayatın alâmetidir; söylemek varsa, Hayatın Vücduna işaret eder; ihtiyar, irade varsa Hayati gösterir.. aynen öyle de; bu Kâinatta Âsâriyla Vücduları muhakkak ve bedihî olan Kudret-i Mutlaka ve İrade-i Şamile ve İlm-i Muhit gibi Sîfatlar bütün delailleriyle Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Hayatına ve Vücub-u Vücduna şahadet ederler ve bütün Kâinatı bir gölgesiyle ışıklandıran ve bir Cilvesiyle bütün Dâr-ı Âhireti zerratıyla beraber hayatlandıran Hayat-ı Sermediyesine şahadet ederler.

Hem Hayat, "**Melaikeye İman**" Rüknüne dahi bakar, remzen isbat eder. Çünkü madem Kâinatta en mühim netice Hayattır ve en ziyade intişar eden ve kıymetdarlığı için nüshaları teksir edilen ve zemin misafirhanesini gelip geçen kafilelerle şenlendiren zîhayatlardır.. ve madem Küre-i Arz bu kadar zîhayatın enva'ıyla dolmuş ve mütemadiyen zîhayat enva'larını tecdid ve teksir etmek hikmetiyle her vakit dolar boşanır ve en hasis ve çürümüş maddelerinde dahi kesretle zîhayatlar halkedilerek bir mahşer-i huveynat oluyor.. ve madem Hayatın szülmüş en safi hülâsası olan Şuur ve Akıl ve en latif ve sabit Cevheri olan Ruh, bu Küre-i Arz'da gayet kesretli bir surette halkolunuyorlar; âdetâ Küre-i Arz, Hayat ve Akıl ve Şuur ve Ervah ile İhya olup öyle şenlendirilmiş... Elbette Küre-i Arz'dan daha latif, daha nuranî, daha büyük, daha ehemmiyetli olan Ecram-ı Semaviye; ölü, camid, hayatsız, şuursuz kalması imkân haricindedir. Demek gökleri, güneşleri, yıldızları şenlendirecek ve hayatdar vaziyetini verecek ve Netice-i Hilkat-ı Semavatı gösterecek ve Hitabat-ı Sübhaniyeye mazhar olacak olan zîşuur, zîhayat ve Semavata münasib sekeneler, her halde Sîrr-ı Hayatla bulunuyorlar ki, onlar da Melaikelerdir.

Hem Hayatın Sîrr-ı Mahiyeti "**Peygamberlere İman**" Rüknüne bakıp remzen isbat eder. Evet madem Kâinat, Hayat için yaratılmış ve Hayat

dahi Hayy-ı Kayyûm-u Ezelî'nin bir Cilve-i A'zamıdır, bir Naks-ı Ekmelidir, bir San'at-ı Ecmedir. Madem Hayat-ı Sermediye, Resullerin gönderilmesiyle ve Kitabların indirilmesiyle kendini gösterir. Evet eğer Kitablar ve Peygamberler olmazsa, o Hayat-ı Ezeliye bilinmez. Nasılkı bir adamın söylemesiyle, diri ve hayatdar olduğu anlaşılır; öyle de bu Kâinatın perdesi altında olan Âlem-i Gaybin arkasında söyleyen, konuşan, emir ve nehyedip hitab eden bir Zâtın Kelimatını, Hitabatını gösterecek, Peygamberler ve elle-rinde nâzil olan Kitablardır. Elbette Kâinattaki Hayat, kat'ı bir surette Hayy-ı Ezeli'nin Vücub-u Vücduna kat'ı şahadet ettiği gibi; o Hayat-ı Ezeliyenin Şuaati, Celevati, Münasebatı olan "**İrsal-i Rusül**" ve "**İnzal-i Kütüb**" Rükünlerine bakar, remzen isbat eder. Ve bilhassa Risalet-i Muhammediye (A.S.M.) ve Vahy-i Kur'anî, Hayatın Ruhu ve Aklı hükmünde olduğundan, bu Hayatın Vücdunu gibi, Hakkaniyetleri kat'ıdır denilebilir. Evet nasılkı Hayat, bu Kâinattan sözülmüş bir hülâsadır.. ve Şuur ve His dahi Hayattan sözülmüş, Hayatın bir hülâsasıdır.. Akıl dahi Şuurdan ve Histen sözülmüş, Şuurun bir hülâsasıdır.. ve Ruh dahi, Hayatın hâlis ve safi bir Cevheri ve sabit ve müstakil zâtıdır; öyle de maddî ve manevî Hayat-ı Muhammediye (A.S.M.) dahi, Hayat ve Ruh-u Kâinattan sözülmüş Hülâsat-ül Hülâsadır.. ve Risalet-i Muhammediye dahi (A.S.M.), Kâinatın His ve Şuur ve Aklından sözülmüş en safi Hülâsasıdır, belki maddî ve manevî Hayat-ı Muhammediye (A.S.M.), âsârinin şahadetiyle Hayat-ı Kâinatın Hayatıdır.. ve Risalet-i Muhammediye (A.S.M.), Şuur-u Kâinatın Şuurudur ve Nurudur.. ve Vahy-i Kur'an dahi, hayatdar Hakaikînîn şahadetiyle Hayat-ı Kâinatın Ruhudur ve Şuur-u Kâinatın Aklıdır. Evet, evet, evet... Eğer Kâinattan Risalet-i Muhammediyenin (A.S.M.) Nuru çiksa, gitse; Kâinat vefat edecek.. eğer Kur'an gitse, Kâinat divane olacak ve Küre-i Arz kafasını, Aklını kaybedecek, belki şuursuz kalmış olan başını bir seyyareye çarpacak, bir Kiyameti koparacak.

Hem Hayat, "**İman-ı bil'Kader**" Rüknüne bakıyor, remzen isbat eder. Çünkü madem Hayat, Âlem-i Şehadetin Ziyasıdır ve istilâ ediyor ve Vücdun neticesi ve gayesidir ve Hâlik-ı Kâinat'ın en câmi' Âyinesidir ve Faaliyet-i Rabbanîyenin en mükemmel Enmuzeci ve Fihristesidir, temsilde hata olmasın, bir nevi programı hükmündedir. Elbette Âlem-i Gayb -yani mazi, müstakbel- yani geçmiş ve gelecek mahlukatın Hayat-ı Maneviyeleri hükmünde olan İntizam ve Nizam ve malûmiyet ve meşhudiyet ve taayyün ve Evamir-i Tekviniyeyi imtisale müheyya bir vaziyette bulunmalarını Sîrr-ı Hayat iktiza ediyor. Nasılkı bir ağacın çekirdek-i aslı ve kökü ve müntehasında ve meyvelerindeki çekirdekleri dahi aynen ağaç gibi bir nevi Hayata mazhardırlar . Belki ağacın Kavanın – i Hayatiyesinden

daha ince Kavanin-i Hayatı taşıyorlar. Hem nasılıki bu hazır bahardan evvel geçmiş günün bıraktığı tohumlar ve kökler, bu bahar gittikten sonra, gelecek baharlara bırakacağı çekirdekler, kökler, bu bahar gibi Cilve-i Hayatı taşıyorlar ve Kavanin-i Hayatiyeye tabidirler... Aynen öyle de; Şecere-i Kâinatın bütün dal ve budaklarıyla herbirinin bir mazisi ve müstakbeli var. Geçmiş ve gelecek tavırlarından ve vaziyetlerinden müteşekkil bir silsilesi bulunur. Her nevi ve her cüz'ünün İlml-i İlahiyede muhtelif tavırları ile müteaddid Vücundlari bir Silsile-i Vücut-u İlmlî teşkil eder. Ve Vücut-u Haricî gibi o Vücut-u İlmlî dahi, Hayat-ı Umumiyyenin manevî bir cilvesine mazhardır ki, Mukadderat-ı Hayatiye, o manidar ve canlı Elvah-ı Kaderi-yeden alınır. Evet Âlem-i Gaybin bir nev'i olan Âlem-i Ervah, Ayn-ı Hayat ve Madde-i Hayat ve Hayatin Cevherleri ve zâtları olan Ervah ile dolu olması, elbette mazi ve müstakbel denilen Âlem-i Gaybin bir diğer nev'i de ve ikinci kısmı dahi, Cilve-i Hayata mazhariyetini ister ve istilzam eder. Hem herbir şeyin Vücut-u İlmlîsindeki İntizam-ı Ekmeli ve manidar vaziyetleri ve canlı meyveleri, tavırları; bir nevi Hayat-ı Maneviyeye mazhariyetini gösterir. Evet Hayat-ı Ezeliye güneşinin ziyası olan bu Cilve-i Hayat, elbette yalnız bu Âlem-i Şehadete ve bu zaman-ı hazırla ve bu Vücut-u Haricîye münhasır olamaz; belki herbir Âlem, kabiliyetine göre O Ziyanın cilvesine mazhardır; ve Kâinat bütün Âlemleriyle O Cilve ile hayatdar ve ziyadardır. Yoksa nazar-ı dalaletin gördüğü gibi muvakkat ve zahirî bir Hayat altında herbir Âlem, büyük ve müdhiş birer cenaze ve karanlıklı birer virane âlem olacaktır.

İşte "**Kadere ve Kazaya İman**" Rükñü dahi, geniş bir vecihte Sîrr-ı Hayatla anlaşılıyor ve sabit oluyor. Yani nasılıki Âlem-i Şehadet ve mevcud hazır eşya, İntizamlarıyla ve neticeleriyle hayatdarlıklarını görünüyor, öyle de Âlem-i Gaybdan sayılan geçmiş ve gelecek mahlukatın dahi manen hayatdar bir Vücut-u Manevîleri ve Ruhlu birer Sübut-u İlmlîleri vardır ki, Levh-i Kaza ve Kader vasıtasiyla o manevî Hayatın eseri, mukadderat namıyla görünür, tezahür eder.

B e s i n c i R e m i z: Hem Hayatın onaltinci hassasında denilmiş ki: Hayat birşeye girdiği vakit, o cesedi bir Âlem hükmüne getirir; cüz' ise küll gibi, cüz'ye dahi Külli gibi bir câmiyyet verir. Evet Hayatın öyle bir Câmiyyeti var; âdetâ umum Kâinata tecelli eden ekser Esma-i Hüsnayı kendinde gösteren bir câmi' Ayine-i Ehadiyyettir. Bir cisim Hayat girdiği vakit, küçük bir Âlem hükmüne getirir; âdetâ Kâinat şeceresinin bir nevi führistesini taşıyan bir nevi çekirdeği hükmüne geçiyor. Nasılıki bir çekirdek, onun ağacını yapabilen bir Kudretin eseri olabilir; öyle de en küçük bir zîhayatı halkeden, elbette umum Kâinatın Hâlkıdır...

İşte bu Hayat, bu câmiyyetyle en gizli bir Sîrr-ı Ehadiyeti kendinde gösterir. Yani nasılıki azametli güneş, ziyasıyla ve yedi rengiyle ve aksiyile güneşe mukabil olan herbir katre suda ve herbir cam zerresinde bulunuyor.. öyle de; herbir zîhayatta Kâinatı ihata eden Esma ve Sîfât-ı Îlahiyenin Cilveleri beraber onda tecelli ediyor. Bu nokta-i nazardan Hayat; Kâinatı, Rububiyet ve İcad cihetinde inkısam ve tecezzi kabul etmez bir küll hükmüne, belki iştiraki ve tecezzisi imkân haricinde bulunan bir Külli hükmüne getirir. Evet seni yaratan, bütün nev-i insanı yaratan Zât olduğunu, bilbedahe senin yüzündeki Sikkesi gösteriyor. Çünkü Mahiyet-i İnsaniye birdir, inkısamı gayr-ı mümkün değildir. Hem Hayat vasıtasiyla Ecza-yı Kâinat onun efradı hükmüne ve Kâinat ise, nev'i hükmüne geçer; Sikke-i Ehadiyeti mecmuunda gösterdiği gibi, herbir cüz'de dahi o Sikke-i Ehadiyeti ve Hâtem-i Samediyeti göstererek şirk ve iştiraki her cihetle tardeder.

Hem Hayatta San'at-ı Rabbaniyenin öyle fevkâlâde hârika Mu'cizeleri var ki, bütün Kâinatı halkedemeyen bir Zât, bir Kudret; en küçük bir zîhayatı halkedemez. Evet bir nohut tanesinde bütün Kur'anı yazar gibi; **çamın gayet küçük bir tohumunda koca çam ağacının fihristesini ve mukadderatını yazan Kalem, elbette Semavatı yıldızlarla yazan Kalem olabilir.** Evet bir arının küçük kafasında Kâinat bahçesindeki çiçekleri tanıyacak ve ekser enva'yla münasebetdar olacak ve bal gibi bir Hediye-i Rahmeti getirecek ve dünyaya geldiği günde şerait-i hayatı bilecek derecede bir istidadı, bir kabiliyeti, bir cihazı derceden Zât; elbette bütün Kâinatın Hâlkı olabilir.

E l h a s ı l : Hayat nasılıki Kâinatın yüzünde parlak bir Sikke-i Tevhiddir ve herbir zîruh dahi Hayat noktasında bir Sikke-i Ehadiettir ve Hayatın herbir ferdinde bulunan Nakş-ı San'at, bir Mühr-ü Samediyettir ve zîhayatların adedince bu Kâinat Mektubunu Zât-ı Hayy-ı Kayyûm ve Vâhid-i Ehad namına hayatlarıyla imza ediyorlar ve o mektubda Tevhid mühürleri ve Ehadiyet Hâtemleri ve Samediyet Sikkeleridirler.. öyle de; Hayat gibi, herbir zîhayat dahi, bu Kitab-ı Kâinatta birer Mühr-ü Vahdaniyet olduğu gibi, herbirinin yüzünde ve sîmasında birer hâtem-i Ehadiyet konulmuştur. Hem nasılıki Hayat, cüz'iyatı adedince ve zîhayat efradı sayısında Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Vahdetine şehadet eden imzalar ve mühürlerdir.. öyle de; İhya ve diriltmek fiili dahi, efradı adedince Tevhide imza basıyor. Meselâ: İhyanın bir ferdi olan İhya-yı Arz, güneş gibi parlak bir Şahid-i Tevhiddir. Çünkü baharda zeminin dirilmesinde ve İhyasında üçyüz bin enva'in ve her nev'in hadsiz efradı beraber, birbiri içinde, noksansız, kusursuz, mükemmel, muntazam İhya edilir ve dirilirler. Evet böyle bir tek Fil ile hadsiz muntazam Fiilleri yapan, elbette

bütün mahlukatın Hâlikidir ve bütün zîhayatları İhya eden Hayy-ı Kayyûm'dur ve Rububiyetinde iştiraki mümkün olmayan bir Vâhid-i Ehâd'dır.

Şimdilik Hayatın hassalarından bu kadar az ve muhtasar yazıldı; başka hassaların beyanı ve tafsilatını Risale-i Nur'a ve başka zamana havale ediyoruz.

Hâtîme

İsm-i A'zam herkes için bir olmaz, belki ayrı ayrı oluyor. Meselâ İmam-ı Ali Radîyallahü Anh'in hakkında; "**Ferd, Hayy, Kayyûm, Hakem, Adl, Kuddûs**" Altı İsimdir. Ve İmam-ı A'zam'ın İsm-i A'zamı: "**Hakem, Adl**" iki İsimdir. Ve Gavs-ı A'zam'ın İsm-i A'zamı, "**Ya Hayy!**"dır. Ve İmam-ı Rabbanî'nin İsm-i A'zamı "**Kayyûm**" ve hakeza.. pek çok Zâtlar daha başka İsimleri, İsm-i A'zam görmüşlerdir.

Bu Beşinci Nükte İsm-i Hayy hakkında olduğu münasebetiyle, hem teberrük, hem şahid, hem Delil, hem Kudsî bir Hüccet, hem kendimize bir Dua, hem bu Risaleye bir Hüsn-ü Hâtîme olarak Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Cevşen-ül Kebir namındaki Münacat-ı A'zamında Marifetullahta gayet yüksek ve gayet câmi' derecede Marifetini göstererek böyle demiştir. Biz de hayalen o zamana gidip, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın dediğine "آمينَ !" diyerek, aynı Münacatı kendimiz de söylüyor gibi, Sadâ-yı Muhammedî Aleyhissalâtü Vesselâm ile deriz:

يَا حَمْدُ قَبْلِ كُلِّ حَمْدٍ يَا حَمْدُ الَّذِي لَيْسَ كَمِثْلِهِ حَمْدٌ
يَا حَمْدُ الَّذِي لَا يُشَبِّهُ شَيْءٌ يَا حَمْدُ الَّذِي لَا يَحْتَاجُ إِلَى حَمْدٍ يَا حَمْدُ الَّذِي
لَا يُشَارِكُهُ حَمْدٌ يَا حَمْدُ الَّذِي يُمِيتُ كُلَّ حَمْدٍ يَا حَمْدُ الَّذِي يَرْزُقُ كُلَّ حَمْدٍ
يَا حَمْدُ الَّذِي يُحِيِّي الْمَوْتَيْنَ يَا حَمْدُ الَّذِي لَا يَمُوتُ سُبْحَانَكَ يَا لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنْتَ الْأَمَانُ الْأَمَانُ نَجَّنَا مِنَ النَّارِ آمِينَ
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Otuzuncu Lem'anın Altıncı Nüktesi

İsm-i Kayyûm'a bakar.

İsm-i Hayy'in bir hülâsası, Nur Çeşmesi'nin bir Zeyli olmuş; bu İsm-i Kayyûm dahi, Otuzuncu Söz'ün Zeyli olması münasib görüldü.

İTİZAR: Bu çok ehemmiyetli mes'eleler ve çok derin ve geniş İsm-i Kayyûm'un Cilve-i A'zami, hem muntazaman değil, belki ayrı ayrı Lem'alar tarzında Kalbe hutur ettiğinden, hem gayet müşevves ve acele ve tedkiksiz müsvedde halinde kaldığından elbette tabirat ve ifadelerde çok noksanlar, intizamsızlıklar bulunacaktır. Mes'elelerin güzelliklerine, benim kusurlarımı bağışlamalısınız...

İHTAR: İsm-i A'zama aid Nükteler, a'zamî bir surette geniş, hem gayet derin olduğundan, hususan İsm-i Kayyûm'a aid mes'eleler ve bilhassa Birinci Şuai (Haşiye) maddiyyulnara baktığı için, daha ziyade derin gittiğinden, elbette her adam her mes'eleyi her cihette anlamaz. Fakat herkes her mes'aleden bir derece hisse alabilir. **"Bir şey bütün elde edilmezse, bütün bütün elden kaçırılmaz."** kaidesiyle, "bu manevî bahçenin bütün meyvelerini koparamıyorum" diye vazgeçmek kâr-ı akıl değildir. İnsan ne kadar koparsa, o kadar kârdır. İsm-i A'zama aid mes'elelerin ihata edilmeyecek derecede genişleri olduğu gibi, Akıl görmeyecek derecede inceleri de vardır. Hususan İsm-i Hayy ve Kayyûm'a ve bilhassa Hayatın İman Erkânına karşı remizlerine ve bilhassa Kaza ve Kader Rüknüne hayatın işaretine ve İsm-i Kayyûm'un Birinci Şuai'na herkesin fikri yetişmez, fakat hissesiz de kalmaz; belki herhalde İmanını kuvvetlendirir. Saadet-i Ebediyenin anahtarı olan İmanın kuvvetleşmesi ehemmiyeti çok azımdır. İmanın bir zerre kadar kuvveti ziyade olması, bir Hazinedir. İmam-ı Rabbanî Ahmed-i Farukî diyor ki: **"Bir küçük Mes'ele-i İmaniyyenin İnkışafı, benim nazarımda yüzler Ezvak ve Kerametlere müreccahatır."**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
**بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ ◆ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ◆ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ
إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ ◆ مَا مِنْ دَآبَةٍ إِلَّا هُوَ أَخِذُ بِنَاصِيَتِهَا**

(Haşiye): Bu Risaleyi okuyan eğer mütefennin değilse, Birinci Şuai okumasın veya âhirde okusun; ikinciden başlasın.

gibi Kayyûmiyet-i İlahiyeye işaret eden Âyetlerin bir Nüktesi ve İsm-i A'zam veyahud İsm-i A'zamın iki Ziyasından ikinci Ziyası veyahud İsm-i A'zamın Altı Nurundan Altıncı Nuru olan Kayyûm İsminin bir Cilve-i A'zamı, Zilkade ayında Aklıma göründü. Eskişehir hapishanesindeki müsaadesizliğim cihetile O Nur-u A'zamı elbette tamamıyla beyan edemeyeceğim, fakat Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.), Kaside-i Ercuze'sinde "Sekine" Nam-ı Âlisiyle beyan ettiği İsm-i A'zam ve Celcelutiye'sinde pek muhteşem İsimlerle İsm-i A'zam içinde bulunan o Altı İsmi en a'zam, en ehemmiyetli tuttuğu için ve onların bahsi içinde Kerametkârane bize teselli verdiği için bu İsm-i Kayyûm'a dahi, evvelki beş Esma gibi, hiç olmazsa muhtasar bir surette "Beş Şua" ile, O Nur-u A'zama işaret edeceğiz.

B i r i n c i S u a : Bu Kâinatın Hâlik-ı Zülcelali Kayyûm'dur.

Yani bizâtihi kaimdir, daimdir, bâkidir. Bütün eşya Onunla kaimdir, devam eder.. ve Vücudda kalır, Beka bulur. Eğer Kâinattan bir dakikacık olsun o Nisbet-i Kayyûmiyet kesilse, Kâinat mahvolur. Hem O Zât-ı Zülcelal'ın Kayyûmiyetiyle beraber Kur'an - ı Azîmüşşân'da Ferman ettiği gibi

لَيْسَ كِتْمَلَهُ شَيْءٌ dür. Yani ne Zâtında, ne Sıfatında, ne Efâlinde naziri

yoktur, misli olmaz, şebihi yoktur, şeriki olmaz. Evet bütün Kâinatı bütün Şuunatiyla ve Keyfiyatıyla Kabza-i Rububiyetinde tutup, bir hane ve bir saray hükmünde Kemal-i İntizam ile Tedbir ve İdare ve Terbiye eden bir Zât-ı Akdes'e misil ve mesîl ve şerik ve şebih olmaz, muhaldir. Evet bir Zât ki, Ona yıldızların İcadı zerreler kadar kolay gele.. ve en büyük şey en küçük şey gibi Kudretine müsahhar ola.. ve hiçbir şey hiçbir şeye, hiçbir Fiil hiçbir Fiile mani olmaya.. ve hadsiz efrad, bir ferd gibi nazarında hazır ola.. ve bütün sesleri birden işite.. ve umumun hadsiz hacatını birden yapabile.. ve Kâinatın mevcudatındaki bütün İntizamat ve Mizanların şehadetiyle hiçbir şey, hiçbir hal, Daire-i Meşiet ve İradesinden hariç olmaya.. ve hiçbir mekânda olmadığı halde, herbir yerde ve herbir mekânda Kudretiyle, İlmiyle hazır ola.. ve hersey Ondan nihayet derecede uzak olduğu halde, O ise herseye nihayet derecede yakın olabilen bir Zât-ı Hayy-ı Kayyûm-u Zülcelal'in elbette hiçbir cihetle misli, naziri, şeriki, veziri, ziddi, niddi olmaz ve olması muhaldir. Yalnız mesel ve temsil suretinde Şuunat-ı Kudsîyesine bakılabilir. Risale-i Nur'daki bütün temsilât ve teşbihat, bu mesel ve temsil nev'indendirler. İşte böyle misilsiz.. ve Vâcib-ül Vücud.. ve maddeden mücerred.. ve mekândan münezzeх.. ve tecezzisi ve inkışamı her cihetle muhal.. ve tagayyür ve tebeddülü mümteni.. ve ihtiyaç ve aczi imkân haricinde olan bir Zât-ı Akdes'in Kâinat safahatında ve tabakat-ı mevcudatında tecelli

eden bir kısım Cilvelerini aynı Zât-ı Akdes tevehhüm ederek bir kısım mahlukatına uluhiyetin ahkâmını veren ehl-i dalalet insanların bir kısmı, O Zât-ı Zülcelal'in bazı eserlerini tabiatla isnad etmişler. **Halbuki Risale-i Nur'un müteaddid yerlerinde katî Bürhanlarla isbat edilmiş ki: Tabiat bir San'at-ı İlahiyedir, Sâni' olmaz.. bir Kitabet-i Rabbanîdir, Kâtib olmaz.. bir nakiştir, Nakkaş olamaz.. bir defterdir, Defterdar olmaz.. bir kanundur, Kudret olmaz.. bir mistardır, Masdar olmaz.. bir kabildir, müneffail olur; Fâil olmaz.. bir nizamdır, Nâzim olamaz.. bir Şeriat-ı Fitriyedir, Şâri' olamaz...**

Farz-ı muhal olarak en küçük bir zîhayat mahluk tabiatla havale edilse, "bunu yap" denilse; Risale-i Nur'un çok yerlerinde katî Bürhanlarla isbat edildiği gibi, o küçük zîhayatın âzaları ve cihazatları adedince kalıplar, belki makineler bulundurmak gerektir; tâ ki, tabiat o işi görebilsin.

Hem maddiyyun denilen bir kısım ehl-i dalalet, zerrattaki tahavvülât-ı muntazama içinde Hallâkiyet-i İlahiyenin ve Kudret-i Rabbaniyenin bir Cilve-i A'zamını hissétiklerinden ve O Cilvenin nereden geldiğini bilemediklerinden ve O Kudret-i Samedaniyenin Cilvesinden gelen umumî Kuvvetin nereden İdare edildiğini anlayamadıklarından, madde ve kuvveti ezelî tevehhüm ederek, zerrelerle ve hareketlerine Âsâr-ı İlahiyeyi isnad etmeye başlamışlar. **فَسُبْحَانَ اللَّهِ !** İnsanlarda bu derece hadsiz cehalet olabilir

mi ki, mekândan münezzeх olmakla beraber herbir yerde herbir şeyin İcadında herşeyi görecek, bilecek, idare edecek bir tarzda bulunur bir vaziyetle yaptığı Fiilleri ve Eserleri; camid, kör, şuursuz, iradesiz, mizansız ve tesadüf firtınaları içinde çalkanan zerrata ve harekâtına vermek, ne kadar cahilane ve hurafetkârane bir fikir olduğunu, zerre kadar Aklı bulunanların bilmesi gerektir. Evet bu herifler Vahdet-i Mutlakadan vazgeçikleri için, hadsiz ve nihayetsiz bir kesret-i mutlakaya düşmüşler; yani bir tek İlahi kabul etmedikleri için, nihayetsiz ilahları kabul etmeye mecbur oluyorlar. Yani bir tek Zât-ı Akdes'in Hassası ve Lâzîm-ı Zâtîsi olan Ezeliyeti ve Hâlikiyeti, bozulmuş akillarına sığıştıramadıklarından; o hadsiz, nihayetsiz camid zerrelerin ezeliyetlerini, belki uluhiyetlerini kabul etmeye mesleklerince mecbur oluyorlar...

İste sen gel, echeliyetin nihayetsiz derecesine bak! Evet zerrelerdeki cilve ise; zerreler taifesini Vâcib-ül Vücud'un Havliyle, Kudretiyle, Emriyle muntazam ve muhteşem bir ordu hükmüne getirmiştir. Eğer bir saniye O Kumandan-ı A'zam'ın Emri ve Kuvveti geri alınsa, o çok kesretli camid, şuursuz taife, başıbozuklar hükmüne gelecekler; belki bütün bütün mahvolacaklar. Hem insanların bir kısmı güya daha ileri görüyor gibi, daha ziyade cahilane bir dalaletle Sâni'-i Zülcelal'in gayet latif, nazenin, muti', müsahhar

bir Sahife-i İcraati ve Emirlerinin bir Vasıta-i Nakliyatı ve zaîf bir Perde-i Tasarrufatı ve latif bir Midad (mürekkeb)-ı Kitabetsi ve en nazenin bir Hulle-i İcadatı ve bir Maye-i Masnuatı ve bir Mezraa-i Hububatı olan "Esîr" maddesini, Cilve-i Rububiyetine âyinedarlık ettiği için masdar ve fâil tevehhüm etmişler. Bu acib cehalet, hadsiz muhalleri istilzam ediyor. Çünkü Esîr maddesi, maddiyunları boğdurun zerrat maddesinden daha latif ve eski hükümanın saplandığı heyula fihristesinden daha kesif, ihtiyarsız, şuursuz, camid bir maddedir. Bu hadsiz bir surette tecezzi ve inkisam eden ve nâkillik ve infial hassasıyla ve Vazifesile teçhiz edilen bu maddeye, belki o madde-nin zerrelen çok derece daha küçük olan zerrelerine; herseyde herseyi görecek, bilecek, idare edecek bir ihtiyar ve bir iktidar ile vücut bulan fiilleri, eserleri isnad etmek, Esîrin zerreleri adedince yanlıstır. Evet mevcudatta görünen Fiil-i İcad öyle bir keyfiyettedir ki; herseyde, hususan zîhayat olsa, ekser eşayı ve belki umum Kâinatı görecek, bilecek ve Kâinata karşı o zîhayatın münasebatını tanıyacak, temin edecek bir İktidar ve İhtiyardan geldiğini gösteriyor ki, maddî ve ihatasız olan esbabın hiçbir cihetle Fiili olmaz. Evet -Sîrr-ı Kayyûmiyetle- cüz'î bir Fiil-i İcadî, doğrudan doğruya bütün Kâinat Hâlikının Fiili olduğuna delalet eden bir Sîrr-ı A'zami taşıyor. Evet meselâ bir arının İcadına tevecüh eden bir Fiil, iki cihetle Hâlik-ı Kâinat'a hususiyetini gösteriyor.

Birincisi: O arının bütün emsalinin bütün zeminde, aynı zamanda aynı Fiile mazhariyetleri gösteriyor ki: Bu cüz'î ve hususî Fiil ise, ihatalı rûyi zemini kaplamış bir Fiilin bir ucudur. Öyle ise; o büyük Fiilin Fâili ve o Fiilin Sahibi kim ise, o cüz'î Fiil dahi Onundur.

İkinci Cihet: Bu hazır arının Hilkatine tevecüh eden Fiilin Fâili olmak için, o arının şerait-i hayatıyesini ve cihazatını ve Kâinatla münasebatını temin edecek ve bilecek kadar pek büyük bir iktidar ve ihtiyar lâzım geldiğinden, o cüz'î Fiili yapan Zâtın, ekser Kâinata hükmü geçmekle ancak o Fiili öyle mükemmel yapabilir.

Demek en cüz'î Fiil, iki cihetle Hâlik-ı Külli Şey'e has olduğunu gösterir.

En ziyade cây-ı dikkat ve cây-ı hayret şudur ki: Vücutun en kuvvetli mertebesi olan "Vücub"un ve Vücutun en sebatlı derecesi olan "Madde-den Tecerrûd"ün ve Vücutun zevalden en uzak tavrı olan "Mekândan Münezzehiyet"in ve Vücutun en sağlam ve tegayyürden ve ademden en mukaddes sıfatı olan "Vahdet"in Sahibi olan Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un en has Hâssası ve Lâzım-ı Zâtîsi olan Ezeliyeti ve Sermediyeti; Vücutun en zaîf mertebesi ve en incecik derecesi ve en mütegayyir, mütehavvıl

tavrı ve en ziyade mekâna yayılmış olan hadsiz, kesretli bir maddî madde olan Esîr ve zerrat gibi şeylere vermek.. ve onlara ezelîyet isnad etmek.. ve onları ezelî tasavvur etmek.. ve kısmen Âsâr-ı İlahiyenin onlardan ne'set ettiğini tevehhüm etmek, ne kadar hilaf-ı Hakikat ve vakıa muhalif ve Akıldan uzak ve bâtil bir fikir olduğu, Risale-i Nur'un müteaddid cüz'lerinde katî Bürhanlarla gösterilmiştir.

İ k i n c i Ş u a : "İki Mes'ele"dir.

Birinci Mes'ele: İsm-i Kayyûm'un bir Cilve-i A'zamına işaret eden

**لَا تَأْخُذْهُ سِنَّةً وَلَا نَوْمًا ﴿ مَا مِنْ دَآبَةٍ إِلَّا هُوَ أَخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا ﴾ لَهُ مَقَالِيدُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**

gibi Âyetlerin işaret ettiği Hakikat-ı A'zamın bir vechi şudur ki: Şu Kâinat-taki ecram-ı semaviyenin kıyamları, devamları, bekaları; Sîrr-ı Kayyûmiyetle bağlıdır. Eğer O Cilve-i Kayyûmiyet bir dakikada yüzünü çevirse, bir kısmı Küre-i Arz'dan bin defa büyük milyonlarla küreler, feza-yı gayr-ı mütenahî boşluğunda dağılacak, birbirine çarpacak, ademe dökülecekler. Nasılki meselâ: Havada -tayyareler yerinde- binler muhteşem kasırları Kemal-i İntizamla durdurup seyahat ettiren bir Zâtın Kayyûmiyet İktidarı, o havadaki sarayların sebat ve nizam ve devamları ile ölçülür.. öyle de: O Zât-ı Kayyûm-u Zülcelal'in madde-i esâriye içinde hadsiz Ecram-ı Semaviyeye nihayet derecede İntizam ve Mizan içinde Sîrr-ı Kayyûmiyetle bir Kiyam, bir Beka, bir Devam vererek, bazısı Küre-i Arz'dan bin ve bir kısmı bir milyon defa büyük milyonlarla azîm küreleri direksiz, istinadsız, boşlukta durdurmakla beraber, herbirini bir Vazife ile tavzif edip gayet muhteşem bir

ordu şeklinde "Emr-i گن فیکون" den gelen Fermanlara Kemal-i Înkıyadla

itaat ettirmesi, İsm-i Kayyûm'un a'zamî Cilvesine bir ölçü olduğu gibi, herbir mevcudun zerreleri dahi, yıldızlar gibi Sîrr-ı Kayyûmiyetle kaim ve O Sir ile Beka ve Devam ediyorlar. Evet bir zîhayatın cesedindeki zerrelerin herbir âzaya mahsus bir heyet ile küme küme toplanıp dağılmadıkları ve sel gibi akan unsurların firtinaları içinde vaziyetlerini muhafaza edip dağılmamaları ve muntazaman durmaları, bilbedahe kendi kendilerinden olmayıp, belki Sîrr-ı Kayyûmiyetle olduğundan; herbir cesed muntazam bir tabur, herbir nevi muntazam bir ordu hükmünde olarak bütün zîhayat ve mürekkebatın zemin yüzünde ve yıldızların feza Âleminde durmaları ve gezmeleri gibi, bu zerreler dahi hadsiz dilleriyle Sîrr-ı Kayyûmiyeti ilân ederler...

İkinci Mes'ele: Eşyanın Sîrr-ı Kayyûmiyetle münasebetdar faidelerinin ve Hikmetlerinin bir kısmına işaret etmeyi, bu makam iktiza ediyor.

Evet herşeyin Hikmet-i Vücudu ve Gaye-i Fîratı ve Faide-i Hilkatı ve Netice-i Hayatı über nevidir:

Birinci nevi, kendine ve insana ve insanın maslahatlarına bakar.

İkinci nevi, daha mühimdir ki: Herşey, umum zîşuur mütalaa edebilecek ve Fâtır-ı Zülcelal'in Cilve-i Esmasını bildirecek birer Âyet, birer Mektub, birer Kitab, birer Kaside hükmünde olarak manalarını hadsiz okuyucularına ifade etmesidir.

Üçüncü nevi ise, Sâni'-i Zülcelal'e aid'dir, Ona bakar. Herşeyin faidesi ve neticesi kendine bakan bir ise, Sâni'-i Zülcelal'e bakan yüzlerdir ki, Sâni'-i Zülcelal kendi Acaib-i San'atını Kendisi temaşa eder; Kendi Cilve-i Esmasına, Kendi masnuatında bakar. Bu a'zamî üçüncü nevide, bir saniye kadar yaşamak kâfidir.

Hem herşeyin Vücudunu iktiza eden bir Sîrr-ı Kayyûmiyet var ki, Üçüncü Şua'da izah edilecek...

Bir zaman Tîlsîm-ı Kâinat ve Muamma-yı Hilkat Cilvesiyle mevcudatın hikmetlerine ve faidelerine baktım, dedim: "Acaba bu eşya neden böyle kendini gösteriyorlar, çabuk kaybolup gidiyorlar?" Onların şahsına bakıyorum; muttazam, hikmetli giyinmiş, giydirilmiş, süslendirilmiş, sergiye temasağâha gönderilmiş. Halbuki bir iki günde, belki bir kısmı birkaç dakikada kaybolup; faidesiz boşoboşuna gidiyorlar. Bu kısa zamanda bize görünmelerinden maksad nedir? diye çok merak ediyordum. O zaman mevcudatın, hususan zîhayatın dünya Dershanelerine gelmelerinin mühim bir Hikmetini Lütf-u İlahî ile buldum. O da şudur: **Herşey, hususan zîhayat, gayet manidar bir Kelime, bir Mektub, bir Kaside-i Rabbanîdir; bir İlânname-i İlahîdir. Umum zîşuurun mütalaasına mazhar olduktan ve hadsiz mütalaaclara manasını ifade ettikten sonra, lafzi ve hurufu hükümdeki suret-i cismaniyesi kaybolur...** Bir sene kadar bu Hikmet bana kâfi geldi. Bir sene sonra masnuatta ve bilhassa zîhayatlarda bulunan çok hârika ve pek ince San'atın Mu'cizeleri inkişaf etti. Anladım ki: **Bu çok ince ve çok hârika olan Dekaik-ı San'at, yalnız zîşuurların nazarlarına ifade-i mana için değildir. Gerçi herbir mevcudu, hadsiz zîşuurlar mütalaa edebilir. Fakat hem onların mütalaaşı mahduddur, hem de herkes o zîhayatın bütün dekaik-ı san'atına nüfuz edemezler. Demek zîhayatların en mühim Netice-i Hilkatı ve en büyük Gaye-i Fîratı, Zât-ı Kayyûm-u Ezeli'nin kendi nazarına, kendi Acaib-i San'atını ve verdiği rahîmane Hediyelerini ve İhsanlarını arzetmektedir...** Bu gaye ise, çok zaman bana kanaat verdi ve ondan anladım ki: Her mevcudda,

hususan zîhayatlarda hadsiz Dekaik-1 San'at bulunması, Zât-1 Kayyûm-u Ezelî'nin nazarına arzetsmek, yani Zât-1 Kayyûm-u Ezelî kendi san'atını kendisi temaşa etmek olan Hikmet-i Hilkat, o büyük masarîfa kâfi geliyordu. Bir zaman sonra gördüm ki: Mevcudatın şahıslarında ve suretlerindeki Dekaik-1 San'at devam etmiyor; gayet sür'atle tazeleniyor, tebeddül ediyor; nihayetsiz bir Faaliyet ve bir Hallakiyet içinde tahavvül ediyorlar. Bu Hallakiyet ve bu Faaliyetin Hikmeti elbette o Faaliyet derecesinde büyük olmak lâzım geliyor, diye Tefekküre başladım. Bu defa mezkûr iki Hikmet kâfi gelmemeye başladılar, noksan kaldılar. Gayet merak ile ayrı bir Hikmeti aramaya ve taharriye başladım. Bir zaman sonra, **بِلِهِ الْحَمْدُ** Kur'an-1 Mu'ciz-ül

Beyan'ın Feyzi ile, Sîrr-1 Kayyûmiyet noktasında azîm hadsiz bir Hikmet, bir gaye göründü. Ve Onun ile "Tîlsîm-1 Kâinat" ve "Muamma-yı Hilkat" tabir edilen bir Sîrr-1 İlahî anlaşıldı. (Yirmidördüncü Mektub'da tafsilen beyan edildiğinden, burada yalnız icmalen iki-üç noktasını Üçüncü Şua'da zikredeceğiz.) Evet Sîrr-1 Kayyûmiyetin Cilvesine bu noktadan bakınız ki; bütün mevcudati ademden çıkarıp, herbirisini bu nihayetsiz fezada

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا Sırriyla durdurup, Kiyam ve

Beka verip, umumunu böyle Sîrr-1 Kayyûmiyetin Tecellisine mazhar eyliyor. Eğer bu Nokta-i İstînad olmazsa; hiçbir şey kendi başıyla durmaz. Hadsiz bir boşlukta yuvarlanıp ademe suket edecek.

Hem nasılki bütün mevcudat, Vücuqları ve Kiyamları ve Bekaları cihetinde Kayyûm-u Zülcelal'e dayanıyorlar; Kiyamları Onunladır.. öyle de: Mevcudatın keyfiyat ve ahvalinde binler silsilelerin; (temsilde hata olmasın) telefon, telgraf silsilelerinin merkezi ve santral direğî hükmünde olan Sîrr-1

Kayyûmiyyette **وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ** Sırriyla, uçları bağlıdır. Eğer o

Nuranî Nokta-i İstînada dayanmazlarsa, Ehl-i Akılca muhal ve bâtil olan binler devirler ve teselsüller lâzım gelecek; belki, mevcudat adedince bâtil olan devirler ve teselsüller lâzım gelir. Meselâ: Bu şey (Hifz veya Nur veya Vücad veya Rızık gibi) bir cihette buna dayanır, bu da ötekine, o da ona.. gitgide herhalde nihayetsiz olamaz, bir nihayeti bulunacak...

İşte, bütün böyle silsilelerin müntehâları, elbette Sîrr-1 Kayyûmiyyetit. Sîrr-1 Kayyûmiyet anlaşıldıktan sonra, o mevhüm silsilelerde birbirine dayanmak rabâtası ve manası kalmaz, kalkar; herşey doğrudan doğruya Sîrr-1 Kayyûmiyyete bakar.

Üçüncü Şua:

كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَانٍ * فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ * يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ * بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ
 شَيْءٍ * فَانظُرْ إِلَى أَثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْبِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

gibi Âyetlerin işaret ettiler Hallâkiyet-i İlahiye ve Faaliyet-i Rabbaniye içindeki Sîrî-Kayyûmiyetin bir derece inkişafına, bir iki Mukaddeme ile işaret edeceğiz.

Birincisi: Şu Kâinata baktığımız vakit görüyoruz ki: Zaman seylinde mütemadiyen çalkanan ve kafile kafile arkasından gelip geçen mahlukatın bir kısmı, bir saniyede gelir, der-akab kaybolur. Bir taifesi, bir dakikada gelir, geçer. Bir nev'i, bir saat Âlem-i Şehadete uğrar, Âlem-i Gayba girer. Bir kısmı bir günde, bir kısmı bir senede, bir kısmı bir asırda, bir kısmı da asırlarda bu Âlem-i Şehadete gelip, konup; Vazife görüp gidiyorlar. Bu hayret verici seyahat ve seyheran-ı mevcudat, o sefer ve seyelan-ı mahlukat öyle bir İntizam ve Mizan ve Hikmetle sevk ü idare edilir.. ve onlara ve o kafilelere Kumandanlık eden öyle basirane, hakîmane, müdebbebirane Kuman-danlık ediyor ki; bütün Akıllar faraza ittihad edip bir tek Akıl olsa, o hakîmane İdarenin künhüne yetişmez ve kusur bulup tenkid edemez.

İşte bu Hallâkiyet-i Rabbaniyenin içinde; o sevimli ve sevdigi masnuatın hususan zîhayatların hiçbirine göz açtırmayarak Âlem-i Gayba gönderiyor, hiçbirine nefes aldırmayarak dünyadaki hayattan terhis ediyor, mütemadiyen bu Misafirhanesi-i Âlemi doldurup misafirlerin rızası olmayarak boşaltıyor; Kalem-i Kaza ve Kader, Küre-i Arz'ı yazar bozar tahtası gibi

يُحِبُّ وَيُمِيتُ Cilveleriyle mütemadiyen Küre-i Arz'da yazılarını
 yazar ve o yazıları tazelendirir, tebdil eder... İşte bu Faaliyet-i Rabbaniyenin ve bu Hallâkiyet-i İlahiyenin bir Sîrî-Hikmeti ve esaslı bir muktazisi ve bir sebeb-i dâîsi, üç mühim şubeye ayrılan hadsiz, nihayetsiz bir Hikmettir. **O Hikmetin birinci subesi şudur ki:** Faaliyetin her nev'i cüz'î olsun, Külli olsun bir lezzet verir. Belki her Faaliyette bir lezzet var. Belki **Faaliyet Ayn-ı Lezzettir. Belki Faaliyet, Ayn-ı Lezzet olan Vücudun Tezahürüdür ve ayn-ı elem olan ademden tebaud ile silkinmesidir.** Evet her kabiliyet sahibi, bir Faaliyetle kabiliyetinin inkişafını lezzetle takib eder. Herbir istidadın Faaliyette tezahür etmesi, bir lezzetten gelir ve bir lezzeti netice verir. Herbir Kemal Sahibi,

Faaliyetle Kemalâtının tezahürünü lezzetle takip eder... Madem herbir Faaliyette böyle sevilir, istenilir bir Kemal, bir lezzet vardır ve Faaliyet dahi, bir Kemaldır.. ve madem zîhayat Âleminde daimî ve ezelî bir Hayattan ne's et eden hadsiz bir Muhabbetin, nihayetsiz bir Merhametin Cilveleri görünüyor ve o Cilveler gösteriyor ki, kendini böyle sevdiren ve seven ve Şefkat edip Lütüflarda bulunan Zâtın Kudsiyetine lâyik ve Vücub-u Vücuduna münasib o Hayat-ı Sermediyenin muktezası olarak hadsiz derecede (tabirde hata olmasın) bir Aşk-ı Lahutî, bir Muhabbet-i Kudsîye, bir Lezzet-i Mukaddese gibi Şuunat-ı Kudsîye O Hayat-ı Akdes'te var ki, O Şuunat böyle hadsiz Faaliyetle ve nihayetsiz bir Hallakiyetle Kâinatı daima tazelendiriyor, çalkalandırıyor, değiştiriyor...

Sîrr-ı Kayyûmiyete bakan hadsiz Faaliyet-i İlahiyedeki Hikmetin ikinci şubesi: Esma-i İlahiyeye bakar. Malûmdur ki herbir Cemal Sahibi, kendi Cemalini görmek ve göstermek ister; herbir hüner sahibi, kendi hünerini teşhir ve ilân etmekle nazar-ı dikkati celbetmek ister ve sever; ve hüneri gizli kalmış bir güzel Hakikat ve güzel bir mana, meydana çıkmak ve müşterileri bulmak ister ve sever. Madem bu esashî Kaideeler, herseyde derecesine göre cereyan ediyor; elbette Cemîl-i Mutlak olan Zât-ı Kayyûm-u Zülcelal'in binbir Esma-i Hüsnasından herbir İsmîn, Kâinatın şehadetiyle ve Cilvelerinin delaletiyle ve Nakışlarının işaretiyile, her birisinin herbir mertebesinde hakikî bir Hüsün, hakikî bir Kemal, hakikî bir Cemal ve gayet güzel bir Hakikat, belki herbir İsmîn herbir mertebesinde hadsiz enval-ı hüsünle hadsiz Hakaik-i Cemile vardır. Madem bu Esmanın Kudsî Cemallerini irâe eden âyineleri ve güzel Nakışlarını gösteren levhaları ve güzel Hakikatlarını ifade eden sahifeleri, bu mevcudattır ve bu Kâinattır.. Elbette o daimî ve bâki Esma, hadsiz Cilvelerini ve nihayetsiz manidar Nakışlarını ve Kitablarını; hem Müsemmaları olan Zât-ı Kayyûm-u Zülcelal'in Nazar-ı Müşahedesine, hem hadd ü hesaba gelmeyen zîruh ve zîsuur mahlukatın nazar-ı mütalaasına göstermek ve nihayetli mahdud bir şeyden nihayetsiz levhaları ve bir tek şahistan pek çok şahısları ve bir Hakikattan pek kesretli Hakikatları göstermek için, o Aşk-ı Mukaddes-i İlahîye istinaden ve o Sîrr-ı Kayyûmiyete binaen, Kâinatı umumen ve mütemadiyen Cilveleriyle tazelendiriyorlar, değiştiriyorlar.

D ö r d ü n c ü S u a :

Kâinattaki hayret-nüma Faaliyet-i Daimenin Hikmetinin üçüncü şubesi şudur ki: Herbir merhamet sahibi, başkasını memnun etmekten mesrur olur; herbir şefkat sahibi, başkasını mesrur etmekten memnun olur; herbir muhabbet sahibi, sevindirmeye lâyik mahlukları sevindirmekle sevinir; herbir âlîcenab zât, başkasını mes'ud etmekle lezzet alır; herbir

âdil zât, ihmak-ı hak etmek ve müstehaklara ceza vermekte hukuk sahiblerini minnetdar etmekle keyiflenir; hüner sahibi herbir san'atkâr, san'atını teşhir etmekle ve san'atının tasavvur ettiği tarzda işlemesiyle ve istediği neticeleri vermesiyle iftihar eder.

İste bu mezkûr Düsturların herbiri birer Kaide-i Esasiyedir ki, Kâinatta ve Âlem-i İnsaniyyette cereyan ediyorlar. Bu Kaideelerin Esma-i İlahiye-de cereyan ettiklerini gösteren üç misal, Otuzikinci Söz'ün İkinci Mevkîfında izah edilmişdir. Bir hülâsası bu makamda yazılması münasib olduğundan, deriz:

Nasılki meselâ gayet merhametli, sahâvetli, gayet kerim âlîcenab bir zât, fitratındaki âlî seciyelerin muktezasıyla büyük bir seyahat gemisine, çok muhtaç ve fakir insanları bindirip, gayet mükemmel ziyafetlerle, ikramlarla o muhtaç fakirleri memnun ederek denizlerde Arz'in etrafında gezdirir ve kendisi de onların üstünde, onları mesurane temaşa ederek o muhtaçların minnetdarlıklarından lezzet alır ve onların telezzüzlerinden mesur olur ve onların keyiflerinden sevinir, iftihar eder... Madem böyle bir tevziyat memuru hükmünde olan bir insan, böyle cützî bir ziyafet vermekten bu derece memnun ve mesur olursa.. elbette bütün hayvanları ve insanları ve hadsiz Melekleri ve cinleri ve Ruhları, bir Sefine-i Rahmanî olan Küre-i Arz gemisine bindirerek; rûy-i zemini, enva'-ı mat'umatlâ ve bütün duyguların ezvak ve erzakıyla doldurulmuş bir Sofra-i Rabbaniye şeklinde onlara açmak ve o muhtaç ve müteşekkir ve minnetdar ve mesrur mahlukatını Aktar-ı Kâinatta seyahat ettirmekle ve bu dünyada bu kadar ikramlarla onları mesrur etmekle beraber.. Dâr-ı Bekada Cennetlerinden herbirini Ziyafet-i Daime için birer Sofra yapan Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a aid olarak o mahlukatın teşekkürlerinden ve minnetdarlıklarından ve mesruriyetlerinden ve sevinçlerinden gelen ve tabirinde âciz olduğumuz ve me'zun olmadığımız Şunat-ı İlahiye-yi, "Memnuniyet-i Mukaddese" "İftihar-ı Kudsî" ve "Lezzet-i Mukaddese" gibi İsimlerle işaret edilen Maânî-i Rububiyettir ki, bu daimî Faaliyeti ve mütemadi Hallâkiyeti iktiza eder.

Hem meselâ bir mahir san'atkâr, plâksız bir fonoğraf yapsa, o fonoğraf istediği gibi konuşsa, işlete; san'atkârı ne kadar müftehir olur, mütelezziz olur; kendi kendine **مَا شَاءَ اللّٰهُ** der. Madem icadsız ve surî bir küçük san'at,

san'atkârinin Ruhunda bu derece bir iftihar, bir memnuniyet hissi uyandırırsa, elbette bu mevcudatın Sâni'-i Hakîm'i, Kâinatın mecmuunu, hadsiz nagmelerin enva'yla sadâ veren ve ses verip Tesbih eden ve zikredip konuşan bir Musiki-i İlahiye ve bir Fabrika-i Acibe yapmakla beraber, Kâinatın herbir nev'ini, herbir Âlemini ayrı bir San'atla ve ayrı San'at Mu'cizeleriyle göstererek zîhayatların kafalarında birer fonoğraf,

birer fotoğraf birer telgraf gibi çok makineleri, hattâ en küçük bir kafada dahi yapmakla beraber herbir insan kafasına, değil yalnız plâksız fonoğraf, birer âyinesiz fotoğraf, bir telsiz telgraf, belki bunlardan yirmi defa daha hârika, her insanın kafasında öyle bir makineyi yapmaktan ve istediği tarzda işleyip neticeleri vermekten gelen İftihar-ı Kudsî ve Memnuniyet-i Mukaddeşeye gibi manaları ve Rububiyetin bu nev'inden olan ulvî Şuunatı; elbette ve herhalde bu Faaliyet-i Daimeyi istilzam eder.

Hem meselâ bir hükümdar-ı âdil, ihmak-ı hak için mazlumların hakkını zalimlerden almakla ve fakirleri kâvilerin şerrinden muhafaza etmekle ve herkese müstehak olduğu hakkı vermekle lezzet alması, iftihar etmesi, memnun olması; hükümdarlığın ve adaletin bir Kaide-i Esasiyesi olduğundan, elbette Hâkim-i Hakîm, Adl-i Âdil olan Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un bütün mahlukatına, hususan zîhayatlara "Hukuk-u Hayat" tabir edilen Şerait-i Hayatiyeyi vermekle.. ve hayatlarını muhafaza için onlara cihazat ihsan etmekle.. ve zaifleri kâvilerin şerrinden Rahîmane himaye etmekle.. ve umum zîhayatlarda bu dünyada ihmak-ı hak etmek nev'i tamamen ve haksızlara ceza vermek nev'i ise kısmen Sîrr-ı Adaletin icrasından olmakla.. ve bilhassa Mahkeme-i Kübra-yı Haşirde Adalet-i Ekberin Tecellisinden hasıl olan ve tabirinde âciz olduğumuz Şuunat-ı Rabbaniye ve Maânî-i Kudsiyedir ki, Kâinatta bu Faaliyet-i Daimeyi iktiza ediyor.

İşte bu üç misal gibi; Esma-i Hüsnanın umumunda, herbirisini bu Faaliyet-i Daimeye böyle Kudsî bazı Şuunat-ı İlâhiyeye medar olduklarından, Hallakîyet-i Daimeyi iktiza ederler. Hem madem her kabiliyet, herbir istidad, inbisat ve inkişaf edip semere vermekle bir ferahlık, bir genişlik, bir lezzet verir.. hem madem her Vazifedar, Vazifesini yapmak ve bitirmekle, Vazifesinden terhisinde büyük bir rahatlık, bir memnuniyet hisseder.. ve madem bir tek tohumdan bir çok meyveleri almak ve bir dirhemden yüz dirhem kâr kazanmak, sahiblerine çok sevinçli bir halettir, bir ticarettir. Elbette bütün mahlukattaki hadsiz istidadları inkişaf ettiren ve bütün mahlukatını kıymetdar Vazifelerde istihdam ettikten sonra terakkivari terhis ettiren, yani unsurları, madenler mertebesine; madenleri, nebatlar hayatına; nebatları, Rızık vasıtasiyla hayvanların derece-i hayatına; ve hayvanları insanların şuurkârane olan yüksek hayatına çıkarıyor.

İşte herbir zîhayatın zâhirî bir Vücdunun zevaliyle; (Yirmidördüncü Mektub'da izah edildiği gibi) Ruhu, mahiyeti, hüviyeti, sureti gibi pek çok Vücdularını arkasında bıraktıran ve yerinde Vazife başına geçiren Faaliyet-i Daime ve Hallakîyet-i Rabbaniyeden ne'set eden Maânî-i Kudsienin ve Rububiyet - i İlâhiyenin ne kadar ehemmiyetli oldukları anlaşıılır.

MÜHİM BİR SUÂLE KAT'Î BİR CEVAB: Ehl-i dalaletten bir kısmı diyorlar ki: "Kâinatı bir Faaliyet-i Daime ile taÿyir ve tebdil eden Zâtîn, elbette kendisinin de mütegayyir ve mütehavvîl olması lâzım gelir."

Elcevab: Hâşâ!.. Yüzbin defa hâşâ!.. Yerdeki âyinelerin tegayyürü, gökteki Güneş'in tegayyürünü değil, bilakis cilvelerinin tazelendigiini gösterir. Hem ezelî, ebedî, sermedî, her cihetçe Kemal-i Mutlakta ve İstiğna-yı Mutlakta, maddeden mücerred, mekândan, kayıddan, imkândan münezzez, müberra, muallâ olan bir Zât-ı Akdes'in tegayyürü ve tebeddülü muhaldır. Kâinatın tegayyürü, Onun tegayyürüne değil, belki adem-i tegayyürüne ve gayr-ı mütehavvîl olduğuna delildir. Çünkü müteaddid şeyleri intizamla daimî taÿyir ve tahrik eden bir Zât, mütegayyir olmamak ve hareket etmemek lâzım gelir. Meselâ; sen çok iplerle bağlı çok gülleleri ve topları çevirdiğin ve daimî İntizamla tahrik edip vaziyetler verdığın vakit, senin yerinde durup tegayyür ve hareket etmemekliğinin gerektir. Yoksa o İntizamı bozacaksın.

Meşhurdur ki: İntizamla tahrik eden, hareket etmemek ve devam ile taÿyir eden, mütegayyir olmamak gerektir; tâ ki o iş intizamla devam etsin.

Sâniyen: Tegayyür ve tebeddül; hudûstan ve tekemmül etmek için tazelenmekten ve ihtiyaçtan ve maddîlikten ve imkândan ileri geliyor. Zât-ı Akdes ise hem Kadîm, hem her cihetçe Kemal-i Mutlakta, hem İstiğna-yı Mutlakta, hem maddeden mücerred, hem Vâcib-ül Vücud olduğundan; elbette tegayyür ve tebeddülü muhaldır, mümkün değildir...

B e s i n c i Ş u a : İki Mes'eledir:

Birinci Mes'elesi: İsm-i Kayyûm'un Cilve-i A'zamını görmek istersek, hayalimizi bütün Kâinatı temaşa edecek; biri, en uzak şeyleri; diğeri, en küçük zerreleri gösterecek iki dûrbîn yapıp birinci dûrbînle bakıyoruz, görüyoruz ki: İsm-i Kayyûm'un Cilvesiyle, Küre-i Arz'dan bin defa büyük milyonlar küreler, yıldızlar, direksiz olarak havadan daha latif olan madde-i esîriye içinde kısmen durdurulmuş, kısmen Vazife için seyahat ettiriliyor. Sonra o hayalin hurdebîni olan ikinci dûrbîniyle, küçük zerratı görecek bir suretle bakıyoruz. O Sîrr-ı Kayyûmiyetle, zîhayat Mahlukat-ı Arziyinin herbirinin zerrat-ı vücdiyeleri, yıldızlar gibi muntazam bir vaziyet alıp hareket ediyorlar ve Vazifeler görüyorlar... Hususan zîhayatın kanındaki "küreyvat-ı hamra ve beyza" tabir ettikleri zerrelerden teşekkür eden küçük küteleri, seyyar yıldızlar gibi, melevîvari iki hareket-i muntazama ile hareket ediyorlar görüyoruz.

BİR HÜLÂSAT-ÜL HÜLÂSA: (Haşîye) İsm-i A'zamin Altı İsmi, ziyadaki yedi renk gibi imtizac ederek teşkil ettikleri Ziya-yı Kudsiyeye bakmak için, bir hülâsanın zikri münasibdir. Şöyled ki:

Bütün Kâinatın mevcudatını böyle durdurun, Beka ve Kiyam veren, İsm-i Kayyûm'un bu Cilve-i A'zamının arkasından bak: İsm-i Hayy'ın Cilve-i A'zamı, o bütün mevcudat-ı zîhayatı Cilvesiyle şu'lelendirmiş, Kâinatı nurlandırmış, bütün zîhayat mevcudatı Cilvesiyle yıldızlıyor. Şimdi bak: İsm-i Hayy'in arkasında İsm-i Ferd'in Cilve-i A'zamı, bütün Kâinatı enva'yla, eczasıyla bir Vahdet içine alıyor; herşeyin alnına bir Sikke-i Vahdet koyuyor; her şeyin yüzüne bir Hâtem-i Ehadiyet basıyor; nihayetsiz ve hadsiz dillerle cilvesini ilân ettiriyor... Şimdi İsm-i Ferd'in arkasından İsm-i Hakem'in Cilve-i A'zamina bak ki; yıldızlardan zerrelerle kadar, hayalin iki dûrbîniyle temâşa ettiğimiz mevcudatın herbirisini, cüz'î olsun, külli olsun, en büyük daireden en küçük daireye kadar, herbirine lâyık ve münasib olarak meyvedar bir Nizam ve Hikmetli bir İntizam ve semeredar bir İnsicam içine almış, bütün mevcudatı süslendirmiş, yıldızlandırmış. Sonra İsm-i Hakem'in Cilve-i A'zamı arkasından bak ki, İsm-i Adl'in Cilve-i A'zamıyla (İkinci Nükte'de izah edildiği vechile) bütün Kâinatı mevcudatıyla, Faaliyet-i Daime içinde öyle hayretengiz mizanlarla, ölçülerle, tartılarla idare eder ki; Ecram-ı Semaviyeden biri, bir saniye de müvazenesini kaybetse; yani İsm-i Adl'in Cilvesi altından çıksa, yıldızlar içinde bir herc ü merce, bir Kiyamet kopmasına sebebiyet verecek. İşte bütün mevcudatın Daire-i A'zamı, Kehkeşan'dan yani Samanyolu tabir edilen Mintika-i Kübra'dan tut, tâ kan içindeki küreyvat-ı hamra ve beyzanın daire-i hareketlerine kadar herbir dairesini, herbir mevcudunu hassas bir mizan, bir ölçü ile biçilmiş bir şekil ve bir vaziyetle baştan başa yıldızlar ordusundan, tâ zerreler ordusuna kadar bütün mevcudatın "Emr-i *كُنْ فَيَكُونُ*" den gelen Emirlere

Kemal-i Müsâhhariyetle itaat ettiklerini gösteriyor. Şimdi İsm-i Adl'in Cilve-i A'zamı arkasından (Birinci Nükte'de izah edildiği gibi) İsm-i Kuddûs'ün Cilve-i A'zamına bak ki; Kâinatın bütün mevcudatını öyle temiz, pâk, sâfi, güzel, süslü, berrak yapar gösterir ki; bütün Kâinata ve bütün mevcudata Cemil-i Mutlak'ın hadsiz derecede Cemal-i Zâtîsine lâyık ve nihayetsiz güzel olan Esma-i Hüsnasına münasib olacak güzel âyineler şeklini vermiştir.

Elhasıl: İsm-i A'zamın bu Altı İsmi ve Altı Nuru, Kâinatı ve mevcudatı ayrı ayrı güzel renklerde, çeşit çeşit nakışlarda, başka başka zînetlerde bulunan yıldızlı perdeler içinde mevcudatı sarmıştır.

(Haşîye): Otuzuncu Lem'anın altı Risaleciğinin esası ve mevzuu ve İsm-i A'zamının Sırını taşıyan altı mukaddes İsimlerin gayet kısa bir hülâsalarıdır.

B e s i n c i Ş u a 'nın İkinci Mes'elesi: Kâinata tecelli eden Kayyûmiyetin Cilvesi, Vâhidiyet ve Celal noktasında olduğu gibi, Kâinatın merkezi ve medarı ve zîsuur meyvesi olan İnsanda dahi, Kayyûmiyetin Cilvesi Ehadiyet ve Cemal noktasında tezahürü var. Yani nasıl Kâinat Sırrı Kayyûmiyetle kaimdir.. öyle de İsm-i Kayyûm'un Mazhar-ı Ekmeli olan İnsan ile, bir cihette Kâinat kıym bulur; yani Kâinatın ekser Hikmetleri, Maslahatlari, Gayeleri İnsana baktığı için, güya İnsandaki Cilve-i Kayyûmiyet, Kâinata bir direktir. Evet Zât-ı Hayy-ı Kayyûm, bu Kâinatta İnsanı irade etmiş ve Kâinatı onun için yaratmış denilebilir. Çünkü İnsan, Câmiiyet-i Tâmme ile bütün Esma-i İlahiyeyi anlar, zevkeder. Hususan Rızktaki zevk cihetiyle pek çok Esma-i Hüsnayı anlar. Halbuki Melaikeleler, onları o zevk ile bilemezler.

İşte İnsanın bu ehemmiyetli Câmiiyetidir ki: Zât-ı Hayy-ı Kayyûm, İnsana bütün Esmasını ihsas etmek ve bütün Enva'-ı İhsanatını tattırmak için öyle iştihali bir mide vermiş ki, o midenin geniş sofrasını hadsiz enva'-ı mat'umatiyla kerimane doldurmuş. Hem bu maddî mide gibi Hayatı da bir mide yapmış. O Hayat midesine duygular, eller hükmünde gayet geniş bir Sofra-i Nimet açmış. O Hayat ise, duyguları vasıtasyyla, o Sofra-i Nimetten her çeşit istifadeler ile, teşekküratın her nev'ini yapar. Ve bu Hayat midesinden sonra bir İnsaniyet midesini vermiş ki, o mide, Hayattan daha geniş bir dairede Rızk ve Nimet ister. Akıl ve fikir ve hayal, o midenin elleri hükmünde, Semavat ve Zemin genişliğinde, o Sofra-i Rahmetten istifade edip şükreder. Ve İnsaniyet midesinden sonra hadsiz geniş diğer bir Sofra-i Nimet açmak için, İslâmiyet ve İman Akidelerini, çok Rızk ister bir manevî mide hükmüne getirip, onun Rızk sofrasının dairesini mümkünât dairesinin haricinde genişletip, Esma-i İlahiyeyi de içine alır kılmıştır ki, o mide ile İsm-i Rahman'ı ve İsm-i Hakîm'ı en büyük bir Zevk-i Rızkî ile hisseder.

"**الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى رَحْمَنِيَّتِهِ وَعَلٰى حَكْمِيَّتِهِ**" der ve hakeza.. bu manevî Mide-i Kübra ile hadsiz Nimet-i İlahiyyeden istifade edebilir ve bilhassa o midedeki Muhabbet-i İlahiye zevkinin daha başka bir dairesi var...

İşte Zât-ı Hayy-ı Kayyûm, İnsanı bütün Kâinata bir Merkez, bir Medar yaparak, Kâinat kadar geniş bir Sofra-i Nimet İnsana açtığını ve Kâinatı İnsana müsahhar ettiğinin ve Kâinatın İnsan ile mazhar olduğu Sırrı Kayyûmiyetle bir cihette kaim olduğunun Hikmeti ise, İnsanın mühim üç Vazifesidir.

Birincisi: Kâinatta müntesir bütün Enva'-ı Nîmeti insanla tanzim etmek ve İnsanın menfaati ipiyle Tesbih taneleri gibi tanzim eder, Nîmetlerin iplerinin uçlarını İnsanın başına bağlar, Rahmet Hazinelerinin umum çeşitlerine İnsanı bir liste hükmüne getirir.

İkinci Vazifesı : Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Hitabatına, İnsan Câmiiyeti haysiyetiyle en mükemmel Muhatab olmak ve hayretkârane san'atlarını takdir ve tahsin etmekle en yüksek sesli bir Dellâl olmak ve şuurdarane teşekküratın bütün enva'ıyla, bütün Enva'-ı Nimetine ve çeşit çeşit hadsiz İhsanatına Şükür ve Hamd ü Sena etmektrir.

Üçüncü Vazifesı : Hayatı ile, üç cihetle Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a ve Şuunatına ve Sîfât-ı Muhitasına âyinedarlık etmektrir.

Birinci Vecih: İnsan kendi acz-i mutlaklıyla, Hâlikinîn Kudret-i Mutlakasını ve derecatını; ve aczin dereceleriyle, Kudretin mertebelerini hissetmektir. Ve fakr-ı mutlaklıyla Rahmetini ve Rahmetinin derecelerini idrak etmek ve za'fiyla Onun Kuvvetini anlamaktır. Ve hakeza.. noksan sıfatlarıyla Hâlikinîn Evsaf-ı Kemaline mikyasvari âyne olmak. Gecede Nurun daha ziyade parlamasına nazaran, gece zulmetinin elektrik lâmbalarını göstermeğe mükemmel bir âyne olduğu gibi, İnsan dahi böyle nâkîs sıfatlarıyla Kemalât-ı İlahiyeye âyinedarlık eder.

İkinci Vecih: İnsan, cüzî iradesiyle ve azıcık ilmiyle ve küçükük kudretiyle ve zahirî mâlikiyetiyle ve hanesini bina etmesiyle, bu Kâinat Ustasının Mâlikiyetini ve San'atını ve İradesini ve Kudretini ve İlmini, Kâinatın büyülüğu nisbetinde anlar, âyinedarlık eder.

Üçüncü Vecih'teki âyinedarlığın iki yüzü var:

Birişî , Esma-i İlahiyenin ayrı ayrı Nakışlarını kendinde göstermektir. Âdetâ İnsan, Câmiiyetiyle Kâinatın küçük bir Fihristesi ve bir Misal-i Musaggarası hükmünde olup, umum Esmanın Nakışlarını gösteriyor.

İkinci yüzü , Şuunat-ı İlahiyeye âyinedarlık eder. Yani kendi Hayatiyla Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Hayatına işaret ettiği gibi, kendi Hayatında inkişaf eden sem' ve basar gibi duyguların vasıtasyyla, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Sem' ve Basar gibi Sıfatlarına âyinedarlık eder, bildirir.

Hem İnsan Hayatında bulunan ve inkişaf etmeyen ve His ve Hassasiyet suretinde galeyan eden ve kesretli bir surette olan çokince hayatı duygular, manalar ve Hisler vasıtasyyla, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Şuunat-ı Kudsîyesine âyinedarlık eder. Meselâ: O Hassasiyet içinde; sevmek, iftihar etmek, memnun olmak, mesrur olmak, müferrah olmak gibi manalar ile Zât-ı Akdes'in Kudsîyetine ve Gîna-yı Mutlakına münasib ve lâyik olmak şartıyla, o neviden olan Şuunatına âyinedarlık eder. Hem İnsan, nasılki Hayat-ı Câmiâsıyla Zât-ı Zülcelâl'in Sîfât ve Şuunatına bir Mikyas-ı Marifettir.. ve Cilve-i Esmasına bir Fihristedir.. ve şuurlu bir Âyinedir.. ve hakeza.. çok cihetlerle Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a âyinedarlık

eder. Öyle de: İnsan, şu Kâinatın Hakaiklerine bir Vâhid-i Kiyâsîdir, bir Fîhrîstedir, bir Mîkyastır ve bir Mizandır. Meselâ: Kâinattâ Levh-i Mahfuz' 'un gayet kat'î bir delil-i vücudu ve bir nûmunesi, insandaki kuvve-i hâfîzadır ve Âlem-i Misalîn Vücuduna kat'î delil ve nûmune, kuvve-i hayaliyedir (Haşîye) ve Kâinattâki Ruhanîlerin bir delil-i vücudu ve nûmunesi, insandaki kuvvelerdir ve latifelerdir ve hakeza... İnsan, küçük bir mîkyasta, Kâinattâki Hakaik-i İmaniyyeyi şuhud derecesinde gösterebilir...

İste İnsanın mezkûr Vazifeler gibi çok mühim Hizmetleri var. Cemal-i Bâkiye Âyinedir, Kemal-i Sermedîye Dellâl-ı Mazhardır ve Rahmet-i Ebediyeye Muhtac-ı Müteşekkirdir. Madem Cemal, Kemal, Rahmet bâkipendirler ve sermedîdirler; elbette O Cemal-i Bâkinin Âyne-i Müştakî ve O Kemal-i Sermedînin Dellâl-ı Âşkı ve O Rahmet-i Ebediyenin Muhtac-ı Müteşekkiri olan İnsan, bâki kalmak için, bir Dâr-ı Bekaya girecek ve o bâkilere refakat için Ebede gidecek ve o ebedî Cemal ve o sermedî Kemal ve daimî Rahmete, Ebed-ül Âbâdda refakat etmek gerektir, lâzımdır. Çünkü ebedî bir Cemal, fâni bir müştaka ve zâil bir dosta razı olmaz. Çünkü Cemal, kendini sevdiği için, sevmesine mukabil Muhabbet ister. Zeval ve fena ise, o Muhabbeti adavete kalbeder, çevirir. Eğer İnsan ebede gidip bâki kalmazsa, fitratındaki Cemal-i Sermedîye karşı olan esaslı Muhabbet yerine adavet bulunacaktır. Onuncu Söz'ün Haşîyesinde beyan edildiği gibi: Bir zaman bir dünya güzeli, bir âşikini huzurundan çıkaryor. O adamdaki aşk, birden adavete dönüyor ve diyor ki: "Tuh!.. Ne kadar çirkindir" diyerek, kendine teselli vermek için cemalinden küstüyor, cemalini inkâr ediyor. Evet İnsan bilmediği şeye düşman olduğu gibi, eli yetişmediğiveyahut tutamadığı şeylerin adavetkârane kusurlarını arar, âdetâ düşmanlık etmek ister. Madem bütün Kâinatın şehadetiyle Mahbub-u Hakikî ve Cemil-i Mutlak, bütün güzel Esma-i Hüsnasıyla kendini İnsana sevdiriyor ve İnsanların kendini sevmelerini istiyor; elbette ve her halde, kendisinin hem mahbubu, hem Habibi olan İnsana fitrî bir adaveti verip derinden derine kendinden küstürmeyecek.. ve fitraten en ziyade sevimli ve muhabbetli ve perestî için yaratığı en müstesna mahluku olan İnsanın Fitratına bütün bütîn zîd olarak bir gizli adaveti, insanın

(Haşîye): Evet nasılıkî İnsanın anasırları, Kâinatın unsurlarından; ve kemikleri, taş ve kayalarından; ve saçları nebat ve eşcarından; ve bedeninde cereyan eden kan ve gözünden, kulağından burnundan ve ağızından akan ayrı ayrı suları, Arz'ın çeşmelerinden ve madenî sularından haber veriyorlar, delalet edip onlara işaret ediyorlar. Aynen öyle de; İnsanın Ruhu Âlem-i Ervahtan ve hâfızaları Levh-i Mahfuz'dan ve kuvve-i hayaliyeleri Âlem-i Misalden.. ve hâkeza.. herbir cihazı bir Âlemden haber veriyorlar. Ve onların Vücudlarına kat'î şahadet ederler.

Ruhuna vermeyecek. Çünkü İnsan, sevdiği ve kıymetini takdir ettiği bir Cemal-i Mutlak'tan ebedî ayrılmaktan gelen derin yarasını; ancak Ona adavete, Ondan küsmekle ve Onu inkâr etmekle tedavi edebilir. İşte kâfirlerin ALLAH'in düşmanı olması, bu noktadan ileri geliyor. Öyle ise, herhalde O Cemal-i Ezeli, kendisinin Âyne-i Müştakı olan İnsan ile Ebed-ül Âbâd yolunda seyahatinda beraber bulunmak için, alâküllihal bir Dâr-ı Bekada bir Hayat-ı Bâkiyeye İnsanı mazhar edecek.

Evet madem İnsan fitraten bir Cemal-i Bâki'ye müştak ve muhib bir surette halkedilmiştir. Ve madem bâki bir Cemal, zâil bir müştaka razı olamaz. Ve madem İnsan bilmediği veya yetişemediği veya tutamadığı bir maksuddan gelen üzün ve elemden teselli bulmak için, o maksudun kusurunu bulmakla, belki gizli adavet etmekle kendini teskin eder.. ve madem bu Kâinat, İnsan için halkedilmiş ve İnsan ise Marifet ve Muhabbet-i İlahiye için yaratılmış.. ve madem bu Kâinatın Hâliki, Esmasıyla sermedidir.. ve madem Esmalarının Cilveleri daim ve bâki ve ebedî olacaktır; elbette ve herhalde İnsan, bir Dâr-ı Bekaya gidecek ve bir Hayat-ı Bâkiyeye mazhar olacaktır... Ve insanın Kıymetini ve Vazifelerini ve Kemalâtını bildiren Rehber-i A'zam ve İnsan-ı Ekmelellâh olan Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm, İnsana dair beyan ettigimiz bütün Kemalâtı ve Vazifeleri en ekmelellâh surette Kendinde ve Dininde göstermesiyle gösteriyor ki: Nasıl Kâinat İnsan için yaratılmış ve Kâinattan maksud ve müntehab İnsandır; öyle de, İnsandan dahi en büyük maksud ve en kıymetdar müntehab ve en parlak Âyne-i Ehâd ve Samed, elbette Ahmed-i Muhammed'dir.

عَلَيْهِ وَعَلَىٰ أَلِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بِعَدَدِ حَسَنَاتِ أُمَّتِهِ يَا آللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا
 رَحِيمُ يَا فَرِدُ يَا حَيُّ يَا قَيُومُ يَا حَكَمُ يَا عَدْلُ يَا قُدُّوسُ نَسْلُكَ بِحَقِّ
 فُرْقَانِكَ الْحَكِيمِ وَبِحُرْمَةِ حَبِيبِكَ الْأَكْرَمِ وَبِحَقِّ أَسْمَائِكَ الْحُسْنَى وَ
 بِحُرْمَةِ إِسْمِكَ الْأَعْظَمِ إِحْفَظْنَا مِنْ شَرِّ النَّفْسِ وَالشَّيْطَانِ وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ
 وَالإِنْسَانِ آمِينَ

سُبْحَانَكَ لَا إِلَمْ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Ölüzbirinci Lem'a

Şuâlara inkısam etmiş olup, Şuâların önübü te'lif edilmiş, bir kısmı henüz te'lif edilmemiştir. "Ş U Â' L A R" nâmı altında müstakil bir mecmua halinde neşredilecektir... (*)

Öluzikinci Lem'a

Eski Said'in en son te'lifi ve yirmi gün Ramazanda te'lif edilen, kendi kendine manzum gelen "L E M E Â T " Risalesidir. "S Ö Z L E R" Mecmuasında neşredilmiştir.

Ölüzüçüncü Lem'a

Yeni Said'in en evvel Hakikattan şuhud derecesinde Kalbine zahir olan ve Arabî ibaresinde KATRE, HABBE, ŞEMME, ZERRE, HUBAB, ZÜHRE, ŞULE ve onların Zeyillerinden ibarettir. ("Risale-i Nur Külliyatından MESNEVÎ-İ NURİYE") ismi altında intișar etmiştir.

(*): Bilâhere Üstadımızın tensibi ile Ondördüncü Sha Afyon Mahkemesi Müdafaası ve mektubları ve Onbeşinci Sha ise "Elhüccetüzzehra" olarak tesmiye edilmiş ve neşredilmiştir.

Münacât

Ya İlahî ve ya Rabbî! Ben, İmanın gözüyle ve Kur'anın Talimiyle ve Nuruyla ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Ves-selâm'ın Dersiyle ve İsm-i Hakim'in göstermesiyle görüyorum ki: Semavatta hiçbir deveran ve hareket yoktur ki; böyle İntizamıyla Senin mevcudiyetine işaret ve delalet etmesin. Ve hiçbir Ecram-ı Semaviye yoktur ki; sükûtuyla, gürültüsüz Vazife görerek direksiz durmalarıyla, Senin Rububiyetine ve Vahdetine şahadeti ve işaret olmasın. Ve hiçbir yıldız yoktur ki; mevzun Hilkatiyla, muntazam vaziyetle ve nuranı tebessümyle ve bütün yıldızlara mümaselet ve müşabehet Sikkesiyle Senin Haşmet-i Uluhiyetine ve Vahdaniyetine işaret ve şahadette bulunmasın. Ve oniki seyyareden hiçbir seyyare yıldız yoktur ki; hikmetli hareketiyle ve itaatli müsahhاريyle ve intizamlı vazifesiyle ve ehemmiyetli peykleriyle Senin Vücub-u Vücuduna şahadet ve Sultanat-ı Uluhiyetine işaret etmesin!..

Evet gökler sekeneleriyle, herbiri tek başıyla şahadet ettikleri gibi, heyet-i mecmasıyla derece-i bedahette, - E y z e m i n v e g ö k l e r i y a r a t a n Y a r a t i c i ! - Senin Vücub-u Vücuduna öyle zahir şahadet.. - Ve ey zerratı, muntazam mûrekkebatıyla tedbirini gören ve idare eden ve bu seyyare yıldızları manzum peykleriyle döndüren, Emrine İtaat etti-reñ! - Senin Vahdetine ve birliğine öyle kuvvetli şahadet ederler ki, gün yüzünde bulunan yıldızlar sayısınca nuranı bürhanlar ve parlak deliller o şahadeti tasdik ederler. Hem bu safi, temiz, güzel gökler; fevkâlâde büyük ve fevkâlâde sur'atlı ecramıyla muntazam bir ordu ve elektrik lâmbalarıyla süslenmiş bir saltanat donanması vaziyetini göstermek cihetiyile, Senin Rububiyetinin haşmetine ve herşeyi İcad eden Kudretinin Azametine zahir delalet.. ve hadsiz Semavatı ihata eden Hâkimiyetinin ve herbir zîhayatı kucağına alan Rahmetinin hadsiz genişliklerine kuvvetli işaret.. ve bütün mahlukat-ı semaviyenin bütün işlerine ve keyfiyetlerine taalluk eden ve avucuna alan, tanzim eden İlminin herşeye ihatasına ve Hikmetinin her işe şümulüne şübhесiz şahadet ederler.

Ve o şahadet ve delalet o kadar zahirdir ki; güya yıldızlar, şahid olan göklerin şahadet Kelimeleri ve tecessüm etmiş nuranı delilleridirler. Hem Semavat meydanında, denizinde, fezasındaki yıldızlar ise; muti' neferler, muntazam sefineler, hârika tayyareler, acaib lâmbalar gibi vaziyetiyle, Senin Saltanat-ı Uluhiyetinin şaaasını gösteriyorlar. Ve o ordunun efradından bir yıldız olan Güneşimizin seyyarelerinde ve zeminimizdeki Vazifelerinin delalet ve ihtiariyla, Güneşin sair arkadaşları olan yıldızların bir kısmı Âhiret Âlemlerine bakarlar ve vazifesiz değiller; belki bâki olan âlemlerin güneşleridirler.

E y Vâcîb - ül Vücu d ! E y Vâhid - i Ehad ! Bu hârika yıldızlar, bu acib Güneşler, Aylar; Senin Mulkünde, Senin Semavatında, Senin Emrin ile ve Kuvvetin ve Kudretin ile ve Senin İdare ve Tedbirin ile Teshir ve Tanzim ve Tavzif edilmişlerdir. Bütün o ecram-ı ulviye, kendilerini yaratılan ve döndüren ve İdare eden birtek Hâlik'a Tesbih ederler; Tekbir ederler; lisan-ı hal ile

"سُبْحَانَ اللَّهِ، أَكْبَرُ" derler. Ben dahi onların bütün Tesbihatiyla, Seni Takdis ederim.

E y İŞiddet - i Zuhurundan gizlenmiş ve ey Azamet - i Kibriyasından ihtifa etmiş olan Kadır - i Zülcelal ! E y Kadir - i M utla k ! Kur'an-ı Hakîm'inin Dersiyle ve Resul - i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Talimiyle anladım: Nasilki gökler, yıldızlar, Senin mevcudiyetine ve Vahdetine şahadet ederler.. öyle de; cevv-i sema bulutlarıyla ve şimşekleri ve ra'dları ve rüzgârlarıyla ve yağmurlarıyla, Senin Vûcub-u Vûcuduna ve Vahdetine şahadet ederler.

Evet camid, şuursuz bulut, Âb-ı Hayat olan yağmuru, muhtaç olan zîhayatların imdadına göndermesi, ancak Senin Rahmetin ve Hikmetin iledir; karışık tesadüf karışamaz. Hem elektriğin en büyüğü bulunan ve fevaid-i tenviriyesine işaret ederek ondan istifadeye teşvik eden şimşek ise, Senin fezadaki Kudretini güzelce tenvir eder. Hem yağmurun gelmesini müjdeleyen ve koca fezayı konuşuran ve Tesbihatının gürültüsüyle gökleri çınlatan ra'dat dahi, lisan-ı kal ile konuşarak Seni Takdis edip, Rububiyetine şahadet eder. Hem zîhayatların yaşamasına en lüzumlu Rızki ve istifadecc en kolayı ve nefesleri vermek, nüfusları rahatlandırmak gibi çok Vazifeler

ile tavzif edilen rüzgârlar dahi; cevvi, âdetâ bir Hikmete binaen "Levh-i Mahv ve İslbat" ve "yazar, ifade eder, sonra bozar tahtası" suretine çevirmekle, Senin Faaliyet-i Kudretine işaret ve Senin Vücuduna şahadet ettiği gibi, Senin Merhametinle bulutlardan sağıp zîhayatlara gönderilen Rahmet dahi; mevzun, muntazam katreleri Kelimeleriyle, Senin Vüs'at-i Rahmetine ve geniş Şefkatine şahadet eder.

**E y M u t a s a r r i f - i F a ' a l v e e y F e y y a z -
ı M ü t e â l !** Senin Vücub-u Vücuduna şahadet eden bulut, berk,
ra'd, rüzgâr, yağmur birer birer şahadet ettiğleri gibi, heyet-i
mecmuasıyla, keyfiyetçe birbirinden uzak, mahiyetçe birbirine
muhalif olmakla beraber; birlik, beraberlik, birbiri içine girmek ve
birbirinin Vazifesine yardım etmek haysiyetiyle, Senin Vahdetine ve
Birliğine gayet kuvvetli işaret ederler. Hem koca fezayı mahşeri
acaib yapan ve bazı günlerde birkaç defa doldurup boşaltan
Rububiyetinin Haşmetine.. ve o geniş cevvi, yazar değiştirir bir levha
gibi ve sıkış ve onunla zemin bahçesini sulandırır bir sünger gibi
tasarruf eden Kudretinin Azametine ve herbir şeye şümülüne şahadet
ettiğleri gibi; umum zemine ve bütün mahlukata cevv perdesi altında
bakan ve İdare eden Rahmetinin ve Hâkimiyetinin hadsiz geniş-
liklerine ve herşeye yetişmelerine delalet eder. Hem fezadaki hava, o
kadar hâkimane vazifelerde istihdam ve bulut ve yağmur, o kadar
alîmane faidelerde istimal olunur ki; herşeye ihatâ eden bir İlîm ve
herşeye şamil bir Hikmet olmazsa, o istimal, o istihdam olamaz.

E y F a ' a l ü n L i m â Y ü r i d ! Cevv-i fezadaki
Faaliyetinle her vakıt bir Nümune-i Haşır ve Kiyamet göstermek, bir
saatte yazı kişi ve kişi yaza döndürmek, bir Âlem getirmek, bir Âlem
gayba göndermek misilli şunattâ bulunan Kudretin; dünyayı
Âhirete çevirecek ve Âhirette Şuunat-ı Sermediyeyi gösterecek işaretini
veriyor.

E y K a d î r - i Z ü l c e l a l ! Cevv-i fezadaki hava,
bulut ve yağmur, berk ve ra'd; Senin Mülkünde, Senin Emrin ve
Haylin ile, Senin Kuvvet ve Kudretinle müsahhar ve vazifedardırlar.
Mahiyetçe birbirinden uzak olan bu feza mahlukatı, gayet sür'atlı ve
âni Emirlere ve çabuk ve acele kumandalara itaat ettiren Âmir ve
Hâkimlerini Takdis ederek, Rahmetini Medh ü Sena ederler.

E y A r z v e S e m a v a t i n H â l i k - i Z ü l - c e l a l i ! Senin, Kur'an-ı Hakîm'inin Talimiyle ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Dersiyle İman ettim ve bildim ki: Nasıl Semavat yıldızlarıyla ve cevv-i feza müştemilatıyla Senin Vücub-u Vücduna ve Senin Bırliğine ve Vahdetine şahadet ediyorlar. Öyle de: Arz bütün mahlukatıyla ve ahvaliyle Senin Mevcudiyetine ve Vahdetine, mevcudati adedince şahadetler ve işaretler ederler. Evet zeminde hiçbir tahavvül ve ağaç ve hayvanlarında her senede urbasını değiştirmek gibi hiçbir tebeddül căz'i olsun, külli olsun yoktur ki; intizamıyla, Senin Vücduna ve Vahdetine işaret etmesin. Hem hiçbir hayvan yoktur ki, za'fîyet ve ihtiyacının derecesine göre verilen rahîmane Rızkıyla ve yaşamاسına lüzumu bulunan cihazatının hakîmane verilmesiyle, Senin Varlığına ve Bırliğine şahadeti olma-sın. Hem her baharda gözümüz önünde İcad edilen nebatat ve hayvanattan hiçbir tanesi yoktur ki, san'at-ı acibesiyle ve latif zînetleriyle ve tam temeyyüzüyle ve intizamıyla ve mevzuniyetiyle Seni bildirmesin; ve zemin yüzünü dolduran ve nebatat ve hayvanat denilen Kudretinin Hârikaları ve Mu'cizeleri; mahdud ve maddeleri bir ve müteşabih olan yumurta ve yumurtacıklardan ve katrelerden ve habbe ve habbeciklerden ve çekirdeklerden; yanlışsız, mükemmel, süslü, alâmet-i farikalı olarak yaratılmışları, Sâni-i Hakîmlerinin Vücduna ve Vahdetine ve Hikmetine ve hadsiz Kudrette öyle bir şahadettir ki, zıyanın Güneş'e şahadetinden daha kuvvetli ve parlaktır. Hem hava, su, Nur, ateş, toprak gibi hiçbir unsur yoktur ki, şuursuzluklarıyla beraber, şuрукârane, mükemmel Vazifeleri görme-siyle, basit ve istilâ edici, intizamsız, her yere dağılmakla beraber, gayet muntazam ve mütenevvi meyveleri ve mahsulleri Hazine-i Gaybdan getirmesiyle, Senin Bırliğine ve Varlığına şahadeti bulun-masın.

E y F â tîr - i K a dîr ! E y F e t t a h - i A l l â m !
E y F a 'al - i H a l l a k ! Nasıl Arz, bütün sekenesiyle Hâlikin Vâcib-ül Vücud olduğunu şahadet eder.. öyle de: Senin – e y V â h i d - i E h a d ! E y H a n n a n - i M e n n a n !
E y V e h h a b - i R e z z a k ! - Vahdetine ve Ehadiyetine, yüzündeki Sikkesiyle ve sekenesinin yüzlerindeki Sikkeleriyle ve birlik ve beraberlik ve birbiri içine girmek ve birbirine yardım etmek ve onlara bakan Rububiyet Îsimlerinin ve Fiillerinin bir olmak cihetinde, bedahet derecesinde Senin Vahdetine ve Ehadiyetine şahadet, belki

mevcudat adedince şehadetler eder. Hem nasıl zemin bir ordugâh, bir meşher, bir talmıgâh vaziyetiyle.. ve nebatat ve hayvanat firkalarında bulunan dört yüz bin muhtelif milletlerin ayrı ayrı cihazatları muntazaman verilmesiyle, Senin Rububiyetinin Haşmetine ve Kudretinin herşeye yetişmesine delalet eder; öyle de hadsiz bütün zîhayatın ayrı ayrı Rızıkları, vakti vaktine kuru ve basit bir topraktan, rahîmane, kerîmane verilmesiyle.. ve hadsiz o efradın Kemal-i Müsâhîriyetle Evamîr-i Rabbaniyeye İtaatleri, Rahmetinin herşeye şümulünü ve Hâkimiyetinin herşeye ihatasını gösteriyor. Hem zeminde değişmekte bulunan mahlukat kafilelerinin Sevk ve İdareleri; mevt ve hayat münavebeleri; ve hayvan ve nebatın İdare ve Tedbirleri dahi, herşeye taalluk eden bir İlim ile ve herşeyde hükmeden nihayetsiz bir Hikmetle olabilmesi, Senin İhata-i İlmine ve Hikmetine delalet eder. Hem zeminde kısa bir zamanda hadsiz vazifeleyen ve hadsiz bir zaman yaşayacak gibi istidad ve manevî cihazat ile techiz edilen ve zemin mevcudatına tasarruf eden insan için, bu talmıgâh- dünyada ve bu muvakkat ordugâh- zeminde ve bu muvakkat meşherde; bu kadar ehemmiyet, bu hadsiz masraf, bu nihayetsiz Tecelliyyat-ı Rububiyet, bu hadsiz Hitabat-ı Sübhaniye ve bu gayetsiz İhsanat-ı İlahiye, elbette ve herhalde bu kısacık ve hüzünlü ömre ve bu karışık kederli hayatı, bu belalı ve fâni dünyaya sığışmaz. Belki ancak başka ve ebedî bir ömrü ve bâki bir Dâr-ı Saadet için olabildiği cihetinden, Âlem-i Bekada bulunan İhsanat-ı Uhreviyeye işaret, belki şahadet eder.

E y H â l i k - i K ü l l i Ş e y ! Zeminin bütün mahlukatı, Senin Mülkünde, Senin Arzında, Senin Havl ve Kuvvetinle ve Senin Kudretin ve İradetin ile ve İlmin ve Hikmetin ile idare olunuyorlar ve müsâhîardırlar. Ve zemin yüzünde Faaliyeti müşahede edilen bir Rububiyet, öyle ihata ve şîmul gösteriyor.. ve Onun İdaresi ve Tedbiri ve Terbiyesi öyle mükemmel ve öyle hassastır.. ve her taraftaki İcraati öyle birlik ve beraberlik ve benzemeklik içindedir ki; tecezzi kabul etmeyen bir küll ve inkisâmi imkânsız bulunan bir Külli hükmünde bir Tasarruf, bir Rububiyet olduğunu bildiriyor... Hem zemin bütün sekenesiyle beraber, lisan-ı kalden daha zahir hadsiz lisانلارla Hâlikini Takdis ve Tesbih ve nihayetsiz Nimetlerinin lisan-ı halleriyle Rezzak-ı Zülcelalinin Hamd ve Medh ü Senasını ediyorlar...

Ey Şiddet-i Zuhurundan Gizlenmiş
ve ey Azamet-i Kibriyasından istitar et
miş olan Zât-ı Akdes! Zeminin bütün Takdisat ve
Tesbihatiyla; Seni kusurdan, aczden, şerikten Takdis ve bütün
Tahmidat ve Senalarıyla Sana Hamd ve şükrederim.

Ey Rabb-ül Berr-i Ve-l Bahır! Kur'anın
Dersiyle ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın Talimiyle
anladım ki: Nasıl gökler ve feza ve zemin Senin Birligine ve Varlığına
şehadet ederler.. öyle de: Bahirler, nehirler ve çeşmeler ve ırmaklar,
Senin Vücub-u Vücduna ve Vahdetine bedahet derecesinde şehadet
ederler. Evet bu dünyamızın menba-i acaib buhar kazanları hükmünde
olan denizlerde hiçbir mevcud, hattâ hiçbir katre su yoktur ki;
Vücduya, İntizamıyla, menfaatiyla ve vaziyetiyle Hâlikini
bildirmesin. Ve basit bir kumda ve basit bir suda Rızıkları mükemmel
bir surette verilen garib mahluklardan ve Hilkatıyla gayet muntazam
hayvanatı bahriyeden, hususan bir tanesi, bir milyon yumurtacıkları
ile denizleri şenlendiren balıklardan hiç birisi yoktur ki, Hilkatıyla ve
Vazifesiyle ve İdare ve İaşesiyle ve Tedbir ve Terbiyesiyle Yaratana
sına işaret ve Rezzakına şehadet etmesin. Hem denizde kıymetdar,
hasiyetli, zînetli cevherlerden hiçbirisi yoktur ki, güzel Hilkatıyla ve
cazibedar Fitratıyla ve menfaatlı Hasiyetiyle Seni tanimasın, bildir-
mesin. Evet onlar birer birer şehadet ettikleri gibi; heyet-i
mecmuasıyla, beraberlik ve birbiri içinde karışmak ve Sikke-i
Hilkat birlik ve İcadea gayet kolay ve efradca gayet çokluk
noktalarından, Senin Vahdetine şehadet ettikleri gibi; Arzı, toprağıyla
beraber bu Küre-i Arz'ı kuşatan muhit denizlerini muallaka
durdurmak ve dökmeden ve dağıtmadan Güneş'in etrafında gezdir-
mek ve toprağı istila ettirmemek.. ve basit kumandan ve suyundan,
mütenevvi ve muntazam hayvanatını ve cevherlerini halketmek.. ve
erzak ve sair umûrlarını külli ve tam bir surette idare etmek ve
tedbirlerini görmek.. ve yüzünde bulunmak lâzım gelen hadisiz
cenazelerinden hiçbirisi bulunmamak noktalarından, Senin Varlığına
ve Vâcib-ül Vücd olduğuna mevcudati adedince işaretler ederek
şehadet eder. Ve Senin Saltanat-ı Rububiyetinin Haşmetine ve
herseye muhit olan Kudretinin Azametine pek zahir delalet ettikleri
gibi, göklerin fevkindeki gayet büyük ve muntazam yıldızlardan, tâ
denizlerin dibinde bulunan gayet küçük ve intizamla İaşe edilen
balıklara kadar

herşeye yetişen ve hükmeden Rahmetinin ve Hâkimiyetinin hadsiz genişliklerine delalet.. ve İntizamıyla ve Faideleriyle ve Hikmetleriyle ve Mizan ve Mevzuniyetleriyle, Senin herşeye muhit İlmine.. ve herşeye şamil Hikmetine işaret ederler. Ve Senin, bu misafirhanesi dünyada, yolcular için böyle Rahmet havuzları bulunması.. ve insanın seyrü seyahatina ve gemisine ve istifadesine müsahhar olması işaret eder ki; yolda yapılmış bir handa, bir gece misafirlerine bu kadar deniz hediyeleriyle ikram eden Zât, elbette Makarr-i Saltanat-ı Ebediyesinde öyle ebedî Rahmet denizleri bulundurmuş ki, bunlar onların fâni ve küçük nümuneleridirler. İşte denizlerin böyle gayet hârika bir tarzda Arz'in etrafında vaziyet-i acibesiyle bulunması.. ve denizlerin mahlukatı dahi gayet muntazam İdare ve Terbiye edilmesi bildeha gösterir ki, yalnız Senin Kuvvetin ve Kudretin ile ve Senin İrade ve Tedbirin ile, Senin Mulkünde, Senin Emrine müsahhardırlar.

Ve lisan-ı halleriyle Hâlikini Takdis edip **الله أكbar** derler.

Ey dağları zemin sefenesine hazırlı direkler yapan Kadır-i Zülcelal! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtû Vesselâm'ın Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'inin Dersiyle anladım ki, nasıl denizler acaibleriyle Seni tanıyorlar ve tanittırıyorlar.. öyle de: Dağlar dahi, zelzele tesiratından zeminin sükûnetine ve içindeki dâhilî inkılabat firtinalarından sükûtuna ve denizlerin istilasından kurtulmasına ve havanın gazat-ı müzîradan tasfiyesine ve suyun muhafaza ve iddiharlarına ve zîhayatlara lâzım olan madenlerin hazinedarlığına ettiği Hizmetleriyle ve Hikmetleriyle Seni tanıyorlar ve tanittırıyorlar. Evet dağlardaki taşların enva'ndan ve muhtelif hastalıklara ilâç olan maddelerin aksamından ve zîhayata, hususan insanlara çok lâzım ve çok mütenevvi olan madeniyatin ecnasından ve dağları, sahraları çiçekleriyle süslendiren ve meyveleriyle şenlendiren nebatatin esnafından hicâbirisi yoktur ki; tesadüfe havalesi mümkün olmayan Hikmetleriyle, İntizamıyla, Hüsn-ü Hilkatiyla, faideleriyle.. hususan madeniyatin tuz, limontuzu, sulfato ve şap gibi, sureten birbirine benzemekle beraber, tadlarının şiddet-i muhalefetiyle.. ve bilhassa nebatatin basit bir topraktan çeşit çeşit envalıyla, ayrı ayrı çiçek ve meyveleriyle, nihayetsiz Kadır nihayetsiz Hakîm, nihayetsiz Rahîm ve Kerim bir Sâniin Vücub-u Vücduna bedahetle şehadet ettikleri gibi,

heyet-i mecmuasındaki Vahdet-i İdare ve Vahdet-i Tedbir ve menşe' ve mesken ve Hilkat ve san'atça beraberlik ve birlik ve ucuzluk ve kolaylık ve çokluk ve yapılmakta çabukluk noktalarından, Sâniin Vahdetine ve Ehadiyetine şahadet ederler. Hem nasılkı dağların yüzünde ve karnındaki masnu'lar, zeminin her tarafında, herbir nevi aynı zamanda, aynı tarzda, yanlışsız, gayet mükemmel ve çabuk yapılmaları ve bir iş bir işe mani olmadan, sair neviler ile beraber karışık iken, karıştırmaksızın İcadları; Senin Rububiyetinin Haşmetine.. ve hiçbir şey Ona ağır gelmeyen Kudretinin Azametine delalet eder; öyle de: Zeminin yüzündeki bütün zihayat mahluklarının hadsiz hacetlerini, hattâ mütenevvi hastalıklarını, hattâ muhtelif zevklerini ve ayrı ayrı istihalarını tatmin edecek bir surette, dağların yüzlerini ve içlerini muntazam eşcar ve nebatat ve madeniyatla doldurmak ve muhtaçlara teshir etmek cihetiyle, Senin Rahmetinin hadsiz genişliğine ve Hâkimiyetinin nihayetsiz vüs'atine delalet.. ve toprak tabakatı içinde, gizli ve karanlık ve karışık bulunduğu halde; bilerek, görerek, şaşırmayarak, intizamla, hacetlere göre ihtar edilmeleriyle, Senin herşeye taalluk eden İlminin ihatasına ve herbir şeyi tanzim eden Hikmetinin bütün eşyaya şümulüne ve ilâçların ihzaratu ve madenî maddelerin iddiharıyla Rububiyetinin rahimane ve kerimane olan Tedabirinin mehasinine ve İnayetinin ihtiyatlî letaifine pek zahir bir surette işaret ve delalet ederler. Hem bu dünya hanında misafir yolcular için, koca dağları levazimatlarına ve istikbaldeki ihtiyaçlarına muntazam ihtiyat deposu ve cihazat anbarı ve hayatı lüzumu olan çok definelerin mükemmel mahzeni olmak cihetinde işaret, belki delalet, belki şahadet eder ki; bu kadar Kerim ve Misafirperver ve bu kadar Hakîm ve Şefkatperver ve bu kadar Kadîr ve Rububiyetperver bir Sâniin, elbette ve herhalde, çok sevdigi o misafirleri için, ebedî bir Âlemde, ebedî İhsanatının ebedî Hazineleri vardır. Buradaki dağlara bedel, orada yıldızlar o Vazifeyi görürler.

E y K a d i r - i K ü l l i Ş e y ! Dağlar ve içindeki mahluklar Senin Mülkünde ve Senin Kuvvet ve Kudretinle ve İlim ve Hikmetinle müsahhar ve müddehardırlar. Onları bu tarzda Tavzif ve Teshir eden Hâlîkini Takdis ve Tesbih ederler.

E y H â l i k - i R a h m a n ! V e e y R a b b - i
R a h i m ! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın talimiyle ve

Kur'an-ı Hakîm'inin Dersiyle anladım: Nasılık sema ve feza ve arz ve deniz ve dağ, müştemilât ve mahluklarıyla beraber Seni tanıyorlar ve tanittırıyorlar.. öyle de: Zemindeki bütün ağaç ve nebatat, yaprakları ve çiçekleri ve meyveleriyle, Seni bedahet derecesinde tanittırıyorlar ve tanıyorlar... Ve umum eşcarın ve nebatatin cezbedarane hareket-i zikriyede bulunan yapraklarından ve zinetleriyle Sâniinin İsimlerini tavsif ve tarif eden çiçeklerinden ve letafet ve cilve-i merhametinden tebessüm eden meyvelerinden herbirisî, tesadüfe havalesi hiçbir cihet-i imkânı olmayan hârika san'at içindeki nizam ve nizam içindeki mizan ve mizan içindeki zînet ve zînet içindeki nakışlar ve nakışlar içindeki güzel ve ayrı ayrı kokular ve kokular içindeki meyvelerin muhtelif tatlarıyla, nihayetsiz Rahîm ve Kerim bir Sâniin Vûcub-u Vûcuduna bedahet derecesinde şehadet ettikleri gibi, heyet-i mecmâasıyla, bütün zemin yüzünde birlîk ve beraberlik, birbirine benzemeklik ve Sikke-i Hilkatte müşabehet ve Tedbir ve İdarede münasebet ve onlara taalluk eden İcad Fîilleri ve Rabbanî İsimlerde muvafakat ve o yüzbin enva'nın hadsiz efradlarını birbiri içinde şâşırmayarak birden İdareleri gibi noktalıyla, O Vâcib-ül Vûcud Sâniin bilbedâhe Vahdetine ve Ehadiyetine şehadet ederler. Hem nasılık onlar 'Senin Vûcub-u Vûcuduna ve Vahdetine şehadet ediyorlar.. öyle de; rûy-i zeminde dört yüz bin milletlerden teşekkül eden zîhat ordusundaki hadsiz efradın yüzbinler tarzda laşâ ve İdareleri: şâşırmayarak, karıştırmayarak mükemmel yapılmasıyla, Senin Rububiyetinin Vahdaniyyeteki Haşmetine.. ve bir baharı, bir çiçek kadar kolay İcad eden Kudretinin Azametine.. ve herşeye taallukuna delalet ettikleri gibi; koca zeminin her tarafında, hadsiz hayvanatına ve insanlara, hadsiz taamların çeşit çeşit aksamını ihzar eden Rahmetinin hadsiz genişliğine.. ve o hadsiz işler ve În'amîlar ve İdareler ve laşeler ve İcraatlar Kemal-i İntizamla cereyanları ve herşey, hattâ zerreler o Emirlere ve İcraata itaat ve müsahha-riyetiyle, Hâkimiyetinin hadsiz vüs'atine kat'î delalet etmekle beraber o ağaçların ve nebatların ve herbir yaprak ve çiçek ve meyve ve kök ve dal ve budak gibi herbirisinin herbir şeyini, herbir işini bilerek, görerek; faidelere, maslahatlara, Hikmetlere göre yapılmakla, Senin İlminin her şeye ihatasına ve Hikmetinin herşeye şümulüne pek zahir bir surette delalet ve hadsiz parmaklarıyla işaret ederler... Ve Senin gayet Kemaldeki Cemal-i San'atına.. ve nihayet Cemaldeki Kemal-i Nimetine hadsiz dilleriyle

Sena ve Medhederler. Hem bu muvakkat handa ve fâni misafirhanede ve kısa bir zamanda ve az bir ömürde, eşcar ve nebatin elliye, bu kadar kıymetdar İhsanlar ve Nimetler ve bu kadar fevkâlâde masraflar ve İkramlar işaret belki şahdet eder ki: Misafirlerine burada böyle Merhametler yapan Kudretli, Keremkân Zât-ı Rahîm, bütün ettiği masrafi ve İhsanı, kendini sevdirmek ve tanittırmak neticesinin aksıyla, yani bütün mahlukat tarafından "Bize tattırdı, fakat yedirmeden bizi i'dam etti" dememek ve dedirmemek ve Saltanat-ı Uluhiyetini iskat etmemek ve nihayetsiz Rahmetini inkâr etmemek ve ettirmemek ve bütün müştak dostlarını mahrumiyet cihetinde düşmanlara çevirmemek noktalarından, elbette ve her halde ebedî bir Âlemde, ebedî bir memlekette, ebedî bırakacak Abdlerine, ebedî Rahmet Hazinelerinden, ebedî Cennetlerinde, ebedî ve Cennet'e läyik bir surette meyvedar eşcar ve çiçekli nebatlar ihmaz etmiştir. Buradakiler ise, müşterilere göstermek için nümunelerdir. Hem ağaçlar ve nebatlar, umumen yaprak ve çiçek ve meyvelerinin Kelimeleriyle Seni Takdis ve Tesbih ve Tahmid ettileri gibi, o Kelimelerden herbirisи dahi ayrıca Seni Takdis eder. Hususan meyvelerin bedi' bir surette, etleri çok muhtelif, san'atlari çok acib, çekirdekleri çok hârika olarak yapılarak.. o yemek tablalarını ağaçların elliye verip ve nebatların başlarına koyarak.. zîhayat misafirlerine göndermek cihetinde, lisan-ı hal olan Tesbihatları, zuhurca lisan-ı kal derecesine çıkar. Bütün onlar Senin Mulkünde, Senin Kuvvet ve Kudretinle, Senin İrade ve İhsanatinla, Senin Rahmet ve Hikmetinle müsahhardırlar.. ve Senin herbir Emrine mutîdirler.

Ey Şiddet-i Zuhurundan Gizlenmiş
ve ey Kibriya-yı Azametinden tesettür
etmiş olan Sâni'-i Hakîm ve Hâlik-ı
Rahîm ! Bütün eşcar ve nebatin, bütün yaprak ve çiçek ve
meyvelerin dilleriyle ve adediyle; Seni kusurdan, aczden, şerikten
Takdis ederek Hamd ü Sena ederim.

Ey Fâtır-ı Kadîr! Ey Müdebber-i
Hakîm! Ey Mürebbi-i Rahîm! Resul-i Ekrem
Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in Dersiyle
anladım ve İman ettim ki, nasıl nebatat ve eşcar Seni tanıyorlar, Senin
Sifât-ı Kudsiyeni ve Esma-i Hüsnâni bildiriyorlar.. öyle de: Zîha-
yatlardan

Ruhlu kısmı olan İnsan ve hayvanattan hiçbirisi yoktur ki, cisminde gayet muntazam saatler gibi işleyen ve işlettilirilen dâhilî ve haricî âzalarıyla; ve bedeninde gayet ince bir Nizam ve gayet hassas bir Mizan ve gayet mühim faideler ile yerleştirilen âlât ve duygularıyla ve cesedinde gayet san'atlî bir yapılış ve gayet hikmetli bir tefrif ve gayet dikkatli bir müvazene içinde konulan cihazat-ı bedeniyesiyle, Senin Vücub-u Vücuduna ve Sıfatlarının tahakkukuna şahadet etmesin. Çünkü bu kadar basırane nazik San'at ve şuurkârane ince Hikmet ve müdebbirane tam Müvazeneye, elbette kör kuvvet ve şuursuz tabiat ve serseri tesadüf karışamazlar.. ve onların işi olamaz.. ve mümkün değildir. Ve kendi kendine teşekkül edip öyle olması ise, yüz derece muhal içinde muhaldır. Çünkü o halde herbir zerre; herbir şeyini ve cesedinin teşekkülü, belki dünyada alâkadar olduğu herşeyini bilecek, görecek, yapabilecek.. adeta ilah gibi ihatâlı bir ilmi ve kudreti bulunacak. Sonra teşkil-i cesed ona havale edilir.. ve "kendi kendine oluyor" denilebilir... Ve heyet-i mecmuasındaki vahdet-i tedbir ve vahdet-i idare ve vahdet-i nev'iye ve vahdet-i cinsîye.. ve umumun yüzlerinde göz, kulak, ağız gibi noktalarda ittifak cihetinde müşahede edilen Sikke-i Fitratta birlik.. ve herbir nev'in efrâdi şîmalarında görülen Sikke-i Hikmette ittihad.. ve laşede ve İcadda beraberlik.. ve birbirinin içinde bulunmak gibi keyfiyetlerinden hiçbirisi yoktur ki, Senin Vahdetine kat'ı şehadette bulunmasın! Ve herbir ferdinde, Kâinata bakan bütün İsimlerin cilveleri bulunmakla, Vâhidîyet içinde Senin Ehadiyetine işaretî olmasın. Hem nasılki insan ile beraber hayvanatın, zeminin bütün yüzünde yayılan yüzbin enva'ı, muntazam bir ordu gibi teçhîz ve talimat ve itaat ve müsâhhariyetle ve en küçükten tâ en büyüğe kadar, Rububiyetin Emirleri İntizamla cereyanlarıyla O Rububiyetinin Derece-i Haşmetine; ve gayet çoklukla beraber gayet kıymetli ve gayet mükemmel olmakla beraber gayet çabuk yapılmalrı ve gayet san'atlî olmakla beraber gayet kolay yapılışlarıyla, Kudretinin Derece-i Azametine delalet ettikleri gibi; şarktan garba, şimalden cenuba kadar yayılan mikroptan tâ gergedana kadar, en küçük sinekten tâ en büyük kuşa kadar bütün onların Rızıklarını yetiştiren Rahmetinin hadsiz vüs'atine; ve herbiri emirber nefer gibi Vazife-i Fitriyesini yapmak, zemin yüzü her baharda, güz mevsiminde terhis edilenler yerinde yeniden taht-ı silâha alınmış bir orduya ordugâh olmak cihetiyle, Hâkimiyetinin

nihayetsiz genişliğine kat'ı delalet ederler. Hem nasılıki hayvanattan herbirisı, Kâinatın bir küçük nüshası ve bir Misal-i Musaggari hükmünde gayet derin bir İlim ve gayet dakik bir Hikmetle, karışık eczaları karıştırmayarak ve bütün hayvanların ayrı ayrı suretlerini şaşırmayarak, hatasız, sehvsız, noksansız yapılmalarıyla, İlminin herseye ihatasına ve Hikmetinin herseye şümulüne, adedlerince işaretler ederler; öyle de: Herbiri birer Mu'cize-i San'at ve birer Hârika-i Hikmet olacak kadar san'atlî ve güzel yapılmasıyla, çok sevdiğin ve teşhirini istediğin San'at-ı Rabbaniyenin Kemal-i Hüsnüne ve gayet derecede güzellikine işaret ve herbirisı, hususan yavrular, gayet nazdar, nazenin bir surette beslenmeleriyle ve heveslerinin ve arzularının tatmini cihetiley, Senin İnayetinin gayet şırın Cemaline hadsiz işaretler ederler.

E y R a h m a n ü r r a h îm ! E y S a d îk - u l V a 'd - i l E m i n ! E y M âl i k - i Y e v m i d d i n !
 Senin Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ının Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'inin İrşadıyla anladım ki: Madem Kâinatın en müntehab neticesi Hayattır.. ve Hayatın en müntehab hülâsası Ruhtur.. ve Zîruhun en müntehab kısmı Zîsuurdur.. ve Zîsuurun en câmii İnsandır.. ve bütün Kâinat ise, Hayata müsahhardır ve onun için çalışıyor.. ve Zîhayatlar, Zîruhlara müsahhardır, onlar için dünyaya gönderiliyorlar.. ve Zîruhlar, İnsanlara müsahhardır, onlara yardım ediyorlar.. ve İnsanlar fitraten Hâlikini pek ciddî severler.. ve Hâlikları onları hem sever, hem kendini onlara her vesile ile sevdirir.. ve İnsanın İstidâdi ve Cihazat-ı Maneviyesi, başka bir bâki Âleme ve ebedî bir Hayata bakıyor.. ve İnsanın Kalbi ve Şuuru, bütün kuvvetiyle Beka istiyor.. ve lisani, hadsiz Dualarıyla Beka için Hâlikâna yalvarıyor; elbette ve herhalde, o çok seven ve sevilen.. ve mahbub ve muhib olan İnsanları dirilmemek üzere öldürmekle, ebedî bir Muhabbet için yaratılmış iken, ebedî bir adavette güçendirmek olamaz ve kabil değildir. Belki başka bir ebedî Âlemde mes'udane yaşaması Hikmetiyle, bu dünyada çalışmak ve onu kazanmak için gönderilmiştir. Ve İnsana tecelli eden Îsimlerin, bu fâni ve kısa hayatı Cilveleriyle Âlem-i Bekada onların âyinesi olan İnsanların, ebedî Cilvelerine mazhar olacaklarına işaret ederler.

**Evet Ebedînin Sadık Dostu, ebedî olacak. Ve Bâkinin
 Âyne-i Zîsuuru, bâki olmak lâzîm gelir.**

Hayvanların Ruhları bâki kalacağını.. ve Hüdhüd-ü Süleymanî (A.S.) ve Neml'i, ve Naka-i Sâlih (A.S.) ve Kelb-i Ashab-ı Kehf gibi bazı efrad-ı mahsusa hem Ruhu, hem cesediyle bâki Âleme gitceği.. ve herbir nev'in arasına istimal için birtek cesedi bulunacağı.. Rivayet-i Sahihadan anlaşılmakla beraber; Hikmet ve Hakikat, hem Rahmet ve Rububiyet öyle iktiza ederler.

E y K a d ï r - i K a y y u m ! Bütün Zîhayat, Zîruh, Zîşuur; Senin Mülkünde, yalnız Senin Kuvvet ve Kudretinle.. ve ancak Senin İrade ve Tedbirinle.. ve Rahmet ve Hikmetinle, Rububiyetinin Emirlerine Teshir ve fitri Vazifelerle Tavzif edilmişler. Ve bir kısmı, İnsanın kuvveti ve galebesi için değil, belki fitraten İnsanın za'fi ve aczi için, Rahmet tarafından ona müsahhar olmuşlar. Ve lisan-ı hal ve lisan-ı kal ile Sânî'lerini ve Mabudlarını kusurdan, şerikten Takdis ve Nimetlerine Şükür ve Hamd ederek, herbiri İbadet-i Mahsusasını yapıyorlar...

E y Ş i d d e t - i Z u h u r u n d a n G i z l e n m i ş v e
e y A z a m e t - i K i b r i y a s i n d a n p e r d e l e n m i ş
o l a n Z â t - i A k d e s ! Bütün Zîruhların Tesbihatiyla, Seni
Takdis etmek niyet edip

سُبْحَانَكَ يَا مَنْ جَعَلَ مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ diyorum.

Y a R a b b - e l Âlemîn ! Y a İ l a h e - l E v v e lîn e V e - l Âhirîn ! Y a R a b b - e s S e m - a v a t i V e - l A r a d în ! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in Dersiyle anladım ve İman ettim ki: Nasıl sema, feza, arz, berr ve bahr, şecer, nebat, hayvan; efradiyla, eczasıyla, zerratıyla Seni biliyorlar, tanıyorlar ve Varlığına ve Birliğine şahdet ve delalet ve işaret ediyorlar; öyle de: Kâinatın hülâsası olan Zîhayat ve Zîhayatın hülâsası olan İnsan ve İnsanın hülâsası olan Enbiya, Evliya, Asfiyanın hülâsası olan Kalblerin ve Akılların Müşahedat ve Keşfiyat ve İlhamat ve İstihracatla, üzericalma' ve üzericalma' Tevatür kuvvetinde bir kat'iyyetle Senin Vücub-u Vücduna ve Senin Vahdaniyet ve Ehadiyetine şahdet edip, ihbar ediyorlar. Mu'cizat ve Keramat ve yakînî Bürhanlarıyla, haberlerini isbat

ediyorlar. Evet Kalblerde, perde-i gaybda ihtar edici bir Zâta bakan hiçbir Hatırat-ı Gaybiye; ve İlham edici bir Zâta baktıran hiçbir İlhamat-ı Sadıkâ; ve Hakkalyakîn suretinde Sîfât-ı Kudsîye ve Esma-i Hüsnâni keşfeden hiçbir İtikad-ı Yakîne; ve Enbiya ve Evliyada bir Vâcib-ül Vücud'un Envârını Aynelyakîn ile müşahede eden hiçbir nûranî Kalb; ve Asfiya ve Siddikînde, bir Hâlik-ı Külli Şey'in Âyât-ı Vücubunu ve Berahin-i Vahdetini İlhmelyakîn ile tasdik eden, isbat eden hiçbir münevver Akıl yoktur ki, Senin Vücub-u Vücuduna ve Sîfât-ı Kudsîyene ve Senin Vahdetine ve Ehadiyetine ve Esma-i Hüsnâna şehadet etmesin, delaleti bulunmasın ve işaret olmasın. Ve bilhassa bütün Enbiya ve Evliya ve Asfiya ve Siddikînin İmamî ve Reisi ve Hülâsası olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtû Vesselâm'ın İlbarını tasdik eden hiçbir Mu'cizat-ı Bahiresi.. ve Hakkaniyetini gösteren hiçbir Hakikat-ı Âliyesi.. ve bütün mukaddes ve hakikatlı Kitabların Hülâsat-ül Hülâsası olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın hiçbir Âyet-i Tevhidiye-i Katiası.. ve Mesail-i İmaniyyeden hiçbir Mes'ele-i Kudsîyesi yoktur ki; Senin Vücub-u Vücuduna ve Kudsî Sîfatlarına ve Senin Vahdetine ve Ehadiyetine ve Esma ve Sîfâtna şehadet etmesin ve delaleti olmasın ve işaret olunmasın!..

¹ Hem nasılki bütün o yüzbinler Muhbir-i Sadıklar, Mu'cizat-larına ve Keramatlarına ve Hüccetlerine istinad ederek, Senin Varlığına ve Birliğine şahadet ederler; öyle de: Herşeye muhit olan Arş-ı A'zam'ın Külliyat-ı Umûrunu İdareden, tâ Kalbin gayet gizli ve cüz'l hatıratını ve arzularını ve Dualarını bilmek ve işitmek ve İdare etmeye kadar cereyan eden Rububiyetinin Derece-i Haşmetini.. ve gözümüz önünde hadsiz muhtelif eşyayı birden İcad eden hiçbir fiil, bir file; bir iş, bir işe mani olmadan, en büyük bir şeyi, en küçük bir sinek gibi kolayca yapan Kudretinin Derece-i Azametini İcma' ile, İttifak ile İlân ve İlbar ve İsbat ediyorlar. Hem nasılki bu Kâinatı, Zîruha hususan İnsana mükemmel bir saray hükmüne getiren ve Cennet'i ve Saadet-i Ebediyeyi cinn ve inse ihzar eden ve en küçük bir Zîhayatı unutmayan ve en âciz bir Kalbin tatminine ve tâltifine çalışan Rahmetinin hadsiz genişliğini.. ve zerrattan tâ seyyarata kadar bütün envâ'-ı mahlukatı Emirlерine İtaat ettiren ve Teshir ve Tavzif eden Hâkimiyetinin nihayetsiz vüs'atını haber vererek, Mu'cizat ve Hüccetleriyle isbat ederler; öyle de Kâinatı, eczaları adedince Risaleler içinde bulunan bir Kitab-ı Kebir hükmüne getiren..

ve Levh-i Mahfuz'un defterleri olan İmam-ı Mübin ve Kitab-ı Mübin'de bütün mevcudatın bütün sergüzeşlerini kaydedip yazan.. ve umum çekirdeklerde umum ağaçlarının fihristelerini ve programlarını ve zişuurun başlarında bütün kuvve-i hâfızalarda, sahiblerinin tarihçe-i hayatlarını yanlışsız, muntazaman yazdırın İlminin herşeye ihatasına; ve herbir mevcuda çok Hikmetleri takan, hattâ herbir ağaçta meyveleri sayısında neticeleri verdiren; ve herbir zîhayatta âzaları, belki eczaları ve hüceyratları adedince maslahatları takib eden; hattâ İnsanın lisânını çok Vazifelerde tavzif etmekle beraber, taamların tatları adedince, zevkî olan mizancıklar ile teşhir ettiren Hikmet-i Kudsîyenin herbir şeye şümlüne; hem bu dünyada nümuneleri görülen Celâli ve Cemâli İsimlerinin Tecellileri, daha parlak bir surette Ebed-ül Âbâdda devam edeceğine; ve bu fâni Âlemde nümuneleri müşahede edilen İhsanatının daha şâşaî bir surette Dâr-ı Saadette istimrarına ve Bekâsına; ve bu dünyada onları gören müştakların Ebedde dahi refakatlarına ve beraber bulunmalarına bil'icma', bil'ittifak şehadet ve delalet ve işaret ederler. Hem yüzer Mu'cizat-ı Bahiresine ve Âyât-ı Katiasına istinaden, başta Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm ve Kur'an-ı Hakîm'in olarak, bütün Ervah-ı Neyyre Ashabı olan Enbiyalar ve Kulûb-ü Nuraniye Aktabı olan Evliyalar 've Ukûl-ü Münevvere Erbabı olan Asfiyalar; bütün Suhuf ve Kütüb-ü Mukaddesede, Senin çok tekrar ile ettiğin va'dlerine ve tehdidlerine istinaden; ve Senin Kudret ve Rahmet ve İnayet ve Hikmet ve Celal ve Cemalin gibi Kudsî Sıfatlarına ve Şe'nlerine ve İzzet-i Celaline ve Sultanat-ı Rububiyetine itimaden ve Keşfiyat ve Müşahedat ve Îlmelyakîn İtikadlarıyla, Saadet-i Ebediyeyi cinn ve inse müjdelerler. Ve ehl-i dalalet için Cehennem bulunduguunu haber verip ilân ediyorlar ve İman edip şehadet ediyorlar...

E y K a d î r - i H a k î m ! E y R a h m a n - i
R a h î m ! E y S a d î k - u l V a ' d - i l K e r i m ! E y
Î z z e t v e A z a m e t v e C e l a l S a h i b i K a h-
h a r - i Z ü l c e l a l ! Bu kadar Sadık Dostlarını ve bu kadar
Va'dlerini ve bu kadar Sıfat ve Şuunatını tekzib edip, Sultanat-ı
Rububiyetinin katî mukteziyatını; ve sevdığın ve onlar dahi Seni
tasdik ve itaatle kendilerini Sana sevdiren hadsiz makbul İbadının
hadsiz Dualarını ve Davalarını reddederek, küfür ve isyan ile ve Seni
va'dinde tekzib etmekle, Senin Azamet-i Kibriyana dokunan.. ve
İzzet-i Celaline

Dokunduran.. ve Uluhiyetinin haysiyetine ilişen.. ve Şefkat-i Rububiyetini müteessir eden ehl-i dalalet ve ehl-i küfrü, Haşrin inkârında tasdik etmekten yüzbin derece Mukaddessin ve hadsiz derece Münezzeb ve Âlîsin! Böyle nihayetsiz bir zulümden, bir çırınlikten, Senin nihayetsiz Adaletini ve Cemalini ve Rahmetini

سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا

Takdis ediyorum!

Âyetini, vücudumun bütün zerrati adedince söylemek istiyorum! Belki Senin o Sadık Elçilerin ve o doğru Dellâl-ı Saltanatının - Hakkalyakîn, Aynelyakîn, İlmelyakîn suretinde- Senin uhrevî Rahmet Hazinelerine.. ve Âlem-i Bekada İhsanatının Definelerine.. ve Dâr-ı Saadette tamamıyla zuhur eden güzel İsimlerinin hârika güzel Cilvelerine şahadet, işaret, beşaret ederler. Ve bütün Hakikat- ların mercii ve güneşî ve hâmisi olan "Hak" İsminin en büyük bir Şuai, bu Hakikat-i Ekber-i Haşriye olduğunu İman ederek, Senin İbadına Ders veriyorlar.

Eye Rabb-ül Enbiya Ve-s Siddîkîn !
Bütün onlar; Senin Mulkünde, Senin Emrin ve Kudretin ile, Senin İrade ve Tedbirin ile, Senin İlmin ve Hikmetin ile müşahhar ve muvazzaftırlar. Takdis, Tekbir, Tahmid, Tehlîl ile; Küre-i Arz'ı bir Zikirhane-i A'zam, bu Kâinatı bir Mescid-i Ekber hükmünde göstermişler.

Yâ Rabbî ve yâ Rabb-es Semavati
Ve-l Aradîn ! Yâ Hâlikî ve yâ Hâlik-ı
Külli Şey ! Gökleri yıldızlarıyla, zemini müştemilatıyla ve
bütün mahlukatı bütün keyfiyatıyla teshir eden Kudretinin ve İrade-
tinin ve Hikmetinin ve Hâkimiyetinin ve Rahmetinin Hakkı için,
nefsimi bana musahhar eyle! Ve matlubumu bana musahhar kıl!
Kur'ana ve İmana Hizmet için, İnsanların Kalblerini Risale-i Nur'a
musahhar yap! Ve bana ve İhvânimâ İman-ı Kâmil ve Hüsn-ü Hâtîme
ver. Hazret-i Musa Aleyhisselâm'a denizi ve Hazret-i İbrahim
Aleyhisselâm'a ateşi ve Hazret-i Davud Aleyhisselâm'a dağı, demiri
ve Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'a cinni ve insi ve Hazret-i
Muhammed Aleyhisselâtu Vesselâm'a Şems ve Kamer'i teshir ettiğin
gibi, Risale-i Nur'a Kalbleri ve Akilları musahhar kıl!.. Ve beni ve
Risale-i Nur Talebelerini, nefis ve şeytanın şerrinden ve kabir
azabından ve Cehennem

atesinden muhafaza eyle ve Cennet-ül Firdevs'te mes'ud kıl!

أَمِينٌ أَمِينٌ أَمِينٌ

سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ مِنْدَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

وَأَخِرُ دَعْوَيْهِمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Kur'andan ve Münacat-ı Nebviye olan Cevşen-ül Kebir'den aldığım bu Dersimi, bir İbadet-i Tefekküriye olarak, Rabb-i Rahîm'imin Dergâhına arzetmekte kusur etmişsem, kusurumun afvî için, Kur'anı ve Cevşen-ül Kebir'i Şefaatçı ederek Rahmetinden afvimi niyaz ediyorum!..

Führisī

Sahife No:

BİRİNCİ LEM'A: 5-7

Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'ın Münacat-ı Meşhuresi olan

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

Âyetinin bir Sırr-ı Mühimmini ve bir Hakikat-ı Azîmesini beyan ederek; herbir İnsan, bu dünyada, Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'ın bulunduğu vaziyette -fakat büyük mikyasta- olduğunu beyan eder. Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'a "hut, deniz, gece" ne ise; her İnsan için nefsi, dünyası, istikbali de odur.

İKİNCİ LEM'A: 8-13

Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm'ın Münacat-ı Meşhuresini beyan eder.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِي الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

Sahife No:

Âyetinin mühim bir Sırrını ve azîm bir Hakikatini "Beş Nükte" ile tefsir edip, bütün musibetzedelere manevî bir tiryak ve gayet nâfi' bir ilâç hükmünde bir Risaledir. Bu Risale, maddî musibetleri, Ehl-i İman için musibetlikten çıkarıyor. Asıl ehemmiyetli musibet, Kalbe ve Ruha gelen dalalet musibetleri olduğunu beyan ettiği gibi; musibetzedelerin ömür dakikaları Ehl-i Sabır ve Şükür hakkında İbadet saatleri hükmüne geçip şekva kapısını kapar, daima Şükür kapısını açar bir Risaledir.

Ü Ç Ü N C Ü L E M ' A : 14-18

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَمُونَ

Âyetinin mühim iki Hakikatını,

يَا بَاقِيَ أَنْتَ الْبَاقِي * **يَا بَاقِيَ أَنْتَ الْبَاقِي** olan meşhur iki Cümplenin ifade ettileri iki Hakikat-ı Mühimme ile tefsir ediyor. Beka için halkedilen ve Bekaya aşık olan Ruh-u İnsanî, Bâki-i Zülcelal'e karşı Münasebet-i Hakikiyesini bilse, fâni ömrünü bâki bir ömre tebdil eder. Saniyeleri seneler hükmüne geçtiğini ve Bâki-i Zülcelal'i tanımayan ruh-u insanın seneleri, saniyeler hükmünde olduğunu beyan edip isbat eden kıymetdar bir Risaledir. Fenayı fena gören ve Bekayı merak edenler, bu Risaleyi merakla okumalı.

D Ö R D Ü N C Ü L E M ' A : 19-26

Minhac-üs Sünne namında gayet mühim bir Risaledir. Ehl-i şia ve Ehl-i Sünnet mabeyninde en mühim bir mes'ele-i ihtilafiye olan Mes'ele-i İmameti gayet vâzih ve katî bir surette hall ve fasleder.

Sahife No:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَنِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
 بِالْمُؤْمِنِينَ رَوِئُفٌ رَحِيمٌ فَإِنْ تَوَلُّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ
 تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ قُلْ لَا إِسْكُنْتُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا
 إِلَّا الْمَوَدَّةُ فِي الْقُربَى

Âyat-1 Azîmenin çok Hakaik-i Azîmesinden iki büyük Hakikatini "Dört Nükte" ile tefsir ediyor. Bu Risale, Ehl-i Sünnet ve Cemaata, hem alevlîlere gayet kıymetdar ve menfaatdardır; Hakikaten Mihnaç-üs Sünne'dir. Sünnet-i Seniyenin yolunu, o mes'elede tam beyan eder.

B E Ş İ N C İ L E M ' A : 27

Te'lif edilmemiştir. Bak sahife 27'ye.

A L T I N C I L E M ' A : 27

Te'lif edilmemiştir. Bak sahife 27'ye.

Y E D İ N C İ L E M ' A : 28-39

Sure-i Feth'in âhirinde

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولُهُ الرُّوْءِيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ

Sahife No:

إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَمْبَينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُسَكُمْ وَ مُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ
 تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى
 وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ
 وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحْمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرِيمُهُمْ رُكُوعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ
 فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ آثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ
 فِي التَّوْرِيهِ وَ مَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطَاهُ فَازَرَهُ فَاسْتَغْلَطَ
 فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَ عَدَ اللَّهُ الَّذِينَ
 أَمْنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَ أَجْرًا عَظِيمًا

olan üç Âyet-i Azîmeden on Vücuh-u İ'caziyeden yalnız İhbar-1 Bilgayb vechinden sekiz İhbarat-1 Gaybiyeyi beyan ediyor; şu üç Âyet, tek başıyla bir Mu'cize-i Bahire olduğunu isbat ediyor. Tetimmesinde,

فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ
 الصَّالِحِينَ وَ حَسْنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا

Âyetinin mühim bir Nükte-i İ'caziyesini, Sure-i Feth'in âhirindeki Âyetin aynı İhbar-1 Gaybîsi nev'inden, gaybî İhbarlarına işaret eder.

Hâtimesinde, Kur'an-ı Hakîm'in Tevafukat cihetinde İ'cazî Nüktele-rinden gayet parlak bir Nükte-i İ'caziyesini beyan edip; Kur'an Fatiha'da, Fatiha Besmele'de, Besmele **الْهُدَى** 'de bir cihette dercedildiğini beyan ediyor. Hem en münteşir ve

Sahife No:

mütedavil derkenar Mashaflarda Lafzullah'ın Tevafukat-ı Latife-i İ'caziyesinden birisi şudur ki: Sahifenin âhirki satırının yukarı kısmında bütün Kur'anda seksen ve aşağı kısmında yine Lafza-i Celal birbiri üstünde seksen olup Tevafuk ederek gelmesi ve sahifeler arkasında tam muvafakatla birbirini göstermesi, âdetâ seksen adedden bir tek Lafza-i Celal tezâhür etmesi.. hem âhirki satırın tam ortasında ellibes ve başında yirmibeş, beraber yine seksen ederek; bu seksen, o iki seksene seksenlikte Tevafuk ettikleri gibi, iki yüz kırk Tevafukat-ı Latife yalnız sahifenin âhirki satırlarında bulunması gösteriyor ki; Kur'an-ı Azîmüşşan'in hem Âyâti, hem Kelimati, hem Hurufatı.. herbiri, ayrı ayrı Medar-ı İ'caz oldukları gibi, Kelimatın Nakışları ve hatları dahi ayrı bir Şu'le-i İ'caza mazhar olduğunu beyan eder.

SEKİZİNCİ LEM'A: 39

Başka bir Mecmuada neşredildiğinden buraya dercedilmedi.

DOKUZUNCU LEM'A: 39

Başka bir Mecmuada neşredildiğinden buraya dercedilmedi.

ONUNCU LEM'A: 40-48

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَهُ
أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَدِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَوِيْفٌ بِالْعِبَادِ

Âyetinin bir Sırrını, Hizmet-i Kur'aniyede arkadaşlarının beşeriyet muktesazı olarak sehiv ve hatalarının neticesinde yedikleri

Sahife No:

şefkat tokatlarını beyan etmekle tefsir ediyor.

Evet bu Risale, iki kısım olarak yazılmış. Birinci kısımda; Has ve Sadık Kur'an Hizmetkârlarının sehiv ve hataları neticesinde yedikleri tenbihkârane şefkat tokatları.. ikinci kısımda; zahirî dost ve kalbi muarız olanların bilerek verdikleri zarara mukabil, zecirkârane yedikleri tokatlarından bahsedilecekti. Fakat lüzumsuz bazların hatırlarını recide etmemek için, yüzer hâdisattan birinci kısımın yalnız onbeş adedinden bahsedildi. İkinci Kısım şimdilik yazılmadı. Tokat yiyen, kendi imza ve tasdiki tahtında, kabul ederek yazmıştır. Ben beş tokat yedim, yazdım. Nefsim gibi telakki ettiğim Abdülmecid ile Hulusi'ye vekaleten yazdım. Ötekilerin bir kısmı kendileri yazdırırlar; bir kısmı, hakkında yazılımı gördüler, kabul ettiler. Nümune nev'inden olarak onlarla iktifa ettik. Yoksa hâdisat çoktur. Bununla kat'iyen kanaatımız gelmiştir ki; bu Hizmetimizde başıboş değiliz. Mühim bir Nazar altındayız ve dikkatli bir İnayet nazarındayız ve kuvvetli Hıfz ve

Himayet tahtındayız. O Risalenin âhirinde, **الْأَظْلَمُ لَا يَدُومُ وَالْكُفَّارُ يَدُومُ**

Sırına dair mühim bir Hakikat beyan edilerek, Hizmetimize zulüm nev'inden ilişen mülhidler, bu dünyada tokadını yiyecekler ve kısmen yediklerini; ve zendeka ve dalalet hesabına ilişenler çabuk tokat yemeyip te'hîr edildiğinin sebeb ve Hikmetini beyan ediyor.

ON BİRİNCİ LEM'A : 49-61

"Mirkat-üs Sünne ve Tiryaku Maraz-ıl Bid'a" namiyla gayet mühim bir Risaledir.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ

بِالْمُؤْمِنِينَ رَوِئُفٌ رَحِيمٌ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ

Sahife No:

فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّبُكُمُ اللَّهُ

Âyetlerinin gayet mühim iki Hakikatini "Onbir Nükte" ile tefsir ediyor.

BİRİNCİ NÜKTE

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنْتِي عِنْدَ فَسَادٍ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرٌ مِّاءٌ شَهِيدٍ

Hadîs-i Şerifinin Sırrını beyan ediyor.

İKİNCİ NÜKTE: İmam-ı Rabbanî (R.A.), "Sünnet-i Seniyenin İttiba; en haşmetli, en letafetli, en emniyetli Tarıkattır" demesine dairdir.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Sünnet-i Seniyenin ehemmiyeti hakkında İmam-ı Rabbanî'nin Hükmünü tasdik ettiğini beyan ediyor.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: الْمَوْتُ حَقٌّ Hakikatının kapısıyla, gayet acib bir Âlem-i Manevîye aid bir Seyahat-ı Ruhiyeyi beyan ediyor.

BEŞİNCİ NÜKTE: قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّبُكُمُ اللَّهُ

Âyetinin sarahatiyla: Muhabbetullah, katî bir kıyas-ı mantıkî ile, Sünnet-i Seniyenin ittibaını intâç ettiğine dairdir.

ALTINCI NÜKTE: كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالٌ وَكُلُّ ضَلَالٌ فِي النَّارِ

Hadîsinin mühim bir Sırrını ve آلِيَّوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

Sahife No:

Âyetinin bir Hakikatini tefsir ediyor.

YEDİNCİ NÜKTE: Sünnet-i Seniyenin herbir mes'elesi altında bir Edeb bulduğunu beyan eder. **"Allâm-ül Guyub'a karşı Edeb ve hicab nasıl olabilir ve ne demektir?"** sualine karşı, güzel bir cevabdır.

SEKİZİNCİ NÜKTE: Sünnet-i Seniyenin bir kısmı Şefkat-i Ahmediyenin (A.S.M.) tereşuhati olduğu gibi, Zât-ı Ahmedîye Aleyhissalâtü Ves-selâm'ın nasıl bir Maden-i Şefkat olduğunu gösteriyor.

DOKUZUNCU NÜKTE: Sünnet-i Seniyenin herbir nev'ine tamamen bilfiil İttiba etmek, Ehass-ı Havassa mahsus olduğu halde; herkes niyeti ile ve kasd ile ve tarafdarane ve iltizamkârane ve takdirkârane talib olmakla, o İttiba-ı Tâmmeden tam hissedar olabilir. Ehl-i Tarîkatın Ezkâr ve Evrad ve Meşrebleri, Esasat-ı Sünnete muhalefet etmemek şartıyla bid'ata dâhil olmadığını, olsa olsa bid'a-i hasene olduğunu beyan eder.

ONUNCU NÜKTE: قُلْ إِنَّ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُخْبِنُكُمُ اللَّهُ

Muhabbet-i İlahiyyeye ve O Muhabbetin neticesinde Sünnet-i Seniyenin İtti-bâna dair, üç nokta ile, gayet merak-aver ve mühim ve güzel beyanat var. Hattâ Kitâbin nakşında şu Onuncu Nükte'nin bir Şua-ı Kerametini, Tevafu-kla nazara gösteriyor.

ONBİRİNCİ NÜKTE: Zât-ı Ahmediyenin Sünnet-i Senyesinin Menbâ; hem Akvali, hem Ahvali, hem Ef'alî olduğunu ve herbirisini hem Farz, hem Nevafil, hem Âdât aksamına inkışam ettiğini ve Kur'anda

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ Sırriyla, nev'-i büyük içinde manen ve ruhen olduğunu gibi, mizac-ı cismanîsinin cihetile dahi en mutedil noktasında ve kuva-yı cismaniye ve nefsiyede nokta - i itidalin Vasatında ve Kemalinde

Sahife No:

bulunan Ferd-i Ferîd, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm olduğunu isbat ediyor. Bu Risale dahi, başta denildiği gibi, bir Tiryak-ı Enfa' ve bir İksir-i A'zamdır.

ON İKİNCİ LEM'A: 62-69

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَاقُ دُوْلُقُوْةُ الْمَتَّيْنُ ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾

Âyetlerinin, ehl-i fennin ve şimdiki coğrafyacı ve kozmoğrafyacıların medar-ı tenkidleri olmuş iki Hakikatini, "İki Nükte" ile tefsir ediyor.

BİRİNCİ NÜKTE: Umum Rızk doğrudan doğruya Kadîr-i Zülcelal'in Elinde olduğunu ve Hazine-i Rahmetinden çıktığını beyan ederek, rızıksızlıktan ölmek olmadığını isbat eder.

İKİNCİ NÜKTE: Küre-i Arz'in, münkir coğrafyacı feylesofların rağmına olarak, yedi vecihle yedi tabaka olduğunu ve Semavat dahi, kozmoğrafyacı feylesofların rağmına olarak, yedi vecihle yedi tabaka olduğunu isbat eder. Bu Risale, öyle geveze mülhidlere bir licamdır, yani gemdir.

ON ÜÇ ÜNCÜ LEM'A: 70-89

"Hikmet-ül İstiaze" namiyla maruf, gayet kıymetdar ve kuvvetli ve Hakikathâ bir Risaledir.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿مَلِكِ النَّاسِ﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ﴾

Suresinin en mühim bir Hakikatini,

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ

Âyetinin mühim bir Hikmetini ve **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** in en mühim bir Sırrını "Onuç İşaret" ile tefsir ederek, onuç anahtarla **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ** in Kal'a-i Hasinine girmek için kapı açar, tahassün-gâhi gösterir.

BİRİNCİ İŞARET: "Şeytanların Kâinatta İcad cihetinde hiç medhalleri olmadığı.. ve dalaletin müstekreh çirkinlikleri ehl-i dalaleti tenfir ettikleri halde ve Cenab-ı Hak Rahmet ve İnayetiyle Ehl-i Hakka tarafdar olduğu.. ve Hak ve Hakikatın cazibedar güzellikleri, Ehl-i Hakkı müeyyid ve müşevvîk bulunduğu halde; hizb-üş şeytanın çok defa Hizbullaha galebe etmesinin Hikmeti nedir?..." diye suale karşı gayet katî ve vâzîh bir cevabdır.

İKİNCİ İŞARET: "Şerr-i mahz olan şeytanların İcadı ve Ehl-i İmana taslitleri ve onların yüzünden çok insanların küfre girip Cehenneme girmelerine, Cemil-i Aleltak ve Rahîm-i Mutlak ve Rahman-ı Bilhakk'ın Rahmet ve Cemali, bu hadsiz çirkinliğin ve bu dehşetli musibetin husulüne nasıl müsaade ediyor ve ne için cevaz gösteriyor?..." diye sualine karşı gayet kuvvetli ve mukni' bir cevabdır.

ÜÇÜNCÜ İŞARET: "Kur'an-ı Hakîm'de, ehl-i dalalete karşı azîm şekvalar ve kesretli tahşîdat ve çok şiddetli tehdîdat; Aklın zahirine göre, adaletli ve münasebetli Belâgatına ve üslûbundaki İtidâline ve İstikametine müناسib düşmüyor? Âdetâ âciz bir adama karşı orduları tahşîd ediyor; ve müflis ve mülkte hissesiz âciz bir adama, kuvvetli bir şerîk mevkii verir gibi ondan şekvalar etmenin Sırrı ve Hikmeti nedir?..." diye sualine karşı, gayet katî ve ehemmiyetli bir cevabdır.

Sahife No:

DÖRDÜNCÜ İŞARET: Adem şerr-i mahz ve Vücud Hayr-ı Mahz olduğundan; Mehasin ve Kemalât Vücuda ve şerler ve musibetler ademe istinad ettiğini ve ondan neş'et ettiğini beyan ediyor.

BEŞİNCİ İŞARET: Cenab-ı Hak Kütüb-ü Semaviyede beşere karşı Cennet gibi azîm bir mükâfatı ve Cehennem gibi dehşetli bir mücazati göstermekle beraber, çok İrşad ve mükerrer İkaz ve defaaatlă İhtar ve müteaddid Tehdid ve Teşvik ettiği halde, hizb-üş şeytanın çırkin ve mükâfatsız ve zaîf desiselerine karşı, Ehl-i İmanın mağlub olmalarının Sırrı nedir?" diye müdhiş suale karşı mukni' bir cevabdır.

ALTINCI İŞARET: Şeytanların en tehlikeli ve kesretli bir desisesi olan "tasavvur-u küfrî"yi "tasdik-i küfür" suretinde, "tasavvur-u dalalet"i "tasdik-i dalalet" tarzında göstermesiyle, hassas ve safi-Kalb insanları tehlikelere atmasına mukabil, ilmî ve mantıkî ve hakikatlı bir cevabdır.

YEDİNCİ İŞARET: Mu'tezile imamları, şerrin İcadını şerr telakki ettileri için, küfür ve dalaletin İcadını Allah'a vermeyip, güya onunla Allah'ı takdis ediyorlar. Mu'tezilenin bu mühim mes'elelerine ve Mecusilerin hâlik-ı şerri ayrı telakki etmelerine karşı gayet kuvvetli ve mantıkî bir cevab-ı müşkit.. hem "**Günah-ı kebireyi işleyen, Mü'min kalamaz!**" diyen mu'tezile ve bir kısım haricilere karşı gayet makbul ve mukni bir cevabdır.

SEKİZİNCİ İŞARET: "Bazı Risalelerde katî delillerle isbat edilmiş ki; küfür ve dalalet yolu o kadar müşkilâtlı ve suubetlidir ki, hiç kimse ona girmemek gerekti ve kabil-i sülük değildir. İman ve Hidayet yolu o kadar zahir ve kolaydır ki, herkes ona girmeli idi, dediğiniz halde; bu Hikmet-ül İstiaze'de, dalaletli yolu kolay ve tahrîb ve tecavüz olduğu için çoklar o yola sülük ettiğini beyanın, birbirine muhalif oluyor, vech-i tevfiki nedir?" sualine karşı gayet merak-aver ve mantıkî ve katî bir cevab olmakla beraber, "**Dalalette o kadar dehşetli bir elem ve korku var ki, kâfir değil hayatından lezzet alması, belki hiç yaşamaması lâzım gelirken, Ehl-i İmandan ziyade**

Sahife No:

kendini hayatı mes'ud görmesinin Sırı nedir?..." diye sualine karşı gayet güzel bir temsil ile tam kanaat getirir bir cevabdır.

DOKUZUNCU İŞARET: "Hizbulah olan Ehl-i Hidayet, başta Enbiya ve onların başında Fahr-i Âlem Sallallahü Teâlâ Aleyhi Vesellem, o kadar İnayat-ı İlahiyyeye ve İmdadat-ı Sübhaniyyeye mazhar oldukları halde, neden hizb-üş şeytana karşı bazan mağlub olmuşlar. Hem Hâtem-ül Enbiya'nın güneş gibi parlak Nübüvveti ve Risaletinin komşuluğunda bulunan Medine münafiklarının dalalette ısrarları ve Hidayete girmemeleri ne içindir ve Hikmeti nedir?" diye suale karşı herkesi alâkadar edecek güzel ve kuvvetli bir cevabdır.

ONUNCU İŞARET: İblis'in kendini kendine tabi olanlara inkâr ettirmek suretindeki desise maskesini yırtarak, (iblis'in) pis ve mülevves yüzünü gösterip, vücutunu isbat eder.

ONBİRİNCİ İŞARET: Ehl-i dalaletin şerrinden Kâinat kızdıklarını ve anasır-ı külliye hiddet ettiğini ve umum mevcudat manen galeyana geldiklerini, Kur'an-ı Hakîm mu'cizane ifade ettiğine dair merak-aver bir beyandır.

ONİKİNCİ İŞARET: Dört sual ve cevabdır. "Mahdud bir hayatı mahdud günahlara mukabil hadsiz bir azab ve nihayetsiz bir Cehennem nasıl adalet olur?.." Hem "Şeriatta denilmiştir ki: Cehennem, ceza-yı ameldir; fakat Cennet, Fazl-ı İlâhî iledir. Bunun Hikmeti nedir?.." Hem "Seyyiat intişar ve tecavüz ettiğinden, bir seyyie bin yazılmak, Hasene bir yazılmak lâzım gelirken; seyyienin bir, Hasenenin on yazılmasının Sırı nedir?.." Hem "Ehl-i dalaletin kazandıkları muvaffakiyet ve gösterdikleri kuvvet, Ehl-i Hidayette bir za'f ve hakikatsızlık olduğundan mıdır?.." diye dört suale gayet kısa ve kuvvetli dört cevabdır.

ONÜÇÜNCÜ İŞARET: "Üç Nokta"dır.

Birincisi: Şeytanın en büyük bir desisesi, Hakaik-i İmaniyenin Azameti cihetinde, dar kalaklı ve kısa akıllı ve kasırga fikirli insanları aldatmasına mukabil, tamamıyla şeytan-ı cinnî

Sahife No:

ve insîyi de susturacak bir cevabdır.

İkinci Nokta: Şeytan, kusurlu insana kusurunu itiraf etmemek ile İstigfar ve İstiaze yolunu kapayıp, enaniyeti tahrik ederek, avukat gibi, nefsinı müdafaa ettirir. Âdetâ nefşini takşirattan takdis ettirmesine mukabil, herkesi ikna' edecek bir cevabdır. Kusurunu görmemek, o kusurdan daha büyük bir kusur bulunduğu ve kusurunu görmek, kusuru kusurluktan çıkarmak olduğunu beyan eder.

Üçüncü Nokta: İnsanın hayat-ı içtimaiyesini ifsad eden en mühim bir desise-i şeytaniye; "Mü'minin bir tek seyylesiyle Hasenatını örtmek" ile o Mü'mine karşı adavet ettirmeye mukabil, Mizan-ı Ekberde Adalet-i Mutlaka-i İlahiyyenin Tecellisindeki Düstur ile; herkese lüzumlu, hususan hadîd-ül mizac ve müşkil-pesend insanlara, kıymetdar ve haklı ve kuvvetli bir cevabdır.

İşte şu Risale onuç işaret ile şeytan-ı insî ve cinnînin onuç hücum yollarını kapadığı gibi; **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ** Suresinin Kal'a-i Metininde tahassun etmek için onuç anahtar olup, onuç kapıyı Ehl-i İmana açar.

Şu "**Hikmet-ül İstiaze**" Risalesi'nin iki mühim Kardeşi var. Birisi Yirmidokuzuncu Mektub'un Altıncı Risalesi olan "**Hücumat-ı Sitte**", mühim bir kal'a olduğu gibi; ikinci bir Kardeşi olan Yirmialtıncı Mektub'un

حُجَّةُ الْقُرْآنِ عَلَى الشَّيْطَانِ وَ حِزْبِهِ namındaki Risalesi dahi bir Hisn-ı Hasindir. Bu üç Risale birbiriyle münasebetdardır. Ve Ehl-i İmana bu zamanda çok lüzumlu olduğunu ihtar ediyorum. Fakat şu Risaleler tamamıyla Kur'ana Sadık olanların ellerine verilebilir. Bid'a ve dalalete tarafdar veya siyasetçiliğe mübtela olanların ellerine vermemeek gerektir. Bilhassa "**Hücumat-ı Sitte**", içerisinde Eski Said'in şiddetli lisanı karışlığı için, en Has ve en Sadık Kardeşlerime mahsustur. Simdilik

Sahife No:

Hakkı dinlemek ve kabul etmek istadadında olmayanlara gösterilmemesini tavsiye ediyorum. Hem de "İşarat-ı Seb'a", "Hücumat-ı Sitte" gibi şimdilik Havassa mahsustur.

O N D Ö R D Ü N C Ü L E M ' A : 90-102

"İki Makam"dır.

BİRİNCİ MAKAM: 90-95

Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sorulmuş ki: "Arz ne üstünde duruyor?.." Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Ferman etmiş:

عَلَى التَّوْرِ وَالْحُوتِ Yani "Öküz ve balık üzerinde duruyor." Şu Hadîse dair çok münakaşat vardır. Coğrafyacılar, hâşâ bu Hadîsi inkâr ediyorlar.

İşte bu Hadîsin hakikî manasını üç vecihle, bu Risalenin Birinci Makamı öyle bir tarzda beyan ediyor ki; münkirlerin zerre mikdar insafı varsa ve coğrafyacıların Hakka karşı zerre mikdar iz'anları bulunsa, bu Hadîsi, bahir bir Mu'cize-i Ahmedîye (A.S.M.) sayacaklardır. Çünkü o üç cevab hem hakikî ve katî, hem manidardırlar.

İKİNCİ MAKAM: 96-102

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ in en mühim beş-altı Sırlarını tefsir ediyor. Ve

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Kur'anın bir Hülâsası ve bir Fihristesi ve Miftahı olduğunu gösterdiği gibi; Arştan ferşe kadar uzanmış bir Hatt-ı Kudsî-i Nuranî olmakla beraber, Saadet-i Ebedîye kapısını açan bir anahtar ve her mübarek şeye Feyiz ve Bereket veren bir Menba'-ı Envâr olduğunu beyan eder. Bu İkinci Makam, en birinci Risale olan "Birinci Söz"e bakar. Âdetâ, Risale-i Nur Eczaları bir daire hükmünde olup ; müntehası ibtidâsına

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Hatt-ı Mübarekiyle ittihad ediyor. Ve bu makamda "Altı Sir"

Sahife No:

yerine otuz yazılıacaktı. Simdilik altı kaldı. Kısadır, fakat gayet büyük Hakai-
kı tazammun ediyor. Bunu dikkatle okuyan; **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** ne
kadar kıymetdar bir Hazine-i Kudsiye olduğunu anlar.

ON BEŞİNCİ LEM'A : 103

Risale-i Nur Külliyatının Sözler, Mektubat ve Ondördüncü Lem'aya kadar olan kısmının Fihristesidir. Her kısmın Fihristesi, yani Sözler kısmının Fihristesi, Sözler Mecmuasında bulunduğuandan, Mektubat ve Lem'aların da kendilerine aid Fihristeleri o Mecmuların âhirlerine ilhak edildiginden burada yazılmadı.

ON ALTINCI LEM'A : 103-112

Mesail-i mühimmeden bazı mesail hakkında sorulan suallerin cevaplarını muhtevidir. Şöyle ki; en başta, merak-aver "**Dört Sual**"e cevabdır.

BİRİNCİSİ: "Ehl-i Sünnet Ve Cemaat hakkında bir Ferec ve bir Fütihat olacağı hakkında Ehl-i Keşfin verdiği haberlerin zuhur etmemesi nedendir?.." diye sorulmasına mukabil, gayet güzel bir cevabdır.

İKİNCİSİ: "Risale-i Nur'un Müellifi, kendisini şiddetli tazyikat altında tutan ehl-i dünyanın aleyhinde bulunması lâzım gelirken, onlara maddeten ilişmemesinin sebebi nedir?.." sualine gayet latif bir cevabdır.

ÜÇÜNCÜSÜ: "ingiliz ve italyan gibi hükümetlerin bu hükümetle muharebe etmek istemelerine karşı, neden şiddetli bir surette arbalete aleyhinde bulunuyorsunuz?.. Halbuki bu gibi hâdiseler, milletin Kuvve-i Maneviyesinin menbaî olan Hamiyet-i İslâmiyyeyi tehyic etmekle, Şair-i İslâmiyyenin İhyasına ve bid'aların refine bir derece medar olur." diye vaki' sualine verilen pek letafetli bir cevabdır.

Sahife No:

DÖRDÜNCÜSÜ: "Neden elinizdeki Nurlu Risaleleri herkese göstermemek için, arkadaşlarınıza İhtiyatı tavsiye ediyorsunuz? Ve neden halkları bu Nurların Feyizlerinden mahrum ediyorsunuz?" sualine verilen pek hoş, pek güzel bir cevabdır.

HÂTİME'sinde, Lihye-i Saadet hakkında sorulan bir suale karşı şübheleri izale eden gayet mukni' bir cevabdır.

Daha sonra, eskiden beri mülhidlerin ilişikleri üç mes'eleye dair sorulan suallere verilen üç cevabdır.

BİRİNCİ SUAL:

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَفْرُبُ فِي عَيْنِ حَمِيمَةٍ

Âyet-i Kerimesinin meali olan: "Zülkarneyn, Güneşi hararetli ve çamurlu bir çeşme suyunda gurub ettiğini görmüş?..."

İKİNCİ SUAL: Sedd-i Zülkameyn nerededir? Ve ye'cüc ve me'cüc kimlerdir?...

ÜÇÜNCÜ SUAL: Hazret-i İsa Aleyhisselâm, Âhirzamanda gelip deccal'ı öldüreceğini dair suallere o kadar ulvî cevaplar verilmiş ki; hem Ehl-i İmanın İmanlarını takviye eder, hem Belâgatiyla edibleri susturur, hem de mülhidleri ilzam ederek tokatlar.

Nihayetinde, Mugayyebat-ı Hamse'den yalnız ikisi hakkında sorulan mühim bir suale ehemmiyetli bir cevabdır.

RÜŞDÜ

ON YEDİNCİ LEM'A: 113-138

Zühere'den gelmiş "**Onbeş Nota**"dan ibarettir.

BİRİNCİ NOTA: Nefs-i insaniyetin mübtela olduğu âfil ve nâfil şeylerin, etvar-ı âlem üzerinde Hakikatlarını gösterip, Kalbin rabıtاسını kesip, yüzünü Beka ve Âhirete çevirir.

İKİNCİ NOTA: Bir Düstur-u Kur'anî olan tevazuu emir ve tekebürden men'eder.

Sahife No:

ÜÇÜNCÜ NOTA: *كُلُّ أَتِ قَرِيبٌ* Sırriyla; mevtin Hakikatını, güzel ve Ayn-ı Hakikat bir temsil ile açıp, uzun emelleri ve elemleri keser. *حَقُّ قَيْوُمُ بَاقِعُ دَائِمٍ وَبِيَدِهِ الْخَيْرِ* her umûru teslim eder.

DÖRDÜNCÜ NOTA: Muttarid bir Kanun-u Âdetullah olan mevsimlerin, asırların değişmesinde, ekser eşyanın aynen iade ve tazelenmesiyle, Şecere-i Kâinatın en mükemmel meyvesi olan İnsanın, Mevsim-i Haşr-i Ekberde aynen iade edileceğini, kat'iyen isbat eder.

BEŞİNCİ NOTA: Şu asr-ı felâket ve helâketin en büyük musibeti olan ve dinsizlige giden medeniyet-i sakîmenin iç yüzünü ve yüzündeki peçeyi ve cehennem-nümun mahiyetini, Hüda-yı Kur'anî ile müvazene suretiyle açar, gösterir. Ehl-i İmanı ona temayülden şiddetli tenfir ettirip, sâri bir vebayı teşhis ile, Eczahane-i Kur'aniyeden Zemzem-i Tiryakı içirir.

ALTINCI NOTA: Nefis ve şeytanın en büyük hile ve desiselerinden olan; kâfirlerin çokluklarını ve onların bazı Hakaik-i İmaniyenin inkârındaki ittifaklarını vesvese suretiyle göstererek, şübheleri ve Dine karşı lâkaydlığı, Ayn-ı Hak ve Hakikat bir temsil ile kökünden kesen ve Tûbâ-i Cennet olan İman ağacını yetiştiren mücerreb bir İksir-i Nuranıdır.

YEDİNCİ NOTA: Hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyenin muzır bir mikrobu olan ve terakkiyat-ı ecnebiyede saadet zannedilen, zulümlü ve zulmetli ihtirasat-ı dünyevîye Ehl-i İmanı sevkeden sahtekâr hamiyetfuruşları, Kur'anın Elmas Kılinciyla öldürerek, irtidada yüz tutanveyahud mertebe-i fiska inen Ehl-i İmanı, Kur'an-ı Hakîm'in hastahanesine alır, tedavi eder.

SEKİZİNCİ NOTA: *وَسَعَتْ رَحْمَتُهُ كُلَّ شَيْءٍ*
nin bir Sırrını, *وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ* nin bir Hakikatını,

Sahife No:

إِنَّمَا آمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ nun bir Düsturunu

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَالِيَهُ تُرْجَمُونَ nin bir Nüktesini

tefsir edip, Kâinatta zerreden şemse kadar herşey bir Vazife ile mükellef olup, bütün sa'y ve hareketleri Kanun-u Kader ile cereyan ettiğini; ve Cenab-ı Hak Kemal-i Kereminden, Hizmet içinde mükâfat olarak bir lezzet dercettiğini isbat ve izah ile.. mevcudatın en Mükemmeli ve zîhayatın Reisi ve Arz'ın Halifesi olan İnsan, tenbellik edip gaflete düşerse; cemadattan daha camid, sinekten çekirgeden daha kansız olacağını ikaz ve inzar ile, insanları Vazife-i Fîtriyelerine sevkedip, Uluhiyet-i Mutlakayı isbat eder.

DOKUZUNCU NOTA: Cenab-ı Hak Kemal-i Keremiyle, en büyük şeyi en küçük şeye de dercettiği cihetle; Kâinattaki Hayır ve Kemalâtı, Şecere-i Kâinatın meyvesi ve çekirdeği olan, nev'-i insanın Hakikatını taşıyan Nebilerde gösterdiğini; ve Nebilere İntisab eden, Hayır ve Kemalâtı, Nura ve sürura çıkacağ gibi, Ubudiyet cihetile de, bir zerre gibi küçük bir mahluk olan İnsanın, fihristiyet ve O İntisab cihetiyle, ağızından çıkan **الله أَكْبَر**

sadâsı, Küre-i Arz'in büyük bir **الله أَكْبَر** i hükmüne geçtiğini, Hakkal-yakîn bir beyan ile, Hakkın Saadetini, İmanın Hüsn-ü Kemalini bilbedahe izhar edip.. dalalet, şer, hasaret; Dinin muhalifinde olduğunu katî isbat eder.

ONUNCU NOTA: Cenab-ı Hakk'in Nur-u Marifetine yetişmek ve bilmek; ve Âyât ve şahidlerin âyinelerinde Berahin ve Delillerin emarelerini görmek üç çeşit olup.. bir kısmı, su gibi; ikinci kısmı, hava gibi; üçüncü kısmı, Nur gibi olup.. takarrübün tarifini ve bu'diyetin vartalarını beyan eder.

ONBİRİNCİ NOTA: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın ifadesindeki Şefkat ve Merhametin Hikmetini, hem Üslûb-u Kur'anîyedeki Cezalet ve Selâsetteki fitrîliği gösterir.

ONİKİNCİ NOTA: **مُوتُوا قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا** Kavl-i Şerifine

Sahife No:

كُلُّ أَتٍ قَرِيبٌ Sırriyla mevtin ve kabrin mahiyetini gösterip, imtisalen, serkeş nefş-i emmarenin dizginini çeker. Hem kısa bir ömür ve muvakkat bir hayatı, bu acıb asırda, Saadet-i Ebediyeye en yarayışlı Amel ve en makbul Hizmet ve en devamlı Sevab, "İmanın takviyesine medar Risale-i Nur Talebelerinin tarzında Ulûm-u İmaniye çalışmak" olduğunu beyan eden ve Ehl-i İlim ve Ehl-i Kalemi ikaz eden bir Düstur-u Hakikattir.

ON ÜÇÜNCÜ NOTA: Medar-ı iltibas olmuş "Beş Mes'ele"dir.

Birincisi: إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ

Sırriyla, Tarîk-ı Hakta çalışan ve mücahede edenler yalnız kendi Vazifesini düşünüp, Cenab-ı Hakk'ın Vazifesine karışmamaları lâzım geldiğini; ve şiddet-i hırs yüzünden, Vazife-i Ubudiyet ve memuriyeti, âmiriyet ve mabudiyetle iltibas edenlere karşı tefrik edip, haddini tecavüz eden insana makamını gösteren, herkese lüzumlu bir mes'eledir.

İkinci Mes'ele: Ubudiyetin menşei, Emr-i İlâhî; ve neticesi, Rıza-yı İlâhî; ve semerati ve fevaidi, uhreviye olduğunu; ve dünyaya aid faideler ve semereler ve menfaatler, Ubudiyete, Vird ve Zikre illet veya illetin bir cüz'ü olsa, Ubudiyeti kısmen iptal ettiğini beyan ile Sîrr-ı Ubudiyetin Hikmetini Ders veren çok mühim ve lüzumlu bir mes'eledir.

Üçüncüüsü: طُوبِي لِمَنْ عَرَفَ حَدَّهُ وَلَمْ يَتَجَاوِزْ طَوْرَهُ Hadîs-i

Kudsîsinin mukaddes Düsturunu güzel bir temsil ile izah edip, Ubudiyetin Esası olan acz, fakr ve kusur ve naksını bilmek ve niyaz ile Dergâh-ı İlâhînin Rahmet kapısını çalmak lâzım geldiğini; hem her amelde bir İhlâs ciheti olduğundan, insan hareketinde Rıza-yı İlâhiyi düşünüp, Vazife-i İlâhiyeye karışmamasıyla A'lâ-yı İlliyyîne çıkacağını yol gösteren mühim bir mes'eledir.

Sahife No:

Dördüncü Mes'elev:

وَلَا تَأْكُلُ مِمَّا لَمْ يُذْكُرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ Âyetinin mana-yı işaretisiyle,

Mün'im-i Hakikîyi hatıra getirmeyen ve Onun namiyla verilmeyen Nimeti yemek ve almak caiz olmadığını; eğer muhtaç ise, esbab-ı zahiriyenin başı

üzerinde Mün'im-i Hakikî'nin Rahmet Elini görüp, **بِسْمِ اللَّهِ** deyip alınacağını; hem esbab-ı zahiriyeyi perestî edenleri aldatan iki şeyin beraber gelmesi veya bulunması olan iktirârı, illet zannetmelerini güzel ve mukavemtsûz izahla, yüzleri Mün'im-i Hakikî'ye çevirir.

Besinci Mes'elev: Bir Cemaatin sa'yleriyle hasıl olan bir netice veya Şerefi, o Cemaatin Reisine veya Üstadına vermek; hem Cemate, hem de o Üstad ve Reise zulüm olduğu gibi.. Cenab-ı Hakk'ın Nur ve Feyzine ma'kes ve vesile ve vasita olan Üstadın, masdar ve muktedir ve menba telakki edilmemek lâzım geldiğini, güzel bir temsil ile isbat edip, hakikat-ı hale pencere açıp gösterir.

ON DÖRDÜNCÜ NOTA:

Tevhide dair dört küçük Remizdir.

Birinci Remiz: Dar nazarlı, kasır fikirli ve muhakemesiz akıllı, esbab-perest insanın nazarını Vahdaniyet-i İlahiyyenin delillerine çevirip, güzel bir temsil üzerinde **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ** der, Tevhidi isbat eder.

İkinci Remiz: **يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي** nin bir Sırrını tefsir edip, aşk-ı mecaziye mübtela olan insana, Aşk-ı Hakikîyi ve Mabud-u Bilhakk'ı gösterir.

Üçüncü Remiz: Hayat-ı Bâkiyeye ve Sermedî manzaralara namzed, yüksek makamda halkolunan istidadat

Sahife No:

ve Letaif-i İnsaniye, bazan hiç ender hiç olan heva-yı nefse esir bulunduğuandan, ikaz ve inzar ile insam teyakkuya sevkeden büyük bir Hakikatın küçük bir ucudur.

D ö r d ü n c ü R e m i z : Uzun emellerden ve geçmiş ve gelecek elemlerden Ruh ve Kalbi güzel bir temsil ile kurtarıp, **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** Kelime-i Kudsiyesinin şifayab ve Rahmetbahş Hazinesine teslim eder.

ON BEŞİNCİ NOTA: "Üç Mes'ele"dir.

Birincisi: İsm-i Hafız'ın Tecelli-i Etemmîne işaret eden

فَمَنْ يَعْمَلُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

Âyetiyle, Hafız-i Zülcelal'in Küre-i Arz tarlasında Ezel İlmiyle halkedip zer' ettiği tohumları, kesif toprak içinde ve şiddet-i bürudet karşısında mukavemetsiz, nihayetsiz zaîf ve küçük oldukları halde muhafaza edip, haşr-i baharîde başka bir Âlemden gelmişler gibi, Evamir-i Tekviniyeye imtisal ile gelmeleriyle, Emanet-i Kübra Hamelesi ve Arz'ın Halifesi ve Kâinatın meyvesi olan İnsanların ef'al ve âsâr ve akvalleri ve Hasenat ve seyyiatları muhafaza edilip Haşrin sabahında Meydan-ı Muhasebeye getirileceğini katî isbat edip, Haşri bazı sebebeler neticesi baid gören insanlara, bilmüşahede nümunesini gösterir.

H Â F I Z A L I

ON SEKİZİNCİ LEM'A : 138

Başka bir Mecmuada neşredildiğinden buraya dercedilmedi.

ON DOKUZUNCU LEM'A : 139-147

كُلُوا وَاشْرِبُوا وَلَا تُسْرُفُوا

Âyet-i Kerimesini "Yedi Nükte" ile tefsir eden, İktisadı emredip, israf ve tebzirden nehyeden ve bilhassa bu asırdaki beşere

Sahife No:

gayet mühim bir Ders-i Hikmet veren, kıymetdar ve çok mübarek bir Risaledir.

BİRİNCİ NÜKTE: Cenab-ı Hak, beşere ihsan ettiği bilcümle Nimetlerin mukabilinde beşerden ancak bir "Şükür" istediğini; İktisad, hem Nimetlere karşı bir İhtiram, hem Cenab-ı Hakk'a bir Şükr-ü Manevî, hem Nimetin bereketlenmesine bir vesile olduğunu.. israf ise; Mün'im-i Hakîkî'nin Nimetlerine bir hürmetsizlik ve bir tahkir olmakla, vahim neticeleri bulduğunu beyan eder.

İKİNCİ NÜKTE: Vücut-u beşer bir saray, mide bir efendi, ağız-daki kuvve-i zaika bir kapıcı, et'imenin verdiği lezzetler birer bahşış olduğunu göstererek; vücudun idaresi İktisad ile temin edildiğini, israf ise müvazenesizliği ve hastalıkları tevlid ettiğini beyan eder.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Kuvve-i zaika, maddî cesede inhisar etmekten ziyade; Akla, Ruha ve Kalbe baktığından, israf etmemek, zillet ve sefalete düşmemek ve o kuvve-i zaikayı taşıyan lisani Şükürde istimal etmek şartıyla leziz taamların tercih ve takib edilebileceğini; ve bu Hakikat, hârika Kuvve-i Kudsîye sahibi Şâh-ı Geylanî (K.S.) Hazretlerinin İhya-yı Emvat Keramet-i Azîmesiyle izah edilerek; Ruh cesede, Kalb nefse, Akıl mideye hâkim olduktan sonra, Şükrün münteha derecelerine väsil olmakla mümkün olduğunu beyan eder.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: İktisad Sebeb-i Bereket olduğundan muktesidlerin hayatları İzzetle geçtiğini; israf edenlerin her vakit sefalete, hattâ dilenciliğe kadar düşüklerini, hattâ Haysiyet ve Namuslarını ve hattâ Mukaddesat-ı Diniyelerini bile feda ettiklerini; ve İktisadın menafi'-i azîmesini ve israfın dehşetli zararlarını ve sehavetin güzelliği içinde bir oduncu ihtiyarın istiğnasını zikrederek, İktisadın Kiymet ve İzzetini, sehavetin fevkine çıkarır.

BEŞİNCİ NÜKTE: Gayet merak-aver bir bal vakasıyla, İktisad-daki İzzet ve Bereketin ve israftaki sefalet ve mahrumiyetin bir Sırrını, pek Hakikatlî bir surette izah eder.

ALTINCI NÜKTE: Hıset ile, hısetten ayrı olan İktisad haslet-i memduhasını, Hazret-i Ömer'in oğlu Hazret-i Abdullah'ın (R.A.) bir vakasıyla öyle izah eder ki; İktisadın hıset olmadığını ve israftan ayrı olan sehayetin derece-i kemalini gösterir.

YEDİNÇİ NÜKTE: İsraf hırsı, hırs kanaatsizliği, kanaatsizlik haybet ve hasareti ve hem İhlasi kaçırırmakla A'mal-i Uhreviyeyi zedelemek gibi üç mühim neticeyi tevlid ettiğini; ve zekâvetleri yüzünden maruf ediblerin dilenciliğe kadar tenezzül ettiklerini ve bir kısım Âlimlerin hırs yüzünden dîk-i maişete giriftar olduklarını temsillerle o kadar güzel izah eder ki, fevkinde beyan ve izah tasavvur edilemez.

H Ü S R E V

Y İ R M İ N C İ L E M ' A : 148-158

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ

ilâ âhir.. Âyet-i Kerimesiyle,

هَلْكَ النَّاسُ إِلَّا عَالَمُونَ وَهَلْكَ الْعَالَمُونَ إِلَّا عَالَمِلُونَ وَهَلْكَ الْعَالَمِلُونَ

إِلَّا الْمُخْلِصُونَ وَالْمُخْلِصُونَ عَلَىٰ خَطْرٍ عَظِيمٍ

Hadîs-i Şerifi mucibince, İslâmiyyette İhlas en mühim bir Esas olduğunu Sırrını, hadsiz Nüktelerinden "**Beş Nokta**" ile tefsir ve izah eder.

B İ R İ N C İ N O K T A : "Ehl-i dünya ve ehl-i gaflet ve ehl-i dalalet ve ehl-i nifak rekabetsiz bir surette ittifak ettikleri halde, neden Ehl-i Hak ve Ehl-i Hidayet rekabetli ihtilaf ediyorlar?.." diye vaki' pek mühim ve pek müdhiş ve Ehl-i Hak ve Ehl-i Hamiyeti hakikaten kan ağlattıran bu suale, çok esbabdan yedi sebeb ile cevab verilmiştir. Şöyledir:

Ehl-i Hak ve Ehl-i Hidayetin ihtilafatı; Hakikatsız, zelil olduklarının dan ve himmetsiz, aşağı ve akibeti düşünmeyerek kasır-ün

Sahife No:

nazar olduklarından ve kıskanç ve dünyaya harîs olduklarından olmadığı gibi.. ehl-i gaflet ve ehl-i dalaletin de kuvvetli ittifakları, hakikatlı ve akibeti düşündüklerinden ve yüksek nazarlı olduklarından olmadığını o kadar âlî bir

üslûbla ve hakikatlı bir ifade ile beyan ve izah eder ki; **فَسُبْحَانَ اللَّهِ**, sebeb-

leri bilinmediğinden, her an için üçüz elli milyon fedakâr tebaası bulunan bu âlî İslâmîyet, nasıl olmuş da hepsi yüz elli milyonu tecavüz etmeyen ve ölümden dehşeti korkan üç dört firen hükûmetin elinde esir olmuşlar?.. Hem öyle bir esaretle mahkûm edilmişler ki, -Allah! Allah!- her firsatta öyle dehşetli şenâatlar yapılmış ki; Engizisyon mezalimine Rahmet okutacak işkenceler, bîçare Ehl-i İslâma tatbik edilmiş; gözyaşlarına bedel, damalarından mütemadiyen kanlar akittilmiş; bir değnek cezaya mukabil, Ehl-i Hamiyetin boyunları, gaddar zâlimlerin elleriyle koparılmış, atılmış; o bîçare Müslüman Hamiyet-Perverlerinin bir kısmı darağaçlarına asılmış, hayatlarına hâtime verilmiş, dünyanın ufuklarında merhametsizce teşhir edilmiş.. hem hayat-ı dünyevîleri parça parça edilmiş, hem Hayat-ı Uhreviyeleri zedelenmiş; bir kısmının ise her iki Hayatları ve Saadetleri birden imha edilmiş... Nedendir?.." diye vaki' olacak sualın cevabları, elmas hazinesine değer kıymetindeki bu Risalenin Birinci Noktasının verdiği izahatın neticesinden anlaşılmaktadır.

İşte bu zavallı Müslümanlar Hak ve Hakikat mesleğinde giderlerken, hataya ve yanlış düşmeleri yüzünden İhlasları zedelenmiş, aralarına rekabet girmiş, beynlerindeki İttifak ve İttihad yerine tefrika ve ihtilaf girmiş.. binnetice, bu haller tedavi edilmemiş, bu marazlar tevessü etmiş; bu halleri gören ehl-i dalalet, Ehl-i İslâmın bu ihtilafat ve tefrikasını ganîmet bilmiş, desiselerle Âlem-i İslâma hücum etmişler, zavallı Ehl-i İslâmi pek müdhiş bir esaret altına almışlar, mahvetmek için çalışmışlar. İşte asırlardan beri üçüz elli milyon Ehl-i İslâmi, zincirler altında, her gün, her saat, her an inim inim inlenen haletlerin sebepleri, bu Risalenin Birinci Noktasıyla pek hakikatlı bir surette izah edilmiş. Fakat heyhat! Zaman ve zemin müsaid değilmiş ki, Beş Noktadan yalnız bir Noktası yazılmış; diğerleri te'hîr edilerek, yazılmamış.

H Ü S R E V

Sahife No:

YİRMİBİRİNCİ LEM'A: 159-167

وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشِلُوا وَتَذَهَّبَ رِيحُكُمْ * وَقَوْمُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ * قَدْ أَفْلَحَ
مَنْ زَكِيَّهَا * وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيَهَا * وَلَا تَشْرُوْا بِأَيْمَانِي ثَمَنًا قَلِيلًا

Âyetlerini tefsir eder. Her Amel-i Hayırda, hususan uhrevî Hizmetlerde İhlasın en mühim bir Esas olduğunu bildiren çok kıymetdar bir Risaledir. Bu Risale, evvelâ bu müdhiş zamandaki Kur'an Hâdimleriyle konuşşarak der ki: "Dehşetli düşmanlar karşısında, şiddetli tazyikat altında, müdhiş dalaletler ve savletli bid'alar içinde, sizler gayet az ve gayet zaif ve fakir ve kuvvetsiz olduğunuz halde, gayet ağır ve gayet büyük ve umumî ve Kudsî bir Vazife-i İmaniye ve Hizmet-i Kur'aniye, sîrf bir İhsan-ı İlahî olarak, Cenab-ı Hak tarafından omuzlarınıza konulmuştur. Öyle ise, herkesten ziyade İhlası kazanmağa ve Onun Sırlarını kendinizde yerleştirmeye mecbur ve mükellef olduğunuzu bilmelisiniz. Ve İhlasi zayıf eden esbabdan şiddetle kaçmalısınız.." der.. **ve İhlasi kazanmak için Dört Düsturu beyan eder.**

BİRİNCİ DÜSTUR: "Doğrudan doğruya Rıza-yı İlahîyi maksad yapmalısınız" der.

İKİNCİ DÜSTUR: Rekabetsiz, tahakkümsüz, gîbtasız, ataletsiz, hakikî bir Tesanüd ile, faaliyetlerini umumî maksada tevcih ederek çalışan bir fabrikanın çarkları gibi olmalısınız, der. Ve Saadet-i Ebediyeyi netice veren ve Ümmet-i Muhammediyeyi (A.S.M.) dünya ve Âhirette Sahil-i Selâmete çıkaran bir Sefine-i Rabbaniyede Hizmet ettirildiğiniz için İhlasa, İttifaka, Tesanüde samimiyetle sarılmalısınız diye emreder.

ÜÇÜNCÜ DÜSTUR: Hem birkaç misal ile İhlasın bir Sîrr-ı Mühimmini izah eder ; hem İmam-ı Ali (R.A.) ve Şah-ı Geylânî

Sahife No:

(R.A.) gibi Kudsî, Hârika Kahramanların, Nur Talebelerinin başlarında Üstad ve arkalarında yardımcı olarak, her vakit hazır olduklarının vechini beyan eder.

DÖRDÜNCÜ DÜSTUR: Kardeşler arasında "Tefani" Sırrını, yani "Kardeş Kardeşte fâni olmak" Esasını ikame eder.

Ve İhlası kuvvetlendiren bir vasitanın "**Rabîta-i Mevt**" olduğunu ve zedeleyen sebeplerin "riya ve tul-ü emel" gibi merdud hasletler olduğunu bildirir.

İhlası kazanmanın ikinci sebebi; daima Huzur-u İlahîde olduğunu düşünmektir. Bu suretle hem riyadan kurtulma çaresini, hem kazanılan İhlasta çok meratib olduğunu beyan eder.

Daha sonra, **İhlası kıran sebeplerden** üç maniden **birincisinin "maddî menfaatler"** olduğunu; ve A'mal-i Uhreviyedeki teşrik-i mesaâde muazzam menfaat olduğunu; hem bu uhrevî kazanç, dünyevî şeriklerin kazançları gibi olmayıp, tecezzi ve inkısam etmeden, noksansız olarak, Fazl-ı İlahî ile, teraküm eden Sevab ve yekûnlerinin bir misli, iştirak eden ferdlerin her birinin Defter-i A'maline aynen gireceğini beyan ederek, rekabet ve ihlassızlıkla bu ticaretin kaçırılmamasını tavsiye eder. **Maniin ikincisi**, İhlası kıran ve en mühim bir maraz-ı ruhî olup şirk-i hafiye yol açan "**teveccüh-ü âmme**"den şiddetli kaçmayı ve bu gibi marazlara ehemmiyet verilmemesini ehemmiyetle emreder. **Üçüncü mani**'de de **korku ve tama'** yüzünden gelecek zararlar ile İhlasin kırılacağını bahsederek, bu hususta Hükumat-ı Sitte'de izahat-ı kâfiye verildiğinden, o kıymetdar Risaleye havale edilmekle Hâtîme verilen, şirin ve latif ve çok âlî ve misilsiz ve herkesin muhtaç olduğu bir Risale-i Mübarekedir.

H Ü S R E V

BİR KISIM KARDEŞLERİME HUSUSÎ BİR MEKTUBDUR:167

Bid'aların istilası zamanında, Sünnet-i Seniyeye İttiba'nın ehemmiyetini ve Risale-i Nur'u yazmanın "beş nevi İbadet olduğunu" bildiren kıymetdar bir Mektubdur.

Sahife No:

YİRMİ İKİNCİ LEM'A : 168-175

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بِالْعَالَمِ
 أَمْرٍ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

gibi Ayetlerle, Üç İşaret ile, Risale-i Nur Müellifine ve Risale-i Nur'a aid çoklar tarafından deniliyor ki: "Sen ehl-i dünyanın dünyasına karışmadığın halde, nedendir ki, herbir fırسatta Senin Âhiretine karışıyorlar?.. Hattâ hiçbir hükümet târik-id dünya ve münzevilere karışmıyor?.." mealinde bir suale karşı, gayet güzel cevab veriyor.

BİRİNCİ İŞARET: Risale-i Nur Müellifi ve Risale-i Nur, bütün Ehl-i İmanın, hususan Isparta vilayetinin manevî terakkiyatlarına ve İmanlarının inbisatına mühim bir medar olduğundan; bu sualın cevabını, Din ve Şeriat namına, haklarını müdafaya mecbur olduklarından, dinsizlere karşı müdafaa Vazifesи, insanların, hususan Isparta Vilayetinin insanların hakları olduğunu kat'ı gösterir.

İKİNCİ İŞARET: Tenkid ve istifsarkârane, mimsiz medeniyet tarafından denilen: "Sen neden bizden küstün ve bize müracaat etmiyorsun?.. Halbuki bizim prensibimiz var. Bu asrin muktezası olarak hususî düsturlarımız var. Bunların tatbikini, Sen kendine ve Ehl-i İmana kabul etmiyorsun. Halbuki bu cumhuriyetler devrinde tahakküm ve tegallübü kaldırırmak düsturu var. Halbuki sen, Hocalık ve Înziva perdesi altında nazar-ı dikkati celbetsmeklığın ve hükümetin rejimi hilafına çalıştığını, macera-yı hayatın gösteriyor. Bu Senin halin burjuvalara mahsustur. Bizim, avam tabakasının intibahı ile sosyalizm ve bolşevizm düsturlarını tatbik etmek, işimize yarıyor. Prensiplerimize muhalif ve burjuva denilen tabaka-i havassın istibdad ve tahakkümleri altında Adalet-i Mahzayı kabul etmek ağır geliyor." gibi suallerine karşı:

**Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile imha-yı Hakikat
 Çalış Kalbi kaldır, muktedirsen âdemiyetten.**

Sahife No:

Düsturyula Cenab-ı Hakk'ın Fazl-ı Keremiyle Ulûm-u İmaniye ve Kur'anîyeyi fehmetmek Faziletini İhsan ettiğini; ve bu İhsanı kaldırmağa uğraşan, insan suretinde şeytanlar olduğunu; birkaç mühim misal ile, ehl-i ilhad ve kısmen münafiklar bu fevkalkanun muameleyi hiçbir hükûmet ve hiçbir ferdin tasvibine mazhar olmayan bu muameleye Cumhuriyet Hükûmeti müsaade etmediğini; değil yalnız Risale-i Nur Müellifi, eğer fehmetse nev-i beşer küseceğini ve anasının hiddetlendiğini göstermekle, gayet güzel bir cevab veriyor.

ÜÇUNCÜ İŞARET: İ k i S u a l i n cevabıdır.

B i r i n c i s i : Ehl-i felsefe, zendeka hesabına diyorlar ki: "Bizim memleketimizde bulunan bir adam, mecburi cumhuriyetin kanunlarına inkıyd edecektir. Halbuki Sen, vazifesiz olduğun halde, halkların tevec-cühünü kazanmak istiyorsun." demelerine karşı bir müşkit cevab veriyor ki, onların foyalarını ortaya çıkarıp ne olduklarını gösteriyor.

İ k i n c i S u a l : "Teveccüh-ü nâsı ve mevki-i âmmeyi kazanmak, bizim vazifedarlarımıza mahsus olup, Sen vazifesiz bir adam olduğundan, teveccüh-ü nâsı ve mevki-i âmmeyi size hoş görmüyorum?" demelerine karşı: Eğer insan, bir cesedden ibaret olsaydı, lâyemutane dünyada kalsa ve kabir kapısı kapansa ve ölüm öldürülse; o vakit vazifeler, yalnız maddî askerlik ve idare memurlarına mahsus kalırı. Halbuki böyle manevî ve gayet mühim ve bütün beşeri alâkadar eden bir vazifenin inkârı;

آلْمَوْتُ حَقٌّ Davasını, hergün cenazelerinin mührüyle imza edip tasdik eden otuzbin şahidin şahadetini tekzib ve inkâr etmek ile olur. Madem inkâr ve tekzib etmek muhaldır; öyle ise, manevî hacat-ı zaruriyeye istinad eden manevî çok Vazifeler var olduğunu, güzel ve mühim bir iki temsil ile izah ve isbat eder.

Şu Risalenin Hâtimesinde, "Enaniyetli ehl-i dünyanın her işinde o kadar hassasiyet var ki; eğer şuurları olsaydı, deha derecesinde bir muamele olurdu." diye Ehl-i İmana onların o hassasiyet ve desiselerine aldanmamalarını tavsiye ile, onların bu hali bir istidrac olduğunu haber verir.

K Ü Ç Ü K A L İ

Sahife No:

Y İ R M İ Ü Ç Ü N C Ü L E M ' A : 176-194

Otuzbirinci Mektub'un Yirmiüçüncü Lem'ası olan "**Tabiat Risale-si**"dir. Tabiattan gelen fikr-i küffârı, dirilmeyecek bir surette öldüren ve küfrün temel taşını zîr ü zeber eden ve çok çirkin ve müstekreh ve gayr-i makul mudîl efkârı, insaflı kafilelerden tardedip, çıkaran ve Saadet-i Ebediyenin o hakikathî yollarını pek ehemmiyetli, çok şirin ve gayet zevkli bir surette açarak, Dellileriyle, Bürhanlarıyla isbat eden ve Müellifine ebedî Rahmet okunmasına vesile olan, âlî, gayet kıymetdar bir Risaledir. Bu

Risale, **قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِ الَّهُ شَكُّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ** Ayet-i Kerimesinin bir Tefsir-i Vâzîhi olup, "**Cenab-ı Hak hakkında sek olamaz ve olmamalı**" demekle, Vûcud ve Vahdaniyet-i İlahiyyeyi bedahet derecesinde gösterir. Şu Sırı izahtan evvel, bir İhtar ile, binüçyüz otuzsekiz senesinde ordu-yu İslâmın yunan'a galebesinden neş'e alan Ehl-i İmanın kuvvetli efkârı içine gayet müdhiş bir zendeka fikri girmek üzere iken, o zendeka mefkûresinin başını dağıtmak gayesiyle Ankara'da Arabça olarak tabedilmiş olan bu Risalenin, sonra aynen Türkçeye tercüme edildiğini hatırlatır.

MUKADDEME: İnsanların ağızından çıkan ve dinsizliği işmam eden ve Ehl-i İmanın bilmeyerek istimal ettikleri kelimelerin en mühimlerinden üç tanesini beyan eder.

B i r i n c i K e l i m e : "Evcedethü-l Esbab" yani esbab-ı âlem icad ediyor.

İ k i n c i K e l i m e : "Teşekkele Binefsihi" yani kendi kendine oluyor.

Ü ç ü n c ü K e l i m e : "İkbezathü-t Tabiat" yani tabiat iktiza edip, yapıyor.

Bu üç dehşetli kelimelerin, lâakal doksan muhalatı tazammun eden üçer muhalden dokuz muhal ile, açıkları üç yolu tamamen kapayarak, dördüncü yol olan "**Tarîk-i Vahdaniyet**" ile, bilcümle

Sahife No:

mevcudat, bir Kadîr-i Zülcelal'in Kudretiyle Vücud bulduğunu, hakikî ve letafetli temsilleriyle isbat eder.

BİRİNCİ KELİMЕ : "Evcedethü-l Esbab" Teşkil-i eşya, esbab-ı âlemin içtimaiyla Vücud bulmasının pek çok muhalatından üç tanesini zikreder.

Birinci Muhal : "Her hangi bir zîhayatın İcadı Vâhid-i Ehad'e verilmeyip, esbabdan taleb edilse; bir eczahane-i kübrada mevcud kavanozların içindeki maddelerin garib bir tesadüf eseri veya esen rüzgârların kavanozları çarpıp devirerek içindeki maddelerin akması ve bir yere toplanması" temsiliyle gösterilen vücud-u eşyayı esbaba vermek itikadının hadsiz muhaliyetini, beyan eder.

İkinci Muhal : Mevcudattan bir sineğin İnşası Vâcib-ül Vücud'a verilmeyip, esbab-ı âlem yapıyor denilse; Kâinatın ekserisiyle alâkadar olan bu sineğin herbir zerresini; gözüne, kulağına, kalbine ve cesidine yerleştirmek için, erkân-ı âlemi ve anasır ve tabayii, usta gibi, o sineğin hem zahirinde hem bâtininde çalışırmak lâzım geliyor. Bu muhal, sofestaileri dahi eblehane meslekleri içinde utandırıyor.

Üçüncü Muhal : "Bir Vâhidin Vahdeti varsa, her halde bir elden sudûr ettiği" Kaidesiyle, şu mükemmel İntizam ve şu hassas Mizan ve şu câmi' Hayata mazhar olan bir mevcud, eğer Vâhid-i Ehad'in bir masnuu kabul edilmezse; camid, cahil, kör, sağır, şuursuz, karmakarışık hadsiz esbabın karıştırıcı elli arasında inşa edildiği ve nihayetsiz imkânat yolları içinde gayet mükemmel ve nihayet hassas ve câmi' bir hayatı mâlik olarak vücudu kabul edilse, yüzler muhalı birden kabul etmek imkânsızlığını ve eşekleri dahi eşeklikleri içinde güldürecek derecede Akıldan uzaklığını gösterir.

İKİNCİ KELİMЕ : "Teşekkele Binefsihi" yani kendi kendine teşekkül ediyor. Şu muhalin bâtil olduğunu gösteren çok muhalatlardan üç muhalı, nümune olarak zikrediyor.

Sahife No:

B i r i n c i s i : Her mevcud, basit bir madde olmadığı gibi camid ve tegayyürsüz dahi olmadığından; ve hem de zerrelerden teşekkür ettilmiş gayet acib bir makine ve gayet hârika bir saray olmakla beraber, zahirî ve bâtinî duygularla mücehhez bulunduğundan, Kâinatla alâkası vardır. İşte herbir mevcud Hâlik-1 Külli Şey'e isnad edilmeyip, "kendi kendine teşekkür ediyor" denilse; o vakit herbir mevcudun herbir zeresine, bir Eflatun'a bedel binler Eflatun kadar İlim ve Şuur vermek gibi hurafecilik ve divaneliğin en büyüklerinin ortasına düştüğünü beyan edip, isbat eder.

I k i n c i s i : Herbir mevcud, bilhassa Ferd-i İnsan; birbiri içinde yerleştirilmiş binler kubbeli bir saray ve herbir kubbesi binler zerratın başbaşa vermesiyle teşekkür etmiş acib naklı garib bir San'at-1 Hârika olduğu halde, "Bu masnûat bir Sâni'-i Vâhid'in eser-i san'ati değildir, kendi kendine teşekkür ediyor" denilse, hadsiz ve hudud altına alınmayan zerrat-1 vücudiye adedince muhaller ortaya çıkar ki; bu mefkûre sahiblerini cehlin en müntehasında oturtarak, echeliyetle techil eder.

Ü ç ü n c ü M u h a l : Sâni'-i Zülcelal'in İcadı olan herbir masnu, Kalem-i Kader-i Ezelînin bir Mektubu olmazsa, "esbab-1 âlem İcad ediyor" denilse; o vakit o esbab, evvela o masnuun bedenindeki hüceyrelerinden tut, binler mürekkebat adedince tabiat kalıpları, demir kalemleri ve harfleri ve hattâ bu demir harfleri ve kalemleri ve kalıpları dökmek için birçok fabrikalar ve bu fabrikaların inşası için, keza fabrikaların vücudu lâzım gelir. Ve hakeza bu teselsül gittikçe gidecek.. Bu nâmütenahî muhalati intac eden bu fikri kabul edenler, bu Hakikattan yedikleri silleden ayılıp, bu fikirlerinden vazgeçmelidirler, der.

Ü Ç Ü N C Ü K E L İ M E : "İkbezathü-t Tabiat" yani tabiat iktiza ediyor. Bu idlâl edici mudîl fikrin pek çok muhalatından üç muhalinin

B i r i n c i s i şudur ki: Şems-i Ezelînin Kalem-i Kader ve Kudreti olan alîmane, basîrane, hakîmane San'at-1 İcad, O Zât-1

Sahife No:

Zülcelal'e verilmezse hem kör, hem sağır, hem akılsız, hem düşüncesiz bir tabiat'a verilse; o tabiat, bu masnuatı yapmak için, ya herşeyde hadsiz manevî makine ve matbaaları bulunduracak veya hâdî herşeyde Kâinatı halkedip idare edecek bir kudret ve hikmeti dercedecektir. Bu ise, her bir mevcudda hadsiz bir kudret ve irade ve nihayetsiz bir ilim ve hikmet taşıyacak bir tabiatı veya bir kuvveti ve âdetâ bir ilahi, içinde kabul etmek lâzım gelir ki; bu ise, Kâinattaki muhalatın en bâtili ve hurafenin en yalan bir şekli olduğunu ve Hâlik-1 Kâinat'ın Sîfât-1 Kudsîyesinin Tecelliyatına "tabiat" name verenler, hayvanlardan yüz derece aşağı olduğunu gösterir.

I k i n c i s i : Gayet intizamlı ve mizanlı ve hikmetli olan şu mevcudat, nihayetsiz Kadîr ve Hâkîm bir Zâtîn İcadıdır denilmekse, tabiat'a verilse, o vakit tabiat, nebatatin menşei ve meskeni olan ve nebatata saksılık vazifesini gören bir parça toprakta, milyarlar adedince ayrı ayrı makinaları ve matbaaları yerleştirmeli ki; o toprak, her türlü nebatatın menşei ve meskeni olabilsin ve hayatlarına lâzım her türlü ihtiyaçlarını muayyen mikdarları dâhilinde verebilsin. İşte bu hurafeyi ve hadsiz muhalati netice veren bu mefkûreyi taşıyanların eşekliklerine bakarak, yüzlerine tükürerek, der: Bu suubetli ve müşkilâthi acib muhalatın, nasıl sühuletli vücûda inkîlab ettiğilarındaki suale hakikatlı ve gayet makul bir cevap verilmiştir.

Ü ç ü n c ü s ü : İki misali var.

B i r i n c i s i : Hâlî bir sahrada kurulmuş gayet mükemmel ve müzeyyen bir saraya giren vahsi bir adamın misaliyle izah edilen bir Hakikattır. Şöyle ki: O saraydan daha muntazam, daha mükemmel ve her tarafı Mu'cizat-1 Hikmetle doldurulmuş olan şu Âlem sarayının içine, Uluhiyeti inkâr eden vahsi tabiiyunlar girerler. Gördükleri mevcudatın, daire-i mümkünât haricinde olan Zât-1 Vâcib-ül Vücud'un Eser-i San'ati olduğunu düşünmeyerek; daire-i mümkünât içinde bulunan ve Kudret-i İlâhiyenin tebeddül ve tegayyür eden icraat Kanunlarının bir defteri hükmünde Mecmua-i Kavanin-i Âdetullahâ ve bir Fîhrîste-i San'at-1 Rabbaniye olan İlâhî kanunlara yanlışlıkla

Sahife No:

"tabiat" namını verip, eşyanın İcadını ona tahmil ederek, öylece ahmakane bir bâtil yola girerler ki, ahmaklığın müntehasında en büyük ahmaklık nişanını göğüslerine kendi elleriyle takarlar.

Ü ç ü n c ü M u h a l i n i k i n c i m i s a l i : Gayet muhteşem bir kişlaya ve gayet muazzam bir Câmiye giren vahşi bir adamın misaliyle temsil edilen ikinci bir Hakikattır. Sultan-ı Ezel ve Ebed'in hadsiz cünudunun muhteşem bir Kışlası ve muazzam bir Mescidi olan şu Kâinata, tabiat fikirli münkirler girerler. Bakarlar ki; bütün mevcudat iş başında vazifedeler. Sâni-i Zülcelal'in Zât-ı Akdesinden i'raz ettiklerinden, Hâlik-ı Zülcelal'in bir Cilve-i Rabbaniyesi olan Kuvvetini müstakil bir kadir telakki ederek Manevî Kanunlarını birer maddî madde tasavvur etmekle beraber, o Kanunların ellerine İcad vererek "tabiat" namını taktiklarından, bütün gördükleri şu hârikulâde mevcudatı tabiata isnad edip, vahşilerin en vahşisi olduklarını ilân ederler.

İşte taksim-i aklî ile; mevcudun Vücut bulması için dört yoldan başka yol olmadığından, bu yollar hadsiz ve hesabsız muhalleri îcab eden dokuz muhal ile kapatılarak, bilbedahe ve bizzarure, dördüncü yol olan Vahdet yolu katî bir surette sabit olur. Ve herbir mevcudun Vücudu, doğrudan doğruya Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un Dest-i Kudretinden çıktığını ve Semavat ve Arz, Kabza-i Kudretinde olduğunu gösterir. Esbab-perest ve tabiata sapanların gittikleri ve göremedikleri yollarının iç yüzünü gösterdikten sonra onları insafa davet eden ve mesleklerini terkettiren gayet izahlî ve çok şirin ve gayet latif bir beyandan sonra, sorulan iki şübheli sualın birincisine, "Redd-i Müdahale ve Men'-i İştirak Kanunları'nın muktezasıyla; ikincisine de Hâlik-ı Zülcelal bütün bütün Hikmetine zîd olan Netice-i Hilkti ve Semere-i Kâinatı abesiyyete çeviren ve Hikmet-i Rububiyetini inkâr ettirecek bir tarz olan mahlukatın İbadetlerini ve bilhassa İnsanın Şükür ve Ubudiyetini başkalara vermeye rıza göstermediği gibi, müsaade dahi etmediğini izah eden gayet güzel cevaplarla mukabele edilmiştir.

Hâtimesinde, tabiat fikr-i küfrîsini terkeden ve İmana gelen zâtın, merak-aver üç sualinden:

Sahife No:

Birincisi: "Tenbelliklerinden dolayı Namazı terkedenlerin Cehennem gibi bir azab ile tehdid edilmelerinin sebebi nedir?.."

İkincisi: "Gözle görülen bu nihayet derecede mebzuliyet ve İcad-ı Eşyadaki intizamlı suret, hem Vahdet yolundaki nihayet derecede kolaylık ve sühulet, hem Nass-ı Kur'anla

مَا خَلَقْتُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنْفُسٌ وَاحِدَةٌ وَمَا آمَرْتُ السَّاعَةَ
إِلَّا كَلْمَحُ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ

gibi Âyetlerin nihayet derecede gösterdikleri kolaylığın Sırı ve Hikmeti nedir?.."

Üçüncüüsü: "Kâinat fabrikasının işletirilmesi bir terkib ve tahlil neticesi olduğunu ve hiçten birşey i'dam edilmediği gibi hiçten birşey de İcad edilmez diyen feylesofların bu sözleri nasıldır?..." demesine karşı, pek dakik ve çok derin ve gayet yüksek ve çok geniş ve nihayet derecede mukni' ve müşkit olarak serdettiği Delail-i Akliye ile, esbaba tapan ve tabiat bataklığında boğulanları kurtaran ve halen o mesleklerinde bulunanları utandıran gayet hakikatlı ve musîb cevaplar vardır.

H Ü S E Y İ N

Y I R M I D Ö R D Ü N C Ü L E M ' A : 195-204

"Dört Hikmet"i hâvidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَا زَوَاجٌ كَوَبَنَاتِكَ وَنِسَاءٍ
الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيَّهِنَّ

ilh. gibi Âyetlerle, Kur'an-ı Hakîm Tesettürü emrediyor. Sefih ve mimsiz medeniyetin ise, Kur'anın bu Hükümüne karşı muhalif gittiğini ve Tesettürü fitri görmediginden, "bir esarettir" deyip dinsizcesine bir sualine karşı Kur'an-ı Hakîm'in bu Hükümü

Sahife No:

tam yerinde olup, belki esaret olmayıp Tesettürün fitrî olduğunu çok tecrübe ve misallerle izah ve isbat edip, onları iskat.. ve Tesettüre katî emrediyor.

BİRİNCİSİ: Kadınların Fitrati Tesettürü iktiza ediyor. Çünkü Hilkaten zaîfe ve nazik olduğundan, kendi hayatından ziyade çocukların himayeye fitraten bir meyli bulunduğuundan, onu himaye edene karşı kendini güzel göstermek ve nefret ettirmemeye ve ittihama maruz kalmamak için fitrî bir meyli bulunduğu.. hem kadınların ondan altısı ya ihtiyar, ya çirkin olmak cihetile, çirkinliğini herkese göstermek istemediğini.. hem güzelliklerden kendini göstermekten sıkılmayanlar, ancak ondan bir-iki olup, diğerleri ise pis ve şehevanî ve sakil insanların nazarlarından istiskal ettiğinden, kendini göstermek istemediğini.. ve Kur'an-ı Hakîm'in Tesettüre Emri fitrî olmakla beraber, o nazik ve zaîfeyi, bir Refika-i Ebediye olabilmesi için, Tesettürle zahirî ve bâtinî zilletten ve manevî bir esaretten kurtarıyor diye gayet güzel bir cevabla gaddar medeniyeti iskat ediyor.

İKİNCİ HİKMET: Erkek ve kadın arasında şiddetli bir muhabbet, yalnız bu hayat-ı dünyeviyenin ihtiyacından ileri gelmediğini, belki ebedî bir Hayatta ciddî bir arkadaş olmak için, o muhabbeti âhir ömre kadar devam ettiği ve etmesi lâzım geldiği cihetle o kadının, ebedî arkadaşı olan kocasının ebedî arkadaşlığından mahrum kalmamak için Tesettürü kat'iyen ve fitraten iktiza ettiğini; ve sefih, gaddar medeniyetin "gayr-ı fitrî ve esarettir" demelerini iskat etmeye beraber, Tesettüre katî emrediyor.

ÜÇÜNCÜ HİKMET: Aile Saadeti, kadın ve koca mabeyninde bir emniyet-i mütekabile ve samimî bir muhabbetle devam ettiğini; ve tesettürsüzlük o emniyet ve muhabbeti bozduğunu ve kırdığını; ve açık-saçık kadının ondan bir tanesi, kocasından daha iyisini görmediğinden, kendini başkalara göstermek istemediğinden; ve yirmi adamdan ancak bir tanesi karısından daha güzelini görmediğinden, açık-saçıklık ve hayvanî nazarlar o emniyet ve muhabbeti kırdığını; hattâ o hayvanî, süflî ve pis görünmek, akrabalık misilli olanda dahi o

Sahife No:

emniyeti kırdığını; ve o çıplak bacakla görünüş akraba misillü olanda dahi o emniyeti kırdığını; ve o çıplak bacakla görünmesi, akrabanın mahremiyeti dahi gayr-ı mahrem olduğunu gayet kat'î bir surette isbat eder.

DÖRDÜNCÜ HİKMET: Kesret-i nesil her cihetle matlub olup, her millet ve her hükümet buna tarafdar olduğu, hattâ Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm **تَكَاثُرُوا فَإِنِّي أَبْهِي بِكُمُ الْأُمَّةَ** yani "İzdivac ediniz. Ben, sizin çokluğunuzla iftihar ederim." buyurmasını; tesettürsüzlük izdivacı çoğaltmayıp, pek azalttığını, çünkü serseri asrı bir genç dahi refikasının gayet namuslu olmasını istedigini; ve kadın ise, erkeğin çoluk ve çocuk ve malina ve herşeyine dâhilî muhafiz olduğundan, kadında Sadakat ve Emniyet lâzım olduğunu; tesettürsüzlük ve açık-saçıklık ve hayâsızlık ise, o Sadakati ve Emniyeti kırdığından, erkeğe vicdan azabı çektiirdigini ve kadınarda Şecaat ve Sehavet o Sadakat ve Emniyeti ihlâl ettiğini; ve memleketimizin avrupa'ya kıyas edilemeyeceğini, eğer kıyas edilse, neslin za'fina ve kuvvetin sukutuna sebeb olacağını; ve şehirliler köylülere kıyas edilemeyeceğini, çünkü köylüler maişet meşgalesiyle uğraştığından, san'at ile istigal eden şehirliler onlara kıyas edilemeyeceğini ve daha çok Hikmetlerini gayet kat'î isbat eder.

Rüsdü

EHL-İ İMAN ÂHİRET HEMŞİRELERİM OLAN KADINLAR TAİFESİ İLE BİR MUHAVEREDİR: 199-204

Risale-i Nur'un mühim bir esası Şefkat olması.. ve kadınlar taifesinin Şefkat Kahramanları bulunmaları cihetile fitraten Risale-i Nur'la alâkaları bulunduğu.. fakat bazı fena cereyanlarla o kıymetli seciyenin sû'-i istimal edildiğini.. ve kadınların Saadet-i Uhreviyesi gibi, saadet-i dünyeviyelerinin de çare-i yegânesi, Daire-i İslâmiyedeki Terbiye-i Diniye olduğunu izah eden kıymetli bir Mektubdur.

YİRMİBEŞİNÇİ LEM'A: 205-221

Sahife No:

"Yirmibes Deva"yı havidir. Bu Risale,

الذِّيْنَ إِذَا آَاصَابَتْهُمْ مُصِبَّةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

gibi Âyetler, Ehl-i İmanın musibetleri musibet olmadığını, belki bir İhtar-ı Sübhanî ve İltifat-ı Rahmanî olduğunu gösterir gayet mukni' bir Tefsir ve o Ehl-i İmanın on kısmından bir kısmını teşkil eden musibetzedelere karşı manevî bir tiryak ve gayet nâfi' bir eczahane gibi olduğunu, hattâ herbir deva, ayrı ayrı binler çeşit ilâçlar gibi hasiyetlerini gösteren bir eczahane hükmünde ve Kur'an - 1 Mu'ciz - ül Beyan'in Eczahane - i Kübrası olan

وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيُسْقِينِي وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِيْنِي gibi Şifa hakkında

daki üzerî Âyâtın Sîrî-1 Tesirine şifalı, devalı bir mübarek Ma'kes ve bir Mâ-i Zemzeme-i Kur'an hükmünde olduğunu gösterir.

BİRİNCİ DEVA: İnsanın hastalığı zahren bir nevi dert gibi ise de, dert değil, belki bir nevi derman olduğunu ve ömrü sermayesi sıhhat ve âfiyet ve istığnadan gelen bir gafletle zayıf olduğundan, hastalık o zayıflığı meyvedar bir ömre çevirdiğini haber verir gayet güzel bir devadır.

İKİNCİ DEVA: İbadet iki kısım olup, bir kısmı müsbet İbadettir ki, Namaz ve Niyaz gibi malûm İbadetler olup, diğerî menfî İbadettir ki, hastalıklar insana aczini, za'fini hissettirdiğinden, hâlis, riyasız manevî bir İbadet olduğunu.. ve bu hastalıkların, Allah'tan şekva etmemek şartıyla, Mü'min için bir dakikası bir saat hükmüne geçtiğini.. ve bazı Kâmillerin hastalıklarının bir dakikası bir gün İbadet hükmüne geçtiğini Rivayet-i Sahîha ve Keşfiyat-ı Sadîka ile sabit olduğunu bildirir gayet mühim bir devadır.

ÜÇÜNCÜ DEVA: İnsan bu dünyaya keyf sürdürmek ve lezzet için gelmediğine, mütemadiyen gelenlerin gitmesi ve gençlerin

Sahife No:

ihtiyarlanması ve mütemadiyen zeval ve firakta yuvarlanması şahid olduğunu.. hem İnsan zihayatın en mükemmel ve cihazatça en zengini olduğundan, geçen lezzetleri ve gelecek belaları düşündüğünden, kederli ve sıkıntılı bir hayat geçirdiğini; hastalık ise, sağlık ve âfiyet gibi gaflet vermediğinden, dünyayı hoş göstermeyip o tahatturların elemlerinden vazgeçirdiğinden, hiç aldatmaz bir Vaiz ve bir Mürşid hükmünde olduğunu gösterir bir mübarek devadır.

DÖRDÜNCÜ DEVA: İnsan, hastalıktan şekva değil, hastalığa sabretmesi lâzım olduğunu gösterir. Çünkü o, cihazatını kendi yapmayıp ve başka bir yerden de satın almadiğinden; ve Mülk Sahibi, bahçesini çapalamak, bellemek ve budamak gibi ezalarla, o sayede güzel bir mahsul aldığından; o eza, o bağın hakkında eza değil, belki mahsulünün yetişmesine medar olduğundan, şikayeteye hiç hakkı olmadığını gösterdiği gibi; İnsanın da, hastalıkla yapılan Tasarruftan şikayet değil, tahammüle mecbur olduğunu, şiddetli olduğu zaman "**Ya Sabur**" deyip, Sabır ile mukavemet edileceğini haber veriyor.

BEŞİNCİ DEVA: Bu zamanda, hususan gençler hakkında; hastalık o gençleri gençlik sarhoşluğundan men'ettiği için, onların hakkında o hastalık, manevî bir sıhhat ve âfiyet olduğunu haber verir gayet şirin bir devadır.

ALTINCI DEVA: Musibetin gitmesiyle manevî bir lezzet geleceğini gösterir. Çünkü "**Elemin zevali lezzettir**" diye, o elemli musibetler, zeval ile Ruhta bir lezzet irsiyet bıraktığını gayet güzel haber verir mühim bir devadır. Hattâ bu devanın ehemmiyetindendir ki; te'lifatında iki kerre aynı numara tekerrür etmesi ve öylece kaydedilmesi, ehemmiyetini isbat eder.

YEDİNCİ DEVA: Hastalık, İnsanın sıhhatindeki Nimet-i İlahiyenin lezzetini kaçırıyor, bilakis tattırıyor. Çünkü bir şey devam etse tesirini kaybeder, usanç verir. Hattâ Ehl-i Hakikat demişler:

إِنَّمَا الْأَشْيَاءُ تُعْرَفُ بِاَضْدَادِهَا yani "**Herşey ziddıyla bilinir**" "**Soguk olmazsa hararet anlaşılmaz**" diye makul ve şirin bir devadır.

Sahife No:

SEKİZİNCİ DEVA: Hastalık, İmanlı bir İnsanın Âhiretini geri bırakmıyor, belki daha ziyade terakki ettiriyor. Çünkü hastalık, sabun gibi, günahları siler, temizler; güzel bir Keffaret-üz Zünub olduğu Hadîs-i Şerifle sabit olduğunu; hem İmanlı olan bir İnsanın maddî hastalığı manevî hastalıklardan kurtardığını; şahs-ı zahirîsinin hatasıyla şahs-ı manevî hasta olduğundan zahir hastalığı o hatalardan geri koyup, manevî İstîğfara sebeb olduğundan, o maddî hastalık çok büyük bir hazine olduğunu bildirir.

DOKUZUNCU DEVA: Cenab-ı Hakk'ı tanıyan bir İnsan için, ölüme sebeb olan hastalıktan korkmak olmadığını; ve ölüm, İnsanın tanıdığı ve bildiği bütün Ehl-i İman olan ahbablarına kavuşmak olduğunu; hem ölüm mukadder olup, bazan hastalıkların yanındaki sağ insanların ölmesi ve hastaların sağ kalması; hem ölüm, Vazife-i Hayattan bir paydos ve bir rahat olduğunu ve ehl-i dalalet için gayet korkunç bir zulümât-ı ebediye olduğunu bildiren gayet mülayimane güzel bir devadır.

ONUNCU DEVA: İnsanın hastalığı, merak ettikçe gayet ağırlaşacağı, hususan evhamlı bir hastanın bir dirhem zahir hastalığı, merak vasıtısıyla on dirhem olacağını, hem merak da ayrıca bir hastalık olduğunu haber veren mühim bir devadır.

ONBİRİNCİ DEVA: Hastalık İnsana hazır bir elem verdiginden, evvelce geçirmiş olduğun hastalıktan sonra hiçbir elem kalmayıp, hemen lezzeti bu âna kadar devam ettiğini hatırlayıp, o andaki hastalığın hazır eleminden kurtulmak ile, bulunduğu dakikadan sonra zamanın nasıl geleceğini bilmediğinden, ondan korkmamak lâzım olduğunu; hem yok bir zamanda, yok bir eleme, yok bir hastalığa Vücut rengi vermek manasız olduğunu; ve Sabır kuvvetini sağa ve sola dağıtmak faide vermediğinden, bütün kuvvetiyle hazır zamana dayanmak lâzım olduğunu haber veren en a'lâ bir devadır.

ONİKİNCİ DEVA: Hem İnsan hastalık sebebiyle İbadet ve Evradından mahrum kaldığına teessûf etmemesine; Sabır ve Tevekkül ve Namazını kılmak şartıyla, o hastalıkta, İbadet ve Evradının Sevabı aynen ve daha hâlis bir surette verileceği

Sahife No:

Hadîşçe sabit olduğu; ve İnsan o sayede aczini ve za'finı bildiğinden, bütün cihazatının lisan-ı hal ve lisan-ı kaliyle Dergâh-ı İlahiyeye iltica etmesine

sebeb olduğundan, **قُلْ مَا يَعْبُوْعُ اِبْكُمْ رَبِّ لَوْلَا دُعَاَوْتُكُمْ** Sırrını anlat-tığından, şikayet değil, şükretmek lâzım olduğunu gösterir.

ONÜÇÜNCÜ DEVA: Hastalıktan şikayet edilmeyeceğini; ve hastalık bazılarına bir Define olduğunu; ve ecel muayyen olmadıgından, her vakit havf ve rica ortasında bulunmak lâzım olduğunu; ve ölüm İnsanı gaflet içinde yakalamak ihtimali bulunduğuandan, hastalık onun Âhiretini düşündürmek cihetile gayet güzel bir Nâsih olduğunu gösterir mühim bir devadır.

ONDÖRDÜNCÜ DEVA: Hem Ehl-i İmanın göz hastalığı perdesi altında -yani kör olmasında- pek mühim bir Nur ve manevî büyük bir göz olup, birkaç sene dünyanın hazinane fâni bir güzellikini fâni bir surette seyredecek fâni bir göze bedel, kırk göz kuvvetinde ebedî gözler ile ebedî bir surette Cennet'te Cennet Levhalarını seyretmesi daha evlâ olacağını beyan eder.(Haşıye)

ONBEŞİNCİ DEVA: Hastalığın suretine bakıp "ah!" eylemek caiz olmadığını, belki manasına bakılsa "oh!" diye manevî lezzetler akitacagını; çünkü manevî Sevab lezzeti olmasaydı, Cenab-ı Hak en sevdigi Kullarına hastalığı vermezdi diye Hadîs-i Şerifte

اَشَدُ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْيَاءَ ثُمَّ الْأَوْلَيَاءَ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ

(Haşıye): Bu Devanın Tesirindendir ki: Misafireten bir köye gittiğimde; orada gözsüz Mehmed Ağa isminde bir zât, gözünün hastalığından şikayetü üzerine, yanında bulunan Hastalar Risalesi'nin Ondördüncü Devasını okuyunca, onun manevî Tesiriyle o zât dedi: "Keşki ben bu Sevabı ve manevî bu kazancı; bana açan bu hastalığımdan şikayet etmemeydim." diye nedametkârane, bir Şükür kapısına döndü. Onun için o hastalık, onun hakkında bir Rahmet-i İlahiye olduğunu katî anladı.

Sahife No:

-ev kema kal- Hadîs-i Şerifinin Sırrını; ve bazı hastalıklar Şehid makamını kazandıracağını, bahusus kadınların lohusa zamanında kırk gün zarfında vefat ederlerse Şehid olacaklarını en güzel bir surette haber verir.

ONALTINCI DEVA: Hastalık, hayat-ı içtimaiye-i insaniyede en mühim olan Hürmet ve Merhameti telkin ettiğini, çünkü sıhhat ve âfiyet, nefis-i emmareye, her cihetçe istığna gösterdiğinden; hastalık, o istığna yerine Hürmet ve Merhameti hissettiğinden, rikkat-i cinsiyesine karşı bir Şefkat celbetmeye vesile olacağını gösteren gayet güzel ve en şirin ve lezzetli bir devadır.

ONYEDİNCİ DEVA: İnsan, hastalık vasıtısıyla, Hayrat yapamadığından müteessir olmak caiz olmadığını; çünkü en mühim Hayrat hastalıkta dahi bulunduğu, hattâ hastalara bakmak bile en mühim Hayır ve Sadaka hükmüne geçeceğini; çünkü İmanı olan bir hastanın hatırını sormak ve güzel teselli etmek, hususan ana ve baba olsa, onların Dualarını kazanmak en a'lâ bir Hayrat ve Sadaka olduğunu, pek mühim bir tarzda gösterir.

ONSEKİZİNCİ DEVA: İnsan şükrii bırakıp şekvaya gitmeye ve bir Hakkının zayı'ı olmasından şikayet'e hiç hakkı olmadığını; çünkü Senin üstünde Cenab-ı Hakk'ın çok Nimetleri olmak cihetileyle, onların Şükür hakkını îfa etmediğinden dolayı Cenab-ı Hakk'a karşı bir haksızlık ettiğini; hem sen sıhhat noktasında kendinden aşağıdaki bîçarelere bakmak lâzım olduğunu, yani bir parmağın, bir elin, bir gözün yoksa; iki parmağı, iki eli, iki gözü olmayanlara bakmak lâzım olduğunu, çünkü sen hiçlikten Vücuda gelip, taş, ağaç ve hayvan olmayıp İnsan olup İslâm Nimetini ve sıhhat ve âfiyet görüp yüksek bir dereceye nail olduğun halde, bazı arızalarla ve kendi sû'-i ihtiyarınla ve sû'-i istimalinle elinden kaçırıldığı ve elin yetişmediği Nimetlerden şekva etmek, sabırsızlık göstermek bir küfran-ı nimet olduğunu gösterir bir devadır.

ONDOKUZUNCU DEVA: Cemil-i Zülcelal'in bütün İsimleri, "Esma-i Hüsnâ" Tabir-i Samedanîsiyle güzel olduklarını

Sahife No:

ve mevcudat içinde en latif, en câmi' Âyne-i Samediyet de Hayat olduğunu; ve güzelin âynesi güzel olduğunu; ve güzelliklerini gösteren güzelleşeceğini ve o âyneeye de O Güzelden ne gelse, güzel olduğunu; ve Hayat daima sıhhat ve âfiyet ve yeknesak gitse, nâkis bir âyne olacağını; ve hastalık bir uzvun etrafında, Sâni'-i Hakîm sair âzaları o uzva muavenetdarane teveccûh ettirip, nakışlarını ve Vazifelerini göstermek için o hastalığı misafireten gönderip, Vazifesi bittikten sonra yerini yine âfiyete bırakıp gittiğini isbat eder.

YİRMİNCİ DEVA: Hastalık iki kısım olup; bir kısmı hakikî, bir kısmı vehmî olduğunu; hakikî kısmına Şâfi-i Zülcelal Küre-i Arz Eczahane-i Kübrasında her derde bir deva istif ettiğini; ve o devalar ise, dertleri istediginden, onları istimal etmek meşru olduğunu, fakat devanın tesirini Cenab-ı Hak'tan bilmek lâzım olduğunu; vhmî hastalığa ehemmiyet verilmeyeceği, ehemmiyet verildikçe fazlalaşacağını, ehemmiyet verilmmezse hafif geçeceğini güzel bir temsil ile isbat eder.

YİRMİBİRİNCİ DEVA: Hastalıkta maddî bir elem olup, o elemi izale edecek manevî bir lezzet ihata ettiğini; ve zahren peder ve vâlide ve akrabaların şefkatleri, onun etrafında hastalık cazibesiyle, ona karşı muhabbetdarane baktığından, o elem çok ucuz düştüğünü; maddî ve manevî çok yardımcıları bulunduğuandan, şikayet değil, şükretmek lâzım olduğunu isbat eder.

YİRMİİKİNCİ DEVA: Nüzul gibi ağır hastalıklar, Mü'min için pek mübarek sayıldığını; ve Ehl-i Velayetçe Mübarekiyeti meşhud olduğunu; ve Cenab-ı Hakk'a vâsil olmak için iki esasla gidildiğini; nüzul gibi hastalıklar ise, o iki esasın hâssasını verdigini; o iki esasın birisi; "Rabîta-i Mevt" (yani dünyanın fâni olduğunu bildiği gibi, kendinin de fâni ve Vazifedar bir misafir olduğunu gösterir.) İkincisi: Nefs-i emmarenin ve kör hissiyatın tehlikelerinden kurtulmak için, bir kısım Ehl-i İman çilelerle nefس-i emmareyi öldürdüklerinden, Hayat-ı Ebediyelerini bu suretle kazandıklarını; ve nüzul gibi hastalıklarda aynı o hâssa bulunduğuandan, o hastalık onun için gayet ucuz düştüğünü isbat edip gösterir.

Sahife No:

YİRMİÜÇUNCÜ DEVA: Hastalık, gurbette ve kimsesizlikte bulunduğu zaman, o kimsesizliği cihetiley, kendine en katı kalblerin dahi rikkatini celbettiğini; ve Kur'anın bütün Surelerinin başlarında

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ Sifatiyla Kendini bize takdim eden ALLAH, bir Lem'a-i

Şefkatıyla, umum yavruların yardımına vâlidelerini koşturduğunu; ve her baharda, bir Cilve-i Rahmeti ile Nimetlerini bize gönderdiğini; ve o Nimetlere nail olmak, İman ve İntisabla ve Onu tanımakla olduğunu; ve o gurbet ve kimsesizlikteki hastalık ise, Cenab-ı Hakk'ın Nazar-ı Merhametini celbettireceğini, ehemmiyetli haber verir.

YİRMİDÖRDÜNCÜ DEVA: Masum çocuklara ve masum gibi ihtiyar hastalara bakan ve hizmet edenlerin hakkında uhrevî büyük bir ticaret olduğunu; ve o nazik çocukların hastalıkları, ilerde hayat-ı dünyanın dağdaşalarına tahammül için birer Şîringa-i Rabbaniye olduğunu; ve o Şîringalardan gelen Sevab ve Ücret, onlara bakanların ve bilhassa vâlidelerinin Defter-i A'maline yazıldığını; ve bu Hakikatın Ehl-i Hakikatça meşhud olduğunu; ve bilhassa ihtiyar peder ve vâlide ve akraba gibi ihtiyarların Dualarını almak, Âhiretin Saadetine medar olduğunu; ve onlara bakanların da, ilerde kendi evlâdlarından aynı vaziyeti göreceğini ve bakmadıkları cihetle, neticede Azab-ı Uhrevî olduğu gibi, dünyaca da çok felâketlere maruz kaldıkları ve kalacakları vukuat ile sabit olduğunu; ve akrabası olmazsa bile, yine onlara bakmak İslâmiyetin iktizasından olduğunu gayet katî isbat eder.

YİRMİBEŞİNCİ DEVA: Bütün hastalıkların gayet nâfi' ve manevî bir devası ve Hakikî ve Kudsî bir Tiryaki ise, İmanın İnkişafı olduğunu; Tövbe ve İstiğfar ve Namaz ve Ubudiyet ile, o Tiryak-ı Kudsî olan İman ve İmandan gelen İlâcın istimal edilmesi lâzım olduğunu; ehl-i gafletin zeval ve firak darbeleriyle yaralanan manevî büyük dünyalarının tedavisi, Kudsî bir Tiryak olan İmanın Şifa vermesiyle yaralardan kurtulacaklarını ve o İman İlâcının tesiri ise Feraizi yapmak ile olduğunu; ve sefahet ve hevesat-ı nefşaniye ve lehviyat-ı gayr-ı meşrua, o tiryakın tesirini men'ettigini göze gösterip, gayet katî bir surette izah ve isbat eder.

YİRMİ ALTINCI LEM'A: 222-267

كَهِيمَعْصَ دِكُرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَاً إِذْ نَادَى رَبَّهُ بِنَدَاءٍ حَفِيَّاً قَالَ
 رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظُمُ مِنِّي وَأَشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَذَ
 أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيَّاً

Yirmialtinci Lem'a, "Yirmialtı Rica"dır.

BİRİNCİ RİCA: Herşeyin Aslı, Nuru, Ziyası, Menbaı, Madeni, Çeşmesi İman olduğunu; herseyden evvel, o kudsî, münezzeħ, muallâ Nuru kazanmaya çalışmak lâzım geldiğini beyan eden kıymetli, İcazlı bir Ricadır.

İKİNCİ RİCA: Hakikatta sabi hükmünde olan ihtiyarlar, ihtiyarlıkta Hâlik-ı Rahîm'e İman ve İntisab ve İtaatla, sabiler gibi İsimlerinin mazharı olacağını tebşir eden Nur-efşan bir Hakikattir.

ÜÇÜNCÜ RİCA: Nev-i beşerin ister istemez mübtela olduğu Sevkiyat-ı Berzahiye ve İnkılabat-ı Uhreviyede, İki Cihanın Serveri ve Enbiyanın Seyyidi ve Rahmet ve Merhamet-i İlahiyyenin Timsali olan Peygamber-i Zîşanımız Habibullah Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sünnet-i Seniyesine İttiba ile Selâmet ve Necat bulunacağını beyan eder.

DÖRDÜNCÜ RİCA: Dünyadan alâkaları kesilmeye başlayan ihtiyar ve ihtiyarelerin, yakınlaştıkları kabir kapısını düşündükleri ve o zahren karanlıklı görünen Âlemleri, Nuruyla tenvir eden ve aydınlatılan ve İnsana bir Harfi on Sevab ve Hayır; ve bazan yüz ve bazan bin Sevab ve Hayır kazandıran ve Hazine-i Rahmetin miftahi olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ı Nur-u İman ile dinleyip, Evmirine İtaat ve Nevahisinden içtinab edenlerin Âlem-i Ebedîde müferrah olacaklarını müjdelemekle, çok kuvvetli bir Rica kapısını gösterir.

BEŞİNCİ RİCA: Her ferdde ve her şahista cüz'î-külli tesirini gösteren Teselli - i İman - i BilÂhiret , ihtiyarlara daha azîm

Sahife No:

ve kuvvetli bir Rica ve Teselli verdiği için, ihtiyarlığı emniyetli bir Sefine-i Rabbaniye bilip sevmek ve hoşnud olmak ve Cenab-ı Hakk'a Şükür ve Hamd edilmesini tavsiye eder.

ALTINCI RİCA: Nur-u İman ile, Kâinatın tabakaları ve arzin mevcudatı ve mahlukatı, munis birer arkadaş gibi Hâlik-ı Rahîm'e şehadet edip, gurbet ve vahşeti ve zulmeti izale ettiği gibi; ihtiyarlıklı, hayatıla refakat eden şeylerin müfarakat zamanında Kitab-ı Âlemin harfleri sayısınca şahidleri; ve zîruhların Medar-ı Şefkat ve Rahmet ve Înayet olan cihazatı ve mat'umati ve Nimetleri adedince Rahmetin delilleri bulunan ve en makbul bir Şefaatçı olan acz ve za'fin dûrbînyle ve ihtiyarlık gözüyle görüleceğinden, ihtiyarlıktan küsmek değil, ihtiyarlığı sevmekle, Rica yolunu gösterir.

YEDİNÇİ RİCA: Fâni dünyaya eblehane bâki süsü veren ve payitaht-ı hükûmette görülen bina-yı evhamı altı cihetten çürüttüp, dalaletten gelen müdhiş zulmeti, Nur-u Kur'an ve Sîrr-ı İman ile dağıtıp, bîçare musibetzede ihtiyarları evham ve şübehat vâdilerinden çıkarıp Sahil-i Selâmete ve Rahmet-i Rahman'a yetişiren Mücahid bir Ricadır.

SEKİZİNCİ RİCA: Cenab-ı Hak Kemal-i Keremiyle ve nihayetsiz Re'fet ve Şefkatıyla, Ebed ve Ebedî bir Hayat için halkettiği nev'-i insanı nisyan - 1 mutlaktan kurtarmak için , Kur'an - 1 Azîmüşşân 'da

كُلْ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ Ferman-ı Kudsiyesiyle her nefsin ölümünü haber verdiği gibi, o ölümün bir emaresi ve bir müjdecisi ve İnsanın daimî arkadaşı ve hocası olan saçlarının ağarmasıyla, başı aşağı olmağa hazırlanmış olan ve gaflete daimî meyyal ve fâniye mübtela olan İnsani, Sîrr-ı İman ve Nur-u Kur'an ile gaflet uykusundan ikaz edip, kuvvetli bir Rica düsturunu eline verir.

DOKUZUNCU RİCA: Acz ve za'fi bilfiil tadan ve hissiyat cihetinde çocuklar ve yavrular hükmüne geçen ihtiyarlık Rahmet ve Înayet-i İlahiyyenin celbine vesile olduğu gibi, Emr-i Kur'an ve İşaret-i Nebeviye ile (A.S.M.) küçükleri, hürmet

Sahife No:

ve Merhamet ve Şefkatle emirber neferler gibi etrafında toplayan ve bu suretle hem Hâlik-ı Kerim'in Teveccühüne mazhar, hem İnsanların Hizmet ve yardımına medar olan ihtiyarlıktan razı olmakla, Rica kapısını açar.

ONUNCU RİCA: Kur'an-ı Hakîm'in Nuruyla, Hakikat ve vaki'-ül hal olan mevt, hayatı tercih edilmiş sevildiği gibi; Âlem-i Berzahta olan emvâtin, elbette dünyada muvakkat misafirler olup, onlar da oraya gidecek olan insanlardan ziyade ünsiyet ve ülfete lâyik olduğu, İmanlı ihtiyarlık gözüyle yakînen müşahede edildiğinden; İmanlı ihtiyarlığın büyük bir Nimet-i İlâhiye olduğunu ve bazan seyr ü sülûk ile Derecat-ı Eviyya gibi yüksek makam ile tebşîr ve müjde ve sürur veren kuvvetli bir Ricadır.

ONBİRİNCİ RİCA: İhtiyarlığın susmaz bir dellâlı olan beyaz kılların ikazıyla, ebedî tevehhüm edilen vücudun, başka bir Âleme namzed olup fâniliği ve bazı vefadar zannedilen vefasızların darbesiyle, bütün alâkadarların Alâka-i Kalbe deðmediði görüлerek, bir melce, bir istinadgâh taharriler neticesinde, Kur'an-ı Hakîm'in Lisanından çikan **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**

Ferman-ı Kudsiyesi imdada yetişip, Kâinatta esbab ve bu asrin yolunu şâşırtan tabiat bataklığının hiçliğini ve asilsiz bir evham-ı küfrî olduğunu gösteren Ayn-ı Hakikat bir iki temsil ile; zerreden şemse kadar, felekten meleğe kadar, sinekten semeğe, hayalden hayatı kadar Kabza-i Tasarrufunda ve İhata-i İlminde olan bir Kadîr-i Ezelî'nin Vücudunu isbat edip, Nur-u İmana vesile olan kuvvetli bir Rica kapısını ihsan eder.

ONİKİNCİ RİCA: Rahmetullahi aleyh Abdurrahman'ın vefatı üzerine,

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَالَّذِي تُرْجَعُونَ

Âyet-i Kudsiyesinin Sîriyya,

إِيَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي إِيَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي! Hakikatıyla,

Sahife No:

فَإِنْ تَوَلُّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Âyetinin Tesellisiyle birtek Cilve-i İnayeti bütün dünya yerini tutan ve birtek Cilve-i Nuru bütün zulmeti izale eden Bâki-i Zülcelal ve Sermedî-i Zulkemal ve Rahîm-i Zülcemal'in Teveccühü bâki ise, yeter. Gidenler Onun Bâki Mülküne gittiğini ve yerlerine aynısı gönderdiğini ve göndereceğini vaki' bir Hakikatla gösterip, ekseriyetle iftirak ve hasrete mübtela olan ihtiyarların yüzlerini bir Bâki-i Zülcelal'e çeviren, zulmeti Nura tebdil eden, Kalblere İman Nuru bahşeden Elektrik-Misal bir Ricadır.

ONÜÇÜNCÜ RİCA: Harb-i Umumî'de Van şehrinin, rus'un istilâ etmesi ve ihrak etmesiyle harabbezâr olması ve ekser ahalisinin şahdet ve muhaceretle kaybolması ve Medrese-i Horhor'un harab olup vefatı içinde, bu memlekette kapanan ve vefat eden bütün Medreselerin, Horhor'un başında duran ve yekpare bir taş olan Van Kal'ası kabir taşı olarak görünmesi üzerine, Van Kal'asının başında, şiddet-i me'yusiyet ve matem içinde iken, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ لَهُ مُلْكُ

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Âyetinin Hakikati tecelli edip; o rikkatlı, hirkatlı, dehşetli hâlâttan kurtarıp; nazarı âfâka, Âyat-1 Kâinata baktırıp, misafir insanların eliyle yazılan sun'î bir mektubun silinmesi yerine, Nakkaş-ı Ezelf'nin herbir Harfinde bir Kitab yazılı, silinmez ve solmaz koca Kâinat Kitabını hediye etmesi ve okutturmasıyla izale edip, bilâhere de Medrese-i Horhor yerine Isparta'yı Medrese; ve müfarakat eden Talebe ve dostlara bedel daha çok Talebe ve dostlar vermesiyle, Sîrr-1 Hikmetini ve Rahmetini ve Şefkatini gösteren bir Rabb-1 Rahîm'in Dergâhına yakınlaşan ve o Dergâhta makbul birer Abd olan İmanlı ihtiyarların dünyanın ehval-i muhavvifanesinden mükedder ve me'yus olmamalarını; o kudsî İmanı ve müsellem İslâmîyeti İhsan eden

Sahife No:

bir Muhsin-i Kerim'e nihayetsiz Hamd ve Şükürle lisانımızın zevkini ve Ubudiyet ve İtaatle Ruhumuzun şevkini tavsiye eden kıymetdar bir Ricadır.

رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ رَحْمَةً وَاسِعَةً

HÂFIZ MUSTAFA

ONDÖRDÜNCÜ RİCA: Ehl-i dünya, Üstadımızı herşeyden tecrid edip, beş çeşit gurbet içinde bulunduğu bir vakitte, gayet kuvvetli bir Aşk-ı Beka ve şiddetli bir Muhabbet-i Vücud ve büyük bir İstiyak-ı Hayat ve hadsiz bir acz ve nihayetsiz bir fakrin kendisinde hükmettiğini görüp, me'yusane olarak başını eğdiği zaman, **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ** Âyet-i Hasbiyesi imdadına yetişerek, "Beni dikkatle oku" demesi üzerine.. günde beş yüz defa okuduğunu ve okudukça bu Âyetin çok kıymetli Nurlarından dokuz mertebe-i Hasbiyenin yalnız İlmelyakîn ile değil Aynelyakîn inkişaf ettiğini...

Birinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye: Ondaki Aşk-ı Beka, Mutlak Kemal Sahibi Zât-ı Zülcelal ve Zülçemal'in bir İsliminin, bir Cilvesinin mahiyetindeki bir gölgesine yaptığı anda, **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ** Âyeti gelerek perdeyi kaldırdığını.. ve kendisindeki Beka lezzetinin ve saadetinin daha mükemmel bir tarzda Bâki-i Zulkemal'in Bekasında ve Ona olan Tasdik ve İmanda bulduğunu hissetmiş ve Hakkalyakîn zevk aldığıni ifade etmiştir.

İkinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye: Üstadımız ihtiyarlık, gurbet ve kimsesizlik ve tecrid içinde bulunduğu.. ve ehl-i dünya desiseleriyle ve casusları ile Ona hücum ettikleri zaman, "**Eli bağlı, zaif ve hasta bir tek adama ordular taarruz ediyor...** Benim için bir Nokta-i İstinad yok mu?" diye Kalbine hitab edip **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ** Âyetine müracaat ettiği zaman,

Sahife No:

bu Âyet Ona: "İntisab-ı İmanî vesikasıyla Kadîr-i Mutlak olan öyle bir Sultan'a intisab edersin ki: Dört yüz bin milletten mürekkeb nebatat ve hayvanat orduları, Onun Emri altında ve Kabza-i Tasarrufunda bulunan hadsiz bir Kudret ve Kuvvet Sahibine dayanabilirsın" diye manevî bir Ders verdiğini.. ve O Dersle değil şimdiki düşmanlara, belki bütün dünyaya meydan okuyabilir bir İktidar-ı İmanî hissettiğini.. ve bütün Ruhuya beraber

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dediğini ifade etmiştir.

Üçüncü Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye: Ebedî bir dünyada ve bâki bir memlekette, daimî bir Saadete namzed olduğunu.. fakat bu Gaye-i Hayal ve Hedef-i Ruh ve Netice-i Fitratın tahakkuku, ancak mahlukatın bütün harekâtlarını ve herşeylerini bilen ve kaydeden bir Kadîr-i Mutlak'ın hadsiz Kudretiyle olabildiğini düşünürken, Kalbine itminan veren bir izah

istediğini.. ve yine O Âyete mûracaat ettiğinde, O Âyet Ona: **حَسْبُنَا** daki

كَانَ ya dikkat edip, Senin ile beraber lisan-ı hal ve lisan-ı kal ile **حَسْبُنَا** yı kimler söylüyorlar diye emredince; bütün nebatat ve hayvanatın lisan-ı hal ile **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** in manasını yâdettiklerini gördüğünü.. ve Kudretin Azamet ve Haşmetini, mevcudatta nasıl temaşa ettiğini ifade etmiştir.

Dördüncü Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye: Kendi Vücudu, belki bütün mahlukatın Vücduları ademe gidiyor diye elîm bir endişede iken, yine bu Âyet-i Hasbiyeye mûracaat ettiğini.. ve İman dûrbîni ile baktığında; ölümün firak değil visal olduğunu.. bir tebdil-i mekân ve bâki bir meyvenin sünbüllenmesi olduğunu beyan etmiştir.

Beşinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye: Hayatın çabuk sönmesi teellümüne karşı, Âyet-i Hasbiyeden aldığı imdad ile der: Hayat, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a baktıkça ve İman dahi Hayata

Sahife No:

Hayat ve Ruh oldukça; Beka bulur, hem bâki meyveler verdiği için, ömrün kısalığına ve uzunluğuna bakılmayacağını izah etmiştir.

Ölü olmayanlar veya diri olmak isteyenler, Hayatın Mahiyetini ve Hakikatini anlamayı arzu edenler, Dördüncü Sha'a'daki bu mertebenin dört Mes'elesine baksınlar, dirilsinler.

Altıncı Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye: Daimî tahribatçı olan zeval ve fena; ve mütemadiyen ayırıcı olan ölüm ve adem, dehşetli bir surette bu güzel dünyayı ve bu güzel mahlukatı hırpaladığını, parça parça edip güzelliklerini bozduğunu görmesi üzerine, fitratındaki aşk-ı mecazî, bu hale karşı şiddetli galeyen ve isyan ettiği zamanda, bir medar-ı teselli bulmak için, bu Âyet-i Hasbiyeye müracaat ettiğinde "Beni oku ve dikkatle manama bak!" demesi üzerine, Sure-i Nur'daki

آَللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

Ayetinin rasadhanesine girip, İmanın dûrbîniyle bu Âyet-i Hasbiyenin en uzak tabakalarına baktığını beyan etmekte ve dûrbînle gördüğü Esrarı zikretmektedir.

Bu güzel masnular, bu tatlı mahluklar, bu cemalli mevcudat; Cemil-i Zülcelal'in Cemal-i Kudsîsine ve nihayetsiz güzel Esma-i Hüsnasının sermedî güzelliklerine âyinedarlık ettiklerini.. ve Risale-i Nur'un Eczalarında çok kuvvetli delillerle bunların izah edildiğini beyan etmektedir.

ONBEŞİNCİ RİCA: Bu Rica Denizli hapsinden sonra, Nurların teksirle basılarak İntişarı üzerine, Fütuhat-ı Nuriyeyi çekemeyen gizli düşman münafiklar; türlü desise ve iftiralarla, hükümeti aleyhe çevirerek, Nur Risalelerini müsadere ettip, tedkik edilmesi neticesinde; değil tenkid edip düşmanlık göstermek, belki tedkik eden memurların Kalblerini de fethederek, tenkid yerine takdir ettiğini.. ve bu hâdise Nur Dershanelerinin genişlemesine sebeb olduğunu.. ve bir müddet sonra gizli din düşmanları, pek âdi bahanelerle, zemheririn en şiddetli günlerinde Üstadımızı tevkif ettirerek; büyük, gayet soğuk, sobasız bir koğusta hapsettilerini.. ve bu hapiste İnayet-i İlahiye ile bir Hakikat inkişaf ederek, Nurların haphane dâhilinde

Sahife No:

ve haricinde İntişar ve Fütuhatından dolayı binlerce şükrettiğini.. ve Ruhuna: "**Sen onların zulmü yüzünden hem Sevab, hem fâni saatlerini bâkileştirmeyi, hem manevî lezzetleri, hem Vazife-i İlmiye ve Diniyeyi İhlas ile yapmasını kazamıyorsun**" diye ihtar edilmesi üzerine, bütün kuvvetiyle **الْحَمْدُ لِلّهِ** diye Dua ettiğini gayet güzel beyan etmektedir.

Bu Ricanın sonunda, Risale-i Nur Talebeleri, İman-ı Tahkikî Kuvvetiyle, bu vatanın her tarafında anarşistliği durdurduğunu.. umumî emniyeti ve asayışi muhafaza ettiklerini.. ve yirmi senedir memleketin her tarafındaki Nur Talebelerinin hiç birisinin emniyeti ihlâle dair bir vukuatlarının bulunmadığını.. ve hattâ insaflı bir kısım zabıta memurlarının "Nur Talebeleri manevî bir zabıtadır, asayışi muhafazada bize yardım ediyorlar.. İman-ı Tahkikî ile Nuru okuyan her adamın kafasında bir yasakçı bırakıyorlar.. emniyeti temine çalışıyorlar.." diye olan itiraflarını.. ve türlü isnad ve iftiralara, Kur'an ve İman Nuruna sed çekmek isteyenlere karşı, Üstadımızın "**Yüz milyon başların feda oldukları bir Kudsî Hakikata, başımız dahi feda olsun. Dünyayı başımıza ateş yapsanız, Hakikat-ı Kur'aniyeye feda olan başlar, zendekaya teslim-i silâh etmeyecek ve**
Vazife-i Kudsiyeden vaz geçmeyecekler إِنْ شَاءَ اللّهُ!" dediğini beyan etmektedir.

ONALTINCI RİCA: Mahrem ve mühim mecmular, hususan Süfyan'a ve Nur'un Kerameterine dair olan Risaleler, zamanı gelince neşredilsin diye saklandığı halde.. bir aramada, o Risaleler bulunduğu yerden çıkarılmış.. ve Üstadımız hasta bir halde tevkif edilerek hapishaneye götürüldüğünü.. ve Üstadımız müteellim ve Nur'lara gelen zarardan müteessir iken, birden İnayet-i İlahiye imdada yetişerek, mahrem Risaleleri okuyan resmî dairelerin, bir Dershane-i Nuriye hüküme geçip Risaleleri takdirle karşıladıklarını ve yine Denizli hapsinde ihtiyarlık, hastalık ve masum arkadaşlara gelen zahmetlerden elem ve teessür içinde iken, birden İnayet-i Rabbaniye yetişerek, hapishaneyi bir Dershane-i Nuriyeye çevirip, bir Medrese-i Yusufiye (A.S.) olduğunu isbat ederek Medreset-üz Zehra Kahramanlarının Elmas Kalemleri ile Nurların intişara başlamasını.. ve gizli düşmanların Üstadımızı nasıl zehirlediklerini.. ve Onun yerine merhum Hâfiż Ali'nin Şehid olarak Berzah Âlemine

Sahife No:

seyahat eylemesi üzerine; hepsi müteellim ve müteessir bir halde iken, yine birden İnayet-i İlahiye imdada yetişerek, Üstadımızdan zehir tehlikesinin geçmesi ve merhum Şehidin kabirde Nurlarla meşgul olarak, sual Meleklerine Nurlarla cevab vermesi.. ve Onun bedeline Denizli Kahramanı Hasan Feyzi Rahmetullahi Aleyh ve arkadaşlarının Hizmete girmesi.. ve mahpusların Nurlarla ıslah olmaları gibi çok emarelerle, İnayet-i Rabbaniyenin yetiştigiini ifade ettikten sonra, gençliğinde âhir ömrünü mağarada geçirmek arzusuna mukabil; bu mağaraların hapisanelere, inzivalara, çilehanelere, mutlak tecrid hücrelerine çevrilip, Yusufiye Medreseleri olarak Kur'an ve İmanın Hakikatlarına mücahidane bir surette Hizmet ettiirdigini.. ve o çileli hapislerde, üç Hikmet ve Hizmet-i Nuriyeye üç ehemmiyetli fayda bulunduğu beyan eden ehemmiyetli bir Ricadır.

YİRMİ YEDİNÇİ LEM'A: 267

Başa bir Mecmuada neşredildiğinden buraya dercedilmemiştir.

YİRMİ SEKİZİNÇİ LEM'A: 268-283

"Yirmisekiz Nükte" olup; bir kısmı bu Mecmuaya dercedilmiş, diğerleri başka bir Mecmuada neşredildiğinden buraya dercedilmemiştir.

YİRMİ İKİNCİ NÜKTENİN İKİNCİSİ: ...268-269

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿١٠﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ
أَنْ يُطْعِمُونِ ﴿١١﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

Âyet-i Kerimesinin gayet güzel ve yüksek manalarından üç vechini icmalen beyan etmiş..

Birinci Vecih: Âyetteki İt'am ve İrzak, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a aid olduğunu..

Sahife No:

İkinci Vecih: Rızka çalışmak bahanesini, Ubudiyete manı' tevehhüm ederek özür bulmak isteyenlere, gayet güzel bir cevab verir. Bu Ayetten kinaye olan mana: "Bana aid olup, Rızıklarını taahhud ettiğim mahlukatıma Rızık yetiştirmek için halkununmamışsınız... Belki asıl Vazifeniz Ubudiyettir. Evamirime göre Rızka çabalamak da bir İbadettir." der.

Üçüncü Vecih: Sure-i İhlas'taki **لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ** Âyet-i Kerimesini misal alarak "Rızk ve İt'am kabiliyetinde olan eşya, İlah ve Mabud olamazlar; Mabudiyete lâyik degiller" manasını beyan etmektedir.

Uykunun nevilerini, vakitlerini ve Sünnet-i Seniyeye muhalif ve muvafık uyku zamanlarını beyan eden mühim bir mektub: 270

Yatsı Namazı Tesbihatından sonra

أَلْفُ أَلْفٍ صَلَّةٌ وَأَلْفُ أَلْفٍ سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

Cümlesini okurken; bu dünya hanesini şenlendiren, ünsiyetlendiren, nurlandıran Şahsiyet-i Maneviye-i Muhammediyeyi nasıl müşahede ettiğini.. ve Onun getirdiği Nur ve Hediylere karşı şâkirane bir mukabele olarak bütün cinn ve insin Ona hadsiz Salât ü Selâm getirmeleri lâzım geldiğini ifade eden gayet latif bir Mektub: 271

Hazret-i Muhyiddin'in Vahdet-i Vücut meşrebinin şimdiki insanlara telkin etmeye üç mühim zararın bulunduğu beyan eden gayet **mühim** bir Mektub: 272

Yine Muhyiddin-i Arabî ve Vahdet-i Vücut hakkında münakaşa mevzuu olan bir suale verilen ilmî, mücmelel bir cevap: 273

Bir Bayramda, gayr-ı meşru dairede gülüp eğlenen eli zavallının, eli sene sonraki hallerini nasıl müşahede ettiğini beyan eden gayet güzel bir ibret levhası: 274

Sahife No:

Nefs-i emmareye uymanın zararlarını ta'dad ederek, nefse şiddetli bir tokat mahiyetinde tesirli bir yazı:275

Kısa bir zamandaki küfre mukabil hadsiz bir Cehennem azabının nasıl Hakikî Adalet olduğunu beyan eden mukni' bir cevab

MAN İDAR BİR TEVAFUK-U LATİFE: 276

Risale-i Nur'un makbuliyetine ve İnayet-i İlahiyyeye mazhariyetine dair manali Tevafuklar.

MASUM KALBLERE NURLARIN NASIL AKSETTİĞİNİ ANLATAN SAMİMANE, NURLU BİR MEKTUBDUR:277

ZEKÂİNİN RÜ'YASI: 278

Müjdeli ve manalı hayırlı bir rü'yadır.

TARAF GİRANE VE RİSALE-İ NUR'A RAKİBANE SÖYLENEN SÖZLERE MUKABİL-DİR: 279

Risale-i Nur'un yüksekliğini ve makbuliyetini ifade eden manzum bir Kasidedir.

YİRMİ SEKİZİNCİ LEM'ANIN YİRMİSE-KİZİNCİ NÜKTESİ: 280-283

 لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلِإِ الْأَعْلَى وَيُقْدَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَاتَّبَعَ شَهَابٌ فَاقِبٌ وَلَقَدْ زَيَّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ

Âyet-i Kerimesinden anlaşıldığı üzere: Cüz'i ve bazan şahsî gaybî hâdiseleri haber almak için, gayet uzak bir mesafe olan

Sahife No:

Semavat memleketine casus şeytanların sokulması.. ve o çok geniş memleketin her tarafında, o cüz'î hâdisenin bahsi varmış gibi, hangi şeytan olsa, hangi yere sokulsa, yarımla yamalak o haberî iştmesi ve getirmesi aklen ve hikmeten nasıl kabul edilebilir?

Hem Âyet-i Kerimeye göre bazı Peygamberler ve Evliyalar, Semavatın üstünde bulunan Cennet'in meyvelerini yakın bir yerden alır gibi alıyormuş... Ve bazan yakından Cennet'i temaşa ediyorlarmış.. Nihayet derecede uzak bir şeyin, nihayet derecede yakın olması, bu asırın aklına nasıl siğar?

Hem cüz'î bir şahsin, cüz'î bir ahvali, külli ve geniş olan Semavat memleketindeki Mele-i A'lâ'da mevzubahis olması, Kâinatın idaresindeki gayet hakîmane Hikmete nasıl muvafik geliyor? diye sorulan bu üç başlı suale, gayet ilmî, aklî ve muknî' cevapları tazammun eder.

Y İ R M İ D O K U Z U N C U L E M ' A - İ A R A B İ Y - Y E : 284-303

Risale-i Nur'un içinde, Lisan-ı Cennet ve Üslûb-u Muhammed (Aleyhissalâtü Vesselâm) ve Tarz-ı Kur'an-ı Bahşayış-i Rahmet ile meydan-ı zuhura gelerek "Tefekkürname" ismiyle müsemma olan bu Lem'ânın bir kısmı, nümune olarak bu Mecmuaya dercedilmiş olup, tamamı teksir Lem'alar Mecmuasında neşredilmiştir.

O T U Z U N C U L E M ' A : 304-356

"Sekine" Nam-ı Âlîsiyle tabir edilen ve herbiri bir İsm-i A'zam olan veyahud altısı birden İsm-i A'zam bulunan Esma-i Hüsnadan "Ferd, Hayy, Kayyûm, Hakem, Adl, Kuddûs" İsm-i Şeriflerine aid pek çok kıymetdar ve Risale-i Nur'un Şaheserlerinden biri olan bu Lem'a, yüksek bir ifade ve çok ince Hakikatlarla Kaleme alınmış; hem çok derin Mesail-i Vahdaniyet, azametli genişlikleriyle tefhim edilmiş; hem pek bârîz bir surette Mevcudiyet-i İlahiyyeye işaret eden şu hayretengiz Faaliyet ile, Müdebbiriyet-i Rabbaniye o kadar güzel izah edilmiş ki, âh ne olurdu, bu Risalenin Hakikatlarının a'makina ulaşmak şöyle dursun, sathını olsun bari görebilseydim. Heyhat!

Sahife No:

Kasır fehmime bakılmayarak, bu Risale, hissesine isabet eden bir kardeşimizin seferber halinde bulunması mazeretinden dolayı bana gönderilmişti. Liyakatsızlığıyla beraber perişan halim böyle bir Şaheseri fihristeye idhal edebilecek surette hülâsa etmeye kâfi gelmediğinden, mahcubiyetle Emre itaat ediyorum.

Bu kıymetdar Lem'a, "Altı Nükte-i Mühimme"ye inkısam etmiştir.

B İ R İ N C İ N Ü K T E : 304-307

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالْأَرْضَ فَرَشَنَا هَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ

Âyetinin bir Nüktesi ve "**Kuddûs**" İsm-i A'zamının bir Cilvesi olup; hem Mevcudiyet-i İlahiyyei Kemal-i Zuhur ile, hem Vahdaniyet-i İlahiyyei Kemal-i Vuzuh ile göstermektedir. Evet şu muntazam Kâinat ve şu azametli gayet büyük fabrika; bütün mevcudatiyla hummalı bir Faaliyet içinde mütemadiyen çalışmasıyla beraber, Kâinatın her tarafını tertemiz tutan, kirli ve bulaşık maddelerden, lüzumsuz olarak hiçbir tarafta hiçbir şey bulundurmayan, şu azametli seyyarattan tut, tâ zerrata kadar her mevcud, Kuddûs-ü A'zam'dan gelen Emirlere müheyya ve münkad olarak gayet fa'al ve gayet hârika bir istihale makinesi haline getirilmekle, şu azametli Kâinat ve bütün unsurları baştan başa cennetnümün güzellikleriyle, kendilerini enzar-ı âleme arzediyorlar. Ve şu kasr-ı âlemdeki masnuatın cebhelerinde müşahede edilen şu dîlruba güzellik ve gayet müstahsen temizlik; bütün enzari istihsanla kendilerine celbediyorlar ve Sâni'lerini Takdir ve Tahsinlerle Medh ü Sena ettiriyorlar. Bu Kuddûs-ü A'zam İsm-i Şerifinin Tecelli-i A'zamından küçük bir Cilvesini şaaşalı bir surette gösteren ve şu kışın bârid ve haşin çehresi altından çıkan bahar mevsimine bak: Nasıl çiçekler açmış, Huri misali libaslar giymiş, güzelleşmiş, tertemiz olmuş bütün ağaçlar ve zümrüt gibi yeşillenmiş zemin yüzü, bütün heyetleriyle, kendilerini bütün enzara arzediyorlar. Camid ve şuursuz maddeler, az bir zaman içinde; istihale görmüş, zeminden yükselmiş, Nur-u hayatla süslenmiş, sundus-misal güzelliklerle kendilerini Sâni'lerinin nazarına takdim ediyorlar. Bu vaziyet karşısında; değil yalnız ins ve cinn,

Sahife No:

Ruhanîler ve Melaikele de hayran oluyorlar. **مَا شَاءَ اللَّهُ . بَارَكَ اللَّهُ .. Bu ne hayret verici güzellik ve temizlik!"** deyip Sâni'-i Zülcelallerini Takdis, Tahmid ve Temcid edip, Râki' ve Sâcid oluyorlar. İşte bu Fiil-i Tanzif, diğer Ef'al-i İlahiye gibi, Vahdaniyet ve Mevcudiyet-i İlahiyyeyi bedahet derecesinde isbat edip göstermektedir.

İ K İ N C İ N Ü K T E : 308-310

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نَزَّلْهُ إِلَّا بِقَدْرٍ مَعْلُومٍ

Âyetinin bir Nüktesi ve "A d I" İsm-i A'zamının bir Cilvesidir. Şöyled ki: Şu Kâinat mütemadiyen tahrîb ve tamir içinde çalkalanmakta, her vakit Harb ve Hicret içinde kaynamakta, her zaman mevt ve Hayat içinde yuvarlanmaktadır. Bu hayret-engiz Tebeddülât ve Tahavvülât ise, dehşetli cirmelerin intizamlı hareketlerinden; ve Küre-i Zeminin yüzündeki dört yüz bin nebatî ve hayvanî zîhayatın muntazaman İaşe ve Terbiyelerinden; ve sel gibi akan karıştırıcı ve istilacı unsurların gayet muntazam Vazifelerinden; ziya ve zulmetin, sıcak ve soğukun, Hayat ve mematin doğuşmelerine varincaya kadar bütün eşya öyle bir Mizan-ı Adalet içinde istikbalden gelip, hale uğrayarak, maziye akıp gidiyor ki; **فَسُبْحَانَ اللَّهِ**, insaflı ve dikkatli bir

nazarla bu Âlem sarayına bakan her Ferd-i İnsan, muhakkak olarak diyecek: "Bu Saray-ı Âlemin Sânii; bu Saray-ı Âlemi, Adl Îsminin a'zamî Tecellisine mazhar etmekle beraber, hem Vâhiddir, hem de öyle Mizan-ı Adaletle işler görüyor ki, en ehemmiyetsiz ve en küçük, kıymetsiz telakki edilen şeyleerde dahi şirkे yer bırakmıyor ve şirketin bu Mizan-ı Adalete sokulmasına zerre kadar müsaade etmiyor. Hem bu pek hârika İntizam-ı Ekmel içindeki gayet hassas Mizan-ı Adalete, elbette bu Kâinatın Sâni'-i Zülcelalinden başkası müdahale edemeyecek..." Hem bütün esbab O Sâni'-i Zülcelal'in Dest-i Kudretinin bir perdesi olduğunu anlayacak... Ve O Sâni'-i Zülcemal'in hem Vâhid olduğuna, hem Mevcudiyetine; hayranlık içinde, güneşin Vücdunu inandığı gibi İman edecek.

Ü Ç Ü N C Ü N Ü K T E : 311-317

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ

Sahife No:

Âyetinin bir Nüktesi ve " **H a k e m** " İsm-i A'zamının bir Cilvesi olup, "Beş Nokta" ile izah edilmiştir.

Birinci Nokta: İsm-i Hakem'in Tecelli-i A'zamı şu Kâinatı öyle bir Kitab-ı Kebir hükmüne getirmiştir ki; o Kitab-ı Kebirin zemin yüzü, bir sahifesi; ve her müzeyyen bahçe, bir satırı; ve her süslü çiçeği ve yapraklı ağaççı, bir Kelimesi suretinde halketmiştir. O halde, şu Kâinat baştan başa Hakîm-i Zülcelal'in Eserleriyle süslenmiş... Hem kendi San'atını kendisi müşahede edip, hem de nâmütenâhî gözlerle birbirine baktıran; ve birbiri içinde çok deliller ve vecihlerle Nakkaşının Vücuduna şehadet eden ve daima Mizan ve İntizam içinde tazelenen; ve her küçük bir çekirdekte koca bir ağaççı derceden; ve herbir ağaçta koca Kâinatın fihristesini yerleştiren; ve her bahar sahifesini murassa' nişan ve münakkaş hediyelerle süsleyip, huzurunda resm-i geçit ettiren; ve her an bu masnuatının lisaniyla Medh ü Senasını teganni ettiren bu azametli ve hikmetli Kudrete, hangi tesadüfün haddi var ki, parmak uzatabilsin.

İkinci Nokta : "İki Mes'ele"dir.

Birinci Mes'ele: Nihayet Kemalde bir Cemal ve nihayet Cemalde bir Kemal, kendini görmek ve göstermek istemesine ve tanittırıp sevdirmesine mukabil, İman ile Onu tanımayı ve Ubudiyetle kendini Ona sevdirmeyi Ders veriyor.

İkinci Mes'ele: Bütün kuvvetiyle şirk reddedip kabul etmeyen bu hikmetli İntizam-ı Mükemmel, hem Vahdeti, hem İstiklal ve İnfiradı iktiza ettiğini izah etmekle beraber, koca Kâinatı umum ahval ve keyfiyatıyla Mizan-ı Adl ve Nizam-ı Hikmetinde tutan bir Kadîr-i Mutlak'a şirk ve küfür ile acz isnad etmek ne kadar büyük bir hata ve Tevhid ile İman etmek, ne kadar doğru Hak ve Hakikatlı bir mukabele olduğunu bildiriyor.

Üçüncü Nokta : Sâni'-i Kadîr, İsm-i Hakem ve Hakîm'yle, Kâinatta en ziyade Hikmetlere medar ve mazhar kıldığı İnsanı; bir Merkez, bir Medar hükmünde yaratmış. Ve İnsan Dairesi içinde de Rızık bir merkez hükmüne getirmiştir. İnsanda Şuur ve Rızıkta zevk vasıtasiyla İsm-i Hakem'in parlak bir surette Cilvesinin göründüğünü; ve üzeren fenlerden her bir

Sahife No:

fennin bir cihette İsm-i Hakem'in Cilvesini tarif ettiğini; (meselâ Fenn-i Tıb, Fenn-i Kimya, Fenn-i Ziraat, Fenn-i Ticaret ve hakeza...) bu fenlerin herbirisinin kat'î şehadetleriyle, İhtiyar ve İrade, Kasd ve Meşeti gösteren bu hadsiz İntizamat ve Hikmetleri O Sâni'-i Hakîm umum Kâinata verdiği gibi, en küçük bir zîhayatta ve en küçük bir çekirdekte dahi dercetmesiyle, Zât-ı Akdesinin Fâil-i Muhtar olduğunu; ve hersey Onun Emriyle Vücud bulduğunu; ve Onu bilmemek ve tanımamak ne kadar acib bir cehalet ve divanelik olduğunu izah ediyor.

D ö r d ü n c ü N o k t a : Sâni'-i Hakîm, herbir mevcuduna taktığı yüzler Hikmeti, o mevcudların nihayet hassasiyetiyle tavzif ettiği yüzler vazifelerinden pek çok faide ve gayeleri nihayet dikkat ile takip ettiği halde, Onun Cemal-i Rahmet ve Kemal-i Adaletine ve nihayet derecede Hikmetine zîd olan; ve Rahmet ve Adaletini inkâr ettiren haşirsızlığa hiçbir cihetle müsaade etmediğini beyan ediyor.

B e ş i n c i N o k t a : "İki Mes'ele"dir.

Birinci Mes'ele: Fitratta israf ve abesiyet ve faidesizlik bulunmadığından, **كُلُوا وَ اشْرِبُوا وَ لَا تُسْرِفُوا** Âyet-i Kerimesiyle, iktisadsız haret edenleri tehdid eder.

İkinci Mes'ele: Cenab-ı Hakk'ın "Hakem ve Hakîm" İsimleri, bir cihette Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risalette delâlet ve istilzam ettiklerini; ve Esma-i Hüsnadan çok İsimlerin dahi, herbiri bir cihette, Cilve-i A'zamıyla, a'zamî derecede ve mertebe-i kat'iyyette Risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) istilzam ettiklerini, pek parlak bir surette izah ediyor.

D Ö R D Ü N C Ü N Ü K T E : 318-328

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ Âyetinin bir Nüktesi, Vâhid ve Ehad İsimlerini tazammun eden "**F e r d**" İsm-i A'zamının Tecelli-i A'zamına dair Tevhid-i Hakikîyi gösteren "**Yedi İşaret**"tir.

Sahife No:

Birinci İşaret: İsm-i Ferd'in Kâinat Heyet-i Mecmuasında koyduğu hadsiz hâtemlerden üç Sikkeye işaret eder.

Birinci Sikke: Kâinatın mevcudatında ve enva'larda görünen ve bir Sikke-i Kübra-yı Ehadiyet olan "Teavün, Tesanüd, Tecavüb, Teanuk" Sikkesidir.

İkinci Sikke: Zeminin yüzünde her bahar mevsiminde müşahede edilen, dört yüz bin nebatı ve hayvanı enva'in atkı ipleriyle dokunan Hâtem-i Vahdaniyettir.

Üçüncü Sikke: Hazret-i Âdem'den tâ Kiyamete kadar gelmiş ve gelecek bütün insanların aza-yı esasında bir olan sîmalarındaki Sikke-i Vahdaniyettir.

İkinci İşaret: İsm-i Ferd'in Cilve-i Vahdeti, Kâinatın bütün enva'larını ve unsurlarını öyle bir surette birbirine girift etmekle birbirinin içine almıştır ki; Mecmu-u Kâinatı tecezzi kabul etmez bir küll hükmüne getirdiği ve çok birliklerle Vahdaniyeti ilân ettiğini gösteriyor.

Üçüncü İşaret: Yine İsm-i Ferd'in Cilve-i A'zamı, Kâinatı öyle birbiri içine girmiş hadsiz Mektubat-ı Samedaniye hükmüne getirmiştir ki; herbir Mektubda hadsiz Hâtem-i Vahdaniyet basılmış ve herbir Mektub, Kelimati adedince Kâtibini bildiren Ehadiyet mührlerini taşıdığını gösteriyor.

Dördüncü İşaret: İsm-i Ferd'in güneş gibi zahir Cilve-i A'zamını gayet makul ve hadsiz kolaylıkla kabul ettiren.. ve şirkin muhaliyetini ve nihayet derecede Akıldan uzak olduğunu gösteren Bürhanlardan üç tanesini beyan ediyor.

Birincisi: Zât-ı Ferd'in hadsiz Kudrette nisbeten en büyük şeyin İcadı, en küçük bir şeyin İcadı gibi kolay ve sühulethi olduğunu; bir baharı, bir çiçek kadar ve bir ağacı, bir meyve kadar rahatça İcad edip idare ettiğini; ve bu Keyfiyet-i İcad eğer müteaddid esbaba verilse, Vahdetten kesrete girildiği için, en küçük birşeyin İcadı, en büyük birşeyin İcadı gibi pek çok masraflı, pek çok müşkilâtlı, pek çok zahmetli olduğunu temsilleriyle isbat eder.

İkincisi: Mevcudatın İcadı ya İbda' ve ihtiira' suretiyle hiçten ve yoktan olacak veyahud İnşa ve Terkib suretiyle anasır

Sahife No:

ve eşyadan toplamakla olacak. Bu iki surette; İcad-ı Eşya Zât-ı Ferd-i Vâhid'e verilmez de esbabdan istenilse, hadsiz derece müşkilatlı ve suubetli ve gayr-ı makul, belki de pek çok muhalati intaç edecek. Eğer Cilve-i Ferdiyete ve Sîrr-ı Ehadiyete verilse; bir kibrît çakar gibi, eserleriyle azameti anlaşılan nihayetsiz Kudretiyle, hiçten ve ademden veyahud anasır ve eşyadan toplamak suretiyle Âyne-i İlmindeki muayyen ilmî kalıplarla, hadsiz derece kolaylıkla ve sühuletle eşyanın İcad edildiği görülecek...

Üçüncüüsü: Eğer bütün eşyanın İcadı bir Zât-ı Ferd-i Vâhid'e verilse, birtek şey gibi kolay olduğunu; ve eğer esbaba ve tabiata havale edilse, birtek şeyin Vücudu umum eşya kadar müşkilatlı olduğunu, üç şirin temsil ile izah eder.

Birinci Temsil: Bin nefere aid bir vaziyet ve idare, o bin neferi idare eden bir zabite havale edilse ve bir nefer de on zabitin idaresine verilse, bin neferin idaresinin ne kadar kolay olduğunu ve bir neferin idaresinin ne kadar müşkilatlı olduğunu..

İkinci Temsil: Ayasofya gibi Kubbeli bir Câmiin Kubbesindeki taşların muallakta durmaları ve o vaziyeti teşkil etmeleri taşlardan istenilse, nihayet derecede suubetli olduğunu; ve bir ustadan o vaziyet istenilse, nihayet derecede kolay olduğunu..

Üçüncü Temsil: Küre-i Arz, Zât-ı Ferd-i Vâhid'in bir memuru olarak hareket etse, o hareketten hasıl olan haşmetli ve azametli neticelerin gayet sühuletle Husulü- Vahdetteki kolaylığı gösterdiği gibi; şirk ve küfür yolunda aynı neticeleri istihsal etmek için, Küre-i Arz'dan milyonlar defa büyük, hadsiz hesabsız cirmeleri hududsuz bir mesafede Küre-i Arz'ın etrafında, hem Küre-i Arz'in mihver-i yevmîsi üzerindeki devri gibi yirmi dört saatte bir defa; hem mihver-i senevîsi üzerindeki devri gibi her senede bir defa dolaştırmak gibi suubet ve müşkilatın en dehşetlisi olan bir vaziyetini kabul etmek lâzım geldiğini.. ve esbab ve tabiata icad verenler "Kitab, saat, fabrika ve saray misalleriyle" echeliyetlerin en antikasını irtikâb ettiklerini izah eder.

B e s i n c i İ ş a r e t : Müdahale-i gayrı şiddetle reddeden;

Sahife No:

Hâkimiyet-i İlahiyyedir. لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا Âyetinin Sırriyla

ve فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ Âyetinin işaretıyla, zerrattan seyyarata kadar, ferşten Arş'a kadar hiçbir cihette kusur ve futur, noksaniyet ve müşevveşiyet eseri görülmemesi, Ferdiyetin Cilve-i A'zamını gösterip, Vahdete şahadet eder.

A l t ı n cı İ ş a r e t : Bütün Kemalâtn Medarı ve Esası; ve Kâinatın Hilkatındaki Hikmetlerin ve Maksadların menşei ve madeni; ve zîsuur ve zîaklin, hususan İnsanın metalib ve arzularının husul bulmasının menbâi ve çare-i yegânesi, Ferdiyet-i Rabbaniye ve Vahdet-i İlahiye olmasıdır.

Y e d i n c i İ ş a r e t : Tevhid-i Hakikîyi bütün meratibiyle en ekmel bir surette Ders verip isbat eden ve ilân eden Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risaleti, O Tevhidin kat'iyeti derecesinde sabit olduğunu izahla beraber; Şâhsiyet-i Maneviye-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Derece-i Ehemmiyet ve Ulviyetine şahadet eden pek çok delillerden üç tanesini zikreder.

Birincisi: الْسَّبَبُ كَالْفَاعِلِ Sırriyla, umum Ümmetinin bütün

zamanlarda işledikleri Hasenatın bir misli Defter-i Hasenatına geçmekle ve hususan her günde umum Ümmetin ettiğleri Salavat Duasının kat'î makbuliyeti cihetile; o hadsiz Duaların iktiza ettiğleri makam ve mertebeyi düşündürmekle Şâhsiyet-i Maneviye-i Muhammediyenin (A.S.M.) Kâinat içinde nasıl bir Güneş olduğu anlaşıldığını..

İkincisi: Mahiyet-i Muhammediye (A.S.M.) Âlem-i İslâmiyetin Şecere-i Kübrasının Menşei, Çekirdeği, Hayatı, Medarı olduğundan, fevkâlhad istidad ve cihazatıyla Âlem-i İslâmiyetin maneviyatını teşkil eden Kudsî Kelimi, Tesbihati, İbadatı en evvel bütün manalarıyla hissedip yapmasından gelen Terakkiyat-ı Ruhiyesini düşündürüp, Habibiyet derecesine çıkan Ubudiyet-i Muhammediyenin (A.S.M.) Velayeti, sair Velayetlerden

Sahife No:

ne kadar yüksek olduğunu anlatır. O Zâtın (A.S.M.) hadd ü nihayeti olmayan Meratib-i Kemalâtta ne derece terakki ettiğini bildirir.

Üçüncüüsü: Zât-ı Ferd-i Zülcemal bütün nev-i beşer namına, belki umum Kâinat hesabına Zât-ı Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ı kendine Muhatab ittihaz etmekle; elbette Onu hadsiz Kemalâtta hadsiz Feyzine mazhar ettiğini ve Şâhiyet-i Maneviye-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm, Kâinatın manevî bir Güneşi ve bu Kâinat denilen Kur'an-ı Kebir'in Âyet-i Kübrası ve O Furkan-ı A'zam'ın ve İsm-i A'zamın ve İsm-i Ferd'in Cilve-i A'zamının bir Âyinesi olduğunu Ders verir.

B E Ş İ N C İ N Ü K T E : 329-339

فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْyٰي
 الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ لَا تَأْخُذْهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ

Ayet-i Azîmesiyle Ayet-i Azîminin bir Nüktesi ve "H a y y" İsm-i A'zamının bir Cilvesi olup, muhtasaran "Beş Remiz" içinde gösterilmiştir.

Birinci Remiz: İsm-i Hayy ve İsm-i Muhyî'nin Cilve-i A'zamından olan "Hayat nedir? Mahiyeti ve Vazifesi nedir?" sualine karşı, führistevari, yirmi dokuz mertebede, iki sahife içerisinde, öyle güzel bir surette cevab verilerek tarif edilmiştir ki; bu nasıl acib bir izah, bu nasıl fesahatlı bir tarz-ı beyan, bu nasıl garib bir tabirattır ki, misli görülmemiş... İnsan, bu Hakikatların güzelliklerine meftun oluyor; hayretinden parmaklarını ısırıyor; daha fevkinde tarif tasavvur edilemiyor; takdir ve tâhsinler içinde Tefekküre dalıyor.

Sahife No:

I k i n c i R e m i z : Hayatın yirmi dokuz hassasından yirmi üçüncü hassasında, Hayatın iki yüzünün de şeffaf ve parlak olduğunun ve ondaki Tasarrufat-ı Kudret-i Rabbaniyeye esbab-ı zahiriye perde edilmemesinin Sırrını izah ediyor.

Ü ç ü n c ü R e m i z : Kâinatın neticesi Hayat olduğu gibi, Hayatın neticesi olan Şükür ve İbadet de, Kâinatın sebeb-i hilkatı ve maksud neticesi olduğundan, Kâinatın Sâni'-i Hayy-ı Kayyûm'u, hadsiz Nimetleriyle Kendini zîhayatlara bildirip sevdirmesine mukabil, zîhayatlardan teşekkür istemesi ve sevmesine mukabil sevmelerini ve kıymetdar san'atlarına karşı Medh ü Sena etmelerini istedigini; ve herbir zîhayatın Hayatı doğrudan doğruya, vasıtâsız olarak Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un Dest-i Kudretinde olduğunu bildiriyor.

D ö r d ü n c ü R e m i z : Hayat, İmanın Altı Erkânı olan **آمَنْتُ بِاللّٰهِ وَ مَلَكَتِهِ وَ كُتُبِهِ وَ رُسُلِهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ بِالْقَدَرِ** Rükünlere bakıp isbat ettiğini o kadar latif bir tarzda Ders veriyor, izah ediyor ki; o Belâğat-ı İfade, İnsani hayran ediyor.

Beşinci Remiz: Birinci Remzin onaltıncı hassasında zikredilen: Hayat birşeye girdiği vakit, o cesedi bir Âlem hükmüne getirdiğini; cüz' ise küll gibi, cüz' ise Külli gibi bir Câmiyyet verdiğini çok güzelliklerle gayet şirin bir tarzda izah ediyor. Hem Hâtimesinde, İsm-i A'zam bazı Evliya için ayrı ayrı olduğunu beyan ediyor.

A L T I N C I N Ü K T E : 340-356

Kayyûmiyet -i İlahiyyeye bakan Âyetlerin bir Nüktesine ve "**Kayyûm**" İsm-i A'zamının bir Cilve-i A'zamına, muhtasar olarak "**Beş Şua**" ile işaret eder.

B i r i n c i Ş u a : Bu Kâinatın Hâlik-ı Zülcelal'i bizatihi Kayyûm'dur, Daim'dır, Bâki'dir. Bütün eşya Onun Kayyûmiyetiyle kaimdir, devam eder, Vücudda kalır, Beka bulur. O Nisbet-i Kayyûmiyet bir an kesilse, bütün eşya birden mahvolur. Şeriki

Sahife No:

ve naziri yoktur. Maddeden mücerred, mekândan münezzeh, tecezzi ve inkışamı muhal, tegayyür ve tebeddülü mümteni; ihtiyaç ve aczi imkân haricinde bir Zât-ı Akdes'in bir kısım Cilvelerini, bir kısım ehl-i dalalet kimseler, zerrattaki tahavvülât-ı muntazama içinde hissettikleri hayret-engiz Hallakiyet-i İlahiyenin ve Kudret-i Rabbaniyenin Cilve-i A'zamının nereden geldiğini bilemediklerinden ve Kudret-i Samedaniyenin Cilvesinden gelen umumî Kuvvetin nereden İdare edildiğini anlayamadıklarından, madde ve kuvveti ezelî tevehhüm etmeleriyle açtıkları inkâr-ı uluhîyet mesleklerindeki yollarının iç yüzünü gösteren ve Hak ve Hakikat mesleğinin letafetli yüzünü Sîrr-ı Kayyûmiyetin Tecelli-i A'zamıyla izah edip, bütün güzelliğiyle meydana çıkan gayet dakik ve çok amik ve pek geniş bir ifade ile, tabiiyyun ve maddiyyun mesleklerini ibtal edip, onları techil eden ve utandıran âlî bir beyandır.

İkinci Şua : "İki Mes'ele"dir.

Birincisi: Hadd ve hesabsız ecram-ı semaviyenin, nihayetsiz derecede İntizam ve Mizan içinde, Sîrr-ı Kayyûmiyetle Kiyam ve Beka ve

devamları; ve Emr-i **گنْ فَيَكُونُ** den gelen Emirlere Kemal-i İnkıядları,

İsm-i Kayyûm'un a'zamî Cilvesine bir ölçü olduğu gibi.. herbir zîhayatın cesedini teşkil eden zerrelerin, o cesedin her azasında o azaya göre toplanmalari; ve sel gibi akan ve firtınalar içinde çalkanan unsurların, dağılmayarak o cesedde muntazaman durmaları; ve O Emr-i İlahiyeye inkiядları, Sîrr-ı Kayyûmiyeti ilân eden hadsiz diller olduğunu beyan eder.

İkinci Mes'elesi: Eşyanın Sîrr-ı Kayyûmiyetle münasebetdar Faide ve Hikmetlerine işaret eden pek çok enva'ından üç Nev'ine işaret eder.

Birinci Nevi: Eşyanın kendisine ve İnsana ve İnsanın maslahatlarına bakar.

İkinci Nevi: Hem umum zîşuurun mütalaasına bakar, hem Fâtırının Esmasını bildiren birer Âyet ve birer Kaside olduğunu hadsiz okuyucularına ifade etmesine bakar.

Sahife No:

Üçüncüü Nevi: Doğrudan doğruya Sâni'-i Zülcelal'e bakar. İşte bu üçüncü nevide bir saniye kadar yaşamak kâfi olmakla beraber,

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا Ayetinin işaretiyile;

Kayyûmiyet -i İlahiye, hadsiz ecrama ve nihayetsiz zerrata Nokta-i İstinad olduğunu ve bilcümle mevcudatın keyfiyat ve ahvalinde binler silsilelerin uçları **وَ إِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ** işaretiyile Sîrr-ı Kayyûmiyete bağlı bulunduğuunu iş'ar eder.

Ü ç ü n c ü Ş u a : Hallakiyet-i İlahiye ve Faaliyet-i Rabbaniye içindeki Sîrr-ı Kayyûmiyetin bir derece inkişafına işaret eden mukaddemelerin birincisi: Zaman seylinde mütemadiyen çalkanan ve göz açtırmadan, nefes aldırmadan Âlem-i Şehadetten Âlem-i Gayba gönderilen bu mahlukatın, bu hayret verici seyahat ve seyeranı, üç mühim şubeye ayrılan hadsiz ve nihayetsiz bir Hikmetten ileri geliyor.

Birinci Şubesi: Faaliyetin herbir nevi, cüz'î olsun külli olsun, bir lezzetin netice vermesi Sırriyla -tabirde hata olmasın- Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'da bulunan bir Aşk-ı lahitûnun ve bir Muhabbet-i Kudsiyenin ve bir Lezzet-i Mukaddesenin Şuunatı, hadsiz Faaliyetle ve nihayetsiz Hallakiyetle Kâinatı mütemadiyen tazelendirip çalkalandırdığını..

İkinci Şubesi: Herbir cemal ve hüner sahibi, kendi cemalini ve hünerini sevmesi ve teşhir edip ilân etmesi kaidesiyle Cemil-i Zülkemal'in binbir Esma-i Hüsnasından herbir İsminin herbir mertebesinde hadsiz Enva'-ı Hüsn ile hadsiz Hakaik-i Cemile bulunmasındandır ki, O Aşk-ı Mukaddese-i İlahiye, O Sîrr-ı Kayyûmiyete binaen Kâinatı mütemadiyen değiştirip tazelendirdiğini..

Üçüncü Şubesi, hem **D ö r d ü n c ü Ş u a :** Her merhamet ve şefkat sahibi ve her âlîcenab olan zât, başkalarını memnun ve mesur etmekten, sevindirip mes'ud etmekten lezzet alması; ve her âdil zât, ihkak-ı hak etmekten keyflenmesi; ve her hüner sahibi san'atkâr, yaptığı san'atını teşhir etmekten ve san'atının istediği tarzda işleyerek arzu ettiği neticeleri vermesiyle

Sahife No:

iftihar etmesi kaidelerine binaen, bu Kâinatın Sâni'-i Hakîm'i binbir Esma-i Hüsnasının hadd ve nihayeti olmayan güzelliklerine bu mevcudati mazhar etmek için bu Kâinatı böyle acib bir Hallakiyet-i Daime ve hayret-engiz bir Faaliyet-i Sermediye içinde Sîrr-ı Kayyûmiyet ile mütemadiyen tazelendirip tecdid ettiğini pek garib, pek şirin, pek latif, gayet hoş bir ifade ile izah ediyor. Ve bir kısım ehl-i dalaletin, "**Kâinatı böyle tağyir ve tebdil eden Zâtın, kendisinin de mütegayyir ve mütehavvîl olması lâzim gelmez mi?..**" diye sordukları suale; bilakis Zât-ı Zülcelal'in mütegayyir ve mütehavvîl olmaması lâzim geldiğini gayet kat'î bir surette beyan eden bir cevabla mukâbele edilmişdir.

B e s i n c i Ş u a : İki Mes'eledir.

Birinci Mes'ele: İsm-i Kayyûm'un Cilve-i A'zamına baktırmak için, hayalî iki dûrbînden biriyle, en uzaklarda Esîr maddesi içinde Sîrr-ı Kayyûmiyetle durdurulmuş; kısmen tahrik, kısmen tesbit edilmiş milyonlar azametli cirmeleri ve diğer dûrbînle zîhayat mahlukat-ı arziyenin zerrat-ı vücudiyelerinin vaziyet ve hareketlerini temaşa ettirir.

Hü'lâsası: Bu altı İsm-i A'zam birbirîyle imtizac ettiklerinden, bütün Kâinatın bütün mevcudatını böyle durduran, Beka ve Kiyam veren **İsm-i Kayyûm** Cilve-i A'zamı arkasında tecelli eden **İsm-i Hayy'ın bütün o mevcudatı Hayat ile ışıklandırdığını.. ve İsm-i Hayy'ın** arkasında tecelli eden **İsm-i Ferd'in**, o mevcudatı bir Vahdet içine alıp yüzlerine birer Hâtem-i Ehadiyet bastığını.. ve İsm-i Ferd'in arkasında tecelli eden **İsm-i Hakem'in**, o mevcudatı meyvedar bir Nizam ve hikmetli bir İntizam ve semeredar bir İnsicam içine alıp süslendirdiğini.. ve **İsm-i Hakem'in** Cilvesi arkasında tecelli eden **İsm-i Adl'in**, o mevcudatı yıldızlar ordusundan tâ zerreler ordusuna kadar gayet hassas bir Mizan-ı Adl içinde tutarak Emr-i

كُنْ فَيَكُونُ den gelen Emirlere kemal-i inkıyad ile İtaat ettirdiğini.. ve **İsm-i Adl'in** Cilvesi arkasında tecelli eden **İsm-i Kuddûs'ün**, o mevcudatı, Cemîl-i Mutlak'ın Cemal-i Zâtına ve nihayetsiz güzel olan Esma-i Hüsnasına lâyık ve münasib olacak gayet güzel âyineler şeklinde getirdiğini gösteriyor.

Sahife No:

İkinci Mes'ele: Kayyûmîyetin, Vâhidîyet ve Celal noktasında Kâinatta Tecellisi olduğu gibi, Ehadiyet ve Cemal noktasında İnsanda dahi Cilvesinin Tezahüratı olduğunu; ve bu Tecelli ile Zât-ı Zülçemal'in, besere, Melâikelerin fevkinde ettiği İhsanatını ve o İhsanatın Câmiyyetini ve yüksekliğini ve genişliğini izah eder. Ve Kâinatı bir Sofra-i Nimet edip, İnsana teshir etmesinin; ve Kâinatın, İnsanla mazhar olduğu Sîrr-ı Kayyûmîyetle bir cihette kaim olduğunun Hikmeti, İnsanın üç mühim Vazifesinden ileri geldiğini ta'dad eder. Ve İnsanın o üç mühim Vazifesinden üçüncü Vazifesinde, üç vecihle Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a âyinedarlık ettiğini anlatır. Ve bu âyinedarlık ettiği vecihlerden üçüncü vecihdeki âyinedarlığının da iki yüzü olduğunu; birinci yüzüyle Esma-i İlahiye, ikinci yüzüyle de Şuunat-ı İlahiye âyinedarlık ettiğini emsali nâmesbuk bir talâkat-ı lisan ile ifade ediyor ki, beşerin dâhîlerini dahi bu Hakikatlara meftun edip hayran eder.

H U S R E V

M Ü N A C A T: 358-374

Cenab-ı Hakk'a Îlmelyakîn ve hattâ Aynelyakîn derecesinde İktisab-ı Marifet ederek Ubudiyetin (kema hiye hakkıha) iktiza ettiği acz ve fakr-ı tammi izhar ederek Dergâh-ı İlahiye iltica ve Huzur-u Rahman'a takarrüb gibi mezaya-yı insaniyeyi bihakkin talim; ve dünya ve mâfihaya mâlik ve kenz-i mahfîye mutasarrif olan Ekrem-i Enbiya (aleyhi Ekmelüttahiyyat) Efendimizin Münacatından ve Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'in Tesbih ve Tahmid ve Sena ve Duaya münhasır yediyüz aded Âyâtından me'huz nazırsız şu Münacatın Menba-ı Manevîsi, evvelâ başta Hilkat-ı Âlem hakkında Âyât-ı Adîdeden ve Âyet-i Celileden; sâniyen, Cevşen-ül Kebir'in binbir Esmasından Hilkat-ı Mevcudatla münasebetdar birkaç ukdelerinden; sâlisen, "**İlim Şehrinin Kapısı**" Tabir-i Senaiye-i Nebeviyesine bihakkin mazhar İmam-ı Ali Kerremallahü Vechehü Radiyallahü Anh'in ecrâm-ı semaviye ve mevcudat-ı arziye ile Vücub-u Vücud, Vâhid-i Ehâd'i isbat ettiği muhteşem bir Hitabeyi mukteda-bih ittihaz ederek mevzu ve gaye-i maksadı o kadar ta'mik ve tevzi eder ki, bu Hakaika aid takdirat ancak Müellifinin Lisan ve Kalemine menut ve mütevakkîf olup, yalnız mükerrerden sadır olan emre mutavaat niyet ve kasıyla şüre' edilen şu fihristte deriz:

Sahife No:

Birinci Fıkrrada: Semavattaki deveran ve bu kesret içindeki acib sükünetle Kemal-i Faaliyet, Mabud-u Bilhak olan Vâcib-ül Vücid Vâhid-i Ehad'e delalet ettiğini;

İkinci Fıkrrada: Fezanın bulut, şimşek, yıldırım, rüzgâr, yağmurlarla faaliyet ve icraat-ı hayret-efzası yine mezkûr biküll-i lisan olan Vâcib-ül Vücid, Vâhid-i Ehad'e dâll bulunduğu;

Üçüncü Fıkrrada: Unsurlar sair müştemilâtiyla ve Küre-i Arz umum mahlukatıyla ve teferruatıyla;

Dördüncü Fıkrrada: Edille-i sâbika gibi, denizler, nehirler, pınarlar maruf biküll-i ihsan olan Vâcib-ül Vücid, Vâhid-i Ehad'e delalet ettiğini;

Beşinci Fıkrrada: Geçen şehadet gibi; dağlar, zelzele tesiratından zeminin muhafaza ve sükünetine ve içindeki inkılابat firtinalarından selâmetine ve denizlerin istilâsına; hem havanın muzır gazlardan tasfiyesine ve suların iddiharına ve zîhayatlara lâzım maddelerin hazinedarlığına ettiği Hizmetler ve Hikmetler ile Vâcib-ül Vücid'un Vüciduna ve Vahdetine şehadet ettiğini;

Altıncı Fıkrrada: Geçen deliller gibi, zemindeki ağaçların ve nebatatın; yapraklar, çiçekler ve meyvelerin cezbedarane hareket-i zikriyeleri ve kemal-i sühuletle giydirilen cihazat ve zînetleri bilbedahe Vücub-u Vücid ve Vahdet-i Bari'ye delalet ettiğini;

Yedinci Fıkrrada: Keza zîruhun ve hususan nev-i beşerin cisimlerinde mevcud ve muntazam saatler ve makineler gibi işleyen ve işlettilirilen dâhilî ve haricî âza ve cevarih ve bilhassa havass-ı hamse-i zahire gibi kemal-i faaliyetle iş gören duygularıyla Vahdaniyeti isbat ettiğini;

Sekizinci Fıkrrada: Kâinatin hülâsası olan İnsan ve İnsanın zübdesi olan Enbiya ve Evliya ve Asfiyanın hülâsaları olan Kalblerinin ve Akıllarının Müşahedat ve Keşfiyat ve ilhamat ve

Sahife No:

istihracatıyla, yüzler İcma ve Tevatür kuvvetinde ve kat'iyyetinde Vücub-u Vücud ve Vahdet-i İlahiye şehadet ettilerini kemal-i vuzuh ile beyan ve tahaccür etmiş Kalbleri ıslah, hem Cenab-ı Kibriya'ya Münacat olan şu yekta Ravza-i Hakikat, Hâtime-i Tazarru' ve Niyazını şöyle bağlar ki:

Y a R a b b ï v e y a R a b b - e s S e m a v a t i V e - 1
 A r a d ï n ! Y a H â l i k ï v e y a H â l i k - 1 K ü l l i Ş e y !
 Gökleri yıldızlarıyla, zemini müştemilâtıyla ve bütün mahlukatı bütün
 keyfiyatıyla teshir eden Kudretinin ve İradetinin ve Hikmetinin ve
 Hâkimiyetinin ve Rahmetinin Hakkı için, nefsimi bana musahhar eyle! Ve
 matlubumu bana musahhar kıl! Kur'an'a ve İmana Hizmet için, insanların
 Kalblerini Risale-i Nur'a musahhar yap! Ve bana ve İhvanıma İman-ı Kâmil
 ve Hüsn-ü Hâtime ver! Hazret-i Musa Aleyhisselâm'a denizi ve Hazret-i
 İbrahim Aleyhisselâm'a ateşi ve Hazret-i Davud Aleyhisselâm'a dağı, demiri
 ve Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'a cinni ve insi ve Hazret-i Muhammed
 Aleyhissalâtü Vesselâm'a Şems ve Kamer'i teshir ettiğin gibi, Risale-i Nur'a
 Kalbleri ve Akılları musahhar kıl!.. Ve beni ve Risale-i Nur Talebelerini,
 nefis ve şeytanın şerrinden ve kabir azabından ve Cehennem ateşinden
 muhafaza eyle ve Cennet-ül Firdevs'te mes'ud kıl! **آمين، آمين**.

Kelimat-ı Niyaziyeleriyle ihtitam eden şu Münacat, Ehl-i İmanın
 lâzime-i gayr-ı müfarîki olmağa çok lâyık olduğu aşıkâr olmasından, ziyade
 izaha lüzum görülmedi.

M. SABRÎ (Rahmetullahi Aleyh)

* * *

Sekizinci Lem'anın Fihristesinden Bir Parça

İşarat-ı Gaybiye hakkında bir yazı ve bir takriz.

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَسَعِيدٌ فَمِنْهُمْ شَقِّيٌّ وَسَعِيدٌ Âyetlerinin bir

Nükte-i Gaybiyesini, Gavs-ı A'zam Seyyid Abdülkadir-i Geylanî'nin bir Keramet-i Gaybiyesiyle tefsir ediyor. Mütevatir Keramat-ı Hârikaya mazhar olan o Sultan-ül Evliya mematında, aynı hayatında olduğu gibi, Müridleriyle alâkadar olduğu, Ehl-i Keşf ve Ehl-i Velayetçe kabul edilmiş. İşte O Zât sekiz yüz sene mukaddem, İzn-i İlâhî ile Kerametkârane bu zamanımızı görmüş; yani Ona gösterilmiş. Bu dağdağalı ve fitneli zamanda, Ona mensub bir kısım Kur'an Hizmetkârlarına teselli verip, teşci' ve teşvik etmek suretinde bir meşhur Kasidesinin âhirinde beş satır içinde onbeş cihetle aynı haberi veriyor. Hem İlm-i Cîfr'in üç-dört vechiyle o beş satırın manası, hem Kelimati, hem Hurufun adedi birbirini teyid ederek aynı hâdiseyi haber verdiginden, kat'iyyet derecesinde, dikkat edenlere kanaat vermiş.

Malûmdur ki: İstikbalden haber veren Enbiya ve Evliya لا يَعْلَمُ الغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ yasağına karşı hürmet ve teeddüb için, işaretler ve

rumuzlarla iktifa etmişler. Bazı bir işaret, bazı iki işaret, en kuvvetlisi beşaltı işaretle aynı hâdiseyi göstermişler. Halbuki Gavs-ı A'zam, bu zamandaki Hizmet-i Kur'aniyenin Heyetini işaret edip, içinde bir Hâdimini sarhat derecesinde gösteriyor. Şu Risale içindeki imzalar ile gösterildiği gibi, Hizmet-i Kur'aniyedeki arkadaşlarına iştirakim var. Bir kısmı benim imzam iledir. Bir kısmı onların tasvib ve istihraçlarıyla ve tasdikleriyle olduğundan; bana aid haddimden fazla hisseyi, onların hatırları için kabul ettim. Yoksa o Risalenin başında söylediğim gibi, bunda öyle bir hisse-i şeref'e hakkım yoktur.

On sene mukaddem o Kaside-i Gaybiyeyi görmüştüm; ve bana manevî bir ihtar gibi, "Dikkat et!" diye Kalbime geliyordu. O hatırlayı iki cihetle dinlemiyordum:

Birincisi: Benim ehemmiyetli bir kısım ömrüm, şan ü şeref perdesi altında hubb-u câh zehiriyle zehirlenip öldüğü için, yeniden bu suretle nefş-i emmareye diğer bir şeref kapısı açmak istememekti...

İkinci Cihet: Bu muannid zamanda bedîhî davaları ve zahir hüccetleri kabul etmeyenlere karşı böyle İşaret-i Gaybiye nev'inden hodfüruşane bir tarzda izhar etmek hoşuma gitmiyordu. En nihayet esaretimin sekizinci senesinde ve en iştikfeli ve en sıkıntılı bir zamanda gayet kuvvetli bir teşvike muhtaç olduğumuzdan bana ihtar edildi ki: "Bunu, Tahdis-i Nimet ve bir Şükrü Manevî nev'inden izhar et. Hem korkma, kanaat verecek derecede kuvvetlidir!..."

O Risalenin başında dediğim gibi, bunu izharda en mühim maksadım; Esrar-ı Kur'anîyeye aid olan Risalelerin Makbuliyetine Gavs-ı A'zam imza basması nev'inden olduğunu söyleyebiliriz.

İkinci Maksadım: O Kudsî Üstadımın Kerametini izhar etmekle, Keramat-ı Evliyayı inkâr eden mülhidleri iskât edip; Hizmet-i Kur'anîyeye füturlar verecek çok esbaba maruz ve çok avaika hedef olan arkadaşlarımın Kuvve-i Maneviyesini takviye ve şevklerini tezyid ve füturlarını izale etmek idi.

Benim için bir nevi hodfürüşluk nevinden olduğu için ehemmiyetli zarardır. Fakat o zararımı, Üstadımın ve arkadaşlarımın hatırları için kabul ettim.

Bu Keramet-i Gavsiye Risalesi tedricen istihrac edildiği için birkaç parça oldu ve tetimmelere inkışam etti. Gittikçe birbirini tenvir ve teyid ettikçe vuzuh peyda ediyor. İşaratın bazısında za'fiyet varsa da sair arkadaşlarının ittifakından aldığı kuvvet o za'fi izale eder. Hattâ cây-ı hayrettir ki; o beş satırın âhirinde, her birinin mertebesini ve Has bir sıfatını ima etmek suretiyle onbeşen fazla Hizmet-i Kur'anîyedeki mühim kardeşlerimi gösteriyor. Bu Risalede, Keramet-i Gavsiye münasebetiyle birkaç ehemmiyetli mes'eleler ve birkaç mühim Hakikatlar beyan edilmiştir.

Bu Risaleyi herkese tavsiye etmiyorum ve izin vermiyorum. Belki safvet ve insaf ve İhlas ve hususiyeti bulunan Kardeşlerime müsaade ediyorum. Hem başında olan maksadalarımı düşünerek öyle baksın. Beni, bir kerametfüruşluk vaziyetinde tasavvur etmesin.

Yirmisekizinci Lem'anın Fihristesinden Bir Parça

BİRİNCİ NÜKTE: Hazret-i İmam-ı Ali Radyallahü Anhü, Kaside-i Ercuze'sinde **أَخْرُفُ عِجْمٍ سُطِّرَتْ تَسْطِيرًا** deyip, bu zamanda tamim edilen ecnebi harflerine bakıp, bu Cümledeki Harflerin cifrî ve ebcedî rakamlarının bu zamana parmak basmalarıyla vaki' cereyan-ı küfriyaneye işaret ettiği gibi; hem Ercuze'sinde, hem Ercuze'yi teyid ve takviye eden Kaside-i Celcelutiye'sinde sarahata yakın

تُقَادُ سَرَاجُ النُّورِ سِرًّا بَيَانَةً تُقَادُ سَرَاجُ السُّرُجِ سِرًّا تَنَوَّرَتْ

fikrasıyla, o cereyanın karşısında Vücudu Ziyasıyla anlaşılan ve zulmetin pek şiddetli ve sisli, yakıcı dehşetine karşı sönmeye ve gittikçe zulmeti yararak dünyayı ziyalandırmaya çalışan Risale-i Nur'a ve Müellifine hususî İltifatını

أَقْدُ كَوْكِبِي بِالْأَسْمِ نُورًا وَبَهْجَةً مَدَى الدَّهْرِ وَالْأَيَامِ يَا نُورُ جَلْجَلَتْ

deyip, Âhirzamana kadar Risale-i Nur'un Bedi' bir surette ışık vermesini ve yanmasını Dua ve Niyaz eden ve Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'in en mühim bir Şakirdi ve Ulûmunun birinci Naşiri olan Hazret-i İmam-ı Ali Radyallahü Anhü, Bidayet-i İslâmda Kur'anın aleyhine açılan çok kapılara karşı mübarek İsm-i A'zamı Şefi' tutup kahramanane ve merdane Hakaik-i Şeriatı ve Esas-ı İslâmiyeti muhafazaya çalıştığı gibi, Âhirzamanda bütün bütün Kur'ana muhalefet eden zendeka cereyanına karşı, aynı İsm-i A'zamı Şefi' ve Melce' ve Tahassüngâh ittihaz edip cerhidelmez Kur'anın İ'cazından gelen ve Hâtem-i Mu'cizeyi gösteren Risale-i Nur'un sönmez Nuruyla ve susmaz Lisaniyla şecaatkârane mukabele ve mukavemet edip, yerin yüzünü yakıp çok çiçekleri kurutan zendeka nârını, İsm-i A'zamın kibriyali, azametli Nuruyla ve İsm-i Rahman ve Rahîm'in şefkatli ve re'fetli Tecellisinden nebean eden Âb-ı Hayat ile söndüren; ve yanın yerlerde kuruyan nehir ve bağ çiçeklerine mukabil, dağlarda ve kırlarda

Sema yağmuru ve Rahmetiyle hararete mütehammil ve şiddet-i bürudete dayanıklı çiçekleri yetiştiren Risale-i Nur'u görmesi ve şefkatkârane ve tesellidarane ve kerametkârane bakması, Hazret-i İmam-ı Ali Radîyallâhü Anh'in Makam-ı Velayetinin iktiza ettiğini Hakkalyakın gösterir.

Hem Kaside-i Celcelutiye'nin bir Kerameti olan

فَيَا حَامِلَ الْإِسْمِ الَّذِي جَلَّ قَدْرُهُ

dan başlayan üç dört satırda kuvvetli emare ve delilden:

Birinci Emare: فَيَا حَامِلَ الْإِسْمِ الَّذِي جَلَّ قَدْرُهُ cifir ve ebcedî

hesabıyla bin üç yüz elli üç senesi ki, Risale-i Nur Şakirdlerinin en sıkıntılı bir zamanına ve o zamanda "Sekine" tabir edilen İsm-i A'zami, yetmiş bir Ayet ile yüz yetmiş bir defa daimî Vird eden Risale-i Nur Müellifinin isimlerine Tevafuk Sırrıyla parmak basması, o zamanda İsm-i A'zamı hâmil Risale-i Nur Müellifinin hususiyetini ve selâmetle kurtulacaklarını tebşir etmekle işaret ettiğini; بِلِلَّهِ الْحَمْدُ, selâmet ile kurtulmaları, Keramet-i Aleviyeyi tasdik ettiğini...

İkinci Emare: فَقَاتِلُ وَلَا تَخْشَ وَحَارِبُ وَلَا تَخْفَ Fıkrasıyla, eski

Harb-i Umumîye iştirak ile yara, bereye ve nihayetsiz korkulara maruz kalıp, nihayet rusya'ya esir giden; hem dehşetli bir harb-i âhirzamanda mühim bir Vazife ile mükellef edilip, yıldandan daha zehirli akreplerin bulunduğu bir memlekete düşen; ve gece gündüz yılanlarla harbeden Risale-i Nur Müellifine فَقَاتِلُ وَلَا تَخْشَ وَحَارِبُ وَلَا تَخْفَ ile İltifatını ve manevî Sıyanet ve Muhafaza ve İmdadını haber veriyor.

Üçüncü Emare: Üç güz mevsiminde medar-ı teselli üç Keramettir.

Birincisi: Gavs-ı A'zam Radîyallâhü Anhü,

يَا مُرِيدِيْ كُنْ قَادِرِيْ الْوَقْتِ لِلَّهِ مُخْلِصًا تَعِيشْ سَعِيدًا

tabiriyle onbeş emare-i kaviye ile;

İkinci güzde, aynı mevsimde, Hazret-i Ali Radîyallâhü Anh,

وَيَا مُدْرِّگا لِذِلَكَ الزَّمَانِ Tabiriyle kuvvetli delillerle;

Üçüncü güzde, فَيَا حَامِلَ الْإِسْمِ الَّذِي ilâ âhir diye yine Hazret-i

Ali Radiyallahü Anh Kerametkârane Risale-i Nur Müellifine bakıp; Sekiz, Onsekiz, Yirmisekizinci Lem'alar olan Risalelerin kuvvetli ve İ'cazlı Telifleriyle havfe düşen ve Teselliye muhtaç olan Risale-i Nur Şakirdlerinin altı yedi defa لا تَخْشَ Kelimeleriyle korkularını izale edip teşci' etmeleri, Kur'an Hizmetkârlarına bir İkram - 1 İlahî olduğunu gösterir. Hem **وَاقِبْلُ وَلَا تَهَرَّب** Fıkrasının yine evvelki Fikralar gibi Muhababı Said-ün Nursî olduğundan, "Yâ Said-ün Nursî! Karşıla, kaçma!" deyip teşci' ediyor.

NETİCE: Dokuz "hem hem"lerin gösterdiği dokuz Hakikatın, Risale-i Nur'da ve Müellifinde bilfiil icrası ve bilmüşahede görünmesi.. hattâ düşmanlarının tasdikiyle de sabittir ki: Hazret-i Ali Radiyallahü Anh'in Kaside-i Ercuze ve Celcelutiye'sindeki şiddetli alâkadarlığını murad ettiği bir Vâris-i Nebi ve Mukavvi-i Din ve Hâmil-i İsm-i A'zam olan Risale-i Nur ve Müellifi olduğu.. (Çünkü bütün dünya meydandadır ve bütün nidaları işitiyoruz; ekseriya hareketleri görüyoruz ki) Hak ve Hakikatte yanılmayan ve Kur'anın Hukukunu emrolunduğu gibi tevilsiz muhafazaya çalışan "Risale-i Nur"dur diye şekk ve şübheler olarak Hazret-i Ali Radiyallahü Anh'in Muhababı O olduğunu katî isbat eder.

HÂFIZ ALÎ (Rahmetullahi Aleyh)

لَهُمْ لِنَسْكٍ إِلَّا مَا حَمَّلُوا

يَا أَلَّهُ يَا رَحْمَنْ يَا رَحِيمْ يَا فَرِدْ يَا حَقِّيْ يَا قَيْوُمْ يَا حَكْمْ يَا عَدْلْ يَا قُدُّوسْ

İsm-i A'zam'in Hakkına ve Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Hürmetine ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'in Şerefine.. Lem'alar Mecmuasını bastırılanları ve mübarek yardımcılarını ve Risale-i Nur Talebelerini Cennet-ül Firdevs'te Saadet-i Ebediyeye mazhar eyle. **أَمِين**. Ve Hizmet-i İmaniye ve Kur'aniyede daima muvaffak eyle. **أَمِين**. Ve Defter-i Hasenatlarına Lem'alar Mecmuasının herbir Harfine mukabil bin Hasene yazdır. **أَمِين**. Ve Nurların Neşrine Sebat ve Devam ve İhlas ihsan eyle. **أَمِين**.

يَا آرَحَمَ الرَّاحِمِينَ!.. Umum Risale-i Nur Şakirdlerini iki cihanda mes'ud eyle. **أَمِين**. İnsî ve cinnî şeytanların şerlerinden muhafaza eyle. **أَمِين**
Ve bu âciz ve bîçare Said'in kusuratını affeyle. **أَمِين** ...

Umum Nur
Şakirdleri namına
S a i d N u r s î

